This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

WIDENER LIBRARY
HX 15ZD B

Ger 95.37.20



Harvard College Library

By Exchange

B. BVRCARD GOTTH. STRVVII
ICTI

IVRISPRVDENTIAE HEROICAE

SEV

IVRIS QVO ILLVSTRES VTVNTVR PRIVATI

PARS VI.

OPVS POSTHVMVM
QVOD
EX B. AVCTORIS SCHEDIS EDIDIT
SIMVLQVE
VARIAS OBSERVATIONES
ET INTEGRAS DISSERTATIONES
INSERVIT
D. IO. AVG. HELLFELD
P. P. O. ET SCABIN. COLLEGII ASSESSOR.
ACCEDIT
REPERTORIVM IN VI. PARTES PRIORES
LOCVPLETISSIMVM.

IENAE
APVD IO. ADAM MELCHIORIS VIDVAM
MDCCXXXXVIII.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
BY EXCHANGE
11 JUN 1953

Ger 95.37.20

CAPVT I.

DE

TVTELA TESTAMENTARIA, LEGITIMA, DATIVA, MATERNA ET PACTITIA.

AVCTORE

D. IO. AVG. HELLFELD.

SVMMARIA.

§. I.

Tranſitus ab antecedenti ad praeſens caput.

§. II.

Antiquisſimam eſſe tutelam teſtamentariam ex textu S.S. Platone, Liuio etc. probatur.

§. III.

Teſtamentariam tutelam ex iuris naturalis principiis pater aeque ac mater recte conſtituit, non agnati.

§. IV.

I. N. et Romano tutela teſtamentaria legitimae praefertur.

§. V.

Quatenus inter ſupremi iuris imperantes tutela teſtamentaria locum habeat.

§. VI.

Inter Germaniae proceres tutela teſtamentaria obtinet quidem, aſt per modum exceptionis a regula.

§. VII. et VIII.

Imo non omnes iuris Rom. circa tutelam teſtamentariam diſpoſitiones inter illuſtres locum habent, et inde variae iuris illuſtrium et Rom. differentiae monſtrantur.

§. IX.

An agnatus ſucceſſori ſuo impuberi per teſtamentum tutores ſcribere poſſit, examinatur.

§. X.

Minime quoque neceſſe eſt, vt pater illuſtris tutorem teſtamentarium in ſolenni ſcribat teſtamento, ſed ſufficit, vt de voluntate conſtet.

§. XI.

Tutores teſtamentarii etiam vltra impubertatis annos dantur.

§. XII.

An tutela teſtamentaria cedi queat.

§. XIII.

Differentiae iuris Romani et illuſtrium in tutela legitima.

§. XIV.

Ad tutelam legitimam admittuntur omnes, quibus ius ſuccedendi competit, et ſi plures, omnes coniunctim vocantur, aſt iure Saxonico is, qui reliquos aetate antecedit, praefertur.

§. XV.

Materna tutela antiquisſimae eſt originis, etiam in Germania.

§. XVI.

Quatenus vero inter illuſtres tutela materna locum inueniat, variae ſunt Ictorum ſententiae, quae recenſentur.

§. XVII.

In ſupremi iuris imperiis non infrequens eſt tutela materna, prout exempla probant plura.

§. XVIII.

Inter Germaniae proceres ad priuatam tutelam mater admittitur.

§. XIX.

Minime vero ad publicam.

§. XX.

Hinc mater illuſtris regulariter legitima tutrix eſt liberorum imperio deſtitutorum.

§. XXI.

Eniq dantur caſus, quibus mater a publica quoque tutela non arcetur.

§. XXII.

Inde varia tutelae maternae exempla, quae tamen per modum exceptionis obtinent et non praeſumuntur, ſed probanda ſunt.

§. XXIII.

Licet vero mater publicam non habeat tutelam, ei tamen inſpectio quaedam denegari haud poteſt.

§. XXIV.

An mater ab inteſtato ad tutelam perueniat publicam, et agnatum excludat?

§. XXV.

An mater a tutela per teſtamenta et pacta familiae poſſit arceri?

§. XXVI.

An matri tutrici publicae neceſſario alius adiungendus ſit tutor.

§. XXVII.

§. XXVII.

Matri tutrici publicae competit iurium ſuperioritatis exercitium, et quibus formalibus expeditiones fiant ſub regimine matris tutelari.

§. XXVIII.

An mater minorennis ad tutelam adſpirare queat?

§. XXIX.

Quaenam praeſtanda ſint a matre tutelam ſuſcipere cupiente.

§. XXX.

Et haec per exempla probantur.

§. XXXI.

Renuntiatio SCti Vellei. quomodo fiat?

§. XXXII.

Quaenam ſit obligatio ex renuntiatione ſecundarum nuptiarum?

§. XXXIII.

An mater, quae ad ſecunda progreditur vota, abſolute ſit repellenda a tutela?

§. XXXIV.

Mater inuita ad tutelam non compellitur.

§. XXXV.

Inter illuſtres in ſubſidium tutela quoque datiua locum habet, dant autem tutores camera aeque ac iudicium aulicum.

§. XXXVI.

Vſus tutelae datiuae inter illuſtres variis confirmatur exemplis.

§. XXXVII.

Auſtraegae ius dandi tutores non habent.

§. XXXVIII.

Quinam magiſtratus det tutores illuſtribus terras ſimul poſſidentibus mediatas et immediatas.

§. XXXIX.

De tutela varii generis pacta poſſunt iniri et ſtatus controuerſiae circa tutelam pactitiam actitatae formatur.

§. XL.

Quatenus per pacta tutela iure Romano deferatur.

§. XLI.

Quatenus illa deferatur iure Germanico.

§. XLII.

Tutelae pactitiae vſus inter illuſtres.

§. XLIII.

Tutela pactitia teſtamento mutari nequit, ſiquidem tutoris pactitii intereſt.

§. XLIV.

An patrem habenti tutor dari queat.

§. I.

Cum in parte quinta de variis tutores conſtituendi modis et de tutelae ſpeciebus, generatim fuit actum, pauca adhuc de tutela teſtamentaria, legitima, datiua et pactitia ſuperſunt monenda. Quae in praeſenti capite

ſupplere animus eſt. Et primo quidem de tutela teſtamentaria ſumus acturi.

§. II.

Antiquisſima eſt, et omnibus fere populis innotuit tutela teſtamentaria. Ipſe Apoſtolus PAVLVS eam probat, verbis (*a*): *So lange der Erbe ein Kind iſt, ſo iſt unter ihm und einem Knecht kein Unterſchied, ob er wohl ein Herr iſt aller Güther, ſondern er iſt unter der Vormundſchafft bis auf die beſtimmte Zeit vom Vater.* Itidem apud Graecos tutela teſtamentaria non fuit incognita, de quo PLATO (*b*): *Quorum liberi tutoribus indigent, ſi quis eorum teſtatus moritur et ſcripſit liberis tutores, volentes quidem et promittentes tutores fore, quoscunque et quotcunque voluerit, ſecundum hanc ſcripturam tutorum electio rata eſto.* Simili modo apud Romanos ius tutores teſtamento nominandi non demum per leges XII. Tab. fuit introductum, ſed iam ſub primis reipublicae incunabulis, imo ſub Regibus, vſu Romae obtinuit. Quod clare probant LIVII (*c*) verba, dum de Tarquinio Priſco, quod per teſtamentum tutor Seruii Tullii fuerit conſtitutus, ſcribit: *donec in regiam quoque de eo (Tarquinio Priſco) fama perlata eſt, - - et per omnia expertus poſtremo etiam tutor liberis REGIS TESTAMENTO inſtrueretur.*

§. III.

Quod ſi tutelam teſtamentariam ex rectae rationis principiis conſideramus, pater aeque ac mater de ſuorum liberorum tutela diſponendi facultate gaudent libera. Sunt enim liberi τὸ ſuum non patris ſolum, ſed quoque matris (*d*). Iam vero ius in τὸ ſuum competens quilibet recte in alios trans-

(*a*) *Epiſtola ad Galatas* cap. IV. v. 1. 2.
(*b*) *De Republica* libro XI.
(*c*) *Hiſtoriarum* libro I. cap. XXXIV.
(*d*) Vide ſupra Part V. Cap. I. Sect. I. §. 8.

transmittit. E. quoque parentes ius liberos educandi et de eorum felicitate proſpiciendi tam inter viuos, quam vltima voluntate recte in alios transferunt. Et cum tutela in poteſtate pupillos educandi et de eorum felicitate curam gerendi conſiſtat; ius, tutelam liberorum aliis committendi, non poteſt parentibus denegari. Aſt licet vtrique parenti liberorum ordinandi tutelam libera competat facultas, praecipuae tamen partes ſunt patris, quippe penes quem eſt directorium ſocietatis coniugalis, diſſentiente a marito vxore (*e*). Hinc pater quidem ab educationis cura matrem penitus excludere nequit, aſt tutore per teſtamentum patris conſtituto alius a matre conſtitui non poteſt. Minime quoque agnati pupillis tutores in teſtamento ſcribere poſſunt. Hi enim pupillos tanquam τὸ ſuum conſiderare ideoque ius in eos aliis concedere nequeunt.

§. IV.

Teſtamentariam tutelam legitimae eſſe praeferendam non Romana ſolum iura praecipiunt, ſed ipſa quoque naturalis adſtipulatur ratio. Principio enim tutor datur perſonae pupilli, ius vero perſonae liberorum proſpiciendi patri praecipue competit, qui illud per teſtamentum vel pactum in quemlibet poteſt transferre (§. III.). Deinde in patre maior eſt notitia liberorum, vt ſciat, qui demum aptior ſit, ad regendum illos et educandum. Praeterea adfectus patris in liberos naturalis eſt, non lege adſcitus aut iurisiurandi religione. Vt adeo credibile ſit fore, vt in electione tutoris omnia metiantur pupilli ſalute (*f*).

(*e*) Vide ſupra P. II. Cap. VIII. Sectio I. §. 8.

(*f*) LVDEWIG *differ. iur. Rom. et Germ. in tutelis* differ. XI.

§. V.

Minime vero inter illuſtres tutela teſtamentaria ſemper praefertur legitimae, potius plerumque huius prae illa fortior eſt ratio. Et quidem, quod ad ſupremorum imperantium attinet tutelam tam publicam quam priuatam, in illa ordinanda ad leges regni fundamentales praecipue eſt reſpiciendum, his vero deficientibus patris voluntas, ſiue actu inter viuos, ſiue in euentum mortis ſit declarata, inſtar legis erit habenda, prout iam ſupra vberius demonſtrauimus (*g*). Inde nonſolum Romanorum Graecorumque hiſtoria tutelae varia ſiſtit exempla teſtamentariae (*h*), ſed illa quoque in regnis, quae noſtra aetate in Europa florent, obſeruamus. In Luſitaniae regno Alphonſi V. Regis mater Eleonora tutelam ex teſtamento ſibi delatam ſuſcepit (*i*). In Hiſpania Philippus II. filio Philippo III. conſtituit tutorem Albertum Cardinalem (*k*). In Gallia Ludouicus Balbus filio Carolo ſimplici Eudonem dedit tutorem, ſicuti et Philippus I. tutorem habuit teſtamentarium (*l*). Nec Anglia tutelae vſum teſtamentariae ignorat, quod exemplum Henrici VIII. A. R. docet, qui filio Eduardo teſtamento XVI. dedit tutores (*m*). In Suecia Carolus Guſtauus filio Carolo XI. matrem Hedwig ſcribit tutricem (*n*).

(*g*) Parte V. capite IV. Sect. I. §. 3.

(*h*) Supra Parte V. cap. IV. Sect. II. §. X. XI. XII. XIII.

(*i*) Supra P. V. Cap. IV. Sect. II. §. 15.

(*k*) Loco citato §. 23.

(*l*) Ibidem §. 30. et 31.

(*m*) Loco citato §. 42.

(*n*) Ibid. §. 51.

§. VI.

Sicuti vero in ordinanda ſummorum imperantium tutela ad leges regni fundamentales potisſimum eſt reſpiciendum, ita in conſtituendis S. R. I. Electorum, principum et ſtatuum tutoribus pactorum conſuetudinumque familiae et his deficientibus Legum et conſuetudinum imperii vniuerſalium prae primis ratio erit habenda. Praecipue vero inter Germaniae proceres ab antiquisſimis iam temporibus diſtinctio in tutelam publicam et priuatam locum inuenit, quae adhuc hodie vſu ſeruatur perpetuo (*o*). De priuata liberorum tutela teſtamento diſponere, iura patri permittunt illuſtri (*p*). Aſt alia ratio eſt publicae tutelae. Haec enim, prout ſuperius iam demonſtrauimus (*q*), ante finem Saeculi decimi quinti, exiſtente habili agnato, teſtamentaria eſſe non potuit, ſed proximus agnatus excluſis teſtamentariis tutoribus tutelare gesſit regimen. Et licet in Germania adoptatis Romanorum iuribus in quibusdam illuſtrium familiis tutela reciperetur teſtamentaria, haecce tamen particularis receptio nec conſuetudines patriae vniuerſales tollere, nec legem aliis illuſtrium familiis dare potuit. Tutelam igitur teſtamentariam inter S. R. I. ſtatus vſu vigere; quotidie obſeruamus, aſt conſtituit haec tutela exceptionem a regula, dum regulariter legitima ſolum locum inuenit, ideoque haec, non vero teſtamentaria, in dubio praeſumitur tutela.

§. VII.

Quamuis autem tutela teſtamentaria inter Germaniae proceres inſtar exceptionis a regula ſit recepta (§. VI.), minime tamen omnes, quas ius Romanum habet, ſubtilitates hic

(*o*) Vide ſupra P. V. Cap. VII. §. 16.
(*p*) Supra Cap. VII. §. 17.
(*q*) Loco citato §. 19.

hic locum inueniunt (*r*). Sic ex iuris Romani principiis tutorem non niſi pater nominat teſtamentarium (*s*), ſimili modo fieri debet haecce tutoris conſtitutio in ſolemni teſtamento vel codicillis teſtamento confirmatis (*t*), imo vltra annos pubertatis tutores vel curatores teſtamentarii ſcribi nequeunt, potius datio tutorum teſtamentaria absque his ſolemnibus facta vel plane nulla eſt, vel indigent tutores dati confirmatione. Aſt omnia aliter ſe habent apud Germanos, praeſertim inter illuſtres.

§. VIII.

Primo enim inter illuſtres non pater ſolum, ſed quoque mater recte tutores conſtituit teſtamentarios, et quidem mater illuſtris aut terras tenet, quibus cum imperio praeeſt, aut tales non poſſidet. Priori caſu, mater iuribus gaudens imperii, de tutela liberorum priuata aeque ac publica recte diſponit (*u*), modo vel pacto vel conſuetudine teſtamentariae de publica tutela diſpoſitiones in familia ſint receptae. Poſteriori caſu, mater absque imperio exiſtens publicos in teſtamento ſcribere nequit tutores. Quomodo enim, quae ipſa imperium non habet, illud tutori concedere poterit? De priuata vero liberorum tutela, quae in educatione et adminiſtratione bonorum a matre relictorum conſiſtit, vltima matris voluntas ſubſiſtit valida, idque ideo, quia ex iuris naturalis et Germanici principiis (*x*) mater pa-

(*r*) HEINECCIVS *Elem. iuris Germ.* lib. I. §. 366.

(*s*) L. 73. §. 1. de R. I. L. 1. §. 1. *de teſtamentaria tutela.*

(*t*) L. 1. pr. et L. 3. pr. *de tutela teſtam.*

(*u*) MOSER *StaatsR.* P. XVIII. cap. 89. §. 22. GRIEBNER *principia iurispr. illuſtrium priuatae* p. 150. Quaeritur an etiam mater tutorem dare poſſit? Reſp. non dubitandum, ſcilicet quoad bona, quae liberis relinquit et quoad educationem.

(*x*) Probauit hanc ſententiam LVDEWIG *differ. iuris R. et G. de tutelis* diſſ. 5. nota cc.

patriam participat poteſtatem et hinc de educatione liberorum, tanquam de τὸ ſuo libere diſponit, (§. 3.) imo nec ius Romanum tutores teſtamento datos materno penitus abhorret (*y*). Modo tamen liberi tutores nondum a patre habeant conſtitutos. Tales enim ſi habent, mater quidem ratione bonorum liberis a ſe relictorum curatorem recte nominat, minime vero tutorem, quia in diſſenſu patris et matris huius partes ſemper ſunt potiores (§. III.).

§. IX.

An agnatus ſucceſſori ſuo impuberi per teſtamentum tutores ſcribere posſit? quaeſtio eſt, quam nec leges imperii nec obſeruantia ſatis definiunt. Mouebatur illa Anno MDCCXLI. de quo ILL. MOSER (z) Anno MDCCXLII. *wolte währenden Kayſer-Wahl Tags verlauten, Churfürſt Carl Philipp habe ſeinem minderjährigen* proximo agnato *und* euentual ſucceſſori *dem Erb-Printzen zu Sulzbach, Chur-Bayern zum* tutore teſtamentario *verordnet, man hielte aber entgegen:* I. *Chur-*

(*y*) Permittit enim ius Romanum conſtitui a matre tutores, qui a magiſtratu confirmentur cum inquiſitione L. 4. D. de *teſtamentaria tutela* et L. 2. *de confirmandis tutoribus.* Ea tamen quoad tutores a matre nominatos inter ius Romanum et Germanicum eſt differentia, quod Romano iure matri hoc detur non ſui cauſa, ſed liberorum ergo, ſi ab his tutelam mercata ſit inſtitutione haeredum; contra Germanorum inſtitutis, hanc facultatem mater vi ſuae in liberos poteſtatis habet, inſtar patris, vt inter voluntatem vtriusque hic parum aut nihil videatur intereſſe. Ibi bonorum ergo illa conceſſa; hic vi poteſtatis in liberos inſtructa tutela. Illa curatelae vicina, non haec. Illa conſulis vel maioris magiſtratus auctoritate ſuſtinetur, haec opus non habet alieno ſuſtentaculo. Illa quaſi virtutis eſt, haec iuris et imperii. In plerisque hic ſeruamus verba de LVDEWIG *diff. I. R. et G. de tutelis diff. V.* nota dd.

(z) in *StaatsR.* Parte XVII. p. 357.

I. Chur-Pfaltz habe keine patriam poteſtatem *über den Printzen von Sultzbach, könne ihme alſo keinen Vormund verordnen: II. ſeye noch unausgemacht: ob die* Tutela teſtamentaria *bey Chur-Häuſern ſtatt habe, und III. ob Chur-Bayern zwey* vota, reſp. proprio et tutorio nomine *in Churfürſtl. Collegio führen könne?* Aſt mihi de dubia hacce quaeſtione placet ſententia B. KEMMERICHII (*a*), quam breuiter ſic exponit: *Non autem tantum deſcendentibus, ſed et collateralibus, tutorem conſtituere poterit teſtator illuſtris; quod conſtitutio non a patria poteſtate, ſed ſuperioritate territoriali, pendeat.* Cui ſententiae adſtipulatur TITIVS (*b*). Contradicit equidem ILL. MOSER (*c*), aſt, vt mihi videtur, minus recte. Poteſt enim quilibet territorialis dominus modum ſibi competentis regiminis ſuarum prouinciarum per leges determinare, quae valent, quatenus nec tertio ius auferunt quæſitum, nec a ſucceſſore abrogantur. Hinc quoque agnatus recte diſponit, quomodo, et per quem, durante ſucceſſoris minorennitate prouincias adminiſtrare velit, quam diſpoſitionem nec minor nec agnati impugnare poſſunt. Non minor, quippe, qui exinde haud laeditur et legislatoriae deſtitutus poteſtatis exercitio anteceſſoris diſpoſitiones abrogare nequit. Non agnati, quia per hypotheſin in familia teſtatoris teſtamentaria tutela locum habet, et inde ius ad tutelam perfecte quaeſitum agnatis competit nullum. Huc ſpectant publicae leges, quas de tutela ſuorum ſucceſſorum Germaniae proceres haud raro conſtituerunt, quorum exempla ſupra (*d*) occurrunt. Sic quoque Eberhardus inter Wurtebergiae du-

(*a*) in *introductione ad ius publ.* L. VIII. Cap. VI. §. 2.

(*b*) in *ſpecim. iuris publici* Lib. IV. Cap. VI. §. 10.

(*c*) *StaatsR.* P. XVIII. cap. 89. §. 24.

(*d*) Parte V. Cap. V. §. 6. §. 28. 29.

duces primus Anno MCCCCXCII. fratris filio, Henrico teſtamento dedit tutorem (*e*).

§. X.

Deinde pater illuſtris tutorem conſtituens teſtamentarium, non neceſſario per ſolenne hoc facere debet teſtamentum, ſed ſufficit, quod de patris conſtet voluntate. Tutor enim illuſtris tamdiu, ac pupillus ſeu minor nondum ad annos peruenit maiorennitatis, gaudet regimine prouinciarum, ideoque tutela illuſtrium iuris eſt publici. Ceſſant vero in iis, quae iuris ſunt publici, ſolemnia iuris ciuilis. Hinc non per ſolenne ſolum teſtamentum, ſed quoque per codicillos teſtamento vel confirmatos vel non confirmatos, imo et per pactum ac quamlibet voluntatis declarationem (*f*) pater, qui ſimul imperans eſt, ſuis liberis nominat tutores. Faciunt huc verba B. KEMMERICHII (*g*): *Modus conſtituendi a conſtituentis libertate dependet, quod is, qua dominus territorialis legibus ciuilibus eſt ſolutus; Vnde conſtitutio non praeciſe teſtamento, ſiue ſolemni, ſiue minus ſolemni, fieri debet, ſed quauis vltima voluntate fieri poteſt: nec aliud dicendum, ſi eadem tutela ad res patrimoniales extendatur adeoque priuatam velut abſorbeat* (*h*).

§. XI.

Apud Romanos quidem tutor vltra annos impubertatis valide haud conſtituebatur, quia tutela ao. XIV. ipſo iure finiebatur, et curatores nec inuitis nec in teſtamento dari

B 2 pot-

(*e*) Loco citato §. 82.

(*f*) Sic Fridericus Auguſtus Polon. Rex et Sax. Elector per publicam conſtitutionem de tutela diſponit. Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 29.

(*g*) *in introductione ad ius publ.* lib. VIII. cap. VI. §. 12.

(*h*) conſentiunt MOSER *StaatsR.* P. XVIII. cap. 89. §. 14. TITIVS *ſpecimine iuris publ.* Lib. IV. cap. VI. §. 12. GRIBNER *princip. iurispr. priuatae illuſtr.* p. 151.

poterant, quamuis dati interdum confirmarentur (*i*). Aſt apud Germanos tutorum et curatorum differentia ſemper fuit incognita, potius idem officium, eadem poteſtas tutorum et curatorum, imo obtruditur inuitis curator, iis quoque, qui bene rem ſuam adminiſtrant (*k*). Hinc pater illuſtris, cui ius competit tutores teſtamento nominandi, recte quoque conſtituit curatores, cum idem ius nec priuatis quidem denegetur (*l*). Et cum apud nos tutoris et curatoris munia haud differant, ſequitur, vt patri Germanorum iure haud ſit prohibitum, liberis tutores vltra pubertatis annos ſcribendi. Et huiusmodi tutores teſtamentarii vltra annos pubertatis dati, non magis indigent confirmatione, quam alii tutores ritė conſtituti.

§. XII.

Vnicum adhuc addo: an nempe tutela a tutore teſtamentario cedi queat legitimo? Et diſtinguendum cenſeo, an tutor munere tutorio ſe penitus abdicare velit, ita, vt in tutorem legitimum illud transferatur, an vero ſolum ſuo periculo tutorem legitimum ſibi adiutorem ſumere velit. Hoc caſu cesſio eſt permiſſa (*m*), minime autem illo, quia ſemel ſuſcepta tutela pro arbitrio deponi nequit. Facit huc reſponſum in cauſa illuſtri ab illuſtri facultate ICtorum Hallenſium datum; quod hic legere forſan non erit ingratum (*n*): *Siebendens wird gefragt, ob die* teſtamentarii tutores *Her-*

(*i*) §. 1. et 2. Inſt. *de curatoribus.*

(*k*) de LVDEWIG differ. *iuris Rom. et Germ. in tutelis* differ. 2. n. qq. III. MOSER *StaatsR.* Lib. III. cap. 87. §. 3. p. 137.

(*l*) B. SCHAVMBVRGII: *iuris digeſtorum compendium.* tit. de *teſtamentaria tutela* §. 6.

(*m*) L. 13. §. 1. *de tutelis* L. 24. pr. de *adminiſtratione et periculo tutorum.*

(*n*) *Conſilia Hallenſia* Tomo II. lib. II. n. XX. qu. 7. et 8.

Herzog J. E. Se. Hochfürſtl. Durchl. zu G. und Se. Hochfürſtl. Durchl. zu A. Z. befugt geweſen, ihr ius tutelae teſtamentariae *an Herrn Herzog W. E. zu cediren?*

Ob es nun wohl ſcheinen möchte, daſs gleichwohl an ſich jedermann frey gelaſſen ſey, ſein Recht ſuo periculo *an den andern zu übertragen: Dieweil aber* in tutelis et curatelis *nicht auf das Recht oder die Gelegenheit des Vormunds, ſondern einig und allein auf den Nutzen des* pupilli *zu ſehen iſt: nachgebends eben deswegen ſogar auch die* ceſſitia tutela matris *von denen Römern aufgehoben worden, auch heut zu Tage* matri pupilli *nicht erlaubet iſt, an einen andern* tutelam maternam *zu übertragen,*

VAR. I. C. IO.

PAVL. MONTAN. de tut. c. 7. n. 48.

über dieſes niemand leugnen wird, daſs in tutela teſtamentaria, vbi tutor legitimus, praeteritus eſt, perſonae induſtria *reſpiciret und auserſehen worden ſey, da denn dem* electo *nicht erlaubt iſt, einen andern an ſeine Stelle zu ſubſtituiren; wie denn ferner auch deswegen die Rechte nicht zulaſſen,* vt tranſeat ad heredes vlla tutela, multo minus teſtamentaria.

L. 16. ff. de tut.

Endlich noch, wenn auch ſchon die ceſſio tutelae *an ſich erlaubet wäre, ſich bieſelbſt beſondere Umſtände finden, welche die* ceſſion *an Herrn Herzog W. E. Hochfürſtl. Durchl. bedenckl. machen, angeſehen der vielen Misverſtändniſſe* cum fratre, cum pupillo, cum fratre pupilli, *um derentwillen auch den gemeinen Rechten nach die* tutela *an ihn nicht übertragen werden mögen, als in der erſten Frage weitläuftiger ausgeführet worden, wie denn auch dieſes* grauamen contra hanc ceſſionem *dadurch ungleich gröſſer wird, weil ſelbige an den* tutorem legitimum *geſchehen, welchen doch eben dieſer Reichskündigen Miſs-*

 bellig-

helligkeiten wegen, *der* teſtator a tutela filiorum *ausgeſchloſſen wiſſen wollen;*

Als halten wir dafür, *daſs von denen Herrn* tutoribus teſtamentariis *die ihnen anvertraute* tutela *an Herrn Herzog W. E. Hochfürſtl. Durchl. mit Beſtande Rechtens nicht cediret werden mögen.*

Achtens wird gefraget:

Ob nicht beyde Herren tutores teſtamentarii *denen Rechten nach verbunden*, *die* tutelam *wieder an ſich zu nehmen und zu behalten?*

Ob es nun wohl ſcheinen möchte, quod ille, qui alteri mandat tutelam, ipſe eam gerere videatur, *und genug wäre, daſs, dafern dem* pupillo *ein Nachtheil zugefügt würde*, tutores mandantes *oder* committentes *dafür ſtehen müſten*, *nachgehends auch Herr Herzog W. E. nunmehro*, *da einmahl die* tutel *an ihm übertragen worden, ſelbige ſich nicht wieder aufkündigen oder nehmen laſſen würde:*

Dieweil aber denen teſtamentariis tutoribus, *da ſie ſich einmahl der* tutel *unterzogen*, voluntas teſtatoris inſtar legis *ſeyn ſolte*, *wider welchen ſie die* tutelam *weder von ſich geben, noch ſolche in des andern Händen laſſen können.*

MONT. de tut. c. 32. reg. I. n. 8.

Nachgehends da dieſe kein ius cedendi *gehabt*, *ſich auch der* ceſſionarius *keines* iuris retinendi tutelam *anzumaſſen*, *oder* ex ceſſionis nullitate *ſich ein Recht machen kan*, quod cum illi, cedere non potuerunt, neque hic potuit acceptando acquirere, *über dieſes, nachdem die* tutores cedentes *die übele* Suiten *dieſer* ceſſion *nunmehro inne worden*, *welche in der erſten Frage angeführet ſind*, *ſie ſolche* cauſam, ob quam finitur tutela, *gleichfalls bieſelbſt gebrauchen*, *und die* tutelam *wieder an ſich nehmen können*, *vornemlich*, *da ſie ſich ohnedem in allem*

was

was vorgebet, künftig reſponſabel *machen: Ferner da die* teſtamentarii tutores *die* tutelam *anfangs an Herrn Herzog W. E. Hochfürſtl. Durchl.* tanquam proximum agnatum *übertragen, und nunmehro des unmündigen Printzen leibl. Herr Bruder* in ſtatu maiorennitatis *ſich befindet, die* tutela patrui *ohnedem aufhören, und ſelbige* maiorenni fratri *überlaſſen werden ſolte.*

L. Si tutor §. ſi duob. de tut. et rat. diſtrah.

Endlich die Gefahr, in welche dadurch ſtatus principis pupilli *geſetzet werden kan, ſich gar anders als bey einem* priuato *verhält, da allen, was* tempore minorennitatis *wider die Billigkeit eingeriſſen, leichtlich wieder abzuhelffen iſt, dahingegen dasjenige, was unter regierenden Fürſten und Landes-Herrn einmahl in die Gewohnheit getreten, ſich nachhero nicht ſo leicht wieder ändern und in vorige Schrancken ſetzen läſſet?*

Als halten wir dafür, das beyde teſtamentarii tutores *befugt und verbunden ſind, die an Herrn Herzog W. E. Hochfürſtl. Durchl.* cedirte tutelam *wieder an ſich zu nehmen.*

§. XIII.

Ad tutelam tranſimus legitimam. Quae licet apud Romanos deficientibus demum tutoribus teſtamentariis locum inuenit, alia tamen principia ab antiquisſimis tradita temporibus adhuc hodie quoad publicam ſeruat tutelam illuſtrium iurisprudentia. Inter illuſtres enim, prout ſupra iam a nobis eſt demonſtratum (*o*), libera patris de tutela publica diſpoſitio aliter non admittitur, quam ſi agnati vel plane non adſunt, aut ad ſubeundam tutelam inhabiles ſunt, aut ex proximi agnati conſenſu extraneus ſcribitur tutor, aut ex obſeruantia ſeu pacto familiae praeteriri queunt agnati. Deinde tutela legitima iis ſolum defertur, qui ius

(*o*) P. V. cap. VII. §. 37.

ius ſuccedendi habent. Iam vero iure Romano nouisſimo agnati nonſolum ſed quoque cognati ad ſucceſsionem admittuntur et inde quoque a tutela legitima cognati non excluduntur, ſed eo ordine, quo ſucceſsio iis competit, ad tutelam vocantur omnes (*p*). Simili modo inter illuſtres illi ſolum tutelam ſibi vindicant legitimam, qui ius ſuccedendi habent in prouincias pupillo ſubiectas. Aſt paucae in Germania ſunt terrae, in quibus cognatorum ſucceſsio locum inuenit, et inde raro cognati ad tutelam vocantur publicam. Hinc circa quaeſtionem, quatenus cognati ad tutelam admittantur publicam? diſtinguendum eſt, an ſucceſsio cognatica in prouincia locum habeat, an non, priori caſu cognati recte ad tutelam adſpirant, poſteriori vero arcentur. Porro euenit haud raro, quod agnatus proximior ob minorennitatem ad tutelam ſuſcipiendam ſit inhabilis, quo caſu ad agnatum remotiorem tutelae munus interim tranſit, qui tamen poſtquam proximior ad iuſtam peruenit aetatem, tutor eſſe deſinit, eiusque munus proximiori hactenus minorenni cedit agnato. Clare hoc teſtatur NERATIVS (*q*): *Si duobus impuberibus fratribus tutor datus ſit et alter eorum in legitimam tutelam fratris ſui perfectae aetatis conſtituti recidit, eum, qui datus eſſet, tutorem eſſe deſiiſſe Neratius ait.* Vſum huius legis in illuſtrium iurisprudentia confirmant exempla. Iohannes Philippus Altenburgicus Dux poſtquam ad maiorennitatem perueniſſet, fratris adhuc minorennis Friderici Wilhelmi II. ſuſcepit tutelam (*r*). Iohannes Erneſtus iun. Dux Saxo Vinar. vnacum fratribus tutorem habuit Iohannem Georgium I. Saxoniae Electorem. Poſtquam vero maiorennitatem eſt conſequutus, deſiit tutela ab Electore hactenus geſta, et Iohannes Erneſtus fratrum mi-

(*p*) Nouella 118. capite IV. et V.

(*q*) L. 9. §. 1. D. de *tutelae et rationibus diſtrahendis*.

(*r*) LONDORP *Acta publ.* T. XVI. p. 109.

minorennium factus eſt tutor (*s*). Inde in teſtamento Io. Georgii I. Iſenacenſis ducis (*t*): *Solte nun der alsdenn regierende Herr indeſs die Mündigkeit erlangen, ſo wollen wir denſelben, nach ſolcher ſeiner Majorennität, die Mitvormundſchafft, benebſt unſerer freundlich herzliebſten Gemahlin Liebden über unſere andre Fürſtl. Kinder allein anbefehlen, und ſodann unſers freundl. geliebten Herrn Vetters Lbd. hiemit enthoben haben.* Conſentiunt nobiscum de LVDEWIG (*u*), WESENBECIVS (*x*), B. SCHAVMBVRG (*y*), aliique. Contraria ſententia placuit ILL. MOSERO (z), cuius tamen rationes ſunt admodum lubricae, ſicuti et ſibi ipſi contradicit (*a*).

§. XIV.

(*s*) Clare hoc docet *der merckwürdige Bericht derer Churfürſtl. Deputirten* apud LVDEWIG *diſſ. de aetate puberum et Maiorum* p. m. 170. ibi: *Daß Se. Churfürſtl. Gnaden nunmehro der bisher getragenen ſchweren Laſt ſich zu entledigen, und Ew. Fürſtl. Gnaden nicht allein die Vormundſchafft derſelben unmündigen Herrn Brüder aufzutragen und zu übergeben, ſondern auch die Adminiſtration des Weimariſchen Fürſtenthums zugleich mit anzuvertrauen freundlich geruhen wollen - - - - ſo haben Se. Churfürſtl. Gnaden zu obbeniehmter Uebergebung und reſignation dieſen Tag benennet und unſern Perſonen ſämtlich ſolches an Sr. Churfürſtl. Gnaden ſtatt, im Nahmen der Heil. Dreyfaltigkeit die Vormundſchafft Ew. Fürſtl. Gnaden unmündigen Herrn Bruder, ſowohl die bisher geführte Weimariſche adminiſtration und Landes-Regierung Ew. Fürſtl. Gnaden - - hiermit übergeben, überreicht - - haben.*

(*t*) Supra Parte V. Cap. V. §. 44.

(*u*) *in commentario ad A. B. Tit.* 7. §. 4. nota i. p. 733.

(*x*) *in paratitl. pandectarum titulo de tutelis ibique* BRVNNEMANNVS *quaeſt. 32.*

(*y*) *Compendio iuris Digeſtorum tit. de tutelis* §. *penult.*

(z) *StaatsR.* T. XVIII. p. 260.

(*a*) vide eiusd. *StaatsR.* P. XVIII. cap. 90. §. 21.

§. XIV.

Tutela legitima iis defertur, quibus ius competit ſuccedendi. Iam vero in prouincias Germanicas non agnati ſolum, ſed quoque fratres pactitii, ſimultanee inueſtiti, et expectatiuarii ſuccedunt. Ergo quoque ſimultanee inueſtiti, fratres pactitii et expectatiuarii ad tutelam admittuntur legitimam (*b*). Tandem iure communi eſt conſtitutum (*c*): *Quum autem ad agnatos tutela pertineat: non ſimul ad omnes pertinet, ſed ad eos tantum, qui proximiores gradu ſunt, vel ſi plures eiusdem gradus ſunt, ad omnes pertinet, veluti ſi plures fratres ſunt, qui vnum gradum obtinent, pariter ad tutelam vocantur.* Idem in illuſtrium obtinet tutelis. Aſt hic Saxoniae Duces a iure recedunt communi. Saxonicis enim iuribus viuunt ſereniſſimi Saxoniae Duces. Haec autem volunt (*d*): *Wo die Söhne binnen ihren Jahren ſeyn, ihr AELTESTER ebenbürtiger SchwerdMag, nimmt das Heergewett alles zu ſich, und iſt der Kinder Vormund daran, bis ſie zu ihren Jahren kommen.* De vſu huius textus in deductione Vinarienſi apud LONDORP (*e*) ſequentia loquuntur verba: *Daſs der* Ordinarius Doctor *Richter zu der Zeit, da dieſe Diſputation des von Pübels in den Druck gebracht worden, nehmlich 1669. wohl gewuſt, daſs, als Herr Herzog Adolph Wilhelm zu Sachſen Eiſenach des Jahres vorher verſtorben, hierauf über deſſen* poſthumum, *Prinz Wilhelm Auguſten, der älteſte Agnatus und* ſenior, *Herr Herzog Johann Ernſt zu Sachſen Weimar mit Ausſchlieſſung ſeiner allerſeits mündigen mit Land und Leuten verſehenen Fürſtl. Herrn Gebrüdere, Herrn Herzog Johann Georgens zu Marckſul, und Herrn Herzog Bernhards zu Sachſen Jena, die* legitimam tutelam *allein ge-*

(*b*) STRYCK *de tutela materna* Cap. I. §. 22. Adde quoque ſupra Partem V. Cap. VII. §. 34.

(*c*) §. 7. Inſtit. *de capitis deminutione* conſentit Novella CXVIII.

(*d*) *Land-Recht* libro I. art. XXIII.

(*e*) Tom. XVI. p. 109.

gehabt. Et porro: Herrn Herzog Friedrichs zu Sächſen Gotha Durchl haben die tutelam legitimam der beyden jüngſten Herrn Gebrüder allein gehabt. Et paullo poſt: denn es hat nicht allein Churfürſt Johann Friedrich, unerachtet deſſen Bruder, Herzog Johann Ernſt, neben ihm in Leben geweſen, die tutelam legitimam über Herzog Moritzen und Herzog Auguſtum, Herzog Henrichs Söhne, beede nachmahlige Churfürſten, allein gehabt: ſondern es iſt auch Churfürſt Auguſtus über Herzog Johann Wilhelms, ſo in Anno 1573. verſtorben, hinterlaſſene Söhne, Herzog Friedrich Wilhelmen und Herzog Johannſen, wie auch, über Herzog Johann Friedrichs des andern, unmündige Söhne, Herzog Johann Caſimirn, nachgehends zu Coburg, und Herzog Johann Ernſten, zu Eiſenach, als älteſter agnat, alleiniger tutor legitimus geweſen. Ingleichen hat Herzog Friedrich Wilhelm, deſſen jetzt gedacht worden, hernach auf Ableben Churfürſtens Chriſtiani I. in ao. 1591. die Adminiſtration der Chur, wegen des Chur-Printzens Chriſtiani II. und nicht weniger die Vormundſchaft, auch über die andern Printzen, Herzog Johann Georgen den I. und Herzog Auguſtum, als nechſter und älteſter Agnat, allein getragen: unerachtet deſſen Herr Bruder, und alſo ein Agnatus paris gradus, Herzog Johann, ſo zu Weimar reſidiret, noch im Leben geweſen. Iſt unläugbar, und aus vielen ausgegangenen Verordnungen am Tage, daſs Churfürſt Chriſtianus II. ſeines unmündigen Bruders, Herzog Auguſti tutelam legitimam, ohnangeſehen daſs der mittlere Bruder, Herzog Johann George der I. ſo nachgehends zur Chur gelanget, Ao. 1606. ſeine mündige Jahre erreichet, bis ins Jahr 1610. da jener maiorennis worden, geführet. Iſt Herzog Johannes zu Weimar, welcher, wie gedacht, anfänglich in tutela legitima Churfürſtens Auguſti geſtanden, nach deſſen Ableben, in die Vormundſchafft ſeines ältern Herrn Bruders, Herzog Friedrich Wilhelms, der Chur Adminiſtratoris gelanget. haben eben höchſtgedachten Herzogen Johannſen zu Weimar, bey deſſen Todes-Fall, (der ſich ao. 1605. begeben) noch allerſeits un-

mündige Acht Herren Söhne, ſich unter der legitima tutela *Churfürſtens Chriſtiani II. bis zur Mündigkeit des älteſten, Herzog Johann Ernſten zu Weimar, und alſo bis* ad annum 1615. *befunden: da dann dieſer älteſte Herr die Regierung vor ſich, und in Vormundſchafft deſſen jüngern Herren Gebrüdere allein angetreten, auch die Vormundſchafft, unerachtet inzwiſchen Herzog Friedrich, Herzog Wilhelm, Herzog Albrecht, und Herzog Ernſt, nach und nach mündig worden, dennoch bis an ſein ao. 1626. erfolgtes Ende, allein getragen. Iſt nicht weniger bekant, daſs Herzog Johann Philipps, obgleich deſſen zwey mittlere Brüdere, Herzog Friedrich, und Herzog Johann Wilhelm, zu Sachſen Altenburg, ihre Mündigkeit ſchon erreicht gehabt, dennoch ſeines jüngſten Bruders, Herzog Friedrich Wilhems des II.* tutel *bis derſelbe mündig worden, allein getragen.* Circa tutelam Ioannis Guilielmi principis Ienenſis diſputabatur de hac quaeſtione inter Vinarienſem et Iſenacenſem duces. Iſenacenſes ad ius commune prouocabant, Vinarienſes iure ſenioratus excluſis Iſenacenſibus ſibi tutelam vindicabant. Lis tandem per transactionem eſt finita: *daſs die Vormundſchafft jedesmal, wann kein* tutor teſtamentarius *vorhanden, von dem älteſten derer* in pari gradu *ſtehenden agnaten allein übernommen und geführet werden ſoll* (*f*).

§. XV.

Ad tutelam legitimam ſpectat quoque materna. Haec antiquitus iamdum erat cognita. Aeneae filius erat Aſcanius, eiusdemque tutrix mater Lauinia, de quo LIVIVS (*g*): *Nondum maturus imperio Aſcanius, Aeneae filius, tamen id imperium ei ad puberem aetatem incolume manſit, tantiſper tutela muliebri. Tanta indoles in Lavinia erat, res Latina et regnum avitum paternumque puero ſtetit.* Hinc etiam Solon cauit: *ne tutor*

(*f*) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 46.
(*g*) *Hiſtoriarum* lib. I. cap. 3.

tor fieret is, ad quem pupillorum facultates poſt illorum obitum eſſent peruenturae, potius matri et cognatis, quam agnatis et ſucceſſoribus in hereditate deferatur (*h*). In libera Romanorum republica materna liberorum tutela ens erat incognitum et inauditum, ita vt mater ne quidem teſtamentaria ſcribi potuerit tutrix (*i*). Eſt enim tutela munus publicum, virile et ciuile, ad quod ſubeundum mulieres et ſic quoque matres erant inhabiles (*k*). Recentiori vero aetate ex imperatorum indulgentia feminae interdum ad tutelam admittebantur, vsque dum imperatores Valentinianus, Theodoſius et Arcadius matrem et auiam a tutela haud excludendam cenſerent (*l*), quorum deinde conſtitutionem latius extendit et matrem auiamque propter amorem in liberos ſingularem omnibus a latere coniunctis praetulit Iuſtinianus (*m*). Maiores noſtri matrem a tutela, quatenus in pupilli educatione et inſpectione conſiſtit, non excluſerunt, licet plerumque quoad bonorum adminiſtrationem praecipuae fuerint partes agnati proximi (*n*). Hinc minus recte HORNIVS (*o*) originem tutelae maternae ex iure ciuili repetit, dum diu ante receptum ius Romanum illa fuerit in vſu. Sic Henrici IV. imp. tutrix fuit Agnes ipſius mater, quae etiam imperium adminiſtraſſe a probatis dicitur au-

(*h*) LAERTIVS *Vita Solonis* et SCHILTER *exercitat. ad* D. XXXVII. §. 42.

(*i*) L. 26. D. *de teſtament. tut.*

(*k*) L. 16. D. *de tutelis.*

(*l*) L. 2. C. *quando mulier tutelae officio.*

(*m*) Nov. CXVIII. cap. V. et Auth. *matri et auiae C. quando mulier tutelae officio.*

(*n*) Vide ſupra P. V. cap. VI. §. 4.

(*o*) *iuriſpr. publica* Cap. XII. §. 12.

ctoribus (*p*). Otto III. imp. ſub tutela vixit materna, licet regni adminiſtrationem Moguntinus habuerit (*q*).

§. XVI.

Quatenus vero inter illuſtres tutela materna locum habeat, aliquoties iam diſceptatum eſt, et variae ICtorum ſuper hac quaeſtione ſunt opiniones. Alii matrem indiſtincte ad tutelam, tam quoad educationem, quam quoad prouinciarum adminiſtrationem, admittendam ſtatuunt, prout hanc ſententiam tuetur STRYCKIVS (*r*), verbis: *Matri etiam tutelam in feudis imperii regulariter competere, ſine vllo dubio aſſerendum cenſeo, cum nec ius ciuile nec ius feudale nec vlla conſtitutio aut receſſus imperii illam repellat. Quare neceſſe non eſt, vt ad defendendam tutelam maternam illuſtrium recurſum inſtituamus ad familiarum obſeruantiam.* Eandem ſententiam habet LANGGVT. (*s*), a GVNDERRODE (*t*) aliique plures infra nominati (*u*). Alii matrem quidem illuſtrem a tutela publica itidem ac priuata non excludunt, aſt varias habent limitationes. Sic Dnus de BERGER (*x*), poſtquam matrem ad tutelam admittendam eſſe declarauit, et Coccei ſententiam impugnauit, addit tandem: *Attamen opinio noſtra ſic temperari debet. 1) Mater et auia tantum praeferuntur collateralibus agnatis et minus adſcendentibus* v. c. *auo materno.* Vide Nov.

(*p*) ALBERTVS STADENSIS et LAMBERTVS SCHAFFNABVRG ad A. 1056.

(*q*) DITMARVS lib. III.

(*r*) *Diſſ. de tutela materna* Cap. II. §. 20.

(*s*) *in notis ad Coccei iurispubl. prud.* Cap. 29. §. 8.

(*t*) *StaatsR.* p. 1557.

(*u*) PFEFFINGER *Vitriario illuſtrato* Tomo IV. lib. III. tit. 20. §. 17. von ICKSTAD *in der Wurtenbergiſchen Grund-Veſte* Cap. II. §. 12. KEMMERICH *introduct. ad ius publ.* Lib. VIII. cap. VI. §. 15. Dnus MOSER T. XVIII. c. 90. p. 235.

(*x*) *ad Coccei iurispublici prudentiam* Cap. 29. §. 8. p. 413.

Nov. 118. C. 5. ibi omnibus a latere cognatis, *quoad tutelam praeponuntur, 2) adjungendi ſunt conſiliarii certi, Vormundſchaffts-Räthe, imo ſi praeſertim ardui quid expediendum ſit, conſilium agnatorum non debet negligi, quorum aliqua parte intereſt.* Sic quoque de LVDOLFF (*y*) affirmat, matrem illuſtrem eſſe tutricem liberorum legitimam, idque quoad educationem et adminiſtrationem, ſuam tamen ſententiam mox limitat, *niſi aliud lege, pactis, moribus inueniatur immutatum.* Tandem alii diſtinguunt inter tutelam publicam et priuatam. Hanc matri deferri poſſe ſtatuunt, non illam, niſi pactum aut obſeruantia contrarium iubeat. Tuentur hanc ſententiam HENR. COCCEII (z), GRIEBNER (*a*), CARPZOV (*b*), HEIGIVS (*c*), de LVDEWIG (*d*).

§. XVII.

Nobis praecipue diſtinguendum videtur inter ſupremi iuris imperantes et Germaniae proceres. De illis P. AERODIVS (*e*): *De tutela feminea vetus eſt querela, an mater debeat praeferri, an vxor, an proximi agnati? quae quia nunquam niſi vi et tumultu finita eſt, cur eam iure et legibus definirem. Certe et Aſcanius filius Aeneae vsque ad puberem aetatem in tutela muliebri fuit, inquit Liuius. Macedones contra muliebre imperium non ferebant. Itaque haec quaeſtio eſt temporum et locorum.* Minime tamen inter imperia ſupremi iuris talia de-

(*y*) *iure feminarum illuſtrium* P. I. §. 205.
(*z*) *in diſſertat. de tutelis illuſtrium* Sect. III. §. 12.
(*a*) GRIBNER in *diſcurſu ad principia iuriſpr. priuatae illuſtr.* p. 150-154.
(*b*) Lib. V. *reſponſ.* 60.
(*c*) lib. II. qu. 11. n. 40. ſqq.
(*d*) Apud MOSER *Staats-R.* T. XVIII. c. 90. p. 224.
(*e*) *rerum iudicatarum* lib. IV. tit. 19. c. 1.

deſunt, in quibus materna locum inueuit tutela. Plura hanc ſententiam confirmant exempla, a STRYCKIO (*f*) collecta, quae eius verbis his addere placet. In Hiſpania, *Catharina* IOHANNIS Lancaſtriae Ducis filia, HENRICI III. Regis Caſtiliae vxor, poſt obitum mariti Regis filii minorennis tutelam, vnacum defuncti fratre FERDINANDO, poſtea Rege Arragoniae, geſſit et ſola pupillum educauit: Imo hoc ipſo ſeculo poſt exceſſum PHILIPPI IV. Regis Hiſpaniarum, vidua eius relicta MARIA ANNA, imperatoris FERDINANDI III. filia regimen tutelamque Regis Caroli II. tunc temporis vix quatuor annorum infantis, ſuſcepit, et illi haud infeliciter vsque ad eius maiorennitatem, praefuit. Nec in PORTVGALLIA mater a tutela Regis minorennis arcetur: ſic enim EDVARDVS ALFONSO V. filio ſuo impuberi, matrem ELEONORAM, FERDINANDI Regis Caſtiliae filiam, teſtamento tutricem dedit. Pariter maiori felicitate ſubditi regni huius hoc ſeculo, excuſſo Caſtilianorum iugo, fruebantur ſub imperio LOVYSAE GVTZMANNIAE, IOHANNIS EMANVELIS PERETZII, Ducis Medinae Sidoniae filiae, Iohannis IV. Regis Portugalliae vxoris, tutricis filii, quam deinceps ſub ipſius Regis minorennis ALFONSI regimine. ANGLIAM quod attinet, minus dubitandum, matres ad tutelam admiſſas fuiſſe, cum et foeminae ipſae, in hoc regno, deficientibus maſculis, ad ſucceſsionem vocentur: inſuper teſtimonio eſſe poteſt ISABELLA, PHILIPPI pulchri Regis Galliae filia, EDVARDI II. vxor, quae regni negotia durante minorennitate filii EDVARDI III. expediuit. SCOTIAE quoque Leges matri tutelam non auferunt. Mortuo enim IACOBO II. in expeditione aduerſus Anglos, vxor

(*f*) *Diſſ. de tutela materna* Cap. II. §. 5.

vxor eius MARIA EGMONDANA, ARNOLDI Ducis Geldriae filia, IACOBI III. filii, tunc temporis pueri 8. annorum, tutrix extitit, et IACOBVS V. morte patris ſecuta, ſub tutela matris MARGARETAE, Henrici VIII. Regis Angliae filiae, educatus fuit. An vero idem in Regno GALLIAE obtineat, difficilior videtur quaeſtio. Cum enim in illo regno ſucceſſio nunquam ad foeminas deueniat, ſed per Legem Salicam, regnum ad ſolos mares hereditario iure deferatur, ita, vt prouerbium illud gallicum exinde originem ſuam ducat: Le Royaume de France ne tompe point en quenouille, non immerito quis dubitare poſſet, an foeminae ad hoc munus illic ſint admittendae? His tamen non obſtantibus, ius tutelae in filium impuberem REGINAE matri ibidem conceditur: Sic enim Ludouicus VIII. teſtamento, filio ſuo LVDOVICO IX. poſtea cognominato ſancto, vxorem BLANCAM, ALPHONSI VIII. Regis Caſtiliae filiam, tutricem dedit, et adminiſtratricem regni conſtituit. VARILLAS hiſtoire de la minorité de St. Louis p. 17. la Relatione di Francia nelle Opere di FILIPPO ONORIO p. 181. et CATHARINA MEDICAEA tempore minorennitatis filii CAROLI IX. in tutela non fuit praeterita. vid. VARILLAS dans l'hiſtoire de Charles IX. Hoc quoque ſeculo exemplum MARIAE MEDICAEAE, Ludouici XIII. matris et ANNAE MARIAE Hiſpanicae, LVDOVICI XIV. hodierni Regis Galliae matris, et cum minorennis eſſet tutricis, ſatis probat, legem iſtam quae matres ad tutelam admittit, illic non inter Conſtitutiones abrogatas referri. Idem quoque in DANIA vſu venit. Ibi Margaretha Regina Daniae, HACQVINI Regis Norwegiae vidua, tutelam filii OLAI VI. ſubiit, illamque laudabiliter finiuit; idemque regnum cum ERICVS VII. admodum puer

puer eſſet, conſiliis AGNETIS Brandenburgicae et Procerum egregie adminiſtratum, referente ex IO. CLVVERO in Epitom. Hiſtor. totius mundi fol. 589. WIBEL. de Contractibus mulierum p. 86. Nec SVECIA alio iure vtitur, quippe huius rei recentisſimum exemplum extat, in CAROLO GVSTAVO Rege, qui educationem cum tutela filii, CAROLO Reginae coniugi moriturus commendauit, illaque ad mandatum Regis defuncti poſtea munus hoc vsque ad maiorennitatem Regis filii feliciter adminiſtrauit. Contutoribus tamen ipſi datis Proceribus regni primariis, quorum nomina apparebunt c. 4. §. 7. Nec ſilentio omittendum eſt, RIXAM, EHRENFRIDI comitis palatini ad Rhenum filiam, poſt obitum mariti MIECISLAI II. Regis Poloniae filium CASIMIRVM I. adhuc minorennem ſub tutela habuiſſe; Dn. PVFEND. *introd. Hiſtor.* p. 664.

§. XVIII.

Ad illuſtres Germaniae progredimur familias. Et hic rurſus inter tutelam priuatam et publicam ſeu adminiſtrationem erit diſtinguendum. Tutela priuata matri non ſolum patris teſtamento poteſt deferri, ſed illi quoque ab inteſtato tanquam legitimae competit tutrici. Et iure quidem Romano legitima matrum tutela erat ſolum ſubſidiaria et deficiente demum teſtamentaria locum inueniebat, alia tamen apud nos matrum eſt conditio. Hae enim patris participant poteſtatem, (§. XV.) qua eas deſtituere nequit patris voluntas, ſiue directo alium nominet tutorem, ſiue matrem gerere prohibeat (*g*). Hinc licet plures illuſtrium familiae, quoad territorii regimen matres reſpuant tutrices, ex illis tamen nulla matrem a tutela arcet priuata. Exemplo ſint Serenisſimae Saxonicae, Wurtebergicae et Me-

(*g*) B. de LVDEWIG differ. I. R. et G. in tutelis maternis differ. XI. nota gg.

Megapolitanae ducum familiae, quae matrem a priuata non excludunt tutela, licet alias adminiſtrationem terrarum maternam non agnoſcant. Imo in electoratibus, qui tamen maternam non ferunt tutelam, mater liberorum educationem et priuati patrimonii curam ſuſcipere liberrimam habet facultatem (*b*). Sic in Saxonia poſt Chriſtiani I. Electoris mortem mater tutelam geſſit priuatam, proximo agnato, Friderico nempe Altenburgico, publicam ſuſtinente (*i*). Aliud exemplum ex Bauarica domo vide ſupra (*k*).

§. XIX.

Minime vero mater, quae ad priuatam admittitur tutelam, ad publicam ſtatim poteſt adſpirare. Illa potius a regiminis adminiſtratione regulariter eſt excluſa. Antiquisſimis enim temporibus ea bonorum feudalium aeque ac allodialium fuit ratio, vt propter dominii communionem, in qua familiarum erant bona, ad eorum adminiſtrationem extraneum haud admitterent, et, inde quoque matrem, non quidem ab educatione, aſt ab adminiſtratione bonorum feudalium ac allodialium excluderent (*l*). Poſtea priuatorum quidem iura magnam ex iurium receptione peregrinorum paſſa ſunt immutationem, illuſtres vero antiquas a maioribus traditas retinuere conſuetudines ratione tutelae maternae. Rem omnem vberius illuſtrant verba B. de LVDEWIG (*m*).

II. Wird demnach gefraget,
Ob in lebenbaren Fürſtenthümern die mütterliche Vormundſchafft vor Rechtsgegründet zu achten,

(*b*) MOSER T. XVIII. Cap. 90. §. 4.
(*i*) Supra P. V. Cap. V. §. 27.
(*k*) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 15.
(*l*) ſupra P. V. Cap. VII. §. 40.
(*m*) *Hälliſche Anzeigen* P. II. n. 128.

Schein - Gründe,

III. Ob es nun wohl ſcheinen möchte, daſs an denen mütterlichen Vormundſchafften um ſo viel weniger zu zweifeln, weil ja auch I) die Römiſche Rechte, ſolche nicht allein zulieſſen,

l. 3. C. quando mulier tutelae officio fungi poteſt? Nou. 118. c. 5. Nou. 94. c. 2.

ſondern auch II) wohl dieſes denen Müttern erlaubten, ihren Kindern ſelbſten andere Vormünder zu benennen,

l. 4. C. de teſtam. tut.
l. 4. D. de teſt. tut.

nachgehends III) denen teutſchen Rechten nach, ſolches deswegen deſto ſicherer und gewiſſer wäre, weil nach denſelben, die Kinder ſowohl unter der Mutter ihrer Gewalt ſtünden, als unter des Vaters, wie dieſes die

Leges WESTGOTH. lib. IV. tit. 2. §. 13.

beſagten; patre mortuo, filii in matris poteſtate ſubſiſtant et mater eorum tutelam ſuſcipiat. *Welche Weiſe der alten Teutſchen*

de Ludewig in miſcellis tom. IV. lib. IV. opuſc. 4. diff. I. p. 1219. ſqq.

noch mit andern teutſchen Geſetzen, alter und neuer Zeiten, erläutert. Woran IV.) heut zu Tages um ſo viel weniger zu zweifeln, weil alle, in den teutſchen Provintzen übliche Land-Rechte damit einig; daſs die Mutter ihrer unmündigen Kinder Vormund ſeyn ſolle; wie dieſes

de Ludewig de tutelis maternis in miſcellis tom. II. lib. 4. opuſc. 4. p. 1120. ſq.

durch alle teutſche Landes-Verordnungen ausgeführet. Worzu hieſelbſt V.) noch komme, daſs, ohngeachtet man bey denen Römiſchen Geſetzen auf die Erbfolge geſehen, wenn die Mutter dieſe den Kindern angedeyhen lieſſe, vermöge

l. 4.

l. 4. mater C. de teſt. tut.

mater filiis ſuis tutores dare non poteſt, niſi eos heredes inſtituerit *und in*

l. 1. D. de leg. tut.

vt onera tutelaria habeat, qui commoda ſentit ſucceſſionis, *wie auch in der*

Nouell. 118. c. 3.

dieſe Regel feſt ſtünde, ſecundum hereditatis ordinem tutelas ſubeant, *die teutſche Rechte hingegen vornemlich auf die Liebe geſehen, welche die Mutter vor ihre leibliche Kinder, zu deren Beſten, haben würde, wie ſolches,*

EYBEN de tut. foem. memor. 4. §. 19.
b. m. STRYKIUS in V. M. lib. 26. §. 11. 12.

mit Exempeln dererjenigen Mütter bewieſen, die doch ihren Kindern weder in der Verlaſſenſchafft, noch der Landes-Regierung folgen mögen, dennoch aber, denen teutſchen Gewohnheiten nach, die Vormundſchafften derſelben ſchlechterdings übernommen. Nachdeme VI.) es, denen teutſchen Rechten nach, der Vormundſchafft, wann der unmündigen Kinder ihre Mutter noch am Leben, ſo wenig, als wenn der Vater verſtorben, bedürffe: angeſehen wie die letztere aus der väterlichen Gewalt flieſſe und deswegen ſolches eine natürliche Vormundſchafft hieſſe; eben auch dieſes von der Mutter zu ſagen, weil die mütterliche Gewalt über ihre Kinder, den teutſchen Geſetzen nach, eben ſo gegründet, als die väterliche im Römiſchen Recht, davon wir oben num. 3. *die Zeugniſs der alten Gothiſchen teutſchen Geſetze, zum untrüglichen Zeugnis angeführet. Wie nun, der teutſchen Weiſe nach, zwiſchen beyder Eltern, das iſt, väterlicher und mütterlicher Gewalt, unter ihren Kindern, gar kein Unterſcheid zu machen, da hingegen, in denen Römiſchen Geſetzen man nur* de patria poteſtate *nicht aber* de parentum, *das iſt,* patria ſimul et matria poteſtate *etwas gewuſt hätte, daraus ſich VII.) deutlich an den Tag legete, daſs man diſsfalls auch*

ſchlechterdings den nächſten Anverwandten, männlichen Geſchlechts verbleiben ſolle, qui mortuus tutelam filius, qui ſi defuerit FRATER: ſi frater non fuerit, proximus PATERNI generis accipiat,

Lege Saxon. tit. VII. §. 214.

Ueber dieſes IV.) hiemit auch das Gemeine

Sächſ. Landr. lib. I. art. 23. pr.

in folgenden Worten übereinſtimmet; wo die Söhne binnen ihren Jahren (unmündig) ſeyn, der elteſte ebenbörtig Schwerdmage iſt der Kinder Vormund, bis ſie zu ihren Jahren kommen. Wobey V.) der alten

Sächſ. gloſſae ad h. l. tit. b.

wohl zu glauben: nec enim per totum ius Saxonicum reperitur; quod MVLIER tutelae officio fungi poſſit. *Dann ob gleich dieſer* GLOSSATOR *ſich in andern Sachen öffters irret, wo er nemlich die fremde Römiſche oder Canoniſche Rechte mit den teutſchen zuſammen zwingen will; ſo iſt doch hieſelbſt die Vermuthung vor ihn, daſs er ſeiner eignen Sprache und Sache nicht vergeſſe, noch ſich desfalls verſtellet haben werde, weil ihme gleichwohl die* tutelae maternae, *aus dem Juſtinianiſchen Recht, nicht unbekandt ſeyn mögen. Beſonders da er VI.) an eben dieſem Ort ſich bald hernach dergeſtalt ſelbſten erkläret:* ſecundum communem VSVM MVLIERIBVS TVTELA PVPILLORVM ſuorum, qui adhuc infantes ſunt, vsque ad TRIENNIVM; proximis tamen AGNATIS ſimul adhibitis, *welches ſoviel heiſſen ſolle; die ganz unerwachſene Kinder würden bis in das dritte Jahr der Mutter ihrer Pflege, welche er auch* tutelam *nennet, überlaſſen; die Beſorgung des übrigen aber müſte den ſippſchafftlichem Vormund dennoch verbleiben. Beſonders was zur Heerfahrt und zum Herrendienſt gehörig, wobin, bey lehenbahren Fürſtenthümen, vornehmlich die Landes-Regierung gehöret, als deren*

Ver-

Verrichtung von keinen Weibsperſonen zu erwarten. Am allerwenigſten aber VII.) die weibliche Vormundſchafft in lehenbaren Gütern und Landen zugelaſſen; nicht allein weil diſsfalls die Vormundſchafft demjenigen allein gebühret, der die Mitbelehnſchafft und das Vermögen hat, das Lehen in der Heerfahrt und Herrendienſte zu verwalten: ſondern auch der rechtsgegründete Ausſpruch in teutſchen Geſetzen geſchehen, daß, wann gleich ein fremder oder jemand vom weiblichen Geſchlecht Vormund, nach Landrecht, ſeyn könnte; doch ſolches, nicht nach Lehen-Recht, geſchehen möchte, als in dem

Weichbild artic. 26. gloſſa 15.

deutlich entſchieden; und dabey jeder ſich um ſo viel mehr zu beruhigen: weil dieſe alle Tage, bey Erbfällen vorkommende Sache dem Verfaſſer nicht unbekandt ſeyn können. Wie dann VIII.) eben dieſer vernünftige Gebrauch ſich in dem Herzogthum Würtemberg findet; daß, ſo offt ein Landes-Fürſt, mit Hinterlaſſung unmündiger Printzen, und ſeiner Fürſtlichen Wittbe, verſtorben, allemahl der Unterſcheid gemacht worden, daß der nächſte Fürſtliche Anverwandte die vormundſchafftliche Landes-Regierung übernommen; Die Erziehung der jungen Printzen aber ihrer Fürſtlichen Frau Mutter vornemlich überlaſſen worden. Da dann in den Landes-Acten und Geſchichten dieſes Hochfürſtlichen Hauſes vornemlich angemercket. Daß zwar beyde der Fürſtliche Anverwandte ſowohl, als die Fürſtl. Wittwe-Vormünder geheiſen, doch mit dem Unterſcheid; daß die Fürſtliche Fr. Wittbe, auſſer dem Zuſtand und Erziehung ihrer Printzen, ſich keiner Mitvormundſchafft ſonſten, in andern Geſchäfften; am allerwenigſten aber in Regierungs-Angelegenheiten, anmaſſen dürffen. Bey welchen Umſtänden dann der Fürſtlichen Wittbe, in denen Ausſchreiben, Befehlen, Verordnungen, Ertheilung der Privilegien und Freyheiten, keine Erwehnung geſchehen, noch ihr ſonſten geſtattet worden, in Landes- und Regierungs-Sachen auf einige Weiſe mit zu concurriren; folglich wann je das Wort mit Vormundſchafft vorkommen, ſolches nur auf des Erb- und anderer Printzen ihre Erziehung die Abſicht gehabt hat. Weil doch auch, ſelbſten in dieſer letztern Angelegenheit; der Fürſtliche adminiſtrator, *in gewiſſen Stücken, mit concurriret. Im übrigen aber in den Kayſerlichen ſowohl, als ſelbſten der einheimiſchen Fürſtlichen Würtenbergiſchen Cantzeley dem ſippſchafftlichen Vormund der Nahme* Adminiſtrator *einig und allein geblieben; der Fürſtlichen Frau Wittben aber nie-*

niemals dergleichen gegeben worden, noch irgend auf einige Weiſe zugeſtanden werden mögen. Wie dann IX.) ſogar diejenige Rechtsgelehrte, die ſich, von den Römiſchen Geſetzen und den tutelis maternis, *noch ſo ſehr blenden und einnehmen laſſen, dennoch dafür halten; daß, in mütterlichen Vormundſchafften, in Lehengütern und Landen, dennoch der nächſte mitbelehnte Anverwandte gleichfalls zugegeben werden müſſe,*

MODEST. PISTORIS part. I. quaeſt. 27. n. 7.
IAC. SCVLTES in addit. n. II.

um dadurch dasjenige zu beſorgen, welches die Verwaltung der lehenbaren Güter und Lande billig erfordere. Nächſtdeme es X.) ſo weit gefehlet, daß eine Wittbe ſich ihrer Kinder Vormundſchafft, ſo ſchlechterdings anzumaſen, daß vielmehr die alte teutſche Sächſiſche Rechte buchſtäblich haben wollen, daß die nächſte geſippte Anverwandte die Vormundſchafft über die Wittbe ſelbſten, über ſich zu nehmen, und zu führen: qui mortuus VIDVAM reliquerit, TVTELAM eius filius, quem ex alia vxore habuit, accipiat; ſi ille defuerit, FRATER defuncti; ſi frater, PROXIMVS PATERNI generis,

L. L. SAXONICARVM tit. VII. §. II.

daraus ja wohl deutlich genug erhellet, daß, der Eigenſchafft der teutſchen und Fürſtlichen Lehen nach, keine Weibesperſon, als die ſelbſten eines tutoris *bedarf, die Vormundſchafft und* adminiſtration *über Land und Leute zu handhaben, berechtiget; daß ja ſogar die Mutter unter der Vormundſchafft des Sohnes, mit ihren Kindern zu ſtehen, angewieſen. Endlich XI.) da denen gemeinen Rechten nach, die* teſtamentaria tutela *der* maternae *ſchlechterdings vorgehet.*

L. XI. ſi quis D. de teſtam. tut. pr. Inſtit. de legit. tut.

wir aber, in Beantwortung der erſten Frage, ſchon erwieſen; warum ſolche in lehenbaren Gütern und Landen, keine ſtatt habe; die Folge um ſoviel gewiſſer iſt, daß noch vielweniger ſodann die mütterliche Vormundſchafft in Rechten gegründet ſeyn werde. Letztens XII.) nicht zu gedencken, daß, noch die Regel, a iure ſuccedendi ad ius tuendi, *denen gemeinen Rechten nach, als eine ſichere Folge eingeſchärffet wird,* qui ſperant SVCCEDERE, iidem TVEANTVR BONA, ne dilapidentur

l. I. D. de legit. tut.

in einem Reichs-Mannlehen deshalben, es beſtehe ſolches in Gütern oder gantzen Landen, keine weibliche Vormundſchafft ſtatt finden werde. So wenig eine

eine Weibsperſon ſich Hoffnung zu machen, in einem ſolchen Fürſtenthum die Landes-Folge zu erlangen; als welche hingegen dem nächſten ſippſchafft-lichen Stamms-Verwandten ſchlechterdings, denen Rechten nach, gebühret: mithin eben dieſen allein daran gelegen; daß währender Unmündigkeit der Erb-Printzen, in dem Lande nichts ſchädliches oder nachtheiligs geſchehe, ſondern alles in ſeinem Stand und Weſen, der Gebühr nach, erhalten werde, ſumma igitur prouidentia eſt, vt quibus ſpes ad ſuccedendum, illis quoque cura ad prouidendum ſit, ne quid dilapidetur vertaturque in peiorem ſtatum

Beantwortung der Schein-Gründe.

V. Dagegen dasjenige, was oben in denen Zweifels-Gründen, angeführet, leichtlich zu beantworten, und bey Seite zu legen, und zwar auf das I.) die Römiſche Rechte anlangend, ſolche in denen mütterlichen Vormundſchafften, mit der Urſache, warum dieſelbe in lehenbaren Güthern und Fürſtenthümern von der Vormundſchafft auszuſchlieſſen; vollkommen übereinſtimmen. Dann ſo lang weder die Kinder, ihre Mutter, noch dieſe jene geerbet, als in den erſten Zeiten zu Rom üblich geweſen, wie aus den Tituln,

in inſtit. de SCto TERTVLLIANO et ORPHITIANO,

zu erſehen, die Mutter auch ſchlechterdings von der Vormundſchafft ihrer Kinder ausgeſchloſſen bleibet, TVTELA VIRILE munus eſt et vltra ſexum foemineae infirmitatis,

l. 1. C. quando mulier tutelae officio fungi poteſt.

und wann ſie die Vormundſchafft geſuchet, ſelbige dennoch, wann ſippſchafftliche vorhanden geweſen, darzu nicht gelaſſen worden, tum demum petendae tutelae ius habeat foemina, cum tutor legitimus defuerit

l. 2. C. quando mulier tut.

Nachdem aber endlich die alte Weiſe, von Ausſchlieſſung der Erbſchafft unter Müttern und Kindern, von dem Kayſer Iuſtiniano völlig aufgehoben worden, derſelbe eben deswegen die Mütter, weil ſie ihre Kinder nunmehro gleich dem Vater geerbet, auch dieſerwegen zur Vormundſchafft ihrer Kinder zugelaſſen, als aus der

NOVELLA 118. c. 5. *und* Nov. 94. c. 2.

deutlich erhellet, welches auch

THOLOSANUS lib. 45. c. 8.
RANCHINUS de ſucceſ. §. 12.

weiter erläutert, den Grund zu dieſem Schluß aber dieſe ſo wenig, als andere Rechtsgelehrte, erreichet haben. Bey welchem gleichwohl ſich die adplication *und Zueignung leichtlich dahin machen läſſet: daß wie, in denen lehenbaren Gütern und Landen, die Mutter ihre Kinder nicht erben, noch die Leben oder Landesfolge verlangen mögen; ſie auch dieſerwegen, ſelbſten denen Römiſchen Rechten nach, dißfalls von der Vormundſchafft ihrer Kinder auszuſchlieſſen. Auf das II.) im Falle dieſes nun ſeine Richtigkeit; daß, wo die Mütter nicht erben, ſie auch der Vormundſchafft ſich nicht anmaſſen können, ſelbigen auch noch vielweniger frey ſtehe: an einen andern die Vormundſchafft zu* über*tragen. In mehrern Erwegung; daß, denen teutſchen Rechten nach, nicht einmahl dem Vater ſolches, ſo viel die lehenbare Güter und Lande betrifft, frey gelaſſen, als in Beantwortung der erſten Frage erörtert; ſolches noch viel weniger denen Müttern billig und erlaubt ſeyn werde. Auf das III.) da die mütterliche Gewalt in dem alten Sachſen-Recht, mit der Vormundſchafft, nur auf das dritte Jahr geſetzet,* MATER TUTRIX infantis ante TRIENNIUM

GLOSSA Latina ad lib. I. *Landr.* art. 22.

ein jeder daraus leichtlich zu erkennen, daß hierunter mehr auf die Erziehung des Kindes, als auf die Verwaltung von Gütern, Land und Leuten, geſehen worden. Welche Erziehung auch denen Fürſtlichen Frau Wittben, nach dem Herkommen des Fürſtlichen Hauſes Würtenberg, allemahl zum voraus geſetzet und nachgelaſſen worden. Ohne eben ſolche nur auf drey Jahre einzuziehen; wiewohl, unſers Erachtens, bey denen Fürſten-Kindern, an deren Aufführung, zu guten Künſten und Fürſtl. Sitten, ſo vieles gelegen, ſolche nicht wohl länger fort dauren ſolle, als die Printzen in dem Frauenzimmer zu laſſen, da hingegen ſobald ſie Hoffmeiſter und Informatoren nöthig, dem Landes-Adminiſtrator vornemlich mit obliegen will, dafür Sorge zu tragen, und alles Fürſtenmäſig einrichten zu laſſen. Auf daß IV.) was von denen mütterlichen Vormundſchafften in denen teutſchen Landes-Ordnungen verſehen, ſolches zwar meiſtens aus den Römiſchen Geſetzen und dem Titul in dem

C. quando mulier tut.

entlehnet; bey dem allem aber ſolches weiter nicht, als auf die Allodial-Güther zu extendiren, welche denen Römern allein bekandt geweſen, da hin-

hingegen ſolches, in denen lehenbaren Güthern und Landen, ſeinen Abfall billig leidet; als deren Eigenſchafft weder denen Römern wiſſend geweſen, am allerwenigſten aber darauf einige Abſicht genommen werden mögen. Bey welcher Beſchaffenheit auch, als in den Entſcheidungs-Gründen num. II. angeführet, die vernünfſtigſte Rechts-Gelehrte und Land-Rechte dafür gehalten: daß ſolches weder auf die Landleben, am allerwenigſten aber die Reichsleben, mit zu ziehen ſeyn werde. Auf daß V.) dieſes genug; daß die Römiſche Rechte, in den mütterlichen Vormundſchafften vornemlich auf die Erbſolge geſehen; da hingegen, was von der mütterlichen Liebe und dem Vertrauen geſaget, ſolche damit ſeinen Zweck erreichet; wann denſelben die Vorſorge der Erziehung ihrer Kinder entweder einig oder auch, in Gemeinſchafft des ſippſchafftlichen Vormundes, mit überlaſſen wird, als welches ſo gar auch denen Fürſtlichen Frau Wittben wir ſchlechterdings nachgelaſſen. Auf das VI.) hieſelbſt abermahl nicht ſowohl über der mütterlichen Gewalt der Perſon ihrer Kinder, als vielmehr über die lehenbare Güter und Lande deroſelben die Frage iſt; welcher letztern ſich die Unmündige auf keinerley Weiſe anzumaſſen, vielmehr ſogar dero Nutznieſſung entweder dem Lehensherrn, wann das Lehen auf dem Falle ſtehet oder den Mitbelehnten einig und allein zu überlaſſen, als

de LVDEWIG in tutela fructuaria differentia I.

obbeſagter maſen, in einer eignen Schrifft weitläuftig ausgeführet. Folglich auf das VII.) die Regel, ſi mater, ergo tutrix *theils in Anſehung der Kinder ihrer Perſon; theils auch ihrer eigenthümlichen Allodiälſtücken halben unverrücket dennoch verbleibet. Auf daß VIII.) da die Exempel bald vor bald wider die mütterlichen Vormundſchafften ausgefallen: aus ſelbigen deswegen kein Schluß zu machen. Vielmehr dieſes dafür zu halten, daß in dergleichen Fällen, da die Rechtsgelehrte, von den Römiſchen Geſetzen eingenommen oder von den Allodial Gütern auf die Lehen-Güter einen unbeſonnenen Schluß gemachet, man zum Vergleich geſchritten. Welcher aber niemand, als den Partheyen, die ſich verglichen, als ein Vorurtheil, entgegen gehalten werden mag. Nicht zu gedencken; daß, wann auch ein Fürſtliches Haus, durch Verträge, etwas eingeführet, die offenbahre Rechte überhaupt deswegen keinen Anſtoß leiden mögen. Auf das IX.) da wir, in der erſten Frage, und deren Beantwortung, mit vielen Gründen er-*

erwieſen, daß die teſtamentariſche Vormundſchafften, in lehenbaren Stücken und Landen, allen Rechten entgegen ſeyn, es auch dabey, ſo viel die Mütter und Wittben angehet, nicht weniger ſein unverrücktes Bewenden. Auf daß X.) eben deswegen, wann die communio bonorum *oder gemeinſchafftliche Güter zum Grund der mütterlichen Vormundſchafft geſetzet, dieſer Streit ſeine abhelfliche Maaſe dadurch erlanget: daß wie niemand, in denen Allodial- und eigenthümlichen Gütern, das iſt, in denjenigen, was Erbe heiſſet, unter Lehenleuten, in Zweifel zu ziehen verlanget; alſo auch niemand ſich finden wird, der ſolche* communionem bonorum inter coniuges *auf lehenbare Stücke und Lande auszuziehen ſich unterſtehen ſolle. Je bekannter iſt, daß, nach des Vaſallen ſeinen Tod, die Nutzung des Lehens denen Lehensfolgern ſchlechterdings einig und allein, mit Ausſchlieſſung der Mutter und Schweſtern, billig verbleibet. Mithin die Wittbe hierdurch kein Recht erlanget, die Verwaltung der Lehen-Stücke und Lande in Anſpruch zu nehmen. Auf das XI.) das Exempel des Kayſers* HENRICI IV.) *von der geringſten Folge nicht iſt. Weil eben deswegen die Chur- und Fürſten, die es mit dem Reich treu gemeinet, billig zugefahren, und den jungen Printzen der Kayſerin aus ihren Armen geriſſen; um Reichs wegen, vor deſſen gute Erziehung ſowohl, als Reichsverweſung Sorge zu tragen, und dieſe, bey noch nicht veſtgeſetzten* vicariis imperii ordinariis, *denen Reichs-Ständen und den von demſelben beſtelten Regiments-Räthen anzuvertrauen. Solchemnach auch eben dieſes ſich alſo in*

Capitulat. Ioſephina artic. XI. §. 14.

entſchieden findet: daß, bey noch nicht erreichter Mündigkeit eines Römiſchen Königes und nachherigen Kayſers, die vormundſchafftliche Verweſung des Reiches nicht der Kayſerlichen Frau Wittben; ſondern beyden Reichs-Vicarien anzuvertrauen und, bis der unmündige Kayſer das XVIII. Jahr des Alters erreichet, ſolche fortgeführet werden ſolle. Dahero auf das XII.) hierunter kein weiter Staat auf andere Königreiche irgend zu machen. So wenig, als auch insbeſondere auf die Franzöſiſche Weiſe, desfalls einiges Abſehen zu nehmen. Nicht zu gedencken, wie die bewährteſte Rechtsgelehrte in Franckreich nicht minder bezeigen; daß der verwittbeten Königin ihre Vormundſchafft ſich gar auf kein Recht gründe; ſondern es desfalls auf das Gutbefinden

den des Reichs ankäme; ob daſſelbe vor nützlich finde, der Königlichen Wittbe die Vormundſchafft zu überlaſſen

BRET de la ſouverainité du Roy l. II. c. 6.

in mehrern Erwegung: daſs ſodann die Königliche Wittbe ſich gegen dem Parlement deutlich und buchſtäblich erklähren müſſe; wie ſie die vormundſchafftliche Verweſung, nicht aus Schuldigkeit, ſondern aus freyer Uebertragung, führe

LIMNAEVS in notit. Franc. lib. II. cap. 20. p. 807.

Als halten wir davor: daſs in lebenbaren Landen und Fürſtenthümen die mütterliche Vormundſchafft für Rechtsgegründet nicht zu halten: vielmehr desfalls, bey der ſippſchafftlichen Vormundſchaft des nächſten Anverwandten und Lebens-Genoſſen, es lediglich und ſchlechterdings zu laſſen.

§. XX.

Mater illuſtris a tutela priuata non excluditur (§. XVIII.) aſt ad publicam regulariter non admittitur (§. XIX.). Si igitur quaeſtio eſt, quatenus mater liberorum illuſtrium tutrix eſſe queat, diſtinguendum cenſeo, inter liberos, ad quos prouinciarum regimen ſpectat, et liberos, qui tali non gaudent imperio. Tutela liberorum, qui prouinciarum terrarumque ſunt poſſeſſores, eſt publica, hinc ad matrem regulariter non defertur (§. XIX.). Tutela vero liberorum, qui cum imperio non praeſunt, eſt priuata et inde mater ad eam ſubeundam non eſt inhabilis (§. XVIII.). Ex quibus concludo, filiarum illuſtrium tutricem legitimam eſſe matrem. Eadem quoque filiorum apanagiatorum tutelam legitimam ſibi recte vindicat, niſi vel pactis vel moribus familiae aliter ſit conſtitutum.

§. XXI.

Mater a publica regulariter excluditur tutela (§. XIX.). Dantur tamen a regula exceptiones. Sic mater tutelam publicam ſibi recte vindicat, ſi vel lege, vel pacto, vel

vel obſeruantia in familia eſt introductum, vt locum habeat tutela matrum publica. Deinde quoque admitti poteſt mater, ſi agnati aut plane deficiunt, aut matrem ſibi praeferri, conſentiunt. Nam et non entis nulla ſunt praedicata et volenti non fit iniuria. Inde eſt, quod in pluribus illuſtrium familiis tutelae et adminiſtrationis maternae non deſint exempla. Potentisſima Archiducum Auſtriae familia vnicum quidem maternae tutelae exemplum ſiſtit, in Claudia Leopoldi Archiducis coniuge, aſt qua poteſtate mater adminiſtrationem geſſerit, valde eſt obſcurum. In domo Bauarica an tutela materna locum habeat? itidem non ſatis clarum eſt (*n*). In Serenisſima Saxoniae ducum gente, quoad lineam Electoralem tutelae maternae nunquam fuit locus. In linea vero Erneſtina per varia pacta tutela introducta eſt teſtamentaria (*o*), et inde mater teſtamento recte quidem ſcribitur tutrix, minime vero legitimam ſibi vindicare poterit tutelam, maxime cum non deſint exempla, quibus mater fuit excluſa (*p*). In domo Brandeburgica Electoralis lineae, nulla tutelae obſeruamus exempla (*q*). In linea vero Franconica mater per teſtamentum interdum ad tutelam eſt vocata, aſt tutelae legitimae maternae nunquam innotuit exemplum (*r*). Palatina domus Mariam Eleonoram, viduam Ludouici Philippi lineae Simmerenſis, vidit tutricem et adminiſtratricem terrarum, minime tamen ab inteſtato, ſed ex teſtamento fuit admiſſa (*s*). Brunſuicenſium ducum familia maternam non improbat tu-

(*n*) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 18.
(*o*) Loco citato §. XLI.
(*p*) Vide P. V. Cap. V. §. 39.
(*q*) Loco citato §. 54.
(*r*) L. cit. §. 55. et 56.
(*s*) P. V. Cap. V. §. 56.

tutelam (*t*), ſicuti et Anhaltini principes illam admittunt (*u*). Simili modo Hasſiae Landgrauii matres habuere tutrices (*x*). Econtrario Wurtebergici et Megapolitani duces maternam non ferunt tutelam (*y*). In domo Naſſouica mater ſaepe fuit tutrix liberorum ſimulque terrarum habuit adminiſtrationem (z). In Friſia quoque orientali eadem locum habuit tutela (*a*), imo et in Loewenſteinenſi principum comitumque domo. Nec deſunt tutelae maternae exempla in Schwarzburgica, Waldeccenſi, Eggenbergica, Hohenzollerana, Bentheimenſi, Erpacenſi, Hanouienſi, Hohenloica, Leiningenſi, Limburgica, Lippiaca, Mansfeldenſi, Solmenſi, Saynenſi et Witgenſteinenſi familiis (*b*). Rutheni comites matrem teſtamentariam tutricem non excludunt, ad legitimam vero tutelam illam non admittunt (*c*).

§. XXII.

Plura tutelae maternae publicae inter illuſtres exſtant exempla (§. XXI). Ex his plerique generalem formant regulam, quod in familiis illuſtrium materna locum inueniat tutela. Sicuti vero pluralitas exceptionum vniuerſalem haud deſtruit regulam, ita quoque regula iuris antiqui, quae agnaticam maternae praefert tutelae, manet ſalua inconcuſſaque, licet vel centum familiae matrem ad tutelam admittant publicam. Sunt

(*t*) P. V. Cap. V. §. 69.
(*u*) L. cit. §. 71.
(*x*) ibid. §. 74. et 75.
(*y*) ibid. §. 78. - 84.
(*z*) ibid. §. 85.
(*a*) ibid. §. 86.
(*b*) P. V. Cap. V. §. 87. 89. 90 -- 101.
(*c*) L. cit. §. 102.

Sunt enim tot exempla tot exceptiones a regula (*d*). Dum igitur tutela materna per modum exceptionis in illuſtrium obtineat familiis, exceptiones vero nunquam praeſumantur, ſequitur, vt probatam non habeant intentionem, qui in obſeruantia tutelae maternae ſe fundant, et inde probationem eius ſubire tenentur. Non vero haecce obſervantia ſtatim probata cenſetur, ſi in familia quadam vnum vel alterum tutelae maternae exemplum exſtitiſſe docetur. Fieri enim potuit, quod agnati, qui matrem excludere potuiſſent, vel plane non exſtiterint, vel ex ſingulari quadam ratione in matris admiſſionem vel expreſſe vel tacite conſenſerint, et inde huiusmodi facta nec ad conſequentiam ſunt trahenda, nec obſeruantiam probant. Potius, ſi quae in medium producuntur tutelae maternae exempla, omnes circumſtantiae curate ſunt ponderandae, dum minima ſaepe rem poſſit variare.

§. XXIII.

Mater a tutela excluſa eſt publica, minime vero a priuata (§. XVIII.). Sicuti vero priuata tutela in educatione et cura, ne quid detrimenti capiat pupillus, conſiſtit, ita mater illuſtris quoque non educationem ſolum curat, ſed recte quoque ſuam eo extendit ſollicitudinem, ne patrimonium pupilli publicum aeque ac priuatum aliquid habeat detrimenti. Et inde eſt, quod matri a publica licet excluſae tutela, inſpectio quaedam in regiminis adminiſtrationem non poſſit denegari. Exemplo ſit ſereniſſima Wurtebergiae ducum familia. Quae poſt ducatus erectionem matrem ex iure tutelae prouinciarum adminiſtratricem non agnouit; inſpectionem tamen illi nunquam denegauit (*e*). Inde matri illuſtri ius competit, ſi res pupilli male adminiſtran-

(*d*) vide ſupra P. V. cap. VII. §. 31.
(*e*) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 83. et 84.

niſtrantur, tutorem, vt ſuo ſatisfaciat officio, admonendi, imo de mala adminiſtratione querelas ad Auguſtiſſimi imperatoris tribunal deferendi.

§. XXIV.

Tutela materna publica inter Germaniae proceres per modum exceptionis obtinet (§. XXII.). Sicuti vero exceptiones ſunt reſtringendae, ita quoque obſeruantia tutelae maternae eſt ſtrictae interpretationis. Hinc in illuſtribus Germaniae familiis tutela materna in iis ſolum caſibus locum inuenit, in quibus, matrem eſſe admittendam, probari ſpecifice poteſt, et vbi haec deficit probatio, ceſſat quoque materna tutela. Hinc quoque minus recte ab vno caſu ad alterum ducitur argumentum. Ponamus igitur, matrem agnato non exiſtente, aliquoties tutelam ſuſtinuiſſe, exinde tamen non ſequitur, vt eandem agnato exiſtente ſibi vindicare queat. Ponamus porro, mater per teſtamentum ad tutelam vocata, illam aliquoties geſſit, exinde tamen minus recte colligitur, quod matri ius ad tutelam ab inteſtato ſubeundam competat. Proinde mater, quae ſibi ab inteſtato tutelam vindicat legitimam, non ſolum probare debet, quod tutelae maternae in pupilli familia locus ſit, ſed ſpecifice quoque monſtret, quod abſque teſtamento tutelam legitimam habere queat mater, dum in dubio ſolummodo teſtamentariam obtinere, praeſumatur (*f*).

§. XXV.

Quaeſtio eſt inter Ictos diſceptata, an mater, quae ex obſeruantia cuiusdam familiae ad tutelam admittitur, ab illa per pacta ſeu teſtamenta poſſit arceri? Mihi inter publi-

 cam

(*f*) MOSER *Staats-Recht* P. XVIII. cap. 90. §. 19. qui tamen ſibi ipſi parum conſtare videtur, ſi cum citato loco cap. 90. §. 6. fine conferimus.

cam et priuatam tutelam iterum videtur diſtinguendum. Ab hac, quatenus in educatione conſiſtit, mater nec per pacta,nec per teſtamenta poteſt excludi. Ius enim, quod circa liberorum educationem matri vel ipſa tribuit natura, illi inuitae patris voluntas adimere nequit (§.XVIII). Alia vero eſt ratio tutelae publicae, quam vel per pactum vel teſtamentum pater tollit pro arbitrio. Non enim ex lege eſt tutela materna, ſed inſtar exceptionis per pacta et quarundam familiarum obſeruantiam inter Germaniae proceres eſt introducta. Huiusmodi vero pacta et familiarum obſeruantiae patris circa tutelam non excludunt arbitrium, nec obſtant, quo minus ex conſenſu patris et eorum, qui ad familiam pertinent, tutela materna vel quoad ſingulares caſus vel in totum per pacta rurſus interuertatur contraria. Deinde, quae ex familiarum obſeruantia obtinet tutela materna, ſolum modo eſt ſubſidiaria, tunc demum locum habens, ſi paterna de liberorum tutela deeſt diſpoſitio. Hinc mater, quam terrarum adminiſtratione patris interdicit voluntas, fruſtraneo conatu ad tutelam adſpirabit publicam. Et licet ſint, qui obiiciunt, illam patris diſpoſitionem, qua mater quidem excluſa, aſt alius non conſtitutus eſt tutor, eſſe inualidam, haec tamen obiectio non adeo magni eſt momenti, cum matre excluſa alioque non conſtituto tutore, lex proximum vocat agnatum. Hinc plura confirmant exempla in illuſtrium familiis, matrem a publica liberorum tutela ſiue per pactum familiae, ſiue per teſtamenta, ſiue conſuetudinem vel in totum vel pro parte excludi.

§. XXVI.

In pluribus illuſtrium familiis mater ad tutelam admittitur publicam, illi tamen quoad regiminis adminiſtrationem ex obſeruantia plerarumque familiarum alius iungi ſolet tutor. An vero mater neceſſario teneatur in regiminis conſor-

ſor-

ſortium, ſibi alium aſſociare tutorem, quaeri ſolet? Equidem in eo omnes conſpirant ICti, quod matri per patris teſtamentum adiungi queat tutor, tam quoad educationem, quam quoad adminiſtrationem; An vero matri tutrici legitimae proximus agnatus ſeu alius neceſſario ſit addendus tutor, eſt, de quo inter ICtos non omnino conuenit. Nobis res omnis ab obſeruantia et pactis familiarum pendere videtur. Quae ſi definiunt, ſolitariae matris adminiſtrationi prouinciarum regimen eſſe committendum, tunc illa ſibi alium iungi tutorem ferre haud obligatur. Si vero familiae iura de adiunctione tutoris plane ſilent, indeque res dubia ſit, tunc ſimul cum matre proximo agnato terrarum adminiſtrationem eſſe committendam, mihi videtur. Eſt enim tutela materna exceptio a regula et ſtrictae interpretationis, (§.XXII.) inde quoque in eo ſtricta eſt adhibenda interpretatio, vt non admittatur mater, niſi alio adiuncto tutore, ſaltem quoad regiminis adminiſtrationem. Maxime cum fragile ſit femineum iudicium et magna ex gynaecocratia prouinciis enaſci queant mala. Accedit, quod regulariter a prouinciarum regimine feminae ſint excluſae, ideoque in dubio ad tutelare admitti nequeant imperium. Hinc, vt eo minus difficultatis res habeat, haud raro ipſa mater nominat tutorem, quem ſibi ab vno ex imperii tribunalibus adiungi petit.

§. XXVII.

Tutela publica conſiſtit in regimine prouinciarum. Mater igitur, quae tutelam habet publicam, regimine gaudet prouinciarum, omniaque illi competunt iura, quae ex ſuperioritate profluunt territoriali. Hinc mater tutrix iuribus belli, pacis, foederum legationumque, recte vtitur. Gaudet poteſtate leges ferendi, diſpenſandi, magiſtratus conſtituendi, imo voti ac ſeſſionis in imperii comitiis eſt parti-

 ceps.

ceps. Deinde omnia edicta, mandata, reſcripta, decreta, nomine matris tutricis praepoſito expediuntur, hoc tantum addito, quod id faciat, *in Vormundſchafft ihres Sohnes* vel etiam *als Vormünderin und Regentin.* Quod ſi vero matri principis alius ex principibus agnatis eſt adiunctus, tunc omnia et matris et agnati contutoris nomine concipiuntur, aut ſi forſan contutor abſens ſit, mater ſuo et contutoris nomine omnia publicare ſolet, e. gr. *Wir von Gottes Gnaden, -- vor uns in obhabender Vormundſchafft unſeres Sohnes Lbden, wie auch im Nahmen* N. N. *als Mit-Vormundes.* vel ita. *Wir begehren hiermit für uns und den Durchl. Fürſten* N. N. *in geſamter Vormundſchafft unſeres in Gott ruhenden Gemahls nachgelaſſener iungen Herrſchafft.* Interdum vero, vbi pater in teſtamento agnatum ſcripſit tutorem, eique matrem ſolum adiunxit, tituli ſunt inuertendi, et agnati praepoſito nomine matris tanquam cotutricis fit mentio. Tutor enim, qui primarias in adminiſtratione partes habet, ſuum quoque nomen praeponit, licet cotutor dignitate eum praecedat. Inde Chriſtianus II. Elector Saxoniae, cotutor liberorum Friderici Wilhelmi, lineae Altenburgicae fundatoris, ſe poſt Iohannem Saxoniae ducem, tutorem pupillorum principalem poni paſſus eſt, dum ſtylus curiae fuit (g) *Von Gottes Gnaden Iohannes Herzog zu Sachſen, vor uns und dann neben -- Herrn Chriſtiano II. Herzog und Churfürſten zu Sachſen in geſamter Vormundſchafft weiland Herrn Friedrich Wilhelm etc. hinterlaſſener unmündiger Söhne.* Quod ſi autem non alius princeps, ſed ex conſiliariis quidam in adminiſtranda tutela matri principis ſunt adiuncti, hi plerumque ſimplici tutorum titulo mactari ſolent, cum econtrario mater titulum tutricis ſuperioris ſibi tribuit, et eius nomine fit expeditio, additur tamen: *auf vorgehabten Rath und mit Bewilligung, derer zur Vormundſchafftl. Regierung verord-*

(g) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 37.

ordneten Räthe vel etiam: *Von Gottes Gnaden, Wir* N.N. *vor uns in tragender Ober-Vormundſchafft, wie auch im Nahmen* N.N. *als Vormunde* (*h*).

§. XXVIII.

Varia autem, vt tutela materna legitime ſuſcipiatur, inter Germaniae proceres requiruntur. Et primo quidem plerique defendunt, ad tutelam non niſi matrem adſpirare poſſe maiorennem. Quibus tamen alii contradicunt. Vtriusque partis immorari argumentis, noſtri haud patitur inſtituti ratio. Diſtinguendum tamen nobis videtur, inter educationis curam et regiminis adminiſtrationem. Ab educationis cura mater, licet minorennis, excludi nequit. Nam competit illi ius liberos educandi, vi maternae poteſtatis et haec ne minorenni quidem poteſt denegari. Aliud vero de regiminis adminiſtratione eſt dicendum, quippe quae non lubricum, ſed maturum deſiderat iudicium, ideoque ne quidem agnato minorenni, multo minus vero matri, quae infra legitimam eſt aetatem, poterit deferri. Aſt ponamus, matrem tempore delatae tutelae minorennem, ea adhuc durante fieri maiorennem. An illa ſibi tutelam vindicare poterit? Et hic rurſus duo diſtinguendi ſunt caſus, an nempe mater ex teſtamento ad tutelam vocetur? an vero ad legitimam adſpiret tutelam? Priori caſu mater facta maiorennis recte exigit, vt ſibi committatur adminiſtratio. Permittunt enim leges, vt quoque minorennis ſcribi poſſit tutor, quo impedito interim alius a iudice detur (*i*). Easdem inter illuſtres locum inuenire legum diſpoſitiones, minime eſt dubium. Poſteriori vero caſu ius eſt dubium, ideoque matrem excludendam eſſe, putarem, cum in dubio contra tutelam maternam tanquam exceptionem a regula ſit pronuntiandum.

§. XXIX.

(*h*) STRYCK, *de tutela materna* Cap. IV. §. 10.
(*i*) L. 10. §. 3. L. 11. D. *de tutelis* L. 32. §. 2. D. *de teſtam. tutela.*

§. XXIX.

Deinde requiritur, vt mater tutelam ſuſcipere cupiens, voluntatem ſuam de ea acceptanda ſupremis imperii tribunalibus legitime ſignificet. Porro, vt de fideliter adminiſtranda tutela, conficiendo inuentario et reddendis rationibus per ſua bona praeſentia et futura rite caueat. Quarto, eodem modo, vt inter priuatos, renuntiare debet ſecundis nuptiis et SCto Vellejano. His omnibus praeſtitis, ſequitur demum confirmatio tutelae, quae fit vel ab aulico vel a camerali iudicio.

§. XXX.

Varia ſunt, quae a matre requiruntur, antequam tutelae impetrat confirmationem (§. XXVIII. et XXIX.). Haec omnia probant reformationes politicae de Anno cIɔ Iɔ XLVIII. (*k*) et cIɔ Iɔ LXXVII. (*l*). Has vero etiam illuſtres tangere matres, docent confirmationes caeſareae, quippe quibus inſeri ſolet clauſula: *Daſs die Fürſtl. Mutter alles dasjenige handeln und verrichten ſoll, was einer getreuen Mutter nach Ausweiſung des Heil. Reichs Policey-Ordnung gebühret und oblieget.* Idem patet exemplo cuiusdam comitiſſae, cuius confirmationem ADRIANVS GYLMANNVS exhibet (*m*). *Damit nun itzt wohlermeldeter jungen Pupillen Perſon und Güter mit getreuem Fleiſs verwahret, erzogen und adminiſtriret werden mögen, hat wohl ermeldete Fr. M. auf Erinnerung Ihrer G. Freundſchafft und ſonſten aus natürlicher Liebe und Zärtlichkeit zu ihrer G. Kind. ſich dahin erklähret, deſſen Tutel vermög und nach Ordnung der Käyſerl. Rechte, auch weylandt, wohlermeldeten Graffen B. teſtamentariſcher Diſpoſition, derer Extract hier mit beygelegt, auf und an ſich zu nehmen, auch mir derohalben, ſondern Gewalt zukommen laſſen, E. F. G. als Ihrer und*

Ihrer

(*k*) Tit. XXXI.
(*l*) Tit. XXXII.
(*m*) *Symphor. conſult. Cam.* T. I. P. II. Tit. I. ſuppl. I.

Ihrer G. Kinds und Pupillen ordentliche Magiſtrat, um Verordnung und Beſtätigung gebührender Vormundſchafft oder Tutel, als mit Verzeihung ſecundarum nuptiarum, SCti Vellej. *auch Erbietung gewöhnlicher Pflichten, Eyd,* Inventir*ung, Verpfändung, und alles andern, was in ſolchen Fall angeregte Kayſerl. Rechte Ihre G. zu thun und zu laſſen, auflegen mögen, mit Fleiſs anzuſuchen, alles fernern Inhalts beyliegenden Gewalts. Dieweil dann nicht allein die natürliche Billigkeit, ſondern auch Kayſerl. Rechte, ausdrücklich erfordern, da der Vater mit dem Tode abgangen, daſs alsdann die Mutter ihren Pupillen oder unmündigen Kindern nechſte Vormünderin und* Tutrix, *doch* praeſtitis requiſitis *ſeyn ſoll. Alſo gelanget an E. F. G. meine unterthänige Bitte, Sie wollen wohlgedachte Gräfin, Frau M. etc. zur Vormünderin Ihres Kindes und jungen Herrn obgenandt gnädiglich verordnen und confirmiren, bin ich vermög beyliegends Gewalts, an ihrer G. ſtatt* ſecundis nuptiis et SCto Vellej. *zu* renuncir*en, darzu gebührlich Gelübt, Eyd und Obligation, wie ſich das gebühret, zu erſtatten und zu* praeſtir*en urpütig.* Eadem occurrunt in confirmatione tutelae Annae Sophiae Mecklenburgicae, Iulii Sigismundi, Ducis Würtenbergenſis-Oelſnenſis-Iulioburgenſis viduae, dum filii Caroli tutelam a. 1685. ſuſciperet. *Sintemahln wir nun nach reiffer der Sachen Erwegung ſolche Tutel obgedachter verwittibten Herzogin Anna Sophia und als leiblicher Mutter*, ſub onere reddendarum rationum *dergeſtalt allergnädigſt* conferiret, *daſs dieſelbe* 1). idoneam cautionem *mit ihrem ietzigen und künftigen Vermögen, wie es bey denen Fürſtlichen Wittiben und Mütterlichen Verordnung in Unſern Herzogthum Schleſien Herkommens durch gerichtliche Angelobung* praeſtire, 2) *dem* SCto Vellejano *und denen* Secundis nuptiis renuntiire, 3) in feudalibus *und das geſamte Fürſtl. Oelsniſche Haus* concernir*enden* commun-*Sachen, ohne beyder oberwehnter Fürſtl.* agnaten,

en, Rath und Einwilligung nichts thue, wie nicht weniger 4) *und weilen wir etwas öffters ernannten Herzog Sylvii Friedrichs, als älteſten Fürſtl. Agnaten Lbden die* tutelam honorariam *hiermit allergnädigſt aufgetragen haben wollen, die jährl. Vormundſchaffts-Rechnung, Ihrer des* Tutoris honorarii *Lbden fleiſſig communiciren ſolle.*

§. XXXI.

Inter ea, quae mater tutelam ſuſceptura praeſtare tenetur, eſt quoque, quod SCto Vellejano et ſecundis nuptiis renuntiare debeat. Hae renuntiationes olim iurato fiebant (*n*), ne tamen periurii occaſio daretur, dum viduae ob recentem dolorem faciles eſſe ſoleant in nuptiis eierandis, rigorem moderauit Iuſtinianus imp. antiquum et iuramentum remiſit (*o*); hac tamen adiecta comminatione, quod contractis ſecundis nuptiis, mox a tutela ſint remouendae. Et licet iuramentum illuſtres etiam viduae ſecundum reformationem Politicam per mandatarium praeſtent, illud tamen non dictam renuntiationem, ſed ordinarium tutelae iuramentum: *den Vormundſchaffts-Eyd*, concernit, formulaque ſit exemplo ſequens: *Ich Georgius Fabricius gelobe und ſchwehre, in Krafft des ſchrifftlichen Gewalts, ſo ich von Frauen Magdalena Sibilla verwittibten Herzogin zu Würtenberg und Theck empfangen und zum Kayſerl. Reichs-Hof-Rath übergeben hab, in die Seel derſelben, daſs Sie als neben Herrn Friedrich Carln, Herzogen zu Würtemberg und Theck,* Adminiſtratorn *und Ober-Vormundern, verordnete Ober-Mit-Vormünderin, weyland Ihres Ehe-Herrn Wilhelm Ludewigen, Herzogen zu Würtemberg und Theck, etc. hinterlaſſenen Sohns, Herrn Eberhardten Ludwigen Herzogen zu Würtemberg und Theck, wie auch der Prinzesſinnen Eleonora Dorothea, Eberhardina Louyſe, und Magdalena Wilhelmina, was Ihnen Pupillen gut und*

(*n*) L. 2. C. *quando mulier tutela fungi poſſit*. L. 4. C. Theod. *de tutoribus creandis*. Nov. XXII. c. 40.

(*o*) Nov. XCIIII. c. 2. Nov. CXVIII. c. 5.

und nützlich iſt, thun und handeln, was unnütz und ſchädlich, vermeiden, unterlaſſen und verhüten, die Ober-Mit-Vormundſchafft zu der Pupillen Nutzen in guten Glauben und Treuen vertreten und in Beſten vorſtehen, und ſonſt alles das thun wolle, was ſie denen Reichs-Satzungen, und dem mit obgedachten Herrn, Herzog Friedrich Carln zu Würtemberg getroffenen Vergleich nach zuthun ſchuldig iſt, alles bey Verpfändung Ihrer Haab und Gütern, als wahr Ihr Gott helffe und das heilige Evangelium. Renuntiationes vero SCti Vellejani et ſecundarum nuptiarum, poſtquam antea de iis certioratio fuit facta, fieri poſſunt, vel coram propriis collegiis, vel coram notario et teſtibus. Solemne deinde inſtrumentum conficitur, illudque vel iudicio aulico vel camerae eſt exhibendum, antequam fieri poteſt confirmatio. Petita tutela, et renuntiationis non exhibito inſtrumento, decernitur: *ſi ſupplicans ſecundis nuptiis et SCto Vellejano renuntiauerit ac inſtrumentum de eo confectum exhibuerit, ratione admiſſionis ad iuramentum tutelae ſequetur vlterior reſolutio.* Hinc cum Carolina duciſſa Hildburghuſana a iudicio aulico confirmationem tutelae peteret, fuit concluſum (*p*).

IOVIS 3. Februarii 1746.

Sächſen Hildburghauſiſche Vormundſchafft betreffend, ſiue *Herzog Saehſen Hildburghäuſiſcher Anwald von* Fabrice ſub praeſ. 13. Ianuarii a. c. exhibendo *die ſämtlich zu dem unterm heutigen* praeſ. *eingegebenen allerdemüthigſten Bittſchreiben der verwittibten Frau Herzogin zu Sachſen Hildburghauſen gehörige Beylagen, wie auch das erforderliche* Mandatum ad praeſtandum iuramentum tutelae, petit hu^me^, pro cle^me^ deferendo petito ſer^mae^ ſupplicantis, nec non admittendo Mandatario ad praeſtandum praedictum Iuramentum. cum adiunct. ſub num. I. - - XIV. it. d. Mand. ſub Num. XV.

 In

(*p*) Vide MOSER *Beytrag zu den neneſten Staats-Recht und Staats-Hiſtorie* p. 29. ſqq.

In eadem *die verwittibte Fr. Herzogin zu Sachſen-Hildburghauſen* Carolina in Lit. ad imperat. ſub dato 20. Decembris 1745. et praeſ. 13. Ian. a. c. per a Fabrice exhibitis, *zeiget allerunterthänigſt an, und bittet* pro cle^me^ admittendo Mandatarium ad praeſtationem Iuramenti tutelae ſeque tanquam Curatricem confirmando, ac deſuper expeditionem Curatorii gratioſiſſime demandando. Adiuncta continet exhibitum ſub hodierno dato, hic annexum.

Würde Implorir*ende Frau Herzogin ein* Documentum certiorationis *ihrer weiblichen Rechten* intra Terminum duorum Menſium ad Acta *bringen, ergehet ſofort* ratione petitae Confirmationis Adminiſtrationis *fernere Kayſerliche Verordnung*

ARNOLD HEINRICH *von* GLANDORFF,

Lunae 28. Febr. 1746.

Sachſen-Hildburghauſiſche Vormundſchafft betreffend, ſiue *der Herzogliche Sachſen-Hildburghäuſiſche Anwaldt von* Fabrice ſub praeſ. 25. hui. exhibet documentum certiorationis in humillimam ſatisfactionem Concluſi Caeſarei de tertia huius, iuncta petitione humillima, pro cle^me^ decernenda eiusdem poſitione ad Acta, et nunc maturanda Reſolutione Caeſarea, in Supplica de praeſ. 13. Ianuarii nup. petita, appon. Num. XVI. et XVII.

1) Admittatur nunc ſupplicans ad iuramentum Curatelae, quo praeſtito, detur petitum Curatorium in conſueta forma.

2) ponatur Mandatum Procuratorium de dato 1. Dec. anni praeteriti ad Acta

ARNOLD HEINRICH *von* GLANDORFF,

Lunae 7. Mart. 1746.

Sachſen-Hildburghäuſiſche Vormundſchafft betreffend ſiue *der verwittibten Frau Herzogin* Carolinae *zu Sachſen-Hildburghauſen* An-

Anwald, Andreas Gottlieb von Fabrice praeſtitit iuramentum Tutorium.

ARNOLD HEINRICH *von* GLANDORFF.

Equidem SCti Vellejani et ſecundarum nuptiarum renunciationem a matre illuſtri minus recte exigi, ſtatuit de LUDEWIG (*q*), cuius verba ſunt: *Principio in praecedenti lit.* OO. *docuimus, quod olim Foeminae nullum apud Germanos perfidiae ſuae auxilium: ergo multo minus foeminae principis hoc foret rubor pudorque. Deinde auxilium Velleianum obligare ex recepto, eſſe autem illud receptum in Germaniae locis, poſt Saxoniam, paucisſimis, multoque minus inter illuſtres. Tum fruſtra leuitatis et inconſiderantiae, quod fundamentum auxilii Velleiani, a Germanis Foeminas argui, poſtquam iudicio earundem committantur respublicae. Porro cauſam Velleiani etiam dedecus eſſe et ſuſpicionem, quoties foemina virum tueri velit fideiubendo. Sed vel alterutrum cogitare de principe foemina inſtar eſſe criminis ſacrilegii? Addunt denique ICti Romani alias iuris amantiſſimi, foeminam principem conſiliariis eſſe inſtructam, qui illi maiores ſint, quam auxilia Velleiana, ita fere* HERINGIUS de fideiuſſ. c. 7. n. 519. *ipſeque* STRUVIUS exerc. 21. tit. 1. §. 12. cuius verba ſunt: *ceſſat SCtum in mulieribus illuſtribus, quae ipſae territoriis praeſunt et regalia habent; Atque ita reſpondimus m. April.* 1667. *Idem* TABOR. *in not. ad colleg. Argent. ad SCt. Vell. theſ.* 5. Aſt omnia haecce argumenta corruunt, dum ius Romanum hasce renuntiationes requirat, hoc vero in Germaniae foris etiam in illuſtrium cauſis valeat, quatenus eſt receptum. Receptas autem eſſe has renuntiationes, innumera teſtantur exempla (*r*)

(*q*) *Opuſculis Miſcellis* T. II. p. 1133.

(*r*) quae collecta vide in EYBEN *diſſ. de tutela feminea* membro II. §. 3. p. 351.

§. XXXII.

Mater illuſtris antequam tutelam ſubit liberorum, nuptiis renuntiare debet ſecundis. Huius vero renuntiationis non is eſt effectus, vt mater ad ſecunda progredi vota abſolute impediatur, ſed ſolummodo prohibetur, retenta ſibi tutela ad iteratas convolare nuptias (*s*). Si igitur tutrix ſuam de viduitatis ſtatu relinquendo voluntatem Imperatori declarat, tutelamque deponit, tunc nullum eſt dubium, quin alii nubere marito ſit permiſſum. Imo quoque fieri poteſt, vt per ſecundas nuptias tutela non amittatur. Primo enim per pactum inter patrem pupilli matremque initum conſtitui poteſt, vt mater binuba tutelam continuet. Nam licet huic pacto obiici poſſet, quod etcum legibus pugnaret, et cum ſalute liberorum, quorum non ſolum res, ſed etiam vitam immoderatae illae matres plerumque nouis addicerent maritis; recte tamen reſpondet ill. LEYSER (*t*). *At enim vero tanta eſt pro adſectione et prudentia patris praeſumtio, vt voluntas eius, quod ad tutelam liberorum aliquando et tunc, quum legibus repugnare videtur, ſeruari iubeatur. Permittitur ei, teſtamento ſuo hos ipſos, quos lex vocat, tutores excludere, permittitur eidem, ad certum tempus vel ex certo tempore vel ſub conditione tutorem dare,* §. 3. I. *Qui teſtam. tutores, quod tamen in* L 6. §. 1. *de Tutelis interdictum. Quin Iuſtinianus in Nouella 118. cap. 6. vbi de tutela materna principaliter agit, defuncti voluntatem et electionem ſuae legi praeponi iubet. Accedit, quod idem Iuſtinianus in Novella 22. c. 2. coniugibus ſibi inuicem poenas ſecundis nuptiis conſtitutas remittere indulget.* Deinde quoque a tutela non eſt repellenda vxor binuba, ſi pater ſuo in teſtamento iuſſit, ne mater binuba removeatur. Nec obſtat,

(*s*) L. 1. C. *vbi pupillus educari* et Nouella 22. cap. 38. quibus textibus conſentit *Ius Canon.* c. 67. X. de *appellationibus.*

(*t*) *Medit.* ſp. 328. m. 13.

obſtat, quod patris voluntas, quippe quae legibus ſit contraria, nullius momenti eſſe a quibusdam affirmetur. Trahi enim huc poſſunt verba Leyſeri, a nobis paullo ante adducta. Interim tamen res omnis ad magiſtratus redit arbitrium, qui, ſi vult, etiam contra patris iuſſum matrem ad ſecunda progredientem vota ad depoſitionem tutelae cogere poteſt (*u*). Tandem quoque imperii tribunalia, ſi ex continuatione tutelae matris binubae nil praeiudicii pupillo imminere vident, illam matri permittere queunt. Saltim varia hoc docent exempla. Sic Ferdinandus III. Imp. A. cIↃIↃ C XLVII. d. XIV. Dec. comitiſſam Catharinam Iulianam, vtut ipſa ſecundas nuptias A. cIↃIↃ C XLIV. cum comite Wiedano contraxiſſet, filio ſuo Carolo Ottoni, comiti Solmenſi Laubacenſi puberi facto, et id petenti, curatricem conſtituit, praeuia cauſae cognitione et renuntiatione SCti Velleiani et deinceps ob contradictiones agnatorum comitum Solmenſium et ſubditorum nonnullorum conſeruatorium Anno cIↃIↃ C XLIX. d. 6. Dec. et mandatum aliud ad ciuitatem Laubacenſem anno cIↃIↃ C LI. die IV. Aprilis decreuit et emiſit (*x*). Aliud exemplum vide apud MOSER (*y*). Conſentiunt nobiſcum GYLLMANN (z) BESOLDVS (*a*) GAILIVS (*b*) MINDANVS (*c*) WVRMSER (*d*).

§. XXXIII.

(*u*) et tali ratione intelligi volumus, quae ſupra P. II. Cap. VII. §. 17. diximus. Adde STRYCK de *tutela materna* Cap. V. §. 10.

(*x*) EYBEN de *tutela feminea* membr. IV. §. 14.

(*y*) *Staats-Recht* T. XVII. p. 529.

(*z*) *Symphor. Conſult.* T. III.

(*a*) de *tutelis* cap. XVIII. n. 123.

(*b*) lib. I. *obſeruat.* 1. n. 47.

(*c*) de *proceſſu camer.* lib. I. cap. XX. n. 12.

(*d*) Tit. XXXVIII.

§. XXXIII.

Ex pactis vel obſeruantia quarundam illuſtrium familiarum mater ad tutelam admittitur publicam (§. XXI.) Sicuti vero inter priuatos ab arbitrio matris pendet, velit nolitue tutelam ſubire, ita quoque mater illuſtris illam pro arbitrio poteſt recuſare. Nec opus habet mater, vt recuſationis cauſas alleget, prout alii tutores, niſi excuſationes habeant, ab onere non liberantur tutelae (*e*).

§. XXXIV.

Si nec teſtamentaria, nec legitima tutela locum habet, ſuccedit DATIVA. Quae eſt, quando a magiſtratu ex arbitrio conſtituuntur tutores. In eo igitur datiui a reliquis differunt tutoribus, quod, licet omnes tutores confirmatione indigeant magiſtratus, datiuorum tamen confirmatio a mero magiſtratus arbitrio pendeat, cum econtrario teſtamentarii legitimique neceſſario ſint confirmandi, niſi iuſta eos arcendi cauſa adſit. Dat autem tutores magiſtratus competens, qualis inter illuſtres eſt iudicium aulicum et camerale. Vtraque tribunalia iure dandi tutores gaudent. De iudicio aulico teſtatur *ordinatio iudicii aulici Ferdinandi* (*f*), quippe quae iudicio huic celſiſſimo omnes vindicat confirmationes. Quod idem ius dandi tutores camerae quoque competat, probant ANDREAS GAILIS (*g*) et HENRICVS a ROSENTHAL (*h*).

§. XXXV.

Rarus quidem inter illuſtres eſt tutelae datiuae vſus, minime

(*e*) L. 2. et 3. C. *quando mulier tutelae officio* Nov. 49. c. I. pr.

(*f*) Tit. 2. pr. adde VFFENBACH de *iudicio aulico* cap. XI. §. X. p. 136.

(*g*) *Obſeruationum* lib. I. obſ. I. n. 49.

(*h*) *De feudis* cap. XII. concl. X. n. 46.

minime vero plane nullus. Varia potius tutorum a tribunalibus imperii ſupremis datorum exiſtunt exempla. Sic in sereniſſima domo Saxonica tutela locum habuit datiua, cum Maximilianus II. imp. filiis Ioh. Friderici II. ducis Saxoniae, patre eorum ob Grumbachianos tumultus in cuſtodia imperatoris exiſtente, dedit tutores (*i*). Carolus VI. imp. per concluſum iudicii aulici d. 16. Iunii 1723. filiabus Ioachimi Erneſti Ducis Ploenenſis defuncti ex officio tutorem conſtituit Ducem Brunſuico-Guelpherbytanum (*k*). Idem imper. Ioſepho et Ferdinando comitibus Hohenloicis conſtituit ex officio curatores principem in Loewenſtein-Wertheim et comitem in Hohenlohe-Ingelfingen (*l*). Leopoldus imp. Anno 1690. Guſtauo comiti Saynenſi tutorem dedit, prout teſtatur tutorium ſequentis tenoris (*m*): *Wir Leopold, von Gottes Gnaden, erwehlter Römiſcher Kayſer, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs in Germanien etc. Bekennen und thun kund jedermänniglichen mit dieſem unſerm offenen Kayſerlichem Brief bezeugend, als an unſerm Kayſerlichen Cammer-Gericht deſſelben Aduocat und Procurator, der Ehrſame, gelehrte, unſer und des Reichs lieber Getreuer, Georg Friedrich Mûeg, der Rechten Doctor, im Nahmen Weyland Friedrich Wilhelms, Grafen zu Sayn-Witgen- und Hohenſtein, hinterlaſſenen minderjährigen Söhnen conſtituirter Curator der Hoch- und Wohlgebohrne, unſer und des Reichs lieben und Getreuen und andärbrigen* Charlotta Louyſa, *verwittibten Gräfin zu Sayn-Witgen- und Hohenſtein, gebohrner Gräfin zu Leiningen, ſo dann Johann Ernſten, Grafen zu Naſſau-Weilburg, und*

(*i*) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 35.

(*k*) B. STRVVII *corpus hiſtoriae German.* Per. X. Sect. XIII. §. 55.

(*l*) Vide Codicillos Auguſtales deſuper confectos apud MOSER *in der Europäiſchen Fama* P. VIII. p. 452.

(*m*) Extat apud LVNIG *ſpicilegio ſaecul.* p. 1160.

ortae in prima ſtatim inſtantia ad imperii tribunalia, ſeu potius ad Auſtraegas ſint deferendae? In controuerſia, quae ſuper tutela principis Ienenſis inter Wilhelmum Erneſtum Vinarienſem et Io. Georgium Iſenacenſem ducem eſt agitata, Vinarienſes ad Auſtraegas prouocabant (r). Iſenacenſes reſpondebant (s): *Dabero er dann die Auſtraegas vorſchützet, ſo ſeinen gnädigſten Principal aus denen Reichs-Satzungen zu ſtatten kommen ſollen, und das* beneficium primae inſtantiae *ſich daraus bedingen will. Auf was für ſchlechten Grund aber dieſer Einwurf ſtehet, iſt Jedermann bekannt,* ceſſant enim Auſtraegae in iis, quae magis imperii, quam iuriſdictionis ſunt; TENNAG. *de proceſſ.* claſſ. 2. c. 2. fine. Et inter haec omnes cameraliſtae tutoris dationem referunt, *inſonderheit ſagt* RVDINGERVS in ſuis *obſeruationibus iuris cameralis et Saxonici centur. I.* obſ. 50. §. 17. Auſtraegae ceſſant in cauſis tutelae et curae, quoad perſonas immediate imperio ſubiectas. *In welchen Reichs-Satzungen nun mag der Anwald geleſen haben, daſs die* Auſtraegae facultatem dandi tutores vel cognoſcendi, quis prae alio ad tutelam ſit admittendus, *haben ſollen?* Solius enim imperatoris eſt, ſtatibus dare tutores et in cauſis hiſce cognoſcere. Similis tenoris eſt Reſponſum Facultatis Iuridicae Francofurt. (t) verbis: *Ob zwar in denen* pactis familiae *begriffen, daſs die unter ihnen vorkommende Streitigkeiten auf eine gewiſſe von ihnen beliebte Weiſe, von denen darzu niedergeſetzten Richtern, ausgetragen werden ſolten; dergleichen* Auſtraegae conuentionales *bey denen* ſtatibus Imperii *gar genau zu obſeruiren.*

Weil aber dennoch in ſolchen pacto familiae *von der Vormundſchafft* in ſpecie *nichts beliebet, und ſonſten Rechtens,* quod ille

(r) Vide Acta apud LONDORP *Actis publ.* P. XVII. p. 91. et p. 99.
(s) Loco citato p. 92.
(t) STRYCK *Uſu moderno Pand.* lib. XXVI. tit. V. §. 4.

ille iudex, cuius eſt dare tutores, etiam facultatem cognoſcendi habeat, quis prae alio ad tutelam ſit admittendus, *hiernächſt unſtreitig*, quod Auſtregae ordinationis facultatem dandi tutores non habeant, ſed ſtatibus ab imperatore vel camera tutor detur, *und alſo* Auſtraegae conuentionales *nicht von gröſſerer Wirckung ſeyn können, als die* Auſtraegae ordinationis, quia illae horum locum ſubintrant.

So halten wir davor, daſs berührte controuerſia tutelaris *für die* Auſtregas *nicht, ſondern für Ihro Kayſerl. Maj. Reichs-Hoff-Rath oder Cammer-Gericht zu Speyer gehöre V. R. W.*

Sunt tamen, qui diſtinguunt inter tutoris dationem et conſtituti tutoris confirmationem. In confirmatione dicunt, praeponi, lege vel teſtamento tutorem iam eſſe conſtitutum. Huic ius quaeſitum imperatorem auferre non poſſe, ſed ei ſolum confirmandi gloriam eſſe relictam. Hinc quoties ſuper tutelae iure ex lege vel teſtamento competente controuerſia oriretur, hanc ante confirmationem ab ordinario decidendam eſſe iudice. Proinde cum inter cauſas ab Auſtraegali iurisdictione exemtas nulla ſit, quae cognitionem et deciſionem controuerſiarum tutelarium ab hac inſtantia vel expreſſe vel tacite excludat, regulae eſſe ſtandum, et huiusmodi cauſas tutelares ad Auſtraegas pertinere. Dici quoque haud poſſe, quod deciſio controuerſiarum tutelarium ſit actus imperii, dum delatio tutelae non ab imperatoris arbitrio pendeat, ſed ſecundum leges fieri debeat, et has, ſi dubiae ſint, ordinarium requirere iudicem. Nec obſtare ſtatuunt, quod confirmationes et cauſae feudales imperatori ſint reſeruatae, cum aliud ſit confirmare, aliud de cauſa cognoſcere eaque cognita ſententiam ferre. Cauſas feudales imperatori quidem eſſe reſeruatas, aſt eo ſolum caſu, quando vel totum feudum regale vel eius pars alicui abiudicari debet, *einen Theil gänzlich und endlich abgeſprochen*

gitimus excludatur ac magiſtratus tutorem pactitium confirmare teneatur? Si ex iuris Romani principiis rem aeſtumamus, ſunt, qui putant, pacta apud Romanos fuiſſe inter modos tutelam deferendi. Princeps in hac defendenda cauſa eſt IDL. LEYSERVS (*d*) qui, poſtquam pro ſua ſtabilienda ſententia varios adduxit Legum textus (*e*), tandem concludit: *Itaque non dubito, quin tutela pactitia Romanis fuerit cognita, et apud eos etiam vim obligandi habuerit. Sed quia rarior eius vſus fuit, quartam ex illa ſpeciem facere et peculiari capite de ea agere neglexerunt.* Aſt mihi hactenus perſuaderi non potuit, praeter triplex tutelam conſtituendi genus, Romanis inſuper quartum fuiſſe cognitum, quo tutela mediante pacto conſtituatur. Inſpicientes enim legum verba, quas in medium defenſores tutelae afferunt pactitiae, quasue et nos in margine notauimus, facillime obſeruamus, ne vnicum quidem textum affirmare, per pactum tutelam conſtitui ac deferri poſſe; ſed omnes id ſolum probant, quod is, qui patri promiſit, ſe ſuſcepturum eſſe tutelam, excuſationibus vti haud poſſit, et quod inter plures tutores ſuper adminiſtratione tutelae pacta valide celebrentur. Deinde inter omnes conſtat, pacta nuda et ſimplices promisſiones actiones non produxiſſe apud Romanos, ſed ſolum ad excipiendum profuiſſe (*f*). Quomodo igitur tutor pactitius, vt ad tutelam admitteretur, actione obtinere potuiſſet? Tandem et Inſtitutiones et Pandectae ac Codicis conſtitutiones vbique tres tutelam conſtituendi modos ſo-

(*d*) *Medit. Spec.* 328. m. 9.

(*e*) Textus, ad quos prouocant, ſunt L. 15. §. 1. de *excuſationibus* L. 29. de *teſtamentaria tutela* L. 55. pr. et §. 2. de *adminiſtr. tut.* L. 14. §. 1. *de ſoluta* §. 1. *Inſt. de ſatisdat. tutorum* L. 2. C. de *diuidenda tutela* L. 5. §. 2. *de magiſtratibus conueniendis* L. 1. §. 1. *de confirmando tutore.*

(*f*) L. 10. C. de *pactis* L. 27. C. de *locat. conduct.*

ſolum loquuntur, claro argumento, pacta huc referri non poſſe.

§. XLI.

Germanico vero iure tutelam per pacta omnino deferri poſſe, putarem. Primo enim maiores noſtri teſtamenta ignorarunt, et inde aliud iis medium non fuit, ſuis de tutore proſpiciendi, quam genus tutelae pactitium (*g*). Deinde ſemper Germanorum moribus nuda pacta et ſimplices promisſiones efficacem produxerunt obligationem actionemque, et ſic tutori quoque ex pacto tutelari ius ad tutelam ſibi vindicandam eſſe quaeſitum, dubitari non poteſt. Porro tutelam haereditatis habere rationem, ICti affirmant tantum non omnes. Sicuti vero haereditas ex Germanorum inſtitutis per pacta quoque defertur, ita quoque tutelam per pacta poſſe conſtitui, vix aliquid remanet dubii. Tandem quoque ab vtili ſe commendat pactitia tutela, propt hanc vtilitatem depingit de LVDEWIG (*h*). Nam in pactitiis tutelis opus non eſt, vt tutela alicui obtrudatur, quod iure fit Romano. Minus quidem conſulte, quoniam coacta ſtudia pro pupillo ſpeciem fere habent inanium. Saepius quoque fruſtrantur teſtatores ſpe ſua, ſiquidem nominatus tutor cauſam habeat a tutela ſe excuſandi, quod euenire non poteſt in tutela pactitia. Inſuper ſi viuus tutelae cauſa compellet aliquem teſtator; ſi annuerit rogationi, illum inſtruere poteſt conſiliis, quibus optime regere posſit tum familiam patre deſtitutam, tum relictas opes. Interim tamen Germanorum mores magiſtratus circa tutelam

(*g*) DE LVDEWIG *diff. iur. R. et G. in tutelis* diff. 4. n. 99. HEINECCIVS *Elem. iur. Germ.* Tom. I. §. 349. et 350. ILL. ENGAVIVS *Elem. iur. Germ.* Lib. I. §. 449.

(*h*) Loco mox citato nota zz.

tamen ratio eſt tutelae illuſtrium publicae. Haec enim non ſolum vſufructuaria eſt (*t*), ſed etiam ex prouinciarum regimine magnum adfert emolumentum, honorem, dignitatem. Inde tutoris, qui per pactum ad tutelam vocatur publicam, fere ſemper intereſt, ne ſe praeterito alius vocetur; et hinc ius, quod ad tutelam ex pacto ſemel habet quaeſitum, inuito tutori a patre adimi haud poteſt. Quamuis igitur per aliud pactum, quamuis per teſtamentum pater illuſtris declaret, ſe tutelam ex anteriori delatam pacto, velle ſublatam, nihilominus tamen haecce voluntatis mutatio tutori ius adimere nequit ex pacto competens perfectum (*u*). Quod ſi vero res in eum redigatur ſtatum, vt tutor pacto deſignatus vel plane inhabilis ſit factus, vel ſaltim ex eius adminiſtratione prouinciis aut pupillo non leue immineat praeiudicium, tunc imperii tribunalia vel pater, praeterito tutore pactitio, recte alium vocant ad tutelae munus.

§. XLIV.

Notiſſima iuris Romani eſt regula, tutores vel curatores non accipere, qui patriae ſubſunt poteſtati. Eandem olim celſiſſ. imperialis camerae iudicium fuit ſecutum, ideoque nec tutores nec curatores dedit liberis, niſi ante per emancipationem e patria dimiſſis poteſtate (*x*). Aſt recentiori tempore vtraque imperii tribunalia ſuprema aulicum aeque ac camerale antiqua deſeruiſſe videntur principia, ſaltim plura innotuere exempla, quae docent, patrem habentibus datos fuiſſe curatores (*y*). Addo adhuc STRYCKII verba (*z*): *Hoc*

(*t*) Vide infra Cap. IV.

(*u*) LEYSER *medit.* Sp. 328. m. XII.

(*x*) Vide ſupra P. V. Cap. II. Sect. II. §. 22.

(*y*) Vide ſupra P. V. Cap. II. Sect. I. §. finali.

(*z*) de *tutela materna* Cap. I. §. 25.

Hoc mirum eſt, quare ſi pater viuus tutorem pro liberis petat, illi non deferat Camera? Rationem quidem reddit GYLMANN. d. l. *quia iuramentum tutorium in euentum praeſtare non poteſt, quam rationem quoque probauit* BLVM. proc. Camer. tit 42. n. 14. *ſed huius rationis ratio merito deſideranda. Quid enim inter principes frequentius, quam euentualia iuramenta admittere, quorſum pertinent tot homagia euentualia, etiam in ipſa inſtr. pac. probata, cuius exemplum eſt in inſtrum. Pac.* art. II. §. 7. ibi. iuramento fidelitatis et ſubiectionis in euentum obſtringere. *Cur non ergo et iuramentum tutorium in euentum mortis paternae praeſtari poſſet?*

CAPVT II.

DE CONFIRMATIONE TVTORVM VEL CVRATORVM.

AVCTORE

D. IO. AVG. HELLFELD.

SVMMARIA.

§. I.

Tutores confirmatione indigent omnes, ſecus ac apud Romanos.

§. II.

Origo confirmationis tutorum Germanica non ſatis certa eſt.

§. III.

Hodie ex Legum imperii ordinationibus clare conſtat, omnes tutores confirmatione indigere, quae etiam illuſtres tangunt.

§. IV.

Contra hae vero valent, quae in quibusdam familiis obtinent, obſeruantiae contrariae.

§. V.

Ob hanc obſeruantiam ſaepe confirmationis petitio omittitur.

§. VI.

Imo non tam quoad prouinciarum adminiſtrationem quam quoad proceſſualia aliaque in iudicio aulico vel camera expedienda negotia confirmatione opus videtur.

dalis conſtitutio a domino directo facta antiquisſimi eſt vſus (*d*).

§. III.

Per recentiores vero imperii conſtitutiones eſt ſancitum, vt omnes omnino tutores ſiue ſint teſtamentarii ſiue legitimi et datiui ante confirmationem impetratam non ſubeant tutelae adminiſtrationem. Sic Reformatio Politica de Anno CIↃIↃXLVIII. (*e*): *Daſs auch ein jeglicher Vormunderer, er ſey gleich in Teſtaments Weiſe verordnet, oder durch das Recht oder Richter gegeben, ſich der Vormundſchafft nicht unterziehen ſoll, die Verwaltung ſey ihm denn zuvor durch die Obrigkeit decerniret und befohlen.* Eadem verba repetita leguntur in ordinatione Polit. Francof. de A. CIↃIↃLXXVII. (*f*). An vero hae legum imperii diſpoſitiones ad illuſtres quoque pertineant, non vna eſt inter Germaniae ICtos ſententia. Negatiuam tuentur GRIEBNER (*g*), TITIVS (*h*). Affirmatiua vero placet STRYCKIO (*i*), B. KEMMERICHIO (*k*), MOSERO (*l*), aliisque pluribus. Mihi videtur, tutelares haſce imperii conſtitutiones non quidem illuſtribus, ſed ſolum priuatis eſſe ſcriptas. clare hoc patet ex earum introitu, ibi: *So wollen wir allen und jeden Churfürſten, Fürſten, Prälaten, Graffen, Herrn, von Adel und communen, hiermit ernſtlich auferleget haben, in ihren Fürſtenthümern - - dermaſſen Vorſebung zu thun, daſs dem pupillen - -* Iu-

(*d*) Vide exempla P. V. Cap. VI. §. 14.

(*e*) tit. XXXI. §. 2.

(*f*) Tit. XXXII. §. 2.

(*g*) *In diſcurſ. in principia iuris priuati illuſtrium* p. 163.

(*h*) *in ſpecim. iuris publici* L. IV. Cap. VI. §. 13.

(*i*) *Vſu mod. Pand.* lib. XXVI. tit. 3. §. 8.

(*k*) *in introduct. ad ius publ.* Lib. VIII. Cap. IV. §. 6.

(*l*) *StaatsR.* P. XVIII. c. 93. §. 1.

Iubent igitur hae conſtitutiones ſolummodo, vt ſtatus in ſuis prouinciis eas obſeruari curent, minime vero, vt ipſi ſtatus illis conuenienter viuant. At licet ad ſubditos proprie pertineant hae politicae ordinationes, nihilominus tamen propter rationis paritatem illae ad illuſtres quoque tutores ſunt applicatae, vſuque forenſi haecce approbata eſt extenſio, ita vt hodie omnes illuſtrium tutores confirmationem impetrare teneantur, niſi forſan vſu vel obſeruantia aliud ſit introductum in quadam familia. Facit huc conſilium, quod de confirmationis neceſſitate dederunt conſiliarii Altenburgici, cuius verba hic legere non erit ingratum (m): *Demnach die Chur- und Fürſtl. Sächſ. Hochanſehnliche Deputirte Unſer der Endes unterſchriebenen Bedencken verlanget, weſſen ſich die Durchlauchtigſte Herrn Vormündere wegen ſuchender Confirmation der Ihro Chur-und Fürſtl. Durchl. Durchl.* per teſtamentum *aufgetragenen Vormundſchafft zu verhalten haben möchten? So iſt zwar Anfangs bekandt, daſs nach denen beſchriebenen alten Kayſerl. Rechten diejenigen Vormündere, ſo in einem zierlichen Teſtament benannt und verordnet, weder einiger fernerer Confirmation bedürffen, noch zu einiger Caution oder Satisfaction verbunden ſeyn. Nachdem aber die Teutſche Reichs-Satzung und nahmentlich Policey-Ordnung* de A. 1548. tit. *von der Pupillen- und minderjährigen Kinder tutoren. §. daſs auch ein jeglicher Vormünder und* A. 1577. tit. 32. §. *daſs ein jeglicher etc. von voriger Diſpoſition der Rechte in ſo weit abgeſchritten, und insgemein diſponiret, daſs ein jeglicher Vormünder, er ſeye gleich im Teſtament-weiſs verordnet, oder durch das Recht oder Richter gegeben, ſich der Vormundſchafft unterziehen ſolte, die Verwaltung ſeye ihnen dann zuvor durch die Obrigkeit decerniret und be-*

(m) Apud de LVDOLFF *de iure feminarum illuſtrium* App. P. I. p. 136.

befohlen. So ſtehet zwar dahin, ob dieſe conſtitutiones eben auf die Vormundſchafften der Chur-und Fürſten zu extendiren, oder nicht vielmehr nur von denen Vormundſchafften der priuatorum zu verſtehen. Maſſen die Worte von allegirter Policey-Ordnung eigentlich auf die priuatos und mediatos lauten. ibi: *So wollen wir allen und jeden Chur-Fürſten, Fürſten, Praelaten, Graffen, Herrn von Adel und Commnnen hiermit ernſtlich aufgelegt und befohlen haben, in ihren Fürſtenthümern, Herrſchafften, Obrigkeiten, und gebiethen hierauf dermaſſen Verſehung zu thun und zu verordnen etc. daſs ein jeglicher Vormunder. Und findet ſich bey denen Rechts-Lehrern, die nach der Policey-Ordnung geſchrieben, nicht, daſs ſie die confirmationes tutorum teſtamentarias, ſonderlich der Chur- und Fürſtl. vor nöthig erachtet, vielmehr ſetzet* GAIL. 2. obſ. 107. n. 5. quod ſi teſtamentarii tutores dati, tunc ſufficit loco curatorum exhibere copiam collationatam teſtamenti, vel aliud legitimum documentum, ex quo iudici conſtare poterit, conſtituentes actum eſſe Teſtamentarios tutores. *Immaſſen auch in denen von* Raphaele Sellero colligirter *Cammer-Gerichts-Urtheln* p. 2. ad an. 1569. 7. Febr. fol. 736. *eines zu befinden, da den Anwaldt ſeiner legitimation halber allein auferlegt worden: Glaubliche Anzeige zu thun, daſs die in Gewalt ernannte Teſtamentarii tutores ſeyn, ohne Meldung einiger* Confirmation et RODING *in ſeinen* Pand. Cam. 3. tit. 29. 13. *führet ſchlechterdings ob allegirte* cauſam GAILII *an, und läſts dabey bewenden, ſo wohl als deſſen des* RODINGII *unbenannter Additionator, der doch ein vornehmer und fleiſiger* Aduocatus *und* procurator camerae *nahmentlich* (D. Paulus Gampſius) *geweſen*, MYNS. *aber* cent. 2. obſ. 37. *ſchreibet noch klärer:* ſi ex Teſtamento, ipſum non modo tutorem conſtitutum a patre, ſed etiam adminiſtrationem bonorum ei commiſſam, quo non eſt neceſſe, quod ei a iudice decreta ſit adminiſtratio. *Ja* LVDOLPHVS SCHRAD. *der der Kayſer* Rudolph II. *und* Max. II. *und anderer Chur- und Fürſten Rath*

tituliret wird, will in ſeinem tract. feud. part. 10. ſ. 19. n. 18. *nicht glauben*, quod regula de confirmando tutore in teſtamento minus ſolenni dicto locum habeat in tutore dato a Rege, Marchione, Duce, Comite, etiam ſi datio facta ſit in Teſtamento minus ſolenni.

Und obgleich ROSENTH. de feud. 2. 12. 10. 15. ſeqq. *von* SCHRAD. *diſsfalls diſſentiret, ſo erſcheinet doch aus ſelbiger Concluſion genugſam, daſs ermeldter* ROSENTH. *allerdings praeſupponiret, ein teſtamentlicher Vormund, der in einem Teſtamento ſolenni verordnet, bedürffe keiner* confirmation, vide num. 12. 20. de. *mit dem es auch* LIMN. def. Publ. 4. 8. 179. *zu halten ſcheinet, mag auch endlich wohl ſeyn, und dürffen ſich exempla finden, da an dergleichen Fällen keine Confirmation geſucht oder ertheilet worden. Geſtalten bey hieſiger Fürſtl. Cantzley nicht das geringſte veſtigium anzutreffen, daſs weiland Herzog Friedrich Wilhelm der Chur-Sächſ. Adminiſtrator Chriſt-milder Gedächtniſs, benebenſt ſeinem Herrn Mit-Vormunde dem Churſ. zu Brandenburg, noch auch daſs nach des hochgedachten Herrn Adminiſtratoris Abſterben, deſſen hinterlaſſene Fürſtl. Kinder, Tutores (welche zwar keine Teſtamentarii, ſondern vielmehr legitimi geweſen) als Anfangs weyland Herzog Johann zu Sachſen, ſo dann Churfürſt* Chriſt. II. *und letzl. Chur-Fürſt Joh. Georg I. alle Hochſeel. Andenckens ſich um einige Confirmation beworben, oder dieſelbe an einem des Reichs höchſten Gericht ausgebracht. Dieweil aber dennoch die vor allegirte* ſcriptores *ſonderlich die* Camerales *mehr auf die* legitimationem ad cauſam, *als* curiam *das Abſehen gerichtet, auch viel exempla zu finden, daſs dergleichen* Tutores Teſtamentarii, *ob ſie gleich ſothaner Confirmation etwa ſo groſs nicht nöthig gehabt, dieſelbe dennoch um mehrere Gewiſsheit willen geſucht, und erhoben. So ſcheinet wohl, daſs die mehr allegirte Tax-Ordnung nach und nach mehrers zur obſeruanz gebracht, und inſonderheit ihre extenſion auch auf die Reichs-Stände genommen haben müſſe. Wie denn ſchon der eben*

vorhin angezogene ROSENTHALIUS *an eben ſelbiger* Concluſion n. 64. 65. ſeqq. *die* formulam, *wie um die Confirmation der teſtamentirlichen Vormünder Anſuchung zu thun am Cammer-Gerichte, und was etwa ſonſt diſsfalls vorzugeben pflege, umſtändlich tradiret, dergleichen auch* nouiſsime in IAC. BLUM. Proc. Cam. tit. 42. n. 15. *zu ſehen, welcher hierüber in ſeinen* Chil. ſent. Cam. ad d. 6. Iun. 1655. n. 94. fol. 39. *eine* Confirmation tutelae teſtamentariae *und zwar bey Fürſtlichen Perſonen* in forma *referiret. Zu dem am Kayſerl. Hofe, die noch gar neue exempla von der Brandenburgiſchen Culmbachiſchen und hernach von der Onoltzbachiſchen Vormundſchafft bekandt, und bey dem Kayſerl. Hofe als jüngſthin daſelbſt bewuſter maſen fondiret worden, die Confirmation, wenn anders die Vormundſchafft im Reich und beſonders am Kayſerl. Reichs-Hoff-Rath- und Cammer-Gericht dafür gehalten werden ſolte, allerdings vor nöthig gehalten werden wollen.*

So geben unſere unvorgreifliche Gedancken dahin, daſs mit Suchung mehr berührter Confirmation um ſo viel weniger anzuſtehen, als der gewiſſeſte und ſicherſte Weg allezeit der beſte, auch der Reſpect der Röm. Kayſerl. Maj. als des hochgeehrteſten Oberhaupts höchſten und allgemeinen Vormunds- und Lehn-Herrns (als welchen wir des Vaſallen hinterlaſſener Pupill ſamt deſſen Fürſtenthum und Landen verſorget, auch ſo es, wie alhier, ein Reichs-Stand, deſſen Votum und Seſſion im Reichs-Rath vertreten würde, zu wiſſen billig hoch anlieget) ſodann die facilitirung der künftig am Kayſerl. Hof ſuchender Lehn und anderer Angelegenheiten, bevorab derer daſelbſt ſowohl, als am Kayſerl. und des Reichs Cammer-Gerichten hafftender, oder noch künftig erhebender Proceſſen die mehrere autoriſirung derer mit denen benachbarten und ſonſt vorhabenden Handlungen, und alſo allenthalben das Intereſſe des Fürſtl. Pupillen erheiſchen thut. Sign. Altenburg 23. Jul. 1669.

§. IV.

§. IV.

Vi legum imperii recentiorum tutores curatoresue omnes, ſint quicunque velint, indigent confirmatione, licet vel maxime illuſtri fulgeant dignitate (§. III.). Minime vero abſolute neceſſaria eſt haec confirmatio, ſed vel ex imperatoris priuilegio, vel ex conſuetudine in familia quadam recepta, eius petitio recte poteſt omitti. Ipſe ſacratisſimus aliquoties agnouit imperator, tunc confirmationem recte negligi, ſi obſeruantia familiae tutorem ab hac necesſitate liberaret. Inde cum Fridericus Auguſtus Rex Pol. et Elect. Sax. confirmationem tutelae, quam in Mauritium principem Merſeburgenſem ſuſceperat, impetrare nollet, quia ex conſuetudine Serenisſimae gentis Saxonicae ab ea immunem credebat, in iudicio aulico fuit concluſum (n): *Daſs, wofern der Churfürſt das von ihm allegirte undenckliche Herkommen, Krafft deſſen demſelben in ſeinem Chur-Hauſe die tutel ohne einige Confirmation zukomme, innerhalb 2. Monaten dociren und darthun werde, ſodann fernere Kayſerliche Reſolution erfolgen ſolte.*

§. V.

Equidem inter Germaniae procerum tutores non deſunt tales, qui absque imperatoria confirmatione tutelam geſſerunt. Georgius Princeps Anhaltinus filio ſuo vnico Leopoldo coniugem charisſimam Henriettam Catharinam tutricem dedit, eamque ſimul regentem eſſe voluit, ad quam tutelam ſubeundam confirmatio imperatoria nec impetrata nec petita fuit. Vlterius Amalia Eliſabetha Hasſiae Landgrauia ſine vlla confirmatione tutelam gesſit et egregie prouinciis cum omni ſumma poteſtate praefuit et tamen nihilominus in I. P. Art. XV. §. 4. praedicatum tutricis ei

 non

(n) MVLLER *Annal. Sax. d. 4. Dec. 1696.*

non fuit denegatum, nec ob deficientem confirmationem ei circa negotia publica quaeſtio mota. In eadem domo nouum occurrit exemplum Hedwiga Sophia, quae per plures annos omnia ſuperioritatis iura ſine contutore et confirmatione Caeſarea adminiſtrauit et tamen nihilominus imperator in litteris ad ipſam miſsis titulum *der Vormünderin und Regentin* ei non denegauit (*o*). Praeſertim hanc immunitatis a confirmatione praerogatiuam ſibi vindicat ſereniſsima Saxonica domus, de qua MVLLER (*p*): *Dieſer Herzog Friedrich Wilhelm* Vinarienſis, *hatte Pfaltz Graf Ludewig bey Rhein, und Land-Graf Moritzen zu Heſſen zu Vormunden ſeiner drey Söhne, Johann Philipſens, Friedrichs, und Johann Wilhelm, auch eventualiter des* poſthumi, *jedoch nur* ad actum diuiſionis *im Teſtament benennet; Nachdem ſich aber dieſe* Teſtamentarii *noch bey Lebzeiten des Teſtatoris excuſirt, und die Vormundſchafft dem Bruder Herzog Johannſen als* Tutori legitimo *überlaſſen wollen, dieſer hingegen, wegen der mit den Unmündigen unter Handen gehabten Landes-Theilung, ſich auch nicht darzu verſtehen wolte, noch konte, ſo erſuchte der Teſtator wenig Stunden vor ſeinem Tode Churfürſt Chriſtian II. in einen beweglichen Schreiben zum* Con-Tutorn, *welches aber derſelbe Anfangs nicht annehmen wollen, bis nicht nur die Wittbe und Herzog Johannes, Ihn dahin vermochten, ſondern auch der Kayſer ſelbſt deshalben an den Churfürſten ſchrieb, worauf dieſer ſich der Mit-Vormundſchafft unterzog, die Kayſerl. Confirmation derſelben aber wurde nicht geſucht, weiln dergleichen in den Chur-und Fürſtl. Hauſe Sachſen nicht bräuchlich.* Huc quoque ſpectant, quae ex actis Archiui Vinarienſis, occaſione tutelae Philippi Haſsiaci A. CIↃIↃIX. collectis exhibet L. B. DE LYNCKER (*q*): *Es*

(*o*) Haec exempla ſunt ex STRYCKII *Vſu M. P.* Lib. 26. tit. 3. §. 8.

(*p*) *Annal. Ann.* CIↃIↃCII.

(*q*) *Comment. ad A. B. ad* Cap. VII. p. 55.

Es ſey von zehen, zwantzig etc. hundert Jahren, und über Menſchen Gedencken, bey denen Fürſten zu Thüringen und Heſſen in ſteter Uebung und ohne Widerſprechen alſo herkommen, daſs bey ſolchen Fällen die nechſt geſippten Agnaten ſich der Vormundſchafft durch Ihr ſelbſt einig Zuthun, ohne Verhängniſs, Auctoriſation oder Decret Kayſerlich oder Königl. Maj. wie auch ſonderliche Satisdation und Vormundſchaffts-Pflicht, und alle andere ſolennitäten, angenommen: maſſen dann alſo Landgraf Henrich die Vormundſchafft ſeiner Vettern, Landgraf Wilhelms des Aeltern und Mitlern, ingleichen Ertz-Biſchoff Herrmann zu Cöln, die Tuteln über ſeines Brudern, jetztermeldten Landgraf Heinrichs, Kinder und deren Lande, adminiſtriret; wobey von ihnen einige ſonſt gewöhnliche Solennität der Rechte weder beobachtet, noch erfordert worden ſey. Hancce Saxoniae Ducum praerogatiuam eſſe fundatam, ex conſiliariis aulicis affirmat L. B. DE LYNCKER (*r*), et ex camerae aſſeſſoribus de LVDOLFF (*s*). Non tamen extra omne dubium hancce conſuetudinem eſſe poſſitam iudicauit celſiſſ. iudicium Aulicum in cauſa tutelae Merſeburgenſis (§. IV.). Imo conſiliarii Altenburgici interrogati, an neceſſario tutelae confirmatio ſit impetranda? ſecurius putarunt, illam impetrari (§. III.). Occaſione tutelae Hildberhuſanae de hac quaeſtione ſic videbatur: (*t*)

Quaeritur V*to Ob demnechſt die Kayſerl. Confirmation wenigſtens der Ew. Hochfürſtl. Durchl. zuſtehenden Haupt-Vormundſchafft nöthig und erforderlich ſey?*

Wiewohl nun viele deren Reichs-Gerichts-Sachen beſterfahrne fürtreffliche ICti, und unter ſolchen fürnemlich

L. B.

(*r*) *Ad A. B. p.55.*

(*s*) *De iure feminarum illuſtrium* P. I. §. 1. n. 20.

(*t*) Apud MOSER *Beyträge zu den neueſten StaatsR. und Geſchichten* P. I, p. 24.

L. B. de LYNCKER in *Tr. de Libertate ſtatuum Imperii* Sect. III. §. VII. pag. 60. *mit Beziehung auf den ehemaligen Herrn R. H. Rath von Wackenfels beym* KLOCKIO *in Relat.* C. XVIII. num. 14. ſqq. pag. 990.

Idem Dn. DE LYNCKER *in Commentar. ad Aur. Bull.* Cap. VII.

Dn. de LVDOLFF *in Tr. de iur. feminar. illuſtr.* part. I. §. 27. pag. 41. *wie ingleichen*

MVLLER in *Annal. Saxon. ad 7. Iulii 1603. et 4. Dec. 1696. nebſt* TOBIA PFANNERN *in ſeinem Bericht von der Erb-Verbrüderung zwiſchen Sachſen und Heſſen*, Cap. XII. §. fin. *und in dem Bericht von Sächſiſchen Vormundſchafften etc.* paſſim. *behaupten und mit vielen Exempeln bewähren, daſs die Suchung der Kayſerl. Confirmation derer Vormundſchafften in Chur- und Fürſtl. Hauſe Sachſen nicht herkömlich ſey, ſondern dieſes Hohe Haus damit, wie in denen urältesten, alſo auch in den mittlern und neuern Zeiten, jedesmal verſchonet geblieben, und ſich bey ſolchen* iure ſingulari *je und allewege conſerviret habe; weiln aber hierüber noch keine* Reſolutio vel Deciſum Caeſareum *vorhanden, mithin Ew. Hochfürſtl. Durchl. nicht zuzumuthen iſt, ſich durch unterlaſſende Suchung der allergnädigſten Confirmation Verdruſs zu machen, noch mit vielen Unſtatten jene Theſin durch zu diſputiren, hiernächſt auch ſelbſt der Fürſtl. Sächſ. ICtus*, BVRCHARDVS GOTTHELF STRVVIVS, *in ſeinen* ſyntagmate iuris publici *obiges* ius ſingulare Domus Saxonicae *nur von der Albertiniſchen oder Chur-Linie, und ſodann aus der Erneſtiniſchen Haupt-Linie nur von der* Linea ſpeciali Vinarienſi, *verſtanden haben will, allermeiſt aber bey der nächſtvorigen in hieſigen Fürſtl. Haus geweſenen* Tutela materna, *die Kayſerl. allerhöchſte Confirmation geſuchet und* ſub dato *Wien 22. Febr. 1725. impetriret worden iſt; So müſſen wir, Pflichten halben, unterthänigſt anrathen, daſs Ew. Hochfürſtl. Durchl. wiewohl mit einſtweiliger Abſtrahir- und Verwahrung deſſen, was deshalb ein oder das andere*

Fürſtl.

Fürſtl. Sächſ. Special-Haus hergebracht haben möchte, keinen Anſtand nehmen, die Kayſerl. allerhöchſte Confirmation, nach nunmehro bald wieder eröfneten Reichs-Hoff-Raths-Collegio, förmlich und allergehorſamſt zu ſuchen.

Quamuis vero ex obſeruantia cuiusdam familiae, vt tutelae confirmatio impetretur, non ſit neceſſarium, nihilominus tamen de ſuſcepta tutela imperatori fieri ſolet notificatio, adiuncta declaratione, de gerenda tutela in imperatoris et imperii, vt et pupilli ac eius prouinciarum dignitatem, honorem vtilitatemque (*u*).

§. VI.

Haec vero tutelae confirmatio non tam quoad adminiſtrationem publicorum pupilli negotiorum opus videtur, quam potius requiritur, quoties pupillo lites mouentur, aut inueſtitura impetranda, aut aliud iudiciale negotium expediendum eſt. Quae enim circa terrarum adminiſtrationem a tutore geruntur illuſtri, ſua ſubſiſtunt virtute, licet confirmatio ab imperatore impetrata ſit nunquam. Sane iuris eſt expediti, in comitiis quoad tutoris legitimationem tutorii vel curatorii productionem rigoroſe haud deſiderari (*x*). Inde Maria Anna Bauarica Receſſui imperii nouisſimo tanquam tutrix ſubſcripſit, licet nunquam fuerit confirmata. Fridericus Wilhelmus, Electoratus Saxoniae Adminiſtrator, in collegio electorali fuit admiſſus, licet nunquam fuerit confirmatus (*y*). Simili modo in comitiis imperii Amalia Eliſabetha, Haſſiae Landgrauia, Anno 1640. fuit admiſſa, licet illa confirmationem tutelae nec im-

(*u*) MOSER *StaatsR.* P. XVIII. cap. 93. §. 2.

(*x*) LVDOLFF *de iure femin. illuſtr.* P. I. §. 27.

(*y*) MVLLER Ann. Sax. die VII. Iulii 1602.

impetrauerit nec petierit (z). Recte igitur ſe habent ſequentia STRYCKII verba (*a*): haec confirmatio Caeſarea non tam ſtricte obſeruatur, ſed quandoque negligi ſolet, praeſertim ſi nullae contentiones circa ipſam tutelam adſint; tunc enim, quando controuerſia metuenda eſt, plerumque ſolent confirmationem hanc petere. De hoc enim mihi fides facta eſt, multas confirmationes in aula Caeſarea reperiri quaſi derelictas, *man hat ſie unabgelöſt liegen laſſen*, adeo, vt hodie cautiores in Cancellaria imperatoris eſſe, nec prius mandatarium ad iuramentum admittere ſoleant, niſi de ſportulis his ſatisfactum fuerit - - - ſcilicet quamdiu circa confirmationem ipſamue tutelam nulla mouetur controuerſia, quamdiu confirmationem nemo vrget, tamdiu tutores illuſtres ſine confirmatione agere et tutelam adminiſtrare hactenus poſſunt, hoc effectu ſcilicet, vt confirmatio Caeſarea non tam ſtricte hic deſideretur, vt, quicquid ſine illa a tutore illuſtri factum eſt, virtute ſua careat. Aſt ſi tutori nomine pupilli vel coram Auſtraegis vel aliis imperii tribunalibus experiundum, et aduerſarius exceptionem legitimationis opponat, illa a iudice negligi haud poteſt, ſicuti enim vnusquisque, qui tutoris nomine experitur, in iudicio non admittitur, niſi de tutela ſibi commiſſa fidem fecerit, idque producto tutorio (*b*), adeo vt nec mater ab hac legitimatione excepta ſit (*c*), ita non video, qua ratione mater illuſtris, ſi aduerſarius id magnopere vrgeat, huic exceptioni aliter, quam productione tutorii ſatisfacere posſit. Hoc enim ſecundum ordinarias iuris regulas expeditum eſt, legitimationi ante omnia ſatisfa-

(z) Vide de hac re *Protocol. comitiale* de A. 1640. apud LONDORP. *Actis publ.* Tom. IV. p. 903.

(*a*) *Vſu Mod. Pand.* Lib. XXVI. tit. 3. §. 8. ſqq.

(*b*) GAIL I. obſ. 107. n. 1.

(*c*) MONTANVS *de tutelis* c. 14. n. 7.

faciendum eſſe, ſine qua omnia, quae aguntur, inualide aguntur, adeoque illum quoque, qui ad litem peragendam a tutore illuſtri miſſus eſt, non tantum perſonam ſuam per obligationem mandati legitimi, ſed etiam ipſius tutoris perſonam legitimare tenetur. - - - Hinc cum in Regimine Magdeburg. ante viginti annos caſus contingeret, vt aliquis ex Saxoniae Ducibus tutorio nomine contra debitorem quendam experiretur, hic vero legitimationis exceptionem opponeret, poſt conſultationem Facultat. Iurid. Erfordienſis d. 20. April. 1691. pronuntiatum, *daſs ein gehöriges tutorium zu produciren ſey*, et inter rationes decidendi hoc aſſertum, *daſs nach Anleitung der Röm. Policey-Ordnung* de Anno 1577. tit. 32. et GAIL. obſ. I. n. 47. *an Seiten der Fürſtl. Herren Erben ein tutorium von gehörigen Orthen einzubringen*; quod cum deinceps haud fieret, anſam dedit, ſufflaminandi continuationem proceſſus, et amicabilem compoſitionem promouendi.

§. VII.

Tutores illuſtrium indigent confirmatione (§.I. et III.). Sunt tamen, qui putant, tunc confirmationem negligi poſſe, ſi pater teſtamento impetrandae confirmationis necesſitatem remiſit (*d*). Nobis hic diſtinguendum videtur, an familia quaedam per legitimam obſeruantiam immunitatem a confirmatione tutelae habeat, an vero illa tali non gaudeat praerogatiua. Priori caſu, patris teſtamento confirmationis recte remittuntur ſolennia, quippe quae propter ius, quod in familia obtinet, ſingulare ne quidem exigi poſſunt. Sic Erneſtus Pius Dux Saxo-Gothanus ſuo in teſtamento inter caetera diſponit (*e*): *Und ob wir uns zwar*

(*d*) SCHNEIDEWIN *ad princ. Inſt. de legit. tut.* CARPZOV. Lib. II. Reſp. 82. n. 2.

(*e*) Vide ſupra P. V. Cap. V. p. 480. fine.

zu errinnern haben, welchergeſtalt in denen Rechten verordnet, daſs, ehe und zuvor die Vormünder ſich der Verwaltung unterziehen, beydes rem pupilli ſaluam fore, *zu caviren, als auch ein* decretum magiſtratus de adminiſtrando *und dergleichen zu erlangen ſey; dieweil aber denen teſtatoribus frey ſtehet, ſolche* ſolemnia iuris *zu erlaſſen, ſo geſchicht daſſelbige auch von uns hiermit und Krafft dieſes.* Alia vero ratio eſt, ſi in familia quadam immunitas a confirmationis ſolemnibus locum non habet. Hoc enim caſu priuata patris voluntas remittere nequit, quae a lege exiguntur publica. Recte igitur de LVDEWIG (*f*) poſtquam docuit, omnes, etiam illuſtres tutores, ad confirmationem tutelae impetrandam eſſe obligatos, addit tandem: *Niſi teſtator claris verbis iubeat, ſubire tutelam illum, quem nominauit, ſine vlla magiſtratus inquiſitione. Nam tum demum exiſtimant tutorem propria auctoritate bonis et negotiis ſe immiſcere poſſe. Adeoque in iudicio ille teſtamento opus habebit, non formula tutelae iudiciali, ſiue tutorio. Qua de re tamen egomet omnino dubitauerim. Quoniam lex Germanorum adeo prouida eſt, vt, in fauorem pupilli, ne quidem fidere parenti teſtatori velit, ſed in omnis generis tutela adiunctum exigat iudicium magiſtratus. Quam pro pupillis factam prouidentiam vix euertet, vltima parentis voluntas. Neque enim hic de otioſa ceremonia agitur, vel ſolennibus nudae confirmationis, vt dari poſſit locus contrariae patris diſpoſitioni: ſed de iudiciali examine, vtrum dignus ſit candidatus Spartae tutelaris. Taceo, pupillorum iura, quae legibus cauta ſunt, in damnum illorum tolli non poſſe patris decreto.*

§. VIII.

Inter priuatos non gerentes ſolum, ſed quoque honorarii tutores ad impetrandam obligantur confirmationem. Eſt

(*f*) differ. iuris R. et G. *in tutela Attiliana* diff. 3. nota uu. Adde STRYCK *Vſu mod.* tit. de confirmando tutore §. 15.

Eſt enim legum imperii tutelarium diſpoſitio generalis, omnes omnino tutores ſine diſcrimine magiſtratus ſubiiciens examini. Inde noſtrum non eſt, ratione confirmationis inter tutelam honorariam et adminiſtratoriam ſtatuere differentiam, cum lex nullibi diſtinguat (*g*). Eadem inter illuſtres locum habere ſtatuit de LVDOLFF (*h*) verbis: *Quaeritur de tutore illuſtri honorario? Ratio dubitandi: quod iſtiusmodi tutori nulla iucumbat adminiſtratio. Ratio decidendi, quod nihilominus habeat tutor honorarius in ea qualitate obſeruanda tanquam inſpector, cuſtos et monitor. Ergo in qualitate honorarii Tutoris tenebitur praeſtare ſolemnia officio iſti congrua, iuramenti et cautionis. Ita concluſum in camera in cauſa Tutelae Leiningen Weſterburgenſi 27. Iunii 1726. et praeſtita fuere ſolemnia.* Cum Anno 1723. princeps Schwarzenbergica liberorum ſuorum tutrix confirmaretur eique princeps a Furſtenberg contutor adiungeretur honorarius, hunc confirmationem impetrare iusſit celſisſimum aulae imper. tribunal (*i*). Aſt diſtinguendum videtur inter tutores hono-

 ra-

(*g*) de LVDEWIG *diff. iuris Rom. et Germ. in tutela. Attil.* dif. 3. n. XX.

(*h*) *Obſeruationum forenſ.* P. I. p. 143.

(*i*) verba concluſi: *Wird der Frau Supplicantin der Herr Fürſt von Fürſtenberg, gebettener maſſen*, pro contutore honorario, *hiermit zugeordnet.*

Reſcribatur, *dem Herrn Fürſten von Fürſtenberg, Ihro Kayſerl. Maj, lieſſen ihme ohnverhalten, was geſtalten allerhöchſt Dieſelben ihn auf der verwittibten Frau Fürſtin von Schwartzenberg allerdemüthigſtes Begehren, auch in dem auf ihn geſtellten Kayſerlichen allergnädigſten beſondern Vertrauen zum* contutore honorario *allergnädigſt ernennet, und Deroſelben zugeordnet hätten, trageten demnach demſelben allergnädigſt auf, daß er derhalben die gewöhnliche Vormundſchaffts-Pflicht bey Kayſerl. Reichs Hoff-Rath innerhalb zwey Monathen abzulegen, jemand mit gehöriger Vollmacht förderlich verſehen, und ſolche alda ſofort produciren laſſen ſolle.* „

rarios, qui ab imperii tribunalibus matri vel ad implorationem vel ex officio adiunguntur, et inter eos, qui vel teſtamento, aut obſeruantia ſeu pactis familiae ad tutelam vocantur honorariam. Illi ad praeſtanda ſolemnia obligantur. Suam enim poteſtatem tutelarem accipiunt ſub lege praeſtandorum ſolemnium, et hinc modum implere tenentur praeſcriptum. Hi vero, vt abſolute confirmationem petant, obligati haud videntur. Tutores enim honorarii non adminiſtrant, ſed ſolum cuſtodes ſunt, ideoque nec nomine pupilli inueſtituram petunt vel accipiunt, nec in litibus pupillo motis huic asſiſtunt, quippe quod ſpectat ad officium tutoris gerentis. Iam vero confirmatio non tam quoad publicam tutelae adminiſtrationem eſt impetranda, quam potius, quoad inueſtituram et lites, coram imperii tribunalibus contra pupillum formatas, requiritur (§. VI.). Et cum haec omnia a tutore gerente expediri queant, non video, quare tutor honorarius inſpectionem et cuſtodiam quoad publicam tutelam absque confirmatione habere non posſit. Nec obſtat, ordinationes Receſſuum imperii confirmationis impetrandae necesſitatem omnibus tutoribus ſine exceptione imponere, dum hae leges priuatis ſint ſcriptae, et inter illuſtres ſolummodo valeant, quatenus in illuſtrium cauſis ſunt receptae (§.III.). Minime vero ad confirmationis ſolennia obligantur *die Mit- oder Unter-Vormündere*, qui ex conſiliariis principis ad curae ſeu tutelae coadminiſtrationem vocantur. Hi enim non proprio nomine adminiſtrant, ſed plerumque ſub imperio vel ſaltim ſub directione tutoris principalis, *des Ober-Vormundes*, exiſtunt, et inſtar miniſtrorum ſunt, qui tutori quidem principi fidem adſtringunt, minime vero tribunalibus imperii iurant.

§. IX.

Confirmatio tutorum illuſtrium fieri poteſt vel a iudicio aulico vel a iudicio camerali. Et quamuis ſint, qui

pu-

putant, ſoli iudicio aulico ius confirmandi illuſtrium tutores ideo eſſe reſeruatum, quia cauſae feudorum regalium camerae non ſint ſubiectae et datio tutorum ad cauſas gratiae ſpectet, quas ſibi camera vindicare non poſſet; horum tamen ſententia lubrico innititur fundamento. Primo enim imperator ſibi ſolum reſeruauit cognitionem de controuerſiis, vbi regale feudum alicui abiudicari debet, de quo in confirmatione tutelae non agitur. Deinde non video, quomodo ad res gratiae referri queat tutelae ordinatio, dum non omnes cauſae voluntariae mixtae iurisdictionis rebus gratiae accenſeri queant. Potius tutores aeque ac curatores ab imperatore non vi reſeruatorum, ſed vi ſupremae iurisdictionis ſibi competentis confirmantur. Et cum imperator iurisdictionem per cameram aeque ac per iudicium aulicum exerceat, illi aeque ac huic ius confirmandi tutores non poteſt denegari.

§. X.

Tutelae confirmatio peti poteſt vel a iudicio aulico vel a iudicio camerali (§. IX.). Vt vero illa a iudicio aulico impetretur, notanda ſunt ſequentia. Aut confirmationem petit ipſe tutor, ſeu curator, lege vel teſtamento datus, aut alius pro conſtituendis pupillo tutoribus ſupplicat. Si ipſe tutor pro obtinenda ſupplicat confirmatione, primo praeter pupilli immedietatem oſtendat, vel vigore teſtamenti paterni, quod in originali vel in vidimata copia, addatur, ſe teſtamentarium, vel iure proximae agnationis, legitimum eſſe tutorem. Deinde procurator apponat mandatum ſpeciale ad praeſtandum in animam tutoris iuramentum tutelae, de legitime eadem adminiſtranda ſub obligatione omnium bonorum tutoris (*k*). Inſuper mater tute-

(*k*) Petitum eſt: *Eingangs erwehnten Kindern zu Vormündern gnädigſt*

telam ſibi petens, appoſito inſtrumento doceat, quod ſecundis nuptiis et S&to Velleiano, deſuper certiorata, renunciauerit, de quo iam ſupra (Cap. I. §.XXXI.). Interdum vero alius, vt pupillo conſtituantur tutores, rogat. Sic litigans cum minore, aut mater, aut agnatus pro conſtituendis tutoribus ſeu curatoribus haud raro ſupplicant. quo caſu, aut tutor conſentit, aut non. Si non conſentit, peti debet citatio ad videndum ſe ordinari tutorem, vel nominari curatorem ad litem (*l*). In camera imperiali (*m*) pro confirmatione tutorum, vt proceſſus decernantur, ſequentia attendenda. Qui conſtitui vult tutores I. narrat, maritum vel patrem ſine teſtamento defunctum, vel teſtamento datos tutores, quos petit confirmari. II. Reliquiſſe liberos, qui ſicut parens, immediate imperio ſint ſubiecti. III. petit hos vel illos, tanquam agnatos proximos deſignari tutores. IV. Eos conſenſiſſe, prout habetur *in Gewalt* et documento conſenſus V. offerre *Gewalt* ad iurandum, qui *Gewalt* debet ſigillo proprio aut manu tutoris eſſe ſubſcriptus et ſigillatus, et non ſufficit ſigillum cancellariae et ſubſcriptio quorundam conſiliariorum. VI. Debent tutores cauere et conſtituere ſe ſub hypotheca omnium bonorum. VII. Si mater petat, ſe vna ordinari, debet illa renuntiare ſecundis nuptiis et ſenatus conſulto Velleiano. VIII. Quodſi confirmandus tutelam ſuſcipere nolit, citatio ad videndum ſe conſtitui tutorem impetranda et terminus legalis ad XIV. dies vel vnum menſem abbreuiandus erit (*n*). An vero adhuc hodie puberes pu-

digſt zu verordnen, darüber richterl. decret und Autorität zu interponiren, auch Anwald ad praeſtationem ſolemnium *Krafft ſpecial-Gewalts* ſub A. *gnädigſt zuzulaſſen, und darüber* tutorium in conſueta forma *am gewöhnl. Canzley-Gebühr zu ertheilen.*

(*l*) *Vide Autorem principiorum proces, iudicii aulici* Cap. X. §. 53. p. 91.

(*m*) Vide *praeiudicia cam.* ſub voce *tutela.*

(*n*) *conc. ordinat. camer.* Part. III. tit. 20. §. 16. et tit. IX. §. 6.

pupilli ad praeſtandum in conſtitutionem curatorum conſenſum citari ſoleant, mihi non ſatis conſtat (*o*). Hoc tamen ſcio, minus conuenire iuris patrii principiis, minorum in conſtituendis curatoribus deſiderare conſenſum, dum apud nos non volentibus ſolum, ſed quoque non petentibus et inuitis conſtituantur curatores, omni fere inter tutorem et curatorem differentia ſublata.

§. XI.

Supplica pro impetranda tutelae confirmatione exhibita, aut inter plures ſibi tutelam vindicantes oritur controuerſia, aut ſuper delatione tutelae lis nulla mouetur. Priori caſu, lis orta ante omnia erit diſcutienda, poſteriori vero caſu ſuprema imperii tribunalia in tutoris habilitatem inquirunt, et cauſa cognita ſequitur decretum: Admittatur ad iuramentum Tutorium, ſeu *Auf N. hinterlaſſenen Witben Begehren, und N. N. als zu Vormündern ernannten Bewilligen, ſind ſie ſämtl. ernannten N. nachgelaſſenen minderjährigen Kindern N. N. N. zu Vormündern, doch daſs ſie zuvor, Gelübd, Eyd, Obligation und Renuntiation thun, hiermit verordnet.*

§. XII.

Confirmatione apud nos indigent tutores omnes, ſint cuiuscunque generis, et quidem confirmantur cum inquiſitione in bona, vitam fortunasque (*p*). Idem quoque inter

(*o*) Requiritur hic conſenſus in *praeiudiciis cameral.* voce *tutela* et AVCTOR *principiorum proceſſus iudicii aulici* §. 53. lit. h. ſcribit: *Denique ſi minorenni curator petitur, cum talis inuito haud detur, ſimul de conſenſu minorennis docendum. Alias decernitur: Wofern Supplicant, daß die minderjährige Kinder zu den erbetenen Curatoren ihren Conſens ertheilet, glaublich beſcheinigen wird, ſoll ferner ergehen, was Recht iſt.*

(*p*) LVDEWIG *diſſ. in tutela Attiliana* diſſ. III. n. tt.

telam ſibi peten-
dis nuptiis et
tiauerit, de qu
vero alius, vt p
litigans cum m
dis tutoribus ſ
caſu, aut tutor
debet citatio a
nari curatorem
confirmatione
attendenda. C
patrem ſine te
res, quos petit
rens, immedia
tanquam agr
conſenſiſſe,
ſus V. offer
proprio aut
non ſuffici
conſiliario
hypothec
ordinari
conſulto
ſuſciper
impetr.
ſem al

... mento ...
... iis, eique nulla
... nem, in
... tu. pme-
...

ex fide gerendae naſcitur praeſumtio, non niſi per fortiſſimas eludenda probationes. (*r*).

§. XIII.

Minime vero ſufficit, tutelae confirmationem a iudicio aulico vel camerali eſſe petitam, et decretum de admittendo interueniſſe, ſed ipſa accedere debet confirmatio, praeſtitis a lege praeſcriptis ſolemnibus. Sic de LVDOLFF (*s*): *confirmationem tutelae petitam quidem, ſed quaſi debito ſic eſſet ſatisfactum, neglectam, iudicia teſtantur. Exitu non ſemper proficuo, neque id ego conſulerem. Leui ſane momento aliquid in aula Caeſarea vel in camera enaſci poteſt, repulſam omnino tutor aut tutrix non confirmata habet, quod metuat. Prout vero a priuatorum tutoribus, ſic quoque ab illuſtribus, iuramenti tutorii praeſtationem imperii exigunt tribunalia.* Equidem non deſunt, qui putant (*t*), hocce iuramentum a tutore illuſtri haud eſſe praeſtandum; aſt alia quaeſtio eſt, an hoc iuramentum ab illuſtribus praeſtandum in praxi obtineat? alia, an obtinere debeat? Mihi videtur, illuſtrem exigere conditionem, ne iuramento fidem adſtringere cogantur. Nam fides principum pro iuramento eſt (*u*), et inde, vbi alias a priuatis iuramentum exigi ſolet, electores et principes haud raro expreſſis verbis leguntur excepti. Sic iuramentum calumniae electoribus et principibus remiſſum eſt, quia fortiſſima pro illis fidei praeſumtio militat. In Receſſu imperii

M 2

(*r*) MOSER P. XVIII. p. 313.

(*s*) *de iure feminarum illuſtr.* P. I. §. 27.

(*t*) defendunt hanc ſententiam STRYCK *Vſu mod.* tit. *de adminiſtr. et peric. tutor.* §. 3. MEVIVS Conſil. LXXXVIII. GRIEBNER *princip. iuriſpr. priuatae illuſtr.* p. 174. KEMMERICH *intr. ad ius publ.* L. VIII. c. 6. §. 22.

(*u*) MYLER ab EHRENBACH *in Nomol.* c. 6. CARPZOV *ad Legem Regiam* c. 3. Sect. 8. n. 8.

ter illuſtres locum habere, omnesque illuſtrium tutores praeuia inquiſitione eſſe confirmandos, affirmant plures (q). Et quidem quod ad tutores datiuos, imperii tribunalia facultate inquirendi liberrima gaudere, minime negauerim, aſt quoad legitimam teſtamentariamque tutelam mihi diſtinguendum videtur, an agnatus, vel qui teſtamento datus eſt tutor, ad tutelam gerendam ſit habilis, eique nulla obſtet exceptio, neceſſariam producens excuſationem, an vero inhabilitas eum excuſet neceſſario. Hoc caſu, praeterito agnato inhabili vel teſtamentario, recte alius confirmatur tutor, minime vero illo. Primo enim Romanorum iura confirmationem cum inquiſitione eo ſolum caſu deſiderant, ſi ab extraneo vel a matre in teſtamento ſunt ſcripti tutores, minime vero ſi eos pater conſtituit vel lex tutelam ordinat. Deinde iubent quidem ordinationes imperii politicae, ne quis tutelae ſuſcipiat adminiſtrationem, antequam illa a magiſtratu ſibi ſit demandata, nullibi vero permittunt, praeterito agnato vel teſtamentario tutore, qui habilis ad tutelam exiſtit ſubeundam, alium a magiſtratu confirmari tutorem. Porro, licet in tutelis priuatorum confirmandis multum iudicis arbitrio ſit relictum, aliud tamen exigit tutelarum inter illuſtres ratio. Sunt enim priuatorum tutelae onere magis, quam commodo, et inde tutori legitimo vel teſtamentario ex praeteritione nullum fere praeiudicium. E contrario illuſtrium tutela eſt vſufructuaria, connexa cum prouinciarum regimine magnaque dignitate et inde non ſine graui praeiudicio proximus agnatus, ſeu, qui vocatur ex teſtamento, praeteriri poteſt. Tandem ex conditione illuſtri magna adminiſtrationis ex

(q) SCHILTER *inſtit. iuris publ.* Lib. I. tit. 12. §. 1. de LVDEWIG L. c. nota uu. MOSER *StaatsR.* T. XVIII. p. 313.

ex fide gerendae naſcitur praeſumtio, non niſi per fortisſimas eludenda probationes. (*r*).

§. XIII.

Minime vero ſufficit, tutelae confirmationem a iudicio aulico vel camerali eſſe petitam, et decretum de admittendo interueniſſe, ſed ipſa accedere debet confirmatio, praeſtitis a lege praeſcriptis ſolemnibus. Sic de LVDOLFF (*s*): *confirmationem tutelae petitam quidem, ſed quaſi debito ſic eſſet ſatisfactum, neglectam, iudicia teſtantur. Exitu non ſemper proficuo, neque id ego conſulerem. Leui ſane momento aliquid in aula Caeſarea vel in camera enaſci poteſt, repulſam omnino tutor aut tutrix non confirmata habet, quod metuat. Prout vero a priuatorum tutoribus, ſic quoque ab illuſtribus, iuramenti tutorii praeſtationem imperii exigunt tribunalia.* Equidem non deſunt, qui putant (*t*), hocce iuramentum a tutore illuſtri haud eſſe praeſtandum; aſt alia quaeſtio eſt, an hoc iuramentum ab illuſtribus praeſtandum in praxi obtineat? alia, an obtinere debeat? Mihi videtur, illuſtrem exigere conditionem, ne iuramento fidem adſtringere cogantur. Nam fides principum pro iuramento eſt (*u*), et inde, vbi alias a priuatis iuramentum exigi ſolet, electores et principes haud raro expresſis verbis leguntur excepti. Sic iuramentum calumniae electoribus et principibus remiſſum eſt, quia fortisſima pro illis fidei praeſumtio militat. In Receſſu imperii

(*r*) MOSER P. XVIII. p. 313.

(*s*) *de iure feminarum illuſtr.* P. I. §. 27.

(*t*) defendunt hanc ſententiam STRYCK *Vſu mod.* tit. *de adminiſtr. et peric. tutor.* §. 3. MEVIVS Conſil. LXXXVIII. GRIEBNER *princip. iuriſpr. priuatae illuſtr.* p. 174. KEMMERICH *intr. ad ius publ.* L. VIII. c. 6. §. 22.

(*u*) MYLER ab EHRENBACH *in Nomol.* c. 6. CARPZOV *ad Legem Regiam* c. 3. Sect. 8. n. 8.

perii de A. CIↃIↃLVIII. §. 58. illis, quibus praefectura militiae circularis committitur, iniungitur, fidem iurato polliceri, excipiuntur tamen Electores et principes (*x*). In ordinatione regimenti Wormatienſi de A. CIↃIↃXXI. §. 33. dicitur: *Und ſoll der Statthalter, dergleichen die andere Perſonen des obgemelten Regiments, AVSGESCHEIDEN CHVRFVRSTEN VND FVRSTEN, dieſen nachfolgenden Eyd ſchwören.* Dum igitur Electoribus et principibus absque iuramento militiae circularis imperium committitur, dum iidem ad regimentum imperii nulla iurata profesſione facta ſunt admiſſi, cur iis tutela absque iuramenti praeſtatione demandari non poſſet? Cur illuſtres priuatis deteriores eſſe debent? in plerisque enim prouinciis priuati ad tutelam admittuntur ſimplici promisſione in vim iuramenti facta (*y*) Nec obſtat, quod ordinatio imperii politica iuramentum tutorium generatim requirat; cum haec lex priuatis ſcripta cauſis, illuſtres non aliter, quam ex libera receptione obliget in iis capitibus, in quibus illi ſponte ſe ſubmiſerunt. Interim tamen experientia fere quotidiana docet, omnes, qui exemtionem docere nequeunt, ad huius iuramenti praeſtationem obligari. Formulam iuramenti iam ſupra exhibuimus (Cap. I. §. 31.). Illud plerumque per procuratorem ſolet praeſtari, qui mandato debet eſſe inſtructus. Formula huius mandati quomodo ſit concipienda, exemplum

(*x*) R. I. de A. 1555. §. 58. diſponit: *Pflicht thun, dergeſtalt, daß die, ſo Fürſtliches Standes oder Weſens bey Verſprechung und Zuſagungen ihrer Fürſtl. Würde und wahren Worten gelaſſen: Aber die andere über obgemelts einen leibl. Eyd thun.* Adde *ordinat. Regim.* de A. 1521.

(*y*) SCHILTER *Exercit.* XXXVII. th. 58. BERGER *oecon. iur.* p. 189.

plum docet hic in margine ſubiunctum (z). De praeſtito iuramento fit protocollum:

(z) Exhibet huius mandati formulam AVTOR *principiorum proceſſus iudicii imper. aulici* N. 181. verbis: *Wir N. und N. bekennen und thun kund öffentlich Krafft dieſes. Demnach auf tödlichen Hintritt weyl. N. wir bittlich erſucht worden, die Vormundſchafft über ſeine hinterlaſſene 3. unvogtbare Söhne, N. N. N. zu übernehmen, und wir auch hierin eingewilliget, einfolgl. uns obliegen will, bey höchſtpreißl. Kayſerl. Reichs-Hoffrath ſolcher übernommener Curatel-Pflicht und Eyd abzulegen, auch daſelbſten die Confirmation zu ſuchen, wir aber ſolch förmlich Geſchäfft in eigener Perſon zu verrichten, durch erhebl. Verhinderung abgehalten werden, daß wir derenthalben und zu Beförderung dieſes Wercks, unſere Vollmacht gegeben haben, dem Tit. Herrn N. Reichs-Hof-Raths-Agenten: Ertheilen und geben ihm ſolchemnach in Krafft dieſes Brieffs beſter und unverfänglichſten Form Rechtens, dergeſtalt und mit dieſer extenſion, daß ſelbiger Herr N. entweder ſelbſten, oder per ſubſtitutum in unſern Nahmen, und an ſtatt unſer bey höchſtgemeldten Kayſerl. Reichs-Hof-Rath in gebührenden Gehorſam ſich anmelden, die Curatels-Pflicht in unſere Seel abſtatten und abſchwören, Krafft welcher wir unſern obgedachten 3. N. denen wir gehörter maſſen zu Tutorn und Curatorn erkieſt worden ſeyn, was ihnen Pupillen gut und nützlich iſt, thun, und was ſchädlich, unterlaſſen und verbiethen, das Vermögen und Perſohnen zu ihren Nutzen in guten Glauben und Treuen vertretten und in beſten verſehen, inventarium von ihren Haab und Güthern machen, unſrer Adminiſtration und Handlung halber zu gebührender Zeit mit erforderlicher Rechnungs-Abſtattung auch unumgängiger Ueberlieferung deſſen, ſo der Vormundſchafft halber zu unſern Handen kommen, und ihnen pupillen zuſtehet, oder wir ihnen ſchuldig verbleiben, als Vermög der Policey-Ordnung getreuen Tutoren und Curatoren gebühret, leiſten und thun wollen und ſollen, auch nachgehends die Ausfertigung und Ausſtellung der Confirmation, und des Curatel Briefs bitten, und zu überſchicken empfangen, auch was ſonſt dabey zu obſerviren, thun und zu verrichten, bewürcken ſolle, nicht anders, als was wir zugegen und perſönlich hätten thun oder ver-*

Lunae 7. Martii 1746.

Sachſen Hildburghauſiſche Vormundſchafft betreffend ſiue *der verwittibten Frau Herzogen Carolinae zu Sachſen Hildburghauſen Anwald, Andreas Gottlieb von Fabrice* praeſtitit iuramentum tutorium.

Arnold Henrich von Glandorff.

§. XIV.

Iuramentum tutorium regulariter per procuratorem poteſt praeſtari (§. XIII.). Minime tamen procurator admittitur, ſi tutor in aula imperatoria praeſens eſt. Exſtat de hac re decretum imperatorium de die XXVI. Febr. CIↃ IↃCC XIV. verbis: *Von der Röm. Kayſerl. Maj. unſern allergnädigſten Herrn, denen ſämtlichen bey Dero Kayſerl. Reichs-Hoff-Rath aufgenommenen Agenten und Procuratoren hiemit in Gnaden anzudeuten: Was maſſen allerhöchſt-gedachter Ihrer Kayſerl. Maj. vorgekommen, wie daſs einige Jahre her mehrentheils in Abgang gerathen, daſs die bey Dero Kayſerl. Reichs-Hoff-Rath abzulegen geweſte, ſowohl Lehen- und Tutel- als auch andere gerichtliche iuramenta, obſchon die Partheyen in Perſon ſich alhier befinden, dannoch dieſelbe nicht perſönlich, ſondern durch ihre darzu bevollmächtigte Agenten und Procuratoren, abgelegt worden ſeyn. Wann nun allerhöchſt-gedachte Ihre Kayſerl. Maj. ſolches nicht nur gegen die vorher geweſte alte Obſervanz dieſes Dero allerhöchſten Kayſerl. Gerichts, ſondern auch der demſelben gebührenden Autorität und Hochachtung zuwider zu ſeyn erachtet, und ſolches hinführo in alle Wege abgeſtellet und geändert wiſſen wollen; Als haben dieſelbe anheut allergnädigſt reſolvirt und*

verrichten können oder mögen, und zwar dieſes alles cum clauſulis, rati, indemnitatis reliquisque omnibus et ſingulis ad hoc ſufficientibus. *Deſſen zu mehrer Beglaub- und Bekräfftigung haben wir uns eigenhändig unterſchrieben, und unſere angebohrne Signete wiſſentlich vorgedruckt. So geſchehen etc.*

und verordnet; daſs von nun an und in das zukünftige, bey allen ſich ergebenden Fällen, ſo-offt die Partheyen, welche ein- oder andern Leben-Tutel- oder ſonſten anderen Eyd abzulegen haben und ſich perſönlich alhier befinden, dieſe ohne Unterſcheid ihres Standes oder Sexus ſelbſten in Perſon und nicht per procuratores, iuramenta praeſtiren, auch in ſolchen Fällen, wo Leben-Eyd abzulegen ſeynd und ein oder andrer dabey mitbelehnter Agnatus alhier in loco vorhanden wäre, die Gewalte auf den oder dieſelbe eingerichtet, und ſodann von dieſem in Perſon der Leben-Eyd abgenommen werden ſolte. Welcher allergnädigſter Kayſerl. Wille und Entſchlieſſen ihnen, ſämtlichen Reichs-Hoff-Raths-Agenten und Procuratoren, zu dem Ende und mit dem allergnädigſten Kayſerlichen Befehl in Krafft dieſes zur Wiſſenſchafft gebracht wird, damit ſich ein jeder derſelben darnach zu richten und denen Partheyen zeitlich davon Nachricht geben könne.„ Facit huc concluſum iudicii Aulici de die IX. Ian. CIↃ IↃCC XXXIII. de obſeruantia dicti decreti imperatorii teſtans: verbis: *Würde Herr Fürſt Joſeph Wentzel von Lichtenſtein zu Folge Ihro Kayſerl. Maj. an Dero Kayſerl. Reichs-Hoffrath untern 26. Febr. 1714. allergnädigſt ergangenen Decrets die Vormundſchafftl. Pflicht bey Kayſerl. Reichs-Hoffrath in Perſon ablegen, weshalben ſich derſelbe gehörigen Orts forderl. zu melden hat, ſo folget* in puncto confirmationis tutelae *ferner was ſich gebühret.* Interim tamen in hoc quoque caſu facile diſpenſatio poteſt impetrari.

§. XV.

Ante vero quam ad iuramenti praeſtationem tutor admittitur, cancellariae Taxa eſt ſoluenda. Quae pro conditione perſonae variat. Plerumque ſequens eſſe ſolet.

Tuto-

Tutorium *von Fürſtl. pupillen* - - -	*100 fl.*
iura - - - - - - -	*30 fl.*
Gräfl. pupillen Tutorium - - -	*60 fl.*
- - iura - - -	*20 fl.*
Freyherrl. pupillen Tutorium - -	*60 fl.*
- - - iura - -	*8 fl.*

§. XVI.

Denique imperii tribunalia a tutoribus exigunt cautionem rem pupilli ſaluam fore (*a*). Cum ao. CIƆIƆCLXXV. Chriſtiana Eliſabetha Friderici comitis in Naſſau vidua in camera tutelae confirmationem peteret, decretum eſt: *Noch zur Zeit abgeſchlagen, woferne ſupplicant einen verbeſſerten Gewalt, dem cautio rem pupilli ſaluam fore einverleibet ſey, vorbringen wird, ſoll darauf ergeben was Recht iſt.* Minime vero a tutore illuſtri ſatisdatio requiritur, ſed nuda ſufficit oblatio omnium bonorum in hypothecam (*b*). Imo haec cautio, non tam quoad iuris effectus alicuius momenti eſt, quam potius ſolum ſolennitatis rationem habere videtur. Et inde non deſunt, qui putant illuſtres tutores plane non ſatisdare (*c*).

§. XVII.

Praeſtitis igitur iis, quae ex conſuetudine imperii tribunalium ſunt praeſtanda, ſequitur petitum tutorium vel curatorium in forma ſolemni. In cancellaria aulae imper. duplex vſu ſeruatur tutoriorum vel curatoriorum formula. Concipiuntur enim vel in forma patente vel in forma re-

(*a*) Singulare eſt, quod a Blanca Ludouici VIII. vidua Ludouici IX. adhuc minorennis tutrice ſatisdatio, de re pupilli ſaluae conſeruanda, fuerit exacta. vide ſupra Parte V. Cap. IV. Sect. II. §. 33.

(*b*) STRYCK. *Vſ. M.* Lib. 26. tit. 7. §. 11.

(*c*) MASCOV *in princ. iuris publ.* Lib. VI. cap. VI. §. 15. GRIEBNER *princip. iurispr. priuatae* p. 175.

reſcripti. Prioris generis exemplum ſit ſequens tutorium: *Wir Carl der Sechſte - - bekennen öffentlich mit dieſem Brieff, und thun kund allermänniglich: Daſs uns der Hochgebohrne Carl Friedrich, Herzog zu Würtenberg etc. Unſer lieber Vetter und Fürſt, unterthänigſt zu vernehmen gegeben, was maſsen der auch Hochgebohrne Carl Rudolph, Herzog zu Würtemberg etc. Unſer lieber Vetter und Fürſt, die bisanhero geführte Adminiſtration des Herzogthums Würtemberg und darzu gehörigen Landen und Ober-Vormundſchafft des von weyland dem Durchlauchtig-Hochgebohrnen Carl Alexander, Herzogen zu Würtemberg etc. Unſerem lieben Vettern und Fürſten hinterlaſſenen minderjährigen Landes-Fürſten, Carl Eugeni, Herzog zu Würtemberg etc. und übriger Fürſtlicher Pupillen, benanntlich, Ludwig Eugeni, Friedrich Eugeni, und Auguſten Eliſabethen, in Anſehung ſeines bereits erlebten hohen Alters von ſich gegeben und ihme als proximo Agnato überlaſſen, er auch, nachdeme wir als Römiſcher Kayſer und Obriſter Vormund im heiligen Reich ſolche vorgegangene Adminiſtrations- und Ober-Vormundſchaffts-Veränderung bereits gnädigſt genehmet, dieſelbe zu übernehmen ſich entſchloſſen hätte; Mit gehorſamſter Bitte, wir ſotbane übernommene Adminiſtration und Ober-Vormundſchafft zu confirmiren und zu beſtättigen, dann ihne zur Ablegung der gewöhnlichen Adminiſtrations- und Ober-Vormundſchaffts-Pflichten zuzulaſſen gnädigſt geruhen wolten; Das haben wir angeſehen, ſolch ſeiner Lbden gethane ziemliche Bitte, und darum mit wohlbedachtem Muth, gutem Rath und rechten Wiſſen als Römiſcher Kayſer und Ober-Vormund im heiligen Römiſchen Reich obberührte übernommene Adminiſtration und Ober-Vormundſchafft gnädiglich confirmiret und beſtättiget, thun das, confirmiren und beſtättigen auch ſolche Adminiſtration und Ober-Vormundſchafft hiemit von Röm. Kayſerl. Macht, Vollkommenheit, wiſſentlich in Krafft dieſes Briefs, und meynen, ſetzen, ordnen und wollen, daſs Se. Lbd. obbenanter Fürſtl. Pupillen Ober-Vormund und Adminiſtrator des Herzogthums Würtemberg und darzu gehöriger Lan-*

den und Leuten ſeyn, von männiglich dafür erkannt, geehrt und gehalten werden Se. Lbd. aber als Adminiſtrator und Ober-Vormund, was denen Pupillen und derenſelben Land und Leuten gut und nützlich, thun und handeln, was unnütz und ſchädlich, unterlaſſen und verhüten, deren Vermögen und Perſon in guten Glauben und Treuen vertreten und im Beſten verſehen, Inventarium von ihren Haab und Güthern machen laſſen, wegen der Adminiſtration und Handlung zu gebührender und rechter Zeit-Rechnung thun, mit vollkommener Ueberlaſſung deſſen, ſo der Adminiſtration und Ober Vormundſchafft halber zu Sr. Lbd. Handen kommen, und denen Pupillen zuſtehet, oder ſie ihnen ſchuldig bleiben, ſonſten auch all dasjenige thun ſollen, was getreuen Adminiſtratorn und Ober-Vormündern denen Reichs-Satzungen und dem Herkommen nach zuſtehet und gebühret; Auch ſie ſolches gegen GOtt den Allmächtigen am Jüngſten Gericht vermög der uns an Sr. Lbd. ſtatt durch unſern und des Reichs lieben Getreuen Daniel Hieronymum von Praun, Agenten an unſerm Kayſerl. Hoff geleiſteten Adminiſtrations- und Ober-Vormundſchaffts-Pflichten zu verantworten ſich getrauen, getreulich ohn Argliſt und Gefährde: Und gebiethen darauf allen und jeden Churfürſten, Fürſten, geiſt- und weltl. Prälaten, Graffen, Freyherrn, Herren, Ritter, Knechten, Hauptleuten, Amtleuten, Vitzdom, Vogt Pflegern, Verweſern, Schulthaiſen, Burgermeiſtern, Richtern, Räthen, Bürgern, Gemeinen, und ſonſt allen andern unſern und des Reichs Unterthanen und Getreuen, was Würden, Standes und Weſens die ſeyn, ernſtlich und veſtiglich mit dieſem Brieff, und wollen, daſs ſie obgedacht von uns alſo hiermit beſtätigten Ober-Vormund an würckl. Vertrett und Verwaltung der Vormundſchafft, und was derſelbigen anhängig, nicht hindern, noch irren, ſondern dieſelbe ganz ruhig und unangefochten verrichten laſſen, ihn hierwider nicht kümmern, noch beſchweren, noch ſolches jemands anders zu thün, geſtatten, als Lieb einem jeden, iſt unſere und des Reichs ſchwere Ungnad und Straf zu vermeiden: das meynen wir, ernſtlich mit Urkund etc. Quoad inferiores,

ſta-

ſtatus ſequens adhibetur formula: *Wir etc. entbiethen etc. unſere Kayſerl. Gnad und alles Gutes. Hochgebohrne etc. demnach weiland D. Lbd. und deren Reſp. Ehemann und Bruder - - den 19. Aug. nechſtverwichenen - - Jahres Todes verſchieden, und mit Dero Lbd. zwey Söhne und fünf Töchter, Nahmens N. N. ehelich erzeigt und hinter ſich verlaſſen, ſo theils minderjährig, theils noch unmündig, deren Vormundſchafft De Lbd. und Du zu übernehmen entſchloſſen, etc.* (d)

§. XVIII.

Simili modo in camera imperiali tutoria et curatoria praepoſito imperatoris nomine et quidem vel in forma patenti vel in forma reſcripti expediri ſolent, ſubſcriptio vero fit ab adminiſtratore cancellariae ſimul cum imperialis camerae protonotario. Formulam curatorii, quod Anno CIↃIↃCXC, tutoribus Guſtaui comitis Saynenſis fuit datum, iam ſupra exhibuimus (e).

§. XIX.

Illuſtrium tutores indigent confirmatione. Iam vero perſonae illuſtres aut ſtatuum imperii qualitate ſunt decorati, aut non ſunt in numero ſtatuum. Hi a magiſtratu, cui pupillus ratione domicilii ſubeſt, impetrare tenentur confirmationem. Illi vero tutorem feudalem regulariter a domino directo accipiunt, tutor vero allodialis, cui etiam terrarum feudalium adminiſtratio competit, ab imperatore confirmatur (Cap. I. §. XXXVIII.), niſi forſan ob diffuſum pupilli patrimonium ad mediatarum terrarum adminiſtrationem curator conſtituatur, qui non aliunde, quam a domino territoriali confirmationem obtinere obligatur (f).

(d) integram vide formulam apud LVNIG *ſpicil. faecul.* p. 1304.
(e) cap. I. §. XXXV.
(f) L. 15. D. *de teſtam. tutel.* L. 27. *de tutor. datiuis.*

§. XX.

A publica igitur approbatione tutoris curatoriſue pendet officium. Hinc tutor vel curator adminiſtrationi tutelae ſe ante immiſcere non debet, quam a magiſtratu fuerit confirmatus, ita vt actus ante confirmationem geſti nulli ſint careantque viribus (*g*). Aſt tutores illuſtrium confirmationem raro expectant, potius plerumque iam ante confirmationem tutelae ſuſcipiunt adminiſtrationem. Et excuſari poteſt praepoſterata haecce adminiſtratio. Nam plerumque iis in caſibus, vbi tutela terrarum adminiſtrationem habet coniunctam, periculum eſt in mora et magna ſaepe mala naſcerentur prouinciae, ſi eius regimen vsque ad tutelae confirmationem quieſcere deberet. Confirmatio vero non eſt expectanda, quoties pupillo ex mora periculum imminet (*h*), maxime dum illuſtri tutori legitimo vel per teſtamentum dato, modo inhabilitatis exceptio ei non obſtet, confirmatio denegari nequeat. Deinde vt inter priuatos, ſic quoque inter illuſtres ante confirmationem tutor pro pupillo in iudicio agere nequit, ſed ſuam per tutorium ſeu curatorium legitimat perſonam (*i*). Denique et tacita hypotheca, quae pupillis in bonis tutoris competit, incipit demum a die confirmationis (*k*).

CAPVT

(*g*) MYNSINGER lib. II. obſ. 37. SCHRADER *de feudis* Part. X. ſect. 20. n. 109.

(*h*) GVTTIEREZ *de tutelis* c. V. n. 10. BOERIVS *deciſ.* 124. n. 9. LVDEWIG diff. *in tutela Attiliana* diff. 2. not. mm

(*i*) LVDOLFF *de iure femin. illuſtrium* P. I. §. 27. BERGER *oeconomia iuris* Lib. I. tit. 4. §. 2.

(*k*) BERGER l. c. de LVDEWIG diff. in *tutela Attil.* diff. 2. not. nn

CAPVT III.

DE

EXCVSATIONIBVS TVTORVM VEL CVRATORVM VOLVNTARIIS ET NECESSARIIS

AVCTORE

D. IO. AVG. HELLFELD.

SVMMARIA.

§. I.

Raro quidem per excuſationes tutelam declinare ſolent illuſtres, aſt interdum tamen hoc fieri ſolet.

§. II.

Differentia inter excuſationes neceſſarias ac voluntarias docetur ac ſimul monſtratur, illuſtres fere ſemper excuſationibus vti poſſe voluntariis.

§. III.

Intra quem terminum excuſationes ſint allegandae.

§. IV.

An neceſſario in iudicio excuſatio fieri debeat.

§. V.

Excuſationem neceſſariam habent inhabiles, quales ſunt, qui ipſi rebus ſuis praeeſſe nequeunt.

§. VI.

Inde quaeritur, an is, qui veniam aetatis eſt conſequutus, fratrum minorennium tutelam ſuſcipere queat?

§. VII.

An feminae ad tutelam ſint inhabiles?

§. VIII.

An clerici ad tutelam admittantur publicam?

§. IX.

An priuatus ſcribi ſeu dari queat tutor, maxime quoad prouinciarum adminiſtrationem?

§. X.

Quatenus exteris principibus deferri queat tutela.

§. XI.

Is qui diuerſam a pupillo religionem

thüten Ihro Kayſ. Maj. deſſelben Entſchuldigung in allerhöchſten Kayſerl. Gnaden annehmen, folglich ihn von dieſer aufgetragenen Vormundſchafft hiemit allergnädigſt befreyen.

Porro ſe quoque excuſabat comes in Hohenlohe Ingelfingen, de quo ſequens concluſum:

Ponatur. *Die alleruntertbänigſte Excuſation des Grafens zu Hohenlohe-Ingelfingen ad Acta und wird derſelbe ex adductis iuſtis cauſis der aufgetragenen Mit-Vormundſchafft hiemit gnädigſt entlaſſen.* Fiat nunc *die gebetene Uebertragung der* Contutelae qu. *auf den Grafen zu Leiningen-Güntersblum.*

Deme zu Folge et cum huius notificatione reſcribatur eidem: *Kayſerl. Maj. verſehen ſich gnädigſt, es werde derſelbe die ihm committirte Mit-Vormundſchafft nicht allein ohnweigerlich übernehmen, und darinn ſeinen willfährigen Gehorſam Kayſerl. Maj. forderſamſt anzeigen, ſondern auch einen Mandatarium zu Leiſtung derer gebührlichen Vormundſchaffts-Pflichten,* rite *und längſtens binnen 2. Monathen conſtituiren.* „

§. III.

De termino, intra quem excuſationes ſunt allegandae, ſic loquitur a PÜHEL (*c*): *Hinc a nobis iam terminus iſtius temporis legitimi erit denominandus. Eſt vero ille de iure ciuili Romano ſpatium quinquaginta dierum a tempore cognitionis computandum, intra quod excuſationis cauſa proponenda* §. qui autem, vb. I. de Excuſat. L. ſcire oportet, 13. §. multa vero. 1. ff. eod. †. *Qua propoſita, ſuperſunt adhuc alii ſeptuaginta 13. dies ad eandem proſequendam, et ita in vniuerſum quatuor menſes, intra quos tota Excuſationis controuerſia finienda,* L. quinquaginta, 38. ff. d. tut. †. *Si vero contingeret, vt iſte, qui tutor datus, non in ipſo loco, quo datus fuit, nec intra centum milliaria Italica, quae 25. Germanica efficiunt, illius loci degat, ſed vltra iſtud ſpatium domicilium ſuum conſtitutum habeat; tunc*

(*c*) de tutelis Elect. et princip. cap. XI. n. 12.

tunc terminus ante memoratus 50. dierum extendebatur, et in vnam quamque diem 20. milliaria Italica ſiue 5. Germanica adiectis inſuper 30. diebus numerabantur. † *Et haec iuris ciuilis ſanctio quamuis reſpectu excuſationis proponendae in Tutoribus quoque illuſtribus procedere poſſit;* † *Ceſſat tamen ipſius robur reſpectu excuſationis proſequendae ſiue finiendae, idque propter proceſſus varietatem, qui quoad* IVDICIVM AVLICVM ET CAMERALE *in multis aliter ſe habet, ac proceſſus in foro Romano vſitatus.* † *Proinde licet praedicta excuſationis proſecutio vltra 4. menſes ſe extendat, nihil tamen tutori regulariter imputandum erit, niſi conſtet, eum ipſummet quandam protractionis cauſam dediſſe.* Hodie a iudice certus praefigitur terminus, intra quem excuſationes ſunt allegandae ſub poena deſertionis. Si nullus praefixus eſt terminus, ſemper adhuc opponi queunt immunitatis cauſae.

§. IV.

Minime vero ſufficit aliquem reuera excuſationes habere, ſed potius illae ſunt allegandae. Et quidem allegari debent regulariter apud iudicem, qui tutelam defert. Attamen et hoc inter illuſtres non adeo curate obſeruatur, dum haud raro, quoad declinationem tutelae teſtamentariae et legitimae excuſationes coram pupilli matre ſeu agnatis allegatae immunitatem operantur. Hinc cum Erneſtus Fridericus Dux Saxo-Hildburghuſanus liberorum ſuorum cotutelam ſereniſſimo Duci Saxo-Coburgico hodie clementiſſime regenti per teſtamentum detuliſſet, hic litteris ad ſereniſſimam viduam et cotutricem datis ſe excuſabat (*d*), et de-

(*d*) Verba haec ſunt: *mögen wir annebenſt Ew. Liebd. Freund vetterlich nicht bergen, welchergeſtalt wir in vollkommener Anerkennung Ew. Lbd. zu glücklicher und geſegneter Führung der alleinigen*

deinde ſola mater abſque cotutore fuit confirmata, nec inuenio, in iudicio aulico Coburgicum Ducem, ſuas propoſuiſſe excuſationes.

§. V.

Excuſationem neceſſariam habent omnes, qui ad tutelam gerendam ſunt inhabiles. Sunt vero inhabiles, primo illi, qui ſuis rebus ipſi ſupereſſe nequeunt, et aliorum ſubſunt tutelae ſeu curae. Hinc ad tutelam non admittuntur, furioſi, mente capti. Excluduntur quoque pupilli, vel minores, dum iuſtae aetatis eſſe oporteat, qui terrarum regimini praeeſſe volunt. Eſt vero tutor iuſtae aetatis, quando tot annos habet, quot requiruntur ad ſubeundum prouinciarum regimen. Conſiſtit enim tutela publica in regimine prouinciarum. Qui ad regendas prouincias admittitur, is quoque ad tutelam publicam, et multo magis

gen Vormundſchafft und Landes-Regierung beſitzenden hohen Eigenſchafften, und vor Dero Herrn Sohns und Erb-Printzens Lbd. hegenden Fürſt-mütterlichen Liebe und Vorſorge gäntzlich davor halten, daſs Ew. Lbd. nach Anrath, dero Herrn Schwagers Lbd. ſothaner alleinigen Vormundſchafft ſich gar wohl unterziehen können, und einiges Mit-Vormundes keinesweges bedürffen, ſondern bey alleiniger Curatel, ſowohl der beſchwerlichen Communication, als mehrerer damit verknüpften Inconvenientien, um ſo füglicher überhoben bleiben können, als Ew. Lbd. mit einem geſchickten und erfahrnen Miniſterio jetzo verſehen ſind. Wie wir denn, die uns gütigſt zugedachte Mit-Vormundſchafft, wenn auch ſolche gleich in cura honoraria *beſtehen ſolte, dennoch vorangezeigter Urſachen wegen nicht nur vor überflüſſig halten, ſondern auch ſowohl in Anſehung unſerer eigenen beſchwerlichen Regierungs-Geſchäffte, als in Anbetracht, der von Seiten des Printz Ludwig Friedrichs Lbd. geäuſſerten Sentiments Ew. Lbd. ergebenſt erſuchen, uns mit ſothaner Curatel geneigteſt zu verſchonen. Immaſſen wir dieſes nicht nur danckmüthigſt erkennen, ſondern auch Ew. Lbd. zu alleiniger Vormundſchafft und Regierung alles Glück und Gedeyhen anwünſchen.*

gis ad priuatam ſuſcipiendam erit habilis. Si igitur in quibusdam familiis principi regenti ad capeſſenda imperii gubernacula XVIII. anni ſufficiunt, tutor quoque XVIII. annos natus adminiſtrationis erit capax (*e*), prout in tutore electorali XVIII. annos ſufficere putarem (*f*). Si in aliis annus vigeſimus primus maiorennitatis eſt terminus, agnatus vnius et viginti annorum a tutela quoque excludi nequit. Tandem, ſi in quibusdam familiis maiorennitas ex iure Romano aeſtumatur, tutoris quoque iuſta aetas ex iure Romano erit definienda (*g*).

§. VI.

Minores ad tutelam ſuſcipiendam ſunt inhabiles (§. V.). Fiunt tamen habiles per veniam aetatis. Hinc frater ſenior, poſtquam aetatis veniam eſt nactus, fratrum ſuorum minorum tutelam ſimul adipiſcitur, dum enim ipſi regimen prouinciae concedatur, facilius admitti poteſt ad ea, quae adhuc minoris ſunt (*h*). Sic Mauritius Fridericus, comes Hohenloicus, impetrata ab imperatore aetatis venia, fratrum minorennium ſuſcepit tutelam, licet in caeſareo diplomate, quo data ei aetatis venia, nulla huius rei facta fuerit mentio (*i*). Fridericus II. Dux Saxo-Gothanus poſt veniam aetatis ſibi ab imperatore conceſſam fratris minoris tutor exſtitit. Carolus Eugenius Dux Wurtebergiae ho-

(*e*) RHETIVS *in inſtitut. iuris publ.* L. I. cap. 7. §. 12.

(*f*) GRIEBNER *ad A. B. Caroli IV Saxon.* p. 69. *Quae aetas ad ſuſcipiendam tutelam requiratur? Bulla noſtra non definit. Vero ſimile eſt, annos XVIII. etiam Tutori ſufficere, quia ſatis ſunt* filio Electoris.

(*g*) B. STRVVE *corpore iuris publ.* cap. XIII. §. 8. p. 476. ILL. MOSER *StaatsR.* P. XVIII. p. 252.

(*h*) PFEFFINGER *Vitriario Illuſtrato* T. III. p. 126.

(*i*) B. KEMMERICH *in introd ad ius publ.* L. VIII. c. V. §. 20. TITIVS *in ſpec. iuris publ.* Lib. IV. c. VI. §. 18.

hodie regens, licet ſedecim ſolum annorum eſſet, impetrata aetatis venia fratrum ſubiit tutelam. Equidem ſunt, qui contrariam tuentur ſententiam (*k*). Eorum argumenta huc redeunt: Primo minoribus veniam aetatis ad hoc concedi, vt de propriis rebus liberius diſponere valeant, non vero, vt ad aliorum tutelam accedere posſint. Deinde quandocunque ad aliquod negotium, vti hic ad tutelam ſuſcipiendam, perfecta requiritur aetas, non ſufficere ciuilem, ſed naturalem requiri, quae 25. annorum curriculis completur. Praeterea vt quis tutelam ſuſcipere poſſit, praeter alia etiam neceſſe eſſe, vt res eius plenisſimo iure hypothecae obligari posſint, hoc vero de bonis illorum immobilibus, qui veniam aetatis impetrauerunt, leges negare. Aſt parum ponderis habent haecce argumenta. Nam quoad primum, qui proprias regere poteſt prouincias, habilis quoque eſt, aliorum terris tutorio praeeſſe nomine. Quoad ſecundum, falſum eſt, quod in ſuſcipienda tutela maiorennitas naturalis requiratur, potius ſi leges ciuiles negotiis certum praefigunt terminum, ciuiliter quoque aetas eſt conſideranda, et inde quoque maiorennitas ciuilis aliquem reddit habilem ad tutelam ſubeundam. Tandem falſa eſt aſſertio, quod ſtatus imperii poſt veniam aetatis bona ſua oppignerare nequeant, dum potius libere de ſuis diſponant rebus (*l*).

§. VII.

Simili modo feminae a tutela arcentur. Equidem iure naturali feminae tutelae munere haud interdicuntur, aſt

(*k*) PFEFFINGER *Vitriario illuſtr.* T. III. p. 126. BESOLD. *in delibatis iuris* ad lib. I. tit. 4. LAVTERBACH *diſſ. de bonor. Tut.* §. 17.

(*l*) Adde DE LVDEWIG differ. I. R. et G. *in tutelis maternis* diff. VIII. n. u u et in *opuſc. Miſc.* T. II. p. 1142.

aſt Romani tutelam muneris publici rationem habere credentes, feminas, ſicuti generatim a muneribus publicis, ſic quoque a tutela excluſerunt. Eadem quoque inter illuſtres locum inueniunt principia, ita, vt quamuis pater teſtamento ſororem vel cognatam ſuam ſcribat tutricem, haec tamen diſpoſitio absque ſpeciali diſpenſatione imperatoris haud ſubſiſtat. Talem vero diſpenſationem aliquando interuenire, obſeruat STRYCK (*m*) verbis: *Et huius rei praeſens exemplum in praeſenti Duce de Mirandola* FRANCISCO MARIA *nato 30. Sept. 1688. qui amitam ſuam magnam* BRIGITTAM *tutricem habet; Et hoc in aliis familiis illuſtribus pariter ab imperatore impetrari poſſe, nullus dubito, praeſertim, ſi principis defuncti diſpoſitio teſtamentaria concurrat; qui ſine dubio ipſam tutricem conſtituendo, ſatis prudentiam huius foeminae perſpectam habuit. Simile exemplum in imperio contigit in cauſa des Edlen N. von Weſternachs ſeel. hinterlaſſener Kinder Vormünder, nemlich H. B. Erbmarſchalck zu Pappenheim, E. von Weſternach, und Jungfrau Suſanna Marſchalken*, vbi, cum dati tutores in teſtamento peterent confirmationem in Camera, et narraretur, *daſs* dicta *Suſanna ihnen den* pupillis, tanquam ſoror matris liberorum pro matre deputirt, *auch in die 10. Jahr* defuncto patre *B. von W. und Jungfrau S. M. S.* dati tutores *die Hauſshaltung adminiſtrirt, die Kinder als eine Mutter aufgezogen, und deswegen als tutrix mit zu verordnen*, concluſum eſt, quod ſic, vti ex GYLMANNO refert WIBEL. de *contract. Mulier.* cap. 2. paragr. V. n. 20. pag. 87. Exceptio vero eſt quoad matrem ac auiam, quippe quae tam ex teſtamento, quam ex lege tutrices eſſe queunt. (Cap. I. §. XV. ſeq.).

(*m*) *de tutela Materna* Cap. II. §. 2.

§. VIII.

An clericus tanquam tutor ſeu curator terras adminiſtrare queat ſaeculares, extra omne dubium haud eſt poſitum. Equidem quoad electoratus iuris videtur expediti, quod elector ſaecularis impuber in tutela electoris clerici agnati eſſe haud poſſit (*n*). Saltim hoc docet A.B. Caroli IV. (*o*) ibi: *Si principem Electorem, ſeu eius primogenitum, aut filium ſeniorem,* LAICVM *mori et haeredes maſculos legitimos* LAICOS *defectum aetatis patientes relinquere contigerit, tunc frater ſenior eiusdem primogeniti tutor eorum et adminiſtrator exiſtat, donec ſenior ex eis legitimam aetatem attigerit.* Interpretantur dubium A. B. ſenſum Bullae Saxonicae Metenſis (*p*), et Aquisgranenſis (*q*). Illius verba ſunt: *Quod ſi aliquem ex iis modo praemiſſo, ab hac luce migrare contigerit, qui maſculini ſexus haeredes legitimos* LAICOS *poſt ſe relinqueret, debitae patientes aetatis defectum, ex tunc ſenior frater nepos aut conſanguineus, proximior in linea geniturae* - - LAICVS *duntaxat, dicti pupilli et iuuenis* - - *de iure tutor eſſe debet et curator etc.* Eadem Germanice habet Bulla Aquisgranenſis: *Verſtürbe auch einiger von inen, der rechte Erben, Manns Geſchlechts, Leyen hinter ſich lieſſe,* - - *die zu ihren rechten Jahren oder Alter nicht kommen wären, ſo ſoll des Verſtorbenen älteſter Bruder* - - *der Leye ſey* - - *von Recht daran und andern Sachen Vormünder und Verweſer ſeyn.* Confirmant inſtituta domus Brandeburgicae, quod filii ſacris ordinibus maioribus initiati, neque quisquam eorum ſacro ordini adſcriptus, tutela electorali vnquam potiatur (*r*). Si-

(*n*) ILL. ESTOR diſſ. *Num Elector ſaecularis impuber ſit in tutela electoris clerici agnati?*

(*o*) Tit. VII. §. 4.

(*p*) GRIEBNER *ad A. B. Saxon.* p. 81. et 90.

(*q*) L. cit. p. 95.

(*r*) Vide ILL. BOEHMER Parte Reſp. 43. n. 82. et 85. p. 270. adde ſupra P. V. cap. V. §. 54.

Simili modo in domo Palatina Electoris tutor clericus eſſe nequit, prout docet Bulla Sigismundi ao. CIƆCCCC XIV. data (*s*). An vero quoad reliquos Germaniae principatus comitatusque clerici a tutela arceantur publica, inter ICtos non conuenit. Sunt qui indiſtincte clericos ab illuſtrium excludunt tutela, eam ob cauſam, quod fundamentum tutelae ſit ſuccesſio, clerici vero a ſuccesſione in feuda regalia ſint excluſi (*t*). Alii indiſtincte clericos admittunt ad tutelam publicam, eamque in rem ad exempla prouocant. Sic WIPPO (*u*): *Treuirenſem Archiepiſcopatum gubernauit Poppo, frater Erneſti ducis* (*Sueuiae*) - - *qui* - - *filium fratris ſui, ducem Erneſtum cum ducatu Alemannico ſub tutela habuit.* Pariter Warmannus, Conſtantienſis Praeſul, tutor erat Hermanni iunioris Sueuiae ducis (*x*). Anno CIƆCCCXI. imperator Henricus VII. filio ſuo Ioanni regi Bohemiae tutorem conſtituit Petrum Antiſtitem Moguntinum (*y*). Praeter haec alia quoque exempla praeſulum, qui tutelam publicam habuerunt, exhibet ILL. ESTOR (*z*), cuius verba hic addimus: Hermannus Hasſiae Landgrauius, creatus antiſtes Colonienſis, et tutor Paderbornenſis eccleſiae deſignatus, curam Gui-

(*s*) Vide ſupra Parte V. Cap. V. §. 58. ibi: *Quodſi aliquem ex iis modo praemiſſo ab hac luce migrare contigerit, qui maſculini ſexus haeredes* - - *relinquet* - - LAICVS *duntaxat dicti pupilli ei de iure tutor eſſe debet.*

(*t*) DE LVDEWIG *de clerico ſucceſſionis exule in feuda et principatus imperii.*

(*u*) *in vita Conradi Salici* p. 423.

(*x*) quod itidem teſtatur WIPPO L. c. p. 43.

(*y*) teſte MELCHIOR GOLDASTO HAIMINSFELD de *regni Bohemiae iuribus* Libro VI. cap. XVIII. p. 1172.

(*z*) diſſ. *num Elector ſaecul. impuber ſit in tutela Electoris clerici agnati* p. 53.

Guilielmi ſenioris et Guilielmi medii, landgrauiorum H., minoris adhuc aetatis, non omiſit, teſte V. C. IOANNE ADOLPHO HARTMANNO cap. XI. §. 23. pag. 207. hiſtoriae Hasſiacae. Comprobant hoc etiam tabulae, quarum partem habes, in opuſculo *de comitiis Hasſiae prouincialibus* §. 16. p. 13. quod ſub PRAESIDIS auſpiciis defendit V. C. IOANN. GVIL. FECH.

II. Guilielmum Batauum, Germanorum regem, Otto Traiectinorum antiſtes, idemque patruus, nondum ſeptennem educare coepit circa annum CIↃCCXXXIV. et per ius poteſtatemque tutelae prouinciam adminiſtrauit, perhibentibus RENERO SNOIO *de rebus Batauicis* libro VII. pag. 88. IOANNE ISAACO PONTANO lib. VI. *Hiſtoriae Gelricae* pag. 138. num. 50. IOANNES DE BEKA in *chronicis Vltraiectinis.*

III. Rainaldus III. Gelriae dux decennis in tutela Ioannis Cliuenſis, decani Colonienſis, fuiſſe, fertur anno CIↃCCCXLIV. auctore eodem PONTANO l. d. p. 251.

IV. Anno CIↃCCCCXVII. Aſellati ſiue Cauiliauii Iacobae, Gelriae duci, Ioannem Bauarum, praeſulem Leodienſem, patruum tutorem eſſe legitimum, contendebant, PONTANVS l. d. pag. 399.

V. Gelriae proceres anno CIↃCCCCLXXIX. cum Henrico Schwarzenburgio, praeſule Monaſterienſi atque adminiſtratore dioeceſeos Bremanae propius agunt, et eum non modo Gelriae defenſorem, ſed tutorem quoque liberorum Adolphi ducis Gelriae in annos ſex proclamant, PONTANVS l. d. p. 567.

VI. Anno CIↃIↃCCXI. praeſul Monaſterienſis contutor honorarius Benthemicorum comitum fuit a caeſare confirmatus, Reichs-Hofraths concluſa parte IV. pag. 305.

Quum

Quum Hermannus Fridericus comes Bentheimenſis, mentis impos anno CIƆIƆCCXXXI. naturae ſatisfeciſſet, et elector Colonienſis huius adminiſtrationis immunitatem ſibi dari ab imperatore anno CIƆIƆCCXXXVI. petiiſſet, hoc munus a caeſare commendatum antiſtiti Treuirenſi, illuſtris IOANNIS IACOBI MOSERI *alte und neue Reichs-Hoffraths-Concluſa* parte I. pag. 474. Anno CIƆIƆCCXLII. ordines prouinciae Bentheimenſis imperatorem rogarunt, vt praeſulem Monaſterienſem tutorem confirmaret, IDEM l. d. parte II. pag. 13. Mihi diſtinguendum videtur inter clericos, qui maioribus initiati ſunt ordinibus, et eos, qui in ordinibus perſiſtunt minoribus. Illos a tutela excludendos eſſe publica, omnino putarem. Primo enim leges ciuiles clericos ab omni excludunt tutela, et ſolummodo presbyteris, diaconis et ſubdiaconis permittunt, ex neceſſitate legitimam ſuſcipere tutelam. Sic Iuſtinianus loquitur in NOVELLA (*a*): *Deo autem amabiles epiſcopos et Monachos ex nulla lege tutores aut curatores cuiuscunque perſonae fieri permittimus, presbyteros autem et diaconos et ſubdiaconos iure et lege cognationis tutelam aut curam haereditatis ſuſcipere permittimus, proprio et ſolo gradu cognationis ad tutelam et curam vocatis.* Conſentit AVTHENTICA (*b*): *Presbyteros, Diaconos aut ſubdiaconos iure cognationis ad tutelam vel curam vocatos ſuſcipere permittimus - - Epiſcopos autem vel monachos tutelam alicuius perſonae ſubire non permittimus.* Deinde quoque canones clericos a tutela arceri iubent. Sic in concilio quodam Africano ſtatutum refert CYPRIANVS (*c*): *Ne quis de clericis et Dei miniſtris tutorem vel curatorem teſtamento ſuo conſtituat, quando ſinguli diuino ſacerdotio honorati et*

in

(*a*) *Nouella* C. XXIII. Cap. V.

(*b*) *Authentica Presbyteros* C. de *Epiſcopis et clericis.*

(*c*) *Epiſtola* LXVI. p. 109. edit. *Rigaltii.*

cipalem, ſub cuius auſpiciis negotia expediuntur publica, et tutores, qui ſolum notitiae cauſa vel tanquam tutores ſubordinati conſtituuntur. Hi priuatae conditionis eſſe queunt, prout exempla ſupra adducta vberius docent (*t*). Minime vero illi, quippe qui tantum illuſtres eſſe poſſunt. Primo enim inter omnes conſtat, tutorem illuſtrium perſonarum proprio inueſtiri nomine, in eiusque perſonam litteras concipi inueſtiturae (*u*). Iam vero priuati ad feuda imperii regalia et maiora nec adſpirare, nec de iis inueſtituram proprio nomine accipere queunt. Ergo quoque in tutorem priuatum de feudo regali inueſtitura concipi nequit. Hinc quoties priuatus conſtitutus eſt tutor, non hic, ſed alia maioris nobilitatis perſona inueſtituram impetrare debet. Cum vero naturae rei conueniat, vt is, in quem inueſtitura eſt concepta, terrarum quoque adminiſtrationem habeat; non video, quomodo priuatae conditionis tutor ſibi terrarum adminiſtrationem vindicare poſſit. Deinde tutor perſonae illuſtris omnia iura regalia proprio exercet nomine. Sic iura belli, pacis, foederum, legationumque tutori ſub ſua auctoritate, ſub ſuo nomine exercenda competunt, quomodo vero horum iurium exercitium ſub nomine priuati fieri poterit? Idem dicendum erit de voto ac ſeſſione in imperii comitiis, de poteſtate leges ferendi, diſpenſandi. Porro ipſa imperii tribunalia conſuetudinem, qua priuatus a publica excluditur tutela, in contradictorio probarunt. Prout clare patet ex ſententia camerae imper. occaſione tutelae filiarum Friderici Caroli comitis ab ERPACH lata (*x*). Alia inſuper ſunt argumenta,

(*t*) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 36. 38. 47. 50. 57. 83, 84.

(*u*) Vide, tales litteras inueſtiturae tutori conceſſas apud LVNIG. *corpore iuris feudalis* T. I. p. 810.

(*x*) Legi poſſunt integra huius ſententiae verba ſupra P. V. Cap. V. §. 92.

ta, quae tutelam illuſtrium perſonarum priuatis demandari, non permittunt, quae hic LVDEWIGII verbis legi poſſunt (y): *Ego certe rationibus moueor, quae ſequuntur, vt ſtatuam, nefas eſſe, ordinis illuſtris pupillo tutorem praefici virum ex plebe.* Primo *enim Germanis tot ac tanti gradus gentilitiae dignitatis. Quos nefas eſt, confundere ac praeterire in rebus, quae momenti ſunt minoris, aut certe non multo maioris. Sic mores noſtri improbant imparis dignitatis matrimonia: vnius collegii ſocii ſcamnis diſtinguuntur* der Herren, Adelichen und gelehrten Banck: *excluduntur viri ignobiles, in gratiam nobilium, a canonicatibus eccleſiarum cathedralium: ab ordinibus equeſtribus: a torneamentis, cetera. Tantum abeſt, vt non pudeat illos, ſi nobilis adoleſcens et iuuenis pendere debeat ab hominis ignobilis, tutoris ſui, imperio.* Deinde *apud Romanos, id tolerari potuit facilius. Quoniam tutelae eorundem non exiuerant limites pueritiae XIV. annorum, vt adeo parum intereſſet, qui ferulam gereret, ſi puerilis malitia fuerat coercenda. Sed Germanici tutores, non pueros regunt, verum adoleſcentes et iuuenes ſupra. In adultiori autem aetate vt probrum obiici ſolet homini nobili, ſi viuere eundem oportet ad nutum viri ignobilis, tutoris.* Praeterea *cum Romanis vix vnus et alter gradus gentilitiae dignitatis, totidem hodie ſunt apud Germanos. Vt portenti inſtar ſit, ſaltum committi ab vltimo ad ſupremum. Quapropter hodie viui parentes e ciuium quidem ordine eligunt puero nobili comiti principi ludimagiſtros, nec quicquam vero praefectos morum* Hoffmeiſter. *Adeo vt baro aut comes nonniſi nobilem, princeps puer comitem minimum deſideret, ne ſparta, ab ignobili exornata, illis ſit dedecori. Quod ſi igitur perſonae illuſtres nobiles curatores exigunt, viuis parentibus, haud dubie ſpernent ignobiles tutores, quorum poteſtas longe maior eſt magisque diuturna.* Eorum vero, qui contrariam tuentur ſententiam, argumenta ſunt ſequentia.

 Pri-

(y) diſſ. I. R. et G. *in tutelis* diſſ. 7. p. 1094. T. II. *op. Miſc.*

Primo prouocant ad exemplum quo marchio Badenſis principibus pupillis nominauerit cancellarium ſuum tutorem, anno CIↃIↃLXXXIX. a camera confirmatum (z). Deinde dicunt, nullam adeſſe legem, quae tutorem cum pupillo eiusdem eſſe dignitatis praecipiat. Tertio, in ſubſidium in illuſtrium iurisprudentia ius Romanum valere, hoc vero etiam inaequalis conditionis hominem tutorem dari, permittere. Aſt recte ad haec argumenta reſpondemus cum SCHILTERO (*a*), quod vna hirundo non faciat ver. Praeſertim cum hodierni adſeſſores ſupremi in imperio tribunalis ſaepius a ſententiis maiorum abeant, ideo, quod illis multoties glaucoma impoſuerit coeca iuris Romani ſuperſtitio. Et exſtat omnino cameralis ſententia, quae ſatis probat, Aſſeſſores camerae antiqua deſeruiſſe principia, quoad tutelam illuſtrium priuato deferendam (*b*). Ad alterum, quamuis expreſſa lex priuatum tutela illuſtrium non interdicat, non tamen deeſt conſuetudo, in contradictorio approbata, quae legis vim habet. Ad tertium, ceſſat iuris Romani auctoritas, vbi patriae adſunt conſuetudines, quales hic habemus.

§. X.

Simili modo exteri principes ad tutelam Germaniae procerum haud ſunt admittendi. Primo enim peregrini ab omnibus officiis imperii publicis, quae alicuius reputantur momenti, ſunt excluſi. Sic imperatores ſunt obſtricti, vt non niſi eum, qui terras Germanicas tenet, principis vel comitis ornent titulo (*c*), porro Archiofficia et horum officia vicaria non niſi illis conferri queunt, qui ſunt originis Ger-

(z) teſtibus SEILERO *in Cammer-Gerichts Urteln* ad h. a. GYLMANN Tom. III. *Symph. verb. tutor.*

(*a*) *Exercitat.* ad D. XXXVII. §. 11. 12. 13.

(*b*) Vide P V. Cap. V. §. 92.

(*c*) *Capitulatio nouiſſ.* Art. XXII. §. 1. et Art. I. §. 5.

Germanicae (*d*). Nec minus Germani, et quidem originarii, debent eſſe ſummi in aula imperatoris miniſtri, Germanice *Hoff-Beamte* (*e*). In ſummis quoque imperii tribunalibus neque iudex neque aſſeſſor conſtitui poteſt, niſi Germanus (*f*). Cum igitur ad officia imperii publica exteri non admittantur, quis dubitabit, eos a regimine prouinciarum Germanicarum tutelari eſſe excluſos? maxime cum et vtilitas et ſalus vniuerſae fere Germaniae hoc poſtulare videantur, vt quaelibet occaſio, ſe immiſcendi rebus imperii prouinciarumque Germaniae, exteris praecludatur. Deinde extranei principes iurisdictionem imperatoris imperiique Germanici non agnoſcunt, ideoque in caſu malae adminiſtrationis conueniri nequeunt, ac inde pesſime ſaluti minorennium conſuleretur tutela extraneorum. Accedit, quod ne priuatorum quidem pupillis extraneus conſtitui ſoleat tutor, ſi alias in prouincia, vbi pupilli eſt domicilium aeque habilis exiſtit perſona. Et licet pauca afferantur exempla, quibus exteri teſtamento ſcripti fuerunt tutores, illa tamen ſingularibus coniuncta ſunt circumſtantiis (*g*).

§. XI.

Religionis diuerſitas an inter cauſas ſit, quae aliquem ad tutelam ſuſcipiendam reddunt inhabilem? quaeſtio eſt, de qua non ſatis inter Ictos conuenit. Qui ſtatuunt diuerſitatem religionis in capeſſenda tutela non eſſe impedimento (*h*), prouocant ad Inſtrumentum Pacis, in quo cautum

(*d*) Vide diſſ. *de iuribus indigenarum Germ. quam* ſub praeſidio ENGAVII defendit Conſ. HOFFMANN.

(*e*) *Capitul. Nouiſſ.* Artic. XXIII. §. 4.

(*f*) *Capitul. Nouiſſ.* Art. XXIV. §. 1. 2. et §. 11.

(*g*) ILL. MOSER *StaatsR.* P. XVIII. p. 271.

(*h*) Inter hoſce defenſores praecipuus eſt Dnus ab ICKSTATT *in der Wartenberg. Grundveſte* p. 34. et apud MOSER T. XVIII. p. 265.

tum (*i*): *Quod nemo ob religionem deſpicatui haberi, nec a mercatorum, opificum aut tribuum communione, haereditatibus, legatis - - aliisque iuribus aut commerciis arceri debeat.* Deinde quoque vnum vel alterum exemplum in ſuos conuertunt vſus. Sic dicunt, Ioannem Caſimirum Palatinum, reformatae religionis, in tutela habuiſſe Fridericum IV. Lutheranum: Porro poſt mortem Georgii Reinhardi Comitis de Ortenburg pupilli tutelam habuiſſe Chriſtianum Ortenburgicum, quem licet ei ob catholicam, quam profitebatur religionem, quaeſtio moueretur ſtatus, nihilominus in contradictorio obtinuiſſe. Aſt quoad primum, aliud eſt, aliquem propter religionem deſpicatui habere, aliud ob periculum ob diuerſitatem religionis pupillo imminens aliquem a tutela arcere. Illud prohibet inſtrumentum pacis, minime vero hoc. Exemplum domus Palatinae ſolum probat, quod reformatus Lutherani et vice verſa Lutheranus reformati tutor eſſe queat. Ortenburgici vero comitis exemplum nil probat; quia Chriſtianus agnatus Catholicus reuera tutelam non obtinuit, matre pupilli praeualente et contradicente corpore euangelicorum (*k*). Mihi praeprimis inter tutelam datiuam; legitimam ac teſtamentariam videtur diſtinguendum. Dari nequit tutor, qui diuerſae eſt religionis; quia leges imperii diſerte iubent, vt ad res, quae inter ſolos Auguſtanae confesſionis ſtatus verſantur, ſoli eidem religioni addicti deputentur (*l*). A legitima vero ac teſtamentaria tutela excludi nequit, qui alia ac pupillus ſacra profitetur. Nam qui lege vel teſtamento ad tutelam vocantur, ius ad illam adſpirandi habent quaeſitum. Hos ob religionis diuerſitatem ſuo priuare iure minus conueniret paci inter vtrius-

(*i*) Artic. V. §. 35. *Pacis Osnabr.*

(*k*) STRAVCH *inſtit. iuris publ.* Lib. I. Tit. XXXVII. §. 4.

(*l*) *Inſt. Pac. Osnabr.* Art. V. §. 51.

vtriusque religionis conſortes conditae (*m*). Attamen, quia tutoris officium eſt, pupillorum bene conſulere ſaluti, illi quoque, qui diuerſorum eſt ſacrorum, iniungi poteſt, vt promittat, ſe in ſtatu religionis nihil quicquam immutare, nec pupillum ad deſertionem religionis, quam hactenus profitetur, perſuadere velle (*n*).

§. XII.

Raro euenit, vt vitricus priuignorum conſtituatur tutor vel curator. Moriens enim pater de ſuo in matrimonio ſucceſſore non cogitat, et inde hunc non niſi per accidens et rarisſime ſcribit tutorem. Simili modo non niſi raro accidit, vt is, qui ex agnationis lege tutelam habet, ſimul vitrici locum occupet. Imo plerumque conſilii poſtulat ratio, ne vitrico deferatur tutela. Interim tamen exempla tutelae vitrico conceſſae non deſunt (*o*). Leges quoque illum haud impediunt, ſubire munus tutorium (*p*).

§. XIII.

Vt illi, qui cum patre pupilli in inimicitia vixit, tutela deferatur, conſilii ratio haud permittit. Quoties vero pater ſuo in teſtamento inimicum ſcribit tutorem, hic a tutela non excluditur. Pater enim eius fidem ſatis explo-

(*m*) *Inſt. Pac. Osnab.* Art. V. §. 35. ibi: *quod nemo ob religionem - - iuribus - arceri debeat.*

(*n*) Vide ſupra P. V. cap. V. §. 62.

(*o*) Inter haec AVTOR *Inſtitutionum iuris principum priuati* p. 153. refert, quod Comes ab Erpach vitricus tutor 1592. priuignis comitibus Waldeccenſibus datus et iam ſaec. XII. Henricus comes Orlamundanus priuignis comitibus Schaumburgicis.

(*p*) Huc faciunt L. 32. §. 1. D. *de adoptionibus* L. 2. C. *de interdicto matrimonio.* L. fin. C. de *contrar. tut. iud.*

ploraſſe videtur, quem tutorem nominat, nec exempla deſunt tutelarum ab inimicis patris felici geſtarum ſucceſſu. Sic ſupra (*p*) ex Zonara, Procopio et Agathia docuimus, Arcadium imperatorem filio Theodoſio Isdigertem, Perſarum Regem, Romanorum infenſisſimum imperio ſcripſiſſe tutorem, ſucceſſu haud infelici. Aliud exemplum ſiſtit Iohannes V. Britanniae in Gallia Dux, qui hoſtem ſuum acerrimum Oliuerium Cliſſonium, comitem ſtabuli in aula Gallica, tutorem curatoremque liberorum ſuorum ſcripſit. Et res ex voto cesſit, prout tradit PASQVIERIVS (*q*): *Soudain que Cliſſon recût ces nouvelles, il fut viſité par la Comteſſe de Pentievre ſa fille, laquelle lui remontra, que le tems étoit lors venu de pouvoir rentrer dans le Duché à bon compte par le moyen de cette tutelle. Ce bon et ſage ſeigneur entra en une telle colere, qu'il lui dit: Ah méchante et malheureuſe! tu ruineras ta maiſon d' honneur, et de bien enſemble: Et d'une grande fureur ſe ſaiſit d'un eſpieu, dont il l'eût frappée, ſi elle n'eût prevenu le coup d'une promte fuite, et en fuyant ſe rompit une jambe, dont elle fut depuis boiteuſe.* Minime vero inimicus, qui forſan propter inimicitias et vt ei noceatur, tutor datus eſt, ad ſubeundam cogitur tutelam, ſed excuſatione vtitur voluntaria, ne fama in periculum deducatur (*r*).

§. XIV.

Denique inter excuſationis cauſas quidam referunt, ſi tutor ſit debitor ſeu creditor pupilli: Et fateor, ſi ex iure communi (*s*) deciſio eſſet petenda, fruſtra ad tutelam adſpirare creditorem ſeu debitorem pupilli illuſtris. Aſt minus recte

(*p*) P. V. Cap. IV. Sect. II. §. 10.

(*q*) l. V. *des Recherches de la France* cap. 14.

(*r*) §. 9. Inſt. *de excuſationibus* L. 6. §. 1. D. eod.

(*s*) vide Nov. 72 c. 1. 2. 3. et Auth. Minoris C. *qui dari tutores vel curatores poſſunt.*

recte ad illuſtres hoc caſu applicatur iuris Romani diſpoſitio. Nam in interpretanda lege quadam non tam ad eius verba, quam potius rationem eiusdem eſt reſpiciendum. Licet igitur dicti textus indiſtincte loquantur; ceſſat tamen in tutoribus illuſtribus ratio illa, quae tali conſtitutioni cauſam dedit, qualis fuit, ne tutor priuatus cautionem furetur, aut alias probationes, quae erant minoris, corrumpat. Quis vero tam impudens ac perfrictae plane frontis erit, tales machinationes de noſtris imperii principibus praeſumere, quorum in animis ſemper illud CAROLI V. Imperatoris effatum verſari videtur: Si fides in toto mundo exularet, attamen penes nos firma ſemper et immota ſubſiſtere debet. Praeterea et ipſe modus circa tutelam Principum gerendam malam praeſumtionem illam excludit, dum tutor illuſtris de illis, quae ipſum pupillum eiusque bona concernunt, nihil ad manus proprias ſumit, ſed omnia ſuo relinquit loco, et propter notitiam conſiliariorum, quae etiam efficit, vt debitum iſtud, non pro clandeſtino ſed manifeſto habeatur et difficulter chirographum aliaque inſtrumenta interuertere aut corrumpere poteſt (*t*). Interim tamen, vt omnes praecaueantur lites, non male ſibi conſulit tutor, qui vel penes cotutores aut collegia tutelaria debitum ſeu creditum, quod intuitu pupilli habet, profitetur (*u*).

§. XV.

Tandem inter excuſationes referunt controuerſiam, quae inter tutorem et pupillum verſatur, ſiue illa ſit de vniuerſa pupilli ſubſtantia ſiue de eius parte (*x*). Et quidem

(*t*) RICHTER *Deciſ.* XII. n. 19. Hactenus in hac §. in pleriſque verba ſeruauimus a PVHEL diſſ. *de tutela El princ. Cap. XI.* §.55.

(*u*) MOSER *StaatsR.* P. XVIII. Cap. 90. §. 46

(*x*) Nouella LXXII. cap. I. Auth. Minoris C. qui *dari tutores vel curatores.*

dem lis cum pupillo duplicis generis excuſationem praebet, vel voluntariam vel neceſſariam. Voluntaria excuſatione recte vtitur tutor, ſi illi de toto patrimonio aut maxima eius parte cum pupillo controuerſia intercedit, minime vero, ſi de re quadam ſingulari (y). Neceſſario vero ab adminiſtratione bonorum pupillarium et ſic a tutela publica excuſatur, qui de vniuerſa pupillari ſubſtantia litem mouet. Quomodo enim tuto adminiſtratio bonorum illi poteſt committi, qui omnia pupilli bona ſibi vindicat, quiue publica lite profitetur, ſe inhiare pupilli prouinciis? Minime vero tutela interdicitur, qui de re quadam ſingulari cum pupillo habet controuerſiam. Quoad hanc enim tutori curator adiungi et inde omne euitari poteſt periculum. Exemplo ſit tutela Iohannis Caſimiri et Iohannis Erneſti, filiorum Io. Friderici II. Saxoniae Ducis. Hic cum ob turbas Grumbachianas in captiuitate exiſteret, tutela legitima liberorum minorennium proximo agnato Iohanni Wilhelmo Duci Vinarienſi fuiſſet deferenda, aſt quia hic controuerſias cum pupillis ratione diuiſionis omnium prouinciarum meditabatur, ad tutelam non fuit admiſſus. Inde ad proximum agnatum Saxoniae Electorem Auguſtum tutela ſpectabat, quia vero et huic controuerſiae cum pupillis propter ſumtus expeditionis Gothanae aliasque cauſas non deerant, ille quidem tutor fuit conſtitutus, adiunctis tamen cotutoribus Ludouico Palatino et Iohanne Georgio Brandeburgico Electoribus (z). Mortuo Friderico Wil-

(y) §. IV. Inſtit. *de excuſationibus tutorum vel curatorum* L. 21. pr. D. de *excuſationibus*.

(z) Sunt, qui putant, tutelam principaliter penes Auguſtum Sax. Electorem fuiſſe, et Palatinum ac Brandeburgicum ſolum inſpectores exſtitiſſe. Aſt ſecus ſe rem habere ſequens docet formula, confirmationi ſtatutorum ciuitatis Gothanae praefixa: *Wir Ludewig von*

Wilhelmo Duce Saxon. Altenburgicae lineae fundatore, liberorum eius minorennium proximus agnatus erat Iohannes, pupillorum patruus, cui etiam tutela deferebatur, ſimul vero ad communium terrarum diuiſionem peragendam cotutor adiungebatur (z).

CAPVT IV.

DE POTESTATE ET OBLIGATIONE TVTORIS INTVITV PERSONAE AC BONORVM PVPILLI SEV MINORIS.

AVCTORE

D. IO. AVG. HELLFELD.

SVMMARIA.

§. I.

Iure Romano pro diuerſitate aetatis minorennis tutoris quoque poteſtas variauit, quod apud nos, maxime inter illuſtres, ceſſat.

§. II.

Tutoris circa pupilli educationem poteſtas.

§. III.

Tutoris vel curatoris conſenſus requi-

von Gottes Gnaden, Pfalz-Graf bey Rhein, Herzog in Beyern, und von deſſelben Gnaden, wir Auguſtus Herzog zu Sachſen, Landgraff in Thüringen, Marggraf zu Meiſſen und Burggraff zu Magdeburg, desgleichen wir Johannes Georgius Marggraff zu Brandenburg, zu Stettin, Pommern, der Caſuben, Wenden, auch in Schleſien zu Groſſen Herzog, Burggraff zu Nürnberg, alle drey des Heil Röm Reichs Erztruchſes, Erz Marſchalck, Erz Cämmerer und Churfürſten, bekennen für uns und in verordneter Vormundſchafft der hochgebohrnen Fürſten unſern freundlichen lieben Vettern, Schwagern und Oheimen, Herrn Johann Caſimirn und Johann Ernſt Gebrüdern Herzogen zu Sachſen etc.

(z) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 37.

quiritur, ſi negotia pupilli obligationum producere debent efficacem.

§. IV.

Omnia, quae pupillo in ſtatu maiorennitatis competerent iura, tutori denegari nequeunt illuſtri.

§. V.

Obligatur tutor illuſtris ad inuentarium conficiendum.

§. VI.

Minime vero omiſſa inuentarii confectione iuramentum in litem locum habet.

§. VII.

Quatenus ad reddendas rationes tutor illuſtris obligetur, variae ſunt ICtorum ſententiae.

§. VIII.

Omnes tutores de adminiſtratione ſubſtantiae rationes reddere tenentur.

§. IX.

Minime vero tutores legitimi ad conficiendas de fructibus perceptis rationes obligantur.

§. X.

Eas vero teſtamentarii et datiui exhibent.

§. XI.

Tutor, qui ad rationum redditionem obligatur, honorarium accipit pro labore praeſtito.

§. XII.

Finita demum tutela regulariter rationes praeſtantur.

§. XIII.

Inde quoque tutores exigere ſolent apochas de tutela bene adminiſtrata.

§. XIV.

Sententia eorum, qui tutori legitimo onus rationum imponunt, refutatur.

§. XV.

Quatenus alienandi et transigendi poteſtas tutori illuſtri competat et

§. XVI.

An donare posſit?

§. XVII.

Ex factis tutoris pupillus maior factus regulariter obligatur.

§. XVIII.

An plures tutores tutelam diuidere queant et quomodo ſimul adminiſtrent?

§. I.

Ius quoddam in perſonam pupilli eiusque bona tutori denegari nequit, quod Romanis ſub poteſtatis, et Germanis ſub nomine *Vormundſchafft* venit. Minime vero apud Romanos ſemper eadem tutorum fuit poteſtas, quin potius pro minorennis aetate diuerſi quoque poteſtatis gradus eſſent, qua tutores gaudebant. Sic in infantem vi, in infantia maiorem poteſtate et auctoritate tutor vtebatur, mi-

minorum vero negotiis ſolummodo conſenſum interponebat. Aſt hodie eadem curatoris in adultum, quae tutoris in minorem eſt poteſtas, et curator itidem ac tutor omnia minoris negotia ſolus peragit, maxime inter illuſtres, vbi tutor minorem non magis ad regiminis negotia admittere tenetur, quam durante adhuc aetate pupillari (*a*). Interim tamen, quae iure communi tutoribus competit poteſtas, per teſtamentum haud raro circumſcribi ſolet (*b*).

§. II.

Et primo quidem tutoris poteſtas ſe exſerit in fideli pupilli educatione, quae regulariter quidem tutori competit, non vero neceſſario ei, qui publicam adminiſtrat tutelam, eſt demandanda. Non enim inter priuatos ſolum, ſed quoque inter illuſtres, vel ex teſtamento, vel ex pacto alii adminiſtratio terrarum, alii pupilli educatio poteſt deferri, imo mater ab educationis cura penitus excludi haud poteſt (*c*). Ipſa vero educatio eo eſt dirigenda, vt potisſimum in religione paterna pupillus educetur, deinde vt regnandi artibus imbuatur et vbicunque eius ſanitati ſalutique proſpiciatur. In quibus ſi negligens eſt tutor, vel per agnatos vel per ſtatus prouinciales res ad imperatorem poteſt deferri, qui ſibi tanquam ſupremus ſtatuum tutor, ſupremam ratione educationis vindicat inſpectionem

§. III.

Deinde poteſtas tutorum vel curatorum in interponenda auctoritate et dando conſenſu conſiſtit. Equidem quae apud Romanos erat inter conſenſum et auctoritatem dif-

(*a*) BEIER de *hodierna tutorum et curatorum minoribus datorum* differ. § XII. et XIII.

(*b*) quatenus iure hoc fieri posſit, docuimus ſupra P. V. Cap. VII. §. 38.

(*c*) Vide ſupra P. V. Cap. VII. §. XV.

differentia, apud nos vſu haud ſeruatur, nihilominus tamen Germanorum quoque iure vel ſolus tutor ſeu curator omnia agit vel ex eius conſenſu pupilli ſeu minoris contractus valorem accipiunt, alias obligationem haud producentes efficacem. Et ſicuti vel ipſa recta dictitat ratio, vt alterius directioni ſubſint, qui ipſi rebus ſuis ſupereſſe nequeunt, ita quoque dubitari nequit, pupillum ſeu minorem illuſtris conditionis ſine tutoris ſeu curatoris conſenſu valide nec contrahere nec ſe obligare (*d*). Hinc Ludouicus Bauarus imp. Anno CIƆCCCXXXIII. ex conſenſu principum imperii Ludouici Brandeburgici geſta reſcindit, quia abſque ſuo et tutorum conſenſu erant geſta (*e*).

§. IV.

Praecipue vero tutor, qui publicam habet tutelam, pupilli prouinciis cum imperio praeeſt, omniaque imperii iura, quae pupillus maiorennitate conſecuta exercere poſſet, illi denegari nequeunt (*f*). Gaudet igitur tutor illuſtris belli, pacis, foederum (*g*) legationumque iuribus

(*d*) KEMMERICH *introductio in ius publ.* Lib. VIII. cap. VI. §. 30. TITIVS *ſpecimin., iuris publ.* Lib. IV. cap. V. §. 26. MOSER Tomo XVIII. p. 350.

(*e*) LVDEWIG *in reliqu. MSſt.* T. II. n. 68. p. 289.

(*f*) GRIEBNER *in iurisprud. priuata illuſtr.* lib. I. cap. VI. §. 7. *iura tutoris illuſtris eadem ſunt, quae principis, niſi poteſtas eius limitata fuerit, lege publica, voluntate teſtatoris aut decreto populi, qui tutorem dedit.*

(*g*) illuſtrant haec verba STRYCKII diſſ. *de tutela materna* cap. IV. §. V. et VI. ibi: *Imo ad negotia belli, paciſque foeminas tutrices concurriſſe, et armis pariter ac conſiliis imperii ſalutem promouiſſe exemplo eſt heroina illa* AMELIA ELISABETHA *Haſſiae Landgrauia, quae quantum armis promouerit res Auguſtanae confeſſionis conſortium, orbi notum eſt, adeo, vt tunc temporis a tribus foeminis quam maxime ſibi cauendum cenſuerit imperator, a* CHRISTINA, *Sueciae ab*

bus (*b*). Deinde tutor feudorum ad pupillum ſpectantium regalium petit inueſtituram eamque accipit proprio nomine

a Regina ANNA MARIA, *Regina Galliae, et a noſtra Landgrauia Caſſellana. Vnde ne ſolo nomine tutrix fuiſſe dici poſſit, meruit, vt in illo pacis Weſtphalicae inſtrumento Art. XV. §. 1. ipſi nominetenus proſpiceretur. Illuſtria etiam huius Landgrauiae tutricis facinora in actis publicis vbique conſpicua ſunt; ſic anno 1639. d. 22. Octobr. cum Rege Galliae Ludouico XIII. foedus iniit pro libertate Imperii et promouenda pace vniuerſali, vbi a Regis Galliae legato ipſi hic titulus tribuitur: Die Durchlauchtige und Groſsmächtige Fürſtin Aemylia Eliſabetha, Landgräfin zu Heſſen etc. etc. Vormünderin ihres Sohnes, des Herrn Landgraffens und ſeines Staats Adminiſtratorin etc. vbi circa finem §. ſubiicitur: im Fall, daſs einige Fürſten oder Stände, die Fürſtin erſuchen ſolten, mit Ihnen in Coniunction der Waffen oder in Neutralität zum Vortheil ihrer Parthey ſich einzulaſſen, ſoll die Fürſtin darüber mit denenſelben tractiren mögen. Quae abunde docent, quanta autoritate ipſa tutelam filii ſola geſſerit, et quanto conatu belli pacisque negotia promouerit: foedus illud integrum recenſet Londorpius in Actis publicis ad an 1639. cap. 106. et in cap. ſeqq. ſubiicit foedus Ducum Brunſuicenſium cum eadem Landgrauia tanquam tutrice initum. Huius exemplum in eadem domo Haſſo-Caſſellana imitata eſt* HEDWIG SOPHIA *Brandenburgica, quae per varios annos omnia ſuperioritatis iura ſine contutore adminiſtrauit, vbi hoc omnino ſingulare eſt, quod, quamuis tutelae ſuae confirmationem non impetrauerit, imperator tamen, in literis ad ipſam miſſis, titulum der Vormünderin und Regentin illi non denegauerit, quod ſine dubio ex ſingulari fauore imperatoris erga ſereniſſimam hanc tutricem contigiſſe, veroſimile. Ipſa enim ab initio motuum Gallicorum anno 1672. mox Caeſari ſemet iunxit, et ſolenni confoederatione cum Imperatore, Rege Daniae, Electore Brandenburgico, et Ducibus Brunſuicenſibus inita d 12. Sept. 1672 arma Gallis opponere coepit, in qua confoederatione vocatur die Frau Landgräfin und Regentin zu Heſſen-Caſſel. V. Londorpius in Act. public. ad ann. 1672. cap. 242.*

(*b*) Vide ſupra P. V. cap. V. §. 15.

ne, imo inueſtiturarum litterae in perſonam tutoris concipiuntur (*i*). In comitiis imperii aeque ac circularibus tutor nomine pupilli votum gerit (*k*) et ſi forſan pupillo directorium in comitiis circularibus competit, ab hoc tutor quoque excludi nequit. Denique tutor illuſtris ius habet magiſtratus conſtituendi, leges ferendi (*l*), diſpenſandi, homagium exigendi et omnia ordinandi, quae prouinciarum pupillo ſubiectarum vtilitatem et tranquillitatem conſeruant vel promouent. Et haec omnia non ſub pupilli ſed proprio peragit nomine, addita tamen declaratione, ſe tanquam tutorem et adminiſtratorem agere. Minime vero maioris momenti negotia, quae moram ferunt, a tutore illuſtri expediri queunt, ſed ad maiorennem pupilli aetatem differri debent. Eſt enim tutor ad ea pupilli negotia adminiſtranda conſtitutus, quae ipſe pupillus gerere nequit. Iam vero ea, quae moram patiuntur, ipſe pupillus expedire poteſt. Ergo quoque talia negotia ad maiorem vsque pupilli aetatem ſunt differenda. Hinc reformandi ius tutori non indulgetur. Cum Caſimirus Palatinatus adminiſtrator, religionis mutationem in pupilli ditione moliretur, ab imperatore protinus facta inhibitio (*m*). Non omnis tamen circa religionem poteſtas tutori eſt ademta, prout docet exemplum Friderici Wilhelmi Electoratus Saxoniae ad-

(*i*) Exempla vide in LVNIG. *corpore iuris feudalis* T. I. p. 810. Eiusd. *ſpicilegium ſaecul.* p. 1788.

(*k*) Vide ſupra P. V. Cap. V. §. 89. 91. 92. 94.

(*l*) Sic Anna Ottonis comitis Solmenſis in Laubach filia et Ludouici Caſimiri comitis in Hohenlohe-Neuenſtein vidua, tanquam liberorum tutrix publicauit A. 1579. *der Grafſchafft Hohenloe erneurte und verbeſſerte Wildbahn-Forſt und Holz-Ordnung*, FRITSCH *corp. iur. Venatorio foreſtale* P. III. p. 213. 218. Aliud exemplum vide ſupra Cap. III. §. 15.

(*m*) AVTOR *inſtitut. iuris principum priuati* p. 161.

adminiſtratoris, de quo GLAFEY (n): *Wegen ſeiner (Chur-Fürſt Chriſtian II.) Minderjährigkeit, führte Herzog Friedrich Wilhelm nach vorhergehenden Vergleich mit Chur-Brandenburg, der gleichſam nur* tutor honorarius *war, ſeine Adminiſtration und Vormundſchafft zehen Jahr lang, ſo löblich als rühmlich, und unterſchiedene merckwürdige Sachen, ſo ſich Zeit derſelben zugetragen, verdienen, daſs man ſie kürtzlich erwehne. Es hatte, wie ſchon gemeldet, Crell und ſein Anhang das ganze Land in Unruhe und Zerrüttung geſetzet. Dieſe nun beſchloſs er zu dämpfen, und die alte Gewiſſens-Freyheit und Religion wiederum herzuſtellen. Weil aber das Uebel ſchon ſo weit eingefreſſen, daſs es mit gelinden Mitteln nicht konte gehoben werden, ſo war faſt ſeine erſte Verrichtung, daſs er Cantzler Crellen den Tag vor dem Leich-Begängniſs des verſtorbenen Churfürſtens, als er ſich deſſen am wenigſten verſahe, wie auch beyde Hof-Prediger, die Superintendenten von Wittenberg und Leipzig, nebſt noch andern in gefängliche Hafft bringen, und die vorher durch ſie Vertriebenen wieder einſetzen lieſs. Merckwürdig war hierbey, daſs Crell zu Königſtein in eben daſſelbe Stübel geſetzt wurde, welches er vorher dem Superintendenten D. Miro zubereiten laſſen. Damit er nun in dieſer wichtigen Affaire deſto gewiſſer ginge, ward zu Anfange des 1592. Jahres ein Landtag nach Torgau ausgeſchrieben, um mit Zuziehung der geſamten Stände, die Mittel zu Beruhigung des Landes auszufinden. Die Propoſition beſtund in Religions- Landes- und Policey-Sachen. Die Religion betreffende, war das vornehmſte Reſultat, daſs der Proceſs wider Crellen fortgeſtelt, und kein Hoff-Diener, wer er auch ſey, in Dienſt und Beſtallung ſolle genommen werden, welcher nicht neben dem Eyde der Treue auch das iuramentum religionis vorher würcklich geleiſtet hätte. Wovon man wiederum ſeine Nachrichten in Herrn Thomaſii Entwurff der Sächſiſchen Annalium an Oſſens Teſtament zuſammen getragen findet. Der Proceſſ an ſich ſelber daurete* den-

(n) *Kern Geſchichte des Hauſes Sachſen* p. 250.

dennoch wegen des durchtriebenen und in Rechts-Sachen ſehr geübten Crells, bis in das zehende Jahr. Endlich lief das End-Urtheil von Prag ein, welche Regierung man aus beſondern Urſachen um einen Rechts-Spruch um deſto unpartheyiſcher zu verfahren, angeſucht, Krafft welches ihm das Schwerd zuerkandt wurde. Nach beſchehener Notification wolte er zwar noch viele Ausflüchte ſuchen, muſte ſich aber, weil ihm die begehrte Appellation und Läuterung gänzlich abgeſchlagen wurde, nur letztlich gedultig darein finden. Die Execution geſchahe den 9. Octobr. 1601. und Churfürſt Chriſtians des I. Wittwe ſahe ſie perſönlich mit an und ſagte: Sie wolte dem Manne ſein Recht thun ſehen, welcher ihren ſeel. Herrn ſo übel angeführet hätte. Wie ſolches alles beym Muller in Annalibus *zu leſen. Damit aber die durch den Fall beſagten Crells entkräfftete und zu Boden geſchlagene Hydra ihre Häupter nicht wieder empor heben möchte, ward bey guter Zeit auf eben ſelbigem Convent eine durchgehende Kirchen-Viſitation ordoniret, und alſo der übrige Reſt des Crelliſchen Unweſens noch in ſeiner Geburth erſticket. Man ſiehet hieraus, weſſen ein Vormund unter Fürſten im Reiche befugt, und wie ſich ſeine Gewalt über die Religions-Sachen und Regalien dergeſtalt erſtreckt, und daſs er nomine proprio darinnen ſchalten kan.*

§. V.

Obligatio vero tutoris ſeu curatoris illuſtris in eo conſiſtit, vt prae caeteris bene pupilli educationi proſpiciat, deinde circa eius bona ita verſari debet, vt prudenter adquirat, adquiſita ſollicite conſeruet, caute eroget et alienet. Quod vt eo melius fieri posſit, tutor ad inuentarii obligatur confectionem. Sicuti enim ordinatio imperii politica omnibus iniungit tutoribus, vt ſtatim a momento ſuſceptae tutelae inuentarium ſuſcipiant (*o*), ita quoque inter illuſtres hanc-

(*o*) Ordin. Polit. de A. 1577. §. 3. *daſs er nach befohlener Verwaltung von allen Gütern, liegend und fahrend, Brieffen und Regiſtern, ein Inventarium aufrichte.*

hancce ordinationis diſpoſitionem vſu ſeruari, confirmationum imperatoriarum teſtantur chartae. Cum imperator Mariam Catharinam Meclenburgicam tutricem confirmaret, confirmationi inſerta eſt clauſula: *Daſs ſie von ihren, der Pupillen Haab und Güthern ein Inventarium machen laſſe.* Inde in confirmatione Annae Eleonorae tutricis Anhaltinae: *Von ſeinen Haab und Gütern ein Inventarium machen laſſen.* Minime vero haecce inuentarii conſcriptio eo expedienda eſt modo, prout inter priuatos, vbi omnia tam mobilia quam immobilia, imo et nomina curate ſunt conſignanda. In camera enim cuiusuis principatus ſeu prouinciae inuentarium iam adeſſe debet, tanquam perpetuum reddendarum rationum fundamentum, in quo non tantum immobilia ſed et mobilia et ſe mouentia in omnibus praefecturis bonisque cameralibus curate inueniuntur conſignata (*p*). Cum ergo tutor illuſtris ſpeciatim adminiſtrationem rerum cameralium non ſuſcipiat, ſed illam camerae Directori et Aſſeſſoribus relinquat, horum officium erit, inuentarii ſemel confecti rationem habere et ſi quid viuo principe deceſſerit, defectus hos regimini tutelari oſtendere. Quamuis inſuper conſultum ſit, vt prouidus tutor ipſe moneat conſiliarios ad regimen tutelare electos, vt reuiſionem huius inuentarii propediem fieri curent. Reliqua mobilia et pretioſa pupilli bona inuentario potisſimum indigent, ne ab illis, qui in ſeruitio aulico ſunt, quicquam ſubtrahatur. Licet hic plerumque extent deſignationes, *von der Silber-Cammer, vom Stall, von der Rüſt-Cammer etc.* quae adminiſtris ad hoc deputatis aſſeruandae, quarum reuiſio ſi pariter inſtituta fuerit a tutore ſeu curatore, vix quicquam remanebit, quod ſpeciali adhuc inuentario indigeat. Ceterum vt omnibus fraudibus occurratur, nec facile quicquam ſubtrahatur, vtile omnino eſt, et praxis

(*p*) SECKENDORFF *teutſcher Fürſten Staat* P. III. c. 2. §. 1.

quoque aularum hoc oſtendit, vt mox poſt obitum principis omnia obſignentur et poſtea vbi reuidenda ſunt inuentaria, demum reſignentur (*q*).

§. VI.

Inter priuatos omiſſa inuentarii confectione iuramentum in litem locum habet, quo damnum exinde pupillo ſeu minori ortum aeſtumatur. An vero contra tutorem illuſtrem pupillus ad iuramentum in litem admittatur, non ſatis expeditum eſt. Mihi negatiua placet ſententia. Dolum enim et latam culpam praeponit hoc iuramentum. Exulat vero fraudis ſuſpicio a perſonis conditionis illuſtris. Maior enim fides principis, quam hominum ex plebe, et dum raro ſoli agant, ſed eis conſiliarii aſſiſtant tutelares, hi fraudem non ferunt clandeſtinam, prout inter priuatos. Accedit, quod talis tutor domini territorialis fungatur vice, adeoque et tali poteſtate gaudeat, quali dominus fruitur territorii. Vnde nec tutor eiusmodi regens ad tales adminiſtrationis leges, quas priuatus tutor obſeruare tenetur, adſtrictus eſt (*r*). Hinc quoque nullum exſtat huius iuramenti contra tutorem illuſtrem praeſtiti exemplum.

§. VII.

An tutor illuſtris ad reddendas teneatur rationes, quaeſtio eſt admodum diſceptata a ICtis. Sunt qui tutorem illuſtrem ad rationes reddendas abſolute obligant. Sunt, qui hanc obligationem tutori quidem priuato imponunt, illuſtrem vero penitus liberum pronuntiant. Ex illorum partibus ſtant de BERGER (*s*), GRIEBNER (*t*), RHETIVS

(*q*) STRYCK. *Vſu Mod. Pand.* lib. XXIII. tit. 7. §. 14.

(*r*) KEMMERICH *pr. an tutor illuſtris ad conficiendum inuentarium et reddendas rationes teneatur.*

(*s*) ad COCCEII *iurispubl. prud.* Cap. XXIX. §. 12.

(*t*) *diſcurs in principia iuris priuati illuſtrium* p. 177.

TIVS (*u*), TITIVS (*x*), aliique. Cum his vero faciunt COCCEIVS (*y*), LANGGVTH (z), KEMMERICH (*a*), de LVDEWIG (*b*), MASCOV. (*c*), BESOLD (*d*) aliique.

§. VIII.

Vt in re tam magni momenti eo curatius procedamus, nobis inter rationes, quae de fructuum, et rationes, quae de ipſius ſubſtantiae pupillaris adminiſtratione ſunt reddendae, videtur diſtinguendum. De mala bonorum prouinciarumque pupillarium adminiſtratione, vt tutor reſpondeat, vel ipſa ratio naturalis et indoles tutelae exigunt. Obligantur enim tutores, vt bene adminiſtrent ac conſeruent bona pupillaria, nullumque inferant damnum. Si contra fiat, et ex mala adminiſtratione damnum ſentiat pupillus, hoc recte imputatur tutori, eumque obligat, ad rationes malae adminiſtrationis reddendas et damna data reſarcienda. Et haec non inter priuatos ſolum, ſed inter illuſtres quoque locum inueniunt, quippe qui itidem naturae iuribus viuere tenentur.

§. IX.

Aliud vero dicendum de rationibus, quae de fructibus ac reditibus perceptis exiguntur. Hae enim regulariter tutori legitimo, non vero teſtamentario vel datiuo remit-

(*u*) *inſtitut. iuris publici* lib I. tit. 23. §. 1.
(*x*) *Specimine iuris publ.* lib. IV. cap. VI. §. 29.
(*y*) *in iuris publ. prudentia* cap. 29. §. 12.
(*z*) *in animaduerſ ad Coccei locum citat.*
(*a*) *progr. an tutor illuſtris ad conficiendum inuentarium et reddendas rationes teneatur.*
(*b*) diff. *1 R. et G. in fructuum attribut. et tutela fructuaria* differ. 1. nota dd.
(*c*) MASCOV. *in principiis iuris publ.* Lib. VI. cap. VI. §. 15.
(*d*) *Theſauro practico* voce *Vormünder.*

mittuntur. Prout enim vberius iam demonſtrauimus, apud maiores noſtros omnis tutela legitima allodialis (*e*) aeque ac feudalis (*f*) fuit vſufructuaria, minime vero teſtamentarii datiuique tutores vſusfructus emolumentum ſibi vindicare potuerunt (*g*). Quo certiora vero ſunt antiquae Germanorum iurisprudentiae circa vſufructuariam tutelam principia, eo minus praeſumi poteſt, illuſtres, qui iurium patriorum tenacisſimi fuerunt conſeruatores, illa ex Iuſtinianei iuris amore deſeruiſſe. Hinc ſalua et inconcuſſa prae Romanorum iuribus ſtant patriae circa vſufructuariam tutelam conſuetudines, tamdiu donec contrarium in hac vel illa familia vſu vel pacto eſſe receptum probetur. Sicuti vero vſufructuarius rationes non reddit, ita quoque tutor illuſtris legitimus, quippe qui regulariter vſufructuaria gaudet tutela, a reddendarum rationum onere eſt exemtus. Idque eo magis, quo clarius conſtat, Germanos ſolum, vt conſeruentur bona pupillaria, non vero vt augeantur, tutori iniunxiſſe, maxime cum tutor illuſtris iure regentis principis adminiſtret quemadmodum et ipſi principes raro colligere ſolent theſauros, et plerisque ad laudem ſufficit, ſi impenſis et lautitiae reſpondeant reditus, ita eodem iure tutor illuſtris vti ſolet. Recte proinde de LVDEWIG (*h*): *Inter perſonas illuſtres bodieque ſuperſunt fructuariae tutelae ſingulares reliquiae. Quod enim alibi dixi, illud et hic repetendum eſt, in illuſtrium perſonarum iuribus priſtinas patriae conſuetudines vſu conſeruatas eſſe, quae in hominibus plebeiis oppreſſae ſint Romanarum legum ſuperſtitione. Illud quotidiano vſu eſt cognitum, quod princeps aut comes tutor adparatu et lautitia viuat regatque territorium tutelare, quam ipſe heres ſucceſſor, quod collectas ſcri-*

(*e*) Vide ſupra P. V. Cap. VI. §. 7.
(*f*) Vide ſupra P. V. cap. VI. §. 14. 15. 16. 17.
(*g*) ibidem. §. 8.
(*h*) *De fruct. attrib. et tutela fructuaria* diff. 1. not. dd.

ſcribat: confirmat reditus, atque a rationibus reddendis alienus.

§. X.

Ad conficiendas vero exhibendasque rationes obligantur teſtamentarii et datiui tutores, quippe quorum intuitu vſufructuariae tutelae ratio ceſſat. Ideo enim tutores ſibi vſumfructum vindicare poterant, quia bonorum feudalium aeque ac allodialium auitorum commune quoddam dominium iis, qui de familia erant, competebat, et vi huius condominii tutor tamdiu ac pupillus adminiſtrationi non ſufficeret, fructus faciebat ſuos (*i*). Aſt commune bonorum pupillàrium dominium ceſſat intuitu eorum, qui non de familia ſunt, ſed vel per pactum vel per teſtamentum vel a magiſtratu ad tutelam vocantur. Ergo horum quoque tutela non vſufructuaria, ſed reddendarum rationum oneri ſubiecta eſt. Interim a tutore teſtamentario vel datiuo raro fructuum rationes exigi ſolent, eam forſan ob cauſam, quod tutelaris principatuum adminiſtratio tam ſumtuoſa, vt reditus impenſis et lautitiae vix reſpondeant, et ipſi principes, ſe pro dignitate exhibentes theſauros raro colligant. Interdum quoque, vt rationes redderentur, pacto expreſſe conuenit, prout docet pactio Palatina Marburgi CIↃIↃXXXXIII. facta (*k*). Ibi: *Nachdem auch Herzog Ruprecht, ſich aus väterl. Treuen der Vormünderſchafft Herzog Wolfgangs unternommen, wodan Herzog Wolfgang von ſeinen Vetter Herzog Ruprecht der Vormünderſchafft und Adminiſtration halb Rechnung haben wolte, ſo ſoll ſeine Liebden dieſelbe bey Zeit Herzog Ruprechts Leben gebührlicher Weiſs ſuchen und fordern. Würde aber Herzog Wolfgang ſolche Rechenſchafft bey Zeit Herzog Ruprechts Lebtagen nicht ſuchen oder fordern, alsdann*

(*i*) Vide P.V. cap. VI. §. 7. 18. 19.
(*k*) LVNIG. Vol. V. *Reichs-Archiv p.* 654.

dann ſollen Herzog Ruprechts Erben ſolche Rechnung zu thun nicht ſchuldig ſeyn, ſondern es ſollen alle Anſprach, Forderung und Action ſolcher Vormundſchaffts halben alsdann gäntzlich gefallen, tod und abſein. Imo rationum redditio remitti poteſt a patre in teſtamento (*l*), licet diſſentiat a BERGER (*m*).

§. XI.

Si vero ad rationes conficiendas tutor adſtringitur illuſtris, ipſa aequitas iubet, vt illi pro labore certa pecuniae quantitas loco honorarii asſignetur. Et quidem vel ipſe pater per teſtamentum, vel imperator ex officio hancce determinat quantitatem, vel agnati aut ſtatus prouinciales de illa cum tutore conueniunt. Cum Fridericus III. imper. Bohemiae Regem filio Maximiliano ſcriberet tutorem, addidit haec verba: *Und für ſolche Mühe und Arbeit, die der benannte unſer lieber Schwager, der König haben wird, von den benannten unſern Landen aljährlich, von Anfang der Vormundſchafft nach unſern Tod in derſelben Jahresfriſt, ſollen gefallen und gereicht werden, aus den bemelden unſern Fürſtenthum und Landen 10000. Ungariſcher Ducaten Gülden* (*n*). Erneſtus Pius Dux Saxo-Gothanus ſuo in teſtamento de tutorum honorario ita diſponit (*o*), *dieweil billig iſt, daſs wegen ſolcher Mühwaltung ihren Lbden einige Ergetzligkeit geſchehe, ſo ordnen und verſchaffen wir hiermit, daſs ihnen auf den begebenden obbemelden Fall ſuccesſiue jährlichen aus unſerer Renth-Cammer zwey tauſend Gulden entrichtet werden ſollen.* Simili modo certi honorarii per pactum determinati exemplum occaſione tutelae Ienenſis exſtitit. In pacto enim inter Iſenacenſem et Vinarienſem in-

(*l*) L. 5. §. 7. D. *de adminiſtr. et periculo tutorum.*

(*m*) *in animaduerſionibus ad Coccei iuris publ. prud.* Cap. 29. p. m. 415.

(*n*) Vide ſupra P. V. Cap. V. p. 431.

(*o*) Ibidem p. 483.

inito hic declarat (*p*): *haben ſich auch zu mehrerer Erleichterung der Fürſtl. Vormundſchaffts-Cammer und zu Erlangung beſſerer Mittel, zu Bezahlung der noch übrigen Schulden, mithin zu bequemer Verſorgung mehr hochermelden Printzens, gegen Herrn Herzog Friedrichs Fürſtl. Durchl. gutwillig erbothen, mit 4000 fl. zu jährl. honorario überhaupt, vor die übernehmende Mühwaltung bey der Vormundſchafftl. Adminiſtration ſich begnügen zu laſſen.* Aliud de hocce honorario pactum ex Wurtebergica domo, ſupra adduximus (*q*).

§. XII.

Alia vero nunc oritur quaeſtio, cuinam et quo tempore rationes ſint reddendae? Si ex ordinatione imperii politica deciſio eſſet petenda, quotannis rationes conficiendae et magiſtratui exhibendae forent (*r*). Quemadmodum vero dicta ordinatio proceres imperii ex voluntaria receptione ſolummodo obligat; ita quoque quoad rationes ſingulis annis magiſtratui exhibendas, illa eo minus illuſtres obligat tutores, quo certius conſtat, nec imperatori rationes praeſtari, nec illas ſingulis annis, niſi ſpeciale adſit familiae pactum, exhiberi (*s*). Exigit enim vel ipſa ſtatus ratio et propria pupilli vtilitas, ne iudicialiter rationes reddantur. Hoc enim ſi fieret, detegerentur vires et defectus ducatuum et principatuum, quos tegere ſumma neceſſitatis ratio et pupilli ſalus requirit. Cum igitur imperii tribunalia a tutore illuſtri fructuum rationes exigere nequeant, agnatis vero itidem nullum circa fructus ius com-

(*p*) Apud LONDORP *Actis publicis* Tomo XVI. p. 80.

(*q*) P. V. Cap. V. p. 556. Adde MOSER *StaatsR.* T. XVIII. p. 379.

(*r*) *Ordinat. imperii Pol.* de Anno 1577. §. 3. ibi: *und jährlich nicht allein auf Erforderung der Obrigkeit, ſondern auch ſelbſt, Vermöge ſeines anbefohlenen Amtes - - gebührl Rechenſchafft anbiethen.*

(*s*) MOSER T. XVIII. Cap. 96. §. 8.

petat, ſolus ſupereſt pupillus, qui maior factus rationes deſiderare poteſt.

§. XIII.

Tutores ad rationes de adminiſtratione ſubſtantiae reddendas obligantur omnes (§. VIII.) de fructibus vero ſolummodo teſtamentarii vel datiui (§. X.). Et inde quoque eſt, quod tutori finita tutela de adminiſtratione bene geſta apocha dari ſoleat. Sic Fridericus Wilhelmus Saxoniae Electoratus adminiſtrator apocham ab Electore Chriſtiano II. maiorenni facto accipiebat, de qua MVLLER (*t*): *bekam Herzog Friedrich Wilhelm - Schreiben von Churfürſt Chriſtian dem II. und mit demſelben die Quittung wegen geführter zehnjährigen Vormundſchafft, deſſen der Herzog ſehr froh war.* De apocha data Chriſtiano I. Saxoniae Electori a ducibus lineae Erneſtinae, idem MVLLERVS d. 9. Dec. 1587. *haben auf Churfürſt Chriſtians I. Erſuchen, die beeden Gebrüdere Johann Caſimir und Johann Ernſt wegen ſeines Vaters Churfürſt Auguſts, über dieſelbe und dero Fürſtenthum und Lande Coburg- und Eiſenachiſchen Antheile geführte Vormundſchafft eine ſchrifftliche Quittung ausgeſtellet.* d. 20. Dec. *haben die beeden Gebrüdere zu Weimar Friedrich Wilhelm und Johannes, gleich denen Herzogen Fränckiſchen Theils, eben eine ſolche Vormundſchaffts-Quittung Churfürſt Chriſtian I. wegen ſeines Vaters über beſagte Herzoge und dero Weimariſche Lande geführten Curatel ausgeantwortet.* Cum Iohannes Erneſtus Vinarienſis maiorennitate conſequuta regiminis adminiſtrationem a tutore ſuo Io. Georgio I. Saxoniae El. deſideraret, varia de apochae conceptione ſunt diſceptata. Sic in hiſtoria finitae tutelae Vinarienſis Conſiliarii Electorales matri pupillorum proponunt (*u*): *und welchermaſen Ew. Churfürſtl. Gn. ge-*

(*t*) *Annal. Saxon.* d. 2. Iulii 1602. p. 230.

(*u*) apud LVDEWIG de *aetate legitima puberum et maiorum* p. 170.

gegen ihro Fürſtl. Gn. ſich darauf reſolviret, auch zur Reſignation freundlich anerbötbig gemacht, wofern nur der Quittung halber, deren Notul Ew. Churfürſtl. Gn. ihro Fürſtl. Gn. alsbald zugeſchickt, dergeſtalt Erklärung erfolgte, daſs Ew. Churfürſtl. Gn. und dero Poſterität hierunter genugſam geſichert ſeyn könnten. Wann dann ihre Fürſtl. Gn. ſolche NOTVL, allermaſſen dieſelbe von Ew. Churfürſtl. Gn. verfaſſet worden, approbiret und beliebet, auch die Vertröſtung gethan; daſs Ew. Churfürſtl. Gn. Herr Vetter und Pfleg-Sohn, der Durchlauchtige Hochgebohrne Fürſt und Herr, Herr Johann Ernſt, der jüngere, Herzog zu Sachſen, Jülich, Cleve und Bergk, Landgraff in Thüringen, Marggraf zu Meiſſen, Graff zu der Margk und Ravensbergk, Herr zu Ravenſtein etc. J. Fürſtl. Gn. geliebter Herr Sohn, unſer gnädiger Fürſt und Herr, ſolche volnziehen ſolte, mit ferner freundlicher Bitte, Ew. Churf. Gn. wolten nunmehr, was zur reſignation nöttigk anordnen: So hetten Ew. Churfürſtl. Gn. ihrer Fürſtl. Gn. freundlichen ſuchen und bitten nicht allein Stadt und Raum gegeben, und den 30. dieſes zu ſolchem Werck deputiret, ſondern auch uns ſaemtlichen mit gnugſamen Vollmachten und Befehl hierzu ablegiret und abgefertiget. Dieweil aber bey dieſem Werck dahin ſonderlich zu ſehen, daſs beedes die RESIGNATIO und die AUS ANTWORTUNG der Quittung dagegen vno et eodem actu geſchehe und erfolgte, zuvor auch fleiſſige collation der uns mitgegebenen Notull der Quittung, mit den vollnzogenen Original angeſtellet werde, ſo lieſſen Ew. Churfürſtl. Gn. ihrer Fürſtl. Gn. hiermit freundlich erſuchen, die Verfügung zu thun, damit durch jemand vertrautes, die volnzogene Original-Quittung uns gezeiget, und darauf die Collationirung vorgenommen, und das Hauptwergk befördert werden könne. Dann von E. Churf. Gn. wir austrücklich im Bevehl, ante collationem und Vergleichung der Ausantwortung, zum Heuptwergk nicht zu ſchreiten. Hierauff hat die Fürſtl. Witthe ſich ein wenig mit dem von Miltiz unterredet, und durch denſelben folgends antwortten laſſen, ihre Fürſtl.

Gn. hetten angehöret, was uf gnedigſten Bevehl - - Erinnerte ſich, daſs nach tödtlichen Abgang des Durchlauchtigen Hochgebohrnen Fürſten und Herrn, Herrn Chriſtiani des andern etc. E. Churſ. Gn. vielgeliebten Herrn Bruders Hochlöblichſter Gedächtniſs, E. Churſ. Gn. ſich der Tutel ihrer geliebten Söhne und Adminiſtration des Weimariſchen Fürſtenthums, als nechſten Mitbelehnten unterzogen. Erkennete und rühmete mit Danckbarkeit E. Churſ. Gn. groſſe gehabte Mühewaltung, auch ihren Fürſtl. Gnd. und dero vielgeliebten Söhnen geleiſten treuen Schutz, wuſte ſich darneben wohl zu entſinnen, was an E. Churſ. Gn. ſie vorruckter Zeit geſchrieben, und wegen reſignirung derer von E. Churſ. Gn. getragenen Weimariſchen Vormundſchafft und Landes-Regierung bey derſelben freundlichen geſucht, darauf Ew. Churſ. Gn. eine Quittungs-Notul anher geſendet, mit dieſer Erklährung, wann dieſelbe durch Herzog Johann Ernſten Fürſtl. Gn. volnzogen, daſs alsdann Ew. Churſ. Gn. denſelben die tutel und Adminiſtration übergeben wolten. Weil dan mit E. Churſ. Gn. ſich Ihr. Fürſtl. Gn. der Notul halber Inhalts ergangenen Schrifften, verglichen, ſo hätten ihre Fürſtl. Gn. gerne vernommen, daſs Ew. Churſ. Gn. nun anhero abgeordnet, die Deſignation gebührlichen ins Werck zu ſtellen, belangende nun die Quittungs-Notull, ſey ſolche unverändert und ungeendert vollzogen, ſolte uns in Original vorgezeiget werden. Es wäre auch ihren Fürſtl. Gn. nicht zuwider, daſs die Collationirung fürgenommen, darzu ſie dan etliche vertraute Perſonen wolte abordnen. Wir haben hierauf geantwortet, daſs - - vernehmen hiernächſt gantz gern, daſs die Quittungs-Notul volnzogen und wolten nach Mittag der Exhibition und Collationirung gewarten. Collatione deinde facta ſo- [illegible] reſignatio tutelae et traditio apochae eſt facta, de [illegible]: *Dieweil Sr. Churſ. Gn. inhalts einer verglichenen [illegible] vollnzogenen Notull der begehreten Aſſecuration hal- [illegible] vertröſtung geſchehen, ſo haben Se. Churſ. Gn. zu [illegible] Uebergebung und Deſignation dieſen Tagk benennet,*

und

und unſern Perſonen ſämtlich ſolches an Sr. Churf. Gn. ſtatt, im Nahmen der Heil. Dreyfaltigkeit die Vormundſchafft Ew. Fürſtl. Gn. unmündigen Herrn Brüdere, ſowohl die bisher geführte Weimariſche Adminiſtration und Landes-Regierung Euern Fürſtl. Gn. (alhier iſt mit dem Reden etwas inne gehalten worden, und habe ich der Grafe Sr. Fürſtl. Gn. das Cantzeley-Siegel, ſowohl die Schlüſſel überantwortet, dargegen von Sr. Fürſtl. Gn. mir reciproce, *alsbald und zugleich* vice mutua *die volnzogenen Original-Quittung und reverſes über die Baley Duringen wiederum zugeſtellet worden) hiermit übergeben, überreicht, aufgetragen und anvertrauet.* Inter Wilhelmum medium et iuniorem Haſſiae Landgrauios de rationum redditione et danda apocha tali ratione conuenit (x): *Nachdem ſich etliche Irrung und Gebrechen zwiſchen den Hochgebohrnen Fürſten -- Herrn Wilhelmen, dem mitlern, Landgrafen zu Heſſen und Herrn Wilhelmen den jüngern, auch Landgraven zu Heſſen -- gehalten haben, und ſunderlich einer Rechnung halber, ſo der bemeld Landgrav der mittler von dem obgenanten Landgraven Wilhelmen dem jüngern, ihme zu thun begehrte, und gefodert hat von allen einnemen und ausgeben, in Zeit, als etwa der Hochgebohrne Fürſt, Herr Landgrav Wilhelm, des mittlern, Fürmuuder geweſt iſt, und ſolcher Vormundſchafft halber ingenommen und ausgeben, haben wir -- ſie -- geſcheiden --* item *zum erſten ſoll Landgrave Wilhelm, der mitler, für ſich -- Landgrav Wilhelm dem jüngern quittiren und verzeihen, auf daſs alles, daſs ihme der gedacht Landgrav Henrich ſelbiger in Zeit und ſo lange er des bemelden Landgraven Wilhelms des mittlers Fürmund geweſt iſt, und von ſeinetwegen von Geld-Frucht und anders ufgenommen und ausgeben hat, alſo daſs der bemelt Landgrav Wilhelm der mitler, noch ſeyn erben, zu ewigen gezieten an den vorgenannten Landgraven Wilhelmen dem jüngern derhalben keine Rechnung fordern ſollen, geben zu Wormbs 1495.*

§. XIV.

(x) MVLLER *Reichstags-Theatrum* Maximil. I. Parte I. p. 611.

§. XIV.

Diximus tutores legitimos ad rationes reddendas non obligari (§. IX.). At non deſunt, quae contra hunc ſententiam moueri queunt, dubia. Primo enim ordinationes politicae, quae de tutorum obligationibus diſponunt, omnes omnino tutores ad rationes reddendas obligant. Deinde, quae in imperiali cancellaria expediuntur tutoria, tutoribus rationum redditionem iniungunt, *wegen der Adminiſtration und Handlung zu gebührender und rechter Zeit Rechnung zu thun*, prout docet formula ſupra a nobis adducta (Cap. II. §. 17.). Porro non deſunt exempla rationum exactarum et redditarum, et licet haec ſint rariora, raritas tamen nemini ius quaeſitum aufert. Tandem apochae de fructuum et ſubſtantiae adminiſtratione datae non obſcure obligationem reddendarum rationum loqui videntur. Quamuis vero haec argumenta veritatis ſpecie non deſtituantur, nihilominus tamen ad probandam aduerſariorum ſententiam non ſufficiunt. Nam quod ad primum, ordinationes imperii politicae illuſtres ſolummodo obligant, quatenus receptae, quod vero illa diſpoſitio, qua tutores legitimi onere reddendarum rationum grauantur, ſit recepta, vix poterit probari. Formula illuſtrium tutoriis inſeri ſolita, de rationibus adminiſtratae ſubſtantiae, minime vero fructuum perceptorum eſt intelligenda. Et licet non deſint exempla rationum de fructibus perceptis redditarum, illa tamen non deſtruunt noſtram ſententiam, cum vel ex pacto obligatio ad rationes exhibendas adfuit, vel tutores fuerunt teſtamentarii aut datiui. Tandem quoque apochae tutori datae, non de reditibus et fructibus adminiſtratis, ſed potius de ipſa ſubſtantia pupillari bene adminiſtrata et conſeruata conſcribi ſolent.

§. XV.

§. XV.

Quod ad alienationes bonorum pupillarium attinet, eadem fere tutoris illuſtris, quae priuati ſunt iura. Sicuti enim vel ipſa aequitas iubet naturalis, vt tutores res conſeruent pupilli, ita quoque illuſtri tutori vel ex ipſa naturae lege omnes interdictae ſunt alienationes, niſi quae vel ex neceſſitate vel ad vtilitatem pupilli promouendam faciunt. Hinc res mobiles, quae ſeruando ſeruari nequeunt, absque ſuffragio imperatoris vel Camerae imperialis alienari poſſunt (y), an vero immobilium bonorum alienatio, ſi neceſſitas vel vtilitas alienationem ſuadet, cauſae cognitionem et magiſtratus decretum neceſſario requirat, non ſatis ICtos inter conuenit. Interim tamen ſuaderem, ne decretum imperatoris in alienandis illuſtrium bonis immobilibus negligatur, partim quia plerique ICti illud neceſſario requirunt (z), partim, quia iura Romana in cauſis illuſtrium, quatenus illuſtri conditioni et moribus patriis non contrariantur, omnino vſu ſeruantur et ſecundum ea in imperii tribunalibus iudicari ſolet. Idem, quod de alienationibus, dicendum quoque videtur de transactionibus nomine pupilli a tutore initis.

§. XVI.

Tutoribus quidem priuatis de pupilli bonis donare, non eſt permiſſum. Alia vero ratio eſt tutorum illuſtrium. Hi enim imperantis iuribus fruuntur. Saepe vero imperantes vel ad compenſanda bene merita, vel exigente dignitatis ratione, vel ex aliis cauſis non poſſunt non donare. Et

(y) GAIL Lib. I. obſ. 72. n. 8.

(z) KINGLER *de tutelis illuſtrium* p. 45. VVLTEIVS *de feudis* c. 3. ROL. A VALLE Vol. II. Conſ. 18. n. 72. STRYCK *de tutela materna* cap. IV. §. 15.

cum habet (*b*), ſi vero, prout inter duos ſit tutores, nulla exiſtere poteſt pluralitas et expeditio negotii moram non ferat, imperatoris, tanquam ſupremi tutoris, deciſum videtur expetendum. Si vero inter plures tutelae adminiſtratio eſt diuiſa, tunc haecce diuiſio vel ex ſola tutorum conuentione, vel ex magiſtratus auctoritate aut voluntate teſtatoris eſt facta. Hoc caſu ſinguli de ſua, non vero de contutoria reſpondent adminiſtratione. Illo vero ſinguli obligantur in ſolidum, dum factum diuidentium tutorum nocere nequeat pupillo (*i*).

(*b*) De quo concluſum iudicii imperialis aulici in cauſa *Fugger* apud MOSER T. XVIII. p. 62. *bleibt der hinterlaſſenen Gräfl. Witbe frey und unbenommen*, in cauſis maioris momenti *ſich bey Jemanden, wo es ihr gefällt, Raths zu erholen, und in Fällen wo angezogene beede Vormünder ſich nicht vereinigen mögen, ein oder der andern Meinung beyzutretten, und ſoll ſodann diejenige Meinung, welcher beſagte Witbe beypflichten wird, als ein Schluß derer maiorum angeſehen, und dieſen auf das genaueſte nachgelebt werden.*

(*i*) L. fin. C. *de diuid. tutel.* L. 38. §. 1. *de adminiſtratione tutor.*

CAPVT V.

DE MAIORE PRINCIPVM AETATE.

AVCTORE

B. BVRCH. GOTTH. STRVVIO.

SVMMARIA.

§. I.

Quonam tempore illuſtres fiant maiorennes variae ſunt ICtorum opiniones.

§. II.

Varia ex antiquitate exempla minorennium, qui regiminis gubernacula tenuere.

§. III.

§. III.

In Siciliae regno Hieronymus nepos Hieronis XV. annorum regnum ſuſcepit.

§. IV.

De Ottonis III. Henrici IV. et Friderici II. Imperatorum maiori aetate.

§. V.

Carolus V. poſtea imp. vix pubes factus regnum habuit.

§. VI.

Hodie maiorennitatis terminus eſt XVIII. annorum praefixus imperatori.

§. VII.

De maiori aetate regni Portugalliae.

§. VIII.

In Hiſpania maiorennitatis terminus fuit primo annus trigeſimus mox decimus quartus.

§. IX.

Apud Galliae principes annus vigeſimus primus ad maiorem aetatem erat conſtitutus, quod ex charta Ludouici R. filii primogeniti patet.

§. X.

Carolo VII. R. proceres maiorem praefixerunt aetatem ad XXI. annos.

§. XI.

Poſtea Philippus Rex XIV. annos maioritatis terminum definiuit, quod deinde Reges confirmarunt ſequentes.

§. XII.

Caroli V. R. ſolemnis conſtitutio de maiori Regis aetate.

§. XIII.

Carolus IX. R. G. quando regnum Galliae ſuſceperit, oſtenditur.

§. XIV.

De Ludouico XIII. Rege, qui quarto decimo aetatis anno regni habenas ſuſcepit.

§. XV.

Simili modo Ludouicus XIV. a matre accepit imperium quatuordecim habens annos.

§. XVI.

Quinam maiorennitatis annus in Anglia obtineat, docetur.

§. XVII.

In Sueciae regno per unionem hereditariam ad maiorem aetatem decimus octauus annus definitus eſt.

§. XVIII.

Carolus XI. rex Suecorum XVII. annos natus, in ſolemni regni conuentu imperii clauum atque inſignia cepit.

§. XIX.

Apud Scotos annus XXI. primum ad maiorem requiſitus aetatem, poſtea Scto Kennethi III. alius determinatus eſt.

§. XX.

Annus aetatis decimus quartus per legem regiam Danorum A. 1660. ad maiorem aetatem fuit definitus.

§. XXI.

Apud Polonos annus aetatis decimus quintus ad maiorem requiritur aetatem.

§. XXII.

Bohemiae reges anno aetatis decimo quarto maioris aetatis ex Caroli IV. priuilegio haberi volunt.

§. XXIII.

In Germaniae electoratibus circa maiorem aetatem definitus fuit annus aetatis decimus octauus.

§. XXIV.

Diſtinguitur inter ius, vocem et poteſtatem eligendi Romanorum imp. atque ipſam terrarum adminiſtrationem vel educationem principis elect.

§. XXV.

Quando principes imperii fiant maiores, docetur.

§. XXVI.

Principis tutelam ius ciuile, Saxonicum et priuilegia definiunt.

§. XXVII.

Arbitraria olim apud Germanos fuit maior aetas.

§. XXVIII.

Fridericus Iunior Auſtr. Sigismundi agnati tutelam ſuſcipiens quidnam cauerit.

§. XXIX.

Alberti II. Vngariae Bohemiaeque regis filius Vladislaus quanam conditione tutelae Frid. III. commiſſus fuerit.

§. XXX.

Apud Bauaros annus maioris aetatis decimus octauus fuit definitus.

§. XXXI.

Thuringiae Landgrauiorum et comitum annus maioris aetatis hodie vigeſimus primus eſt.

§. XXXII.

In ſeren. gente Brunſuicenſi ex maiorum inſtitutis annus aetatis decimus octauus ad maiorem aetatem fuit definitus.

§. XXXIII.

Iulius tamen Brunſuicenſis dux in vltimis tabulis ſuis annum vigeſimum quintum iterum definiuit.

§. XXXIV.

Ad aetatem XVIII. annorum prouocatur in pactis inter Henricum et Wilhelmum fratres.

§. XXXV.

In domo Palatina conſtitutio Rupertina maiorem aetatem definit.

§. XXXVI.

Apud Haſſiae Landgrauios lineae Darmſtadienſi annus aetatis maioris XVIII. definitus eſt, ſecus eſt in domo Haſſo-Caſſellana ſerene.

§. XXXVII.

In domo Holſatica XVIII. annus maioris aetatis determinatus eſt.

§. XXXVIII.

In domo Meclenburg. annus vigeſimus quintus obtinet.

§. XXXIX.

In domo Anhaltina decimus octauus requiritur.

§. XL.

Quidnam inter comites obtineat monſtratur.

§. XLI.

Principes imperii non per pacta gentilitia ſolum, ſed etiam per teſtamenta maiorem aetatem poſſunt definire.

§. I.

§. I.

De maiore Regum Principumque aetate ſaepius fuit diſputatum, quonam tempore iſta ſit ponenda. Communiter vigeſimus quintus aetatis annus ſtatuitur, eo quod ad Regni adminiſtrationem non quodcunque iudicium, ſed perfectiſſimum requiratur (*a*). Alii annum decimum quartum definiunt (*b*), eo quod vacillans regis iudicium ſagax conſiliariorum prudentia poſſit ſuſtentare. BARTOLVS autumat, regem, qui egreſſus eſt annum decimum quartum, exercere equidem poſſe iurisdictionem ſimplicem, non vero ſine curatore regnum adminiſtrare, quem alii ſequuntur (*c*). Alii regi quidem puberi regnum eſſe committendum arbitrantur, ita tamen, vt nihil ſine conſiliariis expediat. GROTIVS (*d*), vbi tempus legibus non ſit definitum, illud ex coniecturis probabilibus, ait, eſſe aeſtimandum, id quidem quando puer ratione vti incipiat, ex actibus quotidianis, aut etiam ex eo, quod communiter in quaque regione accidit, eſſe deſumendum (*e*). Ad hoſce vero ſcrupulos euitandos, in plerisque regnis certa aetas eſt definita.

§. II.

In hiſtoria antiquiori diuerſa extant exempla impuberum, qui in minori adhuc aetate conſtituti regiminis habe-

(*a*) GVTIEREZ c. XVIII. n. 4. KLOCK. Vol. I. Conſ VI. a. 213.
(*b*) GOTHMANN Vol. I. *Reſp* XLII. n. 47. PEREYRA *Repet.* l. 3. C. de *Reſt Minor.* n. 40.
(*c*) CORSETTVS de *excell. et pot. Reg.* Quaeſt. XVI. BENEDICTVS in cap. RAYMVTIVS n. 52.
(*d*) lib. III. c. XX. §. 1.
(*e*) lib. II. c. XI. §. 5.

petat, ſolus ſupereſt pupillus, qui maior factus rationes deſiderare poteſt:

§. XIII.

Tutores ad rationes de adminiſtratione ſubſtantiae reddendas obligantur omnes (§. VIII.) de fructibus vero ſolummodo teſtamentarii vel datiui (§. X.). Et inde quoque eſt, quod tutori finita tutela de adminiſtratione bene geſta apocha dari ſoleat. Sic Fridericus Wilhelmus Saxoniae Electoratus adminiſtrator apocham ab Electore Chriſtiano II. maiorenni facto accipiebat, de qua MVLLER (*t*): *bekam Herzog Friedrich Wilhelm - Schreiben von Churfürſt Chriſtian dem II. und mit demſelben die Quittung wegen geführter zehnjährigen Vormundſchafft, deſſen der Herzog ſehr froh war.* De apocha data Chriſtiano I. Saxoniae Electori a ducibus lineae Erneſtinae, idem MVLLERVS d. 9. Dec. 1587. *haben auf Churfürſt Chriſtians I. Erſuchen, die beeden Gebrüdere Johann Caſimir und Johann Ernſt wegen ſeines Vaters Churfürſt Auguſts, über dieſelbe und dero Fürſtenthum und Lande Coburg- und Eiſenachiſchen Antheile geführte Vormundſchafft eine ſchrifftliche Quittung ausgeſtellet.* d. 20. Dec. *haben die beeden Gebrüdere zu Weimar Friedrich Wilhelm und Johannes, gleich denen Herzogen Fränckiſchen Theils, eben eine ſolche Vormundſchaffts-Quittung Churfürſt Chriſtian I. wegen ſeines Vaters über beſagte Herzoge und dero Weimariſche Lande geführten Curatel ausgeantwortet.* Cum Iohannes Erneſtus Vinarienſis maiorennitate conſequuta regiminis adminiſtrationem a tutore ſuo Io. Georgio I. Saxoniae El. deſideraret, varia de apochae conceptione ſunt diſceptata. Sic in hiſtoria finitae tutelae Vinarienſis Conſiliarii Electorales matri pupillorum proponunt (*u*): *und welchermaſen Ew. Churfürſtl. Gn.* ge-

(*t*) *Annal. Saxon.* d. 2. Iulii 1602. p. 230.

(*u*) apud LVDEWIG de *aetate legitima puberum et maiorum* p. 170.

gegen ihro Fürſtl. Gn. ſich darauf reſolviret, auch zur Reſignation freundlich anerbötbig gemacht, wofern nur der Quittung halber, deren Notul Ew. Churfürſtl. Gn. ihro Fürſtl. Gn. alsbald zugeſchickt, dergeſtalt Erklärung erfolgte, daſs Ew. Churfürſtl. Gn. und dero Poſterität hierunter genugſam geſichert ſeyn könnten. Wann dann ihre Fürſtl. Gn. ſolche NOTVL, allermaſſen dieſelbe von Ew. Churfürſtl. Gn. verfaſſet worden, approbiret und beliebet, auch die Vertröſtung gethan; daſs Ew. Churfürſtl. Gn. Herr Vetter und Pfleg-Sohn, der Durchlauchtige Hochgebohrne Fürſt und Herr, Herr Johann Ernſt, der jüngere, Herzog zu Sachſen, Jülich, Cleve und Bergk, Landgraff in Thüringen, Marggraf zu Meiſſen, Graff zu der Margk und Ravensbergk, Herr zu Ravenſtein etc. J. Fürſtl. Gn. geliebter Herr Sohn, unſer gnädiger Fürſt und Herr, ſolche volnziehen ſolte, mit ferner freundlicher Bitte, Ew. Churf. Gn. wolten nunmehr, was zur reſignation nöttigk anordnen: So betten Ew. Churfürſtl. Gn. ihrer Fürſtl. Gn. freundlichen ſuchen und bitten nicht allein Stadt und Raum gegeben, und den 30. dieſes zu ſolchem Werck deputiret, ſondern auch uns ſaemtlichen mit gnugſamen Vollmachten und Befehl hierzu ablegiret und abgefertiget. Dieweil aber bey dieſem Werck dahin ſonderlich zu ſehen, daſs beedes die RESIGNATIO und die AUS ANTWORTUNG der Quittung dagegen vno et eodem actu *geſchehe und erfolgte, zuvor auch fleiſſige collation der uns mitgegebenen Notull der Quittung, mit den vollnzogenen Original angeſtellet werde, ſo lieſſen Ew. Churfürſtl. Gn. ihrer Fürſtl. Gn. hiermit freundlich erſuchen, die Verfügung zu thun, damit durch jemand vertrautes, die volnzogene Original-Quittung uns gezeiget, und darauf die Collationirung vorgenommen, und das Hauptwergk befördert werden könne. Dann von E. Churf. Gn. wir austrücklich im Bevehl,* ante collationem *und Vergleichung der Ausantwortung, zum Heuptwergk nicht zu ſchreiten. Hierauff hat die Fürſtl. Witthe ſich ein wenig mit dem von Miltiz unterredet, und durch denſelben folgends antwortten laſſen, ihre Fürſtl.*

 Gn.

Gn. betten angehöret, was uf gnedigſten Bevehl - - Erinnerte ſich, daſs nach tödtlichen Abgang des Durchlauchtigen Hochgebohrnen Fürſten und Herrn, Herrn Chriſtiani des andern etc. E. Churf. Gn. vielgeliebten Herrn Bruders Hochlöblichſter Gedächtniſs, E. Churf. Gn. ſich der Tutel ihrer geliebten Söhne und Adminiſtration des Weimariſchen Fürſtenthums, als nechſten Mitbelehnten unterzogen. Erkennete und rühmete mit Danckbarkeit E. Churf. Gn. groſſe gehabte Mühewaltung, auch ihren Fürſtl. Gnd. und dero vielgeliebten Söhnen geleiſten treuen Schutz, wuſte ſich darneben wohl zu entſinnen, was an E. Churf. Gn. ſie vorruckter Zeit geſchrieben, und wegen reſignirung derer von E. Churf. Gn. getragenen Weimariſchen Vormundſchafft und Landes-Regierung bey derſelben freundlichen geſucht, darauf Ew. Churf. Gn. eine Quittungs-Notul anher geſendet, mit dieſer Erklährung, wann dieſelbe durch Herzog Johann Ernſten Fürſtl. Gn. volnzogen, daſs alsdann Ew. Churf. Gn. demſelben die tutel und Adminiſtration übergeben wolten. Weil dan mit E. Churf. Gn. ſich Ew. Fürſtl. Gn. der Notul halber Inhalts ergangenen Schrifften, vorglichen, ſo hätten ihre Fürſtl. Gn. gerne vernommen, daſs Ew. Churf. Gn. uns anhero abgeordnet, die Deſignation gebührlichen ins Werck zu ſtellen, belangende nun die Quittungs-Notull, ſey ſolche ungeſäumet und ungeendert vollnzogen, ſolte uns in Original vorgezeiget werden. Es wäre auch ihren Fürſtl. Gn. nicht zuwider, daſs die Collationirung fürgenommen, darzu ſie dan etliche vertraute Perſonen wolte abordnen. Wir haben hierauf geantwortet, daſs - - vernehmen hiernächſt gantz gern, daſs die Quittungs-Notul volnzogen und wolten nach Mittag der Exhibition und Collationirung gewarten. Collatione deinde facta ſolenniter reſignatio tutelae et traditio apochae eſt facta, de qua porro: *Dieweil Sr. Churf. Gn. inhalts einer verglichenen und nunmehr vollnzogenen Notull der begehreten Aſſecuration halber gnugſam verträſtung geſchehen, ſo haben Se. Churf. Gn. zu obbeniemter Uebergebung und Deſignation dieſen Tagk benennet,*

und

und unſern Perſonen ſämtlich ſolches an Sr. Churf. Gn. ſtatt, im Nahmen der Heil. Dreyfaltigkeit die Vormundſchafft Ew. Fürſtl. Gn. unmündigen Herrn Brüdere, ſowohl die bisher geführte Weimariſche Adminiſtration und Landes-Regierung Euern Fürſtl. Gn. (alhier iſt mit dem Reden etwas inne gehalten worden, und habe ich der Grafe Sr. Fürſtl. Gn. das Cantzeley-Siegel, ſowohl die Schlüſſel überantwortet, dargegen von Sr. Fürſtl. Gn. mir reciproce, *alsbald und zugleich* vice mutua *die volnzogenen Original-Quittung und reverſes über die Baley Duringen wiederum zugeſtellet worden) hiermit übergeben, überreicht, aufgetragen und anvertrauet.* Inter Wilhelmum medium et iuniorem Haſſiae Landgrauios de rationum redditione et danda apocha tali ratione conuenit (*x*): *Nachdem ſich etliche Irrung und Gebrechen zwiſchen den Hochgebohrnen Fürſten - - Herrn Wilhelmen, dem mitlern, Landgrafen zu Heſſen und Herrn Wilhelmen den jüngern, auch Landgraven zu Heſſen - - gehalten haben, und ſunderlich einer Rechnung halber, ſo der bemeld Landgrav der mittler von dem obgenanten Landgraven Wilhelmen dem jüngern, ihme zu thun begehrte, und gefodert hat von allen einnemen und ausgeben, in Zeit, als etwa der Hochgebohrne Fürſt, Herr Landgrav Wilhelm, des mittlern, Fürmuuder geweſt iſt, und ſolcher Vormundſchafft halber ingenommen und ausgeben, haben wir - - ſie - - geſcheiden - -* item *zum erſten ſoll Landgrave Wilhelm, der mitler, für ſich - - Landgrav Wilhelm dem jüngern quittiren und verzeihen, auf daſs alles, daſs ihme der gedacht Landgrav Henrich ſelbiger in Zeit und ſo lange er des bemelden Landgraven Wilhelms des mittlers Fürmund geweſt iſt, und von ſeinetwegen von Geld-Frucht und anders ufgenommen und ausgeben hat, alſo daſs der bemelt Landgrav Wilhelm der mitler, noch ſeyn erben, zu ewigen gezieten an den vorgenannten Landgraven Wilhelmen dem jüngern derhalben keine Rechnung fordern ſollen, geben zu Wormbs 1495.*

§. XIV.

(*x*) MVLLER *Reichstags-Theatrum* Maximil. I. Parte I. p. 611.

§. XIV.

Diximus tutores legitimos ad rationes reddendas non obligari (§. IX.). Aſt non deſunt, quae contra hunc ſententiam moueri queunt, dubia. Primo enim ordinationes politicae, quae de tutorum obligationibus diſponunt, omnes omnino tutores ad rationes reddendas obligant. Deinde, quae in imperiali cancellaria expediuntur tutoria, tutoribus rationum redditionem iniungunt, *wegen der Adminiſtration und Handlung zu gebührender und rechter Zeit Rechnung zu thun*, prout docet formula ſupra a nobis adducta (Cap. II. §. 17.). Porro non deſunt exempla rationum exactarum et redditarum, et licet haec ſint rariora, raritas tamen nemini ius quaeſitum aufert. Tandem apochae de fructuum et ſubſtantiae adminiſtratione datae non obſcure obligationem reddendarum rationum loqui videntur. Quamuis vero haec argumenta veritatis ſpecie non deſtituantur, nihilominus tamen ad probandam aduerſariorum ſententiam non ſufficiunt. Nam quod ad primum, ordinationes imperii politicae illuſtres ſolummodo obligant, quatenus receptae, quod vero illa diſpoſitio, qua tutores legitimi onere reddendarum rationum grauantur, ſit recepta, vix poterit probari. Formula illuſtrium tutoriis inſeri ſolita, de rationibus adminiſtratae ſubſtantiae, minime vero fructuum perceptorum eſt intelligenda. Et licet non deſint exempla rationum de fructibus perceptis redditarum, illa tamen non deſtruunt noſtram ſententiam, cum vel ex pacto obligatio ad rationes exhibendas adfuit, vel tutores fuerunt teſtamentarii aut datiui. Tandem quoque apochae tutori datae, non de reditibus et fructibus adminiſtratis, ſed potius de ipſa ſubſtantia pupillari bene adminiſtrata et conſeruata conſcribi ſolent.

§. XV.

§. XV.

Quod ad alienationes bonorum pupillarium attinet, eadem fere tutoris illuſtris, quae priuati ſunt iura. Sicuti enim vel ipſa aequitas iubet naturalis, vt tutores res conſeruent pupilli, ita quoque illuſtri tutori vel ex ipſa naturae lege omnes interdictae ſunt alienationes, niſi quae vel ex neceſſitate vel ad vtilitatem pupilli promouendam faciunt. Hinc res mobiles, quae ſeruando ſeruari nequeunt, absque ſuffragio imperatoris vel Camerae imperialis alienari poſſunt (y), an vero immobilium bonorum alienatio, ſi neceſſitas vel vtilitas alienationem ſuadet, cauſae cognitionem et magiſtratus decretum neceſſario requirat, non ſatis Ictos inter conuenit. Interim tamen ſuaderem, ne decretum imperatoris in alienandis illuſtrium bonis immobilibus negligatur, partim quia plerique Icti illud neceſſario requirunt (z), partim, quia iura Romana in cauſis illuſtrium, quatenus illuſtri conditioni et moribus patriis non contrariantur, omnino vſu ſeruantur et ſecundum ea in imperii tribunalibus iudicari ſolet. Idem, quod de alienationibus, dicendum quoque videtur de transactionibus nomine pupilli a tutore initis.

§. XVI.

Tutoribus quidem priuatis de pupilli bonis donare, non eſt permiſſum. Alia vero ratio eſt tutorum illuſtrium. Hi enim imperantis iuribus fruuntur. Saepe vero imperantes vel ad compenſanda bene merita, vel exigente dignitatis ratione, vel ex aliis cauſis non poſſunt non donare. Et

(y) GAIL Lib. I. obſ. 72. n. 8.

(z) KINGLER *de tutelis illuſtrium* p. 45. VVLTEIVS *de feudis* c. 3. ROL. A VALLE Vol. II. Conſ. 18. n. 72. STRYCK *de tutela materna* cap. IV. §. 15.

cum habet (*h*), ſi vero, prout inter duos ſit tutores, nulla exiſtere poteſt pluralitas et expeditio negotii moram non ferat, imperatoris, tanquam ſupremi tutoris, deciſum videtur expetendum. Si vero inter plures tutelae adminiſtratio eſt diuiſa, tunc haecce diuiſio vel ex ſola tutorum conuentione, vel ex magiſtratus auctoritate aut voluntate teſtatoris eſt facta. Hoc caſu ſinguli de ſua, non vero de cotutoria reſpondent adminiſtratione. Illo vero ſinguli obligantur in ſolidum, dum factum diuidentium tutorum nocere nequeat pupillo (*i*).

(*h*) De quo concluſum iudicii imperialis aulici in cauſa *Fugger* apud MOSER T. XVIII. p. 62. *bleibt der hinterlaſſenen Gräfl. Witbe frey und unbenommen*, in cauſis maioris momenti *ſich bey Jemanden, wo es ihr gefällt, Raths zu erholen, und in Fällen wo angezogene beede Vormünder ſich nicht vereinigen mögen, ein oder der andern Meinung beyzutretten, und ſoll ſodann diejenige Meinung, welcher beſagte Witbe beypflichten wird, als ein Schluß derer maiorum angeſehen, und dieſen auf das genaueſte nachgelebt werden.*

(*i*) L. fin. C. *de diuid. tutel.* L. 38. §. 1. *de adminiſtratione tutor.*

CAPVT V.

DE
MAIORE PRINCIPVM AETATE.

AVCTORE

B. BVRCH. GOTTH. STRVVIO.

SVMMARIA.

§. I.

Quonam tempore illuſtres fiant maiorennes variae ſunt ICtorum opiniones.

§. II.

Varia ex antiquitate exempla minorennium, qui regiminis gubernacula tenuere.

§. III.

§. III.

In Siciliae regno Hieronymus nepos Hieronis XV. annorum regnum ſuſcepit.

§. IV.

De Ottonis III. Henrici IV. et Friderici II. Imperatorum maiori aetate.

§. V.

Carolus V. poſtea imp. vix pubes factus regnum habuit.

§. VI.

Hodie maiorennitatis terminus eſt XVIII. annorum praefixus imperatori.

§. VII.

De maiori aetate regni Portugalliae.

§. VIII.

In Hiſpania maiorennitatis terminus fuit primo annus trigeſimus mox decimus quartus.

§. IX.

Apud Galliae principes annus vigeſimus primus ad maiorem aetatem erat conſtitutus, quod ex charta Ludouici R. filii primogeniti patet.

§. X.

Carolo VII. R. proceres maiorem praefixerunt aetatem ad XXI. annos.

§. XI.

Poſtea Philippus Rex XIV. annos maioritatis terminum definiuit, quod deinde Reges confirmarunt ſequentes.

§. XII.

Caroli V. R. ſolemnis conſtitutio de maiori Regis aetate.

§. XIII.

Carolus IX. R. G. quando regnum Galliae ſuſceperit, oſtenditur.

§. XIV.

De Ludouico XIII. Rege, qui quarto decimo aetatis anno regni habenas ſuſcepit.

§. XV.

Simili modo Ludouicus XIV. a matre accepit imperium quatuordecim habens annos.

§. XVI.

Quinam maiorennitatis annus in Anglia obtineat, docetur.

§. XVII.

In Succiae regno per unionem hereditariam ad maiorem aetatem decimus octauus annus definitus eſt.

§. XVIII.

Carolus XI. rex Suecorum XVII. annos natus, in ſolemni regni conuentu imperii clauum atque inſignia cepit.

§. XIX.

Apud Scotos annus XXI. primum ad maiorem requiſitus aetatem, poſtea Scto Kennethi III. alius determinatus eſt.

§. XX.

Annus aetatis decimus quartus per legem regiam Danorum A. 1660. ad maiorem aetatem fuit definitus.

§. XXI.

Apud Polonos annus aetatis decimus quintus ad maiorem requiritur aetatem.

§. XXII.

Bohemiae reges anno aetatis decimo quarto maioris aetatis ex Caroli IV. priuilegio haberi volunt.

§. XXIII.

In Germaniae electoratibus circa maiorem aetatem definitus fuit annus aetatis decimus octauus.

§. XXIV.

Diſtinguitur inter ius, vocem et poteſtatem eligendi Romanorum imp. atque ipſam terrarum adminiſtrationem vel educationem principis elect.

§. XXV.

Quando principes imperii fiant maiores, docetur.

§. XXVI.

Principis tutelam ius ciuile, Saxonicum et priuilegia definiunt.

§. XXVII.

Arbitraria olim apud Germanos fuit maior aetas.

§. XXVIII.

Fridericus Iunior Auſtr. Sigismundi agnati tutelam ſuſcipiens quidnam cauerit.

§. XXIX.

Alberti II. Vngariae Bohemiaeque regis filius Vladislaus quanam conditione tutelae Frid. III. commiſſus fuerit.

§. XXX.

Apud Bauaros annus maioris aetatis decimus octauus fuit definitus.

§. XXXI.

Thuringiae Landgrauiorum et comitum annus maioris aetatis hodie vigeſimus primus eſt.

§. XXXII.

In ſeren. gente Brunſuicenſi ex maiorum inſtitutis annus aetatis decimus octauus ad maiorem aetatem fuit definitus.

§. XXXIII.

Iulius tamen Brunſuicenſis dux in vltimis tabulis ſuis annum vigeſimum quintum iterum definiuit.

§. XXXIV.

Ad aetatem XVIII. annorum prouocatur in pactis inter Henricum et Wilhelmum fratres.

§. XXXV.

In domo Palatina conſtitutio Rupertina maiorem aetatem definit.

§. XXXVI.

Apud Haſſiae Landgrauios lineae Darmſtadienſis annus aetatis maioris XVIII. definitus eſt, ſecus eſt in domo Haſſo-Caſellana ſeren.

§. XXXVII.

In domo Holſatica XVIII. annus maioris aetatis determinatus eſt.

§. XXXVIII.

In domo Meclenburg. annus vigeſimus quintus obtinet.

§. XXXIX.

In domo Anhaltina decimus octauus requiritur.

§. XL.

Quidnam inter comites obtineat monſtratur.

§. XLI.

Principes imperii non per pacta gentilitia ſolum, ſed etiam per teſtamenta maiorem aetatem poſſunt definire.

§. I.

§. I.

De maiore Regum Principumque aetate ſaepius fuit diſputatum, quonam tempore iſta ſit ponenda. Communiter vigeſimus quintus aetatis annus ſtatuitur, eo quod ad Regni adminiſtrationem non quodcunque iudicium, ſed perfectiſſimum requiratur (*a*). Alii annum decimum quartum definiunt (*b*), eo quod vacillans regis iudicium ſagax conſiliariorum prudentia poſſit ſuſtentare. BARTOLVS autumat, regem, qui egreſſus eſt annum decimum quartum, exercere equidem poſſe iuriſdictionem ſimplicem, non vero ſine curatore regnum adminiſtrare, quem alii ſequuntur (*c*). Alii regi quidem puberi regnum eſſe committendum arbitrantur, ita tamen, vt nihil ſine conſiliariis expediat. GROTIVS (*d*), vbi tempus legibus non ſit definitum, illud ex coniecturis probabilibus, ait, eſſe aeſtimandum, id quidem quando puer ratione vti incipiat, ex actibus quotidianis, aut etiam ex eo, quod communiter in quaque regione accidit, eſſe deſumendum (*e*). Ad hoſce vero ſcrupulos euitandos, in plerisque regnis certa aetas eſt definita.

§. II.

In hiſtoria antiquiori diuerſa extant exempla impuberum, qui in minori adhuc aetate conſtituti regiminis habe-

(*a*) GVTIEREZ c. XVIII, n. 4. KLOCK. Vol. I. Conſ VI. n. 213.

(*b*) GOTHMANN Vol. I. *Reſp* XLII. n. 47. PEREYRA *Rept.* l. 3. C. de *Reſt Minor*. n. 40.

(*c*) CORSETTVS de *excell. et pot. Reg*. Quaeſt. XVI. BENEDICTVS in cap. RAYMVTIVS n. 52.

(*d*) lib. III. c. XX. §. 1.

(*e*) lib. II. c. XI. §. 5.

benas ſuſceperunt. Audiamus IVSTINVM (*f*): *Nam et in Macedonia*, ait, *Philippus, mortuo Antigono, tutore, eodemque vitrico, annorum quatuordecim regnum ſuſcepit: et in Aſia interfecto Seleuco, impubes adhuc rex Antiochus conſtitutus eſt: Cappadociae quoque regnum Ariarabi puero admodum, pater ipſe tradiderat: Aegyptum, patre ac matre interfectis occupauerat Ptolomeus, cui ex facinoris crimine cognomentum Philopator fuit.* Sed et Spartani in locum Cleomenis ſuffecerunt Lycurgum. Et ne qua temporibus mutatio deeſſet, apud Carthaginienſes quoque aetate immatura dux Annibal conſtituitur, non penuria ſeniorum, ſed odio Romanorum, qui imbutum eum a pueritia ſciebant.

§. III.

De Siciliae Regno dicit LIVIVS (*g*): *de Hieronis nepote et ſucceſſore Hieronymus locutus: Poſt haec mandata quum exſpiraſſet, tutores prodeunt, teſtamento prolato, pueroque in concionem producto,* (erat autem quindecim tunc ferme annorum) *paucis, qui per concionem ad excitandos clamores diſpoſiti erant, approbantibus teſtamentum, caeteris velut patre amiſſo in orba ciuitate omnia timentibus: funus fit regium, magis amore ciuium et caritate, quam cura ſuorum celebre. Deinde caeteros tutores ſummouet Adranodorus, iuuenem iam eſſe dictitans Hieronymum, ac regni potentem: deponendoque tutelam, quae ipſi cum pluribus communis erat, in ſe vnum omnium vires conuertit.*

§. IV.

Circa impp. Germanicorum maiorem aetatem priſtinis temporibus nullus adhuc terminus erat definitus. Licet enim Otto III. Henricus IV. Fridericus II. in puerili adhuc aetate in imperio ſucceſſerint, atque ipſis tutores fuerint praefecti, nihil tamen de maiore aetate videmus fuiſſe de-

(*f*) lib. XXIX c. 1.
(*g*) lib. XXIV. c. IV.

decretum. Hoc ſaltim animaduertimus, Ottonem III. per annos fere viginti ſub tutore fuiſſe. Docet hoc DODECHINVS (*b*), ita ſcribens: *Temporibus Ottonis imperatoris huius nominis tertii, praefuit eccleſiae Moguntinae Villegiſus, archiepiſcopus memoria dignus, qui ipſum Ottonem adbuc valde puerum et imperatorem educauit, et interim per XVI. annos Romanum rexit imperium Dum itaque triennis eſſet, dum imperare inciperet, atque Willegiſus per ſedecim annos tutelam gereret, facile ſequitur, Ottonem circa viceſimum annum imperare coepiſſe.* Coincidunt fere ea, quae THEODORICVS ENGELHVSIVS (*i*) dicit: *Otto tertius puer XVIII. annorum coepit imperare.* Putat equidem Dnus de LVDEWIG (*k*), Willegiſum non vt tutorem, verum vt conſultorem atque rerum adminiſtrum fuiſſe; verum obſtat verbum *rexit*, quod de ſolo adminiſtro dici nequit, ſed de eo, qui habet poteſtatem.

§. V.

De Carolo V. Auſtriae Archi-Duce, poſt rege Hiſpaniae atque imperatore dicit PONTVS HEVTERVS (*l*) ad a. 1515. *qui paulo ante tutelam erat egreſſus, et ab auo Caeſare Maximiliano emancipatus, atque a Belgis in Principem dicto acceptoque ſacramento inauguratus.* Anno aetatis decimo octauo in Hiſpaniae regem eſt inauguratus, matre Ioanna regni gubernatione, ob cerebri laeſionem, petentibus proceribus, hac lege cedente, vt in omnibus edictis ac diplomatibus filii Caroli nomen matris ſemper poſtponeretur (*m*). Anno aetatis decimo nono electus fuit imperator.

§. VI.

(*b*) ad a. 1160.
(*i*) *Chronica* p. 1079.
(*k*) *de aetate puberum et maiorum regum, principum etc.*
(*l*) *Rer. Auſtr.* lib. VII. c. IX.
(*m*) teſte HEVTERO lib. VIII. cap. I.

§. VI.

Recentiori aetate, annus decimus octauus ad imperialem dignitatem requiritur. Docet hoc nos Leopoldi imp. exemplum, qui mortuo Ferdinando IV. ſeptimum et decimum ſaltim aetatis annum habebat, verum ipſius electio partim ob diuerſa Electorum ſtudia, partim ob aetatem fuit protracta; vsque dum d. VIII. Iulii poſtquam octauum et decimum aetatis attigiſſet, eligeretur. Magis hoc adhuc ex Ioſephi imp. Capitulatione pateſcit, in qua decernitur (*n*): *Wir ſollen und wollen uns auch zu keiner Regirung oder Adminiſtration im Heil. Röm. Reich, ſo lang Ihre Kayſerl. Maieſtät im Leben, oder nach dero Todt, welchen Gott annoch lang verbüten wolle, zu praeiudiz der Reichs-Vicarien, welche immittels die Reichs-Adminiſtration führen, die Expedition aber in unſerm Namen verfügen ſollen, unterziehen, bis wir das achtzehende Jahr unſers Alters erreicht und angefangen haben.* Licet poſt Leopoldi mortem, Ioſephus annum decimum octauum iamdum fuiſſet egreſſus. Et licet haec Capitulatio Ioſephum ſaltim obligaſſet, facile tamen patebit, hunc terminum in poſterum pro norma futurum.

§. VII.

In Portugalliae regno decimus quartus aetatis annus ad maiorem requiritur aetatem, de quo THVANVS (*o*): *Poſt Emanuelem anno huius Seculi XXI. mortuum regnauit Ioannes III. qui ex Catharina Caroli V. Caeſaris ſorore complures liberos ſuſtulit, ac tandem anno huius ſeculi LVII. fatis conceſſit, relicto ex omnibus ſuperſtite Sebaſtiano nepote regni herede, cum filius Ioannes Sebaſtiani parens ante quadriennium turbato ordine naturae e vita migraſſet. Puer rex ſimul ac minorem aetatem exiuit, hoc eſt XIV. annum attigit, id enim, ſicuti apud nos et apud*

(*n*) art. XLVII.
(*o*) lib. LXV. p. 237.

apud illos exemplo noſtro iuris eſt, Henricus Cardinalis patruus, qui tutelam regni tanquam proximior agnatus ſumpſerat, omnem cum tutela auctoritatem a ſe abdicauit. Recentiori aetate dicit relation de la Cour de Portugall (*p*): *la Coutume étant à l'egard des Rois de Portugal, auſſi bien que d'autres Nations, de les declarer Majeurs à l'âge de quatuorze ans.*

§. VIII.

In Hiſpania olim lex regni valebat, ne quis Hiſpaniam regat, niſi annos natus XXX. Poſtea Philippus II. ad maiorem aetatem annum aetatis decimum quartum poſuit et vt hic terminus obſeruetur, iniungit, de quo THVANVS: *poſtremo arcanum a Carolo V. ſapientisſimo rege olim apud nos ad vitanda interregnorum, quae ſub tutoribus et regentibus interueniunt pericula, excogitatum in ſuis regnis renouauit, ſtatuitque, vt quam primum Princeps annum quartum decimum attigiſſet, maior haberetur imperiumque per ſe adminiſtraret.*

§. IX.

Apud Galliae Principes, annus vigeſimus primus ad maiorem aetatem erat conſtitutus, prout ex Diplomate Ludouici, primogeniti regis filii de a. 1209. patet (*q*): Ludouicus domini regis Francorum primogenitus. Nouerint vniuerſi, ad quos praeſentes literae peruenerint, quod hae ſunt conuentiones inter karisſimum genitorem et dominum noſtrum et dilectam noſtram BLANCHAM comitiſſam Campaniae, ſcilicet quod praedictus genitor noſter THEOBALDVM filium praedictae comitiſſae tenebit ab inſtanti Purificatione beatae Mariae vsque ad quatuor annos et ex

(*p*) teſte MOLINAEO lib. CXX. p. 793. de *Primog.* lib. I. c. II. GVTIERETZ p. I. de *Tut.* c. XVIII. Adde CHOPPINI tr. de *Mor. Pariſ.* lib. II. Tit. III. n. 2. LVDEWIG de *Puberum aetate* cap. III. §. 19. cap. VI. §. 9.

(*q*) Extat apud MARTENE Theſ. *Anecd.* Tom. I. p. 816.

tunc in antea praedicta comitiſſa habebit dictum TH. filium ſuum quandocumque voluerit. Dictus autem genitor noſter tenebit Brauim et Monſteriolum, ſicut modo tenet, et per eas conuentiones quibus nunc tenet, videlicet dum dictus TH. habeat viginti et vnum annos et iuramenta baronum et ciuitatum, caſtrorum, et terrae dictae comitiſſae, dicto genitori noſtro facta vult teneri, quousque dictus TH. filius comitiſſae habeat viginti et vnum annos. Quando vero dicta comitiſſa ad terminum praedictum voluerit habere filium ſuum, ſi genitor noſter voluerit habere amplius terrae illius, quod tam ipſa quam TH. filius eius erunt fideliter ad ſeruitium ſuum, ipſi eum amplius iuramenta facient habere. Cum autem dictus TH. impleuerit viginti et vnum annos, genitor noſter recipiet eum in hominem ligium de terra, de qua pater eius tenens erat, quando deceſſit, ſaluo alterius iure, nec ante ipſum in hominem recipiet exinde genitor noſter, ſicut dictum eſt, quamdiu ipſa comitiſſa vixerit, niſi per ipſam comitiſſam. Et ſi filiae HENRICI quondam comitis conſanguinei noſtri vel aliquis alius eundem TH. vel comitiſſam traherent in cauſam de comitatu Campaniae, priusquam viginti et vnum annos impleſſet, dictus TH. vel comitiſſa non tenerentur reſpondere, exinde infra praedictum terminum, quamdiu idem TH. viueret citra viginti et vnum annos, nec genitor noſter audiret inde cauſam, quia vſus et conſuetudo Franciae talis eſt, quod nullus infra vigeſimum primum annum reſpondere debet ſuper hereditate, de qua pater eius tenens eſſet ſine placito cum decederet.

§. X.

Poſt Caroli VI. Gallorum regis mortem a. 1380. inſecutum, maior filii ipſius, Caroli VII. aetas a proceribus ad vigeſimum primum aetatis annum demum fuit definita, de

de quo FROISSARDVS (*r*): Caeterum et ſi voluntate regis ſtatutum fuit, penes quos adminiſtratio rerum eſſet futura, tamen Andegauus in eam ſe ingesſit, forſan ob maiorem aetatem: non admodum repugnantibus fratribus. Decretum inde fuit a regni primoribus (pares vocant) vt coronatione regis quam primum facta moderatio rerum esſet penes patruos, donec ad viceſimum primum annum rex nouus perueniſſet.

§. XI.

Licet autem Galliae regum maior aetas olim nondum eſſet, iſta tamen primum per Philippum regem Francorum a. 1334. ad annum aetatis decimum quartum fuit definita, de qua PIGANIOL DE LA FORCE (*s*): *L'age preſcrit par les loix du Royaume pour mettre les Rois en jouiſſance de leurs droits et de l'adminiſtration de leurs Etats, étoit anciennement celui de vingt et un an. Les troubles et les deſordres qui ſont inſeparables de Regences, firent penſer nos Rois à abreger la minorité de leurs ſucceſſeurs. Du Tillet à écrit, ſans en apporter aucune preuve, que ſous Philippe I. et ſous Philippe Auguſte, les Regences finiſſoient à l'âge de quinze ans. Cependant Louis VIII. fils du dernier ordonna que ſes enfans fuſſent ſous la tutelle de la Reine Blanche, jusqu' à ce qu'ils euſſent atteint vingt - un ans. Cependant Louis VIII. fils du dernier ordonna que ſes enfans fuſſent ſous la tutelle de la Reine Blanche, jusqu' a ce qu'ils euſſent atteint vingt - un ans. Quoy qu'en diſe du Tillet, il y a apparence que c'étoit l'uſage pour les Rois, comme pour les particuliers. En effet en l'an. 1184. Philippe Auguſte étoit tenu pour mineur, et il falloit qu'il eut alors 19. ou 20. ans. Philippe le Hardi en 1270. et 1271. fit deux Ordonnances pour établir le majorité des Rois à 14. ans. Mais il y a apparence que ces Ordonnan-*

(*r*) Lib. II. p. 217.

(*s*) *deſcription de la France* Tom. I. art. V.

nances, qui ſont au Treſor des Chartes, n'ont jamais été publiées; auſſi je n'en parle ici que pour faire connoitre les intentions de ce Prince. En 1334. Philippe de Valois et la Reine ſa femme, firent un partage entre leurs enfans, dans lequel ils ſemblent fixer la majorite à quatorze ans, en voici les termes: Promettent le Roi et la Reine, ſitôt que ledit Philippe ſera venu en l'age de 14. ans, de lui faire jurer d'accomplir ce qui etoit de ce partage. En fin le Roy Charles V. par ſon Edit perpetuel et irrevocable donne à Vincennes au mois d'Aouſt de l'an. 1374. et verifié l'année ſuivante au Parlement, ordonna qu' á l'avenir les Rois de France, ayant atteint l'âge de 14. ans, prendoient en main le Gouvernement de leur Etat, recevroient l'hommage de leurs ſujets, et ſeroient reputez Majeurs, comme s'ils en avoient vingtcinq. Les raiſons qu'il apporte pour appuyer ſon Edit, roulent ſur la bonne education que l'on donne aux Princes, et ſur ceque Dieu qui donne la ſouveraine Puiſſance aux Rois, ne manque pas de les enrichir au plûtôt des qualitez neceſſaires pour en faire un bon uſage. Les 14. ans dont il eſt parlé dans cette Declaration s'entendent de 14. ans commencez, c'eſt à-dire de 13. ans et un jour.

La ceremonie de la declaration de la Majorité de nos Rois, eſt une des plus compeuſes et des plus éclatantes; elle ſe fait ordinairement en plein Parlement dans un lit de Juſtice que nos Rois ne tiennent que dans cette occaſion, ou pour d'autres affaires qui concernent l'Etat. Dans ces auguſtes ſeances le Roi eſt aſſis ſous un haut dais préparé expreſſ. Les Princes du ſang et les Pairs du Royaume ſont ſur les hauts bancs. Le Grand-Maiſtre, le Grand-Chambellan et le Prevôt de Paris ſont aux pieds du Roi ſur les degrez. Dans le Parquet, et ſur les ſieges d'en bas, ſont le Chancelier, les Preſidens et les Conſeillers du Parlement. Ces officiers du Parlement ſont en robes rouges; les Preſidens avec leurs manteaux et leurs mortiers, et le Greffier avec ſon Epitoge, tant en été qu'en hyver. Les Huiſſiers de la Chambre ſont à genoux

dans

dans le Parquet, devant le Roi, tenant chacun une verge à la main. Il y a auſſi dans le Parquet pluſieurs ſieges pour les Archevêques, Evêques, Ambaſſadeurs, Chevalliers des Ordres, et autres Seigneurs qui n'ont point ſeance ſur les hauts ſans tenir Lit de Juſtice; les Officiers de cette Cour ſuperieure ſont en robe noire à l'ordinaire. Si c'eſt à l'Audience, ſa Majeſté eſt aſſiſe en un haut ſiege, ayant à la main gauche le Chancelier, les Preſidens, les Cardinaux et les Pairs Eccleſiaſtiques; et à la main droite les Princes du Sang, les Pairs Laïques, les Maîtres des Requêtes, et les Conſeillers du Parlement. La Declaration de la Majorité de Charles IX. ſe fit au Parlement de Roven dans un lit de Juſtice que ce Prince tint le dix-ſept d'Aouſt 1573. Celles de Lovis XIII. et de Lovis XIV. ſe ſont faites au Parlement de Paris. Deſcribit inde, qua ratione d. 7. Septembris 1651. factus fuerit maiorennis. Sic etiam THEODORVS GODEFREDVS (*t*), ſolennitates circa declarationem maioris aetatis Caroli IX. in Parlamento Rothomagenſi a. 1563. expoſuit. De Ludouico XIII. dicit GRAMONDVS: *ſub finem Autumni rex adultus imperii habenas more maiorum anno aetatis XIV. capesſit, maiorque de more Parlamenti placito pronunciatur rebus administrandis.*

§. XII.

Potisſimum vero Carolus V. rex Galliae per legem Pragmaticam a. 1374. annum aetatis decimum quartum ad maiorem Galliae regum aetatem definiuit. Hanc legem, dum multa in ſe contineat, ſingularia, integram hic inſeremus (*u*): *Carolus, Dei gratia, Francorum rex, ad perpetuam rei me-*

(*t*) *Ceremoniel de France* p. 457.

(*u*) Extat iſta, verum manca, apud LEIBNITIVM *Cod. Iuris Gent. Diplom.* Tom. I. p. 231. LIMNAEVM *Notitia Regni Franciae* lib. I. c. VIII. p. 211. ſed accuratior, apud du PVY *Traité de la Maiorité des Rois de France, aux Preuves* p. 155. ex quo habet du MONT. Tom. II. p. I. n. LXXVII. p. 94. Adde MASSONVM lib. IV. Ann. HERTIVM *de Tutela Regia* S. II. §. 4.

memoriam. Filios regum per Parentes educari et erudiri debere, vt Deum timeant, virtutum et virium profectum celeriter attingant, ſincere diligi, et primogenitos maxime magnis donis et altis honoribus decorari, reipublicae commodum, ſtatus regnorum et ſubditorum concernentibus, et tranquillitatis augmentandae, Praedeceſſorum Illuſtrium ſectando veſtigia, clare liquet. Bona enim terra diligenter colitur, vt fructus optimus reportetur. Multo magis ſunt filii regum per patres ſtudioſius nutriendi et docendi, vt virtutibus imbuantur, fortificentur et creſcant: et cum in adultam aetatem peruenerint, pueritiae redoleant bonos mores, qui ad maioris honoris culmen ſunt in Populis erigendi. Altius nempe praecepta ſumunt, quae teneris imprimuntur aetatibus. Illa vero vtilis cenſetur doctrina ac prudentia, quae ab aetatis initiis, atque ab Infantiae ipſius exordiis incboatur; vnde ſapiens: Fili, a iuuentute tua excipe doctrinam et ad canos inuenies ſapientiam. Caeterum aequum cenſetur reges filios ſuos vt ſeipſos diligere, tanquam ſuae ſenectutis Paſtores, et cuſtodes domus ſuae; cum natura eadem perſona reputentur cum ipſis: et Filii ſi non bene viuant, ad interitum Patris eſſent. Sane filios regum generaliter magnificandos, et bonorandos plus quam alios iura clamant. In quibus Parentes ceteris munificentiores eſſe debent. Nam ipſis ſolis remanentibus, poſt mortem memoria, et ſpe ducti quodammodo immortalitatem participant; vnde non magnificando vel honorando eosdem, donum Dei ſibi in filiis praeſtitutum negligere viderentur. Rurſus quod in honoribus ſint aliis fratribus, primogeniti praeferendi paterna benedictione pinguiori, ſatis patet ex benedictione, quam dedit Iſaac ipſe Iacob, ſic inquiens: Det tibi Deus de rore Caeli et de pinguedine Terrae abundantiam frumenti, et vini et olei. Seruiant tibi populi, et adorent Tribus; eſto Dominus Fratrum tuorum, et incuruentur ante te filii matris tuae. Porro ſumme debent reges attendere, quod beneficia filiis ſuis praecipue primogenitis impenſa cum publica vtilitate concurrant; cum baec duo poſt Deum ſibi debeant exiſtere chariora

riora, confidentes in filiis rempublicam, poſt ipſorum obitum, feliciter conſeruari in ipſius negotiis peragendis; ſic intendentes ſolerter ea quae periculoſiora ſunt, nequaquam ſine remedio reformationis accommodae relinquant: ſed ſic reſpiciant oculate, quod Populus ab opprimentium protectus incurſibus, exuberantia virtutum quieſcat in pulcritudine pacis, in tabernaculis fiduciae, et Reginae temporalium opulentiae, res quoque publica ſit ſuis temporibus in bona proſperitate. Poſtremo ſuper regimine regni debemus praedeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhaerere, et inter bonos meliores, et inter meliores optimi ſunt ſectandi. Hinc eſt, quod nos conſiderantes attente aetatem quatuordecim annorum, ſeu et minorem, nullatenus repugnare regiae dignitati, vel adminiſtrationi nanciſcendae vel ſuſ[illegible]dae regnorum: Ioas enim vnctus fuit, et regnauit aetatis ſuae anno [illegible]timo. Ioſias annorum octo erat, quando regnare coepit. Dauid paruulus in regem vnctus eſt; et Salomonem elegit Deus adhuc puerum et tenellum: et iſti reges fecerunt placitum coram Domino. Hieremias puer ſuper gentes conſtitutus eſt. Conſiderantes quod annus decimus quartus diſcretionis exiſtit, et in ipſo quod ad plures actus legitimos exercendi et aſſueſcendi ſint nobiles ad labores militares et opera bellicoſa; et quod nonnulli reges, tam praedeceſſores noſtri quam alii hac aetate, ſeu paulo ante, vel poſt regnorum gubernacula aſſecuti, magnifice et vtiliter regnauerunt: quod filii regum Franciae ſolent cura peruigili inſtrui et educari in bonis moribus, virtutibus et bonore. Quapropter ipſos veriſimiliter traditur plus illo tempore profeciſſe, quam alios minoris ſtatus aetate longe maiori, iuxta illud quod ſcribitur, Caeſaribus virtus contigit ante dies, atque in corde noſtro indelebiliter eſt ſcriptum, qualiter ſanctiſſimus atauus, et Praedeceſſor noſter, Patronus, Defenſor, et Dominus ſingularis beatus Ludouicus, flos, decus, lumen et ſpeculum, nedum regalis proſapiae, ſed omnium Gallicorum, cuius memoria in benedictione eſt, et non relinquetur in ſaecula, ac diuina protegente gratia, nullius mortalis criminis ſenſiſſe contagium perhibetur, regnumque et rempublicam ſic laudabiliter gubernauit, quod geſta ipſius praeclara (quae mundus mirabitur, quamdiu ſol permicabit) per nos ad ſucceſſores noſtros merito ad conſequentiam trahi debent: ſic, quod ſua actio noſtra inſtructio videatur. De ipſo enim legitur, quod regni maximi et potentes inimici, agente Deo, ipſius pueri regis viribus ſunt repulſi, aetatis ſuae quarto decimo anno regni regimen aſſumpſit, recepit homagia, ſeu fidelitatis iuramenta praelatorum, parium, et aliorum Vaſallorum

rum, fuitque ſacra regali unctione inunctus et coronatus. Videntes, et dierum creſcente malitia mundi iugiter in deteriora prolabi, et non ex diuinae prouidentiae defectu, ſeu debiti rerum ordinis, ſed ex propriis demeritis; in hominum mentes aſſueta deprauante nequitia in illis malorum paſſim cumulum ſuperaddi, atque quaſi damna infinita per adminiſtratores alienos minoribus illata et irrogata fuerunt temporibus retroactis; nec ceſſant, proh dolor! inceſſanter inferri. Exactique temporis conſideratio edocet, et penſata euidenter diſcrimina manifeſtant, quot et quantis aliena, longaeua, et peregrina regimina plena periculis extiterunt. Quibus de cauſis et aliis, ut minorum indemnitatibus ſuccuratur, et ipſi frequenter veni[illegible]etatis impetrant; et nos, et Praedeceſſores noſtri in concedendo eandem, conſueuimus nos exhibere petentibus liberales; quodque rex et dominus naturalis ac legitimus plus diligitur a ſubditis, quam quicunque regens, pro eo videtur libentius, et ſibi ab eisdem promptius obeditur, retrahunturque a facinoribus, et delictis ſolum dominum videndo, et ut frequenter viſum eſt, puerum, iuuenem vel infantem, ad bonum obedientiae et ſeruitiorum promptitudinem excitantur, audaces ac magnanimi fiunt, ac magis in omnibus virtuoſi. Macedones enim praelio pulſi rege ſuo, regis defuncti filio exiſtente in cunis, pene in aciem poſito, acrius repetiere certamen, et victores fuerunt propter praeſentiam eiusdem; oſtendentes priori bello regem, non virtutem Macedonibus defuiſſe; et Gallici Chilpericum regem Franciae, cuius auctoritate et nomine aetatis quatuor menſium exiſtentis regnum regi voluerunt, intuentes per reginam matrem ſuam ad exercitum inter brachia portari, ita ſtrenue bellauerunt, quod dictus Chilpericus glorioſisſimum habuit et obtinuit triumphum. Pacifico ſtatui regni noſtri, nedum pro noſtris, ſed perpetuis temporibus cupientes ſinceris affectibus prouidere, ad vitandas diſcordias, remouenda ſcandala, et alia inconuenientia, et detrimenta maxima, quae, niſi prouideretur, timerentur veriſimiliter euenire: praemisſis omnibus et ſingulis, quantum nobis ex alto permittitur, meditatis prudenter, ut agere conſiderate posſimus: ad omnem dubitationis materiam ſubmouendam, habita ſuper hoc deliberatione matura, et conſilio pleniori, cum pluribus Praelatis, perſoniſque notabilibus, Clericis et Laicis, declaramus, decernimus, ordinamus, et hac edictali lege noſtra irrefragabili, et in perpetuum valitura definimus, conſtituimus, et ſancimus de noſtra certa ſcientia, de regiae plenitudine poteſtatis, ut ſi nos vel ſucceſſores noſtros nutu diuino decedere, vel ab hac luce migrare contigerit, filio noſtro maſculo primogenito, ſeu primogenitis regum ſucceſſorum

no-

noſtrorum pro tunc exiſtentibus minoribus quatuordecim annis, eo ipſo quod dictus primogenitus noſter, ſeu primogeniti praedictorum ſucceſſorum noſtrorum quartum decimum annum ſuae aetatis attigerint, vel eisdem decedentibus, ſiue Filiis maſculis fratres ſui ab eodem patre procreati, naturales et legitimi, ſecundum debitum ordinem originis eorundem dictum annum decimum quartum attingentes, quos ex nunc, prout ex tunc, quo ad infra ſcripta, puberes ſtatuimus et decernimus, reputari habeant et habere debeant regimen et adminiſtrationem regni, Homagia, et iuramenta fidelitatis per Praelatos, Fratres, Pares, Principes, ſeu quascumque perſonas alias, eccleſiaſticas vel ſaeculares, praeſtanda et facienda, etiamſi Archiepiſcopali, Epiſcopali, regia vel alia quacunque praefulgeant dignitate, recipiant et admittant. Illi vero, qui ad eadem praeſtanda vel facienda erunt quomodolibet adſtricti, illa dicto tempore ſibi facere, et praeſtare neceſſario teneantur: Donumque munificum ſacrae unctionis regalis, ſceptrum, coronam, Diadema, Veſtimenta, et alia inſignia regalia vniuerſa et ſingula recipere valeant pro ſuae libito voluntatis: teneant, ac plenum ſortiantur effectum iuramenta tam in ſacra unctione vel coronatione quam alias tunc per eosdem praeſtita, nec non gratiae, pacta, conuentiones, et promiſſiones factae ſuis ſubditis et vaſallis, ſeu aliis perſonis, Eccleſiaſticis vel ſaecularibus quibuscunque, ac ſi eſſent maiores viginti quinque annis, faciantque et diſponant in omnibus et per omnia, prout bonus rex Francorum facere poteſt, et eidem competit ratione ſui praecelſi culminis, ac dignitatis ſupremae ſuae regiae Maieſtatis, conſuetudinibus non obſtantibus quibuscunque: cum enim ſint ac fuerint ab antiquo pro domanio regni regendo et conſeruando, actibus bellicis ad laudem, honorem et vindictam malorum, ſi opus fuerit, exercendis et ad prouinciarum regimen, ac pro debita iuſtitia, quae hucusque (Laus Deo) in regno noſtro dicitur floruiſſe absque acceptione perſonarum, omnibus et ſingulis miniſtranda officia ordinata, viriique ſpectabiles, illuſtres et ſuper illuſtres, litterati, prudentes, et ſcientifici, quorum opinionibus et operationibus floret orbis commiſſi et deputati ad huiusmodi officia gubernanda, impendenda obſequia, ac miniſtranda conſilia maieſtati regiae, in omnibus quae ius publicum concernunt, et ſuper adeptione vel adminiſtratione regni non reperiatur certa aetas conſtituta vel praefinita a iure in rege, qui ſolutus eſt legibus, cum iura dicentia aetatem exigi in minoribus, loquantur iurium ditioni ſubiectis, dignum prorſus et congruum arbitramur, tam ex his, quam ex ſupra dictis, in dicto anno quarto decimo ſupra ſcripto filios noſtros, vel ſucceſſores noſtros in

caſibus ſuperius declaratis, regimen et adminiſtrationem regni nanciſci ſuſcipere et habere, ac omnia facere, quae ad verum regem pertinent, vt ſuperius eſt praemiſſum. Si quis autem in tantam proruperit temerariae praeſumptionis audaciam, quod praemiſſa vel aliquod praemiſſorum per ſe vel per alium, publice vel occulte, nixus fuerit impedire, ſeu ſuper eisdem ſe inobedientem reddiderit vel rebellem, omni iure ſucceſsionis, et Regni regiminis vel adminiſtrationis eiusdem, quod pro tunc et futuro tempore ſibi competere poſſet, nec non dignitatibus, terris, feudis et domaniis, quae in regno noſtro tenebit, et etiam mandantes, agentes, et conſentientes, ſeu ratum habentes, eo ipſo nouerint ſe priuatos. Ne autem noſtra praeſens lex vel conſtitutio deinceps in diſputationis materiam deducatur; ſed ſi quae ſuper ipſa praetenderetur ignorantia, craſſa dici debeat et ſupina: volumus et decernimus eandem ſolemniter publicandam, et in Archiuo Chartarum noſtrarum ad perpetuam memoriam redigendam. Datum in caſtro noſtri Nemoris Vincennarum menſe Auguſto, Anno Domini milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo quarto: Regni vero noſtri vndecimo. Per regem in conſilio ſuo, D. BLANCHET. *Duplicata. Imprimé dans les ordonnances de France de Fontamon. Cette Loy ou conſtitution Royale fut publiée au Parlement du Roy en ſa preſence de par luy, tenant ſa juſtice en ſon dit Parlament, en ſa magnificence ou Majeſté Royale, le vingtiéme jour de May, l'an de grace mil trois cens ſoixante quinze. A ce furent preſens Monſieur le Dauphin de Viennois Fils aisné, Monſieur le Duc d'Anjou Frere du Roy noſtre Sire, le Patriarche d'Alexandrie, les Archeveſque de Rheins et de Tholoze, les Eveſques de Laon, de Meaux, de Paris, de Cornuaille, d'Auxerre, de Neveurs et d'Evreux, les Abbez de Saint Denis en France, de l'Eſtoure de Saint Waaſt, et de Sainte Colombe de Sens, de S. Cyprian, et de Vendosme, Chancelier du Duc d'Anjou, le Recteur et pluſieurs Maîtres Docteurs en Theologie, Docteurs és Decrets, et autres ſages Clercs en l'Univerſité de Paris, le Doyen et Archidiacre de Brie, le Chancelier et Penitencier, et pluſieurs autres notables perſonnes de l'Egliſe de Paris. Monſieur le Chancelier de France, les Comtes d'Alençon, d'Eu, et de la Marche, Meſſire Robert d'Artois, le Comte de Brenne et de l'Isle et Meſſire Reymond de Beauſort, le Prevoſt des Marchans et les Eſchevins de la Ville de Paris, et pluſieurs autres gens Sages et notables, tant Clercs comme Laiz en grand nombre. Et eſt cette Loy ou conſtitution Royale enregiſtrée au Parlement, et l'original mis au Treſor des Chartes du Roy; et la copie d'icelle par maniere d'original ſous le grand ſeel Royal, baillée aux Religieux de Saint Denis en France, pour la mettre et garder en leur Threſor; et tout afin*

de

de perpetuelle memoire d'icelle Loy, ou conſtitution Royale. Ainſi eſt-il contenu en une Cedule attachée à icelle, par le Greffier du Parlement. Licet autem dicta ſanctio a Carolo VI. a. 1392. ſolenni ritu fuiſſet confirmata, non tamen ſemper fuit obſeruata. Sic enim Coefardus Aniani fani iuridicus praefectus, dum de Franciſci II. tutela ageretur, apud THVANVM dicit (x): *nec prius Carolum VI. tutela liberatum: quam XXII. annum attigiſſet: quod tamen raro beneficio ac priuilegio ei tributum annales memorant, ob amorem publicum et formae decus, quod in illo principe eminebat, vt ante XXV. annum exactum regni per ſe adminiſtrandi capax iudicaretur.* Ludouicus XIV. etiam a. 1638. natus, demum a. 1661. aetatis annum 24. ingresſus, regimen ſuſcepit (y). Licet Carolus IX. atque Ludouicus XIII. prout ſtatim dicemus, anno aetatis XIV. tutelam fuerint egresſi.

§. XIII.

Qua ratione Carolus IX. poſtquam Catharina Medicea mater adminiſtratione atque tutela ſe abdicaſſet a. 1563. aetatis annum decimum quartum agens, ſolenni ritu regimen ſuſcepiſſet, docet nos THVANVS (z), dum ita ſcribit: *Inde rex cum regina et aulico comitatu Rotomagum venit et vrbem armatus publica laetitia ingreſſus eſt. Tumque regina, vt omnem Condaeo et Momorantio E. M. publicae adminiſtrationis ſpem praecideret, ac ſummam potentiam ſub regis nomine in ſe transferret, Hoſpitalii conſilio vſa regem maiorem pronunciari voluit, renouata Caroli V. conſtitutione, qua, exemplo Ioae, Ioſiae, Dauidis, Salomonis et Hieremiae, reges vbi quartum decimum annum attigerunt, adminiſtrationis regnorum nanciſcendae et ſuſcipiendae capaces declarantur: quae conſtitutio anno ſal. MCCC LXXIII. facta, anno poſt XIII. Kal. Iun. in ſenatu rege praeſente*

(x) lib. XXIII. p. 694.

(y) BENJ. PRIOLVS lib. VI. §. XXXI. p. 273.

(z) lib. XXXV. p. 248.

te et magna principum ac procerum et omnium regni ordinum corona promulgata eſt; et ab eo tempore Palladii inſtar in regni archiuis, Parienſis Curiae actis, et S. Dionyſii coenobio aſſeruatur. id vero vt ſolemni ritu fieret, rex cum regina Aurelianenſi duce fratre, conſanguineis principibus ac proceribus, ſacri conſiſtorii conſiliariis in ſenatum venit XVI. Kalen. Septembr. et vbi conſedit eo ſe veniſſe dixit, vt poſt pacatum regnum et Anglos expulſos, qui praeter ius Gratiae portum occupabant, immortaleis Deo gratias ageret, cuius adeo praeſens auxilium in his turbis expertus eſſet, et omnibus notum faceret, quando maiorem aetatem attigiſſet, nolle ſe inobedientiam ſuorum his vltimis temporibus vſurpatam amplius ferre; quinimo velle, vt edictum a ſe conditum, quo vsque ex Concilii ſententia controuerſiae de religione deciſae fuerint, aut aliter ipſe decreuerit, ab omnibus religioſe obſeruetur, qui illud violauerint, tanquam rebelles et imperia ſua detrectantes caſtigentur; iubet inſuper, vt omnes vbique in vrbibus ac pagis arma deponant, inhibetque, perduellionis poena propoſita, ne vlli Franciae regno ſubditi, non exceptis quidem Fratribus, poſthac in peregrinis ditionibus, niſi petito a ſe commeatu, aut cum principibus ſiue foederatis ſiue hoſtibus ſecreta conſilia habeant, illucue ſe inſcio mittant. Praeterea ne vlla pecunia iniuſſu ſuo cogatur aut conferatur, ea de re edicto propoſito, quod in omnibus regni Curiis promulgari velit. Tum ſenatores admonet, vt recte riteque ius dicant, ſuamque conſcientiam erga Deum liberent ita vt omnes quiete ſecureque degentes in obſequio ſibi debito contineantur. Tum Hoſpitalius longam et grauem ad ſenatum orationem habuit, et quae rex breuiter diſſeruerat, copioſa amplificatione repetiit, et comparatione facta regis ingreſſus ſuperiore anno poſt captam vi vrbem admodum luctuoſi et huius adeo laeti verum eſſe oſtendit, quod a principe poetarum dictum eſt, diem quandoque nouercam quandoque matrem exiſtere. Id ex recepto nuper gratiae portu pateret, cuius eo felicior ſucceſſus ſit, quod poſtridie quam oppidum deditum eſt, auxilia Anglica ſummiſſa aduenerint. Ea

vero expugnatione ſimul et de Caleti negotio transactum fuiſſe, ad cuius reſtitutionem poſt octennium fidem rex Henricus parens obligauerat, ea lege, vt ſi alteruter bello alterum intra id tempus prior laceſceret, iure ſibi competenti excideret; quam in legem cum Angli commiſerint, ius quoque, quod illis ad Caleti expeditionem competebat, amisſiſſe. Tum ad maiorem regis aetatem deueniens, duo prudenter a maioribus conſtituta dicit, alterum, vt poſt regem mortuum, ne turbis porta aperiretur, nullum apud nos interregnum eſſet; et mortuum viuus ſtatim exciperet. Alterum, ſi contingat legitimos ſucceſſores reges minores eſſe, ne diu ſumma adminiſtratio in incerto ſit, et rectorum ambitione regnum periclitetur, vt reges ſtatim vbi decimum quartum annum attigerint, maiores et regni per ſe adminiſtrandi capaces habeantur. Eam aetatem regem ingreſſum non tamen expleuiſſe, ſed non vt in minorum reſtitutione aetatem a momento ad momentum computari: verum vt in publicis muneribus et honoribus annum ceptum pro completo haberi, in eamque rem cum praefatione et petita venia ex Pandectis Iuſtinianeis vulgarem iuris Romani regulam adducit, qua in honoribus fauoris cauſa conſtitutum eſt, vt pro plenis annos inchoatos accipiamus. Eam igitur aetatem regem ingreſſum publicam adminiſtrationem capeſſere, ac iubere, vt in omnibus et per omnia mandatis ſuis deinceps pareatur a cunctis ditioni ſuae ſubditis ordinibus ac perſonis, excepta regina parente, ſub cuius optimo ac prudentisſimo regimine ipſe porro rempublicam ſit adminiſtraturus. Nunc vero, vt optimi illius regiminis ſpeciem edat, velle ac iubere, vt edictum nuper ad pacandos regni tumultus factum ab omnibus ſeruetur, arma deponantur, nemini priuatim in peregrinis aut ditionibus aut cum externis principibus ſecreta Conſilia inire inſcio ſe et iniuſſu ſuo liceat: tum monere ſenatores vt in munere ſuo recte riteque verſentur, edicta ac regias conſtitutiones, vti iusiurandi ſolemnis formula fert, ſeruet, nec quod inueterato errore ſupremi iudices ſibi licere putant, legem, dum interpretatione mollire conantur, cauillatorie detorqueant et eneruent: omni affectu

va-

vacent neque quidquam gratia, odio aut praeiudicio agant; denique caſtas et puras a ſordibus manus ad iuſtitiae ſacra afferant, nec litigatoribus ea in re indulgeant, ſed nec litem ex lite ſerant; ambages, tricas et longa litium ſufflamina recidant ac contrahant, et ita agant, vt quicquid egerint, ab omnibus conſpici et cognoſci velint; neque tam de iis, qui curiae ſecreta ad regem deferunt, conquerantur, quam diligenter caueant, ne quid huiusmodi fiat, quod ad regem deferri debeat, neque enim contra iusiurandum committere, qui ad regem, quae emendatione indigent, aut eius Cancellarium, qui ſupremae regni iurisdictioni praeeſt, non animo obtrectandi, ſed reipublicae ſubueniendi cauſa defert: eam ob rem Mercurialeis conuentus inſtitutos, quorum acta et decreta ad regem perferri debeant: ad ſummum, cenſuram eius, qui iurisdictionem mandat, neminem defugere aut exhorreſcere debere. Perorantem excepit Antonius Santantotius Curiae Princeps, homo grauitate inſignis, qui laudata ciuili virtute, quae in pietate excolenda, fortitudine regenda et iuſtitia adminiſtranda verſatur, hisque tribus tanquam firmisſimis ſocietatis humanae vinculis rempubl. continet, praecipue in iis enarrandis, quae ad puram et integram iuris dicendi ſcientiam pertinent, immoratur, eiusque potentiam amplificat, vt quae viuis mortem irroget, mortuos in vitam excitet, diuites exuat, egenos bonis impleat, honeſtiores infamia notet, infameis honoribus reſtituat, et ita ambitu ſuo vitam bona et indignitates hominum complectatur, eoque magis prudenti principi laborandum eſſe dicit, vt viri pietate, morum probitate, prudentia et doctrina inſignes iuri dicundo praeficiantur, quod omnes ſperent ſub eius imperio, moderante res regina parente, exemplo Mammaeae ſub Alexandro, Helenae ſub Conſtantino, Blancae ſub B. Ludouico IX. quae pietate et Iuſtitia ac rara externarum rerum felicitate, abundantia et publica ſecuritate tempora ſua illuſtrarunt, quibus dictis, regina aſſurgens vltro a ſe Regni adminiſtrationem ab ordinibus regni delatam in filii iam maioris manus conſignare declarat, et in publicam obſequii fidem ad regem tendens, qui eam e throno de-

deſcendens aperto capite excepit, flexis genibus filium deoſculatur, qui ſuſcepta hoc ritu regni adminiſtratione in matris eam poteſtate futuram magis quam antea dicit; cumque rurſus rex in ſolio conſediſſet, principes ac proceres, qui aderant, ad regem perrexere, et flexis in terram genibus ei manum deoſculati ſunt hoc ordine, Alexander Aureliani dux regis frater, Henricus Nauarrae Princeps, Carolus Cardinalis Borbonius, Ludouicus Condaeus, Ludouicus Monpenſerius, Franciſcus Delfini princeps Monpenſerii F. Carolus Rupiſurionius, omnes ex Borbonia, hoc eſt, regia familia, Odetus Colinius Caſtellionaeus, Ludouicus Lotharingus Guiſius Cardinalis, Helionorus Aurelianus Longauillae Dux, Annas Momorantius E. M. ſtricto gladio, Michael Hoſpitalius cancellarius, Briſſacus, Momorantius et Burdillonus equitum tribuni, Cl. Guſierius Boſius marchio Hipparchus. baec clauſis ianuis acta, quibus reſeratis et admiſſa ad publicam audientiam confluente multitudine edictum iam memoratum alta voce a primario curiae amanuenſi recitatur, ac more ſolito audito cognitore regio ac poſtulante promulgatur: Rotomago Dieppam rex excurrit, et ibi de decimis edictum condit IV. Eid. VIIil. in ſacri ordinis gratiam iura ſua cottidie interuerti et vſurpari quiritantis, quo iubentur omnes cuiuscunque conditionis ſint, decimas, penſiones, et alia iura, quae eccleſiaſticis debentur, intra tempus a lege aut conuentione perſcriptum exſoluere; ni faciant, edicitur, vt rex ipſorum bona poſſeſſum eat, et ſequeſter regis nomine alius a colono aut mandatario eorum adminiſtrationi praeficiatur, miſſum Lutetiam per Ludouicum Sangelaſium Lanſacum de maiore regis aetate edictum Rotomagi publicatum, vt in curia promulgaretur; verum intercesſit Senatus, et Chriſtophorum Thuanum Senatus Principem, Nicolaum Preuotium clasſium inquiſitoriarum praeſidem, ac Guilielmum Violam e ſuo ordine delegauit, qui cauſas, cur promulgationem aut diſtuliſſent, aut recuſaſſent, apud regem exponerent. Ii ad Medontam Dieppa redeunti regi obuiam facti et perbenigne auditi ſunt; eo-

eorum rationes erant, contra morem factum eſſe, vt edictum vllum prius in Rotomagenſi aut alia regni curia promulgaretur, quam in Pariſienſi, quae et regni ordinum auctoritatem retineret, et regni primaria et Parium Curia cenſeretur, et ex qua denique tanquam ex matrice ceterae propagatae eſſent, tum videri edicto, religionis, quae vna eſſe debet, multiplices ſectas introduci et approbari. Additum erat, ad Lutetiae quae metropolis, atque adeo regni arx eſſet, ſecuritatem pertinere, vt populus Pariſienſis minime exarmaretur. ad ea rex adbuc ephebus a matre inſtructus reſpondit, facere ſe non inuitum aut ingratiis, vt more ſuorum maiorum ſupplicationes regni Curiarum benigne audiret, quibus intellectis, et vbi quid ſuae voluntatis eſſet, aperuiſſet, eorum partes eſſe, vt parerent et iuſſa exequerentur.

§. XIV.

Qua ratione Ludouicus XIII. anno aetatis decimo quarto regimen ſuſceperit, ad longum narrat BARTHOLOMAEVS GRAMONDVS (*a*): „Sub finem autumni rex, „poſt confectum in principes bellum, adultus, imperii „habenas more maiorum, anno aetatis decimo quarto ca„peſſit: maiorque de more, parlamenti placito prontuntia„tur rebus adminiſtrandis; hic ordo rei. Poſtridie Kal. „Octobr. rex pubes factus ſtipantibus regina regente, Ga„ſtone fratre, Condaeo et Sueſſione, principibus: Cardina„libus Ioüſa, et Gondio: Ducibus Guiſio, Elleboüio, „Eſpernonio, Vantadurio, Mombaſono, in parlamentum „venit. Sequebantur Mareſcalli Galliae, primores regni, „torquati Equites, paludamento armillaque ordinis regii „inſignes, diſtributa ſedes, ex dignitate cuique ſua. Poſt„quam maiorum ſolio recubuerat rex: in haec verba ſi„lentium fregiſſe fertur. Dei beneficium eſt, quod in „hanc diem aetate maior exhibeor vobis, viri illuſtres, pro-

priis

(*a*) lib. I. p. 52.

„priis par regno conſiliis: quibus ſi veſtra adiici ex fide „dabitur, quod ſpero, ſalua eſt Gallia, quam nobis Deus „credidit. Mihi imperium a Deo datum, vobis fides: „haec ſociabimus inuicem pietate et iuſtitia. Pro tran-„quillitate publica ſtudium omne meum, mea propenſio „in ſalutem veſtram tota inclinat. Reliqua aperiet vobis „Cancellarius, quem iuſſi ſaluti veſtrae nuncupare votum, „quod exſoluam, ita me amet Deus. Ad haec Cancella-„rius aſſurgere: Regi gratulari, adorare diem omnibus „expetitam qua per aetatem regni gubernaculo incumbit, „rebus haud impar gerendis: vota Gallorum exaudita, ne-„dum aetatis felici incremento, ſed et virtutum omnium „aemulatione, quae ſuum ſibi vnaquaeque vindicat. Bene „eſſe, quod Henrici ſoboles aetate maior eſt, naturae benefici-„um: at immenſam eſſe obligationem, qua Regina mater per „quadriennii ſpatia ſibi deuinxit Galliam rectore orbam: „debita illi virtutum incrementa: debitum illi quod ſtant „leges, quod floret Gallia in primam Europae dignitatem: „quod eluſa ſaepe praua rebellium in factiones conſilia, „quod foedera cum externis principibus opportune reno-„uata: quod extincta intra et extra fines Gallicos belli „ſemina: debitam matri optimae filii gloriam: illi debi-„tam pacem omnibus expetitam, per quam in augmentum „durabile creſcent res Gallicae. Ceterum non id regi in „mente eſſe, vt hic meta ſit adminiſtrationi maternae: „vtiliora eſſe conſilia ipſius, quam vt tranſeant in priua-„tas curas: rogari a rege enixius ſapientisſimam matrem, „vt conſilii arctioris Princeps, omniumque diſpenſatrix eſſe „velit. Id non modo regem, ſed et Principes Gallos, id „Cleri ſacrum ordinem, id nobiles, id plebem, id Galliam „vniuerſam ſupplicibus votis expoſcere, et ſperare. Haec „Cancellarius. Regina mater, poſt ſalutatum humillime „regem, paſſu in maieſtatem compoſito progredi, donec

 ſo-

„folio immineret; vbi proxime aſtitit filio, ita proloqui-
„tur. Laetam ſe quod regni gubernaculo decedit regi,
„quem vt filium amat, veneratur vt Dominum. Cauiſſe
„anxie, quadriennio, quo tenuit regimen, ne quid detri-
„menti paterentur res Gallicae, pacem a ſe magnis ſum-
„ptibus procuratam, qua ſtetit florens regnum et ſtabit,
„ſi quid valent quibus adminiſtratio dabitur. Dein ad
„principes, reliquosque regni primores, et ſenatum con-
„uerſa. Vos (inquit) appello in teſtes, vos cara regno
„pignora, vt vigilans incubui rebus, vt priuatas habui pro-
„cul, publicis ſtudens. Veſtram integritatem excito, ve-
„ſtram obteſtor fidem in adminiſtrationis meae aequa iu-
„dicia, vt innocens, vt regno vtilis fuit, vt regi glorioſa.
„Vix redierat in ſedem ſuam regina, cum rex amore im-
„pellente, regia maieſtate praecipitantius iuit ad matrem,
„nudoque capite ſic infit: Immenſa ſunt quae tibi debeo,
„domina, leuia quae rependo: nec ſatis grates reddere,
„niſi ſit mihi beneficii memoria ſempiterna. Tu mihi
„quodcunque hoc regni, vt pacificum eſt, conciliaſti.
„Perge conſiliis ſalutaribus augere res noſtras: perge
„adminiſtrare. Tibi obſequia praeſtabuntur, et reddi vo-
„lo qualia ipſi mihi. Procura res Galliae quae te domi-
„nante mihi precario poſſidebitur. Per te vitam, per te
„virtutes et gloriam ſpiro quae mater es, quae altrix et con-
„ſultrix dignisſima: per te floret Gallia et florebit in lon-
„gos annos, ſi tua nos conſilia iuuant. Poſtquam dixe-
„rat, Cancellarius vno omnium aſſenſu pronuntiat placi-
„tum, quo rex aetate maior declaratur, gerendis per ſe re-
„bus.

§. XV.

Ludouicus XIV. annum aetatis 14. ingreſſus d. 7. Septembris 1661. a Matre regimen ſuſcepit, prout narrat

BEN-

BENIAMIN PRIOLVS, ita ſcribens (*b*): „Rex cum regi„na in ſenatum venit ſeptimo die Septembr. 1661. pompa „ſollemni. Illa breui ſui regiminis enumeratione facta, tra„dit habenas filio, cui congeniculans ad oſculum manus „ſe demiſit, quod rex decore abnegans, Matri oſculum „libauit, gratiis actis, quod per tot ſyrtes et ſcopulos, „affixa gubernaculo tutam velificationem direxiſſet. Plura „cancellarius Seguierius, priſtinae dignitati reſtitutus; ſed „fuſisſime primus Praeſes Moleus elapſa pericula et ſpem „venturae tranquillitatis enarrauit. Coetu dilapſo redi„tum eadem pompa ad aedes regias, vbi ſolito ante more „et modo omnia regina verſauit; ideoque non ſignanda „haec Epocha per principium noui libri, cum nihil immu„tatum in ratione regnandi. Caſtellonouus primus Mi„niſter, Moleus ſigilli cuſtos, Vieuilleus praefectus aera„rio nominantur; Gratulationes ſolitae et amicorum ala„critas, vt omnis nouitas, adulatione conſumta eſt; Seguie„rio gratiae actae et promiſſa iterata de reſtitutione in in„tegrum, quod aequi bonique conſulere viſus: nam cum „omnia vbique ſecunda expertus eſſet, ſi quid aduerſi ce„cidit, cum fortiter tulit, laudibus materiem ſtrauit.

§. XVI.

In Angliae regno nullam certam aetatem olim fuiſſe definitam, docent nos exempla. De Arthuro, rege antiquisſimo ſcribit IO. FORDVN (*c*): „Erat XV. annorum „Arthurus, iuuenis inauditae virtutis et largitatis. In quo „tantam gratiam ſua innata bonitas ſibi praeſtiterat, vt a „cunctis fere populis amaretur. Eodem igitur anno im„perium plene adminiſtrauit.„ De Endumundo Saxoniae

 Oc-

(*b*) lib. VI. §. XXXI. p. 273.
(*c*) *Hiſtoria Scotorum* n. 25.

Occidentalis rege ſcribit ASSERIVS (*d*): „Hunbrechtus „antiſtes hoc anno vnxit oleo conſecrauitque in regem „Eadumundum glorioſiſſimum cum gaudio magno et honore maximo, anno aetatis ſuae XV. die natalis domini. De Edgaro rege ſcribit RANVLPHVS HIGDENVS (*e*): „Northimbrenſes et Mercenſes Edroinum pro mala vita „ſua expulerunt et fratrem ſuum Edgarum XVI. annorum „exiſtentem, in regem lenauerunt. In cuius Egari exor„tu audiuit Dunſtanus angelos canentes ſic: Pax terrae An„glorum exorti nunc Pueri.„ Ab Henrico VIII. vero rege maior Principum regiorum aetas ad annum vigeſimum quartum fuit ſtatuta, de quo CHAMBERLAYNE (*f*): *Durant la Minorité du Roy d'Angleterre tout ce qui a été ordonné par le Parlement, peut étre caſſé et annulé par le Roy lorsqu'il eſt parvenu à l'âge du vingt-quatre ans, par ſes Lettres Patentes ſellées du grand ſeau. C'eſt un ſtatut fait du 28. du Regne de Henry VIII. Chap. 17.*

§. XVII.

In Suecorum regno, per Vnionem hereditariam de a. 1604. annus decimus octauus ad maiorem aetatem fuit definitus, de quo THVANVS (*g*): „leges tunc in here„ditaria Vnione dictae, vt ſi Carolum, antequam Guſt. „Adolfus filius aetatem adminiſtrationis regiae capacem, „hoc eſt, XVIII. annum attigerit, obire contingat, admi„niſtratio penes Ioannem et defuncti vxorem maneat, ad„iunctis ex Senatorum numero, quos Carolus teſtamento „nominauerit, tutoribus ac conſiliariis.„ Hinc MICHAEL WEXIONIVS, ab GYLLEASTILP (*h*): „Anno aetatis

XVIII.

(*d*) *Annalibus* ad a. 856.
(*e*) *Polychronico* ad a. 957.
(*f*) *L'Etat d'Angleterre* chap. V. p. 117. 118.
(*g*) lib. CXXXI. p. 1109.
(*h*) *in Politica* Sect. II. cap. I. §. 11. p. 178.

„XVIII. cura et faſces reipublicae demum comitti „ſolent nouo regi et tutela (ſenatorum V. cum „Drozete) ceſſare.„ Eodem aetatis anno Magnus Erici R. S. adminiſtrationem regni ſuſcepit. Idem in Guſtauo Adolpho factum, in regno Chriſtina filia eius non ſingulari reipublicae emolumento. Docet de eo etiam IO. LOCCENIVS (*i*) ſcribens: „Circa finem huius anni, Re„ginae Chriſtinae decimum octauum annum agenti, ple„num regni imperium a tutoribus, qui illud per XII. an„nos inſigni cum laude adminiſtrarunt traditum eſt.

§. XVIII.

Carolus XI. rex Suecorum 17. annos natus, in ſolenni regni conuentu imperii clauum cepit atque inſignia. Carolus XII. rex Suecorum decimo ſexto aetatis anno factus fuit maioris aetatis. Licet enim Carolus XI. Pater in teſtamento ſuo ordinaſſet (*k*): *Daſs nach ſeligen dero Abſchied aus der Zeitlichkeit, der Kron-Printz Carolus die Regierung zwar angeben, jedoch ſelbige bis zur völligen Majorennität, mit zuziehen der verwittibten Königin, als ſeiner Frau Gros-Mutter, und der Königl. Räthe fortgeſetzet werden ſolte. Nahmentl. aber warens dieſe Königl. Räthe: 1) Herr Grav Güldenſtein, deme er hiemit die Stadthälterey und die Militz untergebe. 2) Herr Grav Benedictus Oxenſtiern, der ſich als Cantzler der Cantzley Sachen anzunehmen hätte. 3) Herr Grav Wrede ſoll über die Admiralität und anderer See-Sachen. 4) Herr Grav Wallerſtädt, als Cammer-Praeſident, über die Einkünfte und Rentereyen geſetzet werden. 5) Herr Grav Güldenſtolp, der bisher des jungen Königs Hofmeiſter geweſen, ſolte nun auch die Mühe, das Juſtitz-Weſen mit zu beobachten, über ſich nehmen.* Nihilominus, obſtetricante potiſſimum Löwenhauptio Comite ſta-

(*i*) lib. IX. p. 733.

(*k*) Apud SAL. FABER *Leben Caroli XII.* p. I. c. XVII. p. 85. 86.

ſtatim poſt patris mortem a regni ordinibus pro maiore fuit declaratus, de quo IO IAC. SCHMAVS (*l*) ita ſcribit: *Nachdem aber in dem Novembr. 1697. die Stände des Reichs ſich in Stockholm eingefunden, um dem ſolennen Leichen-Begängniſs des verſtorbenen Königs, welches auf den 24. Novembr. als deſſelben Geburths-Tag, angeſetzet worden, beyzuwohnen; ſo ward den 7. Nov. an einem Sonntag, nach gehaltenem Gottesdienſt von den Reichs-Räthen und der Ritterſchafft eine Verſamlung gehalten, und darin berathſchlaget: Ob nicht der junge König, als der nunmehr in ſeinen 16. Jahr ſtünde, vor majorenn zu erklären, und ihm die Königl. Regierung aufzutragen ſeye? Den folgenden Tag als den 8. Novembr. kam der Adel in ſeinem gewöhnlichen Saal wieder zuſammen, um von dieſer Sache zu deliberiren, und nachdem der Land-Marſchall in einer Rede des jungen Königs vortrefliche Qualitäten und hervorleuchtenden Verſtand gerühmet hatte, fieng der Graf von Löwenhaupt an zu ſagen: Warum man denn Sr. Majeſtät nicht die Regierung übergäbe, da Sie doch verſtändig und geſchickt genug darzu ſeyen? Ob nun wohl wegen der noch ermangelnden völligen Jahre Sr. Majeſtät etwas eingewendet worden, ſo antwortete doch der Graf Apel Sparre, man müſte nicht die Jahre, ſondern den Verſtand anſehen. Der Graf von Löwenhaupt unterſtützte dieſe Meynung durch verſchiedene Exempel aus Hiſtorien, und damit die Sache nicht lange möchte beſtritten werden, trat er auf die andere Seite des Saals, mit dem Vermelden: daſs, wer nebſt ihm vor gut befände, daſs Seine Majeſtät vor mündig erkläret würden, derſelbe ſich zu ihm auf die andere Seite des Saals verfügen ſolte. Dieſer unvermuthete Vortrag verurſachte, daſs immer einer nach dem andern ſich auf gedachte Seite begab, worauf ſie insgeſamt die Hüte in die Höhe warffen und mit lauter Stimme riefen: Es lebe der König. Alsbald wurden 60. unter ihnen erwehlet zu ihrer Majeſtät zu geben und dieſelbe zu erſuchen, die*

(*l*) *Leben Caroli XII. erſte Abtheilung* §. VI. p. 37. FABER c. I. p. 93. *Theatr. Europ.* Tom. XV. p. 178.

die Crone und Regierung auf ſich zu nehmen. Es trafen aber dieſelbe den König nicht an, ſondern nur die Königl. Fr. Gros-Mutter mit den Königl. S. Räthen und Adminiſtratoribus, welche, nachdem ſie ihren Vortrag angehöret, und ſie ein wenig abtreten laſſen, die Sache überlegten und ſie darauf fragten: Ob ſie ſich mit den andern Ständen des Reichs deswegen unterredet hätten? Da Sie mit nein antworteten, ward ihnen geſagt, daſs es rathſam wäre, die Sache den übrigen Ständen noch zu communiciren, und ſolten ſie gegen Abend um 6. Ubr den Schluſs derſelben wiederum referiren. Hierauf verſammlete ſich die Ritterſchafft nach der ſonſt üblichen Gewohnheit mit dem Geiſtlichen, Bürger- und Bauer-Stande, und kamen nach einigen Diſpüten alle 4. Stände zu einem einmüthigen Schluſs, welchen vorgedachte Deputirte wieder nach Hof überbrachten. Daſelbſt trafen ſie den König in ſeinem Zimmer allein an, und als ſie Ihn nach eröffneten Schluſs der Stände unterthänigſt erſuchten, die Regierung ſeiner Lande über ſich zu nehmen, antwortete der König: Er ſeye zwar noch jung von Jahren, ein ſo ſchwehres Regiment zu führen; Doch verhoffte er, es würde Ihn Gott durch ſeinen Geiſt und Beyſtand deſtomehr unterſtützen, damit ſich ein jeder ſeiner Regierung möge zu erfreuen haben; Bedancke ſich im übrigen vor das gute Vertrauen, ſo ſie zu ihm hätten. Hierauf beurlaubten ſich die Deputirte, und war alſo die groſe Sache innerhalb zwey Tagen glücklich geendiget, und durch eine Königliche Declaration vom 22. Novembr. kund gethan, daſs die 7. Vormundſchafftl. Regenten ihre Adminiſtration auf den 27. Novembr. (7. Decembr.) endigen ſolten.

§. XIX.

Apud Scotos annus vigeſimus primus ad maiorem requirebatur aetatem, quod ex Scotorum Legibus (*m*) pateſcit. Inde ex lege Freguſii, qui Scotorum legislator, puberes

(*m*) Lex quoniam ATTACHIAMENTA Cap. 91. 2. *Dominus ſuus, tunc teneat terram illam, vltra terminum aetatis ſuae: ſcilicet, viginti vnius*

beres demum reges facti, annos nati XXI. Haec poſtea perpetuo lex valuit per annos fere XXV. vsque ad Kennethum III. (*n*), qui ſublata lege Freguſiana, cum regni Proceribus ſenatusconſultum fecit, his verbis conceptum: „Rege adhuc impubere, inſignem virum prudentia ſimul „et opibus, qui ad XIV. regis annum in regni ſit admini„ſtratione, communi primorum conſenſu dicito: Eo anno „emenſo, rex ipſe liberam regni adminiſtrationem adſumi„to. Ceterorum heredes, patribus defunctis ad XXII. ae„tatis annum ſub tutoribus curatoribusque contineto (*o*).

§. XX.

Idem annus aetatis decimus quartus per Legem Regiam Danorum a. 1660. ad maiorem aetatem fuit definitus his verbis: Legitima regis aetas, qua in tutelam ſuam veniet, decimo quarto anno cenſetur, quando nempe decimo tertio exacto, decimus quartus incepit, adeo, vt, quam primum decimum quartum ingrediatur aetatis annum, ipſe ſe ſui iuris eſſe, nec tutoris vllius aut curatoris opera vlterius vti velle publice declaraturus ſit.

§. XXI.

Apud Polonos, annus aetatis quintus decimus ad maiorem requiritur aetatem, de quo NICOLAVS CHWALKOWSKIVS (*p*): „Ita Sigismundum Auguſtum, patre „viuente regem nominatum et X. duntaxat anno Craco„uiae ſacro diademate ſolenniter coronatum eſſe legimus; Iis

vnius anni. STATVTA SECVNDA *Roberti Primi* Cap. 6. 1. *Si haeres alicuius, poſt mortem anteceſſoris, infra aetatem exſtiterit, et Dominus ſuus cuſtodiam terrarum ſuarum habuerit: Et ſi Dominus ille, dicto haeredi, cum ad legitimam aetatem, videlicet vigeſimum primum annum, peruenerit.*

(*n*) BVCHANANVS lib. IV. p. 100.

(*o*) IO. LESLAEVS *Rer. Scot.* lib. V. p. 188. HECTOR BOETHIVS *Hiſt. Scot.* p. 231. 232.

(*p*) *Iure publico Polon.* lib. I. p. 27.

„Iis tamen conditionibus, vt a curis regni abſtineret et „quando ſiue viuo patre ſiue poſt mortem eiusdem, ad ae„tatem legitimam, hoc eſt ad annos XV. completos perue„nerit, iura omnia confirmaret, et ne per hoc exemplum „liberae deinceps electioni aliquod derogaretur. Quo de „pater per diplomata, Cracouiae 1530. et Petricouiae „1538. data, cauit decreuitque.

§. XXII.

Bohemiae reges anno aetatis decimo quarto maioris aetatis ex Caroli IV. priuilegio haberi volunt. Docet hoc hiſtoria electionis Leopoldi apud PVFENDORFIVM (*q*), dum ita ſcribit: „Cum ad perluſtranda procuratoria acce„deretur, Bohemicum a Moguntino ſeponebatur, quod „rex ob annum decimum octauum nondum completum „per A. B. exercendo electoris muneri habilis non cen„ſeretur; Leopoldo contra quaerente, eandem A. B. „quae Electoribus annum XVIII. praeſcribit, regni Bohe„miae priuilegia confirmare, per quae Bohemiae rex an„no aetatis decimo quarto maiorennis habeatur, ac habe„nas regni capeſſat. Sic Ferdinandum IV. nondum exple„to anno decimo quinto in Bohemia coronatum, ciues in „verba ſua adegiſſe. Idem et a ſe factum. Et quare Mo„guntinus ipſum inuitarit, ni functioni electoriae obeun„dae capax habeatur? Ludouicum quoque Hungariae, et „Bohemiae regem, cum annos quindecim natus eſſet, Can„cellarium Sternbergium ad electionem Caroli V. ablegaſ„ſe, qui citra controuerſiam admiſſus ſit. Nec Saxonem, „Bauarum, aut Treuirenſem ſcrupuli quid mouere; ac „ipſum Moguntinum facta inuitatione diuerſum probaſſe. „Vnde et Elector cenſebat, non omnia ad vnguem reſe„canda, inprimis cum Leopoldus iam annum decimum „octauum ingreſſus ſit. Ac quantillum eſſe, annum in

 choa-

(*q*) *Rer. Brandenburg.* lib. VII. §. XXXIV. p. 419.

„choatum haberi pro completo? Ac id ipſum Electoribus „ſecularibus fraudi eſſe poſſe, ſi ita preſſe puncto iſti temporis inhaereatur. Sed et diſſuadebat Elector, ne pacis „inter Gallos, et Hiſpanos ante electionem conciliatio ſuſcipiatur, quam tantae difficultates circumſtent, vt ob illam multos per annos imperium capite cariturum ſit. „Ac regem Hiſpaniae, cum eo nomine a Moguntino ad „ipſum literae datae forent, laxioribus duntaxat verbis reſpondiſſe.

§. XXIII.

In Germaniae Electoribus circa maiorem aetatem definitus fuit annus aetatis decimus octauus (r). De eo tamen disquiritur, annon iſte poſſit anticipari. Generalis quidem eſſe videtur A.B. textus, vbi dicitur, quod tutor et adminiſtrator eſſe debeat Senior Adgnatus Principis Electoris, qui annum aetatis decimum octauum nondum adimpleuit. Hic tamen iterum eſt diſtinguendum inter ius et vocem in electione imperatoris atque terrarum adminiſtrationem: ad illam requiritur annus decimus octauus completus, de quo A. B. definit, quae per Sigismundi conſtitutionem declaratur, non aeque ad hanc. Hinc etiam Carolus IV. in confirmatione conuentionis inter Rupertos de a. 1356. his verbis vtitur (s): *Wann wir dieſelben Jahre zu der Chure zu einen elichen mündigen Alter gemachet haben* (t). Inde Fridericus Placidus, Saxoniae Elector, nondum XVII. aetatis anno completo, a. 1428. Electoratus adminiſtrationem ſuſcepit (u). Ex eadem ratione Ioachimus I. Elector Brandenburgicus, conſilio Friderici, Electoris Moguntini, patrui, anno aetatis XVI. ſine tutore Electoratum fuit

(r) EVR. HEROLD p. I. p. 217.
(s) A. B. Tit. VII. §. 4
(t) Adde FREHERVM de *Tutela Electorali* p. 411.
(u) GLAFEY *Kern-Geſchichte von Sachſen* p. 110.

fuit adgreſſus (*x*). Ludouicus Elector Palatinus fratri ſuo Friderico filium ſuum vnigenitum Philippum vnum duntaxat aetatis annum habentem, moriturus commendabat, ita, vt cum Philippus annum XVII. attingeret, ei paternum principatum et dominium reſtitueret (*y*), mentem enim A. B. eam eſſe, vt primogenitus Electoris ſecularis in Electoratu ſuccedat, aetatem vero, quae minor ſit XVIII. annis, ei ſucceſſioni plane nihil derogare, niſi quod ab Electione regis Romanorum abeſſe iuberet eum, qui decimum octauum aetatis annum nondum attigiſſet. Sic etiam Fridericus IV. Palatinus nondum plene completo anno aetatis XVIII. a. 1592. Regimen ſuſcepit (z). Richardus equidem agnatus proximus omnia moliebatur, terrarum adminiſtrationem petebat, vsque dum Fridericus IV. annum aetatis vigeſimum quintum lege ciuili attigiſſet, verum dum vſu inualuerit vnacum electoratu, tanquam potiori, etiam aliarum terrarum adminiſtrationem ſuſciperent electores, etiam reiectus fuit Richardus, de quo THVANVS (*a*): „morte Caſimiri cum Richardus Seuerus Friderici agnatus „adminiſtrationem ad ſe pertinere contenderet, legatisque „ad Caeſarem miſſis id facile ab eo obtinuiſſet, ſpe facta, „vt Auguſtanae confeſſionis paſtores, eiectis aliis, a Friderico auo et Caſimiro introductis, reſtitueret, eamque in „religione doctrinam et diſciplinam, quae ſub Ludouico „fuerat, conſtitueret, Palatinae ditionis ordines interceſſerunt, nec amplius locum adminiſtratori eſſe reſponderunt, „quippe cum Fridericus XVIII. annum impleuiſſet, eaque „aetate eſſet, vt rebus ſuis ſupereſſe et VII. vira tum per ſe „iuxta Bullae aureae a Carolo IV. Caeſare conditae praeſcriptum

(*x*) CERNITIVS *Hiſt. Elect. Brandenb.* p. 48.
(*y*) TRITHEMIVS *Genealogia Bauaro-Palatina* p. 34.
(z) FREHERVS de *Tutela Electorali* p. 412.
(*a*) lib. CIV. p. 262.

„ptum adminiſtrare poſſet, nihilominus Richardus ſeu vi „ſeu aſtu quasdam praefecturas inuaſit, iamque res ad arma „ſpectabant, nec aegre id Hiſpani e Belgio videbant, qui „quamdiu bellum inter Proteſtanteis arderet, tamdiu quie„tos ſe arbitrabantur, ſed tandem interuentu aliorum Prin„cipum motus hi compoſiti ſunt, reſtitutis vltimis a Ri„chardo, quas occupauerat, praefecturis (*b*).„ Ioſephus Clemens, elector Colonienſis a. 1671. natus, attamen ann. 1688. vt eo facilius Fürſtenbergii moliminibus reſiſteret, ad electorale Collegium fuit admiſſus (*c*). Bohemi iterum hoc priuilegium obtendunt, illorum reges anno aetatis XIV. fieri maiorennes, quare etiam Leopoldus tunc aetatis annum XXIII. nondum adimpleto, a. 1607. ad electionem fuit admiſſus (*d*).

§. XXIV.

Diſtinguendum tamen eſſe crederem, inter Ius, vocem et poteſtatem eligendi Romanorum imp. atque ipſam terrarum

(*b*) Prodiit hac in cauſa *aſſertio propriae Gubernationis Sereniſſimi Principis, Domini Friderici IV. Heidelbergae* 1593. 4. *Kurze Verzeichnis desjenigen, was Pfalzgraf Richard einer vermeynten Tutel und Curatel wegen zu Heydelberg geſucht. Heidelberg* 1592. A parte Richardi vero prodiit: *Widerlegung des Heidelbergiſchen Bedenckens. Heidelberg* 1594. 4. LVDEWIG ad A. B. 71. 721.

(*c*) IMM. WEBER de *Chryſobulla ex Actis Ratisbonenſibus* hoc declarauit: Concluſum enim Collegii electoralis tale erat: *Daß höchſternannte Churfürſtliche Durchl. zu Coelln in das Churfürſtliche Collegium zu admittiren, und ad votum et ſeſſionem zu laſſen ſey: Jedoch mit dieſer Bedingung, daß, was man dißfals ratione aetatis aus beweglichen erheblichen Urſachen gethan, künftighin zu keiner Conſequentz möge ad exemplum gezogen, oder zu des Churfürſtl. Collegii Praejuditz gereichen, auch ſonſten der guldenen Bull und andern Reichs-Fundamental-Geſetzen ohne Abbrechung und ohne Nachtheil ſeyn ſolle.*

(*d*) PVFENDORF lib. VII. *Rer. Brandenb.* p. 1134. L. B. de LYNCKER ad A. B. p. 28.

rum adminiſtrationem, vel educationem Principis electoris. Hanc etiam matri competere conſtat, terrarum adminiſtrationem etiam tutoribus Teſtamentariis relinqui, exempla in domo Palatina ſupra adducta nos docent. Alia tamen tutelae eſt ratio circa ius, vocem et poteſtatem eligendi imp. in qua ſola tutela legitima locum habebat, dum A. B. (*e*) ſaltim de dicto iure nulla plane mentione facta adminiſtrationis terrarum, tali iure decernit: „Si vero primogenitus huiusmodi, absque haeredibus maſculis, legitimis, laicis, ab hac luce migraret, virtute praeſentis imperialis edicti, ius, vox, et poteſtas electionis praedictae ad ſeniorem fratrem laicum, per veram paternalem lineam deſcendentem et deinceps ad illius primogenitum laicum deuoluatur. Et talis ſucceſſio in primogenitis et haeredibus Principum eorundem in iure et poteſtate praemiſſis, perpetuis temporibus obſeruetur. Ea tamen conditione et modo, vt, ſi Principem electorem, ſeu eius primogenitum aut filium ſeniorem laicum mori, et haeredes maſculos, legitimos, laicos, defectum aetatis patientis relinquere contingeret, tunc frater ſenior eiusdem primogeniti, tutor eorum et adminiſtrator exiſtat, donec ſenior ex eis legitimam aetatem attigerit. Quam in principe electore decem et octo annos completos cenſeri volumus et ſtatuimus perpetuo haberi. Quam dum attigerit, ius, vocem et poteſtatem et omnia ab ipſis dependentia tutor ipſe ſibi totaliter cum officio teneatur prorſus aſſignare.„ Idem confirmat Bulla Sigismundi imp. in qua ſtatutum: Et talis ſucceſſio et deuolutio, ne in his committantur errores futuris temporibus debet vt praemittitur, in omnibus praeſcriptis et ſingulis ſine innouatione perpetuo inuiolabiliter obſeruari. taliter videlicet, quodſi aliquem ex eis modo praemiſſo ex hac luce migrare contigerit, qui maſculini ſexus hae-

(*e*) Tit. VII. §. 3. 4.

haeredes legitimos Laicos poſt ſe relinqueret debitae patientes aetatis defectum, et tunc ſenior frater, nepos aut conſanguineus proximior in linea geniturae, ſi frater non extiterit eiusdem defuncti Laicus duntaxat, dicti pupilli et Iuuenis, ad quem praeſcripta deuoluentur de iure tutor eſſe debeat et curator tamdiu donec debitum pertigerit, Ius, Vocem, dignitatem et poteſtatem praedictae electionis, ac omnia et ſingula ab eis dependentia, idem tutor ſine difficultate et renitentia qualiter, tenebitur et debebit protinus asſignare. Aetatem autem debitam in hoc caſu eligendi videlicet Romanorum regem in imperatorem promouendum decem et octo annorum cenſeri volumus et haberi. In principatibus autem, ducatibus et dominiis aliis temporalibus gubernandis aetatem obſeruandam decernimus, prout a diuis Romanorum imperatoribus et regibus noſtris praedeceſſoribus eſt ſancitum, Comprobauit hancce diſtinctionem Ioachimi I. Electoris Brandenburgici exemplum, qui anno XVI. aetatis omnium terrarum ſuarum ſuſcepit adminiſtrationem. Tutor autem, qui ex vi A.B. erat Fridericus, Franconiam tum tenens, tandem Archiofficii, et quae ei erant adnexa, gesſit adminiſtrationem, de quo IO. CERNITIVS (*f*): *Moguntinum tum temporis ſuaſiſſe Ioachimo I. Electori Brandenburgico, vt ſuſcepto homagio adiret titulum et dignitatem electoralem. Mentem enim A. B. eam eſſe, vt primogenitus electoris ſecularis in electoratu ſuccedat, aetatem vero, quae minor ſit XVIII. annis, ei ſucceſſioni plane nihil derogare, niſi quod ab electione regis Romanorum abeſſe iuberet eum, qui decimum octauum aetatis annum nondum attigiſſet.* Io. Bipontinus Friderici V. Palatini tutor teſtamento conſtitutus, ann. 1613. Heidelberga Bipontum concesſit, ante tempus ſponte ſe abdicans gubernatione adminiſtratoria, quantum ad electoralia; rebus imperii vsque ad completum XVIII. annum Fri-

(*f*) *Hiſtoria Brandeb.* p. 48.

Friderici V. ſibi reſeruatis (*g*). Hinc etiam elector Saxoniae et Brandenburgicus d. 31. Ianuarii 1584 ad Ludouicum VI. Electorem Brandenburgicum ita ſcripſerunt (*h*): *daſs es ein ſchwer Thun ſeyn würde, wann die güldene Bulle, indem ſie den nächſten Agnaten die Vormundſchafft aufträgt, die Meinung haben ſolte, daſs dadurch in denen Churfürſtl. Häuſern dermaſſen denen Eltern die Hände geſchloſſen wären, daſs dieſelbe ſogar auch keine andere nahe Perſohnen und Freunde, dazu ſie ein beſonderes Vertrauen hätten, im Teſtament und letzten Willen zu verordnen nicht Macht haben ſolten.* Ex eo etiam ſequitur, ſi pater illuſtris praeter tutorem legitimum, alios pupillo electorali teſtamento conſtituit tutores, ſolum tutorem legitimum vi A.B. in actibus electoralibus et electione imp. vel regis Romanorum has vices exercere (*i*).

§. XXV.

Illuſtris equidem de LVDEWIG (*k*) auctor eſt quondam Principes imperii virtutem feciſſe maiores, non vero numeros annorum inanes. Nullam illis in faſcibus reip. accipiendis definitam aetatem. Verum, ex quo ordines virtutem minoris intellexere, ex eo etiam agnouere eum maiorem, iam idoneum reipublicae regendae et adminiſtrandae. Verum, ex quo poſitiui iuris apices in Germania etiam oppoſiti principibus, quin agerent ex aequitate et ratione ſola, vt olim: inde vrſerunt quoque aduerſus eos maiorennitatem militarem, ne ante principatum regerent quam XVIII. aetatis annum exiuiſſent. De priori tempore omnino certum eſt, Principum Germaniae pubertatem olim non

(*g*) PAREVS *Hiſt. Palatina* p. 311. SPENERI *Sylloge* p. 219.
(*h*) Apud PVHEL. c. VII. n. 81.
(*i*) Adde COCCEIVM *de Tutelis illuſtr.* S. III. §. 12.
(*k*) *de aetate legitima Puberum* cap. IV. §. 8.

non fuiſſe definitam, potius ſecundum naturam atque virtutem arbitrariam, prout etiam Thuringiae Landgrauiorum atque Ducum Saxoniae, quae ſtatim adducemus; Attamen dum Germaniae Principes viderent, arbitrariam hanc maioris aetatis definitionem ſubinde male ceſsiſſe, neque, dum ordinum prouincialium conſenſu haec olim potisſimum fuerit definita, hoc illorum arbitrio amplius relinquere vellent; vel per pacta Gentilitia vel ſecundum mores legesque prouinciae, vel Teſtamenta illuſtrium, quandoque Priuilegia Caeſarea certa aetas fuit definita. Aſt non amplius illuſtrium pubertas hodie eſt arbitraria. Definitam enim in illuſtrium Germaniae familiis hodie eſſe pubertatem exempla docebunt.

§. XXVI.

Principum vero aetatem maiorem Ius Ciuile, Saxonicum vel Priuilegia Caeſarea definiunt. Sic enim in Bulla Sigismundi (*l*): In principatibus autem, ducatibus et aliis dominiis temporalibus gubernandis aetatem obſeruandam decernimus, prout a diuis Romanorum impp. et regibus praedeceſſoribus noſtris ſancitum eſt. Licet autem incertum adhuc ſit, quaenam hic intelligantur conſtitutiones, quod etiam dubium plane reddit Marquardum Freherum, dum ita ſcribit (*m*): Quibus, vbi, quando? quomodo? Heu crucem ingeniis noſtris fixam? Ego enim adeo libenter fateor, mihi non ſatis de iſta conſtitutione liquere. Vt potius credam, vix ipſos Cancellarium G. et Referendarium Th. et Regiſtratorem M. ſatis, quid ſcriberetur, intel-

le-

(*l*) LVDEWIG ad A. B. p. 735. DIETRICH HERMANN KEMMERICH de *Maiore Principum aetate* §. XXVI.

(*m*) Comm. ad d. Bullam p. 155.

lexiſſe, et incertum ſibique ignotum ius, ne nihil facerent, in priorum Caeſarum regumque conſtitutionibus altisſima indagine perquirendum et eruendum nobis reliquiſſe. Potius tamen impp. Romanorum leges intelligi putarem, quas innuere verba videntur Romanorum imp. dum iſta aetate Iuſtinianeum ius ſenſim in Germaniam introduceretur. Hinc inter Principes Germaniae ad maiorem Principum aetatem, annus vigeſimus quintus requiritur, qui non tam ex Iure Romano, quam moribus potius etiam inter perſonas illuſtres fuit receptus. Sunt equidem qui contradicunt, annum vigeſimum quintum aetatis non adeo eſſe obſeruandum putantes, vt non ab eodem posſit recedi, ad plura prouocantes exempla, quod Principum cura ante dictum annum fuerit finita. Verum ſi exempla probe examinemus vel venia aetatis ab imp. fuit impetrata, vel alia aetas inter familias illuſtres obtinuit, id quod etiam continua docet obſeruantia (*n*). Celebratisſimus ICtus, AVGVSTINVS LEYSER hinc non immerito altioris eorum indaginis eſſe dicit ſententiam qui ſtatuunt, omnes Germaniae Principes poſt annum aetatis XVIII. ante Romani iuris receptionem factos fuiſſe maiorennes. Et licet Dnus DE LVDEWIG (*o*) contradicat, eo quod Germani Iura Longobardorum feudalia fuerint ſecuti, dum iſta, vt ſatis conſtat, non pro Germanis, ſed pro Italis ſaltim fuerint ſcripta, et tempore legum Longobardicarum feudalium nullus certus terminus ad maiorem aetatem adhuc fuerit definitus, vsque dum per Teſtamenta illuſtrium, vel per pacta Illuſtrium hoc fuerit factum. Contra quae tamen LEYSERVS ſe ſatis defendit (*p*).

(*n*) vide *Electa Iuris Publici* Tom. IX. p. 356.
(*o*) *de aetate legitima puberum* cap. IV. §. 9.
(*p*) Diſſ. de *Tutela legitima* §. IX.

§. XXVII.

Arbitrarium olim apud Germanos fuiſſe maiorem aetatem, ordinum potisſimum conſenſu decretum, plura commonſtrant exempla. In Auſtriaca Hiſtoria exemplum occurrit Ioannis Parricidae, qui Rudolphi Habsburgici imp. filii ſecundi erat gnatus, qui licet annum aetatis decimum octauum fuiſſet egreſſus, nihilominus a patruo Alberto a tutela non fuit exemtus, ideoque vindictae cupidus, iſtum occidit, de quo GERHARDVS A ROO (*q*): *Ioannes tutelae iam annos egreſſus ſibi videbatur. Itaque et ipſe aliquoties et per alios paternae haereditatis ditiones ſibi tradi flagitabat. Patruus neque negatum iri, ſimul ac ad aetatem eamque vitae frugem perueniſſet, vt ſuis praeeſſe cum dignitate poſſet. Nunc vero in ea aetate id eſſe ingenium, eos mores, qui Rectores adhuc indigerent. Hanc repulſam male admodum concoquebat, imperandi ad petita aeger adoleſcens: trucidat cum adſeclis tutorem moroſum.*

§. XXVIII.

Alterum exemplum occurrit Sigismundi Auſtriae ducis, qui a. 1427. fuerat natus, Friderici ſenioris Tirolenſis lineae filius. Poſt iſtius obitum a. 1439. Fridericus Iunior, Erneſti filius, ex Stiria, ad Tirolenſes profectus, Sigismundi agnati tutelam ſuſcepit, cum prius prouincialibus diplomate cauiſſet, quarto poſt anno ſe ipſis principem tutela exemptum eſſe reſtituturum (*r*). Neque tamen poſt quartum, ſed poſt ſextum decimum annum tutela exemptus fuit Sigismundus, vt octodecim eſſet an-

(*q*) lib. II. p. 70. FVGGER lib. II. c. X. n. 2.

(*r*) teſte GERH. A ROO lib. V. p. 165. Adde FVGGERI *Spiegel der Ehren* c. XIII. p. 504.

annorum, de quo iterum GERHARDVS A ROO (*s*): *Per eosdem dies, ex arbitrio Alberti Brandenburgici, ſublata eſt, quae de Sigiſmundi Tirolenſis haereditate paterna inter Fridericum Caeſarem, eiusque fratrem Albertum, et Tirolenſes interceſſerat diſceptatio, et Sigiſmundus tutela exemptus, prouinciae ſuae gubernacula ſuſcepit.*

§. XXIX.

Alberti II. Vngariae Bohemiaeque regis filius Vladislaus ab Eliſabetha matre Friderici III. imp. tutela fuerat commiſſus, hac tamen conditione, vt eundem quandocunque vellet, poſſet reuocare, prout FVGGERVS (*t*) docet. Iſte poſtquam ſub Friderici III. imp. tutela legitima per duodecim annos fuiſſet, tandem ad Auſtriacorum inſtantiam Caeſar, ſe Ladislaum Vdalrici comitis tanquam auunculi poteſtati commiſſurum, promittit, ea lege: vt Berchtolsdorfii interim eſſet, neque rempubl. ante capesſeret, quam in publico conuentu per principes cognatos, Hungarorum item ac Boëmorum legatos, omnia eſſent transacta. Ladislaus igitur Salisburgico, Magdeburgico et Vdalrico Schaumburgico, aliisque proceribus, Berchtolsdorfium deducitur. In comite vero Cilienſi et Auſtriacis, qui cum eo ſentiebant, conuentorum fides deſiderata fuit. Quamprimum enim in ſua poteſtate principem habuere non expectato conuentu, de adducendo ipſo Viennam, rebusque imponendo conſilia pridem habita, executi ſunt (*u*). Eadem de re ANTONIVS BONFINIVS (*x*) ſic ſcribit:

 La-

(*s*) lib. V. p. 182.

(*t*) lib. V. cap. I. §. 8.

(*u*) Verba ſunt GERHARDI A ROO lib. VI. p. 192.

(*x*) *Hiſt. Vngar.* dec. III. lib. VII. p. 345.

Ladiſlaus e Caeſarea manu Auſtralibus reſtitutus, qui duce potiti, nonnulla deinde pacta abnegarunt: nam quum ex pacto ſtatutum eſſet, vt ad tertium idus Nouembris Viennae conuentus haberetur, vbi praeſentibus Ladislai cognatis, item Vngaris et Boëmis de pueri gubernatore decerneretur: interea Viennam non adiret, in poteſtate comitis Ciliae teneretur, nihil ex propria auctoritate, ante decretum conuentus gereretur: nihil ex his Auſtrales praeſtitere, contra vero puer dimiſſus, poſtero die Viennam ingreſſus, cum fauſtis acclamationibus et ſingulari pompa omnium ordinum exceptus eſt. Iſte igitur d. 10. Septembris, ordinum iudicio, adpellatur Maior ſuſcipitque regimen Auſtriacarum prouinciarum. Auſtriacorum exemplum ſequuntur Hungariae et Bohemiae regna, admouentque puerum ad clauum vtriusque Reipublicae (y). Verum, exemplum hoc non ſolum ſingulare erat, ſed plane illegitimum, dum contra datam fidem et pacta fieret, ex hac ſaltim ratione, vt Auſtriaci ducem ſuum Ladislaum a Friderici III. imp. poteſtate atque tutela eximerent. Adgnouit illud AENEAS SYLVIVS (z) ita ſcribens: *ſed vento ſimilis eſt Auſtralica fides, iunco fragilior marcido, nihil hoſce homines pudet; dictum atque indictum pari tenore accipiunt: iuratum et iniuratum iuxta eſt illis, non aequum non bonum ſapiunt, lucro inhiant omnes alieni rapaces, ſui tenaciſſimi, id demum apud eos honeſtum eſt, quod diues: id turpe, quod pauper. Vident regem aetate admodum tenera nondum puberem indigere tutore, et adminiſtrationem ei committunt eius terrae, quum vix grandaeuus Princeps bene gubernet. Quis non intelligat verſutias ac nequitias gentis? furari, rapere, deuorare pupilli bona feſtinant; priusquam conuenientes ad conuentum Principes, vt tanto ſanguini par eſt, gubernato-*

(y) Haec vberius exponit FVGGERVS *Spiegel der Ehren* lib. V. cap. VIII. §. 9. 10.

(z) *Hiſt. Friderici III.* p. 128.

tores puero tradant, praedamque de faucibus eorum eripiunt. Licet poſtmodum *decem et octo annorum aetas* apud Auſtriacos fuerit definita.

§. XXX.

Apud Bauaros annum maioris aetatis decimum octauum fuiſſe definitum, docet nos Wilhelmi Senioris Bauari propoſitio in Comitiis Prouincialibus, circumciſionis die a. 1514. facta, his verbis (*a*): *Wann aber in ſolcher gemeins Lands-Freyheit, auch in der Vormünder Erkläbrung, und der Landſchafft Erbhuldung geſetzt iſt, daſs V. G. Herr Hertzog Wilhelm, ſo S. G. achtzehen Jahr ſeines Alters erreicht, und das Fürſtlich Regiment annimt, alsdann gemeiner Landſchafft ihre Freyheit, ſamt der Erklärung beſtättigen ſol, und ſo das geſchicht, ſo ſollen alsdann gemeine Landſchafft aller Stände, S. F. Gn. mit Erbhuldigung, alsdann, wie jetzt, auch verpflichtet ſeyn. Demnach hat V. G. H. Hertzog Wilhelm, als S. Gn. zur S. Martinstag des 1511. Jahrs, achtzehen Jahr ſeines Alters erreicht, und an das Regiment getretten iſt, im Eingang ſeines Regiments derſelben Landſchafft in gemein und in ſonderheit, ihr Freyheit beſtättiget.*

§. XXXI.

Incerta olim erat maior aetas ad regimen ſuſcipiendum habilis Thuringiae comitum atque Landgrauiorum. Ludouicus II. dictus Salius, natus erat a. 1040. de quo PAVLVS LANGIVS (*b*): *Ludwicus cum barba genuit Ludwicum cognomento Saltatorem, ſecundum comitem Doringiae, qui na-*

(*a*) Extat apud HORTLEDERVM de C. B. G. lib. IV. c. XXXI. pag. 1626. 1627.

(*b*) p. 1139.

natus eſt ei anno MXL. Hic vero Ludouicus, primogenitus, filius Ludouici cum barba, comitis Thuringiae, eo mortuo ſucceſsit anno domini MLV. (*c*) ideoque aetatis quindecim annorum regimen ſuſcepit. Eiusdem aetatis erat Ludouicus VI. dictus Sanctus. Hic enim ſecundum Annales natus fuit V. Kl. Nouembris 1200. Pater eiusdem mortuus fuit anno 1114. de quo AVCTOR Hiſtoriae Landgrauiorum (*d*): *Anno Domini MCCXV. Hermannus Lantgrauius Thuringiae, dominus terrae Haſſiae, comes Palatinus Saxoniae, obiit in Gotha.* Huic autem ſtatim in Principatu ſucceſſit Ludouicus VI. (*e*). Idem tutelam geſſit Henrici illuſtris (*f*), adhuc minorennis, qui natus fuit a. 1218. dum pater ipſius a. 1221. fuit defunctus (*g*). Licet etiam matrem Iutam, quousque vidua manſit, regimen inſimul adminiſtraſſe, tradat ANTONIVS WECKIVS (*h*): Poſtquam autem Ludouicus expeditionem ſanctam ſuſcepiſſet, Hydrartum delatus, occubuit (*i*). Ipſum autem Henricum regimen adhuc minorennem ſuſcepiſſe ex variis ipſius diplomatibus pateſcit (*k*). Immo ipſum anno aetatis

(*c*) verba ſunt AVTHORIS *Hiſtoria Landgrauiorum* c. XII.

(*d*) c. XXXVI.

(*e*) c. XXXVII.

(*f*) HORN *Henrico illuſtri* cap. II. §. 2.

(*g*) HORN cap. I. §. 7.

(*h*) *Beſchreibung von Dresden* p. 104. De hoc FABRICIVS *Origg. Sax.* lib. VI. p. 574. *Defuncto ipſius patre, cum pubertatis nondum exceſſiſſet annos, Ludouicus IV. Landgrauius Thuringiae, eius auunculus, pueri tutelam, quam viuens eidem pater commiſerat, ſuſcipit; ſororique imperium relinquit; qua neminem exiſtimabat populo Miſnenſi aequiorem.*

(*i*) HORN. cap. II. §. 12.

(*k*) HORN. c. II. §. 14. SPANGENBERG *Adel Spiegel* p. I. lib. V. c. V.

tis XVI. iamdum factum fuiſſe maiorem, docet GEORGIVS FABRICIVS (*l*) dum ait: *Henricus cum ex ephebis exceſſiſſet: Conſtantiam ducit Leopoldi filiam;* quod factum fuit a. 1234. De Friderici Admorſi filio Friderico dicit AVCTOR (*m*) *Hiſtoriae Landgrauiorum: Friderico praenominato a. 1325. defuncto ſucceſſit Fridericus filius eius, aetatis ſuae anno XV.* Fridericus Strenuus Thuringiae Landgrauius defuncto a. 1349. Friderico Graui patre a Carolo IV. imp. octodecim annorum factus, tutor fratrum ſuorum minorennium, Balthaſaris, Ludouici et Guilielmi I. ad decennium fuit conſtitutus, vsque dum iunior ex fratribus decimum ſeptimum aetatis annum obtigerit. De quo GEORGIVS FABRICIVS (*n*): *Defuncto patre, cum de prouinciarum diuiſione varia conſilia inirentur, optimatibus viſum eſt, vt tutoris nomine atque auctoritate Fridericus omnes adminiſtraret, fore enim viribus coniunctis magis inuictos.* Idemque die Martis poſt Valentini 1350. ſuo fratrumque nomine fuit inueſtitus. Guilielmus III. Dux Saxoniae a. 1425. natus, a. 1445. ideoque ſaltim viginti annorum, cum Friderico II. Electore, fratre ſeniore, terras diuiſit (*o*). Licet Sereniſſimi Saxoniae duces poſtmodum in Teſtamentis ſuis vigeſimum primum annum maiori aetati terminum conſtituerint. Sic enim in Teſtamento Ioannis Electoris de a. 1556. *Wann aber unſer Sohn, Hertzog Johann Ernſt das 21. Jahr vollbracht, alsdann ſoll un-*

(*l*) lib. VI. p. 576.

(*m*) c. XCI.

(*n*) lib. VI. p. 674.

(*o*) Haec et alia exempla adducit *Deductio Iſenacenſis* apud LONDORPIVM. Tomo XVI. p. 133.

unſer Sohn, Hertzog Johann Friedrich, auf gemeldetes unſers Sohns Joh. Ernſts, Begehren und Anſuchen der gepflogenen Vormundſchafft, bey Brüderlichen und guten Glauben, und wie Seine Lbd. in gleichen Fall wolten gethan haben, Beſcheid und Unterricht geben (*p*). Id quod etiam in reliquis Teſtamentis plerumque fuit obſeruatum. Idem annus in Teſtamento Erneſti Pii Ducis Saxo-Gothani 1654. fuit definitus, et ſi Princeps impuber ab imp. veniam aetatis impetrauerit, prout verba habent: *Würde auch es etwan bey der Römiſchen Kayſerlichen Majeſtät unſerm allergnädigſten Herrn aus beweglichen Urſachen, noch von uns oder ſonſten dahin gerichtet werden, daſs unſer elteſter Sohn nach Erfüllung ſeines achtzehenden Jahrs* veniam aetatis *erlangete; ſo wollen wir, daſs vor offt Hochgedachter unſerer Gemahlin Lbden nebens dem Vormundſchaffts-Collegio nichts deſto minder in der ihnen aufgetragenen Vormundſchaffts-Adminiſtration mit ihm zugleich, bis er das 21te Jahr erfüllet, fortfahren, nach derſelben Zeit aber unſer Gemahlin Liebden die Vormundſchafft allein mit jetzigedachtem unſerm Sohn ſo lang, bis noch einer aus den Jüngern auch ſeine voigtbare Jahre erreichet, continuire: Welches denn auch alſo mit den ſubſtituirten Vormündern, wann unſere Gemahlin Lbden nach dem 18. Jahr unſers Sohns verſterben ſolte, bis zu Endigung des 21ten Jahrs zu halten; Nach Erlangung aber deſſen, hat unſer Sohn die Vormundſchafft der Jüngern Brüdere, und des Landes Adminiſtration allein zu verführen etc.*

§. XXXII.

In Sereniſſima gente Brunſuicenſi ex maiorum inſtitutis annus aetatis decimus octauus ad maiorem aetatem fuit definitus, de quo Friderici Pii Teſtamentum de a. 1477. (*q*): *Vün-*

(*p*) Apud LYNIGIVM Contin. II. p. 485.

(*q*) Extat apud LVNIGIVM *Fortſ. der andern Continuation* p. 262.

Vünde ſiick ock, na Willen des Allmechtigen Godes, dat wy vor demſelben unſes Sones Son, (Henricke) ehr he to ſodamen vorgeſcreven namlicken achteyn Jar gekomen wäre, van Dodes wegen affgiengen, ſo geven und ſetten wie ome, denn alſſe nu, und nu alſſe denn, to rechten waren Vormündern, unſe getruwen Rede unſes Landes Lüneborg, alle Geiſtlick und Wertlick, und den Rad to Lüneborch, und andern Uemende, den ſulven unſes Sones Sohn wy den genanden unſern Reden, by alſo dann getruwen Loffien und Eeden, darmede ſe uns und unſer Herscup bewant ſyn, mit ſynen Landen und Luden, wolto menesde, und on truwelicken na orem Witten und ſyenen, alſe ſee vor dem leve Gode willen bekant ſyn, vortoweſende, und to vorſtande, ock denn alze nu, und nu alze denn bevelend, und bevalen gehabt hebben willen. Und wann he denn achteyn Jar olt geworden were, ſcullen ſe on to dem vullen Regimente ſyner Lande und Lute ſtaden und kommen laten, und ome den fort truwelicken helpen raden, und da denn, alſe truwen Underſaten orem Herren to donde wol geſoget.

§. XXXIII.

Iulius tamen Brunſuicenſis dux in vltimis tabulis ſuis a. 1582. (*r*) annum vigeſimum quintum iterum definiuit, his verbis: *ſo lange ſie unſer Gemahlin ihren Witwenſtand unverrückt, nicht allein gemelter aller unſer Kinder obriſter Vormünder ſeyn und bleiben, ſondern auch, ſo lange als unſer älteſter Sohn und verordneter regierender Hertzog Heinrich Iulius ſein vollkommenes Alter und zum wenigſten 25. Jahr erlanget, und ſeine Studia compliret haben wird, die gantze Fürſtliche Regierung haben und behalten, und unſern Söhnen und Töchtern, mütterlich und ufs treulichſte, und beſtem Ihrem höchſten Verſtande nach, fürſtehen ſol.* Ge-

(*r*) Extat apud LVNIGIVM *Fortſ. der andern Continuation* p. 301.

orgius Dux licet filium Chriſtianum Ludouicum reliquiſſet viginti annorum, in Teſtamento tamen a. 1641. ordinauit: *ehe und bevor unſerer Söhne einer das 25. Jahr erreichet, ſollen ſie ſich der Landes-Regierung enthalten.* Licet acutisſimus Ireconſultus, AVGVSTINVS LEYSERVS (*s*) probe adnotauerit, Brunſuicenſes duces, non attentis hiſce teſtamentis recentioribus, hodie anno aetatis XVIII. fieri maioris aetatis.

§. XXXIV.

Ad aetatem vero XVIII. annorum prouocatur in pactis inter Henricum et Wilhelmum fratres a. 1535. *Wann unſere unmündige Erben ihre vollkommene Jahr und Alter, als achtzehen Jahr, erlangen, und nicht ehe, ſollen der Vormünder und Räthe Gelübde, Zuſage, Brief, Siegel und Burgſchafft tod, ab und gefallen ſeyn* (*t*).

§. XXXV.

In domo Palatina per Conſtitutionem Rupertinam a. 1395. inter maiorem aetatem ad eligendum imp. qui ſecundum A. B. anno aetatis 18. atque ad regendas alias terras, quae anno aetatis 20. definitur, diſtinguitur verbis: Item, *wann die Wyle des Menſchen Jugend zunimbt, und an dem Wachſen iſt, ſo mag das Alter der Jugend ihr ſinnl. Kräffte und Vernunft nicht als natürl. haben, zu gebrauchen, darum ſo ſetzen wir auch, daſs unſer älteſter Sohn und ſeine Erben, der unſer Herrſchafft beſitzet, unſer Land die Pfaltz und auch Bayrn nicht regieren ſollen von eignem Gewalt, als lang er unter ſinnen zwanzig*

(*s*) de *tutela pactitia* §. 13.

(*t*) Vtrasque tabulas adlegauit AVGVSTINVS LEYSERVS de *Feudis Brunſuicenſibus et Lüneburgenſibus.*

zig Jahren iſt, dann nach Rath der dreyzehen Räthe, Graven, Ritter und Knechte, oder des mehrentheils unter ihn hernach geſchrieben, als das hernach geordnet iſt, ausgenommen doch ſo man einen Röm. König wählen ſolte, ſo mag alsdann zu derſelben Zeit unſer Erbe, der dann der Herre iſt, ſie ſelbſt ſeyn zu erwählen, nach ſeiner beſten Vernunft, wiewol er zu der Zeit unter zweintzig Jahren were, als ihm das dann von unſers Churfürſtenth. der Pfaltz wegen zugehöret. Licet de hac conſtitutione plurimum adhuc diſputetur, an iſta ſit genuina.

§. XXXVI.

Apud Haſſiae Landgrauios, lineae Darmſtadtienſis, etiam annus aetatis decimus octauus per Ferdinandi II. Caeſaris Priuilegium d. 18. Novembris 1625. ad maiorem aetatem fuit definitus, de quo REINCKINGIVS (*u*): *Sic et inuictisſimus imperator Ferdinandus II. ad petitionem quondam illuſtrisſimi et celſisſimi principis domini Ludouici Haſſiae Landgrauii, filio eius primogenito, domino Georgio, domino meo clementisſimo eiusque liberis et deinceps omnibus ex corpore domini impetrantis deſcendentibus maſculis, ad quos, iuxta familiae ſtatutum, regimen principatus peruenturum eſt, hoc Priuilegium concesſit: vt quilibet ex illis, quem ordo ad regimen admittit, quam primum XVIII. aetatis annum adimpleuerit, ad inſtar electorum, adminiſtrationem principatus ac ſi legitimam aetatem compleuiſſet, ſuſcipere posſit. Sublatis ex plenitudine poteſtatis, omnibus in contrarium diſponentibus iuribus et ſtatutis. Idque priuilegium ita conceſſum et Aurea Bulla adpenſa roboratum die 18. Novembris an.*

 1625.

(*u*) de *Regim. Secul.* lib. I. cl. III. c. 12. n. 57. OLDENBVRGER *Limnaeo Enucleato* lib. III. c. 11. §. 12. EVR. HEROLD. P. I. pag. 477.

1625. Secus eſt in domo Haſſo-Caſſellana, in qua annus aetatis vigeſimus quintus adhuc requiritur.

§. XXXVII.

In domo Holſatica Ferdinandus III. imp. a. 1646. indulſit (*x*): vt poſthac Holſatiae principes omnes ad regimen accedere queant, XVIII. tantum annos nati. Qua aetate illi principes omnes haberi debeant pro Maioribus. Idque ex indulgentia *auguſtali*. Et quidem ex hiſce rationibus, quod illi Principes Sleſuicenſis ducatus intuitu, anno XVIII. fiant maiores; adeoque valde inconcinnum fore, eundem habere alibi maiorem; iterumque minorem alibi eodem tempore. Et quoniam plurimi Germaniae principatus id habeant ex veteri inſtituto, quod XVIII. aetatis anno fiant maiorennes.

§. XXXVIII.

In domo Mecklenburgica annum vigeſimum quintum obtinere, Io. Alberti Ducis Teſtamentum de a. 1573. nos docet (*y*), in quo definitur: *Ferner ordnen und wollen wir, daſs beyde unſere lieben Söhne in einer Haus- und Hofhaltung, bis ſo lange der Aelteſte 25. Jahr, vollkommenlich alt, und ſeiner ſelbſt mächtig worden, beyſammen bleiben, und mit nichten in unterſchiedliche Hoffhaltung abgeſondert werden ſollen.*

§. XXXIX.

In domo Anhaltina, licet ad exemplum Saxoniae ducum ad maiorem Principum aetatem annus aetatis decimus octauus nunc requiratur, iſte terminus tamen priori aetate non adeo accurate fuit obſeruatus, de quo IO. CHRI-

(*x*) Apud LVNIGIVM P. Spec. *contin. II. ſub Hollſtein p. 288.*

(*y*) c. l. *Fortſ. der andern Continuation* p. 508.

CHRISTIANVS BECKMANNVS (z) A. 1508. *hat er nach Ableiben des Herrn Vaters ſich der Regierung ſeines Fürſtl. Erbtheils angenommen, welches in Köthen, Ballenſtät, Sandersleben, halb Bernburg und halb Zerbſt beſtanden, auch darauf dieſer Orten und Nahmentlich A. 1509. Dienſtags nach Lichtmeſſe der Stadt Sandersleben Priuilegia confirmiret, auch A. 1510. die Stadt Zerbſt ihn huldigen laſſen.*

§. XL.

Immo inter Comites etiam hoc obtinuit. Sic in pacto gentilitio a. 1520. (*a*) inter Mansfeldenſes Comites conuenit: *Es ſoll auch kein Herr, zur Regierung ſeiner Herrſchafft gelaſſen werden, er ſey denn ſechzehen Jahr alt. Würde aber ein Herr aus Bewegung oder Bedencken in ſeinem Teſtament oder letzten Willen verſchaffen und verordnen, daſs ſeine Kinder lengere Jahre ſolten bevormundet werden, ſolches ſoll von unſern Erben und Nachkommen, unverbrüchlich gehalten, und folge gelebet werden.*

§. XLI.

Exinde ſatis videmus, Principes imperii non per pacta gentilitia ſolum, ſed etiam teſtamenta maiorem aetatem poſſe definire. Et licet Dnus de LVDEWIG (*b*) adſerat, hoc in Germania principum nulli dari poſſe ſine iniuria in Caeſarem, imperium, conſanguineos, Ordines Prouinciales, atque Succeſſores, cum totidem exempla demonſtrent contrarium.

CAP.

(z) P.V.II. B. c. 12. p. 140.

(*a*) Extat apud LVNIGIVM *VI. Abtheilung* p. 121.

(*b*) de *puberum aetate* c. 9. §. 3.

CAPVT VI.

DE MODIS FINIENDI ILLVSTRIVM TVTELAM

A

IO. AVG. HELLFELD.

SVMMARIA.

§. I.

Tutela illuſtrium finitur morte, remotione et pubertate.

§. II.

Illuſtres in aeſtumanda pubertate, interdum habitum corporis reſpexerunt.

§. III.

Principes, qui ex electorum familiis progeniti, XVIII. anno maiorennes fieri, ſunt qui volunt.

§. IV.

Per pacta familiae maiorennitatis terminus coarctari poteſt.

§. V.

Solemniter fit dimiſſio ex tutela.

§. VI.

Quatenus ipſe tutor tutelam deponere et minorenni regimen committere queat?

§. VII.

Quomodo venia aetatis petatur et impetretur.

§. VIII.

Vicarii durante interregno veniam aetatis concedere queunt.

§. IX.

Nec deſunt exempla, quibus ipſe pater liberis ſuis veniam aetatis conceſſit.

§. X.

Venia aetatis non obtruditur.

§. I.

Finitur illuſtrium aeque ac priuatorum tutela morte pupilli vel tutoris, eaque vel naturali vel ciuili (*a*). Deinde quoque ex parte tutoris ceſſat tutela remotione ſuſpecti, qui tamen caſus inter illuſtres admodum raro

(*a*) Albertus Alcibiades Brandeburgicus a Carolo V. proſcriptus ſimul tutela priuabatur, qua patrueli Georgio Friderico Iaegerndorffio praeerat, et Ferdinandus Rom. Rex Iaegerndorffium Ducatum ſibi addicebat, donec pupillus adoleuiſſet cui illum demum reddidit 1558. Vide *Inſtitutiones iuris principum priuati* p. 166.

raro exiſtit. Potisſimum vero pupillus tutelam egreditur maiorenni conſequuta aetate. Quo tempore maiorennes fiant Germaniae proceres, vberius a B. STRVVIO in antecedenti monſtratum eſt capite. Inde pauca ſolum ſupplementi loco hic addere poſſumus.

§. II.

Et quidem maiores noſtros pubertatem ex habitu corporis aeſtumaſſe, ſpeculator Saxo docet (*b*). Hanc nil turpitudinis habuiſſe, monſtrauit Ill. a LEYSER (*c*). Imo interdum illuſtres ad habitum corporis in aeſtumanda pubertate reſpexiſſe, ex variis conſtat exemplis. In charta emancipationis Petri de Britannia, qui filius erat Ioannis Britanniae minoris comitis, ſic dicitur (*d*): *Philippus D. G. Francorum rex notum facimus - - quod in noſtra praeſentia perſonaliter conſtitutus, dilectus fidelis noſter Ioannes comes Britanniae, poſuit extra patriam poteſtatem et emancipauit Petrum de Britannia filium ſuum praeſentem* - ANNIS MAIOREM, *prout per* ASPECTVM CORPORIS *apparebat.* Simili modo in charta, qua Archiepiſcopus Turonenſis de nuptiis inter Delphinum et Annam, Iacobi vel Scotiae regis filiam ineundis, diſpenſat, haec obſeruamus verba (*e*): *poſſe pubertatem ipſo facto praeueniri ſed etiam hoc poſſe contingere ex ſola diſpoſitione et* habitu corporum *certificati ſufficienter de aetate ipſius ſerenisſimi ſponſi ſupradicti, nec non de habitu et virili diſpoſitione eiusdem tam ex multiplici noſtra conuerſatione cum eodem, quam etiam ex* accurato aſpectu *nouisſime ex cauſa et occaſione praemiſſorum* ad corpulentiam et membra *ſuae ſerenitatis etc.*

§. III.

(*b*) *Iur. Prouinc. Sax.* lib. I. Art. 42.
(*c*) *Meditat.* Spec. 327. m. 5.
(*d*) Vide ſupra P. V. Cap. II. Sect. II. §. 7.
(*e*) Vide ſupra P. I. Cap. III. §. 17. p. 157.

§. III.

Multis dubiis ſubeſſe videntur, quae habet Ill. MOSER (*f*): *Es praetendiren alle Fürſtliche regierende Neben-Linien derer weltlichen Chur-Häuſer, Krafft Herkommens, nach zurück gelegten 18. Jahr eben ſowohl zu Antrettung der Regierung befugt zu ſeyn, als die Churfürſten.*

§. IV.

Quod per pacta familiae tempus maiorennitatis a lege vel conſuetudine praefixum coarctari queat, docet Ill. LEYSER (*g*): *Quaero tamen, an non liceat, tempus maioris aetatis per pacta familiae arctari aut proferri. Et puto licere. Multa legibus definita ſunt, quae tamen pactis familiae mutari poſſe, omnes fatentur. Generalem regulam facio: in his, quae neque contra bonos mores ſunt, neque bonum publicum turbant, impune per pacta a legibus receditur. Exemplum in ordine ſuccedenti ab inteſtato, qui per pacta familiae quotidie inuertitur, occurrit. Suſtinentur etiam pacta familiae, quibus legitima filiarum et aliquando filiorum, maxime poſtgenitorum, imminuitur. Idem in pactis dotalibus fieri permittitur. Quidni ergo idem circa tempus maioris aetatis permittamus. Nec contradicit nobis* PAPINIANVS, *qui in* L. 38. de *pactis ius publicum priuatorum pactis mutari poſſe negat. Ius publicum enim ibi eſt, quod publicam ſalutem tangit, atque ſine huius detrimento mutari nequit.*

§. V.

Illuſtrium tutelam variis ſolemnibus interuenientibus finiri, quilibet ſibi perſuadebit. De antiquiori tempore exemplum ſiſtit AVENTINVS (*h*): *In eodem concilio Ludouicus Dux Boius more maiorum virilem togam ſumſit. Principes nimirum atque propinqui enſe, ſcuto, frumea iuuenem ornarunt,*

(*f*) *Staats-Hiſtorie Teutſchlands unter Carl. VII.* VII. p. 517.
(*g*) *Medit.* Sp. 328. m. 25.
(*h*) *Annal. Boiorum* lib. VII. cap. I. n. 6.

runt, moxque reipublicae pars eſſe coepit, qui antea domus duntaxat videbatur. Nec enim cuiquam arma ſumere tum antea licebat, quam Caeſar ſuffecturum probaſſet. Cum Iohannes Erneſtus iunior Dux Saxo-Vinarienſis e tutela dimitteretur, ſolemnia adhibita ſunt varia, de quibus MVLLER (*i*): *den 28. Octobr. kamen itztgedachtes Churfürſt Johann Georgens I. deputirte Räthe, nahmentlich 1) Philip Ernſt, Graf und Herr zu Mannsfeld, Hauptmann zu Leipzig und Eilenburg, 2) Johann Ernſt von Haugwitz, Präſident des Stiffts Naumburg und Zeitz, 3) Gottfried von Wolfframsdorf, Hauptmann zu Weiſſenfels, und 4) Johann Timaeus der Rechte Doctor und Cantzlar zu Zeitz, zu Weimar an, um die von gedachten Churfürſten bis hieher geführte Vormundſchafft und Adminiſtration der Weimariſchen Lande zu reſigniren, und ſolche dem älteſten Herzoge allda, Johann Ernſten, dem Jüngern, nebſt der reſp. tutel und Curatel ſeiner andern ſieben jüngern Brüdere, abzutreten. Montags iſt der* actus reſignationis tutelae *folgendergeſtalt ſolenniter vorgenommen worden. Vormittage um 9. Uhr ſind die Churfürſtl. Geſandten aus ihren Gemach durch die Weimariſche Cantzler und Räthe, 1) Wolfgang Spelten, 2) Hanns Melchior von Wittern, 3) Friedrichen von Koſpot, 4) Samuel Goechhauſen, und 5) Laurentium Braunen auf den groſen Saal geführet, und obenanzuſtehen angewieſen worden, darauf hat ſich der älteſte Herzog zu Weimar, obgenannter Johann Ernſt, ſamt allen ſeinen Brüdern, Friedrichen Wilhelmen, Albrechten, Johann Friedrichen, Ernſt, Friedrich Wilhelmen und Bernhardten auch eingefunden, und zur lincken Hand von den Churſächſiſchen Commiſſariis in der Länge des Saals herunter geſtellet, die Weimariſche Cantzler und Räthe haben unten gegen die Churſächſiſchen über, und dann hinter jenen die Secretarien, Cantzelliſten, Renthereÿ-Verwandte und andere Hoff-Diener geſtanden. Als nun die Stellen von allerſeits alſo genommen, hat*

(*i*) *Annal. Saxon.* Anno cIↄIↄcxv. d. 28. et 30. Octobr. Adde de LVDEWIG *append.* diff. de *aetate puberum et maiorum* p. m. 170.

hat im Nahmen des Churfürſtens alſo der Cantzlar D. Timaeus proponirt, in einer etwas langen Rede, und da derſelbe mit der Rede etwas inne hielte, reichte der Graf von Mannsfeld dem älteſten Herrn, Hertzog Johann Ernſten, das bishero gebrauchte Cantzley-Secret, beneben dem groſen Inſiegel, ſowohl auch die Cantzley-Cammer- und Rentherey-Schlüſſel, (welches alles die Churſächſiſchen Geſandten kürzlich zuvor von dem Cantzler und Räthen abgefordert) in die Hände, dargegen übergab der Hertzog dem Grafen die Vormundſchaffts-Quittung und den begehrten Revers wegen der Baley Thüringen, hierauf fuhr der Cantzler Timaeus in ſeiner Rede fort, mit dem ſchlieſslichen Anhange, weiln der Churfürſt, Zeit währender Vormundſchafft, die Räthe, Officirer, und alle Diener an dieſen Weimariſchen Hofe, nicht weniger auch die gantze Landſchafft in Gelübde und Huldigungs-Pflicht gehabt, ſo ſolten die deshalber ufgeſetze, Loskündigungs-Formuln abgeleſen, und ſodann gleichfals ausgeſtellet werden, und geſchahe die Ableſung durch des Grafen Secretarium Jacob Morgenſtern. Auf dieſe des Cantzlars zu Zeitz propoſition hat Herzog Johann Ernſt, auf alle Punckte zierlich und zur Gnüge ſelbſt geantwortet, womit ſich ſodann dieſer Actus geendet, und iſt darüber erheblicher Urſachen halber durch nachbenannte reſp. creirte und immatriculirte drey Notarios, mit Nahmen Johann Evandern, Fürſtl. Sächſ. Rentmeiſtern, Heinrich Thürſchen, Cammer-Secretarium, und Johann Höcknern, Stadtſchreiber, ein Inſtrument aufgerichtet, und zu Zeugen obenbenannte fünf Sächſiſche Räthe requiriret, auch vom Churfürſten obgedachtermaſſen eine unter dero Hand gefertigte offene Schrifft ausgeſtellet, und darinnen Cantzlar, Cammer und Hoff-Räthe, ſowohl die im Conſiſtorio verordnete, wie auch Cammer- und Hoff-Junckern, Amtleute, Hof-Prediger, Praeceptores, Rentmeiſter, Secretarii, Cantzley- und Rentherey-Verwandte, Schöſſere, Verwalthere und Gleits-Leute, auch ſonſt alle und jede am Hofe zu Weimar anweſende Officirer und Diener ihrer Pflicht, womit ſie dem Churfürſten bishero verwandt und zugethan ge-

we-

weſen, ledig und loſsgezeblet worden, dergleichen Relaxations-Brief iſt auch an die Grafen und Herren, die von der Ritterſchaft, Bürgermeiſter, Räthe der Städte, Richter, Schultheiſſen und Gemeinden ergangen.

§. VI.

Quod tutor minori, qui nec maiorennitatem eſt conſequutus, nec veniam aetatis ab imperatore impetrauit, tutela depoſita, regimen committere poſsit, admodum videtur dubium. Interim exemplum, quod huc facit, exhibet MVLLER (k): *Ueber bereits mündlich beſchehene Erklärung zur Mündigkeit, hat der König in Pohlen und Churfürſt zu Sachſen, an Herzog Johann Georgen zu Sachſen-Weiſenfels ein Schreiben, ſub dato Warſchau, abgeben laſſen, und darinnen angeführet: wie bekandt, daſs er, nach Abſterben deſſen Vater, weiland Johann Adolphs, bey noch nicht erreichten mündigen Jahren, die Ober Vormundſchafft und Adminiſtration, wie ſich gebühren wollen, übernommen habe: ob nun wohl die Jahre der Minorennität noch nicht völlig verfloſſen; nachdem aber gegen den König Er, der Herzog, ſich dieſe Zeit über alſo betragen, daſs ſein geneigtes und gefliſſenes Gemüth darob zu verſpühren; ſo wolle der König zum Zeichen ſeiner gegen demſelben habenden Affection, ihme dieſes dargegen erweiſen und ihn Dero über ſie habenden Curatel freygeben und entlaſſen, mit der nunmehrigen Erlaubniſs, die Adminiſtration und Regierung dero Lande alſo zu führen, gleich ob er maiorennis wäre, etc. Geſtalt dann auch bereits deshalber an den Königl. und Churfürſtl. Stadthalter, auch Geheimden Raths-Directorem und Geheime Räthe, Notification gethan worden wäre.*

Den 14. May ging zu Leipzig dieſer notable Actus vor, indem der König in Pohlen durch dero obriſten Cantzler, Herzog Chriſtian Auguſten zu Sachſen, Biſchoffen zu Raab, obbemeldten Dero noch nicht volljährigen und bisher unter der Chur Curatel geſtandenen Räte, Herzog Johann Georgen zu Weiſſenfels, nach ertheilter venia aetatis, vor mündig und Regierungsfähig ſolenniter erklähren laſſen, dergleichen Actus in dem Chur-Hauſe zu Sachſen noch nie geſchehen.

§. VII.

Porro impetrata aetatis venia itidem tutela finitur. Quo-

(k) *Annal. Saxon.* ad diem 8. Maii 1697.

Quomodo haec ab imperatore petatur et impetretur, docet KOENIG (l): *Gleichwie die conceſſio veniae aetatis in Anſehung der minderjährigen Chur und Fürſten des Reichs unter die Kayſerl. allerhöchſten Vorrechte gehöret; Alſo kan ſelbige nicht bey dem Cammer-Gericht, ſondern einig und allein bey den Reichs-Hoff-Rath geſuchet und erhalten werden, und pfleget man hiebey folgendes zu beobachten,* 1) *wird an Ihro Kayſerl. Maj. im Nahmen der Ober-Vormündere des minderjährigen Chur- und Fürſten des Reichs eine allerunterthänigſte Supplic bey dem Reichs-Hoff-Rath dieſerhalben überreichet, und zugleich* 2) *hinlängliche teſtimoniales, addito aetatis documento, wegen der guten Eigenſchafften, und ſelbſt eigner Landes Regierungs-Fähigkeit beygebracht,* 3) *wird an Ihro Kayſ. Maj. von dero gehorſamſten Reichs-Hoff Rath ein allerunterthänigſtes Gutachten darüber erſtattet; und wenn ſolches* 4) *allergnädigſt approbiret,* 5) *die Obervormundſchafftliche Interims Regierung aufgehoben,* 6) *venia aetatis würcklich ertheilet, und darüber* 7) *das Kayſerl. diploma in forma conſueta ausgefertiget, ingleichen* 8) *ein Kayſerl. Patent dieſerhalben an die Landes-Regierung abgeſendet, und hievon* 9) *ſowohl an die Ober-Vormündere, als* 10) *an das Vormundſchafftliche Geheime Raths Collegium, Nachricht gegeben. Endlich aber* 11) *notificiret der auf ſolche Weiſe veniam aetatis erlangte minderjährige Stand des Reichs die ihme von Kayſerl. Majeſtät ertheilte Majorennität der allgemeinen Reichs-Verſammlung durch ein zu dem Ende an ſelbige abgelaſſenes Schreiben.*

Multis ex cauſis memoratu dignae ſunt litterae, quibus Maximilianus I. Anno CIↃIↃXVIII. Antonio Yſenburgico veniam aetatis conceſſit. Quae ſequentis fuit tenoris (m): *Wir Maximilian von GOtt Gnaden erwählter Römiſcher Kayſer, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs in Germanien, zu Hungarn, Dalmatien, Croatien etc. König, Ertz Hertzog zu Oeſterreich, Hertzog zu Burgund und Braband, und Pfaltzgrafe etc. Bekennen für uns und unſer Nachkommen an Reich öffentlich in dieſem Brief, und thun kund allermänniglich, daß unſer Kayſerlichen Majeſtät glaublich angezeigt iſt, daß der Edel unſer und des Reichs lieber Getreuer Philips von Iſenburg Graffe zu Büdingen, mit mercklicher Schwachheit und Gebrechlichkeit ſeines Leibs dermaſſen beladen iſt, daß er ſeiner Graffenſchafft und Kinder mit nothdürftiger Verwaltunge und Aufrichtunge nit fürſtehen kan, oder mage, darumb denn jetzmals der Edel*

(l) *Selectis iuris publ.* P. VII. p. 1.

(m) apud KOPP, *Proben des Teutſchen Lehn-Rechts* Praefat. p. 26.

Edel Dieterich von Iſenburg genants Graffen Philipſen Bruder, demſelben Graffe Philipſen, und ſeinen Kindern zu gut durch etliche ſeine Freund zu Curator und Vormundſchafft geſetzet, und an unſerm Kayſerlichen Cammer-Gericht darzu beſtättigt worden iſt, und ſolche Curation und Vormunderſchaft etliche Zeithero verwaltet und ausgeriebt hat, und aber wir gnugſamlich Unterrichtunge und Wiſſen entpfangen, wiewohl Graffe Anthoni von Iſenburg genants Graffe Philipſen von Iſenburg Sohn, unter den mündigen Jahren, daß er dannoch eins verſtändigen täglich guten Weſen und der maſſen iſt, daß er fürhin zu Regierunge gemelts ſeins gebrechlichen Vatters Graffenſchaft, Herrſchaft, Leut und Güter, auch Beſatzuug, Gericht, Rechts und anderen, ſo einem regierenden Graffen und Herrn, des Heiligen Reichs gebühret, zu verwalten und zu gebrauchen gnugſam, und ihme ſolches führo zuzuſtellen iſt, zuſamt dem, daß ſolch Regierunge und Ausrichtunge genants Anthoni von Iſenburg, mit ringerem Koſten, auch ihme ſelbſt, ſeinem Vatter und Schweſtern, nützlicher, weder durch Curation und Vormundſchaft, darin ſie bisher geweſen, geſchehen möge, aus dem allen und andern mercklichen und treflichen Urſachen, uns darzu bewegend; So ſeind wir als Römiſcher Kayſer und die höchſte Obrigkeit bewegt, daß wir ihne in dem gnädige Verſehunge und Hülf thun erzeigen, ihne aus dem vätterlichen Gewalt, der gehabten Vormundſchaft und Pflege, desgleichen genanten ſeinen gebrechlichen Vatter aus anderer vorgehabter Curation ſetzen, auch ohn angeſehen, daß er gemelter Graffe Anthoni der mindern und erſt achtzehen Jahr nach ſeiner Geburt gelebt, um Zulaſſung und Erſtattung des Alters und eigner Verwaltunge und Regierunge, ſamt der Curation und Verſorgünge gemelts ſeines gebrechlichen Vatters gnädiglich mittheilen und verleyhen wollen, in Anſehunge, daß wir allen und jeden des Heilgen Reichs getreuen Unterthanen, Verwanthen, und zuvoren Graffen und Edelgebohrnen Perſonen, ſo für unſer Kayſerl. Majeſtät, in blühender Jugend, beſonder Vernunft, Tugend und Erbarkeit, durch gnugſame glaubwürdig Anzeige, erſcheinen, in derſelbigen Graffenſchafft, Herrſchaften, Leut und Gütern, zu Hülf und Fürſtand, aus Kayſerlicher Macht Gnade zu erzeigen, geneigt ſein, beſonder auch angeſehen, daß der vorgenant Graffe Anthoni, obgenant ſeins Vatters einiger Eheleiblicher Sohne iſt, damit er ſich auch von Jugend auf zu mehrer Vorſichtigkeit, Tugend und Gerechtigkeit befleiſſen, und darin alſo aufwachſen ſoll und mag. Und demnach ihne aus dem vätterlich Gewalt, der Vormundſchaft und Pflege, darinne er vorgeſtanden iſt, entledigt und geſetzt, und ihme fürther Macht, Freyheit und Gewalt gegeben,

ein

ein einiger Curator und Tutor gemelts ſeins gebrechlichen Vatters und unvergeben Schweſtern zu ſein. Auch deſſelbigen ſeins Vatters ererbte und zugebührende Graffenſchaften, Herrſchaften Leut, Gebieth und Güter, wie die Nahmen haben mögen, nichts davon ausgeſcheiden, auch nach ſolchs ſeins Vatters tödlichen Abgang gemelte ſeine Erbſchaft ſelber in eigner Perſon, zu regieren und zu verſehen. Von ſeines Vatters, ſeine und ſeiner Schweſter gehabten Curatoren, Vormundern, Pflegern, auch alle andern fordern gegenwärtigen und künftigen Ambtleuten und Dienern, ſamt und ſonderlich ihre Vormundſchaft, Curation und Adminiſtration, Aembter una Befehlshaber, wie ſich gebühret, Rechung und Bezahlung zu empfahen und davon zu quittiren, ſein angebohrn Siegel zu gebrauchen, Lehen zu empfahen und zu leihen, durch ſich ſelbſt oder ſein vollmächtig Anwälde, deßhalben gebürlich Eyde zu ſchweren, auch von andern ufzunehmen zu Gericht und Recht zu ſtehen, zu fordern, zu antworten, und weß ſein Nothdurft erheiſchet, ſonſt in oder auſſerhalb Rechts und Gerichts, alle und jede Sachen zu handlen und zu beſchlieſſen, in aller Maaß als ob er ſein genugſam Alter vollkommlich erreigt het, und was er alſo in oder auſſerhalb Rechts handelt und ſchaffet, das ſoll gegen allermänniglich gantz kräftig und bündig ſeyn, geben und verleihen, dem obgenanten Graffe Anthonien dieſe unſer Kayſerl. Gnade, Freyheit, Vortheil und Erſtattunge, aus oberzehlten und andern eignen Bewegnüß, auch aus Röm. Kayſ. Macht Vollkommenheit und rechter Wiſſen, und mit Kraft diß Briefs, ſetzen, meynen und wollen, daß ſich bemelter Anthon von Iſenburg, ſolcher unſer Gnad und Freyheit in allen Hendlen an allen Orten in und auſſerhalb Gericht und Rechts gebrauchen und der genieſen ſoll und mag, von männiglich ungehindert, derogiren auch derſelbigen Kayſ. Macht Vollkommenheit rechter Wiſſen und eigner Bewegnus, in dieſem Fall alles diß, ſo dieſe unſere Kayſ. Gnade und Freyheit auch ihme dem gemelten Graffe Anthonien von Recht oder Gewonheit zu einige Weiß gantz oder zum Theil Widerſtand oder Abbruch thun möge, und von unſern Vorfahrn am Heiligen Reich Löblicher Gedächtnuß, uns oder ſonſt jemands geſetzt, geordnet, oder eingeführet wäre, oder künftig, und beſonderlich dem Geſätz unſers Vorfahren Conſtantini, welches Inhalt, Wille, und anfahend: daß Manns-Perſonen etc. dieſer Freyheit, für ihrem zwantzig jährigen Alter zu gebiethen, nit ſtatt haben, und allen andern Geſätzen und Rechten, ſo hierwider geſein oder verſtanden werden möchten, den allen und jeden inſonderheit, als ob die mit nemlichen Worten hierin beſtimbt oder ſpecificirt worden, wie wir obgeſchrieben in dieſem Fall derogirt und ent-

entzogen haben wollen. Und nachdem in demnechſt geſchrieben Geſätz erſehen wird, daſs dergleichen erlangte Freyheit, dem Richter verkündigt werden ſoll, von dem Beweiſſunge zu thun, und wir dann ſein obriſter weltlicher Richter und Herr ſein, ſo wollen wir alſo dieſe unſer Gnad und Freyheit für vollkommen haben, und das ihme ohne Noth ſey, dieſelbigen einigen unſerm Richter in dem Heil. Reich zu verkündigen, und anzuzeigen, noch durch ſein eigne Perſon einige Beweiſſunge ſeins Alters oder Geſchicklichkeit zu thun, angeſehen, daſs wir des, wie vor angezeigt, gnugſam erfahren und gut Wiſſens haben, ſonder dieſe unſer Gnad und Freyheit nach ſeinem Nutz, Willen und Gefallen, zu gebrauchen allwege Macht haben ſoll, dann wir darzu aus rechter Wiſſen, unſer Kayſerlich Decret und Bekräftigung gethan, und hierin alle Mängel, ſo deſshalben in einige Weiſs erſcheinen möchten, aufgehabt und erfüllt haben wollen, und thun das alles aus Kayſerlicher Macht Vollkommenheit in Kraft diſs Briefs, und gebiethen darauf aus derſelbigen Kayſerlichen Macht allen und jeden unſern und des Heiligen Reichs Churfürſten, Fürſten, Geiſtlichen und Weltlichen Prälaten, Graffen, Freyhen, Herrn, Ritter und Knechten, Hauptleuten, Vice-Thumen, Ambtleuten, Richtern, Gerichten, Rechten, Bürgern und Gemeinen und ſonſt allermänniglich von was Würden, Stands oder Weſens die ſein, und ſonderlich obgenante Graffe Philips von Iſenburg ererbte und zu gebührende Unterthanen, und Zugehörige Edel und Ohnedel Geiſt- und Weltlichen, daſs ſie ſich dieſer unſer Kayſerlichen Gnad und Freyheit keineswegs widerſetzen, noch darwider in einige Weg erzeigen, oder handeln, ſondern gemelten Graffen Anthonien dabey getreulich handhaben, ſchützen und ſchirmen, und ſonderlich, daſs gemelte ſeins Vatters Graffe Philipſen ererbte und angebührende Lehen, Mann, Unterthan und Verwanten in oder auſſerhalb ſeiner Graffenſchafft und Herrſchaft geſeſſen, genanten Graffen Anthonien von Iſenburg hierauf unterthänig und ge-

gebührlich Gehorſam leiſten, und als ihrem rechten Herrn Huldunge und Pflichtunge und gewärtig ſeyn, als lieb einem jeden ſey unſer und des Reichs Ungnade und darzu ein Poen nemlich hundert Margk lötigs Golds halb in unſer Kayſerlich Cammer und der ander halb Theil dem obgenanten Anthonien von Iſenburg Graffen zu Büdingen, ſo oft einer freventlich hierwider thut, unabläſſig zu bezahlen, zu vermeyden, mit Urkund diſs Briefs beſiegelt mit angehangendem Inſiegel; Geben in unſer und des Heil. Reichs Stadt Augſpurg am Neunzehenden Tage des Monats Auguſti nach Chriſti Geburt Fünfzehen Hundert und im Achtzehenden, unſers Reichs des Römiſchen im Drey und dreyſigſten, und des Hungariſchen im Neun und zwantzigſten Jahre.

§. VIII.

Ad iura ſoli reſeruata imperat. ſpectat quoque ius veniam concedendi aetatis (*n*). Sicuti vero S. R. I. Vicarii durante interregno eadem fere, quae imperatori competunt iura, ita quoque ſibi ius, imperii proceribus veniam aetatis largiendi vindicarunt. Sic S. R. M. Pol. et El. Sax. tanquam vicarius imperii maiorennitatem dedit Caeſareae Maj. Ruſſ. tanquam Holſatiae principi (*o*).

§. IX.

Tandem non deſunt exempla, quibus ipſe pater ſuis liberis veniam aetatis dedit. Sic Ioannes Erneſtus Dux Saxo-Vinarienſis per teſtamentum filios ſuos declarauit maiorennes, de quo MVLLER (*p*): *Richtete Herzog Johann Ernſt zu Sachſen Weimar ein Teſtament auf, und erklärte darinnen unter andern dero beyden Söhne, Printz Wilhelm Ernſten und*

(*n*) HOFFMANN (GOD. DAN.) de *iure imp. principibus Germaniae veniam aetatis concedendi.*

(*o*) *Staats-Secretarius* de Anno 1745. p. 177.

(*p*) *Annalibus Saxon.* ad A. 1682. d. 26. Nov.

und Printzen Johann Ernſten, für voigtbar und maiorennes, wiewohl dem ältern Printzen, zu Erfüllung des 21. Jahres, nur 8. Monat ermangelt haben. De Wilhelmo IV. Haſsiae Landgrauio MOSERVS (q): *Landgraff Wilhelm zu Caſſel, hatte in ſeinem erſten Teſtament Churfürſt Auguſten zu Sachſen, den Herzog zu Würtenberg und ſeine beeden Brüder Ludwig und Georgen zu Vormündern ſeiner Kinder ernannt, er erklärte aber hernach 1586. in ſeinem letzten Teſtament ſeinen ältern Sohn vor majorenn.*

§. X.

Erneſtus Fridericus II. Dux Saxo-Hildburghuſanus per teſtamentum conſtituerat, vt filius primogenitus veniam impetraret aetatis, imo ipſe Dux imperatoris gratiam pro illa concedenda implorauerat. Aſt mortuo duce varia oriebantur dubia, de quibus relatio apud MOSERVM (r): *Nachdem in dem Fürſt-Väterlichen Teſtament vom 6. Maii 1745. Ihro allerglorwürdigſt nunmehr regierende Kayſ. Maj. um die gnädigſte Conceſsion der veniae aetatis für des Herrn Erb-Printzens Durchl. von dem Durchlauchtigſten Herrn Teſtatore ſelbſt, allergehorſamſt erſuchet und die Fürſtl. Landes-Collegia, nebſt der Landſchafft, zugleich dahin angewieſen worden, daſs bey Ihro Kayſ. Maj. ſie ebenfals dieſerwegen mit unterthänigſten Bittſchrifften einkommen ſollten; Ob des Herrn Erb-Printzens und Landes-Succeſſoris Hochf. Durchl. ſich deſſen, was Ihro in nurberegter Väterlichen Diſpoſition ſolchergeſtalt zu gute enthalten iſt, entweder begeben, oder wenigſtens ſich deſſen noch zur Zeit nicht bedienen können? Ob nun zwar pro negatiua angeführet werden könnte, daſs wie der klare Buchſtaben der Fürſt-väterlichen Willens-Meynung, wegen zu ſuchender veniae aetatis, vorhanden; alſo dergleichen punctuellement zur Erfüllung gebracht werden müſste,* per iura notoria, e. g. in

(q) *StaatsR.* T. XVII. p. 371.

(r) *Beytrag zu dem neueſten Staats-R. und Staats-Hiſtorie Teutſchlandes* P. I. p. 11.

L. 46. D. de pactis. ibi: Seruari in hoc quoque defuncti voluntatem. L. 1. C. de SS. Eccleſ. ibi: Ne ſint caſſa iudicia eius. Nihil enim eſt, quod magis hominibus debeatur, quam vt ſupremae voluntatis liber ſit ſtylus, et liberum, quod iterum non redit, arbitrium. L. 5. D. teſtamenta quemadmodum aperiant. ibi: publice expedit, ſuprema hominum iudicia exitum habere. *Hiernächſt auch der höchſtſeeligſte Herr Vater ſelbſt* (quippe de quo ipſa iura praeſumunt, quod optimum pro liberis ceperit conſilium, L. 7. pr. C. de Curator. furioſor.) *zu dieſer Anordnung die erheblichſte Urſache angeführet und dem Durchlauchtigſten Landes-Succeſſori das Zeugniſs beygeleget: Daſs ſolche in allen Fürſtlichen Tugenden und denen einem künfftigen Landes-Regenten nöthigen Wiſſenſchafften, durch göttlichen Seegen wohl qualificiret, dahero im Stande und vermögend wären, ohnerachtet Sie die im Fürſtl. Haus Sachſen hergebrachte Majorennität der 21. Jahre noch nicht erreichet, der Landes-Regierung füglich und zu des treuen Landes wahrem Beſten, fürzuſtehen. Wovon derowegen, daſs ſo ſchlechterdings nicht wieder abzuweichen ſey, es ſcheinen mögte; So zeigen ſich dennoch ad tuendam affirmatiuam fürnemlich folgende Betrachtungen, daſs gleichwie* 1) *obige Diſpoſition lediglich auf Fauorem et vtilitatem des Hochf. Landes-Succeſſoris ihre Abſicht hat, und aber* 2) *ein jeder* iuri et fauori pro ſe conceſſo renunci*iren kan*, L. 29. et 46. D. de pact. vel contemnere ea, quae pro ſe introducta ſunt. L. 6. C. de LL. neque inuito obtrudatur beneficium, L. 69. D. de Reg. Iur. Seneca de Beneficiis lib. II. cap. XIX. in fine, verbis: Non eſt beneficium, accipere cogi: Ante des, oportet, mihi arbitrium mei, deinde beneficium. *Alſo* 3) *dem Durchlauchtigſten Erb-Printzen, zumahl* tanquam Maiorennitati proximo, *die freye Willkühr, ſich dieſes* beneficii *zu bedienen, oder nicht zu bedienen, hoffentlich um ſo weniger werde zu verſagen ſeyn, da Ihro* 4) *nicht einmahl verwehret werden könnte, wenn ſie ſich ſo gar ſelbſten auch des* iuris ſucceſſionis ex primogenitura Con-

ſti-

ſtitutione ſibi ſoli competentis *entſagen wollten*, *dahero* 5) ſi, quod maius eſt, liceret, tanto magis licebit, quod minus eſt. L. 21. D. de Reg. Iur. c. 53. Eod. in 6to. *Demnechſt* 6) *was oben* de voluntate Defuncti diligenter cuſtodienda et ſeruanda *angeführt worden, ſogar auch nach den Römiſchen Rechten ſelbſt, ſeinen ſtarcken Abfall leydet, wenn die Teſtamentliche Diſpoſition hauptſächlich ihre Abſicht auf den Nutzen und Vortheil des Erben oder einer andern im Teſtament bedachten Perſon führet, dieſe honorirte Perſon gleichwohl aber, ſich des Vortheils zu gebrauchen, ſelbſt Bedencken findet.* Licet enim 7) e. gr. liberi naturales per Teſtamentum Patris a ſummo Principe confirmatum legitimari posſint; ſec. Novell. 89. c. 10. tamen hoc aliter non ſortitur effectum, niſi et liberi ipſi conſentiant. cit. Nov. 89. c. 11. in princip. verbis; Generaliter autem in omnibus, qui per praedictos modos deducuntur ad legitimum ius, tunc hoc volumus obtinere, dum et filii hoc ratum habuerint. *Dahero auch* 8) *um gleicher Urſachen willen nicht weniger bey denen Emancipationibus derer Kinder ſelbſt eigene Einwillig- und Genehmhaltung erfordert wurde.* Iul. Paul. in Recept. Sentent. Lib. 2. tit. 25. §. fin. ibi: Filius familias emancipari inuitus non cogitur. L. 5. C. de emancipat. liberor. ibi: Si tamen perſonae ipſae (ſcil. liberi) ſub geſtorum teſtificatione parentum ſuam etiam voluntatem conſonare depoſuerint. *Und ſolcherley Zeugniſſe finden ſich* 9) *noch ſehr viele in dem Römiſchen Recht ſelbſten, welches doch die Beobachtung derer lezten Willen auf das ſtrengſte ſonſt in Regula einſchärffet; aus welchen wir uns um beliebter Kürtze willen nur beziehen wollen*, e. gr. *auf* L. 1. §. 1. D. vbi pupillus educari debeat, verb. Et nonnunquam a voluntate Patris recedit Praetor. L. 14. §. 6. D. de religioſis ibi: Nec voluntatem teſtatoris ſequendam, ſi res egrediatur iuſtam ſumtus rationem. L. 5. §. 19. D. de Adminiſtratione tutor. ibi: Vsque adeo autem licet tutoribus praeceptum negligere, vt ſi pater cauerit: Ne quid rei ſuae diſtraheretur, vel ne mancipia diſtrahantur, vel ne veſtis vel ne domus, vel ne aliae res peri-

culo ſubiectae; liceat eis contemnere hanc patris voluntatem.
Da ſich nun 10) im Fürſtl. Hauſe Sachſen, Erneſtiniſcher Linie, ſelbſt ein gleichmäſſiger Caſus noch vor wenig Jahren ergeben hat, indem weyl Herrn Herzog Ernſt Ludwigs zu Sachſen Meiningen Hochfürſtl. Durchl. in Ihrem An. 1721. errichteten und von weyl. Ihro Kayſ. Maj. Carolo VI. glorwürdigſten Andenckens, confirmirten in Domini de Ludolf Tr. de Iure primogeniturae in Appendic. Faſc. II. p. 97. ſqq. zu leſenden Teſtament und deſſen § 9. hiſce verbis: Da aber nach unſerm tödtlichen Hintritt unſers ſo dann am Leben ſeyenden älteſten Printzens Lbd. das achtzehende Jahr erfüllen würde; achten wir nicht nöthig, vorermeldte unſere freundlich geliebte Herren Vetter, Brüder, Schwäger und Gevattere Lbd. Lbd. Lbd. Lbd. mit der Ober-Vormundſchafft weiter zu beläſtigen, ſondern wollen, daß vor ſolchen ſo dann und wann er ſeine Reiſen abſoluiret, venia aetatis bey Kayſerl. Maj. ausgewürcket werde: welchen falls ſolcher die Mit-Regierung ſelbſt zu verführen hat. etc. zwar diſponiret hat, deſſen hinterlaſſener Erb Printz und Landes-Succeſſor aber, Herr Hertzog Carl Friedrich zu Sachſen-Meiningen, ohnerachtet er ſeine Reiſe abſoluiret gehabt, dennoch, des väterlichen praecepti ohngeachtet, vielmehr, um ſeiner und des Landes eigener Wohlfahrt willen, nicht nur biß zum Beſchluß des 21ten Jahres unter der Vormundſchafft geblieben, und veniam aetatis nicht geſuchet, ſondern ſich auch nachhero und biß zu ſeinem im Frühling An. 1743. erfolgten Ableben, der Mit-Regierung ſelbſt geäuſſert, und ſolche vielmehr ſeinem Herrn Oncle, dem Herrn Herzog Friedrich Wilhelm zu Sachſen-Meiningen, beſtändig überlaſſen hat; Als können wir 11) unſers Orts nicht zweifflen, es werden ſich des Herrn Erb-Printzens Ernſt Friedrich Carls zu Sachſen Hildburghauſen Hochf. Durchl. einer gleichmäſſigen Freyheit gebrauchen, und von Suchung der veniae aetatis, um der bald jetzo zu berührenden erheblichen Beweg Urſachen willen, noch zur Zeit, biß Sie es künfftighin Dero Convenienz gemäſſer befinden mögten, gar füglich abſtrahiren, folglich biß dahin unter der Fürſt. Mütterlichen Vormundſchafft verbleiben können. Jedoch wird, Unſers unterthänigſten Ermeſſens, nöthig ſeyn, daß Dieſelbe, wie es biſſanhero nur mündlich und diſcurſive geſchehen iſt, alſo Dero feſte Entſchlieſſung nunmehro auch entweder coram Collegiis oder coram Notario, oder aber in einem eigenhändigen Document, zu erkennen geben, damit ſolches an Ihro Kayſ. Maj. in die hiernechſt zu übergebende allergehorſamſte Anzeige gebracht und die allergnädigſte Confirmation ausgewürcket werden könne.

* * *

REPER-

REPERTORIVM
LOCVPLETISSIMVM
IN
BVRCARDI GOTTHELF. STRVVII
ICTI
IVRISPRVDENTIAM
HEROICAM
SEV
IVS QVO ILLVSTRES VTVNTVR
PRIVATVM
EIQVE
AB EDITORE ADDITAS ELEGANTISSIMAS
SELECTASQVE OBSERVATIONES
IN
COMMODIOREM OPERIS HVIVS PRAESTANTISSIMI
LIMATISSIMIQVE VSVM
CONFECTVM ADIECTA PRAEFATIONE
DE DIVERSA RELATIONE PRINCIPVM
IMPERII
A
IOANNE ANDREA HOFFMANNO
IVR. VTR. DOCTORE.

CIϽ IϽCC XLVIII.

BENEVOLO LECTORI

S. D. P.

IO. ANDR. HOFFMANN.

I. V. D.

Principes imperii etſi ob eminentem libertatem, qua praediti ſunt, dignitatem regiae propinquam prae ſe ferant, quin imo plurimi eorum vere regia maieſtate ſplendeant, vt archidux Auſtriae, elector Saxoniae, Brandenburgicus, Brunſuico-Luneburgicus, dux Holſatiae, Landgrauius Haſſo-Caſſellanus, dux Sabaudiae etc. adeo vt iure meritoque de ſacratiſſimo imperatore dicatur, illum eſſe ducem et caput regum, ſeu quod idem eſt, eum imperare regibus; hoc tamen ſolummodo ad publicum eorum ſtatum pertinet, quo ſcilicet illi cum imperio reſpiciuntur; ſed alius adhuc in iis ſeſe exſerit ſtatus, quo illi nimirum absque imperio reſpiciuntur, et priuatus nuncupatur.

Principes igitur imperii, quatenus cum imperio exiſtunt, publico gaudent, quatenus vero absque illo conſiderantur, fruuntur priuato ſtatu. Hinc ſinguli varias in vna coniunctas perſonas recipiunt. Nam quemadmodum vnus idemque homo in diuerſis ſtatibus ſibi inuicem non repugnantibus ſeu legibus non prohibitis eſſe, vt et vnus idemque ſimul pluses [illegible] perſonas gerere poteſt, modo munia,

quae

quae perſonas illas comitantur, ab eodem ſimul obiri queant; (per ea, quae habet PVFFENDORFF *de iur. nat. et gent.* L. I. c. I. §. 14. et HERT. diſſ. *de vno homine plures ſuſtinente perſonas)* ita et quilibet principum imperii in vna perſona diuerſas tam publicas quam priuatas repraeſentare poteſt, modo ſibi inuicem non contrarientur.

Cum igitur principes varias perſonas in ſuis ſtatibus admittant, quae aut publicae aut priuatae ſint, ſequitur, iura eorum exinde enaſcentia modo publica modo priuata eſſe debere. In publico autem ſtatu ſiſtuntur vel vt eccleſiaſtici vel vt ſaeculares et illi iterum vel archiepiſcopi, vel epiſcopi, vel principes abbates etc. ſunt. Hi vero vel reges vel electores, vel archiduces, duces, principes, marchiones, comites Palatini, Landgrauii, Burggrauii etc. exiſtunt. Et hi aut ſub imperatore ſeu capite quodam in S. R. Imperio vniti reſpiciuntur, aut intuitu ſuorum territoriorum diuerſorum rurſus vt principes, comites, dynaſtae etc. conſiderantur, vel quatenus iis cum exteris res eſt. Hoc caſu ex iure naturae, gentium et publico illuſtrium vniuerſali, illo ex pactis, iure ciuitatis publico, iſto ex legibus, obſeruantia et conſuetudinibus imperii eorum conditiones publicae diiudicandae ſunt. Quod autem ad priuatum eorum ſtatum attinet, in eo vtuntur iure priuato, quo nimirum gaudent priuati in ſtatu naturali exiſtentes et nec ſubditi nec imperantes ſunt, hincque eiusmodi negotia ſuſcipiunt, quae iis cum aliis hominibus imperio carentibus communia ſunt, vti ſunt celebratio ſponſaliorum, matrimoniorum, dotis, dotalitii, donationis propter nuptias, ſponſalitiae largitatis conſtitutio, exercitium maritalis, patriae et dominicae poteſtatis, repudia, diuortia, adoptiones, legitimationes filiorum naturalium, cuſtodia ventris, partus ſuppoſitio, emancipatio, tutela et cura, ſucceſſio tam teſtamentaria, quam ab inteſtato, ſubſtitutiones,

tiones, fideicommiſſa, pacta, contractus, pignora aliaque plura, de quibus infra pluribus acturi ſumus, perſpecto antea paulo penitius principum ſtatu publico.

Iura publica igitur principum imperii (prouti ex ſuperioribus patet) applicanda ſunt aut ad negotia, quae illis cum ſummis imperantibus exteris, aut ad ſtatum imperii publicum, aut ad ditiones, quibus imperant. In quolibet quaedam ſingularia occurrunt. In primo enim caſu nullum alium niſi Deum ſuperiorem agnoſcunt, hincque in ſtatu naturali viuunt, atque ſecundum illum ex doctrina iuris naturae et gentium ius belli, pacis, foederum, legationum, commerciorum etc. vti alii ſumma poteſtate gaudentes, qui Gallis *Souverains* dicuntur, habent, nec non vt alii aequales tractandi ſunt, vtuntur titulo auguſto, *Nos Dei gratia* et reliqua. Vid. *Diſcurſus praelimin.* quem opuſc. de *potentatu ſtatuum* S. R. I. praemiſimus p. 8. ſeqq. p. 24.

Sed quod eorum perſonas publicas intuitu imperatoris atque imperii concernit, vel vt vaſalli, miniſtri tam imperatoris quam Auguſtae, munia ſc. eminentiora reipublicae obeuntes, et quidem vel intuitu caeremoniarum ſacrarum, vel bellorum, vel iuditiorum, vel redituum publicorum vel aulae, cubiculi, menſae, nec non imperatori ſuas in imperio partes agenti, conſilio et opera ſuccurrentes reſpiciuntur, vel vt aequales et ſocii aeſtumantur, adeo, vt cum imperatore foedera ſancire, et vti vulgo dicitur, garantiam praeſtare queant, vti in ſanctione pragmatica Auſtriaca factum eſſe, a nobis monſtratum eſt in *diſcurſ. praelim.* cit. p. 9. titulo honoris ab imperatore eccleſiaſtici nepotum, *lieben Neven*, ſaeculares vero conſanguineorum, cognatorum etc. *Oheimen, Vetter* ſalutantur; vel cum reliquis imperii ordinibus concurrunt, et quidem quatenus cum illis communi Germanici imperii ſaluti negotiisque imperii publicis praeſto ſunt,

 ſeu

ſeu in propriis tam domus, quam ditionum rebus. Quando igitur vt vaſalli imperii reſpiciuntur, vaſallagio imperatori atque imperio obſtringuntur, *dem heiligen Reich und deſſen Haupt getreu, hold und gehorſam zu ſeyn*, tenentur exinde ad praeſtandam fidem, exhibendam reuerentiam imperatori tanquam domino ſuperiori, eundemque recognoſcunt iudicem ſupremum, ſint laici ſintue eccleſiaſtici principes, obligantur illi ad praeſtanda ſeruitia partim in ſolenni curia, partim in bellis etc. atque ad ſuccurrendum copiis nec non aere aduerſus omnes, vt et ad contribuendum, in quantum ex pacto in comitiis ſeſe obligarunt. Ex nexu cum imperio tam clerici quam laici ratione pacis publicae aliarumque cauſſarum iurisdictioni camerae imp. obnoxii ſunt, iisque exinde bellum aliis ordinibus inferre interdictum eſt.

Ex his igitur patet, principes imperii alias perſonas publicas ſuſtinere tanquam vaſallos, ac ſi cum imperatore ſeu cum exteris foedera, pacta ineant. Aliam etiam ſpeciem prae ſe ferunt in comitiis ratione diuerſarum ditionum ad illos pertinentium, quae aut ducatus, comitatus ſeu dynaſtiae imperii ſunt, et ſimul ab illis poſſidentur. Si igitur illis votum et ſeſſio annexa eſt, ſuffragia vero vt et ſeſſio ob diuerſa collegia ordinum imperii maxime differant, ſequitur, principes imperii aliam perſonam ſuſtinere in collegio principum, aliam in collegio comitum. In illo enim gaudent voto virili, in hoc vero curiato tantum. Hinc theſis noſtra, quamlibet nimirum perſonam principis admittere varios ſtatus, probata et ſtabilita eſt.

Sunt autem principes imperii vel ſaeculares, vel eccleſiaſtici (per ea quae ſupra dicta ſunt). Quilibet autem eorum itidem varios ſtatus admittit. Primo enim concurrere poſſunt cum exteris, tunc illud obtinet, quod ſupra deductum eſt. Secundo reſpiciuntur tanquam perſonae impe-

imperio adſtricti, et quidem vel vt vaſalli, vel vt ſocii, et cum vel ſine archi-officio. Si archiofficio imperii praediti ſunt, electorum, ſi illo carent, principum ſtricte ſic dictorum nomine inſigniuntur, atque prouti electores, ita et principes in laicos et eccleſiaſticos diuiduntur. Eccleſiaſtici vel vt ordines imperii, vel vt archiepiſcopi, epiſcopi conſiderantur. Illo caſu nexu feudali et vaſallagio imperatori atque imperio; hoc autem caſu pontifici obnoxii ſunt, hincque vtuntur titulo nos Dei et Apoſtolicae ſedis gratia, ex quo adhuc magis apparet eos duplices perſonas gerere, ſaecularem nimirum atque eccleſiaſticam. De his vt et eorum bonis eccleſiaſticis egregia et lectu digna habet ill. BOEHMER I. E. P. II. 3. 5. 124. 127. quae ſic ſe habent: *circa bona eccleſiaſtica immediata obſeruandum eſt, archiepiſcopatus, epiſcopatus etc. denotare vel ipſum officium ſacrum vel iura et bona huic officio cohaerentia. Poſteriori ſenſu denotant vniuerſitatem rerum et iurium, quae archiepiſcopatui, epiſcopatui aliisque praelaturis tanquam patrimonium eccleſiae per vniuerſam dioeceſin attributa eſt. In hac vniuerſitate ſiue complexu rerum et iurium continentur* 1) *ipſum territorium, cum vniuerſa ſuperioritate territoriali et inde dependentibus iuribus omnibus ſaecularibus.* 2) *Speciales dignitates ſaeculares territorio cohaerentes, vt electoratus, ducatus, comitatus etc., quorum titulis etiam poſſeſſores praefulgent.* 3) *voti et ſesſionis in comitiis* 4) *bona particularia eccleſiaſtica, quae olim praelatis in ſuſtentationem ex liberalitate maiorum erant asſignata. Ex his olim viuebant praelati, nec ſaecularem dignitatem aut ſuperioritatem territorialem affectabant ſua ſorte contenti. - - Archiepiſcopi, epiſcopi etc. ratione ſaecularis poteſtatis cum vniuerſo territorio caeſari et imperio ſubſunt. Suprema tribunalia imperii agnoſcunt, et ſubditi reſpectu cauſſarum ciuilium vnice ad ea, non ad curiam Romanam per viam appellationis recurſum habent, quin*

quod

quod DVPLICEM PERSONAM GERERE *dicantur praelati et principis et ſub diuerſi reſpectu etiam bona et iura poſſident, illo quidem bona menſae archiepiſcopali ex penu eccleſiae deſtinata, hoc vero reditus territorii, olim ducibus comitibusque aſſignata. Qui ergo factum, quod in lege publica imperii archiepiſcopatus et aliae praelaturae cenſu bonorum eccleſiaſticorum adſcriptae fuerint. Non alia rear de cauſſa, quam quod poteſtas ſaecularis ſubiiciatur eccleſiaſticae, vt dependens, vt minor, vt indignior, adeoque illa huius acceſſorium eſſe videatur, hoc ſenſu, vt ſicuti alia iura in commodum clericorum eccleſiis aſſignata ſunt, ita etiam territorium cum ſuperioritate. Vnde etiam territorium a qualitate peculiari regentis eccleſiaſticam denominationem des Stiffts, Biſsthums, Abtey etc. accepit. Et quia vſibus praelatorum inſeruit, latiori in ſenſu hoc quoque bonis eccleſiaſticis agglutinatum eſt. Dico latiori in ſenſu, quia rectius a bonis eccleſiaſticis ſeparantur, quod territorio praeſit epiſcopus, qua dux, princeps ſaecularis, aut comes.* Hinc in ſtatu eccleſiaſtico tanquam epiſcopi a bello abſtinere debent, cum militia ab eccleſia aliena ſit, per ea, quae idem ill. BOEHMER *iur. eccleſ. prot.* II, 320. 75. ZIEGLER tr. de *epiſc.* c. 17. alibique nec non alii doctores iuris canonici tradiderunt; ſed in ſtatu ſaeculari omnibus iuribus principum, vt belli, pacis, foederum etc. fruuntur, et ratione pacis publicae non minus ac laici iurisdictioni camerae ſunt adſtricti. PFEFFINGER *ad Vitr.* IV. lib. 4. I. §. 19. b. 295. Tanquam electores eccleſiaſtici praerogatiua gaudent, quod coronent imperatorem, nec non archicancellarii ſint, vt et cum aliis electoribus eligant imperatorem, in ſolemni curia, nec non in comitiis etiam deputationum et reliquis imperii conuentibus, ſemper cum reliquis electoribus ſeparatum forment collegium, vnam perſonam repraeſentent, et in aliis etiam eos concernentibus negotiis atque iuribus pro vna ſtent perſona, ceu pa-

tet ex illorum vnionibus. Deinde et electores ſingulatim in imperio noſtro conſiderantur, quatenus ſinguli prae aliis imperii ordinibus in celebratione curiae imperialis, praecipue vero in ſolemni coronationis electi regis Romani actu archiofficiis ſuis funguntur, vt rex Bohemiae archi-pincernatu, elector Bauariae archi-dapiferatu, elector Saxoniae archi-marſchallatu, elector Brandeburg. archi-camerariatu, comes Palatinus Rheni archi-theſauriatu. Concurrunt vt ordines imperii in praeſentandis ſuſtentandisque aſſeſſoribus iudicii cameralis, nec non aliis praeſtationibus ad imperii ſtatum ſuſtinendum. In circulis imperii iterum aliam ſpeciem prae ſe ferunt, adeo, vt modo directores, modo membra eorum reſpiciantur. Exempli loco ſit potentisſimus rex Borusſiae, qui vt elector in collegio electorum, in collegio principum vt dux Magdeburg. Pomeraniae inferioris, Mindenſis, Caminenſis Halberſtadt. Oſtfriſiae etc. votum habet virile, et in collegio comitum imperii itidem varia gerit vota. Intuitu circulorum imperii condirector eſt circuli Saxoniae inferioris ob ducatum Magdeburgenſem cum electore Brunſuicenſi, nec non in Weſtphalico circulo propter ducatum Cliuiae cum epiſcopo Monaſterienſi atque electore Palatino. Alias etiam ſolummodo vt membrum circulorum reſpicitur.

Poſſemus eodem modo quemlibet electorem ſpeciatim conſiderare, eiusque varias publicas perſonas oſtendere, ſi modo tempus et ſpatium harum plagellarum illud permitteret. Sic de electore Moguntino monſtrari poſſet, eum aliam perſonam gerere vt archicancellarium, aliam vt decanum collegii electoralis, et quomodo in comitiis imperii vniuerſalibus ſupremum habeat directorium, factae in illis ab imperatore propoſitionis omnium imp. ordinum nomine petat copiam, vnacum imperatore huius decreta in

comitiis aliisque conuentibus imperii nomine publicanda ſubſcribat, et ſubſignet vel ipſe vel per ſuum imperii vice-cancellarium. Quomodo ſit cuſtos et director archiui imp., omnia memorialia ac ſupplicationes pro impetrandis quibuscunque indultis, gratiis ac priuilegiis in aula Caeſarea per ſuum vice-cancellarium accipiat, in cancellaria aulica acta, atteſtata et alia magni momenti negotia pro imperio ſolus expediat, aulicum iudicium viſitet, illaque dirigat; nec non poſtas per totam Germaniam protegat, comitia ad electionem caeſaris neceſſaria conuocet, in collegio electorum proponat, coëlectores eidem iusiurandum praeſtent, et quae ſunt alia. Praeterea his etiam de electoribus addere poſſemus, illis nimirum incumbere officia, *die Ober-Aemter* dicta, eccleſiae Bambergenſi praeſtanda, quorum intuitu aliam induunt perſonam. Sed de his alio tempore. Vid. interea WAGENSEIL de officialibus c. XVIII. §. 7 - 10. ſeqq. Ad principes ſtricte ſic dictos potius nunc progrediendum, atque de illis idem docendum, niſi ad ſtatum eorum priuatum properandum eſſet. Habent enim, ſi electoralem dignitatem atque illa cum hac connexa iura excipis, itidem prouti electores varias publicas perſonas, tam intuitu exterorum, quam imperii atque circulorum. Illud tamen adhuc addendum, quod inter eos magiſter Teutonicus in comitiis imperii in eorum et quidem eccleſiaſticorum claſſe poſt archiepiſcopos ſedem ſuam habeat; in conuentibus vero circuli Franconici ratione ditionum immediatarum in illo ſitarum, inter praelatos collocetur. Cauſſa ea eſt, quoniam ibi non vt magiſter ordinis Teutonici, ſed vt praelatus reſpicitur, et conſenſu ordinum ad Ferdinandi I. imp. interceſſionem inter ordines circuli fuit receptus, hincque aſſeſſorem in iudicio Burggrauiatus Noriberg. conſtituit, teſte MVLZIO *repraeſent. maieſt. caeſ.* P. II.

c. 2.

c. 2. SCHÜZ IVN. L. I. HERT. diſſ. de *vno hom. plures perſon. ſuſt.* S. III. §. 5. STRVV. corp. I. P. p. m. 857. n. 75. Ex eiusdem ſtatu obſeruamus, vnum eundemque principem imperii diuerſo reſpectu vel absque medio vel cum medio interueniente ſubeſſe poſſe imperio. Vid. GAIL de *arreſt. imp.* c. 6. n. X. MEICHSNER T. II. dec. 6. n. 53. Nam cum ille XI. balliuias ſub ſe habeat, e. g. Auſtriacam, Tirolenſem, Alſaticam, Confluent. Franconicam, Biſſenſem, Weſtphalicam, Lotharingicam, catholicae religionis, atque inter euangelicas Hasſiacam, Thuringicam et Saxonicam, quae partim ſuperioritati territoriali ſubſunt, vbi nimirum balliuia ſita eſt, partim absque medio imperio ſubiectae ſunt, oneraque imperii praeſtant, vid. GRYPH. *von Ritter-Orden* p. 68. *Europ. Herold.* P. I. p. 334. IO. CASP. VENATOR *im Bericht von Marianiſchen Ritter-Orden*, STRVV. c. l. c. XXXII. §. 19. ſeqq. ſequitur, quod princeps atque vaſallus imperii modo mediatus, modo immediatus habendus ſit, hincque hac ratione varias prae ſe ferat perſonas. Idem inuenimus in ordine Ioannitico, cuius magiſter inter abbates principali dignitate praeditos in comitiis votum et ſesſionem habet, nec ſolum imperatorem atque imperium, ſed pontificem Romanum quoque, vt et ſupremum ordinis magiſtrum, qui Malthae ſedem habet, veneratur ſuperiorem. Pars patrimonii ordinis Ioannitici in Germania conſiſtit in balliuia Marchiae Brandeburgicae, cuius magiſter ſedem ſuam Sonneburgi habet, et landſasſius Pomeraniae habetur, qui tributa aeque ac alii ordines prouinciales Pomeraniae pendere debet, electoremque Brandeburgicum patronum et dominum directum agnoſcit. PVFFENDORFF *rer. Brandeb.* L. III. §. 30. Add. CHRISTIAN. de OSTERHAVSEN *im Bericht deſſen, was zu einer vollkommenen Erkänntniſs des Ritterlichen Ordens St. Iohannis von Ieruſalem*

zu *Maltha von nöthen*. Similia etiam exempla per alios imperii ordines adducere poſſemus, ſi diffuſiores eſſe vellemus. Sic enim multos Germaniae principes in medium proferre poſſemus, qui regis Bohemiae, archiepiſcopi Moguntini, epiſcopi Bambergenſis, principis Hirſchfeldenſis ſunt vaſalli. Teſtantur hoc exempla comitum Waldeccenſium, Landgrauiorum Haſſo-Caſſellanorum exiſtentium, principum Schwarzburgicorum, comitum Stolberg. Schoenbergiorum, qui electorem et duces Saxoniae recognoſcunt dominos directos, vid. B. BVRC. GOTTH. STRVVII *Elementa iuris feud.* Cap. VI. §. XXII.

Principes imperii autem non ſolum in imperio et circulis eius publicam ſuſtinent perſonam, ſed in territoriis quoque ſuis. Quemadmodum vero illi vel euangelicae vel catholicae religioni addicti ſunt, ita et eorum ſtatus et conditio modo auguſtior modo anguſtior eſt. Nam princeps euangelicae religioni adſcriptus profecto multo auguſtiorem ſpeciem multis in negotiis in territorio ſuo prae ſe fert ac catholicae eccleſiae addictus. Ille enim exercet iura circa ſacra interminate, ipſe eſt papa et epiſcopus in ſuis prouinciis, templa ſtruit, miniſtros eccleſiae conſtituit, iis dignitates, titulos, honores, ordines praeſcribit, atque concedit, eos remouet, ferias, faſtos et nefaſtos dies imperat, caeremonias ritusque determinat, ornatum, adparatum, habitum, veſtitum definit, eique modum dat, bona eccleſiae in eius tutela et reipublicae cura ſunt, de iis diſponit, non rapit, aut ad ſe trahit, res ad Dei cultum deſtinat, dirigit res ſacras vel quaſi, et religioſas, confert praebendas et beneficia in canonicatibus euangelicis, gaudet iure primariarum precum, vid. PFEFFING. *ad Vitr.* III, 2. §. 9. a. V, 2. 93. ad eius cameram ſeu fiſcum deuoluunt menſes papales, diſpenſat circa matrimonia, inceſtus, leges fert circa di-

diuortia aliasque cauſſas matrimoniorum, idque absque pontificis vel epiſcopi interuentu. Eſt iudex in diſsidiis coniugum, diuortiis, adulteriis, adeoque in propriis harum litium cauſsis, eius matrimonium nullis hominum legibus nec ad certos gradus eſt adſtrictum, eandemque in matrimoniis ineundis habet poteſtatem ac ſupremus imperans, vtitur iure aggratiandi, prohibet coetus, eos conuocat, atque dimittit, circa ſepulturas conſtitutiones promulgat, easque adplicat, interpretatur, et pro lubitu abrogat, et vt vnico verbo dicam, omnia, quae lege diuina poſitiua, Pace Weſtphalica, aliisque imperii legibus circa ſacra non conſtituta, illa iuſſui et arbitrio principis euangelici relicta ſunt, et quae ſunt reliqua a B. de LVDEWIGIO ex profeſſo in diſſ. de *praecipuo principis euangel.* explanata. Quaenam vero ex his iuribus catholico principi competant, quilibet tiro iuris pontificii facile perſpecta habebit. Alia autem iura communia habet princeps euangelicae religioni dedicatus cum catholico, nimirum, quod ſit ſuperior legislator, hincque leges et ſtatuta condat, eaque confirmet, vel iis deroget, priuilegia largiatur, eaque reuocet, auocatoria emittat, iura ciuitatis indulgeat, famam reſtituat, moratoria condat, veniam aetatis tribuat, illegitimos legitimet, magiſtratus conſtituat, iudicia ordinet, atque diruat, ordinationes politicas condat, academias inſtituat, dignitates, honores, inſignia conferat, aſyla aperiat, curſus publicos inſtruat, nundinas ſtatuat, Iudaeos recipiat, relaxet iuramenta, ferias indicat, monetas cudat, circa pondera, menſuras diſponat, pretia rerum determinet, copias paret atque exercitum collegat, vtatur iure ſequelae, delectuum, hoſpitationum, metationum, praeſidii, exſtruat fortalitia, munimenta, armamentaria, exerceat ius repreſaliarum, comitiorum, archiui, regalium, viarum publicarum, teloniorum, vectigalis et ripatica.

 exi-

exigat, tributa imponat, *Accis* et *Angeld* poſcat, ab iis quosdam eximat, adeſpota occupet, dominium ſibi vindicet in flumina, pontes, et quae ſunt multa alia. Vid. *meditat. de potentatu ſtatuum S. R. I.* a nobis edita p. 64. ſeqq. Salutatur ab imperatore Neue et Oheim, vtitur inſignibus, *Fürſten-Huth*, cera rubra, atque in multis aliis aliam eamque auguſtiorem perſonam prae ſe fert ac comites aliaeque perſonae illuſtres. Sufficiant haec de publico principis imperii ſtatu. Cum vero ſaepius repetitum ſit, eum non ſolum publico, ſed et priuato frui ſtatu, ex eoque varia iura deduci poſſe, atque de publico pauca in medium prolata ſint, ad priuatum progredimur.

Priuata vel quaſi principis perſona diiudicatur ex actionibus, quas cum priuatae conditionis hominibus imperio carentibus communes habet, neque directe ad rempublicam ſpectant, etſi illam indirecte concernere queant. Quamuis igitur perſonam principis priuatam ſtatuamus, non tamen exiſtimandum eſt, ac ſi ille aliaeque perſonae illuſtres eandem priuatam conditionem vel iura vti alii ſubditi, ſiue ſint ciues ſiue ruſtici, ſuſtineant. Agit quidem princeps in negotiis priuatis priuatam perſonam, non tamen ceu iurisdictioni obnoxii, qui nimirum actiones ſuas ad leges prouinciales accommodare debent, ſed illius eminentisſima dignitas, eximiaque libertas ſemper in eo reſpicitur, et remanet, nec ab illo ſeparari poteſt. Retinet igitur princeps etiam in priuato ſtatu ordinem ſuum ſpectatisſimum, quin imo eius negotia, etſi iuris priuati habeantur, creberrime tamen ſimul perſonam principis publicam concernunt, illamque attingunt, quo pertinent ſucceſſiones, ſi e. g. pater liberos ſpurios et naturales reipublicae praefecturus eſt, tutelae principum, nuptiae, donationes, contractus de terris alienandis ſiue adquirendis, imo delicta reſpectu imperii vel prouin-

cia-

ciarum perpetrata, etc. Sed ſi illius negotia tantummodo res priuatas concernunt, priuati iuris quidem habentur, ita tamen, vt reſpectus perſonae principis cum imperio exiſtentis nec ab eo, neque ab illius negotiis penitus ſeiungi queat. Quaeſtio inde oritur, quaenam iura in eiusmodi actionibus principi, illuſtribusque imperii obſeruanda ſint, et num ius naturae, gentium vel Romanum et canonicum illarum norma ſit? Cum vero hanc quaeſtionem excell. HELLFELDIVS in elegantisſima diſſ. praelim. de *fontibus iuris, quo illuſtres vtuntur* T. I. *iurispr. her.* praemiſſa, mirum in modum illuſtrauerit, eam praetermittimus. Negari quidem non poſſumus, illuſtres quandoque in negotiis priuatis commune priuatorum ius obſeruaſſe, atque adhuc hodie obſeruare, ſed exinde euinci nequit, illud eorum ſolam et vnicam normam eſſe. Obſeruamus potius, ius priuatorum, praecipue Romanum et canonicum illuſtres tantum in eo caſu in ſubſidium recepiſſe, quando illi in ſtatu mere priuato ſint conſiderati et leges patriae deficiant. Occurrunt quidem exempla, ex quibus patet, illuſtres pacto ſeſe iuri priuatorum obſtrinxiſſe, prouti in ſerenisſima domo Saxonica obtinet, vbi Auguſti duces ſuo iure viuere volunt, vid. MÜLLER. *Staats-Cabinet* P. IV. Obſ. I. §. II. TRANSACT. NVMBVRG. de A. 1554. verb. *Daſs da ein Artickel vorfiele, der ſich in die Sächſ. Rechte in der Haupt-Sache ziehen thäte, daſs darin demſelbigen Sächſ. Recht nach geſprochen werden ſolte.* Add. DEDVCTIO *Sachſen-Eiſenach contra Fulda reluit. Salzungen und Lichtenberg.* p. 40. Diſſ. prael. T. I. §. 37. p. 38.* *iurispr. her.* STRVV *corp. iur. publ.* c. XXVI. §. 6. 7. p. 1000. hoc tamen pactum regulam vniuerſalem in S. R. imperio conſtituere nequit, patet potius ex praxi, leges humanas, praecipue Romanas, canonicas, Longobardicas indiſtincte ad

eorum

eorum negotia priuata non applicari, nec ad ea applicari poſſe, inprimis quod attinet ad harum legum ſolemnia externa. Et huc commode trahi poſſe videntur verba ORDIN. IVD. AVL. IMP. T. II. §. 9. quae ſic ſe habent: *Hingegen wollen wir ſie an andere unnöthige Gerichts-Solennia dadurch dem Hauptwerck und genugſamer Erkundigung der Wahrheit nichts zu- oder abgehet, keinesweges verbunden, ſondern vielmehr auf den gemeinen Nutzen und Fürderung der heilſamen Juſtiz gewieſen und verpflicht haben.* In controuerſiis igitur principum ac ordinum imperii ſiue ipſo iure territorii, ſiue de aliis negotiis, quae in contentionem veniunt, decidendis, leges quidem priuati iuris adhibentur, atque hoc modo cauſſae illuſtrium iure priuatorum magnam partem diiudicantur; non tamen eodem ſemper rigore ac in priuatorum cauſſis ius dicitur, vid. HVGO de *ſtat. reg. Germ.* c. VI. §. 37. Sunt et aliae eorum actiones, quae non ſemper ſecundum iura priuatorum metiendae ſunt, ſed maiorem libertatem priuatis non competentem praeſupponunt, multa quoque principibus atque illuſtribus in eorum ſtatu priuato interdicuntur, quae aliis priuatis conceduntur. conf. TITIVS *iur. publ.* L. I. c. I. §. 48. Verum enim vero exinde minime cum aliis aſſerendum eſt, proceres imperii noſtri iure naturae et gentium tantum teneri. In certis cauſſis hoc quidem obſeruant, ſed his adiungenda ſunt iura patria, et pacta nec non receſſus cum ordinibus prouincialibus et familia contracti, conſuetudines etc. Quod ad patria etiam antiquiſſima attinet iura, de illis animaduertitur, in iis conſeruandis tenaciores fuiſſe atque eſſe illuſtres, atque inde multa ex Germanicis antiquis iuribus ſupereſſe in illuſtrium iuriſprudentia priuata notanda, quae fruſtra in priuatorum cauſſis applicantur. De iure canonico

nico adhuc notandum eſt, pontifices, etſi illuſtres praecipue in matrimoniis ad illud adſtringere voluerint, prouti fecit Nicolaus P. R. in cauſſa diuortii Lotharii et Thietbergae, vid. *iuriſpr.* T. II, 15. IV, 284. 292. 294. epiſt. XI. apud DV CHESNE T. III. p. 838. atque liberos ex matrimonio contra canones inito prognatos excluſerint, ceu patet ex exemplo Tancmari, Henrici Auc. ex Hatburgi velata matre procreati vid. T. III. *iuriſpr. her.* p. 631. nec non illuſtres creberrime illius ſolemnia in ſponſalibus et celebrandis matrimoniis obſeruarint, quod innumera exempla ſponſaliorum de futuro et de praeſenti aliorumque negotiorum teſtantur, attamen in omnibus non obtinuerunt pontifices, ſed quando illud retinuerunt illuſtres, ſponte factum eſt.

Haec de iuribus principum in ſtatu priuato. Sed progrediendum eſt ad eorum conditiones et ſtatus priuatos ipſos, qui, vti ſaepius dictum eſt, itidem varias admittunt qualitates, adeo, vt aliam ſpeciem prae ſe ferant ſponſalia, nuptias celebrantes, aliam poteſtatem domini, mariti, patris exercentes, aliam contractus ineuntes, delicta committentes etc. Inter ea igitur capita, quae priuati iuris eſſe poſſunt, referuntur ſponſalia, connubia et pacta dotalitia, hinc et illa primo loco in hoc praeſtantisſimo opere tam a B. STRVVIO, quam ab excellentisſimo eius genero, D. IO. AVG. HELLFELDIO, profeſſore iuris celeberrimo, ſolidisſima eruditione exhibita ſunt. Sponſalia autem contrahens in alio ſtatu exiſtere poteſt, ac connubium celebrans. Illud etiam in impubertate fieri poteſt, hoc autem minime. Ad hoc enim habilitas corporis requiritur, quae ſaepius apud illuſtres ex iure Romano diiudicatur. vid. T. I. p. 158. §. 18. ſeqq. *iuriſpr. her.* Si autem nuptiae conſummatae ſunt, tunc aliam perſonam ratione vxoris ſuſtinet, nimirum mariti, at-

que intuitu liberorum exinde oriundorum, patris, quae a ſe inuicem differunt. Maritus enim vxoris legitimus tutor eſt, habet poteſtatem in vxorem, penes eum eſt directorium ſocietatis coniugalis eiusque conſilium fragili feminae plerumque melius habetur, praerogatiuae eidem quaedam prae femina tribuendae, nec non vi maritalis poteſtatis vxorem quandoque ad actiones certas cogere poteſt. vid. pluribus T. II. p. 421 - 423. *iurispr. her.* Tanquam pater legitimus adminiſtrator eſt bonorum liberorum ſuorum, liberis, vt et vxoribus filiorum eorumdemque liberis alimenta praeſtare, eosque felices reddere et educare debet, eos ab aliis vindicare, atque coercere poteſt. Sed in puniendis et caſtigandis ſaepius concurrit patria cum imperantis poteſtate, vbi quaeritur, quodnam officium in hoc caſu praeualeat, ſi in modo puniendi liberos ſuos patris et imperantis officium obſeruare nequeat? Et recte illud imperantis praeualere ab excell. HELLFELDIO P. V. p. 34. *iurispr. her.* euictum eſt. Deinde pater emancipat, naturales legitimat, adoptat, et quae ſunt alia, quae quidem vt pater ſed cum imperio praeditus agit. Aliam deinde perſonam induit princeps imperii, ſi ei tutela per teſtamentum ſiue per pactum, ſiue ab imperatore defertur, ſiue legitimam ſubit, et quidem aut publicam aut priuatam adminiſtrat. Publicae tutelae iura ſunt eximia; ſed priuata non adeo magna habet commoda: Aliam porro agit perſonam in pactis et contractibus, et quidem quatenus illos cum aliis ordinibus vel cum exteris vel cum ſubditis init. In priori caſu eius obligatio ac perſona ex praeceptis iuris naturae et gentium nec non conſtitutionibus imperii conſideratur; poſteriori vero ex iuribus ciuitatis ſeu priuatis obſtrictus eſſe videtur. Vid. KEMMERICH. *introduct.* ad *ius publ.* Lib. VIII. c. XI. §. 1. ſeqq. 10.

STRAV-

STRAVCHII diſſ. de *contractib. princip.* Nunc ad donationes aliaque negotia priuati iuris progredi poſſem, dummodo illud tempus permitteret. Accipe interea haec pauca raptim confecta BENEVOLE LECTOR, benigne, noſtrisque Muſis faue, et vale. E muſeo ipſis Nonis Maii Anni

CIƆIƆCCXXXXVIII.

IVRISPRVD. HEROICAE

Pars I.

D. Io. A. Hellfeldii diſſertatio de fontibus iuris, quo illuſtres vtuntur.

Cap. I. de obſeruantia, iudicio et arbitrio inter gentes. p. 6.

Cap. II. de illuſtrium perſonis. p. 97.

Cap. III. de illuſtrium ſponſalibus et nuptiis. p. 141.

Cap. IV. de matrimoniorum inter illuſtres reſtricta fucultate. p. 209.

Cap. V. de matrimonio ex ratione ſtatus illuſtrium. p. 289.

Cap. VI. de ſponſalibus et matrimoniis illuſtrium impuberum. p. 404.

Cap. VII. de matrimoniis illuſtrium in gradibus probibitis. p. 477.

Pars II.

Cap. I. de iure diſpenſandi circa matrimonia illuſtrium. p. 1.

Cap. II. de matrimonio inaequali virorum illuſtrium.

Sect. I. de matrimonio inaequali iuris principia ſiſtens I. A. Hellfeldii. p. 23.

Sect. II. de matrimonio inaequali illuſtrium virorum exemplis illuſtrato. p. 66.

Sect. III. de matrimonio inaequali ad legem morganaticam. p. 111.

Cap. III. de matrimonio feminarum illuſtrium inaequali. p. 133.

Cap. IV. de matrimonio inter perſonas diuerſae religionis. p. 169.

Cap. V. de matrimoniis illuſtrium per procuratorem.

Sect. I. praecipua iuris capita circa haecce matrimonia exhibens. p. 222.

Sect. II. exempla matrimoniorum per procuratorem. p. 251.

Cap. VI. de matrimonio virgineo et conſcientiae illuſtrium. p. 363.

Cap. VII. de ſecundis illuſtrium perſonarum nuptiis. p. 391.

Cap. VIII. de poteſtate maritali in vxorem.

Sect. I. praecipua iuris capita exhibens. p. 421.

Sect. II. exempla imperii maritalis ſiſtens. p. 451.

Cap. IX. de dote et pactis dotalibus. p. 465.

Sect. I. de dote et pactis dotalibus exterorum. p. 473.

Sect. II. de Germaniae principum dote. p. 548.

Pars

Pars III.

Cap. I. de dote perſonarum illuſtrium.

Sect. I. de dote illuſtrium iuris principia exhibens. p. 6.

Sect. II. de vaſis et iocalibus, quae praeter dotem marito adferuntur. p. 34.

Sect. III. exempla regnorum dotalium. p. 52.

Cap. II. de donatione propter nuptias et Morgengaba.

Sect. I. de Morgengaba et donatione propter nuptias exhibens iuris principia. p. 96.

Sect. II. de ſponſalitia largitate et morgengaba. p. 123.

Sect. III. de donatione propter nuptias. p. 163.

Cap. III. de dotalitiis illuſtrium.

Sect. I. iuris principia, quae circa illuſtrium obtinent dotalitia. p. 206.

Sect. II. exempla dotalitiorum illuſtrium exhibens. p. 276.

Cap. IV. de polygamia illuſtrium. p. 432.

Cap. V. de partu ſuppoſito et cuſtodia corporis. p. 456.

Cap. VI. de liberis illuſtrium naturalibus.

Sect. I. de liberis illuſtrium naturalibus in genere et in ſpecie de eorum ſucceſſione. p. 510.

Sect. II. de excluſione ſpuriorum ex principibus natorum exteris. p. 601.

Sect. III. de ſpuriis illuſtrium Germanorum. p. 624.

Pars IV.

Cap. I. de repudiis illuſtrium. p. 1.

Cap. II. ſiſtens diuortiorum, ab illuſtribus extra Germaniam factorum exempla. p. 68.

Cap. III. de diuortiis illuſtrium praeſertim Germanorum.

Sect. I. de diuortiis illuſtrium Germanorum, iuris exbibens principia. p. 225.

Sect. II. diuortia illuſtrium Germanorum exemplis illuſtrata. p. 282.

Cap. IV. De iudice cauſſarum, quae inter illuſtres agitantur matrimonialium. p. 373.

Cap. V. de adoptionibus illuſtrium.

Sect. I. de adoptione in genere, iure et ritu adoptandi illuſtrium. p. 406.

Sect. II. de adoptionibus illuſtrium Germaniae. p. 444.

Sect. III. de adoptionibus regum et principum exterorum. p. 476.

Cap. VI. de legitimatione filiorum naturalium illuſtribus natorum. p. 527.

Pars V.

Cap. I. de patria illuſtrium poteſtate.

Sect. I. iuris exbibens principia. p. 5.

Sect. II. ius patriae poteſtatis exemplis illuſtratum. p. 87.

Cap.

Cap. II. de emancipatione illuſtrium.

Sect. I. iuris exhibens principia. p. 167.

Sect. II. emancipationis illuſtrium exempla ſiſtens. p. 177.

Cap. III. de illuſtrium concubinis. p. 207.

Cap. IV. de tutelis illuſtrium exterorum.

Sect. I. iuris ſiſtens principia. p. 319.

Sect. II. tutela illuſtrium exterorum illuſtrata exemplis. p 341.

Cap. V. de tutelis illuſtrium Germanorum exempla ſiſtens. p. 413

Cap. VI. de iure, quo Germani circa tutelam allod. et feud. vtuntur generatim. p. 586.

Cap. VII. de diuerſis tutelae illuſtrium ſpeciebus variisque eam conſtituendi modis. p. 616.

Pars VI.

Cap. I. de tutela teſtamentaria, legitima, datiua, materna et pactitia. p. 1.

Cap. II. de confirmatione tutorum vel curatorum. p. 69.

Cap. III. de excuſationibus tutorum vel curatorum voluntariis et neceſſariis. p. 101.

Cap. IV. de poteſtate et obligatione tutoris intuitu perſonae ac bonorum pupilli ſeu minoris. p. 125.

Cap. V. de maiore principum aetate. p. 148.

Cap. VI. quibus modis tollatur tutela. p. 200.

Quoad

Quoad allegationes Tomorum notes quaeſo.

a) Tomus I. ſequenti modo allegatur: I, §. 8, 10. n. c. Vbi numerus Romanus *tomum*, alter numerus *paragraphum*, tertius *paginam* quartus notas indicat.

b) Tomus II. eodem modo deſignatur, v. g. II, 20. vbi, vti et in ſequentibus §§phi omiſſi ſunt, et primus numerus Romanus Tomum, ſecundus paginam monſtrat.

c) Tomus III. non minus allegatur quam per numeros e. g. III, 15.

d) Tomi IV. allegatio per numeros e. g. IV, 18. peragitur.

e) Tomi V. ſigna per numeros e. g. V, 22. indicantur.

f) Tomus VI. per numeros e. g. VI, 34. exhibetur, interdum tamen ſequenti modo VI, c. 3. §. 4. et paginae omittuntur, quoniam typographus quandoque imprimendo repertorio praeuenit elaborationem materiarum hoc tomo continentium.

Aales,

Aales, filia Lud. R. Franc.
- - vxor Guil. comitis Pontini extitit. II, 475.
- - eius dos et maritagium recenſetur. *ib.*
Abaſtire
- - quid ſignificet. III, 517.
Abbates
- - an titulo illuſtris decorati fuerint. I, 21.
Abbatia
- - eius bona num in dotalitium concedi queant. III, 246.
Abdalla, Maurorum rex
- - cuiusnam filius fuerit. II, 184.
- - quomodo rex euaſerit. *ib.*
- - quid in eius matrimonio prouiſum ſit. *ib.*
- - ei Alfonſus rex Legionis ſororem ſuam Thereſiam in matrimonium dedit. II, 180.
- - eius matrimonium, erepta pudicitia, diſſolutum eſt. *ib.*
- - cum eo Thereſia noluit concumbere, antequam chriſtiana ſacra fuerit amplexus, *ib.* 183 ſq.
Abderhamannus Maurorum rex.
- - eius petitum ad Ramirum regem Legionis. I, 8.
Abdicatio liberorum apud Romanos
- - per Diocletianum imp. fuit abrogata. V, 93.
- - ea vt et reſciſſione finitur patria poteſtas. *ib.* 178.
Abigail vxor Dauidis.
- - cum ea Dauid inaequale matrimonium iniit II, 68.
Abrahamus Patriarcha
- - eius matrimonium cum Cethura num ad L. morganat. fuerit. II, 118. 119.
- - filium Iſmaelem ex Hagare procreauit. III, 559.
- - Lotum, fratris ſui filium adoptauit. IV, 478.
- - eius nuntius, Iſaaco vxorem quaeſiturus, quid ſecum attulerit. III, 123.
Acamantes Theſei filius
- - quid ei in dotem datum fuerit. II, 513.
Acerba
- - interficitur coram altari. II, 394.
d'Acres (Ioanna)
- - eius mariti enarrantur. II, 142.
Actio
- - pro dote repetenda cui competat. III, 31. ſeqq.
Actius, vice-Comes Mediolan.
- - ei a femina ſua partus ſubſtituitur. III, 473.

Adalboldus orient. Saxon. rex.
- - matrem duxit vxorem. I, 485.
Adaluualdus rex Longob.
- - poſt patris obitum tutelae maternae ſubfuit. V, 405.
Adam, Sator generis humani.
- - Euam tanquam ſui ſimilem agnouit. II, 118.
Adela coniux Lud. VII. R. Gall.
- - a marito regno praefecta eſt. V, 62.
Adela Lud. VII. Gall. R. filia.
- - Ricardi, Henr. II. R. Angliae filii ſponſa IV, 182.
- - eam ducere appetiit Henr. II. Angl. R. *ib.*
Adela, Ottonis Diuitis March. Miſn. filia.
- - dimiſſa eſt a Primislao, rege Bohem. IV, 277.
- - num incluſa ſit in monaſterium Waſſerburg. *ib.* et 329.
Adelbertus Marchio Ital.
- - ei ſubſtituitur filius ab vxore ſua Bertha. III, 473.
Adelheida Theobaldi Vochburg. March. filia.
- - coniux Frid. I. imp. ab hoc dimiſſa. IV, 312.
Adelheida, Lud. II. Saltatoris dicti, filia.
- - vxor Odalrici, comitis de Vinaria, dimiſſa ab eo eſt. IV, 334.
Adelheid Lothar. R. Ital. vxor.
- - ei conſtituitur dotalitium in terris. III, 220.
- - nubit Ottoni M. Imp. ex ratione ſtatus I, 300. §. 6.
Adelheida Henrica Victoris Amadei Sabaud. ducis filia.
- - ei conſtituitur a Ferd. Bau. elect. donatio propter nuptias. III, 178. 342. II, 513.
- - ei datur dos per tabulas dotales. II, 501.
- - de eius dote quid in tabulis dotalibus conuentum ſit. *ib.* 513.
- - ſponſalitia largitas quaenam ei aſſignata a ſponſo. III, 129.
- - dotalitium quodnam ei conſtitutum ſit III, 342.
Adelheid de Müntzenberg vid. Müntzenberg
Adelheida Saynenſ.
- - ei ſub dotis nomine ab Henr. Raugrauio quaedam caſtra etc. aſſignantur. III, 424.
Adelſtanus, Eduardi I. R. Britann. filius nothus
- - rex declaratur. III, 582.
- - mater eius quaenam fuerit. *ib.* 581.
- - patri ſuo, excluſis etiam filiis legitimis in Angliae regno ſucceſſit. *ib.* 583.
Adelwinda
- - concubina Caroli M. V, 216.
Adfinitates
- - ad firmandas vires conciliantur I, 355. §. 78.
- - earum denegatio an anſam belli praebeat. I, 388. ſeqq. §. 123.
Adgnati
- - pupillis tutores in teſtamento ſcribere non poſſunt. VI, 5.

Ad-

Adgnati
- - ius contradicendi habent in ſucceſſionibus liberorum ex inaequali matrimonio natorum. II, 59.
- - ſuo fauori renunciare poſſunt. *ib.*
- - pactis inter ſe initis liberos ex matrimonio inaequali natos a ſucceſſione excludere poſſunt. *ib.* 61.
- - in feudum ſimul et in allodium auitum proprio iure num ſuccedere et adquiſitum repudiare poſſint. III, 18.
- - defuncti facta praeſtare non debent. *ib.*
- - quatenus dotem praeſtare debeant. *ib.* 28. ſeqq.
- - quatenus ad dotalitium obligentur. *ib.* 250.
- - illuſtres, fratri ſ. agnato regenti ſunt ſubiecti. V, 23. ſeqq.
- - iis competit tutela *ib.* 223.
- - ex primaeua regni delatione, deficientibus proximioribus, ad regni vocantur ſucceſſionem. *ib.*
- - iis in quibusdam regnis tutela interdicitur. *ib.*
- - iis intereſt, vt res publica bene adminiſtretur. *ib.*
- - ad adminiſtrationem bonorum varie vocantur *ib.* 590. 593. 610.
- - iis competit tutela feudalis minorum agnatorum. *ib.* 600.
- - excludunt in feudali tutela teſtamentariam et maternam. *ib.* 611. 648.
- - non ſolum, ſed interdum quoque ſimultanee inueſtiti, confratres et cognati ad tutelam admittuntur feudalem. *ib.* 612.
- - prouti olim ita et hodie a tutela publica excludi nequeunt. *ib.* 648.

Adgnatus
- - ſucceſſori ſuo impuberi num per teſtamentum tutores ſcribere poſſit. VI, 9.

Adminiſtratio
- - bonorum allodialium minorum diſtinguitur ab eorum tutela. V, 593. 630.
- - in quo conſiſtat. *ib.* 632.

Adoloardus ſ. *Adoloaldus rex Longobard.*
- - cum matre Theodelinda regnauit. III, 54.
- - cur a Longobardis de regno eiectus ſit. *ib.*
- - in eius locum Arioaldus ſubſtitutus eſt. *ib.*

Adolphus II. dux Holſatiae
- - num tutelae maternae ſubfuerit. V, 526.

Adolphus Geldriae dux
- - deſponſatur Ludouici Sabaudiae ducis filiae impuberi. I, 461.

Adolphus Romanorum Rex.
- - Wenceslao Bohemiae regi quasdam terras imperii obligat. III, 195.

Adolphus, *dux Iuliac.*
- - matrimonio iungitur cum Maria Cliuenſi. II, 575.
- - dotem cum illa quantam acceperit. *ib.*

Adolphus, comes Cliuenſis
- - vxorem duxit Agnetem, Ruperti Palatini imp. filiam. II, 566.
- - dotem cum vxore ſua qualem nactus *ib.*
- - eius filiae quomodo dotatae ſint. *ib.* 574.

Adolphus Fridericus I. dux Megapol. Suerin.
- - vxorem liberorum ſuorum minorum tutricem vnacum 2. filiis maiorennibus nominauit. V, 532.
- - tutelam legitimam in filium Io. Alberti, ducis Guſtrou. ſibi vindicauit. *ib.* 527.

Adolphus Fridericus dux Megapol. Streliz.
- - cum Ioanna, Friderici I. ducis Saxo-Gothani, filia matrimonio iungitur II, 562.
- - dotem inſignem cum ea accipit *ib.*
- - morgengabam Ioannae Gothanae conſtituit. III, 147.
- - filius eius Chriſtianus contra eum litem mouet de alimentis. V, 40.

Adolphus Guilielmus, dux Saxo-Iſenac.
- - per teſtamentum prouinciarum regimen agnato detulit. V, 472. 629. VI, 18.
- - liberorum ſuorum educationem matri reliquit. V, 629.
- - quando mortuus. VI, 18.

Adolphus, Gleichenſis comes
- - curator fuit conſtitutus vnacum aliis Eliſabethae comitiſſae Gleichenſi. V, 621.

Adoptio
- - eſt modus adquirendi patriam poteſtatem. IV, 407.
- - non ſolius iuris ciuilis, ſed et naturalis eſt. *ib.* 408.
- - definitur *ib.* 409.
- - naturae imago dicitur. *ib.*
- - iure Romano eſt actus legitimus *ib.* et 479. ſeqq.
- - num hodie abierit in deſuetudinem *ib.* 410.
- - ius ſanguinis non tribuit *ib.* 468. 474.
- - apud Mauros obtinuit *ib.* 492.
- - non ſolum iure Germanico antiquo ſed et hodierno adhuc obtinet. *ib.* 411.
- - fit hodie quandoque per comites Palatinos. *ib.*
- - non ſolum inter priuatos ſed etiam inter illuſtres valet. *ib.* 413.
- - eius effectus in perſonis illuſtribus *ib.* 470.
- - rationes eius in perſonis illuſtribus vel publicae ſunt vel priuatae. *ib.* 414.
- - imperatoris conſenſus in imperio num ſemper ad eam requirendus ſit. *ib.* 469.
- - eius ritus apud Romanos deſcribuntur. *ib.* 417. 479.
- - per legem curiatam fuit facta coram pontifice. *ib.* 420. 424.
- - eſt vel vera, vel ſimulata. *ib.* 422.

Ad-

Adoptio
- - ſimulata apud Romanos fuit prohibita *ib.* 423.
- - ea facta, apud Romanos inter-illuſtres adoptatus adoptanti publice grates agere debuit. *ib.* 424.
- - requiſita Romanorum perpenduntur. *ib.* 425. ſeqq.
- - Herculis a Iunone ſuſcepta *ib.* 426.
- - illius ritus ſub Chriſtianis imperatoribus per diuinum ſacrificium et cantus diuinos. *ib.* 427.
- - fit tam a maſculo quam femina
- - inter illuſtres. 507. *ib.*
- - per teſtamentum inter illuſtres et priuatos olim vſitata. IV. 428.
- - a L. Barone G. de F. ſuſcepta. *ib.* 429.
- - num illuſtres perſonae etiam Iur. Rom. regulas obſeruare teneantur. *ib.* 455. ſeqq.
- - per baptiſmum inter illuſtres vſitata. *ib.* 431.
- - illuſtrium publica atque priuata. *ib.* 456.
- - idem mos apud Graecos obtinuit *ib.* 432. 479.
- - - - nec non apud Hebraeos inſoleuit. *ib.* 478.
- - ea per baptiſmum facta, inter patrinos et filios adoptatos ſpiritualem cognationem contrahit. *ib.* 433.
- - per arma apud barbaros fuit vſitata, *ib.* 434.
- - ſed haec adoptio ius ſui heredis et ſucceſſionis non tribuit. *ib.* 436. 470.
- - per barbam. *ib.* 437.
- - per capillum. *ib.* 436.
- - per matrimonium. *ib.*
- - per traditionem bonorum. *ib.* 438.
- - per eam arrogatus et adoptatus patriae poteſtatis ius amiſit. *ib.* 439.
- - per eam adoptiuus filius patris adoptantis nomen aſſumit. *ib.*
- - in fratrem matremque *ib.* 441.
- - iuſſu Adriani M. cum Aurelio ab Anton. Pio ſuſcepta. *ib.* 414. 424.
- - Traiani, a Nerua facta. *ib.* et 482.
- - a Galba cum Piſone celebrata. *ib.* 415. 421.
- - P. Clodii. *ib.* 417. 423. 425.
- - Octauiani a Iulio Caeſare in teſtamento facta *ib.* 420. 480.
- - Caii, Lucii, Agrippae, et Tiberii ab Aug. expedita. *ib.* 421. 480. ſeqq.
- - Aelii Veri ab Adriano imp. ſuſcepta. *ib.* 424. 486.
- - Alexandri a Heliogabalo facta. *ib.* 425. 487.
- - Germanici a Tiberio celebrata. *ib.* 426.
- - Neronis a Claudio effecta. *ib.* et 481.
- - Heraldi, Dan. regis a Lud. Pio facta. *ib.* 431.

Adoptio
- - Theodorici R. Gothorum cum rege Herulorum celebrata. *ib.* 434. 492.
- - Zenonis cum Theodorico, R. Gothór. per arma expedita. *ib.* 435.
- - a Guntramo Rege Aureliano cum Childeberto ſuſcepta. *ib.* et 496.
- - Ioannae II. Alfonſum in locum filii recipientis. *ib.* 440.
- - Ladislai, R. Hungar. cum Eliſabetha, Io. Hunn. vidua eiusque filiis facta. *ib.* 441.
- - a Ludouico Bauaro cum Rudolpho Palat. celebrata. *ib.* 445.
- - a Sigismundo Auſtr. Archiduce cum Max. ſuſcepta. *ib.* 447.
- - Matthiae imp. Ferdin. in filium recipientis. *ib.* 448.
- - Friderici Vict. elect. Palat. Philippum ingenuum in filium adſciſcentis. *ib.*
- - ab Hermanno, Sueuiae duce, cum Ludolpho, Ottonis M. filio facta. *ib.* 450.
- - Conradi, Palatini Rheni cum Henr. duce Sax. celebrata. *ib.* 451.
- - per Henricum III. comitem ab Epſtein ducemque Carinthiae cum Henrico Ortenburg. ſuſcepta. *ib.* 453.
- - Friderici III. cum Ludouico Ciliae comite expedita. *ib.*
- - a Ioachimo Ortenburgico cum Friderico Caſimiro facta. *ib.* 454.
- - Philippi Reinhardi, qui a Friderico Caſimiro, comite Hanouienſi in filium adſcitus eſt. *ib.*
- - Georgii, dynaſtae de Freundsberg, qui per teſtamentum cognatum ſuum Wolffg. Guil. de Mexelrein, dynaſtam de Waldeck adoptauit. *ib.* 455.
- - ea num gaudeant principes eccleſiaſtici. *ib.* 469. ſeqq.
- - vtrum apud Gallos vſitata ſit. *ib.* 410. 495. ſeqq.
- - Sigeberti cum Childeberto ſuſcepta. *ib.* 496.
- - Caroli VI. R. Gall. cum Henr. V. R. Angl. celebrata. *ib.* 499.
- - a Stephano, Angliae rege cum Henrico ſuſcepta. *ib.* 500.
- - Boleslai Pudici, qua Leſcum Nigrum ſibi filium et ſucceſſorem adſciuit. *ib.* 502.
- - Arturi III. Brit. ducis cum Petro agnato celebrata. *ib.*
- - Io. Borromaei, cum Vitelliano facta. *ib.*
- - Guid. Vbaldi, cum ducis Vrbin. Friderici Ferretrii ducis filio perpetrata. *ib.* 505.
- - Iulii Mazarini Card. qua ſibi Carolum Portanum filium denominauit. *ib.* 506.
- - Caſimiri, Polon. regis, cum Carolo, Lud. Hung. R. filio peracta. *ib.*
- - Annae Palatinae per Io. Caſimirum, R. Polon. expedita. *ib.* 507.

Adoptio
- - Alexandri M. ab Adacarum regina facta. *ib.*
- - Zoe, Graecor. Auguſta, qua Michaelem Paphlagonem denominauit filium *ib.* 508.
- - a Margaretha Danica cum Erico Pomerano peracta. *ib.*
- - Antonii Andegau. ducis per Ioannam Neapol. facta *ib.* 510.
- - Alfonſi, Arragon. regis, et Lud. Andegauenſ. a Ioanna II. R. Neapol. ſuſcepta. *ib.* 515.
- - Carlottae Hieroſolym. qua Carolum II. Sabaud. ducem filium ſibi adſciuit. *ib.* 521.
- - Senatus Veneti cum Catharina Iacobi Luſignani vxore celebrata. *ib.* 522.
- - Roiautrudis, qua Salomonem regem arrogauit. *ib.* 525.
- - Franciſci Sfortiae a Philippo Maria, Mediolanenſ. duce facta. III, 597.
- - Iugurthae a Micipſa facta. IV, 413. 426. 428. 490.
- - Auguſti imp. *ib.* 414. 480.

Adoptatus
- - inter illuſtres apud Romanos adoptanti grates publice agere debuit. IV, 424.
- - per baptiſmum, inter illum atque eius patrinos olim ſpiritualis cognatio contracta eſt. *ib.* 433.
- - patris adoptantis nomen aſſumit. *ib.* 439.
- - num in regno ſuccedere poſſit, *ib.* 441.

Adoptatus
- - illum iure Romano adoptans, decem et octo annis praecedere debuit. *ib.* 425.
- - filius in feudo imp. R. G. ſuccedere nequit. *ib.* 468.
- - ſuccedere tamen poteſt per ſolum diploma in feudis mere hereditariis, quae liberae diſpoſitioni relicta ſunt. *ib.*
- - quatenus in feudis nouis etc. ſuccedere queat. *ib.* 469. 470.
- - plebeiae conditionis, ſi in filium a principe vel comite adſcitus, num dignitatem, ſtatumque principis comitisque exinde conſequatur. *ib.* 471.

Adrianus II. Papa
- - ſub eo de diuortii cauſſa Lotharii, Regis Lotharing. diſceptatum eſt. IV, 298.
- - Waldradam, Lotharii concubinam ab excommunicationis vinculo abſoluit. *ib.* 299.

Aduentulus (*Iac. Mutius.*)
- - filium naturalem, Franciſcum Sfortiam reliquit. III, 594.

Adultera
- - ſi principis coniux, num ab eo tanquam marito punienda. II, 440.

Adulterium
- - deſcribitur. II, 248.
- - num illud committatur, ſi coniux per procuratorem effectus cum perſona extranea concumbat. *ib.*

Adulterium
- - eius poena apud Germanos vxorum maritis fuit permiſſa *ib.* 249.
- - ob illud diuortia ſunt permiſſa. IV, 233.
- - eſt vel verum vel praeſumtum *ib.* et 256.
- - ob illud non admittunt catholici diuortium. *ib.* 249.
- - - attamen proteſtantes. *ib.* 250.
- - iure ciuili probatum videtur per oſculum luxurioſum et appoſitionem manus ad mamillas. *ib.* 257.

Aegeus Athenienſ. rex.
- - filium ſibi adoptauit. IV, 479.

Aegydius filius natur. Ludouici I. duc. Borbon.
- - vxorem Ioannam de Chatel-Peron duxit. III, 532.

Aegyptii
- - filios ſpurios legitimis pares conſiderarunt. III, 559.
- - lege ſtatutum habent, vt cum ſororibus matrimonium ineatur. I, 488 §. 11.

Aelius Verus
- - ab Adriano adoptatus fuit. IV, 486.
- - ad vxorem de extraneis voluptatibus conqueritur. V, 211.

Aemilia Naſſouia coniux Emanuel. Luſitan.
- - eius matrimonium deſcribitur. II, 199.

Aemilia, comitiſſa Oldenburg.
- - tutelam filii ſui, Alberti comitis Schwarzburg. Rudelſtad. cum Henrico II. iun. Rutheno geſſit. V, 564.

Aeneas
- - cum Lauinia Latini regis filia regnum Latinum accepit. III, 52. ſqq.
- - filium Aſcanium reliquit. VI, 20.
- - poſt eius mortem vidua Lauinia tutelam et regimen filii adminiſtrauit. *ib.*

Aepalius Locrorum Rex
- - ei ſucceſſit Hyllus Herculis filius. IV, 442. 479.

Aerodius (Petrus) Quaeſ. Andegau.
- - filium ſuum a Ieſuitis vindicauit. V, 13.
- - conſcripſit librum, filium pſeudo Ieſuitam denominatum. *ib.* 14.

Aetas vide *maiorennitas* et *venia aetatis*
- - quaenam pro legitima matrimonii ineundi ſit habenda. I, 406.

Africanus (Scipio)
- - Pauli Aemilii filium adoptauit, eumque bonorum heredem reliquit. IV, 480.

Agamemnon
- - Achilli ſeptem vrbes in dotem dare promiſit. II, 513.

Agatha
- - concubina Ioannis ſine terra fuit. V, 286.
- - matrimonio iungitur Leolino, Walliae principi. *ib.*

Agatha, Conradi Tubing. comitis filia.
- - poſt mariti, Eberhardi, comitis Ho-

Ho-

Hohenloici in Langenburg et Waldenburg filiorum vnacum aliis fuit curatrix. V, 570.

Agathocles filius Lyſimachi, Thraciae et Ponti R.

- - interficitur a patre. V, 97.

Aggratiandi ius

- - competit principi. V, 49.
- - etiam in delictis liberorum ſuorum. *ib.*
- - - tunc ſolum locum habet, quoties aggratiando et reipubl. et liberorum ſaluti conſuli poteſt. *ib.* 50.

Agilolfingus rex Longobard.

- - quamdiu regnauerit. III, 54.
- - filium puerum reliquit Adoloaldum. *ib.*
- - poſt eius mortem qui in regno imperauerit. *ib.*

Agnati vide *Adgnati.*

Agnes, Alberti Brandeburg. marchionis filia.

- - primas nuptias cum Erico VII. rege Daniae celebrauit. II, 150.
- - ſecundas nuptias iniit poſt obitum prioris mariti, cum Ioanne II, comite, et Vagriae dynaſta. *ib.*

Agnes Auſtriaca.

- - eius maritus Bulco Suidnicenſ. et Iarouienſ. dux fuit. III, 322.

Agnes, Andreae Vngariae regis vidua.

- - in eam compromittitur ab Alberto Auſtriae duce. I, 92.

Agnes Hedwig, Anhaltina

- - eius dos quanta fuerit. II, 589.

Agnes, Gallicana

- - vxor Andronici Graeci imperat. fuit IV, 74.
- - dimittitur ab marito. *ib.*

Agnes, Haſſiaca

- - inter eam et eius maritum, Mauritium ducem, quid de dotalitio ſtatutum. II, 593.

Agnes, Oelſenſis ducisſa

- - a Sigismundi imp. vxore Barbara dotem accepit. II, 585.

Agnes, Conradi Sueu. et comitis Palatini filia

- - matrimonio iuncta fuit Henrico, duci Sax. IV, 451.

Agnes, Ruperti Palatini imp. filia

- - Adolpho, comiti Cliuenſi nupta fuit. II, 566.
- - eius dos in quo conſtiterit. *ib.*

Agnes, Sabaudica

- - ei conſtituit Ludouicus XI. R. Gall. dotem. II, 542.

Agnes Otton. Sen. Meraniae ducis filia et vxor Fridr. II. Auſtr.

- - ab ea diuortium fecit Fridr. II. Auſtr. IV, 316.

Agnes Fridr. com. in Caſtell. filia.

- - ei conſtituit Michael iun. dominus in Schwarzenberg dotalitium. III, 427.

Agnes Ottonis Geldriae comitis filia

- - eam repudiauit Henricus Namurci comes. IV, 62.

Agnes, ſ. Maria Bertholdi IV. Meraniae et Bohemiae ducis filia

- - matrimonio Philippo Auguſto Regi Gall. iungitur. IV, 145.

Agricola (*Iulius*)
- - Domiciam Decidianam cur ſibi iunxerit I, 299. §. 3.
Agrippa
- - adoptatus ab Auguſto, imp. R. IV. 421.
- - ab Auguſto abdicatus eſt ob ingenium ſordidum et ferax. V, 178. vid. plura ſub *Auguſto.*
Ahaſuerus
- - repudiata Vaſthi, Eſtheram duxit reginam II, 66. 119.
Alania (*Lucretia*)
- - pellex Alfonſi V. R. Arragoniae V, 226.
Albertina Agnes, Henr. Arauſ. principis vidua.
- - liberorum ſuorum poſt caedem mariti fuit tutrix. V, 559.
Albertina (*Ioanna*) *Henr. IV. R. Gall. mater.*
- - matrimonium inaequale cum comite Goion. iniit. II, 148.
Albertus I. imperator.
- - tutor fuit Ioannis Parricidae. V, 427.
- - cum Philippo rege Franciae conuenit de vna ipſius filiarum vni ex huius filiis in matrimonium danda. I, 185.
- - Eliſabetham, Meinhardi III. ducis Carinthiae filiam ex ratione ſtatus duxit vxorem. *ib.* 304.
Albertus II. dux Auſtriae
- - eius filia Margaretha ſecundogenita Meinhardo Tirol. comiti fuit promiſſa, ſed matrimonium effectu caruit. II, 550.
- - dotem filiae ſuae conſtituit. *ib.*
- - ſacris primum fuit deſtinatus. I, 307.
- - ex quanam cauſſa Vdalrico Ferretarum comitis filiam duxerit vxorem. *ib.*
Albertus dux Auſtriae.
- - Beatrix. Friderici IV. Burggrauii Norimberg. filia ei matrimonio iungitur. I, 189. II, 565.
- - dotem et donationem propter nuptias qualem nactus ſit. *ib.*
Albertus III. Auſtriae dux.
- - poſt eius mortem de tutela controuerſia oritur. V, 427.
Albertus V. dux Auſtriae et ſub impp. II.
- - Sigismundi filiam duxit vxorem et tum ipſa imperium Romano Germanicum obtinuit. I, 305.
- - num eam adhuc impuberem ſibi deſponſauerit. II, 417.
- - vxorem grauidam moriens reliquit. III, 482.
- - tutores poſthumo conſtituit. V, 422.
- - dotem filiae ſuae, Annae, ſponſae Guilielmi, ducis Sax. promiſit. II, 586.
- - eius tutor fuit Leopoldus IV. cui deinde Erneſtus iunctus eſt. V, 427.
Albertus, Archidux Auſtriae
- - matrimonium iniit cum Iſabella Clara Eugenia, Philippi II, R. Hiſp. filia. II, 233. 289.

Al-

Albertus V.
- - procuratorio nomine cum ea fuit copulatus. *ib.* 289.
- - num eam nude ex ratione ſtatus, vt Belgas Foederatos ſub iuga Hiſpaniae reduceret, contraxerit nuptias. I, 383.
- - ſub quibusnam conditionibus Belgium in dotem acceperit. *ib.*

Albertus, Archidux Auſtriae
- - quaedam edicto de liberis naturalibus diſpoſuit. III, 553.

Albertus I. dux Bauariae
- - eius ſponſae, Margarethae Lignicenſi Carolus IV. imperator dotem conſtituit. II. 541. 585.

Albertus V. dux Bauariae
- - ei promittit Carolus V. imp. filiam ſuam Mariam vtrisque impuberibus vnacum dote. II, 552.
- - Mariam Caroli V. Imperatoris filiam per ſponſalia de futuro et praeſenti coniugem ſibi ſociat. I, 155. §. 16.
- - an hanc ſibi coniunxerit nondum ſeptennem *ib.* 448. §. 49.
- - donatio propter nuptias qualis huic ab eo conſtituta. III, 178.
- - quam poenam, ſi recederet ab hoc contractu ſponſalitio, promiſerit. I, 176.
- - ſponſalitia largitas quanta ab eo conſtituta. III, 144.
- - Cunigundam Friderici III. Imperatoris filiam, *inſcia ipſius patre*, duxit vxorem I, 219. ſeqq. §. 14.
- - an ipſi a ſocero hanc ob rem bellum illatum. *ib.* 220.
- - in eius tabulis dotalibus cum Maria, Caroli V. filia initis diſtinguuntur *Heyraths-Guth, Wiederlegung und Morgengab.* III, 130.
- - tutor Philippi Marchionis Badenſis fuit. V, 521.

Albertus Achilles Brandenburg. Elector
- - deſponſat filiam *impuberem* Alberto Animoſo, Saxoniae Duci I, 455. §. 54.
- - eandem reſciſſis his ſponſalibus deſponſat Henrico Duci Munſterbergo. I, 456. §. eod. 457. §. 55.
- - dotem filiae ſuae Sybillae conſtituit. II, 564.
- - filiam Anaſtaſiam impuberem deſponſat impuberi Haſſiae Landgrauio I, 459. §. 59.
- - filiam impuberem Barbaram deſponſat duci Glogauienſi. I, §. 62. 462.
- - in diſpoſitione quadam dotem poſteris ſuis conſtituit. II, 563. ſq. 600.
- - de tutela liberorum ſuorum in teſtamento diſpoſuit. V, 489.

Albertus Alcibiades marchio Brandeb. lineae Culmbac.
- - ſorori ſuae Cunigundae dotem attribuit. II, 565. ſeqq.

Albertus dux Boruſſiae marchio Brandeburg.
- - ex Sigismundi Augusti Poloniarum regis ſororibus vnam Ioanni Friderico Iun. duci Sax. in matrimonium propoſuit. II, 203.

Albertus Marchio Brandeburg.
- - eius filia Beatrix matrimonio iuncta fuit Henrico Leoni, duci Megapol. I, 348.

Albertus Fridericus, Boruſſiae dux.
- - Mariam Eleonoram, Guilielmi, Iuliae, Cliuiae etc. ducis filiam vxorem duxit. II, 579.
- - vxori ſuae antedictae morgengabam promiſit. III, 97. 145. ſeqq.
- - tutor ei a patre conſtitutus eſt. V, 490.
- - curator quoque ei denominatus *ib.* 626.

Albertus Burggrauius Noriberg.
- - ei nupta fuit Sophia Henrici XIII. Henneberg. principis filia II, 580.
- - dotem qualem cum ea acceperit. *ib.*

Albertus archiepiſcopus Magdeburg.
- - ius aduocatiae in marchionatum Brandeburg. ſibi expetiit. V, 599.
- - eum inueſtiuit Frid. II. imp. de feudis, quae marchiones Brandeburg. minores ab imperio tenebant in feudum. *ib.* 488. 604.
- - *das Angefälle* in terris Brandeburg. durante minorennitate marchionibus ab imperatore ei conceditur. *ib.*
- - inito transacto renunciauit *dem Angefälle. ib.*

Albertus II. dux Sax.
- - cum vxore Agnete Saxoniae Palatinatum obtinuit. II, 336.

Albertus (Degener) filius Henrici Illuſtr.
- - Thuringiam a patre nactus eſt. II, 88.
- - Thuringiae Landgrauius fuit *ib.* 90.
- - concubina vſus eſt Cunigunda de Iſenberg. V, 220.
- - matrimonium contrahit cum eadem II, 644. V, 220.
- - eius filius Ludou. ſ. Apitius legitimatur per ſubſequens matrimonium, II. add. T. III, 644. ſeqq.
- - matrimonium init cum Margaretha Fridr. II. imp. filia. II, 539. 602.
- - ei nihil ſuppeditat poſt ſeparationem IV, 277.
- - filium ſuum Apitium Thuringiae principem facere voluit. III, 645.
- - ipſique adſignat Tennebergam ſedem. *ib.*
- - cur Thuringiam Adolpho imp. vendiderit. *ib.*
- - eius filii ſibi poſteriſque ſuis eam conſeruarunt. *ib.* 646.
- - coniugi Margarethae mortem intentauit. V, 220.
- - dominium Pliſnenſis terrae cum hac Margaretha adeptus eſt. I, 340.

Albertus dux Sax.
- - conditor lineae Albertinae. V, 455.

Albertus dux Sax.
- - de tutela liberorum ſuorum in teſtamento diſpoſuit. V, 455.
- - quindecim annos natus deſponſatur electoris Brandenb. filiae octenni. I, 455.
- - cur hoc matrimonium non conſummauerit, et cuiusnam filiae ſe poſtea deſponſauerit idem. *ib.* 456.

Albertus dux Saxo-Coburg.
- - coniugem alteram S. L. de Kimpinski in principalem dignitatem euehi curauit. II, 58. 90.
- - huic morgengabam, dotalitium conſtituit. III, 131. 240. 242. ſeq.

Albertus Megapolitanus dux.
- - an eum coniuge ſua Richarde comitatum Suerinenſem adquiſiuerit. I, 348.

Albertus I. dux Megapol.
- - teſtamento vxorem nominauit tutricem liberorum. V, 528.
- - alios quoque conſtituit liberis ſuis tutores. *ib.* 529.

Albertus dux Megapol.
- - ei deſponſatur impubes puella. III, 255.
- - ante nuptias moritur. *ib.*

Albertus princeps Schwarzburg. Rudelſtad.
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. V, 564.

Albertus Erneſtus, princeps Oetting.
- - duas ſorores vxores ex ICtorum atque Theologorum conſilio duxit. I, 499. II, 17.

Albertus Otto, comes in Solms-Laubach.
- - vidua eius filii tutelam geſſit. V, 580.

Albertus comes Hanou.
- - tutelae maternae ſubfuit. V, 569.

Albicia (Eleonora)
- - concubina Ioannis Medicaei fuit. V, 314.
- - inſcio patre ſeducitur. *ib.*
- - a Ioanne derelinquitur et ciui nobili nuptui datur. *ib.*

Albina
- - concubina Canuti I. regis Angl. III, 471. V, 281.

Alencaſtro, (Domini de)
- - vnde ortum ſuum trahant. III, 603.

Alenconii duces
- - eorum liberi naturales deſcribuntur. III, 544.

Alenconius dux
- - quibus de cauſſis a rege Galliae in ergaſtulum detruſus I, 264

Alengonius (Franciſc.)
- - ei ab Eliſabetha II. regina Angliae dignitas et titulus regis Angl. conceditur. II, 169. §. 33.

Alexandrius Spartiadum rex
- - eius filiorum natiuitatis cuſtodes parturiendi adhibiti ſunt. III, 478.

Alexander
- - ab Heliogabalo adoptatus fuit. IV, 425. ſeqq.

Alexander Epiri rex
- - quidnam ipſum mouerit, bellum aduerſus Alexandrum M. tentatum omittere. I, 360.

Alexander II. Papa
- - conciliorum poteſtatem in cauſſis matrimonialibus agnoſcit. II, 14.

Alexander Magnus Graeciae dux.
- - Macedones eius matrimonium cum Roxane male audiunt. II, 68.
- - Roxanen grauidam moriens reliquit. V, 344.
- - ex Roxane Satrapae filia genuit filium, quem ob impar matrimonium a ſucceſſione excludere voluit Ptolomaeus. II, 27. n. 4.
- - a quonam creatus I, 12. §. 6.
- - partus adulterinus num fuerit. III, 461.
- - quidnam ad ſtabiliendum regnum Perſarum neceſſarium duxerit I, 359.
- - adoptatus eſt ab Adacarum regina. IV, 507.
- - quomodo Porum et Taxillem Perſiae reges reconciliauerit. I, 366. §. 82.
- - cum Amazonum regina pactum de educandis liberis iniit. V, 8.
- - in concubinatu vixit. V, 213.

Alexander VI. Papa
- - Regi Caſtellae Ferdinando titulum illuſtris tribuit. I, 111. §. 11.
- - mulieribus maxime addictus fuit. V, 311.
- - liberos naturales reliquit. *ib.*

Alexander VII. Pontifex Rom.
- - nuptias Chriſtiani, ducis Mecklenburg. cum Chriſtiana Margaretha nullas declarauit. IV, 237

Alexander Primus dux Florentiae, vid. *Medices.*
- - num Clementis VII. Papae naturalis filius fuerit. III, 592.

Alexander Henricus, dux Holſat.
- - matrimonium inaequale iniit. II, 93.
- - catholicam religionem adſumſit *ib.*
- - eius liberi a ſucceſſione excluduntur. *ib.*

Alexander, Baſtardus de Bourbon.
- - filius naturalis Ioannis I. ducis Borbonii fuit. III, 533.

Alexander, Herodis filius
- - a patre accuſatus fuit. V, 24. 57. 98.
- - quibusnam ex cauſſis. *ib.*

Alexander, Archiepiſcopus Fani Adriani
- - in omnem libidinem fuit ſolutus. V, 289.
- - in concubinatu vixit. *ib.*

Alexandrina Iuliana, comitiſſa Leining.
- - Georgii Haſſiae Landgrauii vxor primum fuit. II, 208.
- - ſecundas nuptias cum Carolo Haſſiae Landgrauio, Wanfridae ad Werram ſedem habente, celebrauit. II, 208.

Ale-

Alexandrina etc.
- - ſui mariti religioni acceſſit. *ib.*

Alexius Ant. Chriſtianus, filius principis Naſſou.
- - eius vitae genus deſcribitur. II, 102.

Alexius Petrowitz, Ruſſorum princeps hereditarius.
- - cum Charlotta Chriſtina Sophia principe Brunſuicenſi, Torgauiae matrimonio fuit iunctus. II, 217.
- - haec vxor in religione euangelica permanſit. *ib.*

Alfonſus I. Catholicus Hiſpaniae ſ. Legionis rex
- - matrimonio ſibi iunxit Ormiſindam, Pelagii ex Gothorum gente regis filiam. III, 55.
- - ex ſoceri ſui declaratione cum vxore imperauit *ib.*

Alfonſus VI. Rex Caſtiliae et Legion.
- - filiam Henrico Burgundo matrimonio iunxit. III, 68. 611. IV, 77.
- - liberos legitimos et naturales procreauit. III, 611. V, 227.
- - Coimbricenſem comitatum filiae ſuae naturali Thereſiae dotis loco dedit. III, 611.
- - matrimonium inaequale cum Maria Mauritana ſed baptizata iniit. II, 71.
- - Ximena Guſmannia num eius concubina ſeu vxor fuerit. V, 227. ſeqq.

Alfonſus VII. Caſtellae rex
- - filiam naturalem Vrracam cognominatam reliquit. III, 611.

Alfonſus VIII. R. Caſtellae
- - cum Sanctio, rege Nauarrae quaenam pro agnoſcendo iudicio regis Angliae ſibi inuicem in fidelitatem Caſtella tradiderint, et quid de his diſpoſuerint. I, 26.
- - ipſius filia Blanca ex quanam ratione Ludouico Philippo Galliae regis filio nupta fuerit, et quamnam ſimul dotem acceperit. *ib.* 363.
- - cum Alfonſo IX. R. Legion. bella geſſit. IV, 94.

Alfonſus IX. Rex Legion.
- - duplex fecit diuortium. IV, 94.
- - filios legitimos reliquit. *ib.*
- - a papa Coeleſtino cur excommunicatus. *ib.*
- - bellum cum Alfonſo VIII. R. Caſtell. geſſit. *ib.*
- - Thereſiam conſobrinam ſuam, filiam Sanctii, Portugall. Regis primo matrimonio ſibi copulauit. *ib.*
- - Berengariam, filiam Alfonſi, R. Caſtellae ſecundis nuptiis ſibi iunxit. *ib.*
- - eam dimiſit *ib.*
- - in concubinatu vixit. V, 228.
- - quando defunctus. *ib.*

Alfonſus X. Rex Caſtell. et Legion.
- - Violantam, vxorem ſuam dimittendam intendit, aſt eius foecunditas inſequens illum a propoſito dimouit. IV, 96.

Alfon-

Alſonſus X.
- - bellum inde exortum eſt cum Iacobo I. rege Arragon. *ib.* 97.
- - Chriſtinam Danicam in ſponſam ambiuit. *ib.*
- - filiam ſuam Beatricem ex impari prognatam matrimonio in matrimonium Alfonſo III. Luſitan. regi dedit. III, 68.
- - dotis nomine quidnam ei tradiderit. *ib.*
- - filiam ſuam Eleonoram Iacobo I. Arragoniae regi in matrimonium abſque dote collocauit. II, 478.

Alſonſus XI. Hiſpan. R.
- - eius filius natur. Petrus crudelis, ei ſucceſſor fuit. III, 569. ſeq.
- - multos liberos naturales reliquit. *ib.* 611. ſeqq.
- - concubinis vſus eſt. V, 228.

Alſonſus princeps Ioannis regis Caſtil.
- - fata eius quaenam. III, 464.

Alſonſus Arragon. princeps
- - matrimonium inaequale iniit. II, 71.
- - filium naturalem Raimundum Berengarium ex eo procreauit. *ib.*

Alſonſus I. Rex Arragon.
- - vxorem ſuam Vrracam dimiſit. IV, 77.

Alſonſus II. caſtus, Rex Arragoniae et Catalon.
- - ambiuit ſine dote Mathildem ſponſam, filiam Emanuelis Conſtantin. imperatoris per legatos. II, 478
- - dum haec ſponſa in Arragoniam miſſa eſt, duxit Sanctiam, Alfonſi Caſtellae regis filiam *ib.*
- - quanam ex cauſa has nuptias celebrauerit. I, 378.
- - Sanctiam repudiauit. *ib.*
- - nec non Mathildem. IV, 59.
- - quomodo Ramirum deſignauerit ſucceſſorem. I, 54.

Alſonſus III. R. Arragon.
- - pacta dotalia eius cum Eleonora Anglicana concluſa perhibentur. II, 474. 516. III, 258.
- - dotalitium ſponſae ſuae quale conſtituerit. III, 285.
- - donationem propter nuptias quantam ei determinauerit. *ib.* 169.

Alſonſus V. Rex Arragoniae
- - a Ioanna II. regina Neapolitana adoptatus. IV, 516.
- - eius regnum Ioanna non adquiſiuit. IV, 440.
- - Ioannam II. reginam antedictam regno ſpoliare et in Cataloniam abducere voluit. *ib.* 517.
- - eius adoptio reſcinditur. IV, 517.
- - in concubinatu vixit. V, 226.
- - ei filius naturalis Ferdinandus in regno Neapolitano fuit ſucceſſor. III, 567. ſeqq. 613.

Alſonſus VII. Rex Arragon.
- - ei vxor Vrraca regnum Caſtiliae attulit et cum eo communicauit. III, 57. ſeqq.
- - curnam vxorem ſuam dimiſerit. *ib.* 58.

Alfonſus I. Rex Luſitan.
- - filium naturalem Ferdinandum Petrum reliquit. III, 602.
Alfonſus III. R. Luſit.
- - curnam Mathildem, relicta vxore legitima, ſibi iunxerit vxorem. I, 316. II, 70.
- - vxorem ſuam Mathildem Bononienſem dimiſit. IV, 101.
- - regno Luſitan. fraterno quomodo potitus ſit. II, 70.
Alfonſus IV. R. Luſitan.
- - aegre fert filii matrimonium clandeſtinum cum Agnete de Caſtro. V, 239.
- - Agnetem hancce Conimbriae interficiendam cur curauerit. *ib.*
- - hinc inter eum filiumque diſſidium ortum. *ib.* 240.
- - quando illud compoſitum fuerit. *ib.*
- - quando vita defunctus ſit. *ib.*
- - ei ſuffectus eſt Petrus. *ib.*
Alfonſus V. Luſitaniae R.
- - ob eius ſponſam Ioannam, Henrici Caſtiliae Regis filiam, regnum Caſtellae et Legionis praetendit. III, 466.
- - tutelae maternae ſubfuit. V, 352.
Alfonſus Luſitaniae princeps.
- - cur Ferdinandi Catholici filiam, Iſabellam vxorem ducere voluerit. I, 365.
- - haec eius ſpes per quemnam caſum interrupta ſit. *ib.*
Alfonſus VI. Rex Luſitan.
- - tutelae maternae poſt patris mortem ſubfuit. V, 353.
- - dotalitium vxori ſuae, Mariae Franciſcae Eliſabethae conſtituit. III, 281. ſeqq.
- - matrimonium per procuratorem cum illa contraxit. II, 305. 233. * III, 281.
- - ei attulit illa inſignem dotem. II, 488.
- - vaſa iocalia, clenodia etc. ſponſae quaenam conſtituerit. III, 44.
- - quomodo coniugem ſuam Mariam Franc. Eliſabetham Sabaudicam tractauerit, et cur hanc repudiauerit. I, 506. IV, 104.
- - an haec eius coniux ipſum accuſauerit impotentiae. I, 506.
- - an ſe ipſi ſubduxerit, et quas litteras ad capitulum Vlixoponenſe direxerit. *ib.* 507. ſeqq.
- - num coram capitulo Liſabonenſi ad diuortium egerit. *ib.* 508.
- - vtrum obtinuerit vxor regina, vt ex capite impotentiae matrimonium reſcinderetur. *ib.* 509.
- - regis frater num eo adhuc viuente repudiatam coniugem ſuam duxerit vxorem, et ipſum dethroniſauerit. *ib.* 510. 511.
Alfonſus rex Siciliae et Neapol.
- - concubinis vſus eſt. V, 303.
Alfonſus Ateſtin. dux Mutinenſis.
- - ſponſae ſuae loco donationis propter nuptias donationem inter viuos fecit. II, 511. III, 185.

Alſonſus Comes de Gyon etc.
- - Henrici II. regis Caſtiliae filius naturalis fuit. III, 603.
Alſonſus I. Baſtardus de Portugal. Braganzae dux.
- - filius naturalis Ioannis I. regis Portugalliae extitit. III, 548.
- - filium naturalem Eduardum I. reliquit. *ib.* 603.
Alſonſus, archiepiſcopus Caeſar. Auguſt.
- - filius naturalis Ferdinandi Catholici extitit. V, 227.
- - concubinis vſus eſt. *ib.*
Alimenta
- - num maritus, qui diuortio facto dotem et paraphernalia lucratus eſt, ad illa praeſtanda teneatur repudiatae. IV, 273. 279. ſeqq.
- - liberis parentes praeſtare debent V, 35.
- - de iis lites oriuntur in domo Schwarzburg. aliisque *ib.* ſeqq.
- - ea et filii vxori eiusque liberis debentur. *ib.* 41.
Aloiſia Maria Sabaud.
- - Mauritio, Sabaudiae duci per procuratorem in matrimonium tradita eſt. II, 347.
Allodialis tutela vid. *tutela Allodialis*
Allodialis hereditas
- - an circa eam parentes atque agnati filios et ſucceſſores certis conditionibus onerare poſſint. I, 393.
Allodium auitum III, 15.
- - eius natura. III, 18. et 247.
- - num in eo dotalitium conſtitui poſſit. *ib.* 247.
- - in eo non ſuccedunt liberi illegitimi. *ib.* 628.
- - quatenus princeps imperii de eo diſponere queat. IV, 468.
- - e familia alienari non poteſt. V, 587.
- - ab eo exiſtentibus maſculis feminae excluduntur. *ib.*
- - extranei ab eo arcentur. *ib.*
- - eſt in dominio omnium, qui familiae connumerantur. *ib.*
- - agnatis intereſt, vt bene adminiſtrentur. *ib.*
- - in eo obtinet tutela legitima. *ib.* ſeqq.
- - quando tutela materna in illo admiſſa *ib.* 613.
Almahadius
- - eius filius Abdalla rex Maurorum factus. II, 184.
Alpas
- - concubina Pipini Heriſtallii fuit. V, 245.
- - monaſterio demum ſe incluſit. *ib.*
- - procreauit filium nomine Caccum. *ib.*
Alſatiae aduocatia.
- - in dotem quomodo Antonio Brabantino fuerit conceſſa. II, 529.
d'Altſtadt (Madame) coniux Bern. duc. Saxo-Ien.
- - morgengaba et reditus annui ei conſtituti ſunt. III, 448.

Amadeus IV. comes. Sabaudiae.
- - matrimonium cum Caecilia de Beaux per procuratorem contraxit. II, 344. 253.
- - ei varia ab imperatore Frid. II, reſtituuntur. *ib.*

Amadeus V. comes Sabaud.
- - an Hugoni Delphino de Foucigny facultatem conceſſerit, vnam ex ſuis filiabus eligendi I, 183.
- - eius filia Catharina Leopoldo marchioni Auſtriaco nupta fuit. II, 115.
- - ei morganaticum a Leopoldo quomodo asſignatum ſit, *ib.*
- - ſorori ſuae Ioannae, Ilo. Iacobo Montisferatenſi comiti nuptae dotem obtulit. *ib.* 502.
- - per iuramentum eius filia Catharina Leopoldo Auſtr. in matrimonium data eſt. I, 177.
- - filium ſuum Odoardum ſ. Eduardum cur emancipauerit. V, 186.

Amadeus VI. comes Sabaud.
- - dotalitium vxori ſuae Ioannae conſtituit. III, 234.
- - in tractatu de Bonna domicella de Borbon. maritanda quaenam promiſerit. I, 376.

Amadeus VII. Sabaud. comes
- - ei inſignis dos a Ioanne duce Bituric. promittitur. II, 528.
- - dotalitium ſponſae ſuae Bonae promittit. III, 336.

Amadeus VIII. Sabaud. comes et primus dux Sabaud.
- - ſponſae ſuae Mariae dotalitium conſtituit. III, 336.
- - eius filia Margaretha per procuratorem Ludouico, regi Siciliae deſponſata eſt. II, 263.
- - ſub quibusnam conditionibus conciliante ipſius patre Philippi Audacis, Burgund. ducis filiae impuberi deſponſatus eſt. I, 465.

Amadeus Dux Sabaudiae, inter comites IX.
- - infans deſponſatur Iolantae. I, 406.
- - ſponſae ſuae Iolantae Caroli VII. R. G. filiae dotalitium conſtituit. III, 337.
- - dotem quantam cum illa acceperit. II, 499. 547. ſeqq.
- - teſtamento conſtituit vxorem Iolantam tutricem filio ſuo. V, 406.

Amadeus de Sabaudia
- - filius naturalis fuit Emanuel. Philiberti ducis Sabaud. V, 312.
- - in concubinatu vixit. *ib.*

Amaleswintha, filia. Theodor. reg. Ital.
- - in matrimonium Eutharico collocatur. II, 140.
- - eius virtutes laudantur. *ib.*
- - filii ſui, Athalarici tutelam geſſit. V, 354.

Amalfreda domina de Noyent
- - concubina Roberti R. Gall. III, 578.

Amalia Naſſou.
- - matrimonio Io. Guilielmo, duci Saxo-Iſenacenſi iuncta fuit. II, 209. VI, 66.

Amalia Eiſabetha Landgr. Haſſ. - -
- - Wilhelmi IV. Langrau. Haſſ. tutelam geſſit. V, 524.

Amaluicus
filius natur. Roberti R. Gall, extitit. III, 578.

Amaulry
- - filius naturalis Roberti R, Francor. fuit. III, 528.

Aminta Rex Maced.
- - filium impuberem reliquit. V, 345.

d'Amilton
- - concubina Henr, II. R. Francor. fuit. V, 253.

Amphibolis
- - in dotem data fuit Acamanti, Theſei filio. II, 513.

Amphyctionicum iudicium vid. *iudicium.*

Anaſtaſia, Alberti, Marchionis Brandebürg. filia.
- - Guilielmo Henr. Haſſiae Landgrauio nupta fuit. II, 565.
- - dotem quantam ei attulerit. *ib.*
- - adhuc impubes, papa diſpenſante, dicto Guil. Henrico impuberi deſponſata fuit. IV, 58. 59.

Anaſtaſia vxor Henrici Megapol.
- - durante captiuitate mariti liberorum ſuorum educationem et prouinciarum adminiſtrationem habuit. V, 529.

Anaſtaſiana emancipatio
- - eius exemplum in domo Bentheim. V, 200.

Anaſtaſius imp.
- - conſtituit, vt liberi naturales per arrogationem fiant legitimi. III, 524.

Andegauienſes
- - concedunt liberis matrum nobilium denominationem. II, 162. §. 35.
- - apud eos quid circa tutelam obtineat. V, 595.

Andecenſes comites
- - eorum origo oſtenditur. III, 565.

Ancharia I, 360.

Andreae (Catharina)
- - concubina Chriſtiani IV. R. Daniae extitit. V, 299.

Andreas I. Hungar. rex.
- - Salomoni, filio ſuo paruulo deſponſat paruulam Henrici III. imp. filiam. I, 442.

Andreas II. Hung. Rex.
- - filiam Eliſabetham impuberem Ludouico, Thuringiae Landgrauio deſponſauit. I, 449.

Andreas III. Hungarus
- - eius vxor filia Alberti Auſtr. fuit II, 115.
- - eius filiam duxit Iacobus I. R. Arrag. IV, 81.

An-

Andronicus Comnenus, Graecor. imp.
vid. *Comnenus*
- - repudiatis duabus vxoribus, Alexii ſponſam, Ludouici Gall. R. filiam Agnetem ſibi matrimonio copulauit. IV, 74.
- - quam et poſtea iterum repudiauit. *ib.*
- - cauſſas matrimoniales ad concilium detulit. II, 13.
- - Annam, R. Francor. filiam impuberem duxit. I, 418.
- - Alexio, puero Manuelis Comneni regnum praeripuit. IV, 74.
- - hunc necari fecit. *ib.*

Andronicus ſenior Graecor. imp.
- - fruſtra laborauit nepoti ſuo, Andron. Iun. filium nothum praeferendi, huncque ad imperialem dignitatem euehendi. III, 562.

Andronicus Iunior. imp. Graec.
- - eius coniuges denominantur. II, 186.
- - poſthumo tutorem et adminiſtratorem imperii teſtamento dedit. V, 351.
- - ex quanam ratione Alexandro Myſorum principi filiam dederit vxorem. I, 377.
- - num hanc filiam adhuc impuberem deſponſauerit. *ib.* 420.

Andronodorus
- - tutor cum aliis ab Hierone, Siciliae rege, Hieronymo conſtituitur. V, 346.
- - eius res geſtae. *ib.* 347.

Andronicus Palaeologus, Graec. imp.
- - filiam ſuam adhuc impuberem deſponſauit Crati Seruiae regulo, I, 419.

Angefälle
- - quid V, 599.
- - non eſt titulus adquirendi feuda. *ib.* 601.
- - illud a domino directo ſaepius aliis donatum, venditum, aliisque in feudum conceſſum. *ib.* 604. VI, 71
- - per priuilegia conceſſa ſaepius remiſſum eſt. *ib.* 605.

Angelica notha
- - filia naturalis Fulgentii Prioris ducis Bragantini fuit. III, 610.

Anglia
- - huius regni regum dos quanta II, 500.
- - - immediati vaſalli ad dotem filiae primogenitae regiae ſunt obligati. *ib.* 539.
- - in hoc regno feminae ſuccedentes maritos ſuos vel regni conſortes vel reginae maritos fecerunt. III, 70. ſeqq.
- - dotalitium in ea determinatur. III, 228. 291. ſeqq.
- - quomodo. *ib.* 294.
- - in ea non admittuntur in feudis legitimati. IV, 532.
- - in ea percipit dominus directus feudales fructus intra vaſalli pupillares annos. V, 601.
- - in ea occurrunt exempla matrimoniorum ex ratione ſtatus initorum. I, 324.

Angli
- - matrimonia inaequalia interdixerunt, et diſparagationes vocarunt. II, 29.
- - vxoribus dotem dederunt, non hae illis. III, 10.
- - apud eos puerperio reginarum adhibentur proceres regni. *ib.* 485.
- - eorum ioci de liberis natural. tempore Eliſ. R. *ib.* 519.
- - quid ſtatuant de tutela vſufructuaria. V, 595.

Arch. de Douglas, comes d'Angus
- - matrimonium init cum Margaretha vidua regis Scotorum Henr. VII. II, 143. ſeqq.

Anhaltina domus
- - in ea matrimonia inaequalia occurrunt. II, 50. 54. 56. 58. 98. ſeqq.
- - in ea donationum p. n. exempla extant. III, 183.
- - dotalitium in familia Anhalt. lineae Coethenſ. pactis fam. determinatum eſt *ib.* 237.
- - in ea inter patrem et filias lites circa alimenta ortae ſunt. V, 39.
- - in ea plura tutelae extant exempla. *ib.* 518. 645.
- - tutela legitima in ea obtinuit, *ib.*

Anna Auſtriaca, Alberti II. imp. filia.
- - ſponſa Guilielmi III. Sax. ducis extitit. III, 179. II, 586.
- - inſigne dotalitium ei conſtitutum eſt. *ib.* et 377.

Anna Auſtriaca,
- - tutores eius denominantur. *ib.* et II, 586.
- - Ienae matrimonio Guilielmo fuit iuncta. II, 550.
- - dotem qualem nacta ſit. II, 586

Anna Auſtriaca, Max. II. imp. filia.
- - Philippo II. regi Hiſpan. per procuratorem matrimonio iungitur. II, 282. III, 47. ſeqq.
- - donatio propter nuptias quanta ei determinata. III, 172.
- - dotalitium ei quodnam conſtitutum. *ib.* 289.

Anna Aurelianenſis, Philippi, ducis Aurel. filia.
- - in eius contractu matrimoniali quidnam definitum fuerit. II, 315.

Anna Badenſis, vxor Gerardi, comit. Holſat.
- - ab hoc cur dimiſſa. IV, 251.

Anna M. Britanniae regina, Iacobi II. Regis M. Brit. filia.
- - ordines regni eam de reiterandis nuptiis poſt mortem Georgii, Frid. III. R. Daniae filii, ſponſi ſui monent. II, 409. ſeqq.
- - a Carolo II. Rege M. Britanniae in religione euangelica educata fuit. V, 134.

Anna Britannica, minoris Britanniae dux.
- - filia natu maior Franciſci II, poſtremi ducis Britonum ducis fuit. II, 270.
- - cum Maximiliano I. Romanorum

tum imperatore nuptias per procuratorem iniit. *ib.* 270. et 234. 236. 246. IV, 12.
- - decubuit hancce ob cauſſam cum Engelberto II. Naſſouiae comite. II, 270.
- - modus et ritus eius deſponſationis matrimonialis deſcribitur. *ib.* 273. IV, 12. ſqq.
- eius matrimonium cum Maximiliano I. imp. in comitiis Noribergenſibus confirmatur. II, 275
- - titulo quonam poſt initum matrimonium cum Max, I. vſa ſit. IV, 13.
- - a Carolo VIII. rege Gallorum Maximiliano I. praerepta eſt. II, 275.
- - Maxim. I. imp. renunciauit. IV, 14. 18.
- - Carolo VIII. regi Gall. dotis loco per tabulas dotales confert ducatum ſuum hereditarium Britanniae minoris. II, 525. III, 69.
- - in eius pactis dotalibus cum Carolo VIII. R. Fr. quid ſtatutum ſit. II, 417.
- - eius matrimonium procuratorium cum Max. I. imp. num validum fuerit. *ib.* 227. IV, 15. 19. ſeqq.
- - Maximilianum I. imp. laeſit. II, 227. 250. III, 69. IV, 12. ſeqq.
- - Maximiliano cauſſam belli aduerſus Gallos dedit. II, 249.
- - pacta cum Maxim. I. imp. fregit. *ib.* 250.

Anna Brit.
- - ei dotalitium a Carolo VIII. rege Gallorum conſtitutum eſt. III, 307. 308.
- - poſt mortem Caroli VIII. R. G. matrimonio iuncta fuit Ludouico XII. R. Gall. IV, 161. 170.

Anna Ciliae comes
- - a Iagellone ſ. Vladislao rege Polon. in matrimonium per procuratores rogata eſt. II, 239.
- - cur de ea dimittenda cogitauerit eius maritus rex. *ib.*

Anna Cliuenſis, Ioannis, ducis Cliuenſ. et Iuliac. filia.
- - Franciſco, Antonii Lotharingiae ducis filio primogenito nupta fuit. II, 578.
- - dotem quantam ſponſo ſuo intulerit. *ib.*
- - dotalitium ei conſtituitur. III, 347.
- - morgengaba eius determinatur. *ib.* 158.

Anna Cliuenſis, Ioannis III. ducis Cliuenſ. filia.
- - mediantibus legatis Henrico VIII. regi Angliae deſponſata fuit IV, 202.
- - cur ab ea alienatus ſit rex. *ib.*
- - Richmondiam ſeceſſit. *ib.* 203.
- - num illius matrimonium cum Henrico VIII. R. A. validum fuerit. *ib.*
- - quando et vbin. defuncta ſit. *ib.*
- - in eius pactis dotalibus quid conuentum ſit. II, 579.

Anna Danica
- - matrimonio Auguſto, electori Saxoniae iuncta fuit. II, 589.
- - dotem quamnam marito ſuo intulerit. *ib.*

Anna Eleonora, Emanuelis Cöthenſis principis vxor.
- - poſt mortem mariti ſui tutelam filii minoris vt et rempublicam adminiſtrauit. V, 519.

Anna, Erwini, comitis Bentheimenſis in Steinfurth vidua.
- - tanquam filii tutrix ſubſcripſit receſſui imperii. V, 566.

Anna Ferrarienſis, Herculis II. Ferrarienſ. ducis filia primogenita.
- - ab Henrico II. Galliae Delphino, per Chriſtophorum, Wurtenbergenſem ducem, Ioannis Friderici, electoris Sax. primogenito offertur. II, 203.
- - cur hoc negotium effectum non receperit. *ib.*

Anna comes Gleichenſis
- - matrimonio iungitur Volrath. comiti Mansfeldenſi. V, 621.
- - curator ei intuitu dotalitii conconſtituitur. *ib.*

Anna, Iani, regis Hieroſolym. filia.
- - Ludouico, Amadei VIII. ducis Sabaud. primogenito nupta fuit. II, 503.
- - dotem inſignem marito ſuo intulit. *ib.*

Anna Hungarica et Bohemica.
- - Vladislai R. Hung. filia. III, 168.

Anna Hungarica
- - eam Maximilianus I. imperator ſibi pro vno ex nepotibus deſponſauit. III, 368.
- - quanta dos illi promiſſa ſit. *ib.*
- - qualis donatio propter nuptias ei conſtituta ſit. *ib.* et 277.
- - dotalitium ei praefigitur. *ib.* 238.

Anna Ioannis comitis Oldenburgenſis filia.
- - Ennonis, comitis Friſiae orientalis vxor fuit. V, 559.
- - ex diſpoſitione mariti tutelam liberorum ſuorum obtinuit. *ib.*

Anna, Ioannis Caſimiri ducis Saxo-Coburg.
- - filia Auguſti, electoris Saxoniae fuit. II, 462.
- - in eam maritus antedictus poteſtatem maritalem exercuit. *ib.*
- - Caſtello Coburgenſi incluſa fuit *ib.*
- - adulterii rea habita. IV, 271. ſq. 334.
- - eius res coram Conſiſtorio fuit ventilata. *ib.*
- - ei per ICtorum Ienenſium ſententiam poena capitis adiudicata fuit. *ib.*
- - cum ea fecit dux maritus diuortium. *ib.*
- - eius poena in perpetuos carceres mutata eſt a duce marito. *ib.*
- - dotem et paraphernalia poſt diuortium factum amiſit. IV, 271. ſeqq.

Anna Iſabella comes Limburg.
- - vxor fuit Erneſti Guilielmi, comitis Bentheimenſis. IV, 366.
Anna, Guilielmi, ducis Iuliae, Cliuiae et Montium filia.
- - Philippo Ludouico, comiti Palatino deſponſatur. III, 146.
- - morgengaba ei conſtituitur. *ib.*
- - nec non dotalitium. *ib.* 392.
Anna, Koenigſteinii comitiſſa.
- - in eius pactis dotalibus cum Bothone, comite Stolbergenſ. quidnam ſtatutum ſit. III, 157.
Anna, Ludouici XI. Regis Gallorum filia.
- - dotalitium eius deſcribitur. III, 316.
Anna Maria Chriſtiana Brandeburg.
- - vxor Ioannis Antonii Eggenbergii principis, in religione euangelica conſtantisſima fuit. II, 206.
- - religioni euangelicae in Vngaria multum profuit. *ib.*
- - dos quanta ei a patre conſtituta *ib.* 566.
Anna Maria, Brandeburg. filia Georgii Marchionis Brandeb.
- - dos ei a patre conſtituta eſt. II, 565.
Anna Maria, Philippi III. Hiſpaniae regis primogenita.
- - Ludouico XIII. regi Gallorum matrimonio iungitur. II, 295. 15. 490.
- - dotalitium ei conſtituitur. III, 314.
- - dotem quantam marito ſuo attulerit. *ib.* 490.
Anna, Mauritii, Saxon. ducis filia.
- - vxor Guilielmi Arauſ. ducis. IV, 217.
- - a marito ob adulterii ſuſpicionem dimiſſa eſt. *ib.*
Anna Meclenburgica
- - mater fuit Philippi M. Hasſiae Landgrauii. V, 524.
- - tutelam nec non regimen filii minoris adminiſtrauit. *ib.*
Anna Ottilia Naſſou. lineae Saarbruck.
- - Guilielmo, comiti Saynenſi et Witgenſtein. nupta fuit. II, 582.
- - dotem quantam attulerit marito ſuo. *ib.*
- - morgengaba ei qualis conſtituta a marito. III, 156.
- - donatio propter nuptias quaenam illi determinata. *ib.* 192.
Anna Palatina, Rudolphi Palat. elect.
- - dos ei a patre conſtituitur. II, 475. 566.
- - dotalitium eius determinatur. III, 332.
Anna Palatina, Eduardi, comitis Palatini filia.
- - adoptatur a Ioanne Caſimiro, Rege Poloniarum. IV, 507.
- - matrimonio iungitur Henrico Iulio Borbon. *ib.*
Anna Pomeranica, Barnimi, Pomeraniae ducis filia.
- - priori matrimonio Wolffgango,

Anhaltino principi iuncta fuit. II, 573.
- - ſecundas nuptias cum Henrico, Burggrauio Miſnenſi celebrauit. *ib.*
- - dotem quantam attulerit maritis ſuis. *ib*,

Anna Sabaudica, *Amadei V. ducis Sabaud. filia.*
- - coniux fuit Andronici III. Iun. imp. Graec. II, 186.

Anna Sabaudica, Ludouici XI. regis Francor. ex ſorore neptis.
- - Friderico Arragonio, Ferdinandi, Siciliae regis filio ſecundogenito nupta fuit. II, 536.
- - in dotem quidnam ſponſo ſuo attulerit. *ib.* III, 79.

Anna Sophia, *Altenburgenſis*
- - dotem ſponſo ſuo, Carolo Friderico, duci Munſterbergenſi quantam attulerit. II, 561. ſeqq.
- - morgengaba ei conſtituitur a marito. III, 149.
- - nec non dotalitium. *ib.* 498.

Anna Sophia Meclenburg. Iulii Sigismundi, ducis Wurtenberg. Oelſnenſ. vidua.
- - filii tutelam ſuſcepit. VI, 49.
- - quidnam egerit ante ſuſceptam tutelam. *ib.*

Anna Sophia Carola Alberti Frid. Brandeburgenſ. marchionis filia.
- - quando duci Iſenacenſi nupta fuerit. II, 209.

Anna Saynenſis
- - Ottoni, comiti Rietbergenſi nupta fuit. II, 597.
- - dotem quantam marito ſuo attulerit. *ib.*

Anna Sybilla, comes Mansfeld.
- - curator ventris ab imperatore ei conſtituitur. V, 578.

Anna Tecklenburgica
- - in eius pactis dotalibus cum Philippo, Solmenſi comite initis quidnam conuentum. III, 157.
- - dotalitium ei conſtitutum eſt a marito antedicto. *ib.* 427.

Anna, Wurtebergica
- - marito ſuo, Ioanni Georgio, duci Lignicenſi atque Briegenſi dotem quantam attulerit. II, 571

Anna Wurtenberg.
- - dotem marito ſuo, Friderico Lignicenſi, qualem dederit. III, 31.

Anna, *Ottonis*, *comitis Solmenſis in Laubach filia.*
- - vidua Ludouici Caſimiri, comitis Hohenloici in Neuenſtein, liberorum ſimul cum comitatus adminiſtratione fuit curatrix. V, 570.

Annulus
- - num in matrimonii ſignum neceſſario tradendus. II, 244. 345.
- - apud catholicos benedicitur. *ib.*
- - in eo potiſſimum conſtiterunt dona nuptialia. III, 127.

Ans-

Anſgard, *coniux Ludouici Balbi*, *regis Francor.*
- - ab ea diuortium fecit maritus. IV, 301.
- - num Lūdouici concubina fuerit *ib.* 304.
- - eius nuptias Carolus Caluus vi patriae poteſtatis diſſoluit. V, 103.

Antharis Rex Longobard.
- - quisnam poſt mortem eius imperium nactus fuerit. III, 53.

Antigonus
- - tutor Philippo, filio Demetrii regis Macedoniae conſtituitur. V, 345.

Antiochus Syriae Rex.
- - Trypho tutor ei a populo conſtituitur. V, 347.
- - a tutore interficitur, eique regnum aufertur. *ib.*

Antiochus Epiphanes.
- - a Romanis Aegyptum relinquere cogitur. V, 345.

Antiochus M. Syriae rex.
- - cur Ptolomaeo Philadelpho, Aegypti regi filiam dederit in matrimonium. I, 377.
- - dotem inſignem filiae ſuae Cleopatrae conſtituit. III, 54.
- - matrem Stratonicam conſentiente patre duxit vxorem. I, 482
- - liberos, Antiochum et Laodicem matrimonio iunxit. *ib.* 489.

Antiochus rex Syriae
- - fratris viduam Cleopatram duxit vxorem. I, 498.

Antipherna
- - in quonam ſignificatu quandoque ſumatur. III, 164.

Antoninus Aurelianus vid. *Aurelianus.*

Antoninus Caracalla Rom. imp.
- - an iuſſu patris vxorem et quamnam ducere coactus fuerit. I, 166.
- - ſpe nuptiarum Barthos eluſit et deuicit. *ib.* 383.
- - nouercam Iuliam an vxorem duxerit. *ib.* 486.

Antoninus Pius, Rom. Caeſar.
- - iuſſu Adriani M. Aurelium adoptauit. IV, 414.

Antonietta Amalia dux, Guelpherb.
- - liberorum tutelam geſſit. V, 518.

M. Antonius
- - per matrimonium cum Octauia, Auguſti ſorore concordiam cum Auguſto ſtabiliuit. I, 360.
- - num in vltionem regis Armeniae huius filiam filio ſuo deſponſatam petierit et finem ſuum per hoc conſecutus fuerit. *ib.* 381.

Antonius Borbonius, Vindocenenſis dux.
- - quomodo regnum Nauarrae obtinuerit. I, 320.
- - dotalitium ſponſae ſuae Ioannae conſtituit. III, 316.

Antonius Burgundiae dux
- - partim ex adoptione, partim ex procerum conſenſu ducatum Brabantiae accepit. I, 82.

Antonius Brabantiae dux.
- - ei ſucceſſio in ducatum Gorlicenſem etc. in dotem aſſignatur. II, 529.
Antonius a Brabantia
- - Philippi Brabant. et Limburg. ducis filius naturalis fuit. III, 549
Antonius Vlricus, dux Brunſuico-Luneburg.
- - eius filia Gunthero, comiti Schwarzburgico dotem quantam attulerit. II, 569.
Antonius, Lotharingiae dux
- - quamnam cum vxore Renata Borbon. obtinuerit dynaſtiam in dotem. I, 353.
- - coniugi ſuae Renatae dotalitium conſtituit. III, 346.
- - eiusdemque filius Franciſcus Annae Iuliacenſi morgengabam determinauit. *ib.* 158.
Antonius comes Yſenburgenſis
- - eius concubina Catharina Gümpel. extitit. II, 105.
- - eius bona et hereditas in litem venit. *ib.*
Antonius Gunther., Delmenhorſt. comes.
- - Delmenhorſtianum comitatum cum Oldenburg. iterum coniunxit. III, 652.
- - absque progenie legitima deceſſit. *ib.*
- - eius filius natur. a ſucceſſione excluſus eſt, *ib.* II, 569.
Antonius Gunther. comes Schwartzb.
- - morgengabam vxori ſuae Aug. Dor. conſtituit. III, 148.
- - nec non donationem p. n. *ib.* 183.
- - et dotalitium. *ib.* 243.
- - in dotem quidnam ei attulerit vxor. II, 569.
- - poſt eius mortem quid circa tutelam liberorum ſuorum actum. V, 562.
Antonius nothus
- - in regnum Portugalliae praetenſiones fecit. II, 387.
Antonius, filius natur. Anton. Guntheri comitis Delmenhorſt.
- - a Ferd. III. imp. legitimatus. III, 652.
Antonius prior de Crato
- - num filius nat. fuerit. III, 605
- - in regem Portugall. eligitur. *ib.*
- - regno tamen poſtea excluditur. *ib.* 609.
- - a patre heres inſtituitur. *ib.* 606.
Antonius à Burgundia, dynaſta de la Roche.
- - filius naturalis Philippi Boni, Burgund. ducis. IV, 540.
- - legitimatus fuit ſolenni Belgicorum conſenſu. *ib.*
Antonius Valdemontius comes
- - vxor eius quosnam ipſi attulerit comitatus. I, 353.
Antonius filius nat. Philippi Boni, ducis Burgund.
- - domina de Beures concubina vſus eſt. V, 279.

Anto-

Antonius filius nat. etc.
- - ex hac filium, Antonium de Beures dictum, procreauit. *ib.*

Antonius Lud. filius et Eman. III. Luſit. regis nepos.
- - a ſucceſsione excluditur. II, 71.
- - cur. *ib.*

Anval,
- - quid. V, 599.

Anvälle iſt nicht Lehnrecht
- - quid ſignificet. V, 601.

Appanagiati
- - eorum filiae vnde elocandae. II, 599. III, 25. ſeqq.
- - - - harum dotem quisnam accipiat. III, 21.
- - - - quisnam dotalitium conſtituat illorum coniugibus. *ib.* 252
- - eorum tutrix legitima quatenus mater eſſe poſſit. VI, 39.

Apitius ſ. *Ludouicus, Albertus* ſ. *filius Alberti degeneris.* III, 644.
- - ob vitium natalium a ſucceſsione terrarum excluditur. II, 90.
- - a Rudolpho Habsb. imp. codicillos nobilitatis inſigniaque conſequitur. *ib.*
- - quando mortuus. III, 646.

Apraxin, princeps Ruſſ.
- - a Petro M. Ruſſ. principe poenae capitalis reus fugit. V, 146.

Apuliae regina
- - ſi nubit cuidam ſimplici nobili, is nominatur rex. II, 169.

Aquitania
- - in ea quid obtineat circa dotem filiae primogenitae. II, 540.

Arbiter
- - per arbitrum controuerſia de ſucceſsione inter Darii Hyſtaſpis filios ex Demarati, Lacedaemon. regis effato, fuit diremta. I, 16.

Arbitri
- - plures inter gentes componunt controuerſias. I, 13. §. 8.
- - ad hos Corcyraei in controuerſia cum Corynthis prouocant. *ib.* §. 9.
- - his Megarenſes cauſſam Salimenſem diiudicandam committunt. *ib.* 14. §. 9.
- - controuerſiam inter Andrios atque Chalcidenſes componunt *ib.* 14. §. 10.
- - inter Lacedaemonios et Athenienſes. *ib.* 15.
- - ſunt Lacedaemonii inter Lepraetas atque Eleos. *ib.*
- - Romani inter Neapolitanos atque Nolanos. *ib.* 21. §. 17.
- - ad eos prouocant Romani *ib.* 22. §. 18.
- - item Gepidae per legatos ad Iuſtinianum miſſos. *ib.* 23. §. 19.
- - it. Theobaldus Lotharingiae Dux et Blanca comitiſſa Trecenſis. *ib.* 28. ſeqq. §. 23.
- - per hos inter Hiſpanos et Henricum II. Gall. regem componuntur controuerſiae. *ib.* 41. §. 39.
- - per VII. arbitros controuerſiae inter imperium et Gallor. reges componuntur. *ib.* 41. §. 40.

Arbitri
- - componunt controuerſias, quasdam inter Carolum VI. Imp. et Sabaudiae ducem. *ib.* 85. §. 70.
- - ab imperatoribus conſtituuntur Germaniae ſtatus. *ib.* 85. §. 72.
- - ſelecti fuerunt in controuerſiis inter Oliuerium Cromvell, Angliae protectorem et Belgas Foederatos. *ib.* 90. §. 77.
- - eliguntur a cantonibus euangelicis in controuerſia cum chatolicis. *ib.* 91. §. 78.
- - ab eorum ſententia an prouocari posſit. *ib.* 93. §. 82.
- - an arbitri filiabus ſeſe cum parentum conſenſu deſponſandis neceſſarii ſint. *ib.* 162.

Arbitrium
- - Athenienſes per legatos Lacaedemoniis obtulerunt. I, 20.
- - ad Romanorum prouocatur ab Italiae populis. *ib.* 21. §. 17.
- - per hoc finitur Venetorum controuerſia cum Florentia. *ib.* 33. §. 39.
- - an ad hoc quis cogi posſit. *ib.* 93. §. 81.

Arcadius filius Theodoſii M. imp.
- - poſt mortem patris, tutelae ſubfuit. V, 348.
- - ei noua Roma cum finitimis regionibus attributa eſt. *ib.*
- - moriturus Theodoſio, filio ſuo tutorem Isdigertem conſtituit. *ib.* 349.

Archibaldus comes Anguſiae v. Douglus
- - maritus Margarethae, Iac. IV. R. Scot. viduae extitit. II, 143. ſeq. 414. IV, 208.
- - cum eo cur vxor fecerit diuortium. IV, 208.

Aregunde
- - coniux Chlotarii I. regis Francor. fuit. III, 435.
- - mater fuit Chilperici. *ib.*

Argiui
- - in eorum regno ad arbitros prouocatum eſt. I, 13.

Ariates, filius Artaxerx. Mnemon. V, 213.

Aridaeus filius not. Philippi R. Macedon.
- - rex Macedoniae poſt Alexandri M. mortem conſtitutus eſt. III, 560.

Ariouiſtus Rex Germ.
- - polygamus fuit. III, 432.

Ariſtobolus filius Herodis regis Iudaeor.
- - patris iuſſu ſtrangulatus eſt. V, 98.

Ariſtodemus
- - quomodo regnum Meſſeniorum obtinuerit. I, 20.

Ariſtonicus Eumenis Bithyniae regis filius ſpurius.
- - poſt mortem Attalii, Aſiam velut paternum regnum inuaſit. III, 561.

Arleta
- - concubina Roberti, Normann. duc. extitit III, 583. V, 582.

Ar-

Arleta
- - mater Guil. Conquaeſtoris fuit. *ib.*

Arma
- - gentilitia, ad ea ferenda liberis naturalibus opus eſt conſenſu patris. III, 556.
- - per ea olim adoptio facta. IV, 434.

Armenii
- - apud eos nulla dos fuit. III, 9. ſeqq.

Armendaria, (Maria)
- - concubina Caroli Vianae principis extitit. V, 237.

Arnoldus dux Geldriae
- - matrimonio Catharinam, Adolphi, ducis Cliuenſis filiam ſibi iunxit. II, 479.
- - eius ſponſa in pactis dotalibus doti renunciauit. *ib.*

Arnulphus imp.
- - Suatabogii vel Zuentebaldi ſui ex ſorore nepotis, Morauiae regis tutelam ſuſcepiſſe fertur. V, 418. ſeqq.

Arnulphus nothus filius Carolomanni
- - imperium German. obtinuit. III, 564. 627.
- - ex concubina Ellinrat Zuendeboldum nec non Radoldum progenuit. *ib.* V, 216.

Arnulphus nothus filius Lotharii regis Franc.
- - archiepiſcopus Rhemenſis deponitur ob ſpurios natales. *ib.* III, 620

Arragoniae regnum
- - per feminas cum maritis communicatum eſt. III, 55. ſeqq.

Arrha ſponſalit.
- - ſub illa quandoque comprehenditur donatio propter nuptias. III, 121. 171.
- - quandoque dotalitium. *ib.* 214

Arrogatio
- - eius ritus apud Romanos deſcribuntur. IV, 417.
- - num adhuc hodie in vſu ſit. *ib.* 410.
- - quinam in eam dari potuerint. *ib.* 418. ſeqq.
- - per legem Diocletiani atque Maximiani definita eſt. *ib.* 422.
- - eius effectus. *ib.* 439.
- - num ius ſuccedendi in regna tribuat. *ib.* 441.

Arrogatus
- - iure Rom. bona transfert in arrogantem, quicquid adquirit, patri adquirit etc. IV, 440.
- - hoc inter illuſtres num obtineat. *ib.* 441.
- - patriae poteſtatis ius amittit. *ib.* 439.

Artabanus nobilis Perſa
- - ex communi Perſarum ſententia in controuerſia inter fratres Xerxem et Artamenem fit iudex. I, 19.
- - Xerxi regnum adiudicat. *ib.*

Artamenes Darii filius natu maior.
- - in controuerſia de regno ſeſe ſententiae iudicii cuiusdam accommodauit. I, 16.
- - pro gloria patris nauali proelio cecidit. *ib.* 19.

Artaxerxes Longinus rex Perſarum
- - duas filias duxit vxores. I, 487.
Artaxerxes
- - filium ſuum Darium Ochum ſibi inſidiantem acinace percusſit. V, 56. 96.
Artaxerxes Mnemon.
- - concubinis vſus eſt. V, 213.
Artemartus comes de Kyburg
- - ſub quibusnam conditionibus et ſub quanam poena Sabaudiae comitis filiae nondum nubili ſeſe deſponſauerit, et quinam pro eo fideiuſſerint. I, 474.
Arthurus, Vterini R. Britann. filius adulterinus. III, 579.
- - eum Brittones ſucceſſorem deſignant. *ib.* 580.
Arthurus Henr. VII. R. Angl. filius primog.
- - ei adfert Catharina Arragon. inſignem dotem. II, 493. ſeqq.
- - huic conſtituitur dotalitium. III, 292.
- - praematura morte vita excesſit. IV, 185. ſeqq.
- - eius aetas ad matrimonium habilis definitur in tractatu matrimoniali cum Catharina Arragonica. I, 159. et 160.
- - an hoc matrimonium ſpe obtinendi regnum Hiſpan. conſumauerit. *ib.* 329.
- - vtrum et ex quanam ratione poſt eius obitum frater ipſius Henricus relictam viduam in vxorem duxerit. I, 330.
- - quot mille ducatos haec Catharina Infanta ipſi attulerit in dotem *ib.* 499.
Arturus III. Britann. dux et magnus equitum apud Gallos magiſter.
- - adoptauit Petrum agnatum ſuum. IV, 502.
- - adquiſiuit dynaſtiam Partenays. *ib.*
Aruernia
- - eius ſtatuta et mores quid conſtituant circa tutelam vſufructuariam. V, 595.
Aſcanius, filius Aeneae
- - poſt patris obitum tutelae maternae ſubfuit. VI, 20.
Aſpaſia
- - Darii concubina extitit. V, 213.
Aſſyrii
- - coemerunt vxores ſuas. III, 124
Athalaricus
- - adoptatus fuit ab Amale. IV, 492. 435.
- - eius tutelam gesſit mater Amalaſuintha. V, 354.
Athanabildus R. Fr.
- - cur eius legati queſti ſint. III, 436.
Atriba Epiri R.
- - ei a populo asſignantur tutores. V, 347.
Auctoritas
- - tutorum illuſtrium in tantum valet, vt ea. quae impuberes ſine ipſorum faciant auctoritate, pro nullis declarentur. V, 338.

Audouera, *vxor Chilperici regis Sueſſon.*
- - cum ea diuortium facit maritus. V, 243.
Auerbach. II, 476.
Augmentum
- - dotis. III, 134. 139. 163. 214.
Auguſta
- - in eam an imperator ſ. elector Palatin. ciuile imperium exercere poſſit? II, 429. 453.
Auguſta Dorothea, duc. Brunſu.
- - ei donatio p. n. a ſponſo Ant. Gunthero Schwartzb. comite conſtituitur. *ib.* 183.
- - vt et morgengaba. III, 148.
- - nec non dotalitium. *ib.* 243.
Auguſta Sophia Solisbac.
- - eius coniux quinam fuerit. II, 207
Auguſtana Vallis
- - de tutela vſufruct. quid in ea obtineat. V, 596.
Auguſtus, imp. Rom. IV, 5.
- - Agrippam nepotem ob ſtupidum ingenium feroceſque mores in inſulam Planaſiam proiecit. V, 54. 93.
- - de Iulia filia necanda deliberauit. *ib.* 93.
- - filiam et neptem relegauit. *ib.*
- - nepotem ſuum Agrippam adoptatum ob ingenium ſordidum et ferax abdicauit, ſepoſuitque ſurrectum. *ib.* 178.
- - ei vile genus maternum obiicitur. II, 68.
- - filias ſuas vilioribus iunxit. *ib.* 134.
- - Caium et Lucium nepotes adoptauit domi per aſſem et libram emtos a patre Agrippa. IV, 421
- - his mortuis adoptauit Agrippam et Tib. *ib.* et 480. ſeqq.
Auguſtus, dux Brunſuic.
- - matrimonium inaequale iniit. II, 120. et 122.
- - filium Erneſtum de Luneburg. reliquit. *ib.* 122.
Auguſtus Philippus, dux Holſat.
- - eius filii. II, 94.
- - eius diſpoſitio. *ib.*
- - defuncta vxore priore Clara, huius ſororem Sidoniam ſibi matrimonio iunxit. I, 495.
Auguſtus Guilielmus, dux Brunſuicenſ.
- - arbiter denominatur a regibus Angliae et Boruſſiae. I, 85.
Auguſtus Lud. princeps Cöthenſ.
- - matrimonium inaequale cum nobili de Wutgenau init. II, 100.
- - recurſum ad comitia in cauſa dotalitii ſumit. III, 259.
Auguſtus Philipp v. Philipp
Auguſtus, dux Saxo-Weiſenfelſ.
- - adminiſtrator Magdeburg. et fundator lineae Weiſenfelſ. fuit. V, 459.
- - de tutela liberorum ſuorum in teſtamento diſpoſuit. V, 459.
Auguſtus elect. Sax.
- - dotem cum vxore ſua Anna Danica recipit. II, 589.
- - poſt patris mortem tutelae legitimae vnacum fratre ſuo

Mauritio Io. Friderici electoris Sax. ſubfuit. VI, 19.
- - ſaepius tutelam legitimam agnatorum ſuorum geſſit. *ib.*
Auguſtus II. Polon. R. et elector Sax.
- - emancipat filium ſuum Fridericum Auguſtum. V, 198.
- - quibusnam ex cauſſis. *ib.*
Auiae
- - nepotes olim inſtituere potuerunt, ne quid ex hereditate ad patres eorum veniret. V, 180.
- - omnibus à latere coniunctis cum matre in tutela liberorum nepotumue praeferuntur ex diſpoſitione iuris Iuſtinian. VI, 21.
Aumale (Maria Franc. Eliſ. Sabaud. dicta Mademoiſelle de) II, 305.
Aurelianenſes conſuetudines
- - quid de tutela diſponant. V, 595.
M. Aurelianus Antoninus imp.
- - ex ratione ſtatus Antonini Pii filiam ſibi ſociauit. I, 299.
M. Aurelius imp.
- - ab Antonino Pio iuſſu Adriani M. adoptatus eſt. IV, 73. 414.
Aurelius, Gothorum in Hiſpania Rex.
- - Veremundum in ſpem ſucceſſionis adoptauit. IV, 492.
Auſteuer
- - quid inuoluat. III, 35.
Auſtraegae
- - earum priuilegium cur ſtatibus imperii conceſſum. VI, 59.
- - num earum iurisdictio ad contentioſae iurisdictionis actus vnice ſpectat. *ib.*
- - in voluntariae iurisdictionis actibus locum non inueniunt. *ib.*
- - tutores conſtituere non poſſunt. *ib.*
- - controuerſiae ſuper tutelae delatione ortae, in prima ſtatim inſtantia num ad eas ſeu potius ad imperii tribunalia ſint deferendae. *ib.* 60.
- - ad eas a Vinarienſi duce in cauſſa tutelae principis Ienenſis prouocatur. *ib.*
- - ceſſant in iis, quae magis imperii, quam iurisdictionis ſunt. *ib.*
- - conuentionales ſtatuum imp. *ib.*
- - ordinationis. *ib.*
- - num coram iis dotalitium peti poſſit. III, 259. IV, 399.
- - earum forum prima ſtatuum S. R. I. inſtantia habetur. IV, 394 VI, 59.
- - num ſtatus in cauſſis matrim. et diuortii, earum forum agnoſcere debeant. IV, 394.
- - verum liberi ſtatuum imp. coram iis a parentibus accuſandi. V, 31.
- - num iure gaudeant, imperii ſtatibus tutores dandi. VI, 59.
Auſtria
- - incrementa ex nuptiis obtinuit. I, 307.
- - vt et ex hereditatibus. I, 307.
- - in ea obueniunt matrimonia inaequal. II, 86. 129. f.
- - nec non exempla matrimoniorum

rum ex ratione ſtatus. I,305. ſeq. 308.
- - huius domus filias parum felicia matrimonia cum exteris iniiſſe fertur. *ib.* 189. ſeq.
- - hinc illae ſuae genti reſeruatae. *ib.* 190.
- - quanta dos filiabus in hac Auguſta domo conſtituatur. *ib.* 554
- - donatio pr. n. III, 177. 367. ſeqq.
- - liberi naturales. *ib.* 636. ſeqq.
- - in ea quae iura ordinum prouincial. circa adminiſtrationem prouinciarum et tutelam principum. V, 426. 436.
- - in ea ſola fere tutela legitima obtinuit. *ib.* 426. 639.
- - in ea tutela teſtamentaria aut effectu caruit, aut agnato proximo fuit delata. *ib.* 430. ſeqq.
Auſtria
- - (*Ioannes ab*) filius nat. Caroli V. fuit. III, 637. V, 120.
- - filias naturales reliquit. *ib.* 641 ſeqq. V, 220.
- - ex qua matre fuerit natus. *ib.* ſeqq.
- - a Philippo II. filius Caroli V. legitimus agnoſcitur. *ib.* 640.
- - (*Ioannes ab*) filius nat. Philippi IV. III, 614.
- - magnis muneribus ornatur a patre. III, 614.
- - Poloniae regnum adpetit. *ib.*
- - (*Georgius*) filius nat. Max. I. imp. *ib.* 636.
- - huius filius nat. quomodo nominatus ſit. *ib.*
- - (*Conradus*) filius naturalis Caroli V. *ib.* 642.
- - (*Iulius Caeſar*) Rudolphi II. imp. filius nat. *ib.*
- - (*Matthias*) - - - *ib.*
- - (*Carolus*) - - - *ib.*
- - (*Chalotta*) filia nat. - *ib.*
- - (*Anna Dorothea*) - - *ib.*
Aymon, Sabaud. comes.
- - quamnam dotem ei attulerit Yolanda. II, 520. 534. III, 79.
- - dotalitium ſponſae ſuae Yolandae promittit. III, 335. ſeqq 163.
- - iuramento promittit Theodoro Montisferatenſi Marchioni, ſeſe initurum matrimonium cum eius filia. I, 178. 187
Azo VI. Ateſt. March.
- - vxori ſuae Aliſae dotalitium conſtituit. III, 209. ſeqq.
- - ſponſae ſuae duplum donationis propter nuptias aſſignauit. *ib.* 166.

B.

Baculus
- - in inſignibus quid ſignificet. III, 555.
Badenſis domus
- - morgengabae in ea occurrunt exempla. III, 147.
- - nec non dotalitiorum. *ib.* 399.
- - ei competunt Baſtardi. *ib.* 517.

Badenſis domus
- - in ea occurrunt exempla tutelarum. V, 521. ſeqq. 646.
- - in ea tutela legitima obtinuit. *ib.*
- - in ea obueniunt exempla matrimoniorum ex ratione ſtatus. I, 346

Baden-Durlacenſis domus
- - in ea matrimonia inaequalia occurrunt. II, 53.

Baiuli
- - quinam. V, 627.

Balduinus II. imp. Conſtantinop.
- - ei minori tutor conſtituitur. V, 325.

Balduinus, Flandriae comes
- - fratrem ſuum Robertum filiis tutorem conſtituit. V, 411
- - ab epiſcopis excommunicatus ob vxorem inſcio patre ductam. 214. ſeqq.
- - an ad Papam ſe conuertens abſolutionem ab hac excommunicatione obtinuerit. I, 217.
- - num eandem ob rationem a Carolo Caluo vxoris ſuae patre et ex cuius interceſſione in gratiam receptus ſit. I, 218.

Balduinus, Hieroſol. Rex.
- - dimiſſa priore coniuge, Siciliae duxit comitiſſam. IV, 215.
- - poenitentiam eandem ob cauſſam egit. *ib.*
- - ſecundam vxorem dimiſit. *ib.* 216.

de Balſac (Henrita)
- - concubina Henrici IV. R. Gall. V, 270.
- - matrimonium ei a rege promittitur. *ib.*
- - quod poſtea reuocatur. *ib.* 274.
- - grauida a rege marchio de Vernevil declaratur. *ib.* 273.
- - ob commercium cum Hiſpanis gratia Regis excidit. *ib.*
- - in gratiam reſtituitur. *ib.*

Balthaſar, Landgr. Thuring.
- - pactum vnionis de conſtituenda dote cum Wilhelmo init. II, 556. 591. III, 19.
- - idem pactum confraternitatis cum Hermanno Haſſiae Landgr. ſancit. *ib.* 557.
- - dotem 12000. Fl. conſtituit in ſua Sereniſſ. domo. *ib.*
- - ei dotis loco ab Eliſabetha Henneberg. Heltburg, Hilperhauſen et Eisfeld infertur. *ib.* 581. 603.
- - donationem propter nuptias filio ſuo Fridr. aſſignat. *ib.* 585. ſeqq.
- - eius filio Friderico Margaretha, Hermanni Haſſ. Landgr. filia deſponſata, nunquam vero nupta. IV, 55.
- - ſub quanam poena Landgrauii Haſſiae filiae nuptias filio ſuo pactus ſit. I, 217. ſeq. §. 12.
- - dotem filiae Annae quantam aſſignauerit. II, 590.
- - pactum de dote ſoluenda cum Guilielmo etc. init. III, 19.

Baltheus
- - dexter. III, 555.
- - ſiniſter. *ib.* 553.

Baltheus
- - ſiniſter, non ſemper nota eſt illegitimorum. *ib.* 555.
Banck-Art
- - quid ſignificet, III, 516.
Baptismus
- - per eum olim adoptiones celebratae fuerunt. IV, 431.
Barba
- - per eam olim adoptiones factae IV, 437.
Barbara Magdalena, comitiſſa Mansfeld.
- - tutelam filiorum ſuorum poſt mariti mortem gesſit. V, 577.
Barbara Sophia, Brandeburg.
- - tutelam minorum ducum Wurteberg. filiorum ſuorum vnacum duce Wurtebergi Ludouico Frid. gesſit. V, 544.
Barbara, vxor Sigism. imp.
- - dotem Agneſae, Oelſenſi ducisſae, conſtituit. *ib.* 585.
- - cur Znoimae in Morauia cuſtodiae a marito imp. fuerit mancipata. *ib.* 457.
Barbara, Alberti Achillis Brandeb. March. filia.
- - eius ſponſalia cum Vladislao Bohemiae R. ſunt diſſoluta. IV, 58.
Barbara Haſſ. vxor Dan. comitis Waldecc.
- - ei conſtituitur dotalitium. III, 428.
Barbarinus (*Antonius*) *Cardinalis*
- - iuſſu Papae matrimonium Chriſtiani ducis Mecklenburg. cum Chriſtiana Marg. nullum declarauit. IV, 237. ſeqq.
Barnimus, Pomeran. dux.
- - eius filia, Anna, quanta dote fuerit elocata. II, 573.
la Barre
- - Gallis quid. III, 553.
Barrenſis ducatus
- - quomodo cum Lotharingiae ducatu fuerit iunctus. I, 353.
Bartina (*Gabrielis*)
- - concubina Caroli II. Borbon. V. fuit. 279.
Bart (*Dudleius*) *filius Ruperti comitis Palat.*
- - eius fata III, 649.
Baſilius Macedo vide Macedo
Baſilius M. Ruſſorum princeps
- - ex conſenſu procerum vxorem duxit. I, 243. 244. §. 34.
- - cur proceres ipſi diſuaſerint extraneae nubere. *ib.*
- - 1500. virgines tam nobiles quam ciuilis conditionis conuocat, et ex his ſibi eligit vxorem. *ib.* 244. §. 34.
Baſina, Baſini Thuring. R. vxor.
- - relicto marito ad Childericum R. Francor. acceſſiſſe fertur. III, 575.
Baſtardae
- - regum Gall. quomodo elocatae. III, 529. ſeqq.
- - earum plures occurrunt. *ib.* 530
- - ducum Borbon. *ib.* 536. ſeqq.
- - ducum Burgund. *ib.* 539. ſeqq.

Baſtardi III, 515.
- - interdum ſucceſſerunt in regna paterna. III, 560.
- - in regno Luſitaniae, vnico Ioanne Notho, a ſucceſſione ſemper excluſi fuerunt. *ib.* 601.
- - eorum etymologia oſtenditur. *ib.* ſeqq.
- - dicuntur *Königs-Kinder.* *ib.* 517.
- - apud Gallos lupis comparantur. *ib.* 518.
- - regum Galliae, qua conditione gaudeant. IV, 544. III, 527. ſeq. 550. 573. ſeqq.
- - beneficiorum eccleſ. in Gallia participes habentur. *ib.* 528. 575.
- - Ludouici XIV. R. Gall. *ib.* 547.
- - inter hos controuerſia poſt eius mortem quaenam orta ſit. *ib.* ſeqq.
- - illuſtr. Germanorum III, 627
- - regum olim per papam legitimati ſunt. IV, 541. ſeqq.
- - regum Francorum. III, 573. ſeq. 616. ſeqq. 629. ſeqq.
- - eorum denominatio non ignominioſa. III, 530.
- - ducum Borboniorum. *ib.* 532
- - ducum Burgund. *ib.* 538. ſeq.
- - Andegau. regis Neapol. et Sic. *ib.* 541.
- - ducum Britanniae. *ib.* 542.
- - Aurelianenſ. *ib.* 543. ſeqq.
- - ducum Alenconiorum. *ib.* 544. ſeqq.
- - Arragon. regum. *ib.* 612.
- - regum Luſitan. *ib.* 546. 601.
- - Caſtell. *ib.* 611. ſeqq.
- - Nauarrae regum. *ib.* 548. ſeq. 615. ſeqq.
- - qua conditione et dignitate gaudeant. *ib.* 550.
- - quatenus arma et inſignia familiae gerant. *ib.* 553.
- - Ital. *ib.* 599.

Baſtum (*Sybilla*)
- - concubina Lud. Borbon. comitis Vindocinenſis. V, 279.

Bauarica domus
- - morgengaba eius quanta. III, 144.
- - donatio pr. n. III. 178. ſeqq. 368. ſeqq.
- - liberi natur. in ea occurrunt. *ib.* 643. ſeqq.
- - in ea occurrunt exempla tutelae legitimae. V, 437. 639. 640.
- - de tutela principum huius domi quae iura competant ordinibus prouincialibus. *ib.* 441.
- - in ea non deſunt exempla tutelae teſtamentariae. *ib.* 440.
- - exempla, quae de tutela teſtamentaria ex hac domo afferuntur, dubia ſunt. *ib.* 441.
- - in ea occurrunt matrimonia ex ratione ſtatus inita. I, 333. ſeqq.
- - in ea obueniunt exempla matrimoniorum inaequalium. II, 121.

Bauaria
- - in ea quaenam tutela obtineat. V, 597.

de la Baume (Stephanus) Baſtardus. III, 554.
- - *Lud. Franciſca,* concubina Lud. XIV. R. Gall. V, 277.

Caec. de Beaux vxor Amad. IV. comitis Sabaud.
- - eius matrimonium cum Amadeo per procuratorem fuit contractum. II, 253.

Beatrix, Alberti Brandenb. March. filia.
- - Henrico Leoni, duci Megapolit. matrimonio iuncta fuit. I, 348.
- - dynaſtiam Stargardenſ. marito ſuo attulit. *ib.*

Beatrix, Ferd. Luſitan. R. filia.
- - Ioanni I. Caſtil. R. matrimonio iungitur. III, 571.
- - num adulterinus partus fuerit. *ib.*

Beatrix, Ferd. Neapol. R. filia.
- - eius hiſtoria exemplum repudii et diuortii continet. IV, 213.

Beatrix, Alfonſi X. Caſtellae R. filia.
- - eius maritus Alfonſus III. Luſit. R. extitit. III, 68. IV, 101.
- - eius dos quaenam. III, 68. ſeq.
- - ex impari matrimonio enata. *ib.* et IV, 101.

Beatrix, Eman. R. Portugall. filia.
- - eius iocalia, vaſa etc. quanti fuerint aeſtimata. III, 39. ſeq.
- - Carolo, duci Sabaudiae elocata. II, 503.
- - dotem quantam marito ſuo attulerit. *ib.*

Beatrix, Philippi imp. filia.
- - Ottonis IV. vxor. fuit. II, 13.

Beatrix, Philippi Mariae ducis Mediol. vxor.
- - eam ob adulterium ſuſpectam occidi iuſſit maritus. IV, 222.

Beatrix Sabaud.
- - per procuratorem matrimonium init cum Manfredo Fridr. II. filio nat. II, 255.

Beatrix, Fridr. IV. Norib. Burggr, filia et coniux Alberti Auſtr.
- - dotem qualem acceperit a patre II, 565.
- - donatio propter nuptias ei quanta conſtituta. *ib.*

Beatrix, vxor Henr. Thuring. Landgrau.
- - ei dotalitium in Sangerhuſen, Eckardsberg. Gotham etc. conſtituitur. III, 209.

Beatrix Delphina Viennenſis
- - ſponſalia de praeſenti contrahit cum vice-comite Bearnenſi. I, 142. §. 3.

de Beaufort
- - vnde originem trahant. II, 76.

de Beaumont (Eliſabetha)
- - primum concubina Henrici I. R. Angl. deinde vxor Gilberti de Clare comitis Pembrochenſis fuit. V, 283.

de Beauvilliers (Maria) Abbatiſſa de Montmartre.
- - concubina Henrici IV. R. Gall. extitit. V, 260.

Beicht-

Bricht-Rath
- - apud Wittenbergenſes Theologos quid ſignificet. III, 437.
- - in cauſſa polygamiae Philippi Magnanimi, Landrauii Haſſiae quid pronuntiauerit, *ib.*
Belgae Foederati
- - in animo habuerunt, Mauritium Arauſionenſem principem adoptandi. IV, 525.
- - apud eos legitimatio per ſubſequens matrimonium habet plenam poteſtatem arma ferendi gentilitia integra. *ib.* 532.
- - quid ſtatuant de tutela vſufructuaria. V, 597.
de Bellojoco (Margaretha)
- - in eius pactis dotalibus cum Iacobo Sabaudo initis quid conuentum ſit. II, 504.
- - remittit marito ſuo omnia iura et actiones in hereditatem Belloiocenſem. *ib.* 535.
- - fideiuſſores dotis illi a marito conſtituuntur. *ib.* 504.
Benedictio ſacerdotalis
- - num in nuptiis illuſtrium neceſſario adhibenda. II, 243.
- - ſemper ſe illicitam licitam reddere nequit. IV, 303
- - nuptiis Ediuulfi Anglorum regis cum Caroli Calui filia adhibita fuit ſingularis. I, 197. ſeqq. §. 60
Bentheimenſes comites
- - in eorum familia tutelarum exempla occurrunt. V, 566.
Benthunius (Max.) Roſarii marchio
- - concubinam habuit Mariam d' Eſcurnel. V. 280.
Berengaria, Alfonſi R. Legion. vxor
- - regina Caſtilia poſt obitum Henr. I. fratris ſui declaratur. III, 60.
Berg (Io. de)
- - procurator Caroli V. imp. matrimonialis fuit. II, 245.
- - per oſculum firmauit matrimonium illud. *ib.*
Beringaria, Vxor Richardi Angl. R.
- - ei conſtituitur dotalitium. III, 286.
Bernhardus, Ital. Rex
- - a Ludouico pio patruo oculis eſt orbatus. V, 60
Bernhardus, dux Saxo-Meining.
- - filio primogenito iuniorum fratrum tutelam commiſit. V, 484
Bernhardus, dux Saxo-Ienenſ.
- - in matrimonio ſimultaneo cum Maria Tremollia et Maria Eliſ. de Koſpoth vixit. III, 448
- - morgengabam et annuos reditus poſteriori conſtituit. *ib.*
- - tutelam liberorum ſuorum per teſtamentum ordinauit. V, 474
Bernhard, comes de Abensberg.
- - cognatae ſuae dotalitium confirmat. III, 216
Bernhard, marchio Badenſ.
- - poſt mortem eius liberi tutelae ſubiecti ſunt. V, 521

Bertha, Otton. Sabaud. March. ex Adelbeida filia.
- - dimiſſa eſt ab Henrico IV. imp. IV, 308. ſeqq.

Bertha, filia Henr. IV. imp.
- - Ptolomaeo, Octauia ſtirpe progenito, conſulis Romani filio, matrimonio iungitur. II, 136. 533.

Bertha, Solisbac. comitis filia
- - Manueli Comneno, Graec. imp. coniugio iungitur. II, 185.
- - virtutes eius depinguntur. *ib.*

Bertha, vxor Adelberti Ital. March.
- - Hugonis Italiae regis mater fuit. III, 473.
- - num liberos ſuppoſuerit. *ib.*

Berthildis
- - coniux Dagoberti I. regis Francorum fuit. III, 435.

Bertholdus, princeps I. Henneb.
- - eius filia Eliſabetha Burggrauio Norimbergenſi deſponſatur. II, 581.
- - dotem filiae ſuae conſtituit. *ib.*

Bertrada, Andegauenſis comitiſſa
- - concubina Philippi I. R. Gall. IV, 115.
- - deinde coniux eius fuit. V, 246.

Bertrandus
- - ei permiſit Henr. IV. R. Caſtell. vt ad procreandam ipſi ſucceſſuram prolem cum Ioanna Luſit. concumberet. III, 47.

Beures (Antonius de)
- - filius naturalis Antonii Burgund. fuit. V, 279.

Beurin (Bernhard de) baſtardus.
- - quibus armis et inſignibus vſus ſit. III, 554.

Bigorrae comitiſſa
- - in pactis dotalibus cum D. Guidone de Montfort initis, ei comitatum ſuum in dotem adferre promittit. III, 80.

Bituricenſe ſtatutum
- - de tutela ſingularia quaedam continet. V, 594.

Blanca Montisferratenſis
- - inter eam et Carolum I. Sabaudiae ducem tabulae matrimoniales conficiuntur. III, 273.
- - dotalitium ei a ſponſo conſtituitur. *ib.* et 343.
- - eius nuptiae cum Carolo per procuratorem celebrantur. II, 245.
- - oſculum in vehementius ſignum firmati matrimonii dat procuratori. *ib.*
- - ei Bonifacius Marchio, maſculis deficientibus, dimidiam terrarum partem in dotem aſſignat. *ib.* 524.

Blanca, Petri Borbonii ducis filia
- - coniux Petri Crudelis, R. Caſtil. extitit. V, 229.
- - quaenam fata habuerit. *ib.*

Blanca, Ottonis Burgund. comitis filia.
- - vxor Caroli IV. pulchri, R. Gall. extitit. IV, 159.
- - dimiſſa eſt ab eo. *ib.*

Blanca, Alfonſi Caſtellae R. filia.
- - Ludouico Philippi R. Gall. filio matrimonio absque dote iungitur. II, 479. III, 60.
- - cur fratri Carolo non ſucceſſerit. III·60.
- - Ludouici IX. pupilli et regni adminiſtrationem gesſit. V, 367.
Blanca, Henr. IV. Angl. R. filia
- - dotalitium ei a ſponſi ſui Lud. Palat. patre promittitur. III, 392
Blanca, Nauarr. R. Caroli II. filia.
- - ſuccedit patri in regno. III, 63. ſeqq.
- - nubit Ioanni R. Arragon. *ib.*
- - poſt eius mortem quae contentiones ortae. *ib.* 64.
Blanca, Burgund.
- - ei a fratre, Hugone, duce Burgundiae dos conſtituitur. II, 541.
- - eam Odoardus comes Sabaudiae duxit vxorem. *ib.*
Blanca, filia Theodebaldi comitis Campan.
- - inter eam et Ottonem impuberem, comitem Burgundiae, pacta matrimonii celebrantur. III, 81.
- - dotem quamnam ſponſo ſuo promiſerit. *ib.*
Blanca Nauarr. Henr. IV. R. Caſtil. vxor.
- - a marito ſuo repudiatur. III, 65. et 458. IV, 99.
- - eius abnepoti regnum Nauar. defertur. III, 65.
Blanca Sabaud.
- - dos ei quanta conſtituta fuerit. II, 546.
- - Galeaceo, Vice-Comiti Mediolanenſi iurato nubit. I, 178.
Blanca Lancea, filia Bonifacii, Dynaſtae Montisferr.
- - concubina Conradi IV. imp. fuit III, 632.
Blanca Maria, Philippi Mariae, Mediolanenſis filia ſpuria.
- eam Franciſcus Sfortia duxit vxorem. III, 547.
Blanca Maria, Galeacii Sfortiae, Mediolanenſis ducis filia
- - cum ea per procuratorem Ioannes Coruinus, Matthiae Vngariae regis filius, ſubarrhatus atque deſponſatus eſt. II, 269.
- - inſignem dotem Maximiliano I, imperatori attulit. II, 483.
Blanca Borbonia
- - ſine aſſenſu regis Galliae cum Petro rege Caſtellae init matrimonium. I, 260. §. 52.
- - an eius matrimonium a rege Galliae confirmatum fuerit. *ib.*
Blanca Capella, vxor Franciſci Mariae, M. ducis Hetruriae.
- - Bartholomaei, ſenatoris Veneti filia fuit. II, 81. ſeqq.
- - a ſenatu Veneto adoptata. *ib.* 82
- - eius obitus quando euenerit. *ib.*
Blanckenbergenſis comitatus
- - in dotalitium Annae Iul. a duce Lothar. Antonio adſignatur. III, 347.
Blombergia (Barbara) Ratisbonenſis.
- - concubina Caroli V. imp. fuit. III, 637.

Blombergia
- - ex ea procreatus eſt Ioannes ab Auſtria. *ib.*
- - a Philippo II. in Hiſpaniam euocata ab eo benigne ſuſcepta eſt. V, 219.
- - Requel nobili Nauarrenſi vel Luxenb: nuptui poſtea fuit collocata. V, 219.
- - filium reliquit Piramum Conradum. *ib.*
- - eius fata. *ib.*

Bloſſet Franciſca
- - concubina Franciſci, marchionis Rotelenſis extitit. V, 280.

Blount (Eliſabetha)
- - concubina Henr. VIII. R. Angl. fuit V, 288.

Bodius (Thomas) Arraniae comes
- - cum eo Maria Scotica diuortium facere cogitur. IV, 208.

Boduellius (Iac.) dux Orcadum
- - ducturus Mariam, Scotorum reginam, conceptis verbis quid, iurauerit. II, 428. 462.

Boëmundus, princeps Antiochenus
- - matrimonio ſibi iunxit Conſtantiam, Philippi I. R. G. filiam, ab Hugone, comite Campan. dimiſſam. IV, 181.

Bohemiae regnum
- - in illo occurrunt exempla matrimoniorum ex ratione ſtatus initorum. I, 332. ſeqq.
- - in hoc regno ſecundae nuptiae reginarum inuiſae fuerunt. II, 398. III, 268.
- - huius regni reginae viduae quale dotalitium recipiant. *ib.* 329. ſeqq.
- - de tutela huius regni proferuntur exempla. V, 418.
- - eius rex electorum ſaecularium eſt praecipuus. *ib.*
- - in ea obtinuit tutela legitima. *ib.*
- - in defectu maſculae agnationis ad feminas etc. deuoluit. *ib.* 421

Bobier (Anna Maria) dicta Thomaſina.
- - concubina Caroli Borbonii, comitis Sueſſion. extitit. V, 279.

Bolenia (Anna) vxor Henr. VIII. R. Angl.
- - clanculum cum Henrico nuptias init. IV, 192.
- - tanquam adulterii ſuſpecta ad mortem condemnatur. II, 457. IV, 200. 188.
- - eius nuptias cum Henr. VIII, perniciosas putauit Clemens VII. papa. IV. 189.
- - eius matrimonium cum Henr. VIII. non fuit diuturnum. *ib.* 200. 188. 199.

Boleslaus Pudicus, R. Polon.
- - matrimonium virgineum cum Kinga init. II, 379.
- - Leſcum Nigrum adoptat. IV, 502.

Boleſſanius Mazouiorum dux
- - ei fratres et proceres tamdiu moleſti fuere, donec vxorem dignitate imparem dimiſit. II, 27.

Bona immobilia
- - in dotem filiabus cur olim a Germanis non data. III, 11.
Bona, Amadei VII. Sabaudiae comitis vxor.
- - Ioannis, ducis Bituricenſ. filia fuit II, 528.
- - ei dotalitium ab Amadeo VII. comite Sabaud. conſtituitur. III, 336.
- - dos eius quomodo a patre conſtituta. II, 528.
Bona Sabaud.
- - eius pacta dotalia cum Galeacio Maria inita ſingularia quaedam continent. III, 46. II, 244.
- - dotalitium ei asſignatur. *ib.* 357
- - tutelam filii ſui, Ioann. Galeacii, adminiſtrauit. V, 405.
- - eam Eduardus IV. rex Anglorum, ſibi matrimonio iungendi animum habuit. II, 72. ſeq.
- - cur hoc ad effectum non venerit. *ib.*
Bonifacius, march. Montisferrat.
- - vxori ſuae Margarethae donationem propter nuptias conſtituit. III, 186.
- - in dotem quidnam promiſerit filiae ſuae. II, 524.
Bonifacius VIII. Papa
- - ad eius arbitrium quinam rex prouocauerit. I, 29. §. 24. I, 88. §. 76.
- - an et quibusnam regibus titulum illuſtris tribuerit. *ib.* 109. ſeq. §. 11.
Borgius (Caeſar) filius nat. Alexandri Papae
- - a Lud. XII. R. G. dux Valentinus factus. IV, 165.
Del Borgo
- - eius res geſtae. V, 77.
Franco Borſellius
- - matrimonio iungitur Iacobae, duci Brabant. II, 157.
Borusſiae rex
- - eius edictum diſpenſationis de A. 1740. quidnam contineat. II, 8.
- - item de matrimoniis inaequalibus interdictis. *ib.* 63.
Botho, comes Stolberg.
- - quamnam morgengabam Annae Koenigſteini comitiſſae, ſponſae ſuae promiſerit. III, 157.
Bozea, vxor Vdalrici XXI. ducis Bohemici
- - natione Bohema fuit. II, 80.
Brabantia
- - in hac prouincia feminis ſuccesſionis ius non datur. I, 80. ſeq. §. 66.
Bragantini duces
- - ex regibus Luſitaniae oriundi ſunt. III, 610.
Brandeburgica domus
- - in ea extat pactum de matrimonio inaequali non ineundo. II, 61.
- - nec non diſpoſitiones circa dotes filiarum elect. *ib.* 563. ſeqq. III, 24.

Bran-

Brandeburg. domus
- - morgengabae in ea vſitatae exempla perhibentur. *ib.* 145. ſeq.
- - - - nec non dotalitiorum. *ib.* 386. ſeqq.
- - ei ceditur a domo Auſtriaca circulus Schwiebuſ. V, 42.
- - in ea poſt mortem Alberti marchionis ſuper filiorum ipſius tutela lis orta. *ib.* 487. 649.
- - variae diſpoſitiones de tutela in hac domo exſtant. *ib.* 488. ſeqq.
- - nunquam ſub tutelari adminiſtratione fuit. *ib.* et 643.
- - an creuerit per matrimonia ex ratione ſtatus inita. I, 342. ſeqq.
Brandenſtein (Eberh. de)
- - eius filia pellex primum, poſtea coniux Wilh. III. duc. Sax. fuit. II. 59. 586. 592. V, 221.
- - huic dotalitium Salfelda vrbs et praefectura conſtituitur. III, 239.
Bretislaus, filius Vratislai R. Bohemiae.
- - tur a patre exheredatus fit. V, 419.
- - patris teſtamentum irritum facit. *ib.*
- - ad regnum patris admittitur. *ib.*
- - Boriuorium, fratrem ſuum liberis tutorem conſtituit. *ib.*
Brebislaus, filius Vdalrici XXI. D. Boh.
- - patri ſucceſſit in Bohemiam. II, 180.
Brezaeus (Ludou.) comes de Maulevrier.
- - eius vxor qualis. V, 251.
Briſanus, Rex Sicambror.
- - filium ſuum Sedanum in adulterio apprehenſum gladio interemit V, 62.
Britanni
- - apud eos olim regnum muliebre non fuit ignotum. III, 69. ſeqq.
- - apud eos filii regum nothi ſucceſſores in regno declarati. *ib.* 579. ſeqq.
- - quid obtineat apud eos circa tutelam vſufructuariam. V, 595. ſeqq.
Brockdorff (Anna de)
- - vxor comitis de Witgenſtein. extitit II, 102.
de la Broſſe (Ioanna)
- - concubina Ioannis IV. Courtinaei fuit. V, 280.
Bruck (Gregor.)
- - Ioannis Friderici, electoris Saxoniae deputatus in cauſſa Ferdinandi I. Rom. regis fuit. II, 202
Brunichildis, Childeberti Regis Franc. vidua.
- - regnum Franciae poſt mariti obitum adminiſtrauit. V, 364.
- - tutelam filiorum geſſit. *ib.*
Brunichildis Athanabildis filia
- - eam Chilpericus I. Francorum rex, in matrimonium ambiit. III, 436.

Brunichildis, Sigeberti R. Francorum uxor
- - Theodebertum I. quid inculpauerit. III, 502.
- - Sigebertum Theodorici filium regno Auſtraſiorum praeponere molitus eſt. *ib.* 618.

Bruno, comes Mansfeld.
- - poſt mortem eius vidua filiorum tutelam geſſit. V, 578.

Brunſuicenſis domus vid. Guelpherb.
- - in ea occurrunt matrimonia inaequalia. II, 117. 120.
- - dos quanta filiabus ducal. conſtituta. *ib.* 569.
- - quanta donatio propter nuptias. III, 194. ſeqq.
- - in ea occurrunt exempla tutelae teſtamentariae. V, 513. ſeqq.
- - - nec non maternae. *ib.* 518
- - vt et legitimae. *ib.* et 644. ſeq.
- - ſtatuum prouincialium iura circa principum huius ſer. domus tutelam quaenam. *ib.*
- - an per matrimonia ex ratione ſtatus multas acceſſiones acceperit. I, 343. ſeq. §. 60. ſeq.

Brunſuicenſis ducatus
- - in eo legitimati liberi a feudis excluduntur. IV, 531.

de Buciano (Michael) Patriarcha atque archiepiſcopus Bituricenſis.
- - filius naturalis fuit Lud. XII. R. Gall. III, 623.

Buckingham dux
- - legatus regis Iacobi M. Brit. in Hiſpania et Gallia. II, 188. 193. ſeqq.
- - Carolo II. R. Angl. concubinas procurauit. V, 292.

de Bucs (Philippina) Docella de Cony.
- - concubina Henr. II. R. Francor. extitit. V, 253.
- - ducisſa Valentinenſ. creatur. *ib.*

Bulco, Suidnicenſ. ac Iarouienſ. dux.
- - Agnetem Auſtriacam, Leopoldi, Auſtriae ducis filiam vxorem duxit. III, 332.
- - ea defuncta, quid de illius dote factum ſit. *ib.*

Bulla Saxonica
- - de tutela electorali diſponit. V, 448. ſeqq.

de Bulau (Buſſo Henr.)
- - tutor comitis Mansfeld. cum aliis fuit. V, 579.

Burcardus (Franciſc.)
- - deputatus Ioannis Friderici, electoris Sax. in cauſſa Ferd. I. Rom. regis fuit. II, 202.

Burgundia
- - eius mores quid conſtituant de tutela fructuaria. V, 595.

Burgundiae comitatus
- - ab Othone IV. comite Burgund. dotis loco ſuae filiae Ioannae conceditur. II, 518.
- - Philippo Longo, Philippi Pulchri filio in dotem datus. III, 86 ſeqq.
- - in eo dotalitium lege determinatum. *ib.* 229.

Burgundiae ducatus
- - quid de hoc inter Carolum V. imper. et Franciſcum I. Gallorum regem conſtitutum ſit. I,37. §.35.
- - controuerſiam de hoc amicabili compoſitioni reliquit Carolus V. *ib.* 44. §. 41.

Burſa, comes Siciliae
- - eius vxor nupſit Balduino R. Hieroſ. IV, 215.

Buſanus, rex Sicambrorum
- - filium Sedanum ob adulterium morte punit. V, 62. 122.

C.

Cabades, Perſar. rex
- - Iuſtino imperatori Rom. quasnam conditiones pacis obtulerit. II, 436.
- - Cabadem a regni ſucceſſione excludere voluit. *ib.*
- - Coſroem, ex ſorore filium, regni ſucceſſorem relinquere molitus eſt. *ib.*

Caccus
- - filius nat. Pipini Heriſtalli fuit. V, 243.

de Cadaval, dux Portugall.
- - fratris viduam ex pontificis diſpenſatione vxorem duxit. III, 610.

Q. Caecilius
- - moriens teſtamento adoptauit Pomponium Att. IV, 428.

Caeremoniae
- - quaenam ſingulares circa nuptias illuſtrium adhiberi ſoleant. I, 194. §. 59.

Caeſar, Eſtenſ. Mutinae dux
- - eius filius primogenitus Alfonſus Iſabellam Sabaudicam vxorem duxit. II, 501.
- - ad huius matrimonii onera ſuſtinenda quisnam dotem conſtituerit. *ib.*

Caeſar, dux Vindocinenſis, filius natural. Henr. IV. R. Gall.
- - primum Monſieur dicitur. V, 264.
- - legitimatur a patre. IV, 545.

Calaeca (Thereſia)
- - concubina Petri Crudelis fuit. V, 234.

Calderona (Maria)
- - concubina Philippi IV. R. Hiſpaniae extitit. V, 237.
- - mater Ioannis ab Auſtria fuit. *ib.*
- - monaſterio demum ſe incluſit. *ib.*

Calecutii
- - Indiae populi, ſingulares conſuetudines circa liberos obſeruant. II, 164.

Caligula, imp. Rom.
- - in concubinatu cum ſororibus ſuis vixit. V, 214.
- - Druſillam ſororem duxit vxorem. I, 490. §. 15.

Cambyſes, Perſarum Monarcha
- - Amaſin, regem Aegyptiae, ob denegatam ipſi filiam, bellum mouit. I, 387. §. 122.

Cambyſes
- - ſorores ſuas vxores duxit, *ib.* 488. §. 12.
- - accedens et percontans ſuper hac re regios iudices, quale tulerit reſponſum. *ib*, 488. §. 12.

Camera imperialis
- - num cognoſcere poſſit in cauſſis matrimon. II, 105. IV, 383.
- - illi in cauſſis illuſtrium matrimonialibus nulla competit iurisdictio. *ib.* 385.
- - in ciuilibus iurisdictionem ſolummodo habet. *ib.* 385.
- - confirmat tutores et tutrices illuſtrium. VI, 48. 56.

Campegius (Laur.) Cardinalis
- - legatus apoſtolicus in Angliam cur miſſus. IV, 188.

Canones conciliorum
- - quatenus ius gentium particulare conſtituant. I, 14.

Cantarocia vid. de Cuſſance

de Cany (Aubertus)
- - eius vxor, Marietta d'Enghien concubina Ludouici, Aurelian. ducis fuit. III, 530.

Canton.
- - in inſignibus quid ſignificet. III, 555.

Canutus, Erici R. Dan. filius
- - tutelae ſubiectus fuit poſt patris mortem. V, 397.

Canutus I. R. Angl. Daniae et Nordmann.
- - Ethelredi viduam ex quanam ratione in matrimonium duxerit. I, 324.
- - eius filii naturales ſ. ſuppoſiti. III, 471. 516. 587. V, 281. (z)
- - de ſucceſſione horum et filiorum legitimorum quid diſpoſuerit. III, 587. ſeqq.
- - concubina Aliena vel Albina vſus eſt. V, 281.
- - ea relicta, Emmam, reginam Ethelredi regis relictam duxit vxorem. *ib.*

Canutus VI. R. Daniae
- - inter eum et Fridr. I. imp. diſſidiae oriuntur. IV, 51.
- - ad Philippum Auguſtum, R. Gall. legatos cur miſerit. *ib.* 145

Capitularia R. Fr.
- - quatenus pro iure gent. particulari habentur. I, 13.

Capella (Blanca)
- - concubina Franciſci Medicaei extitit. V, 314.
- - in matrimonium ducta ab eo *ib.* 316.
- - a ſenatu Veneto adoptata eſt. *ib.*

Cardinales
- - an titulo illuſtriſſimi vſi ſint. I, 132.

Carentana (Ludouicula)
- - concubina Carolomanni fuit. III, 564.
- - filium elegantiſſimae formae procreauit. *ib.*

Carinthia, ducatus
- - eius vaſallis Frid. III. imp. per

per priuilegium *das Angefälle* remiſit. V, 605.

Frideric. Car. de Carlſtein, vid. *in Fridr. Car.*

- - eius pater Chriſtianus Carolus dux Holſatiae fuit. II, 94. ſeqq.
- - lites cum patruis habuit. *ib.*
- - vnacum ſorore a rege Dan. agnatus et natus dux Sleſuici etc. agnoſcitur. *ib.* 97. ſeqq.
- - Ploenenſis ducatus poſſesſionem adprehendit. *ib.* 98.

Carola, Hasſiae Landgrauin.

- - nuptias ſecundas cum Ioanne Adolpho, comite in Bentheim init. IV, 364.
- - a marito dimittitur. *ib.*
- - eius liberi recenſentur. *ib.*

Carola Dorothea, Friderici Hasſiae Landgrauii filia.

- - reformatae religionis fuit. II, 209.
- - Io. Erneſtus, dux Saxo-Vinarienſis, eam vxorem duxit. *ib.*

Carola Eliſabetha, Caroli Ludouici, Electoris Palatini filia.

- - de eius dote quomodo cautum fuerit. II, 567.
- - Philippo, Aurelianenſi duci, matrimonio iuncta fuit. *ib.*

Carola Mauritia, comitiſſa Bentheim.

- - mutata religione Viennam ſe contulit. IV, 364.
- - filia Ioannis Adolphi, comitis in Bentheim fuit. *ib.*

Carola, ſ. Carolotta Sabaudica

- - dum Friderico, Saxoniae duci, Friderici Placidi, electoris Sax. filio in matrimonium promiſſa, dos quanta ei asſignata fuerit. II, 502. IV, 57.
- - eius nuptiae cum Friderico Sax. effectum nunquam habuerunt. IV, 57.
- - Ludouico XI. regi Galliae in ſponſam promittitur. *ib.* 58.
- - in eius pactis dotalibus cum Ludouico initis, quid promiſſum ſit. II, 547.

Carolina Catharina, Ioannis II. Bipontini filia,

- - vxor Wolffgangii Guilielmi, Philippi Ludouici, principis Neoburgici filii natu ſenioris, fuit. II, 205.
- - a fide ſua ſe abduci non paſſa eſt. *ib.*

Carolina Lignicenſis

- - ex ducibus Lignicenſibus gentis Piaſteae vltima Lutherana extitit. II, 207.
- - matrimonio Friderico, duci Holſato-Wiſenburgico catholico iuncta fuit. *ib.*
- - a marito ſegregem vitam egit. *ib.*

Carolina, Hildburghuſana duciſſa

- - tutelam filii Caroli ſuſcipit. VI, 49.
- - ante ſuſceptam tutelam quidnam agere debuerit. *ib.* et 94.

Carolotta, Cypri et Antioch. princeps.

- - Ludouico, Sabaudiae principi nupta,

nupta, in dotem ipſi regnum Cypri attulit. II, 522.
- - de vaſis iocalibus aliisque rebus in eius pactis dotalibus quid conuentum ſit. III, 36. 41. 50.

Carolotta, Hieroſolymorum, Cypri et Armeniae regina
- - Ioannis II. regis filia fuit. IV, 521.
- - primum Ioanni Portugallico, Conimbriae duci, altera vice Ludouico Sabaud. nupta fuit. *ib.*
- - cur Carolum II. Sabaudiae ducem adoptauerit. IV, 521.
- - ius ſuum in Cypri regnum ad iſtum ſucceſſoresque eius Sabaud. duces transtulit. *ib.*

Carolomannus, Caroli Calui filius
- - ad mortem condemnatus et oculis priuatus eſt ob inſidias patri ſtructas. V, 59. 101.
- - puerulus iuſſu patris attonſus clericus effectus eſt. *ib.*
- - inuitus atque coactus ordinatus eſt. *ib.*
- - ab eccleſiaſtica rediit religione *ib.*
- - eius vita peracta perhibetur. *ib.*
- - archiepiſcopo Moguntino ad paſcendum commendatus fuit. *ib.* 102.

Carolomannus, Lotharii II. imp. filius
- - num ſpurius fuerit. III, 631.
- - ex Doda, ancilla regia fuit natus. *ib.* V, 216.

Carolomannus, Ludouici German. filius primogenitus.
- - in eum exercuit pater ſuam poteſtatem. V, 103.
- - Litowindam Carentanam concubinam habuit. V, 216.
- - eius filius nothus Arnulphus, Germaniae obtinuit imperium. III, 564.
- - Carentanis praefuit. V, 103.
- - res nouas molitus eſt. *ib.*
- - ducatu Carentanorum priuatus. *ib.* 104.

Carolus Martellus, filius Pippini Heriſtallii
- - eius mater Alpais num concubina illius patris fuerit. III, 577 IV, 109.

Carolus M. Francorum rex et imp.
- - ex concubina Himiltrude filium Pipinum progenuit. V, 122. III, 629.
- - illam concubinam dimittit. IV, 283.
- - reliquae eius concubinae recenſentur. III, 629. V, 215.
- - eum plurimum dehortatur Stephanus papa a nuptiis cum Deſiderata. IV, 283. (y)
- - Deſideratam Clinicam repudiat. IV, 283. 378.
- - huius repudii rationes perpenduntur. *ib.* 284. ſeqq.
- - ei filius nat. Pipinus Gibboſus inſidias nectit. V, 122.

Caro-

Carolus Magnus
- - in monaſterium Prumienſe hunc filium ſuum detrudit. *ib.* 123.
- - an titulo illuſtris vſus fuerit. I, 108. §. 8.
- - comites eodem titulo decorat. *ib.* 118. ſeqq.

Carolus Craſſus, R. G.
- - regno deponitur. III, 564.
- - filium naturalem relinquit Bernhardum. *ib.* et 631.

Carolus Simplex, R. G.
- - a patre impubes adhuc relinquitur. V, 325.
- - Galli temporarium imperium Eudoni ſ. Ottoni Pariſ. comiti in eius impubertate deferunt. *ib.* 326.

Carolus Caluus, R. G.
- - matrimonium conſcientiae cum Richilde initum in ſolenne matrimonium transformauit. II, 384 III, 631.
- - filium Carolomannum rebellantem oculis priuari iusſit. V, 59. 101.
- - in crimina filii ſui Carolomanni inquiſitionem cur epiſcopis commiſerit. *ib.* 102.
- - vi patriae poteſtatis Ludouici filii nuptias cum Ansgarde disſoluit. *ib.* 103.
- - quomodo Balduinum Flandriae comitem ob furatam ipſo inſcio filiam ſuam puniuerit. I, 215.
- - an eundem in gratiam receperit et ex cuiusnam intercesſione illum cum filia copulari iuſſerit. I, 217. ſeqq.
- - Lothario promittit, ſe conſilio fidelium ſuorum parere velle. *ib.* 71.
- - cum Ludouico Aquisgrani comitia celebrat. *ib.*
- - quid de Lothario in his concluſum. *ib.*
- - an titulo illuſtris vſus fuerit. I, 108. §. 8.

Carolus I. Sabaud. dux
- - cognatae ſuae Ludouicae. Sabaudae dotalitium conſtituit. *ib.* III, 340.
- - matrimonium per procuratorem cum Blanca Montisferratenſi iniit II, 245.
- - dotem qualem cum vxore antedicta acceperit. II, 524.
- - dotalitium vxori ſuae asſignauit. III, 343.

Carolus Alexander, dux Wurteberg.
- - teſtamento tutores liberis ſuis conſtituit. V, 548. 630. 634.
- - eius diſpoſitio teſtamentaria circa tutelam effectum non habuit. *ib.* 551. 630.
- - teſtamentum confecit. II, 405.

Carolus Amadeus, Sabaud. dux de Nemours.
- - dotalitium ſponſae ſuae Eliſabethae promittit. III, 345.

Carolus Lotharing. dux de Mayenne
- - ſponſae ſuae Henricae Sabaud. dotalitium promittit. III, 350.

Carolus, Andiouinum dux
- - quomodo regnum Siciliae obtinuerit. I, 333.
- - an ad hoc regnum capeſſendum a coniuge fuerit admonitus. *ib.*

Carolus, Arembergenſis Princeps
- - quemnam cum vxore ſua principatum obtinuerit. I, 351.

Carolus Audax, Burgundiae dux
- - ex quanam ratione Friderici III. filio filiam ſuam deſponſauerit et quasnam huic pacto de ſuccesſione adiecerit conditiones. I, 365. §. 94.
- - ex quanam ratione multis aliis filiam ſuam promiſerit et nemini horum dederit. *ib.* 308. §. 116.
- - dotalitium vxori ſuae Margarethae Anglicanae conſtituit. III, 353.
- - fideiuſſores dotis ei denominantur in pactis dotalibus. II, 506.
- - dos quanta ei promiſſa ſit. *ib.* 544.
- - in eius tabulis dotalibus ſupradictis de vaſis iocalibus etc. quid conuentum. III, 36.

Carolus, Auſtriae Archidux
- - in contractu eius matrimoniali cum Ludov. XII. Galliae regis filia verba de futuro et praeſenti adhibentur. I, 148.
- - in eodem contractu aetas ad matrimonium habilis a patre Renatae determinatur. *ib.* 162. et 163.
- - idem contractus iuramento confirmatur. *ib.* 182.

Carolus, princeps Vianae
- - filius fuit Ioannis II. Arragon. regis. V, 110.
- - concubinis vſus eſt. V, 237.
- - aduerſus patrem arma arripuit. *ib.*
- - in patris poteſtatem venit. *ib.* 111.
- - a patre lento veneno interfectus eſt. *ib.*
- - eius corpus ad Populeti ſepultum. *ib.*
- - eius aetas. *ib.*

Carolus Valeſius, dux Engolismenſ.
- - in concubinatu vixit. V, 278.
- quidnam ei pater legauerit. *ib.* 624.

Carolus, Hiſpaniae Infans
- - eius ſponſalia cum ducis Aurelian. filia iuniori, Madem. de Beaucolois rupta ſunt. IV, 63.

Carolus Badenſis
- - priuilegium a Friderico III. quale intuitu liberorum illegitimorum obtinuerit. III, 517.

Carolus, Baden-Durl.
- - dotem a ſponſa Cunigunda, Alberti Iun. march. Brandenb. quantam acceperit. II, 565.

Carolus, filius Bernabonis, Vice-Comitis Mediolan.
- - matrimonium per procuratorem init cum filia primogenita, Ioannis, comitis Armaniaci. II, 348.

Carolus, Bituricenſ. dux.
- - aſpernatur nuptias Ioannae, filiae Henrici Regis Caſtil. III, 465.

Ca-

Carolus I. Borbonius
- - Ioannam de Sculde concubinam habuit. V, 279.
- - eius liberi naturales denominantur. III, 534. 537.
Carolus II. Borbonius, Cardinalis, archiepiſcopus et comes Lugdunenſ. etc.
- - concubina Gabrielide Bartina vſus eſt. V, 279.
Carolus Burgundus, comes Niuernicenſ.
- - concubina, Heliotta Miraillet aliisque vſus eſt. V, 279.
Carolus, Arragoniae Rex
- - matrimonium init cum Margaretha Sicil. III, 82.
- - dotem inſignem ei adfert vxor Margaretha. *ib.* et 283.
- - ſponſæ ſuae dotalitium in certas terras adſignat. *ib.* 283.
Carolus, filius primogenitus Philippi II. R. Hiſpan.
- - ei in matrimonium deſtinatur Eliſabetha Henr. II. R. G. filia. V, 111.
- - eius ſponſam Eliſabetham matrimonio ſibi iungit pater Philippus II. *ib.* 112.
- - dolet hoc. *ib.*
- - amore nouercae incitatur. *ib.*
- - hoc eius patri dux Albanus et Gometrius patefaciunt. *ib.*
- - Hugonottis fauet. *ib.* 113.
- - num patris conſilia de abducendo rege Nauarreno etc. detexerit. *ib.*
- - praefecturam militarem in Belgio adfectat. *ib.*
- - paruum librum compingi facit *ib.*
- - de amore cum nouerca ſuſpectus ſit. *ib.*
- - ei pernegat pater praefecturam militiae Belgicae. *ib.* 114.
- - hinc patri parum fidens, comiti Egmondano et Belgarum deputatis promittit, ſe ipſorum caput fore. *ib.*
- - in carceres coniicitur. *ib.*
- - proceſſus ei formatur. *ib.*
- - ei multa a Spinoſa, Cardinali inquiſitore generali, imputantur. *ib.*
- - eius aduerſarii perhibentur. *ib.* 115.
- - in carcere ſe ſtrangulare voluit. *ib.* 118.
- - veneno propinato accepto num occubuerit. *ib.* 118.
- - eius proceſſum reprehendit Guil. princeps Arauſ. *ib.* 121.
Carolus I. Angl. rex, filius Iacobi Stuarti
- - ambit Infantam Hiſpaniae. II, 188.
- - nec non Henricam Mariam, Henrici IV. R. Gall. filiam. *ib.* 192.
- - nuptias celebrat cum Henrica Maria. II, 181.
- - dotem inſignem ab ea recipit. *ib.* 482.
- - dotalitium ei conſtituit. III, 294.

Carolus I. Rex Angliae
- - cum ſponſa ſua Henrietta pactum de liberis educandis init. V, 8.
- - hae nuptiae non ſolum regem ad religionis mutationem commouent, ſed et ei et regni et capitis iacturam conciliant. II, 181.
- - dotem filiae Henricae Mariae maritandae Guilielmo Arauſ. promittit. *ib.* 501.
- - nec non filiae ſuae Henricae Annae. *ib.*

Carolus II. R. Angl.
- - matrimonium cum Catharina Luſitana init. II, 181. 194.
- - plures concubinas habuit. V, 289.
- - num cum Lucia Walters matrimonium contraxerit. *ib.*
- - N. G. Barbaram Villiers concubinam ſuam primo Baroniſſam de Nonſuch, poſt comitem de Southampton, denique duciſſam de Cleuelant creauit. *ib.*
- - de diuortio cum Catharina Luſitan. meditatus eſt. *ib.* 290. IV, 204.
- - conſilia legit, qua ratione eius matrimonium cum Montmuthii matre pro legitimo declararetur. V, 290.
- - coram proceribus tamen declarauit, ſe Montmuthii matrem nunquam pro vxore agnouiſſe. *ib.* 292.
- - eius diuortio cum regina contraria fuit duciſſa de Cleueland. *ib.*
- - quomodo ſucceſſerit in Anglia. I, 77. §. 63.
- - fratris ſui Iacobi filias educari fecit. V, 134.

Carolus Albertus, elector Bauariae
- - a patre cur emancipatus. V, 197.
- - quid in eius acceſſione renuntiationis contineatur. II, 555.

Carolus, dux Bituricenſ. nepos Lud. XIV. R. Gall.
- - in eum exercet Lud. XIV. R. Gall. patriam poteſtatem. V, 125
- - ordine S. ſpiritus inueſtitur. *ib.* 126.

Carolus, Borbonii dux
- - deſponſationem filiae Iſabellae ad Galliae regis Caroli VII. conſenſum differt. I, 261. §. 55.

Carolus, comes de Charolois
- - dotalitium ſponſae ſuae Catharinae promittit. III, 352.

Carolus, Marchio Durlacenſ.
- - ex matrimonio inaequali prognatus eſt. II, 53.

Carolus Rudolphus dux Wurteberg.
- - tutor a Carolo Alexandro, duce Wurteberg. conſtituitur. V, 548.
- - tutelam delatam ſuſcipit. *ib.* 551. 634.
- - poſtea huic tutelae terrarumque adminiſtrationi renunciat. *ib.* 558.

Caro-

Carolus IV. imp.
- - ſub quibusnam conditionibus filium ſuum Sigismundum cum Maria Vngariae regis filia deſponſauerit. I, 415. §. 10.
- - arbiter eligitur a Richardo II. Anglorum rege et Carolo IV. Francorum rege. *ib.* 24. §. 20.
- - viduus ex qua ratione Rudolphi Palatini filiam duxerit vxorem. I, 305. §. 10.
- - eius tabulae dotales cum Rudolpho Palatino initae perhibentur. II, 475. 566.
- - coniugi ſuae Annae dotalitium aſſignat. III, 332. ſeqq.
- - curatorem dotalitii Catharinae Landgrau. Thuringiae nominauit. V, 623.
- - Margarethae Lignicenſi, Alberto, Bauar. duci nuptae dotem conſtituit. II, 541.

Carolus Engoliſmenſis
- - dotalitium vxori ſuae conſtituit. III, 306.
- - in concubinatu vixit. V, 278.

Carolus Emanuel I. dux Sabaud.
- - filiae Iſabellae dotem quantam conſtituerit. II, 501.

Carolus Fridericus, Holſatiae dux
- - ex quanam ratione Annam Petrowizam duxerit vxorem. I, 348 §. 64.

Carolus IV. Galliae rex
- - a Blanca, Ottonis Burgund. filia diuortium facit. IV, 159.
- - eius matrimonium cum antedicta Blanca a Ioanne XXII. pontifice Romano nullum declaratur. *ib.*
- - quorumnam procerum matrimonia confirmauerit. I, 259. §. 51.

Carolus V. Galliae rex
- - in Biturigum ducis filiae Mariae deſponſationem cum Armeniaci comite conſentit. I, 261. §. 54.
- - eius filius Ludouicus, dux Aurelianenſis ex ſtatus ratione Io. Galeacii filiam Valentinam ducit vxorem. *ib.* 320. §. 24.
- - regni regentem et tutorem filio ſuo conſtituit. V, 368.
- - filiae ſuae Catharinae, dotem, vaſa iocalia, ornamenta etc. in pactis dotalibus promittit. III, 35

Carolus VI. Galliae rex
- - an procerum ſuorum matrimonia confirmauerit. I, 261. 54
- - quibusnam ex rationibus Henrici Caſtellae principis matrimonium cum Maria Lancaprienſi impedire ſtuduerit. *ib.* 321.
- - in concubinatu vixit. V, 246.
- - per edictum Eliſabetham Bauaricam regentem declarauit. *ib.* 363. 369.
- - alia etiam edicta de tutelis regum publicauit. *ib.* et 369
- - ad conciliandam pacem Iſabellam filiam Richardo Angliae regi dediat vxorem. I, 362. §. 96.
- - an haec ipſius filia, cum deſpon-

Carolus VI. Galliae rex
ſponſaretur, adhuc impubes, et num matrimonium per copulam carnalem conſummatum fuerit, *ib.* 440. ſeqq. §. 38.
- - dum Iſabellam filiam primogenitam nuptui collocauit, in regno ſuo ſubſidium extra ordinem indixit. II, 539.

Carolus VII. rex Galliae
- - per arbitrium definit ſucceſſionem in Lotharingiae ducatu. I, 33. §. 28.
- - liberos naturales relinquit. III, 529. 623.
- - controuerſias inter Renatum Andegauenſem ducem et Antonium, et Antonium Valdemontium dirimit per arbitrium. I, 34 §. 30.
- - in contractu matrimoniali de Margaretha, Iacobi I. Scotiae regis filia Delphino ſuo collocanda poenam quandam determinat, ſi alter paciſcentium recederet. *ib.* 174 §. 32.
- - cautiones, quas porro adhibuerit, ſi recederetur ante matrimonium conſummatum. *ib.* 190. §. 53.
- - ex quanam ratione hunc filium ſuum Vannorum deſponſauerit Margarethae impuberi. *ib.* 422. §. 22.
- - litterae eius, per quas Delphino minori XIV. annis conceſſit cum hac Margaretha matrimonium celebrare. *ib.* 423. ſeq. §. 23.
- - quaenam in pactis matrimonialibus inter ipſum et Fridericum Auſtriacum diſpoſuerit ſingularia. *ib.* 192. §. 58.
- - matrimonium Caroli comitis Carobeſii cum Iſabella Caroli ducis Borbonii filia confirmat. *ib.* 261. §. 55.
- - Henricum V. Angliae regem excluſo filio Delphino adoptat. IV, 499.
- - filiam ſuam Catharinam. Henrico V. R. A. in matrimonium dedit. IV, 499.
- - in concubinatu vixit. V, 246.
- - filiam impuberem Catharinam Philippi Boni, Burgundiae ducis filio, etiam impuberi, deſponſat. I, 463. §. 65.
- - huius matrimonii conſummatio quouſque prorogata fuerit. *ib.* 464 §. 66.
- - Solantam 3. annorum filiam Amadeo IX. Sabaudiae duci in cunis adhuc vagienti deſponſat. I, 466. § 68.
- - filiae ſuae Yolanthae, Amadei Sabaudiae principis ſponſae, dotem conſtituit. II, 499.
- - in tractatu matrimoniali inter eum et Iacobum Scotiae regem de contrahendo inter Ludouicum Delphinum et Iacobi filiam quid definitum. *ib.* 520.

Carolus VIII. Galliae rex
- - num partus ſuppoſitus fuerit. III, 470.

Caro-

Carolus VIII. Galliae Rex
- - cum Maria Burgundica ſponſalia de praeſenti contrahere intendit. I, 144. §. 6.
- - dotalitium eidem a patre Caroli VIII. conſtituitur. III, 304.
- - ex quanam ratione Maximiliano I. Imperat. deſponſatam huic Annam ducem Brittan. interceperit. I, 306. §. 12.
- - an hanc interceptionem ex ſtatus ratione ſuſceperit. I, 332. §. 26. II, 227. 270. IV, 13. 14.
- - cur ipſi adhuc Delphino impuberi Margaretha, Maximiliani I. filia bimula deſponſata fuerit et an inuito Maximiliano. I, 428. ſeq. 12.
- - an haec ſponſalia ſub conditione inierit. I, 430.
- - num repudium cum Margaretha factum iuſtum. IV, 26.
- - cur Maximiliano imp. hanc ſuam filiam remiſerit, et an ad ſponſalia cum ipſa conſummanda obligatus fuerit. I, 430. ſeq. IV, 8. ſeq.
- - Annae Britannicae, ſponſae ſuae dotalitium conſtituit. III, 307.
- - inſignem dotem a ſua vxore recipit. II, 525. III, 69.
- - tutorem filiarum ducis Britanniae Minoris ſe venditat. IV, 11.
- - cur Britanniam Minorem armata manu inceſſerit. *ib.* 12.
- - in eius pactis dotalibus cum Anna Britannica initis quid prouiſum ſit. II, 417.
- - ei in dotem Margarethae Auſtriacae a Maximiliano I. quidnam aſſignatum ſit. *ib.* 603

Carolus Fridericus, dux Wurtenberg.
- - tutelam legitimam in agnatum ſuum vindicauit. V, 537. 558.

Carolus Frid. marchio Bad.
- - tutelae auiae et proximi agnati Caroli Auguſti ſubfuit poſt mortem patris. V, 521

Carolus Guilielmus, princeps Anhalt.
- - tutelam fratrum ſororumque ſuſcepit. V, 518.

Carolus Guſtauus, rex Sueciae.
- - de filii ſui tutela diſpoſuit. V, 398.

Carolus Philippus, elector Palat.
- - tutor minoris ducis Solisbac. fuit. V, 508.

Carolus, Styriae dux
- - in teſtamento liberis tutores conſtituit. V, 434.

Carolus III. dux Lotharingiae
- - per vxorem ſuam Nicoleam ius et ſucceſſionem in Lotharingiam obtinuit. IV, 353.
- - vxorem illam cur repudiauerit. *ib.*
- - Beatricem de Cuſſance in thorum recepit. *ib.*
- - quidnam ei a papa intuitu Nicoleae iniunctum ſit. *ib.* 357.
- - contra ipſum cur papa ſententiam excommunicationis publicauerit. *ib.* 359.
- - eius reliquae vxores et fata recenſentur. *ib.* 363.

Carolus IV. Lotharing. dux
- - poſt mortem eius vidua Eleonora Maria tutrix liberorum fuit. V, 527.
- - matrimonium ad legem Morganaticam cum Mariana Franciſca Pajot init. II, 124.
- - eius filii per pacta dotalia a ſucceſſione excluduntur. *ib.*

Carolus Leopoldus, dux Mecklenburg.
- - matrimonium cum Sophia Hedwige Naſſouica init. IV, 347.
- - eius nuptiae cum antedicta Sophia Hedwige Leowardiae conſummata ſunt. *ib.*
- - ſub initium ſtatim matrimonii cur inter hos coniuges ſcrupuli orti ſint. *ib.*
- - cauſſam per pactum cum ſua vxore conſiſtorio cuidam deferendi pacti ſunt. *ib.*
- - diuortium facit dux ille a coniuge. *ib.* et 272.
- - vxor eius huic contradicit. *ib.* 349.
- - a Caeſarea commisſione quidnam in hac cauſſa pronuntiatum ſit. *ib.*

Carolus, Rex vtriusque Siciliae
- - a patre emancipatur ratione delatae ſucceſſionis Florentinae et Parmenſis. V, 188.
- - quid deſuper in iudicio imperii aulico fuerit concluſum. *ib.* 191.
- - ei dantur tutores ſ. curatores. *ib.* 192. 412.

Carolus Philippus, dux Solisbac.
- - tutelae Caroli Philippi, electoris Palat. ſubfuit. V, 508.

Carolus Philippus, elector Palatinus
- - tutorem agnato ſuo Soliſbacenſi conſtituit. VI, 9.

Carolus Pulcher, R. Gall.
- - tutorem et regentem moriens nominauit. V, 368.

Carolus Franciſcus, princeps Mansfeld.
- - curator ab imperatore agnato, Henrico Franciſco Mansfeldenſi conſtituitur. V, 578.

Carolus Lud. Henricus, princeps Naſſou.
- - tutelae maternae poſt patris mortem ſubfuit. V, 559.

Carolus XI. R. Suec.
- - tutelae maternae ſubfuit poſt patris mortem. V, 398.
- - filio ſuo Carolo XII. auiam Hedwigem Eleonoram tutricem conſtituit. *ib.* 401.

Carolus XII. R. Suecor.
- - a patre moriente tutelae auiae ſubiectus eſt. V, 401.
- - dum apud Turcas poſt cladem apud Pultauam moratus eſt, ſubditus a Turcis habitus non eſt. II, 431. n. 2.

Carolus, Hasſiae Landgrauius
- - Wanfridae ad Werram ſedem ſuam habuit. II, 208.
- - in ſecundo matrimonio duxit Alexandrinam Iulianam, comitem de Leiningen. *ib.*

Ca-

Carolus, Haſſiae Landgrauius
- - eius religioni acceſſit vxor. *ib.*
Carolus Otto, comes in Solms-Laubach.
- - ſub tutela materna poſt patris mortem fuit. V, 580. VI, 55.
Carolus, princeps et comes Mansfeld.
- - poſt eius mortem tutelam liberorum impuberum geſſit mater. V, 579.
Carolus Petrus Vlricus, dux Holſat. et deſignatus regens in Ruſſia.
- - ſub tutela proximi agnati, Adolfi Fridr. poſt mortem patris fuit. V, 526.
Carolus VI. Lotharingiae dux
- - ſub quibusnam conditionibus proceres illi permiſerint, filiam Iſabellam pro duciſſa agnoſcere. I, 244.
Carolus I. Rex Nauarrae, vid. *Carolus IV. R. Gall.*
- - quomodo regnum Nauarrae ad ſuam familiam venerit. III, 63.
Carolus II. princeps Nauarrae
- - quamnam ipſi adhuc impuberi pater Philippus quaeſiuerit vxorem. I, 436.
- - an ab hoc pacto diſceſſum fuerit? *ib.*
- - ipſi adulto Ioanna Gallor. regis filia in matrimonium data eſt. *ib.*
- - liberos naturales reliquit. III, 549. 615.
Carolus III. rex Nauarrae
- - ei ſine maſculis defuncto heredibus ſucceſſit filia Blanca, Ioanni Arragoniae regi nupta. III, 63.
- - liberos naturales reliquit. *ib.* 615.
- - filiam Blancam Ioanni, Arragon. regi cum ſpe deſponſauit. I, 320.
Carolus III. Sabaudiae dux
- - filium ſecundogenitum deſponſat triennem Margarethae Gallor. regis filiae. I, 468. §. 71.
- - eius ſponſa Beatrix quaenam fuerit. II, 503.
- - dotem quantam illa ei attulerit. *ib.*
Carolus Infans Parmae atque Placentiae dux.
- - cum quanam impubere ſponſalia contraxerit et an eadem rurſus diſſoluta fuerint? I, 334.
Carolus de Semiane, Marchio Liburnenſis
- - deſponſatur impubes. I, 468.
Carolus I. Siciliae rex
- - cuinam ob denegationem affinitatis cauſſam inimicitiarum capitalium praebuerit. I, 391.
Carolus II. Siciliae R.
- - ex quanam ratione Carolo regi Arragoniae filiam ſuam vxorem dederit I, 364.
- - filiae ſuae Margarethae quidnam in dotem dederit. II, 517. III, 82.
- - dotalitium ſponſae ſuae aſſignauit. III, 283.

Carolus II. Siciliae R.
- - filium naturalem reliquit. V, 305.

Carolus Valeſius, Alenconior. comes
- - cum quanam ex ratihabitione regis ſui matrimonium inierit. I, 258.
- - ſororem vterinam vxorem habuit. *ib.* 491. §. 17.

Carolus, princeps regius Ioannis, regis Nauarr.
- - patrem Ioannem a regni Nauarrenenſis gubernaculo repellere contendit. III, 64.

Carolus, Vngariae rex
- - cur patrui ſui neptem infantem filio ſuo Andreae II. deſponſauerit. I, 443.
- - an hic filius poſt Robertum, cuius filiam duxerat, regnauerit. *ib.*

Carolus, dux Wurtenberg. Oelſnenſ.
- - eius tutelam durante minorennitate mater Anna Sophia geſſit. VI, 49.

Carolus, Sabaudiae dux
- - eius ſponſa Ludouica Sabauda, Iani de Sabaudia filia primogenita, quantam ei dotem attulerit. II, 502.

Carolus, princeps Anhalt.
- - dotem qualem cum Anna, Barnimi, Pomeraniae ducis filia, obtinuerit. II, 573.

Carolus Emanuel II. dux Sabaudiae
- - cum Franciſca Maria Aurelianenſi matrimonium in palatio regio Pariſienſi per procuratorem contraxit. II, 301. ſeqq.
- - dum comitem de Raconis ex linea obliqua Baſtardi ortum ſucceſſionis capacem declarat, ſenatus ei contradixit. IV, 543.
- - concubinis vſus eſt. V, 312

Carolus Emanuel Victor, dux Sabaud. et princeps regius Sardiniae
- - ei defert pater Victor Amadeus regnum. V, 71.
- - matrimonium init cum Polixena, Erneſti Leopoldi, Haſſo-Rheinfeldenſis filia per procuratorem. II, 338.

Carolus Fridericus, dux Munſterberg.
- - vxori ſuae morgengabam conſtituit. III, 149.
- - de ea praeſtanda inſtrumentum confici iubet. *ib.*
- - dotalitium eidem aſſignat. *ib.* 408.
- - dotem quantam ei vxor attulerit. II, 561. 562

Carolus Fridericus, princeps Anhalt. Bernburg.
- - eius liberi ex matrimonio inaequali nati a ſucceſſione excluduntur. II, 50. 100
- - eius vxorem, Wilhelminam Charlottam Nüsleriam comitem Ballenſtadtenſem quatenus declarauerit. *ib.* 100.

Carolus Guilielmus Fridericus, Onolsbacenſis
- - matrimonio ſibi iunxit Fridericam

cam

cam Ludouicam Pruſſicam. II, 209.

Carolus Ludouicus, Palatin. elector.
- - polygamus fuit. III, 446.
- - filium naturalem reliquit. III, 648.
- - matrimonium ex ratione ſtatus iniit. IV, 252.
- - num hoc matrimonium nullum habendum. *ib.* et 255.
- - filiam, Carolam Eliſabetham quomodo elocauerit. II, 567.
- - diuortium cum vxore ſua Charlotta, Haſsiae Landgrauia cur meditatus ſit. IV, 340. 341. ſeq.
- - ex quibusnam argumentis hoc facere voluerit. *ib.* 376. 252. ſeqq.

Carolus IX. rex Galliae
- - contractum matrimonialem per procuratores cum Eliſabetha, Maximiliani II. imperatoris filia, init. II, 283. ſeqq.
- - in his pactis dotalibus quidnam conuentum fuerit. *ib.*
- - de dote, iocalibus atque ornamentis Eliſabethae quidnam pactus ſit. *ib.* 368. III, 42. 48.
- - ſponſalia de praeſenti celebrat cum Eliſabetha antedicta. I, 154
- - dotalitium Eliſabethae, ſponſae ſuae conſtituit. III, 310.
- - filium naturalem progenuit. III, 529. 624.
- - concubina vſus fuit Maria de Touchet. V, 255.
- - legem de dote filiarum et ſororum regiarum promulgat. II, 498.

Carolus I. R. H. inter imp. V.
- - an eius auus in ipſo deſponſando annum definiuerit ad celebrandas nuptias habilem. I, 166 ſeqq.
- - Carolo, duci Aureliano filiam ſuam Mariam aut fratris filiam electiue in matrimonium ſpondet. *ib.* 187. §. 48.
- - eius ex ratione ſtatus, ſed fruſtranee ſuſceptae quinque deſponſationes. *ib.* 306. §. 13.
- - an in his deſponſationibus impubes, aut tamen impuberi ſemper fuerit deſponſatus. *ib.* 417. §. 12.
- - ſibi deſponſauit Claudiam, Lud. XII. R. G. filiam. IV, 30.
- - ex quibusnam cauſſis eius ſponſalia cum Ludou. XII. Franciae regis filia effectum non ſortita ſint I, 309. ſeqq. §. 16. IV, 30.
- - an Burbonium, Galliae Conneſtabilem ſpe matrimonii cum Eleonora ſorore ad defectionem et rebellionem induxerit. I, 310
- - Herculem II. ducem Ferrariae per promisſionem matrimonii cum filia ſua naturali a partibus Galliae regis retrahit. *ib.* 310
- - ex qua ratione morbo ſatis graui inuaſus filio ſuaſerit Ioannam Albretanam vxorem ducere. I, 181. §. 117.

Carolus I. inter imp. V.
- - filiae ſuae Mariae quantam dotem conſtituerit. II, 552. ſeqq.
- - filiam ſuam ſeptennem Mariam deſponſat Alberto Bauariae duci I, 448. II, 552.
- - cum Franciſco I. R. Gall. pacta dotalitia in tractatibus pacis Nouiodun. facit. II, 537. IV, 43.
- - ſponſae ſuae, Ludouicae, Franciſci I. Galliarum regis filiae quale dotalitium per tractatum Nouiodunenſem aſsignauerit. III, 286.
- - in contractu matrimoniali cum illa Ludouica, omnia ſua bona obligauit, ſi recederet. I, 173.
- - num ad pacem ſtabiliendam Franciſci I. Galliae regis filiam vxorem ducere voluerit, et quaenam in hoc pacto ipſe repromiſerit. *ib.* 367. 378.
- - in Neapolitano regno conſtituit, ne Barones abſque ſuo conſenſu ducerent vxores. *ib.* 287.
- - ab auo Max. I. imp. cur emancipatus. V, 187. IV, 41.
- - ex concubina Margaretha Vangeſia Margaretham procreauit, Alexandro Farneſio, duci Parmenſi nuptam. *ib.* 217.
- - cum Henrico II. Rege Galliae inducias facit. V, 111.
- - ſecunda concubina, Barbara Blombergia vſus eſt. V, 218.
- - Nauarrae reginae ſatisfactionem promittit. I, 38.
- - Annam Bohemicam vxorem ducere debet. II, 15.
- - Mariae Anglicanae dotalitium promittit. III, 212.
- - Mariam, Henrici VIII. regis Angliae filiam in ſponſam ambit, quae tamen nunquam vxor fuit ducta. II, 276. IV, 34. 46.
- - eam cur procurator matrimonialis Caroli V. deoſculatus ſit. II, 245.
- - ſororem ſuam Catharinam Ioanni Friderico Sax. duci ſponſam promittit. IV, 52.
- - cum Renata Francica ſponſalia init. II, 15.
- - dos quaenam eidem conſtituta ſit. *ib.* 247.
- - dotalitium quantum eidem aſſignauerit. III, 281.
- - Chriſtierni II. regis Danorum ex ſorore Iſabella filiae dotem conſtituit. II, 544.
- - imperio ſeſe abdicat. II, 431.*
- - poſt abdicationem priuatam in filii terris egit vitam. V, 69.
- - liberos naturales reliquit. III, 637. 642.

Carolus II. rex Hiſpaniae
- - nuptias celebrauit per procuratorem cum Maria Ludouica, Philippi Aurelianenſi filia. II, 231. 308.
- - in pactis dotalibus cum illa Maria

- - ria Lud. quid conuentum ſit. III, 45.
- - ſecundas nuptias contraxit cum Maria Anna Palatina. *ib.* 320.
- - tutelae maternae ſubfuit. V, 361 VI, 24.

Carolus VI. imperator
- - eius nuptiae deſcribuntur. II, 326.
- - an et ex quanam ratione Thereſiae, Portugalliae regis filiae deſponſatus fuerit. I, 418.
- - cum Angliae reginam viſitauit, num Anglicanis ſubditis annumeratus fuerit. II, 431. n. 2.

Carraria (Franciſcus de), Vicarius Caeſareus
- - illuſtris familiae Ital. fuit. II, 39.
- - eius filia Caecilia Wenceslao, electori Saxoniae, nuptui collocata fuit. *ib.*

Caruilius (Sp.)
- - primus fecit Romae diuortium. IV, 69.

de Caſcaes
- - haec familia vnde ortum ſuum trahat. III, 548.

de Caſcaes (Alfonſus)
- - filius naturalis Ioannis, Baſtardi de Portugallia, extitit. III, 548.

Caſimirus I. Rex Polon.
- - poſt patris Micislai II. mortem tutelae maternae ſubfuit. V, 403

Caſimir III. Polon. R.
- - ſecundas nuptias celebrat cum Adleida ſ. Hedwige, Henrici Haſſor. Landgrauii filia. V, 302.
- - coniugem ſuam relegat. *ib.*
- - concubinis vtitur. *ib.*
- - liberos naturales relinquit. *ib.*
- - filiam Eliſabetham deſponſat Ioanni Bauariae duci impuberi. I, 444.
- - dotalitium reginis viduis conſtituit. III, 320.
- - Carolum Ludouici Hungar. R. primogenitum adoptat. IV, 506.

Caſimir IV. rex Pol.
- - a Marchione Brandenburgenſi et Henrico duce Stolpenſi arbiter conſtituitur. I, 32. §. 27.
- - in cauſſa cum fratribus ordinis Teutonici cuiusnam ſententiam arbitralem acceperit. *ib.* 54. §. 51.

Caſimir (Io.), rex Poloniae
- - regno ſe abdicat. II, 401. ſeqq.
- - vbinam poſtea vitam degerit. *ib.* 403.
- - eius amores deſcribuntur. *ib.*

Caſſius (Sp.)
- - filium regni adfectati crimine damnauit, verberibusque affectum necari iusſit. V, 15.

Caſtaneda (Agnes de)
- - concubina Io. Eman. domini Villenae etc. fuit. V, 238.

Comites de Caſtell
- - *Fridericus Magnus*, comes de Caſtell, vxori ſuae Suſannae Ioannae morgengabam conſtituit. III, 150

Comites de Caſtell
- - nec non dotalitium. *ib.* 412.
- - *Wolffgang Dietricus.*
- - in pactis dotalibus cum Dorothea Renata, comitiſſa de Zinzendorff etc. quid ſtipulatus ſit. *ib.* 161. ſeqq.

de Caſtella (Fridericus), Alfonſi XI. filius nat.
- - concubinis vſus eſt. V, 237.

Caſtellae regnum
- - per reginas cum maritis ſuis communicatum eſt. III, 57. ſeqq.
- - in eo multae diſcordiae ſub rege Henrico fuere. *ib.* 463.

Caſtria (Ioanna)
- - coniux Petri Crudelis, R. Caſtell. fuit. V, 231.
- - ex ea natus eſt Ioannes filius. *ib.* 232.

de Caſtro (Agnes), Petri Ferd. de Caſtro filia.
- - clandeſtino matrimonio iuncta fuit Petro I, R. Portugall. V, 239

Catalonia
- - dotalitium in ea determinatur. III, 229.

Catharina, Angliae regina
- - vxor Henrici V. Angliae regis fuit. II, 141.
- - ſecundas nuptias poſt obitum prioris mariti occulte cum Ouino Tyderio iniit. *ib.*

Catharina Borbonia, Antonii Nauarrae regis filia
- - Henrico, duci Lotharingiae, catholicae religioni addicto deſponſata fuit. II, 200. ſeqq.
- - cum marito duce tranquillam transegit vitam. *ib.* 201.
- - dotem ei conſtituit frater eius, Henricus IV. R. Gall. *ib.* 545.
- - dotalitium ei quodnam promiſſum ſit. III, 350.

Catharina, Ioannis Lancaſtriae ducis filia
- - Henrici III. regis Caſtiliae vxor fuit. VI, 24.
- - poſt obitum mariti regis, filii minoris tutelam vna cum defuncti fratre Ferdinando geſſit. *ib.*

Catharina, Regina Luſitan.
- - tutrix Sebaſtiani R. Luſit. fuit. V, 352.

Catharina Arragon.
- - inſignem affert dotem marito ſuo, Arthuro. II, 493.
- - ei conſtituitur dotalitium. III, 292.
- - Henr. VIII. R. Angl. ſecundis nuptiis iungitur. IV, 185.
- - cum ea Henr. VIII. poſtea diuortium tentauit. *ib.*
- - ad comitia Angliae in cauſſa diuortii vocata, regem, ad genua eius prouoluta, orauit iuſtitiam et clementiam. *ib.* 191.
- - e curia exceſſit. *ib.*
- - eam laudibus extulit rex. *ib.*
- - eius matrimonium cum rege iure diuino et naturali prohibitum num fuerit. *ib.* 192.

Catha-

Catharina Arragon.
- - eius coniugium cum Henr. in regni comitiis irritum et inceſtuoſum declaratum. *ib.* 199.
- - poſtmodum regina appellari non debuit. *ib.* 200
- - cur coram archiepiſcopo Cantuar. non comparuerit. *ib.*
- - contumax pronunciata. *ib.*

Catharina, Brunſuicenſis lineae Grubenhag.
- - Philippi I. filia fuit. II, 588
- - Io. Erneſto, duci Saxoniae Coburg. nupta fuit. *ib.*
- - eius matrimonium absque dote exſtitit. *ib.*
- - de eius dote, quid conuentum ſit. *ib.* 593.

Catharina Brunſuicenſ.
- - primo matrimonio Ioanni Erneſto, duci Brunſuico-Luneburgico iuncta fuit. II, c. 3. §. 32. p. 169.
- - ſecundas nuptias cum Philippo Schwarzburgico celebrauit. *ib.*
- - cur ei Wilhelmus, dux Saxoniae dignitatem principis denegauerit. *ib.*
- - nihilominus illa ſeipſam ſcripſit ducem Brunſuic. *ib.*
- - huncce titulum etiam ab aliis accepit. *ib.*

Catharina, Brunſuico-Luneburg. Franciſci, ducis Luneburg. filia
- - a matre, Clara Henrica, Henrico Miſnenſi Burggrauio deſpondetur. II, 569.
- - dos ei a quonam et quanta conſtituta ſit. *ib.*
- - dotalitium ei conſtituitur. III, 425.

Catharina Cliuenſis, Arnoldi Geldriae ducis vxor.
- - doti renunciat. II, 479.

Catharina Hennebergica, vxor Balthaſaris Landgrauii Thuring.
- - Bertholdi, principis-comitis Hennebergenſis filia fuit. II, 581
- - eius dos quaenam fuerit. *ib.*

Catharina Henneberg.
- - Ioanni, Burggrauio Nurenbergenſi deſponſata fuit. II, 581.

Catharina Henneberg. Henrici principis Henneberg. filia.
- - Friderico, Landgrauio Thuring. deſpondetur. II, 605.
- - eius ſponſalia quomodo facta *ib.*
- - in dotem quidnam ei a patre promiſſum. *ib.* 607.
- - patri cur remiſſa. *ib.*
- - quomodo a marito denuo acceptata ſit. *ib.*

Catharina Hiſpanica, Philippi I. R. Hiſp. filia.
- - dos quanta ei a fratre Carolo V. imp. promiſſa. II, 587

Catharina Lotharing.
- - Stampenſenſem ducatum ſibi vnacum Syluanecti comitatu comparat. III, 303

Catharina Luſitanica, Ioannis IV. Portugall. regis filia
- - Carolo II. regi Magnae Bri-

Britanniae matrimonio iungitur. II, 194.
- - cum ea diuortium Carolus II. facere meditatus eſt. IV, 204. ſeqq.
Catharina Medicea
- - ei dotalitium a ſponſo, Henrico II. R. Gall. conſtitutum eſt. III, 309.
Catharina, Nauarr. regina
- - Ioanni Albretano nupſit. III, 66.
Catharina Sabaudica
- - in eius dotis ſecuritatem fideiuſſores conſtituti, qui ſe iure obſtagii obligarunt. II, 503.
- - Leopoldo Auſtriae duci ſponſata eſt. *ib.*
- - donatio propter nuptias ei a Leopoldo Auſtr. in terris conſtituta eſt. III, 177.
Catharina, Guntheri Schwarzburgici filia
- - Reinhardo Hanouienſi comiti nupta fuit. II, 610.
- - quaenam ſponſo ſuo in dotem attulerit. *ib.*
Catharina, Caroli V, R. Gall. filia
- - de eius iocalibus et dote quid in eius pactis dotalibus conuentum ſit. III, 35.
Catharina, Caroli VI. R. Gall. filia
- - matrimonio iungitur Henr. V. R. Angl. IV, 499.
Catharina, Caroli VII. R. G. filia
- - dotalitium ei a Carolo, comite de Charolois conſtituitur. III, 352.
Catharina, Marci Cornarii, ſummi ſenatoris Veneti filia
- - matrimonio iungitur Iacobo Luſignano regi Cypri. IV, 522.
- - a ſenatu Venet. adoptatur. *ib.* 523.
- - per eam nactus eſt ſenatus Venet. regnum Cypri. *ib.*
Catharina Henrica, filia naturalis Henr. IV. R. Gall.
- - a rege dicto legitimatur. V, 264.
- - Carolo Lotharingico nuptui collocatur. *ib.*
Catharina Iuliana, vidua Alberti Ott. comitis Solmenſ. lineae Laubac.
- - tutrix fuit filii ſui poſt mariti mortem. V, 580. VI, 55.
- - ad ſecundas nuptias tranſiens tutelam filii retinuit. *ib.*
Catharina, princeps Arauſ.
- - nomine filiorum comitum Hanouienſium receſſum imperii ſubſcripſit. V, 569.
Catharina, comitiſſa Waldecc.
- - filiorum ſuorum minorum tutelam contra agnatum obtinuit. V, 574.
Catholici
- - diuortium quoad vinculum non permittunt. IV, 248.
- - in cauſſis eccleſiaſticis et matrimonialibus agnoſcunt pontificem Romanum iudicem. *ib.* 380. 382. ſeqq.
- - patres imperantes, habent ciuile imperium in liberos ſuos. V, 25.

Ca-

Caumont (*Ludouica de*) *Comitiſſa de Roure*
- - concubina Ludouici, Galliae Delphini extitit. V, 278.
Cauſſae matrimoniales vid. *matrimoniales cauſſae.*
Cautio rem pupilli ſaluam fore
- - a tutoribus apud imperii tribunalia exigitur. VI, 96.
- - cur adhibeatur *ib.*
- - eam praeſtat Chriſtiana Eliſabetha, Friderici, comitis in Naſſau vidua. *ib.*
- - nec non a Blanca, Ludouici VIII. vidua Ludouici adhuc minorennis tutrice exigitur. *ib.* n. (a).
Celeſtrelo (*Blanca Diaz*)
- - amica Petri de Noronna, archiepiſcopi Vlysſiponenſis. V, 237.
Celſi ac praepotentes
- - eo titulo inſigniuntur Belgae Confoederati. I, 135.
Chabanes (*Ioannes*), *comes de Dammartin*
- - vxorem duxit Margaretham de Calabria, notham Nicolai, ducis Calabriae. V 306.
de Champs (*Odette*)
- - concubina Caroli VI. regis Francorum extitit. V, 246.
Charibertus, Rex Francorum
- - matrimonium inaequale cum Ingeberga celebrauit. II, 77.
- - cum ea diuortium fecit. IV, 108.
- - filiam Cantiam reliquit. II, 77.
- - polygamus fuit. IV, 108.
Charlotta Aigle Valeſia, Philippi II. Aurelianenſis ducis filia
- - matrimonio per procuratorem Franciſco Mariae, principi hereditario Modenenſi fuit iuncta. II, 337.
Charlotta Friderica Amalia Naſſou.
- - vidua Leopoldi, principis Anhaltini, lineae Coethenſ. Leopoldum, Deſſau. lineae habuit curatorem. V, 621.
Charlotta, Haſſiae Landgrauia
- - matrimonio Carolo Ludouico, electori Palatino iuncta fuit. IV, 340.
- - disſidiae ortae ſunt inter eam et cohiugem. *ib.*
Charlotta Louyſa, Leiningenſ.
- - vidua comitis Saynenſis tutrix filii ſui conſtituitur. VI, 57.
Charlotta Chriſtina Sophia Brunſuic.
- - deſponſatur Alexio Petrowitz, Ruſſorum principi hereditario, III, 217.
Charlotta Maria, coniux Guil. Ern. duc. Sax. Vinar.
- - dimiſſa eſt a marito. IV, 335. 272.
Charlotta Naſſou.
- - eius coniuges quinam fuerint, II, 207.
Charlotta Aurelian.
- - inſignem dotem ei adſignat eius pater. II, 526.
- - dotalitium eius exhibetur. III, 344.

Britanniae matrimonio iungitur. II, 194.
- - cum ea diuortium Carolus II. facere meditatus eſt. IV, 204. ſeqq.

Catharina Medicea
- - ei dotalitium a ſponſo, Henrico II. R. Gall. conſtitutum eſt. III, 309.

Catharina, Nauarr. regina
- - Ioanni Albretano nupſit. III, 66.

Catharina Sabaudica
- - in eius dotis ſecuritatem fideiuſſores conſtituti, qui ſe iure obſtagii obligarunt. II, 503.
- - Leopoldo Auſtriae duci ſponſata eſt. *ib.*
- - donatio propter nuptias ei a Leopoldo Auſtr. in terris conſtituta eſt. III, 177.

Catharina, Guntheri Schwarzburgici filia
- - Reinhardo Hanouienſi comiti nupta fuit. II, 610.
- - quaenam ſponſo ſuo in dotem attulerit. *ib.*

Catharina, Caroli V, R. Gall. filia
- - de eius iocalibus et dote quid in eius pactis dotalibus conuentum ſit. III, 35.

Catharina, Caroli VI. R. Gall. filia
- - matrimonio iungitur Henr. V. R. Angl. IV. 499.

Catharina, Caroli VII. R. G. filia
- - dotalitium ei a Carolo, comite de Charolois conſtituitur. III, 352.

Catharina, Marci Cornarii, ſummi ſenatoris Veneti filia
- - matrimonio iungitur Iacobo Luſignano regi Cypri. IV, 522.
- - a ſenatu Venet. adoptatur. *ib.* 523.
- - per eam nactus eſt ſenatus Venet. regnum Cypri. *ib.*

Catharina Henrica, filia naturalis Henr. IV. R. Gall.
- - a rege dicto legitimatur. V, 264.
- - Carolo Lotharingico nuptui collocatur. *ib.*

Catharina Iuliana, vidua Alberti Ott. comitis Solmenſ. lineae Laubac.
- - tutrix fuit filii ſui poſt mariti mortem. V, 580. VI, 55.
- - ad ſecundas nuptias tranſiens tutelam filii retinuit. *ib.*

Catharina, princeps Arauſ.
- - nomine filiorum comitum Hanouienſium receſſum imperii ſubſcripſit. V, 569.

Catharina, comitiſſa Waldecc.
- - filiorum ſuorum minorum tutelam contra agnatum obtinuit. V, 574.

Catholici
- - diuortium quoad vinculum non permittunt. IV, 248.
- - in cauſſis eccleſiaſticis et matrimonialibus agnoſcunt pontificem Romanum iudicem. *ib.* 380. 382. ſeqq.
- - patres imperantes, habent ciuile imperium in liberos ſuos. V, 25.

Ca-

Caumont (Ludouica de) Comitiſſa de Roure
- - concubina Ludouici, Galliae Delphini extitit. V, 278.
Cauſſae matrimoniales vid. *matrimoniales cauſſae.*
Cautio rem pupilli ſaluam fore
- - a tutoribus apud imperii tribunalia exigitur. VI, 96.
- - cur adhibeatur *ib.*
- - eam praeſtat Chriſtiana Eliſabetha, Friderici, comitis in Naſſau vidua. *ib.*
- - nec non a Blanca, Ludouici VIII. vidua Ludouici adhuc minorennis tutrice exigitur. *ib.* n. (a).
Celeſtrelo (Blanca Diaz)
- - amica Petri de Noronna, archiepiſcopi Vlyſſiponenſis. V, 237.
Celſi ac praepotentes
- - eo titulo inſigniuntur Belgae Confoederati. I, 135.
Chabanes (Ioannes), comes de Dammartin
- - vxorem duxit Margaretham de Calabria, notham Nicolai, ducis Calabriae. V 306.
de Champs (Odette)
- - concubina Caroli VI. regis Francorum extitit. V, 246.
Charibertus, Rex Francorum
- - matrimonium inaequale cum Ingeberga celebrauit. II, 77.
- - cum ea diuortium fecit. IV, 108.
- - filiam Cantiam reliquit. II, 77.
- - polygamus fuit. IV, 108.
Charlotta Aigle Valeſia, Philippi II. Aurelianenſis ducis filia
- - matrimonio per procuratorem Franciſco Mariae, principi hereditario Modenenſi fuit iuncta. II, 337.
Charlotta Friderica Amalia Naſſou.
- - vidua Leopoldi, principis Anhaltini, lineae Coethenſ. Leopoldum, Deſſau. lineae habuit curatorem. V, 621.
Charlotta, Haſſiae Landgrauia
- - matrimonio Carolo Ludouico, electori Palatino iuncta fuit. IV, 340.
- - diſſidiae ortae ſunt inter eam et cohiugem. *ib.*
Charlotta Louyſa, Leiningenſ.
- - vidua comitis Saynenſis tutrix filii ſui conſtituitur. VI, 57.
Charlotta Chriſtina Sophia Brunſuic.
- - deſponſatur Alexio Petrowitz, Ruſſorum principi hereditario. III, 217.
Charlotta Maria, coniux Guil. Ern. duc. Sax. Vinar.
- - dimiſſa eſt a marito. IV, 335. 272.
Charlotta Naſſou.
- - eius coniuges quinam fuerint. II, 207.
Charlotta Aurelian.
- - inſignem dotem ei adſignat eius pater. II, 526.
- - dotalitium eius exhibetur. III, 344.

Charlotta Aurelian.
- - Philippo Sabaudo, comiti Geneuenſi deſponſatur. II, 526.
Charlotta Sabaud.
- - ei dotalitium a Lud. XI. adſignatur. III, 305.
- - dos quanta ei aſſignata fuerit. II, 502.
Charlotta Sybilla, vidua in Solms-Roedelheim
- - tutelam liberorum ſuorum vnacum aliis geſſit. V, 580.
de Chaſtellard (Maria Marg.) Rouſſillonenſis marchioniſſa de Riue.
- - concubina Caroli Eman. ducis Sabaud. fuit. V, 312.
de Chateau-neuf
- - concubina Caroli IX. R. Gall. extitit. V, 256.
Childebertus, Grimoaldi filius
- - a Sigeberto, Auſtraſ. rege adoptatus fuit. IV, 496.
Childebertus, rex Francorum
- - ad quemnam legatos de reddenda Fredegunda regina homicida miſerit. I, 71.
Childebertus
- - a Guntramo, Francorum rege adoptatur. IV, 496.
Childebertus II. R. Franc.
- - eius filius per arma legitimus declaratur. III, 502.
Childericus, R. Francor.
- - filium adulterinum Clodouaeum reliquit. III, 575.
Chilpericus, R. Francorum
- - eius filiis ſtatus mouetur. II, 76
- - eius morgengabae mentio fit. III, 135.
- - dotalitium vxori ſuae Gaileſuind. conſtituit. *ib.* 299. ſeqq.
- - in polygamia vixit. *ib.* 436. V, 243.
- - eius filii iuſta natiuitas iuramento confirmata eſt. III, 501.
- - diuortium fecit cum Audouera V, 243.
- - quomodo filium Meroueum Alfonſum, qui ipſo inſcio vxorem duxerat, puniuerit. I, 213.
- - num adoptatus Guntramni, regis Francorum, fuerit. IV, 496.
Chiny, comitatus
- - quibus conditionibus Antonio Brabantino, vnacum aliis terris in dotem a Ioanne duce Gorlicenſi promiſſus. II, 529. ſeqq.
Chramnus, Clotarii I. Regis Francor. filius
- - ex Chunſena natus fuit. V, 123
- - a patre in Aruernos miſſus, vt eosdem regeret. *ib.*
- - male rexit eos. *ib.*
- - ab Aruerno regreditur. *ib.* 124
- - patri inſidias ſtruxit. *ib.*
- - Lemouicinum in ſuam poteſtatem redegit. *ib.*
- - a patre tandem captus atque ligatus. *ib.* 125.
- - cum vxore et filiabus igni conſumtus fuit. *ib.*
Chriſo (Alexius), Graecorum imp.
- - polygamus fuit. III, 434.

Chriſtiana, Henr. IV. G. R. filia
- - ei dotalitium a Vict. Amadeo duce Sabaud. conſtituitur. III, 344
- - vaſa iocalia etc. quaenam ei a Victore Amadeo promiſſa. *ib.* 43.
Chriſtiana Eliſabetha, comitis in Naſſau vidua
- - dum tutelae confirmationem petiit, quid ei a camera imper. iniunctum ſit. VI, 96.
Chriſtiana Margaretha, coniux Chriſtiani ducis Meclenburg.
- - ab ea diuortium cur facere tentauerit eius maritus. IV, 236.
- - conſiſtorium a marito conſtitutum incompetens reiecit. *ib.* 237
- - eius nuptiae cum Chriſtiano nullae a papa declaratae. *ib.*
Chriſtianiſſimus
- - hic titulus quibusnam conceſſus fuerit. I, 113.
Chriſtianus I. R. Dan.
- - eius filia Iacobo III. Scotiae regi deſponſatur. II, 535.
- - quaenam iura Iacobo conceſſerit. *ib.*
Chriſtianus I. elector Sax.
- - teſtamento tutores liberorum ſuorum denominauit. V, 450. 629. 633
- - coniugi in caſum viduitatis tutorem conſtituit. *ib.* 620.
- - liberorum educationem coniugi teſtamento commiſit. *ib.* 629.
Chriſtianus I. dux Saxo Merſeburg.
- - in ſuo teſtamento de tutela liberorum diſpoſuit. V, 459.
Chriſtianus II. R. Daniae
- - meretricula Columbula vſus eſt. V, 298.
- - Iſabellam Auſtr. vxorem duxit. II, 159. V, 298.
- - Maximilianus I. imp. nepti ſuae Eliſabethae illius ſponſae quamnam dotem promiſerit. II, 552.
- - eius filia Chriſtina cui deſponſata fuerit. III, 272.
Chriſtianus, Marchio Brandenb.
- - dotem filiae ſuae Annae Mariae qualem conſtituerit. II, 566.
Chriſtianus, Marchio Culmbac.
- - tutor liberorum Ioach. Erneſt. marchionis Onoldini fuit. V, 490.
- - de tutela liberorum ſuorum in teſtamento diſpoſuit. *ib.* 491.
Chriſtianus Aribert. comes de Buchringen
- - filius principis Anhalt. Georg. Arib. fuit. II, 98.
- - religioni cathol. ſeſe addixit. *ib.*
- - affectauit principalem dignitatem *ib.*
- - quando mortuus ſit. *ib.* 99. f.
Chriſtianus II. Elector. Sax.
- - de tutela legitima ducis Vinar. cum duce Saxo-Coburg. diſceptauit. V, 612.
- - agnatum ſuum a tutela Vinarienſi excluſit. *ib.* et VI, 19.
- - tutor fratris ſui fuit. VI, 19
- - illam tutelam ab imperatore confirmandam non petiit. VI, 75.

Chriſtianus II. Sax. Dux.
- - de tutela liberorum in teſtamento ſuo diſpoſuit. V, 456
- - eius tutor conſtitutus ab electore Sax. reiectus eſt. *ib.*

Chriſtianus Carolus, dux Holſat.
- - matrimonium init inaequale cum Doroth. Chriſtiana ab Eichelberg. II, 93. ſeqq.
- - controuerſiae exinde ortae *ib.* ſeqq.
- - cur pactum cum fratre Ioach. Friderico inierit. *ib.* 94.
- - eius mors quando ſecuta. *ib.*
- - eius liberi recenſentur. *ib.*

Chriſtianus, dux Mecklenb.
- - diuortium fecit ab vxore Chriſtiana Margaretha. II, 438. ſqq. 464. IV, 236. 344.
- - ad conſiſtorium ducis Saxo-Lauenburg. illud diuortium detulit. IV, 236.
- - ex propriis conſiliaris deinde eandem ob cauſſam cur conſtituerit conſiſtorium. *ib.* 237.
- - in Galliam ſeceſſit, ibique catholicam amplexus eſt religionem. *ib.*
- - eius nuptiae cum Chriſtiana Marg. hoc facto a papa nullae declaratae. *ib.*
- - ſecundas nuptias contraxit cum duciſſa de Chatillon. *ib.* 239. 345.
- - has eius nuptias confirmauit Leopoldus imp. *ib.*
- - hancce confirmationem caeſaream impugnant ipſa relicta duciſſa, ſereniſſimi agnati et fratres, nec non corpus euangel. *ib.* 240. ſeqq.
- - contra patrem Adolphum Fridr. querelas de denegatis alimentis mouit. V, 40.

Chriſtianus IV. R. Daniae.
- - quatuor concubinis vſus eſt. V, 299.
- - Chriſtianam Munckiam poſt Annae Catharinae Brandenburg. coniugis ſuae mortem per matrimonium ad morganaticam ſibi copulauit. *ib.*

Chriſtiani V. R. Daniae.
- - eius concubina Sophia Amalia Mothia comitiſſa Samſae creatur. V, 299.

Chriſtianus, Waldecciae Comes
- - ſponſae ſuae Eliſabethae Naſſou. donationem propter nuptias conſtituit. III, 167.
- - cum ſponſa ſua dotem quamnam acceperit. II, 581.

Chriſtianus Auguſtus, dux Holſat.
- - adminiſtrauit Holſatiam Sleſwic. poſt mortem Fridr. IV. ducis Holſat. Sleſw. V, 526.

Chriſtianus Fridr. comes Manſfeld.
- - tutelae cum fratribus ſuis ſubfuit. V, 578.

Chriſtianus Otto, comes de Leiningen Dachsburg.
- - ſub tutela materna poſt patris mortem fuit. V, 571.

Chri-

Chriſtierna Danica.
- - ei conſtituit Carolus V. imp. dotem. II, 544. III, 26.
- - ei dotalitium aſſignatur. III, 358.

Chriſtiernus II. R. Dan.
- - matrimonium init cum Eliſabetha Auſtr. III, 143.
- - ei conſtituit donationem propter nuptias. *ib.* 176.

Chriſtina Carola, *duciſſa Wurteberg.*
- - poſt mortem mariti, Ge. Chriſtiani Eberhardi, comitis Friſiae Orient. tutelam liberorum ſuſcepit. V, 561.

Chriſtina, regina Suecor.
- - quidnam Papa Alexander VII. ab ea poſtulauerit. II, 150.
- - poſt abdicationem in Suecia commorans regi non fuit ſubiecta. *ib.* 431. *

Chriſtina, Chriſtiani II. regis Daniae filia.
- - ei conceſſum eſt dotalitium ex priori matrimonio in dotem. II, 537. III, 272.
- - in priori matrimonio Franciſco Sfortiae, Mediolanenſi duci fuit nupta, poſtea vero Franciſco, Lotharingiae duci in manus conuenit III, 272.

Chriſtina Danica.
- - Alfonſo X. R. Caſtell. et Leg. ſponſa promiſſa eſt. IV, 97.
- - poſtea ab eo ſpreta et Philippo R. fratri thoro iuncta. *ib.*

Chriſtina Margaretha, duciſſa Mecklenb. vid. *Chriſtiana*
- - proteſtatur contra iudicium miniſtrorum Suerinenſ. II, 464.
- - cum ea diuortium fecit coniux Chriſtianus, dux Megapol. IV, 236. 344.
- - in praefecturas Stuntenberg et Zarrentin ratione paraphernalium immiſſa fuit. *ib.* 346.
- - iudicium aulicum imp. pro iudice competente agnoſcit in diſſidiis ſuis cum coniuge. *ib.* 399. II, 464.
- - num iuſte eius diuortium coram tribunali mariti pertractari potuerit. II, 436. 439.

Chriſtophorus, R. Dan.
- - dotem qualem cum Dorothea Brandenburg. acceperit. II, 565.

Chriſtophorus, dux Wurtenberg.
- - de tutela liberorum ſuorum teſtamento diſpoſuit. V, 539. 544.
- - eius filia Sophia Io. Philippo, duci Saxo Altenburgenſ. deſponſata eſt. II, 570.

Chriſtophorus, filius Antonii Prioris de Crato.
- - quando et vbinam defunctus ſit. III, 609.

Chrotharius, dux Longobard.
- - cogitur a Gundeberga regina Longobard. vt relicta ſua coniuge illam nuberet. V, 312.
- - Gundebergam in cubiculum quoddam Ticini in aula Palatii retruſit. *ib.*

Chrotharius dux Longobard.
- - concubinis vſus eſt. *ib.*
Chrotildis, vxor Clodouei, regis Francorum.
- - per eam Clodoueus, eius maritus motus, chriſtianam religionem profitendi. II, 178.
- - num dotem marito ſuo attulerit. III, 13.
- - annulum et alia dona ſponſalia ei miſit Clodoueus per legatum. *ib.* 127.
de Churchill (Ioannis) Baro.
- - dux Marleborough. factus. V, 296.
Churchill (Arbella)
- - concubina Iacobi II. R. M. Brit. V. 296.
Cimon.
- - apud Athenienſes ſororem germanam in matrimonio habuit I, 490. §. 13.
Ciuici homines.
- - a torneamentis excluduntur. II, 35.
- - vt et a quibusdam honoribus eccleſ. ſocietatibus, collegiis et corporibus. *ib.*
- - eorum incrementa. *ib.* 37
- - nobilitatis titulos adfectant. *ib.*
Ciuitas.
- - quomodo conſtituatur. II, 432. ſeqq.
Ciuitates Germaniae.
- - earum origo. II, 35.
- - incolae. *ib.*
- - odio Germanis fuere. *ib.*
Clarisſimi dignitas
- - ſub quonam Imperatore enata fuerit. I, 100.
Claudia, Leopoldi Archiduc. Auſtr. lineae Tyrol. vxor.
- - poſt mariti mortem tutrix liberorum ab eo denominata. V, 436.
Claudia, Ludouici XII. G. R. filia.
- - inſignem dotem ſuo marito Franciſco Valeſio, comiti Engoliſm. adfert. II, 525.
- - eam Carolus V. imp. ſibi quidem deſponſat, aſt effectu res fuit deſtituta. IV, 30.
- - tota aula praeſente Franciſco Engoliſmenſi duci impubes per Cardinalem Ambroſium copulatur. IV, 33.
Claudia Felicitas Tyrolenſ.
- - Leopoldi imp. vxor. II, 304.
- - eam ambit Iacob. Eboracenſ. *ib.*
Claudius imp.
- - ſponſam ſuam Aemiliam Lepidam repudiauit. IV, 5.
- - nec non diuortium fecit cum binis vxoribus. *ib.* 70.
- - Neronem adoptauit. V, 180.
- - filiam ſuam in aliam familiam tradidit. *ib.*
- - patrum ex conſenſu cum Agrippina contrahit matrimonium I, 221. ſeqq.
- - ipſius filia ex quan. rat. Neroni fuerit deſponſata. *ib.* 299. § 13.
- - quomodo inceſtum in hoc Nerone filio ſaltim adoptiuo euitarit. *ib.* 491.

Claudius imp.
- - an cum fratris filia matrimonium iniuerit. I, 517.

Clemens V. Papa
- - pro quonam et quomodo in ſucceſſione duorum fratrum Caroli Martelli et Roberti in regno Neapolitano pronuntiauerit. I, 48.
- - quibusnam regibus titulum *illuſtris* tribuerit. *ib.* 110.

Clemens VII. P. R.
- - Alexander Medices, num filius eius nat. fuerit. III, 592.
- - Henrico VIII. R. Angl. multum ſeſe oppoſuit. IV, 188. ſeqq.
- - ad examinandas huius diuortii, cauſſas cum Catharina Hiſp. faciendi, commiſſariis conceſſit. *ib.*
- - huius cauſſae cognitionem ad ſe traxit. *ib.* 193.

Clemens VIII. pontifex.
- - ſacra celebrauit in copulatione Margarethae Auſtriacae cum Philippo III. Hiſpanorum rege per procuratorem deſponſatae. II, 287.
- - ex quanam cauſſa duas ſorores ſibi vxores iungere diſpenſauerit. I, 496. §. 24.

Clementia, Caroli Martelli, Vngariae regis filia et Regina Nauarr.
- - grauida a Ludouico Hutino relinquitur. III, 67.

Clementia, Conradi, Zaering. ducis filia
- - matrimonio iuncta fuit Henrico Leon. IV, 343.
- - ab ea diuortium cur fecerit coniux. *ib.* 344.

Clenodia.
- - de iis quomodo prouidendum. III, 41
- - de eorum ſucceſſione quatenus pacta iniri poſſunt. *ib.* 50. ſeqq.
- - conceduntur feminae illuſtri praeter dotem. II, 546. III, 34.

Cleopatra, Antiochi M. regis Syriae filia
- - Ptolomaeo Epiphani cum multis prouinciis matrimonio iungitur. III, 54.

Cleopatra, Aegyptiae regina
- - ex quanam ratione fratri Ptolomaeo a Iulio Caeſare matrimonio iuncta fuerit. I, 490.

Clerici, vid. *tutela clericalis et excuſatio tutelae*
- - an ad tutelam admittantur publicam. VI, 110

de Cleueland, duciſſa
- - concubina Caroli II. R. M. Brit. extitit V, 289.

Cliuenſes duces
- - quinam matrimonia ex ratione ſtatus inierint. I, 349.

P. Clodius
- - adoptatus eſt a Fonteio, plebeio. IV, 423.

Clodouaeus, rex Francorum
- - cuius interuentu Chrotildem, Chilperici Burgundionum regis filiam in coniugem ſumſerit. II, 183.
- - num cum vxore ſua dotem acceperit. III, 13.
- - per vxorem ſuam Chrotildem ad religionem Chriſtianam permouetur. II, 178.

Clodouaeus, rex Francorum
- - cum Chrotechilde matrimonium per procuratorem contrahit. *ib.* 251. ſeqq.
- - quaenam ſponſalia ornamenta Chrotildi miſerit. III, 127
- - ex illegitimo concubitu natus. *ib.* 575
- - ex concubina genuit Theodoricum. *ib.* 576
- - quatuor filios reliquit legitimos. *ib.*
- - poſt eius mortem hi diuidunt regna inter ſe, non excluſo Theoderico notho. *ib.*
- - an titulum illuſtris et ex quanam ratione geſſerit. I, 106
- - an idem titulus ipſi ab aliis conceſſus ſit. *ib.*

Clotharius I. R. Franc.
- - polygamus fuit. III, 435. V, 241. 243
- - eius liberi recenſentur. III, 435. et 616
- - Gundobaldum filium ſuum agnoſcere non vult. *ib.* 471. 616
- - cur dimiſerit Waldradam. IV, 109
- - filium ſuum Chramnum igni concremari iuſſit. V, 61. 125. I, 214
- - contra Saxones decertauit. V, 124.
- - in controuerſia cum Brunechilde iudicio Francorum ſtare promiſit. I, 70.
- - filium Chramnum, ipſo inſcio vxorem ducentem quonam ſupplicio vna cum vxore et filiabus affecerit. I, 214.
- - vxorem germani ſui ſibi in matrimonium ſociauit. *ib.* 498
- - vxoris ſuae ſororem ipſa adhuc ſuperſtite, matrimonio ſibi iunxit. *ib.* 491

Clotharius II. Rex Franc.
- - durante eius minorennitate, Guntramnus eius patruus regens fuit. V, 364

Coburgenſis tractus
- - binis vicibus dotis loco fuit ceſſus. II, 603. ſeqq.

Coemtio vxorum
- - vbinam olim vſitata fuerit. III, 123. ſeqq.

Cognatio
- - ſpiritualis, ob eam matrimonia ſunt diſſoluta. IV. 236
- - eam procurauit adoptio. *ib.* 432

Cognati
- - num ad tutelam publicam inter illuſtres admittantur. VI, 16

Coitivi (Oliuier de) dominus de Taillebourg. filius de Pregent de Coitiui Praefecti claſſis Gall.
- - matrimonio iungitur Mariae filiae naturali Caroli VII. regis Galliae. III, 529.

Collectae
- - in Marchia Brand. quatenus per Albertum remiſſae. III, 24.
- - num ad elocandas filias principum indici poſſint. *ib.*

Collectae
- - a Friderico II. imp. quidnam de iis conſtitutum ſit. II, 539.
Columbula vulgo *Duveke*
- - concubina Chriſtiani II. R. Daniae extitit. V, 298
Columbus (*Chriſtophorus*)
- - polygamus fuit. III, 454.
Comes aerarii
- - apud Romanos titulum illuſtris geſſit. I, 103
Comites imperii
- - an ipſis titulus illuſtris et an ab ipſis regibus tributus ſit. I, 117
- - de eorum tutelis in imperio R. G. quid obtineat. V, 647. ſeqq.
Comites
- - num ex matrimonio ad L. Morganat. enaſcantur. II, 128
Comitia in Wetterauia ſita
- - a Wernero, comite de Falckenſtein, coniugi ſuae Mechtildae in donationem propter nuptias conceſſa eſt. III, 190
Commodus imp.
- - ſorores ſuas ſtuprat, atque vnam Lucillam, poſtquam eam compreſſit, occidit. I, 491
Communio bonorum
- - inter coniuges, num fundamentum tutelae maternae in feudis ſit. VI, 38.
Comnenus (*Alexius*)
- - Manuelis Comneni, imperatoris Graecorum nothus fuit. III, 561. IV, 74
- - eius fata quaenam. III, 561. 562
- - regnum Graeciae paternum adſpirat ſed fruſtra. *ib.* et IV, 74
- - a ſocero ſuo Andronico in carcerem conicitur. 561
- - regnum paternum vt et ſponſam ei praeripit Andronicus. IV, 74.
- - a Maria, Nicephori Botoniatae imperatoris Graecorum vidua, adoptatur. *ib.* 508
Comnenus (*Andronicus*) *Graecor. imp.* vid. *Andronicus*
- - quamnam vxorem duxerit. II, 185
- - (*Andronicus* iun.)
- - viduam grauidam relinquit. IV, 508
- - eius vidua Syrgiannem adoptat. *ib.*
- - (*Dauid*)
- - Perſarum regis filiam ſibi matrimonio copulat. II, 186
Comnenus (*Man.*) *Graec. imp.*
- - eius vxor Bertha, Solisbac. comitis fuit filia. II, 185
Concilia
- - conſenſu imperatorum quandoque habita. II, 15
- - quid in iis propoſitum ſit. *ib.*
Concilium Amphictyonicum
- - a quo inſtitutum. I, 9
- - quotnam populi in hoc comprehenſi fuerint. *ib.*
- - an poſtmodum adauctum. *ib.* ſeqq.

Concilium Amphictyonicum
- - huic Philippus neruum rerum omnium gerendarum permittit. *ib.* 10
- - eius auctoritas. *ib.* 12

Concilium Tridentinum
- - in eo confirmatur concilium Trull. IV, 433
- - Papae diſpenſationem permittit. II, 4

Concilium Trullanum
- - in eo de cognatione ſpirituali quidnam diſpoſitum fuerit. IV, 433

Concilium Weſtmonaſterienſe
- - quid in eo de dotalitio conſtituendo ſancitum ſit. III, 207

Concubina
- - quid II, 382. III, 12.
- - ex ea naſcuntur filii naturales III, 513. 522. ſeqq.

Concubinae
- - an Francorum imperatores cum his contenti et ex qua ratione legitimas non duxerint vxores. I, 204.
- - variae de illuſtrium concubinis ſententiae. V, 211.
- - earum conditio apud Romanos *ib.* 212.
- - Artaxerxis Mnemonis. *ib.*
- - Darii. *ib.* 213.
- - Alexandri M. *ib.*
- - Caligulae cum ſororibus. *ib.* 214.
- - Io. Ducae Conſtantinop. imp. *ib.*
- - *Imperatorum Rom.* a Carolo M. vſque ad Fridr. II, *ib.* 215. ſeqq.
- - Ottonis IV. imp. *ib.* 216.
- - Wenceslai imp. *ib.* 217.
- - Caroli V. imp. *ib.*
- - *ducum Germaniae.*
- - Alberti Degen. Thuring. Landgrauii *ib.* 220.
- - Wilhelmi III, Sax. ducis. *ib.* 221.
- - Henrici Guelpherbyt. *ib.* 222.
- - *regum Arragoniae.*
- - Petri II. Arragon. regis. *ib.* 224.
- - Iacobi I. Arragon. regis. *ib.*
- - Alfonſi V. Arragon. R. *ib.* 226.
- - Ioannis II. Arragon. R. *ib.* 227.
- - *regum Caſtiliae*
- - Ferdinandi Catholici. *ib.*
- - Alfonſi VI. et IX. Caſtellae RR. *ib.*
- - Alfonſi XI. *ib.* 228.
- - Petri Crudelis *ib.* 229.
- - Henrici IV. Legionis et Caſtellae R. *ib.* 235.
- - Philippi I. Caſtellae R. *ib.* 236.
- - Philippi II. Hiſpan. R. *ib.*
- - *regum Portugalliae.*
- - Henrici I. Luſitan R. *ib.* 238.
- - Sanctii I. - - *ib.*
- - Dionyſii I. - - *ib.*
- - Petri I. - - *ib.* 239.
- - Ferdinandi I. - - *ib.* 240.
- - Eduardi I. - - *ib.*
- - Ioannis Nothi *ib.*
- - Ioannis II. - - *ib.*
- - *regum Francorum.*

Concubinae
- - de earum frequentibus exemplis in Merouingica ſtirpe iudicium. *ib.* 241.
- - Chlotarii I. R. Francorum *ib.* 243.
- - Guntrami - - *ib.*
- - Chilperici - - *ib.*
- - Pipini Heriſtallii *ib.* 245.
- - regum Francorum ex ſtirpe Capeting. ib. 245.
- - Franciſci I. Gall. R. *ib.* 246.
- - Henrici II. - - *ib.* 253.
- - Caroli IX. *ib.* 255.
- - Henrici III. *ib.* 256.
- - Henrici IV. - - *ib.*
- - Ludouici XIV. 270.
- - Ludouici, Galliae Delphini V. 270.
- - liberorum regiorum. *ib.* 275.
- - Galliae procerum. *ib.* 277.
- - Burgundiae ducum. *ib.* 278.
- - *Angliae et Scotiae regum.*
- - Canuti I. Angl. R. *ib.* 281.
- - Eduardi I. - - *ib.* 282.
- - Richardi I. - - *ib.*
- - Roberti, Normanniae ducis. *ib.*
- - Henrici I. antecedentis filii *ib.*
- - Henrici II. Angl. R. *ib.* 283.
- - Eduardi III. - - *ib.* 286.
- - Ioannis, ducis Lancaſtriae *ib.* 287.
- - regum, familiae Stuartae. *ib.* 288.
- - Henrici VIII. - - *ib.*
- - Roberti Stuarti II. R. Scotiae *ib.*
- - Iacobi IV. R. Scot. *ib.* 289.
- - Caroli II. Britann. R. *ib.*
- - Iacobi II. - - *ib.* 296.
- - Chriſtiani II. Daniae, Sueciae et Norueg. R. *ib.* 297.
- - Chriſtiani IV. et V. *ib.* 299.
- - Auguſti I. R. Polon. *ib.*
- - Heraldi Dan. R. *ib.*
- - Ottocari V. Bohem. R. 300. *ib.*
- - Caſimiri Polon. R. *ib.* 302.
- - Theodorici, Oſt-Goth. R. *ib.* 303.
- - Martini, Sicil. R. *ib.*
- - Alfonſi - - - *ib.*
- - Caroli II. - - - *ib.*
- - Ladislai - - - - *ib.*
- - Renati - - - - *ib.*
- - Ioanni I. - - - *ib.*
- - earum varia exempla in regno Neapol. afferuntur. *ib.* 306.
- - Hugonis, Arelat. et Prouincial. comitis. *ib.*
- - Pontificum Romanor. *ib.* 307.
- - Chrotarii, Longobard. R. *ib.* 312
- - ducum Sabaud. *ib.*
- - Franciſci Sfortiae. *ib.* 313.
- - domus Mediceae. *ib.* 314.
- - Aeneae Syluii. *ib.* 316.
- - cur eſſe videantur. *ib.* 211.
- - dicuntur in ſacra ſcriptura vxores. *ib.*
- - inter eas et legitimas vxores quaenam differentia. *ib.* 212.
- - cur tot concubinae Carolo Magno et Pipino adfingantur. III, 12. 13.

Concubinatus
- - quid II, 382. ſeqq. III, 9.
- - per reformationem polit. imp. de A. 1548. abrogatus eſt. III, 518.
- - eum in republica Rom. Conſtantinus

tinus M. publica lege ſuſtulit. *ib.* 522.
- - illius plura exempla procerum Hiſpaniae afferuntur. V, 237.
- - clericorum Galliae *ib.* 281.
- - de eo variae ſententiae profe- runtur. V, 211. ſeqq.
- - iure Rom. licitus fuit. *ib.* 212.

C*onfirmatio tutorum vel curatorum.*
- - ea non indigent omnes tutores iure Romano VI, 70. ſqq.
- - eius origo tutorum Germanica non ſatis certa eſt. *ib.* 71.
- - ea hodie indigent ex legum imperii ordinationibus omnes tutores. *ib.* 70. 72. ſeqq.
- - contra eas vero valent obſeruantiae contrariae, quae in quibusdam familiis illuſtribus obtinent. *ib.* 77.
- - ob has obſeruantias illius petitio ſaepe omittitur. *ib.*
- - num illuſtres imperii perſonae illam a tribunalibus imperii petere debeant. *ib.* 72. ſeqq.
- - de ea quid ſtatuerint Altenburgici Conſiliarii. *ib.* 73.
- - ea non indigent iure ciuili Rom. tutores teſtamentarii. *ib.*
- - num ea abſolute neceſſaria imperii ſtatibus ſit. *ib.* 77. 82.
- - ad ſubeundam Leopoldi Anhaltini tutelam confirmatio imperatoria ab illius matre tutrice Henrietta Catharina nec impetrata nec petita fuit. *ib.*
- - absque ea Amalia Eliſabetha, Haſsiae Landgrauia, tutelam geſſit. *ib.* 77. 81.
- - ab ea immunitatis praerogatiuam vindicat ſereniſſima domus Saxonica. *ib.* 78. 79. 80.
- - nec non ſereniſſima domus Haſſiaca. *ib.* 79.
- - a ſupremis imperii tribunalibus pactitiis et teſtamentariis tutoribus illuſtrium denegari nequit. *ib.* 67.
- - ſi ex obſeruantia cuiusdam familiae non impetretur, quid faciendum. *ib.* 81.
- - non tam quoad prouinciarum adminiſtrationem quam quoad inueſtituram, ſproceſſualia aliaq. in iudicio aulico, imperii camera expendienda negotia ea opus videtur. *ib.*
- - absque ea Maria Anna Bauarica receſſui imperii nouiſſimo tanquam tutrix ſubſcripſit. *ib.*
- - ſine illa Fridericus Guilielmus electoratus Saxoniae adminiſtrator in collegio electorali fuit admiſſus. *ib.*
- - illam num pater teſtamento tutori remittere poſſit. VI, 83.
- - illam petunt non gerentes ſolum, ſed quoque honorarii tutores, minime vero *die Mit - oder Unter-Vormünder.* *ib.* 84. 85.
- - fit vel a iudicio aulico, vel a camera imp. *ib.* 86. ſeqq.

Con-

Confirmatio tutorum vel curatorum.
- - in eius petitione quid obſeruandum. *ib.* 87.
- - petitionem quid ſequatur *ib.* 89.
- - fit hodie cum inquiſitione. *ib.* 89. 90.
- - quatenus petita denegari queat tutori legitimo vel teſtamentario. *ib.* 90.
- - num eius petitio ſufficiat, ſiue adhuc confirmatio ipſa accedere debeat. *ib.* 91.
- - vbi ea impetranda, ſi quis mediatas et immediatas terras ſimul poſſideat. *ib.* 99.
- - quatenus a domino directo in feudis expedienda. *ib.*
- - eius effectus *ib.* 100.
- - ab illa pendet tutoris curatorisue officium. *ib.*
- - ante illam a tutoribus curatoribusue geſta num ſemper nulla ſint. *ib.*
- - ante eam num tutor in iudicio pro pupillo agere poſſit. *ib.*

Confraternitatis pactum
- - inter Balthaſarem, Landgrauium Thuringiae et Hermannum, Haſſiae Landgrauium initum, quid pro obiecto habuerit. II, 557.
- - de dote filiarum ſereniſſimarum Sax. quid in eo conſtitutum ſit. *ib.* 557. 558. 591. ſeqq. III, 19. IV, 55.

Confraternitas
- - ſereniſſimae domus Saxonicae quando conſtituta ſit. II, 557. ſqq.

Coniugium
- - eius ſocietas non temporaria ſed perpetua iure nat. interno praeſumitur. IV, 228. 231.
- - quatenus eius ſocietas mutuo conſenſu diſſolui poſſit. *ib.*
- - quatenus nullum ſit. *ib.* 229. 230. 234.
- - ob adulterium cur diſſoluatur. *ib.* 233.
- - ex ratione ſtatus contractum num nullum habendum. *ib.* 252.

Coniux.
- - innocens, num lucretur dotem et paraphernalia. IV, 266. ſeqq.
- - illuſtris mariti non ſubdita num coram illius iudiciis in cauſſis diuortiorum inita ſtare debeat. *ib.* 404.

Connubia
- - patritii Romani cum plebeiis contrahere non potuerunt. II, 66.

Conradus II. Imperator.
- - an filiam ſuam filio regis Anglorum in foedus amicitiae dederit vxorem. I, 363. §. 88.

Conradus Budtſetienſis et Wettinenſ. Comes.
- - ei Gertrudis, vidua Henr. I. Miſn. March. nudum vterum oſtendit. III, 474.

Conradus, Sueuiae dux.
- - per matrimonium factus eſt Comes Palatinus Rheni. IV, 451.
- - Henricum Sax. ducem adoptauit. *ib.*

Con-

Conradus, Henrici IV. imp. filius.
- - rebelius aduerſus patrem fit. V, 105.
- - cuſtodiae mandatur, ſed ſtatim liberatur. *ib.*
- - in regem inuito patre coronatur. *ib.*
- - quomodo et quando diem ſupremum obierit. *ib.*

Conradus IV. R. Rom.
- - dotalitium vxori ſuae Eliſ. inſigne conſtituit. III, 280.
- - ex illegitimo thoro ſuſcepit Henricum ſ. Entium. *ib.* 632.

Conradus, marchio Morauiae
- - a Vratislao, rege Bohemiae tutor filiis ſuis adminiſtratorque regni Bohem. conſtitutus eſt. V, 419.

Conſcenſio thalami
- - Germanis matrimonii effectus producit. II, 225. 245. ſeqq.
- - num a procuratore neceſſario ſuſcipiendus. *ib.* 246.

Conſenſus
- - quatenus cum voluntate reuocari poſſit. II, 241.
- - definitur. I, V. *Diſſ. praelim.*
- - quomodo diuidatur. *ib.*
- - externo quodam ſigno declarandus eſt. II, 242.
- - eſt vel expreſſus vel tacitus. V, 169.
- - parentum, in emancipatione liberorum neceſſarius eſt. *ib.*
- - tacitus, eius requiſita quaenam. I, V. Diſſ. prael.
- - ex tacito conſenſu eſt praeſcriptio inter gentes recepta. *ib.* 19.
- - ex eo praecedentiae ius quaedam gentes ſibi adquiſiuerunt. *ib.* 20
- - ex eo varia quoque iura legatorum trahunt originem. *ib.* 22

Conſenſus parentum
- - an requiratur circa illuſtrium matrimonia. I, 164. §. 18. ſeq.
- - deficiens, an matrimonium nullum reddat. *ib.*
- - an ad hunc reſtringantur illuſtrium matrimonia. *ib.* 209. §. 1
- - an ad matrimonium intelligendum iure Romano abſolute neceſſarius fuerit. *ib.* 210. §. 2
- - an et apud Germanos. *ib.* 211. §. 3

Conſilium Magnum Mechlinenſe
- - a quibusnam ad hoc prouocetur. I, 92. §. 97

Conſilium Toletanum
- - ſub quonam rege celebratum et quidnam in eo de Hiſpaniae regum viduis diſpoſitum fuerit? I, 225. §. 20

Conſtantinus Chlorus
- - matrimonium inaequale contrahit cum Helena. II, 68

Conſtantinus, Irenis filius
- - repudiat legitimam vxorem Mariam. II, 69
- - ſecundas nuptias cum Theodora init. *ib.*

Conſtantinus, Orientis Imp.
- - quomodo impeditus fuerit Henrici Boji filiam vxorem accipere. I, 391. §. 127.
Conſtantinus Toechus
- - cur Theodori Laſcaris Graecorum Imp. filiam in vxorem duxerit et Nicaeam repudiauerit. I, 300. §. 5.
Conſtantius Chlorus, Imp. v. *Conſtantinus*
- - cur repudiata Helena, Maximiliani Herculii priuignam vxorem duxerit. I, 299. § 4.
Conſtantinus, filius Ferguſii R. Scotiae
- - a patre moriente impubes cum ceteris fratribus relinquitur. V, 327
- - ſub tutela Graemi, aui materni fuit. *ib.*
Conſtantia, Petri I. Luſitani coniux.
- - quando vita exceſſerit. V, 239.
Conſtantia, filia Gaſtonis vice-comitis Bearn.
- - a patre emancipatur, vt ipſi vicecomitatum de Gauardano et de Bruthefio donare poſſit V, 180.
- - Henrico, primogenito regis Alemanniae in maritagium affert praedictos comitatus. *ib.* 181.
Conſtantia, Philippi I. R. Gall. filia
- - cum ea diuortium fecit Hugo, comes Campaniae. IV, 180.
- - nupſit poſtea Boëmundo, principi Antiocheno. *ib.* 181.
Conſtantia, Henr. VI. imp. vxor.
- - eius fata recenſentur. *ib.* ſeqq.
- - num eius filius Fridericus II. imp. genuinus an ſuppoſititius fuerit partus. III, 479.
- - ſexagenaria num nupſerit Henr. VI. imp. *ib.*
- - in praeſentia multorum cardinalium, nobilium atque matronarum enixa eſt. *ib.* 481.
- - ipſa tactis euangeliis quid hac de re iurauerit. *ib.*
Conſtantia, filia Manfredi Sicil. R.
- - inſignem dotem nanciſcitur a ſuo patre. II, 480. ſeqq. III. 82.
Conſtantia, filia Ludouici regis Galliae.
- - nupta Raimundo, comiti Toloſano, regium titulum retinuit. II, 167
Conſtantius imp.
- - dimittit vxorem ſuam. IV, 73.
Conſtantinus Copronymus
- - poſt eius mortem vidua Irene tanquam filii ſui Conſtantini tutrix regimen ſuſcipit, omniaque turbat. V, 351.
Conſtantinus M.
- - de ſponſalibus impuberum diſpoſuit. IV, 20.
- - ius vitae et necis patrum in liberos etc. apud Romanos vſitatum limitauit. V, 92
- - Italis ius vendendi liberos ſanguinolentos permiſit. *ib.* 94.
- - concubinatum e republica chriſtiana publica lege ſuſtulit. III, 522
- - vxorem Fauſtam adulterii ſuſpectam occidi fecit. II, 456.
- - nec non filium ſuum Criſpum ſuſtulit. *ib.* V, 100.

Conſtantinus, Graecor. imp.
- - coniugem ſuam Mariam repudiauit. IV, 73.
- - Theodoram quandam cubiculariam vxorem duxit. *ib.* 74

Conſtitutiones imperii
- - quatenus tutorum confirmationem exigant. VI, 72-73.

Conſuetudo
- - ea dos familiarum illuſtr. determinatur. III, 19. ſqq.

Conſummatio matrimonii
- - definitur. II, 230.
- - ſymbolica, quomodo fiat. *ib.*

Contractus
- - inter patrem et filium illuſtres ſubſiſtit. V, 47.

Copula ſacerdotalis
- - an neceſſario olim in templis fuerit peragenda. I, 202.

Copulatio
- - poſt eam tenet coniux mariti dignitatem. II, 231.

Corbande (*Margaretha*)
- - concubina Cornelii Baſtardi Burgund. extitit. V, 279.

de Cordonna (*Catharina*)
- - num mater Ioannis ab Auſtria fuerit. III, 640.

Corbel (*Sibilla*)
- - concubina Henr. I. R. Angl. extitit. V, 283.

Cornelius Baſtardus Philippi Boni.
- - quo titulo vſus ſit. III, 538.
- - concubinam habuit Marg. Corbande. V, 279.

Corona
- - Trium coronarum inter Reges Sueciae Daniaeque controuerſia Caeſaris et quorund. Germaniae principum arbitrio committitur. I, 45

Coruinus (*Io.*) *Matthiae Vngar. R. filius*
- - matrimonium per procuratorem cum Blanca Maria Mediolan. celebrat. II, 268.

Corporis habitus vid. infra *Habitus corporis*

Corpus euangelicorum
- - cauſſam diuortii Marg. Chriſtianae duciſſae Mecklenb. ſuam fecit. IV, 241 ſeqq.

Coſmus, primus M. Dux. Florent.
- - filium naturalem, Ioannem reliquit. V, 314.

Coſmus, Etruriae Dux
- - cur vnam ex filiabus Fabiano, Balduini fratris filio deſponſauerit et an pontificem ſibi his ſponſalibus deuicerit. I, 356.
- - cuinam filiam Iſabellam et curnam deſponſauerit. *ib.* 352.

Coſroes, rex Perſarum
- - Siram Criſtianam vxorem duxit. II, 182.

Coſſeus (*Carolus*) *dux Briſſacus*
- - in concubinatu vixit. V, 280.

Cranmer (*Thomas*)
- - libellum iuſſu Henr. VIII. R. A. confecit, de illicito matrimonio cum fratris vidua inito. IV, 193
- - Romam miſſus eſt ab Henr. VIII, *ib.* 194.

Cra-

Crato (Ioannes) archiater et conſiliarius Caeſ.
- - quid egerit. V, 423.
de Creci (Iſabella)
- - concubina fuit Caroli Valeſii, ducis Engoliſmenſ. V, 278.
Creditor
- - num tutor pupilli, debitoris ſui eſſe posſit. VI, c. 3. §. 14.
Creuola (Laura)
- - concubina Eman. Philiberti, ducis Sabaud. extitit. V, 312.
Criſpus, filius Conſtantini M.
- - a patre tollitur. V, 100
Cromwell (Oliuier) Angliae protector
- - an in controuerſia cum Belgis Foederatis elegerit arbitros. I, 90
de Croy (Agnes) Ioannis de Renty filia
- - Concubina Ioannis Intrepidi, ducis Burgund. fuit V, 278.
de Crozeo (Maria) vxor Ludouici Columbi
- - eius maritus polygamus fuit. III, 454.
Cueua (Beltramus) dux Albucherſenſ.
- - cum regina Henrici R. Caſtell. concumbere debuit. III, 463.
Culcitra
- - nouiter maritatis illuſtribus perſonis, in thoro iacentibus, ſuperinducenda. III, 196.
de Cumiane
- - eius fata. V, 72. ſeqq.
Cunigunda, Hoſtislaei, Bulgariae R. filia.
- - Ottocaro, R. Bohem. nupſit IV, 213
Cunigunda, Sigfridi, Luxenburgenſis comitis filia.
- - inter ſanctos refertur ab Innocentio II, 364
- - num matrimonium virgineum inerit cum Henrico II. imperatore. II, 363-365
Cunigunda, vxor Alberti Brandenb.
- - ei Albertus Iunior, marchio Brandenb. Carolo Badenſi nuptae dotem attribuit. II, 565.
Cura
- - Sexus in quibusdam Germaniae familiis illuſtribus obtinet. V, 619 ſeqq.
- - ſub ea exiſtentes quomodo appellentur. V, 627.
- - inter illuſtres exterorum regnorum non penitus eſt incognita. *ib.* 623
- - eſt vel datiua vel legitima in quibusdam familiis illuſtribus *ib.* 625.
- - eſt iurisdictionis voluntariae *ib.*
Curator
- - principis ſupremae poteſtatis V, 321
- - non gaudet ſumma poteſtate *ib.*
- - triplici modo conſideratur. *ib.* 618.
- - eo num feminae illuſtres in iis prouinciis, quo cura muliebris adhuc obtinet, indigeant. *ib.* 619.

Curator
- - *legitimus* vxoris eſt maritus *ib.* 625
- - *datiuus* a iudice datur. *ib.*
- - eius conſtitutio eſt voluntariae iurisdictionis. *ib.*

Curatores
- - ſunt vel aetatis, vel ſexus, vel infirmitatis. V, 618.
- - dotalitii, apud Germanos inter illuſtres in vſu fuerunt. *ib.* 623
- - variis nominibus inſigniuntur. *ib.* 626
- - liberis ſub patria poteſtate adhuc exiſtentibus num conſtitui queant. VI, 68
- - ordinum imperii, ex quonam fundamento ab imperatore confirmentur. *ib.* 87
- - ad eorum conſtitutionem num puberes hodie ad praeſtandum conſenſum citari ſoleant. *ib.* 89.

Curatorium
- - num ab illuſtri tutore in comitiis rigoroſe exigatur. VI, 81
- - eius duplex formula in cancellaria aulae imperialis vſu ſeruatur. *ib.* 96. ſeqq.
- - quando ſequatur. *ib.* 97
- - quomodo in cancellaria iudicii imp. expediatur. *ib.*
- - quomodo a camera imperiali illud conficiatur. *ib.* 99.

de Cuſſance (*Beatrix*) *princiſſa de* Cantecroix.
- - concubina ſ. vxor putatiua Caroli III. ducis Lotharing. fuit IV, 357. ſeqq.
- - Carolo procreauit principem Valdemontium, Aurei Velleris equitem. *ib.* 357
- - cum Carolo III. excommunicata fuit fuit. *ib.* 359
- - eius matrimonium cum Carolo Innocentius X. P. R. nullum declarauit. *ib.*
- - poſt mortem Nicoleae redintegrationem matrimonii petiit. *ib.*
- - eam renuit ipſe dux. *ib.*
- - vita deceſſit. *ib.*

Cuſtodes ventris
- - cur adhibeantur III, 478. ſeqq.
- - exemplis illuſtrantur. *ib.*

Cyaxares
- - filiae ſuae, Cyro nubenti, in dotem dedit Mediam vniuerſam. II, 513

Cypri regnum
- - Catharina poſt mortem regis Cypri Iacobi mariti ſui, illud ſibi quaeſiuit. IV, 440. 522
- - per donationem inter viuos transfertur a Carolotta ad Sabaud. duces. *ib.* 521
- - quomodo ad Venetos venerit. *ib.* 523

Cyrus
- - inſignem dotem ei adfert Cyaxar. filia. II, 513
- - quem agnouerit iudicem. I, 13
- - an in deſponſanda ſibi vxore parentum conſenſum requiſiuerit. *ib.* 164

Cyrus
- - ſub quonam praetextu Maſſagetarum Reginam Tomyrin coniugem petiuerit. *ib.* 382.

D

Dagobertus, rex Francorum,
- - Nantechildem, vnam ex puellis de miniſterio accipiens, reginam ſublimauit. II, 26. IV, 108
- - polygamus fuit. III, 435. 576
- - eius filius nothus, ex Ragnebrude procreatus, vnacum Clodouaeo III. ſucceſſit in regno. III, 576
- - dimiſit Gomadrudem. IV, 108
- - moriens de cura filii et vxoris diſpoſuit. V, 622

Dagobertus, filius Sigeberti Auſtraſ. R.
- - mortuo eius patre, a Grimoaldo attonſus in Scotiam ablegatus fuit. IV, 497

de Dalberg, nobiles immediati
- - adoptarunt Camerarios de Wormatia. IV, 412

Dania
- - in ea quale dotalitium a Woldemaro III. R. D. coniugi eius ſit conſtitutum III, 319. ſeqq.

Dani
- - matrimonia inaequalia interdicunt. II, 29. 79
- - de tutela vſufruct. quid ſtatuant, V, 597.

Darius Codomannus, Perſarum rex
- - ſororem vxorem habuit I, 489

Darius Hiſtaſpis, Perſar. Rex.
- - inter huius filios controuerſia ſuper ſucceſſione oritur et deciditur coram iudice domeſtico. I. 16
- - per ſortem eligitur Rex Perſarum *ib.* 95
- - eius filius ex ſtatus ratione Cyri regis filiam in matrimonium recipit. *ib.* 298

Darius Nothus, Perſar. Rex.
- - controuerſiam de ſucceſſione inter duos filios ſubortam teſtamento decidit. I, 19.
- - a patre Artaxerxe huius pellicem vxorem petit. I, 484
- - an hanc a patre acceperit. *ib.*

Darius Ochus, filius Artaxerx.
- - patri inſidians ſtricto acinace ab eo percuſſus fuit. V, 56. 96

Darius, R. Perſarum
- - cum Aſpaſia in concubinatu vixit. V, 213

Darlaeus (Henricus)
- - maritus Mariae reginae Scot. extitit. II, 145
- - ad ducis Rothelagi et Roſſiae comitis dignitatem a Maria, regina Scotiae euehitur. *ib.* 169. §. 33.
- - rex declaratur. *ib.*
- - cur eum Maria aliis vt ſponſum ſuum praetulerit. *ib.* 145
- - num eius matrimonium cum Maria omnibus placuerit. *ib.*
- - eum cur Mortonius accendere ſtuduerit. *ib.* 424. *

Dauid, Ioannis Stuarti filius
- - dimiſit vxorem ſuam. IV, 277

David, rex Iſraelit.
- - matrimonium inaequale cum Abigail init. II, 68
David, epiſcopus Vltraiectinus
- - filius natur. Philippi Boni duc. Burgundiae extitit. III, 539
- - vbinam mortuus ſit. *ib.*
Daun (*Carola Auguſta a*) *comitiſſa in Falkenſt.*
- - eam in matrimonium duxit Sibbelius, paſtor Moell. II, 137
Debita
- - quandoque in dotem dantur. II, 537
Debitor
- - num pupilli tutor eſſe queat. VI, c. 3. §. 14.
Debitum coniugale
- - ob eius praefractam denegationem num diuortium faciendum ſit. IV, 233. 260. ſeqq.
- - ob peruerſam eius praeſtationem num permiſſa ſint diuortia *ib.*
Decorum
- - gentium, quid de eo cenſendum. Diſſ. Prael. I, XXIV.
Decretum
- - num in confirmandis tutoribus ſ. curatoribus a iudiciis imperii ſupremis adhuc adhibeatur. VI, 89
a Degenfeld (*Maria Lud.*) *Chriſtophori Martini L. B. de Degenfeld. filia.*
- - Carolo Ludouico elect. Palat. matrimonio ad morganaticam coniungitur. III, 446. IV, 341.
- - vbinam eius matrimonium confirmatum ſit. IV, 342
- - Raugrauiae titulo inſignitur III, 446.
- - ab ea prognati Raugrauii. *ib.*
- - decimam quartam prolem geſtans moritur. IV, 342.
Delphinatus
- - in eo filii naturales nobilium volente patre nobilitate gaudent. III, 551
- - ab Humberto, vltimo Delphinatenſium duce, Philippo VI. Gall. R. ſub conditione quadam fuit ceſſus. V, 11. ſeqq.
- - eum adminiſtrat rex Galliae tamdiu, vsque Delphinus propriam aulam inſtituit. *ib.* 12.
Demetrius Aegypt.
- - obſes a fratre Antiocho Epiphane Romanis datur. V, 346.
- - occidit huius filium regnumque eius occupat. *ib.*
Demetrius, Philippi Macedon. R. filius.
- - relinquit filium Philippum. V, 345
- - ei a patre frater nothus praefertur. III, 560
Demetrius, Ruſſorum dux
- - cum Maria Sendomirienſ. Palatini filia matrimonium per procuratorem init. II, 294
Denunciatio
- - trina ante nuptias an inter illuſtres fuerit vſitata. I, 203

Deſertio malitioſa
- - ob eam diuortia num ſint permiſſa. IV, 233. 258
- - difficillimae inter illuſtres probationis num ſit. *ib.* 258

Deſiderata, Deſiderii, Longobardorum regis filia
- - eam matris hortatu vxorem duxit Carolus M. IV, 283
- - cur dimiſſa ſit a marito. IV, 284
- - clinica fuit. *ib.*

Deſiderius, Longobard. Rex
- - eius filia Deſiderata Carolo M. regi Francorum deſponſatur. IV, 283

Deſtrayes (Eliſabetha)
- - concubina Ludouici Borbonii extitit. V, 280.

Deuteria, coniux Theodeberti R. Francor.
- - a coniuge relinquitur. III, 434

Dicemannus, filius Alberti Degen. Landgrau. Thuring.
- - cum fratre Friderico Admorſo bellum Thuring. contra Adolphum imp. geſſit. III, 646

Didacus IV. de Benauides et Cueua, Marchio de Solera etc.
- - cum defunctae coniugis ſorore matrimonium contrahit. I, 497

Dido ſ. Eliſſa, Beli, Tyriorum regis filia
- - ſecundae eius nuptiae cum auunculo ſuo inuiſae fuerunt. I, 394
- - Carthaginem condit. *ib.*
- - eius fata deſcribuntur. *ib.*

Dietericus, marchio Miſnenſ.
- - partes regis Rom. Philippi tenuit. IV, 3 5
- - filio ſuo Henrico III. viuus tutorem aſſumſit. V, 442

Dietericus, filius Henrici illuſtris
- - quidnam in diuiſione paterna obtinuerit. II, 88

Dietrichſtein (Adam. Baro a)
- - procurator matrimonialis Caeſareus in Hiſpania fuit. II, 282, 283 ſeqq.

Dignitates
- - eas in imperio S. R. G. imperator concedere poteſt. II, 58
- - ab earum aequalitate ad praerogatiuam loci conſequentia non admittitur, nec a praecedentia ad inaequalitatem dignitatis argumentum valet. II, 168
- - regiae et aliae iure naturae liberis adhuc patriae poteſtati ſubiectis delatae, num hos a patria poteſtate eximant. V, 21. 65. ſeq.

Diocletianus imp.
- - patribus ius vendendi, oppignorandi etc. liberos ademit. V, 92. 94
- - nec non ius eos abdicandi. *ib.* 93

Diogenes Romanus
- - a Duca, Sardicae dux deſignatur. II, 413
- - cur eum Eudocia, Conſtantini Ducae, Graecorum imperatoris

vxor,

vxor, ſibi ſumſerit maritum. II, 412. ſeqq.
- - eius laudes. *ib.*
- - Beſtarchorum dignitate a Duce imp. ornatur. *ib.* 413
- - eius fata. *ib.*

Dionyſius I. R. Portugalliae
- - concubinam habuit nomine Garciam. V, 239

Dionyſius de Portugall.
- - filius naturalis Petri, Luſitaniae regis, fuit. III, 80
- - matrimonio cum Ioanna, filia illegitima Henrici, regis Caſtellae iungitur. *ib.*
- - dotem qualem cum ſponſa ſua nactus ſit. *ib.*

Dionyſius, Siracuſanor. rex.
- - binas ſibi vxores vno tempore matrimonio copulauit. III, 432

Diſpenſare
- - ius diſpenſandi ei competit, cui eſt facultas leges ferendi. II, 2
- - hoc concedendo, ſimul ius legislatoria euertendi poteſtas conceditur. *ib.*
- - circa leges diuinas homo diſpenſare nequit. *ib.*
- - nec pontifex diſpenſare poteſt. *ib.*
- - varia tamen extant exempla in contrarium. *ib.* 4.
- - diſpenſari poteſt a legislatoribus humanis circa gradus iure diuino expreſſe non prohibitos quod Lutheri teſtimonio probatur. *ib.* 5. ſeqq.
- - imperantes ſummi diſpenſantes. *ib.* 9. ſeqq.
- - diſpenſandi poteſtas a conciliis ad pontifices peruenit. *ib.* 15
- - principes proteſtantes ſibi ipſis diſpenſant. *ib.* 16
- - Martinus V. diſpenſat in matrimonio fratris cum ſorore germana. *ib.* 3
- - ſunt, qui putant in gradibus iure diuino prohibitis papam diſpenſare poſſe. *ib.* 3.

Diſpenſatio
- - ea opus non habent illuſtres imperio non ſubiecti, bene tamen ii, qui ei ſubſunt. II, 8
- - neceſſaria iis eſt, qui ſub imperio ſunt. *ib.*
- - locum habet in gradibus iure diuino expreſſe non prohibitis *ib.* 5
- - regis Borusſiae edictum de ea. *ib.* 15
- - Bonifacii IX. Pont. R. intuitu Friderici Balth. Landgr. Thuring. filii cum Margaretha, Herm. Landgr. Haſſ. filia initorum ſponſaliorum caſſatur. IV, 55
- - quae contra ius eſt, ſtricte interpretanda. *ib.* 173
- - Petro Luſitano vxorem Alfonſi fratris, hoc adhuc ſuperſtite, ducenti, a papa conceditur. II, 4. 15. ſeqq.
- - Io. Caſimiro, Poloniae regi, fratris Vladislai viduam ſibi copulanti, a papa tribuitur. *ib.*

Di-

Diſpenſatio
- - Henrico VIII. Arthuri fratris relictam viduam vxorem ducenti a papa non denegatur. *ib.* et 16
- - eam ſibi vindicarunt antiquioribus temporibus imperatores S. R. I. *ib.* 9
- - Maximilianus I. imperator eam pontifici Romano attribuit. *ib.* 15

Ditgremius Altenburgicus
- quodnam ex vxore Boſſena poſteris ſuis ius adquiſiuerit. I, 336

Diuortia
- - in eorum cauſſis illuſtres pro diuerſa conditione, diuerſis quoque iuribus vtuntur. IV, 225. 375. ſeqq.
- - iure naturae facere non permiſſum eſt. *ib.* 22. ſeqq.
- - quaenam iure naturae ſint diuortiorum cauſſae. *ib.* 230
- - ſunt vel propria vel impropria. *ib.* 229
- - quaenam iure diuino poſitiuo ſint diuortiorum cauſſae. *ib.* 230 375 ſeqq.
- - permiſſa ſunt Chriſtianis, ex cauſſis, quae adulterii habent rationem. *ib* 2 2. ſeqq.
- - Boehmeri ſententia de cauſſis diuortiorum proponitur. *ib.* 233 ſeqq.
- - in quibus caſibus ſint facienda. *ib.* 245. 255
- - ea, quae vnus ex coniugibus petit, qui tempore contractarum nuptiarum euangelicam profeſſus eſt religionem, poſtea catholicam aſſumſit, imp. legibus et ipſorum pontificum dogmatibus contrariantur. *ib.*
- - ea, quoad vinculum, catholici non permittunt. *ib.* 248
- - proteſtantes illa ob adulterium admittunt. *ib.* 250
- - illuſtrium, quando permiſſa. *ib.* 255. ſeqq. 375. ſeqq.
- - num ob furorem ſuperuenientem incurabilem, et ob morbum perpetuum, habeant locum. *ib.* 261. ſeqq
- - illuſtribus perſonis, vtrum ex pluribus cauſſis ſint permiſſa *ib.* 265
- - ea ob cordis duritiem Iudaeis ob leuiores cauſſas permiſit Moyſes. *ib.* 265, 375 ſeqq.
- - in primitiua eccleſia magna eorum fuit licentia. *ib.*
- - in Iuſtinianeo corpore iuris ex mutuo conſenſu quoque habentur licita. *ib.*
- - iis factis, num nocens pars lucra amittat dotalia. *ib.* 266
- - apud Germanos olim fuerunt rara, frequentia vero recentiori tempore. *ib.* 282
- - ob morbum ſ. infirmitatem num admittenda. *ib.* 284
- - num neceſſario iudicis auctoritate fieri debeant. *ib.* 375. 402 ſeqq.

Diuortium
- - Guſtaui Samuelis Leop. Bipontini cum Dorothea Veldent. *ib.* 342
- - Henrici Leonis, cum Clementina. *ib.* 343
- - Chriſtiani duc. Megapol. Suer. cum Chriſtina Marg. Guſtrau. *ib.* 344. ſeqq.
- - Caroli Leopoldi, D. Megapol. cum Sophia Hedwige Naſſou. *ib.* 347
- - Renati, Lotharing. duc. cum Ioanna Harcurt. *ib.* 350
- - Caroli III. Lotharingiae ducis cum Nicolea. *ib.* 353
- - Io. Adolphi, comitis Bentheimenſ. *ib.* 357
- - Erneſti. Guil. com. Bentheim. cum Gertrude a Zelſt. *ib.* 365
- - Frid. Chriſtiani, comitis Lippiaci cum Sophia Hohenloica. *ib.* 368
- - Philippi Alberti, comitis Limburg. cum Dorothea Maria Hohenloica. *ib.* 370
- - Reinaldi, Gelriae ducis cum coniuge Eleonora. *ib.* 372

Doarium
- - quid ſignificet. III, 211

Dobergana, vxor Theoderici, Marchionis Orient.
- - a marito dimiſſa eſt. IV, 331

Doda
- - eam ex ancillis regiis ſibi copulauit Lotharius II. imp. II, 70. III, 631
- - marito regi filium, Carolomanum dictum, procreauit. *ib.* et V, 216

Dolgoroucki
- - quorundam ex illa familia ſub Petro M. Ruſſorum monarcha fata recenſentur. V, 146

Domicella
- - hoc nomine quandoque filiae regum et principum inſignitae ſunt. II. 475

Dominus directus
- - in Germania durante impubertate vaſalli ſibi et fructus feudi et tutelam vindicat ſub nomine *des Angefalles.* V, 598. ſeqq.
- - idem obtinet in Anglia vt et Normannia. *ib.* 601
- - nec non in Scotia. *ib.* 603
- - ſaepe alios inqueſiuit de iure, quod *Angefälle* dictum. *ib.* 604
- - ſupremus impuberum vaſallorum eſt tutor. *ib.* 606
- - tutelam rei, non perſonae, adminiſtrauit. *ib.*

Domitianus imp.
- - fratris filiam corrumpit. I, 517

Donationes
- - inter virum et vxorem factae niſi morte firmantur, non valent. II, 407
- - num hoc in Germania etiam ad illuſtres extendendum. *ib.*
- - illuſtrium abſque iudiciali inſinuatione valent. IV, 468
- - inter patrem eiusque filium illuſtres valent. V, 47

Donatio ante nuptias
- - quid. III, 123. ſeqq.
Donatio propter nuptias
- - Guilielmus III. Sax. dux quamnam fecerit Annae Auſtr. vxori ſuae II, 552
- - Alberti Auſtr. deſcribitur *ib.* 565
- - varia illius exempla recenſentur *ib.* 585
- - definitur III, 119. 164
- - originem Romanis debet *ib.* et 164
- - num vnum idemque cum morgengaba et dote German. ſit. *ib.* 103. 120. ſeqq. 163.
- cur fiat. *ib.* 119. 120. ſeqq. 122. 164
- - per eam non dominium nec vſusfructus ſed ius pignoris ad vxorem transfertur. *ib.* 119. 122.
- - eius apud Germanos olim nullus obtinuit vſus. *ib.* 120. 165. 225
- - quando introducta et recepta. *ib.* et 225
- - quando ceſſet. *ib.*
- - non tranſit ad vxoris heredes ſed manet apud maritum eiusque heredes. *ib.*
- - illuſtrium, multum participauit ex natura don. pr. nupt. Romanorum *ib.* 121. 165. 196. 225
- - num ſolummodo conſtitui debeat, illata ab vxore dote. *ib.* et 225
- - illius principia prout ex iure Latii et patriae conflata obtinent. *ib.*
- - vxor eius non accipit dominium, ideoque ex collectis non praeſtanda. *ib.* 122
- - illa non ſoluitur, ſed ex praedii reditibus loco vſurarum ſoluuntur. *ib.* et 168
- - differt a ſponſalit. largitate. *ib.* 130. 163
- - differt a morgengaba. *ib.* 134. 163.
- - varie denominatur. *ib.* 163. 208. ſeqq. 225
- - ſimile quoddam don. p. n. habuere Galli. *ib.* 164
- - plerumque quidem doti aequalis, interdum tamen maior conſtituitur ſumma, quod exemplis illuſtratur. *ib.* 166. ſeqq. 225. ſqq.
- - Maxim. I. imp. Annae Bohem. facta. *ib.* 168.
- - Petri, Arrag. R. *ib.* 169
- - Eduardi I. A. R. *ib.* 171
- - ſub arrhae nomine quandoque comprehenditur. *ib.*
- - Philippi II. R. Hiſp. *ib.* ſeqq.
- - Ludouici, R. Hung. *ib.* 173
- - Michaelis, Regis Polon. *ib.* ſeqq.
- - Chriſtierni, R. D. *ib.*
- - Leopoldi Auſtr. *ib.* 177
- - Alberti, ducis Bau. *ib.* 178
- - Max. I. elect. Bau. *ib.*
- - Ferdin. - - - *ib.*
- - Guil. III. duc. Sax. *ib.* 179
- - Io. Guil. - - *ib.* 180
- - Fridr. Guil. - - *ib.* 181
- - Ruperti, comitis Palat. III. 181. ſeqq.

Donatio propter nuptias
- - Ludou. Pal. *ib.* 182
- - Philippi Lud. Palat. *ib.*
- - Guil. Anhalt. *ib.* 183.
- - Ant. Guntheri Schwarzburg. *ib.*
- - Caroli Frider. duc. Munſterberg. *ib.* 184
- - Alfonſi Ateſtini. *ib.* 185
- - Iacobi Sobieski. *ib.*
- - Bonifacii IV. march. Montisferr. *ib.* 186
- - Guilielmi, antecedentis filii *ib.*
- - Guidonis de Montfort. *ib.* 188
- - Theobaldi, com. Campan. aliorumque *ib.* 189
- - ad eam num confirmatio imperatoris neceſſaria, ſi nimirum in caſtris ~~et~~ arcibus a principibus imp. conſtituatur. *ib.* 194
- - illuſtrium ex quonam iure diiudicanda. *ib.* 196
- - locum non niſi conſcenſo thalamo habet. *ib.*
- - ex diſpoſitione legum Gall. anno poſt nupt. permiſſa eſt. *ib.* 197
- - ea a marito adſignata, ſi vxor poſt eius mortem ad ſecundas nuptias tranſeat, repeti nequit. *ib.* 274
Dongardus, filius Ferguſii R. Scotiae.
- - poſt patris obitum ſub tutela aui materni fuit. V, 327
Donum antelucanum
- - quid ſignificet. III, 134
Dorothea, Lud. Fridr. ducis Holſat. filia.
- - matrimonio iuncta fuit Georg. Fridr. marchioni Brandeb. IV, 340
- - dimiſſa a marito ſuo. *ib.*
- - in caſtro Wilzburg. adſeruata *ib.*
Dorothea Veldentina, vxor Guſt. Sam. Leop. Bipont.
- - a marito dimiſſa eſt. IV, 243. 343
- - eius diuortium num iuſtum fuerit. *ib.*
Dorothea, Ioann. March. Brandeb. filia
- - Chriſtophoro, regi Daniae, nuptui datur. II, 565
- - dotem quantam a patre ſuo acceperit. *ib.*
Dorothea Eliſabetha, Holſat.
- - eius mariti quinam fuerint. II, 208.
Dorothea, Wolffg. Fridr. comitis ab Hohenloh. filia.
- - matrimonio iuncta fuit Philippo Alberto, com. Limburg. IV, 370. I, 244
- - a coniuge ſuo dimiſſa fuit. *ib.*
Dorothea Suſanna, Palat.
- - eius morgengaba. III, 144
- - eius donatio propter nuptias quanta. *ib.* 180. 373
- - Io. Guilielmo, duci Saxo-Vinarienſi nuptui collocatur. II, 567
- - dotem qualem a patre, Friderico, electore Palatino acceperit. *ib.*
Dorothea, Georgii Frid. comitis in Hohenloe-Waldenburg. vidua.
- - tutelam filii ſui Philippi Eberhardi vnacum aliis geſſit. V, 571
Dos
- - definitur III, 7

Dos
- - aduentitia l. profectitia *ib.* 31. lit. (l)
- - eius fructus maritus ante matrimonium initum lucrari nequit. *ib.*
- - num neceſſario ad matrimonii eſſentiam requiratur. *ib.* 8
- - recepto iuri Romano dos muliebris apud Germanos debet originem. *ib.* 12. ſeqq.
- - conuentionalis. *ib.* 13. 107.
- - legalis. *ib.*
- - neceſſaria et voluntaria *ib.* 26
- - filiabus illuſtribus cur debeatur. *ib.* 14
- - in eam quaenam res illuſtres dare ſoleant. *ib.* 16
- - quomodo conſtituatur. *ib.* 17. ſeqq.
- - eam inter illuſtres accipit, qui dotalitium conſtituit. *ib.* 31. ſeqq.
- - magna allata feminis optime, peſſime tamen marito eiusque liberis atque agnatis conſulitur. *ib.* 27.
- - quomodo praeſtetur. *ib.* 29.
- - quando ſoluatur. *ib.* ſeqq.
- - ius quodnam marito ratione eius competat. *ib.* 30. 230.
- - praemortua vxore quis eam repetat. *ib.*
- - quomodo abſorbeatur. *ib.* 31. 230. 266
- - illuſtrium num priuilegiata ſit. *ib.* 32
- - praeter eam inferuntur vaſa, iocalia etc. *ib.* 34. ſeqq.
- - Ioannae Duratii duciſſae II, 355 ſeqq.
- - ab antiquiſſimis temporibus inualuit. *ib.* 473
- - eius denominationes. *ib.* 474. III, 7. ſeqq. 13. et 14.
- - apud Romanos nuptiis neceſſario interuenit. II, 477
- - eam apud Romanos pater acceptat. III, 20.
- - apud pleraſque gentes adhuc hodie dotem marito conſtitui aſſeritur. 477. II. et III. 9
- - Germanorum diuerſa fuit a Romanorum dote. *ib.* III, 10. 13
- - Gallorum. III, 12
- - absque ea interdum matrimonia contracta ſunt. *ib.* 478. III, 9. 10 ſeqq. 14. ſeqq.
- - conſtituitur vel neceſſario vel voluntarie. II, 480. III, 19. ſeqq. 26
- - eius quantitas admodum variat. *ib.* III. 27. ſeqq.
- - quandoque in reditibus conſiſtit. *ib.* 493
- - regum Gall. *ib.* 498. ſeqq.
- - Angliae regum. *ib.* 500. ſeqq.
- - ducum Sabaud. *ib.* 501. ſeqq.
- - regum Portugalliae. *ib.* 503
- - - - Hiſpaniae. *ib.*
- - - - Bohemiae III, 329. ſeqq.
- - in eius ſecuritatem quandoque fideiuſſores conſtituti ſunt. II, 503
- - quandoque terrae. *ib.* 514
- - eius ſucceſſio in tabulis dotalibus ſaepius definitur. *ib.* 507. ſeqq. 601. ſeqq. III, 30

Dos
- - quandoque in terris conſiſtit. *ib.* 513. ſeqq. 602. ſeqq. III, 16
- - praeter eam in ſumma certa conſtantem etiam terrae fuerunt conceſſae. II, 528. ſeqq. 602. ſeq.
- - in eam quandoque ſucceſsio in regna vel prouincias definitur. *ib.* 529. ſeq. III, 79
- - iura interdum in eam conceduntur. II, 533
- - nec non debita in eam dantur. *ib.* 537
- - dotalitium ex priori matrimonio in eam conceditur. *ib.*
- - in ea conſtituenda imperantes ſubſidium extraordinarium a ſtatibus ſuis poſtulant. 538. 598
- - quandoque a tertio conſtituitur. *ib.* 540
- - quandoque in certa ſumma non conſiſtit ſed pro dignitate mariti determinatur. *ib.* 546
- - praeter eam etiam feminae illuſtri clenodia, iocalia vala promittuntur etc. *ib.* 546
- - Germaniae principum. *ib.* 548 ſeqq.
- - Auſtriaca. *ib.* 550. ſeqq. IV, 8
- - Bauarica. II, 555
- - Saxonica. *ib.* 556. 598. 600
- - Brandeburg. *ib.* 563. ſeqq. 600 III, 24
- - Palat. II, 566. ſeqq.
- - Brunſuic. *ib* 469. ſeqq.
- - Wurtembergica. *ib.* 570. ſeqq. 598. 600
- - Hasſiaca. *ib.* 572. ſeqq. III, 24
- - Cliuenſ. II, 574. ſeqq.
- - Iuliac. *ib.* 579. ſeqq.
- - Holſatica. *ib.* 598
- - Henneberg. *ib.* 580
- - Naſſouica. *ib.* 581
- - comitum et dynaſtarum. *ib.* 595. ſeqq.
- - illuſtrium filiarum, ſi ordinaria eſt, ex tributis prouinc. eſt comparanda. *ib.* 598. III, 21. ſeqq.
- - appanagiatarum. II, 599. III, 6. 21. 25. ſeqq. 252
- - perſonarum illuſtrium. III, 6
- - ex iure priuatorum num diiudicanda. *ib.*
- - quandoque certi principatus in caſum, ſi maſculi deficerent, in eam promittuntur. *ib.* 79
- - Germanica ſ. hodiernum dotalitium a morgengaba differt. *ib.* 108
- - num percepto dotalitio reuocari poſsit *ib.* 220. ſeqq.
- - ea repetita dotalitium ceſſat. *ib.*
- - illuſtrium perſonarum, diuortio ab illis facto, num a nocente coniuge amittatur. IV, 267
- - cuinam ſoluto per diuortium matrimonio ius dotem repetendi competat. *ib.* 272

Dotalitium
- - eius definitio. III, 226. 235
- - num propter ſecundas nuptias ceſſet. II, 407. III, 266
- - in eius ſecuritatem quandoque fideiuſſores dati. II, 504. ſeqq.

Do-

Dotalitium
- - quandoque terrae. *ib.* 514
- - Alfonſi, R. Arragon. *ib.* 516. ſqq.
- - Caroli, Arrag. R. *ib.* 517. ſeq. III, 283.
- - ex priori matrimonio in dotem quandoque conceditur. *ib.* 537
- - varia eius exempla exhibentur. *ib.* 585. ſeqq.
- - a quo conſtituatur. III, 15. ſq. 238. 251
- - illud conſtituens inter illuſtres, dotem accipit. *ib.* 21
- - doti aequale conſtituendum eſt. *ib.* 27
- - quadruplicatae vſurae praeſtantur de eo. *ib.* et 226. 227. 259
- - ei priuilegia dotis iure Romano competentia applicari nequeunt. *ib.* 33
- - hodiernum a morgengaba differt. *ib.* 108. et 130
- - quando incipiat. *ib.* 134. 224 254. ſeqq.
- - eius vox iam ſaec. VIII. fuit nota *ib.* 206. 223
- - apud exteros antiquisſimi fuit vſus. *ib.*
- - varia habet ſynonima. *ib.* 207. ſeqq.
- - quae cauſſae fuerunt ad illud conſtituendum. *ib.* 218. 225. 232
- - eſt dos Germanica. *ib.* 219. 227
- - eius cauſa maritus vxori integra praedia et territoria interdum in proprietatem concesſit. *ib.*
- - Henrici Auc. Mathildi coniugi ſuae conſtitutum. *ib.*
- - Ottonis II. *ib.* 220
- - Petri II. Arrag. R. *ib.* 221. 282
- - Folcardi. *ib.* 222
- - eius dominium num in ſponſam transferatur. *ib.* 220. ſeqq. 361
- - prima eius veſtigia. *ib.* 223, ſeqq.
- - natura eius inueſtigatur. *ib.* 224
- - ex iure Rom. multas lacinias accepit. *ib.* 225. ſeqq.
- - differt in quibusdam a dote Germanica. *ib.* 227
- - ejus quantitas quae ſit. *ib.* et 236
- - in quibusdam prouinciis eius quantitas lege definita. *ib.* 228
- - regulae circa hodiernum dotalitium ſuppeditantur. *ib.* 231
- - inter illuſtres obtinet. *ib.* 232 ſeqq.
- - ad illud conſtituendum tenetur respublica. *ib.* et 233. 252
- - vel ex domaniis vel ex collectis prouinc. conſtituendum. *ib.*
- - illuſtri viduae debetur, etſi dotem non intulerit. *ib.* et 252. ſeqq.
- - quandoque a vitalitio diſtinguitur. *ib.* 235
- - hinc magis viduae ratione eius conſulitur, ſi dotem intulerit ac ſi non intulerit. *ib.*

Dotalitium
- - quantitas eius inter illuſtres incerta. *ib.* 236
- - pactis definitur dotal. III, 236
- - aliquando pactis familiae hoc fit. *ib.* 237
- - eius quantitate non definita, quis eam tunc definiat. *ib.* 238
- - varia eius exempla adhibentur. *ib.*
- - in illud quaenam res concedi poſſint. *ib.* 239. ſeqq. 247. ſeqq.
- - quaenam res non concedi queant. *ib.* 244. ſeqq.
- - quaenam cautelae in eo conſtituendo obſeruandae. *ib.*
- - feuda num in illud tradi queant. *ib.* 247
- - feudale, in quo conſiſtat. *ib.*
- - de eo medio aeuo interdum infeudata eſt vxor. *ib.* 248
- - ad illud conſtituendum quatenus requiratur domini directi ſeu imp. conſenſus. *ib.* 249. ſeqq.
- - in illud conſentiunt dominus directus et agnati vel expreſſe vel tacite vel praeſumte. *ib.* 250. ſeqq.
- - quomodo illud conſtituatur in regnis electitiis. *ib.* 252. ſeqq. 320
- - quando conſtituatur. *ib.* 254
- - conſtitutum non niſi conſummato matrimonio debetur. *ib.* 255
- - num debeatur ſi matrimonium per procuratorem contractum et conſummatum et ſponſus ante conſummationem moriatur. *ib.* 257
- - effectus illius mortuo demum marito ſeſe exſerunt. *ib.* 258
- - interdum viuo adhuc marito traditur, et quinam inde effectus. *ib.*
- - ad illud conſequendum quaenam actiones competant. *ib.* 259
- - de eo quaenam competant viduae iura, ſi nihil de iis conuentum. *ib.* 265
- - de eo vidua nec cautionem nec homagium praeſtat. *ib.*
- - quibus modis illud finiatur. *ib.* 266
- - proſcripto marito, non finitur. *ib.*
- - quandoque pacto aut lege, contractis a vidua ſecundis nuptiis, illud retinetur. *ib.* 268
- - interdum illud ſecundo marito in dotem datur. *ib.* 272. ſeqq.
- - eo ob ſecundas nuptias denegato, vxori dos reſtituenda. *ib.* 274 ſeqq.
- - illud viduae extra territorium commoranti num denegari poſſit. *ib.*
- - eius meliorationes quomodo ab heredibus viduae repetantur. *ib.* 275
- - Ludou. Vng. Reg. *ib.* 276
- - Ferdin. archiduc. Auſtr. *ib.*
- - Conradi IV. R. Rom. *ib.* 280

Dotalitium
- - Caroli V. *ib.* 281
- - Alfonſi, Portug. R. *ib.*
- - Petri II. - - *ib.* 282
- - Caroli, R. Arragon. *ib.* 283
- - Petri R. - - *ib.* 285
- - Caroli, R. Caſtil. *ib.* 286
- - Richardi Angl. R. *ib.* et 363
- - Philippi, II. R. Hiſpan. *ib.* 288 ſeqq.
- - Guidonis, comit. Clarim. *ib.* 290
- - Anglorum. *ib.* 291. ſeqq.
- - reginarum viduarum in Anglia quomodo conſtituatur. *ib.* 294
- - reginarum Scotiae. *ib.* 295. ſeqq.
- - eius in regno Francorum exempla occurrunt. *ib.* 299. ſqq.
- - iure nouo-Francico quatenus in rebus fiſci praediariis conſtituendum. *ib.* 303
- - quale recentiori aetate reginis Franciae conſtituatur. *ib.* 314
- - reginarum Daniae et Norwegiae. *ib.* 319
- - reginarum Poloniae. *ib.* 320
- - in regno Polon. conſumendum eſt *ib.* 323
- - Guilielmi, Siciliae R. vxori ſuae Ioannae datum. *ib.* 328
- - reginarum Bohemiae. *ib.* 329. ſeqq.
- - Agnetis, Bulconis viduae ad dies vitae durauit. *ib.* 332
- - Annae Palat. *ib.* 333
- - Henricae Mariae, Guil. ducis Arauſ. vxoris. *ib.*
- - Yolandae, Aymonis comitis Sabaud. vxoris. *ib.* 335
- - Bonae, Amadei VII. Sabaud. com. ſponſae. *ib.* 336
- - Mariae, Amadei VIII. Sab. principis. vx. 337 *ib.* ſeqq.
- - Helenae, Iani de Sabaud. com. Geneu. vx. 337. *ib.*
- - Yolantae, Amad. VIII. duc. Sabaud. vx. *ib.* 337
- - Ludouicae Sabaud. *ib.* 340
- - Margarethae Eman. Philiberti, duc. Sab. vxoris. *ib.*
- - Adelheidae Sabaud. *ib.* 342
- - Blancae Montisferr. *ib.* 343
- - Charlottae Aurel. *ib.* 344
- - Chriſtianae Vict. Amad. Sabaud. duc. vxoris. *ib.*
- - Mariae Ludouicae Sabaud. *ib.* 345
- - Lotharingiae ducum. *ib.* 346. ſeqq.
- - Catharinae comit. de Charolois. *ib.* 352
- - Margarethae, duc. Burgund. *ib.* 353
- - Margarethae Ioannis Brab. ducis vx. *ib.* 354
- - Mariae Harcutiae. *ib.*
- - Iſabellae. Lud. III. Flandr. comitis vxor. *ib.* 355
- - Bonae Sabaudicae. *ib.* 357
- - Chriſtiernae duc. Mediolan. *ib.* 358
- - Ioannae, Io. Iac. March. Montisferr. vx. *ib.*

Dotalitium
- - Margarethae, Ioannis march. Montiſferr. vx. *ib.* 259
- - Eliſabethae Palat. *ib.* 360
- - Blanchae, ducis Angliae. *ib.* 363
- - Przibei de Sadowiz. *ib.* 365. ſeqq.
- - Germaniae ducum. *ib.* 367. ſeqq.
- - et in primis Bauariae duc. *ib.* 368. ſeqq.
- - Saxon. ducum. *ib.* 372
- - Brandeburg. *ib.* 386. ſeqq.
- - Palat. com. *ib.* 392. ſeqq.
- - march. Badenſ. *ib.* 399. ſeqq.
- - Eliſabethae, Burg. ſponſae Io. Cliu. *ib.* 402. ſeqq.
- - Sophiae Aug. princ. Anhalt. Guil. vxoris. *ib.* 404
- - Eliſabethae Haſſ. Io. Naſſou. ſponſae. *ib.* 406
- - Annae Soph. Sax. vxoris Car. Frid. duc. Munſterberg. *ib.* 408
- - Germaniae comitum. *ib.* 412. ſeqq.
- - Suſannae Ioannae, vx. Fridr. M. com. de Caſtell. *ib.*
- - Euae Chriſtianae Hohenloh. vx. Wolffg. Fridr. Hohenloh. *ib.* 416
- - Suſannae Soph. Lud. vx. Frid. Eberh. com. Loewenſtein. *ib.* 420
- - Adelheidae Saynenſis, vx. Henr. Raugrauii. *ib.* 424
- - Catharinae Brunſuic. vx. Henr. Iun. Miſnenſ. Burggrauii etc. *ib.* 425
- - Margarethae Sabaud. vx. Simonis com. de Sarbruch. *ib.* 427
- - Agneſae com. de Caſtell, ſponſae Mich. Iun. domini in Schwarzenberg. *ib.*
- - comitum Waldeccenſ. *ib.* 428. ſeqq.
- - Mariae Magdalenae Naſſou. vx. Wolffg. Henr. comitis Yſenburg. *ib.* 430
- - Annae Tecklenburg. *ib.* 417
- - Catharinae Freundsberg. *ib.*

Dotarium
- - Ludouici de Nauarra. II, 356 ſeqq.
- - ſumitur quandoque pro dotalitio. III, 213. ſeqq.

Dotatio
- - illa et elocatio interdum diſtinguuntur. II, 600
- - filiarum illuſtrium vnde facienda. III, 21. ſeqq

Douarium, Douaire
- - quid ſignificet, III, 214

de Douglas (Arch.), v. *Angus*

de Drocis (Rob.)
- - procurator matrimonialis Ludouici II. regis Hieroſolymitani fuit. II, 257

de Drubenbach (Io.)
- - tutor filiis Eberh. ab Heiſenſtain conſtituitur. V, 606

Druidae
- - quale officium praeſtiterint. I, 13
- - collegium apud Gallos confecerunt. *ib.*

Duarium
- - quid ſignificet. III, 211. 214

Ducas (Conſtantinus), Graecor. imp.
- - vxori Eudociae commiſit et imperi-

perium et minorennium filiorum. tutelam ,V, 351. II, 412
- - ab vxore ſua eandem ob cauſſam ſecundis nuptiis vt iurato renunciet, exegit. II, 412
- - filiis ſenioribus cur minorem natu praetulerit. *ib.*
- - ſenatores quid ei morienti promiſerint. *ib.*
Ducas (*Ioan.*), *Conſtantinop. imp.*
- - concubina Marceſina vſus eſt. V, 214
- - in coniugio cum Irene vixit. *ib.*
- - cum Anna Alemanna ſecundas nuptias celebrauit. *ib.*
Ducatus
- - eius poſſeſſor num ſemper dux ſit. IV, 474
Duces
- - an titulo illuſtris decorati. I, 117
- - an titulo illuſtrisſimi *ib.* 128
- - ſuarum filiarum matrimonia reſtringuntur ad conſenſum procerum. I, 244
Duces Italiae
- - ſe vocant illuſtrisſimos. I, 130
Dudleyus, *comes de Warwich.*
- - quamnam filio ſuo Gilfordo dederit vxorem et quomodo ac quo tempore eandem Angliae reginam declarari fecerit. I, 331
Duglasſius (*Iac.*) *comes Morton.*
- - Dauidem Ritzium, Mariae, Scotiae reginae procum, quomodo tractauerit. II, 460
Duglasſius (*Georg.*) *comitis Anguſiae nothus*
- - num Dauidi Ritzio, Mariae Scotiae amatori primum vulnus intulerit. II, 461
Dumbar (*Georg.*), *Comes Marchiae in Schottlandia.*
- - eius filia dimittitur a Dauide, marito ſuo. IV, 277
Duncanus, *Milcolumbi Scot. R. filius nothus.*
- - in Scotia ſucceſſor declaratur. III, 586
Dunois (*Io. comes de*) *Baſtardus Ludouici, ducis Aurelian.*
- - eius mater Marietta d' Enghien fuit. III, 530
- - eius pellex. *ib.* 531. ſeqq.
- - eius fata. *ib.*
Duodecemuiri
- - iis controuerſiae, quando decidendae relinquantur. I, 87
Durchlaucht
- - hoc nomine adhuc inſigniuntur feminae, principium ſanguine progenitae, comiti nubentes. II, 168
Durickel (*Alexandra de*)
- - cum ea init Erneſtus, Haſſiae Langrauius, lineae Reinfelſenſis, matrimonium ad legem morganaticam. II, 123
- - quale pactum maritus cum ea ſanxerit. *ib.*
de Duyn-Mareſchall (*Ludouica*)
- - concubina Caroli Eman. ducis Sabaud. extitit. V, 312

Dynaſtae
- - ſuperioris nobilitatis ſunt. II, 32
Dyoniſius, Syculorum tyrannus
- - contra Rheginos ob denegationem petitae affinitatis bellum mouet. I, 388
Dyrrachinus (Car.)
- a Ioanna I. Regina Neapol. adoptatur. IV, 510
- - ei donat illa regnum Neapol. *ib.*

E

Ebenbürtig
- - quisnam ſit. II, 45. 165
Ebenbürtigkeit
- - requiritur in ſucceſsione II, 45
Eberhardus, comes Hohenloic.
- - filiorum relictorum curam geſſit eius vidua vnacum aliis. V, 570.
Eberhardus, comes Wurtenberg.
- - liberorum tutelam poſt mortem eius vidua vnacum prouinciae proceribus et conſiliariis geſsit. V, 541
Eberhardus, comes Wurtenberg. et Tecc.
- - in comitiis Wormat. 1495. dux creatur. III, 649. ſeqq.
- - filium natur. Lud. a Greiffenſtein relinquit. *ib.* 650
- - fratris filio Henrico A. 1492. tutorem teſtamento conſtituit. V, 544
Eberhardus III. dux Wurtenberg.
- - tutelae legitimae poſt patris mortem ſubfuit. V, 540
- - teſtamento tutorem liberis ſuis conſtituit. *ib.* 545
Eberhardus iunior, Dux Wurtembergicus
- - qua ratione comitatum Mompelgartenſem domui ſuae intulerit. I, 346
Ecbertus iun. Sax. Marchio.
- - filium infantem Ecbertum reliquit. IV, 332
- - coniugi ſuae paucis antequam vita diſceſſit, repudium ſcribere cogitauit. *ib.*
Edelfleda, Etheledi, regis Merciae filia
- - poſt patris mortem ei in regno Merciae ſucceſſit. III, 70
Edelſtanus, filius naturalis Eduardi I. regis Angliae.
- - cur ita a patre cognominatus III, 581
Edhilingi
- - quinam hoc nomine olim inſigniti ſint. II, 30
Ediua, Godwini comitis filia
- - ſponſalia cum Eduardo Confeſſore, rege Angliae, ſub perpetuae caſtitatis voto celebrat. II, 366
Ediluulfus, Anglorum occidentalium rex.
- - Caroli Calui R. G filiam Iudith in matrimonium accipit I, 195
- - ſingularis huic matrimonio adiicitur benedictio ſacerdotalis *ib.*
- - vbinam eius deſponſatio celebrata ſit. *ib.*

Edle Knechte,
- - qui hoc nomine inſigniantur II, 37
Eduardus Confeſſor, rex Angliae
- - ſponſalia ſub perpetuae caſtitatis voto cum Ediua, Godwini comitis filia contrahit. II, 366. 368
- - vxorem ſuam Goditham dimittit. IV, 275
Eduardus I. Angl. Rex
- - tractatum matrimonialem cum Henr. Nauarrae R. ſuper matrimonio contrahendo inter filium ſuum et huius filiam conſtituit. II, 515
- - donationem propter nuptias eandem ob cauſſam determinat. III, 169
- - filium naturalem Adeſtanum ſucceſſorem habuit. *ib.* 582
- - in concubinatu cum Egina vixit. V, 282
- - in quibusnam controuerſiis ad Papae arbitrium prouocauerit. I, 29. 88
- - an ſuper matrimonio cum Maria Eleonora Caſtellana praeter parentum conſenſum etiam auunculorum et totius regni requiſiuerit. I, 168
- - cum Henrico, rege Nauarrae, de ipſorum ſibi inuicem deſponſandis filiis conuenit. *ib.* 190
- - an filium Henricum adhuc impuberem, huius filiae impuberi deſponſauerit. *ib.* 439
- - cum Philippi Pulchri, Galliae regis ſorore nuptias celebrat et ſimul huius filiam Iſabellam filio ſuo deſponſat. *ib.* 327
- - an ex vtroque matrimonio Angliae regno commodum intulerit. *ib.*
Eduardus II. Angliae rex
- - ex ſtatus ratione a patre deſponſatur. I, 327
Eduardus, Henr. III. Angl. R. filius
- - matrimonium per procuratorem cum Eleonora Ferd. III. Caſtellae regis filia contrahit. II, 256. et p. 344.
Eduardus III. Angl. R.
- - in concubinatu cum Aliſa Perez vixit. V, 286
- - poſt mortem in numerum ſanctorum relatus. *ib.*
- - poſt mortem patris tutelae maternae ſubiicitur. V, 383. VI, 24
- - litem de ſucceſſione regni Francici procerum iudicio decidendam reliquit. I, 72. §. 59.
- - ex quonam fundamento hanc ſucceſſionem praetenderit. *ib.* 327. §. 33.
Eduardus IV. Angliae rex.
- - Eliſabetham de Wodeuille, equitis de Wodeuille filiam, matrimonio duxit inaequali, exinde natus Eduard. V. II, 26. 72. 241. *
- - concubinam habuit Eliſab. Lucy. V, 288
- - ſorori ſuae, Margarethae, Carolo Burgundiae duci nuptae de dote prouidere anniſus eſt. II, 544

Edu-

Dynaſtae
- - ſuperioris nobilitatis ſunt. II, 32
Dyoniſius, Syculorum tyrannus
- - contra Rheginos ob denegationem petitae affinitatis bellum mouet. I, 388
Dyrrachinus (*Car.*)
- - a Ioanna I. Regina Neapol. adoptatur. IV, 510
- - ei donat illa regnum Neapol. *ib.*

E

Ebenbürtig
- - quisnam ſit. II, 45. 165
Ebenbürtigkeit
- - requiritur in ſucceſſione II, 45
Eberhardus, comes Hohenloic.
- - filiorum relictorum curam geſſit eius vidua vnacum aliis. V, 570.
Eberhardus, comes Wurtenberg.
- - liberorum tutelam poſt mortem eius vidua vnacum prouinciae proceribus et conſiliariis geſſit. V, 541
Eberhardus, comes Wurtenberg. et Tecc.
- - in comitiis Wormat. 1495. dux creatur. III, 649. ſeqq.
- - filium natur. Lud. a Greiffenſtein relinquit. *ib.* 650
- - fratris filio Henrico A. 1492. tutorem teſtamento conſtituit. V, 544
Eberhardus III. dux Wurtenberg.
- - tutelae legitimae poſt patris mortem ſubfuit. V, 540
- - teſtamento tutorem liberis ſuis conſtituit. *ib.* 545
Eberhardus iunior, Dux Wurtembergicus
- - qua ratione comitatum Mompelgartenſem domui ſuae intulerit. I, 346
Ecbertus iun. Sax. Marchio.
- - filium infantem Ecbertum reliquit. IV, 332
- - coniugi ſuae paucis antequam vita diſceſſit, repudium ſcribere cogitauit. *ib.*
Edelfleda, Etheledi, regis Merciae filia
- - poſt patris mortem ei in regno Merciae ſucceſſit. III, 70
Edelſtanus, filius naturalis Eduardi I. regis Angliae.
- - cur ita a patre cognominatus III, 581
Edhilingi
- - quinam hoc nomine olim inſigniti ſint. II, 30
Ediua, Godwini comitis filia
- - ſponſalia cum Eduardo Confeſſore, rege Angliae, ſub perpetuae caſtitatis voto celebrat. II, 366
Ediuulfus, Anglorum occidentalium rex.
- - Caroli Calui R. G filiam Iudith in matrimonium accipit I, 195
- - ſingularis huic matrimonio adiicitur benedictio ſacerdotalis *ib.*
- - vbinam eius deſponſatio celebrata ſit. *ib.*

Edle

Edle Knechte,
- - qui hoc nomine inſigniantur II, 37
Eduardus Confeſſor, rex Angliae
- - ſponſalia ſub perpetuae caſtitatis voto cum Ediua, Godwini comitis filia contrahit. II, 366. 368
- - vxorem ſuam Goditham dimittit. IV, 275
Eduardus I. Angl. Rex
- - tractatum matrimonialem cum Henr. Nauarrae R. ſuper matrimonio contrahendo inter filium ſuum et huius filiam conſtituit. II, 515
- - donationem propter nuptias eandem ob cauſſam determinat. III, 169
- - filium naturalem Adeſtanum ſucceſſorem habuit. *ib.* 582
- - in concubinatu cum Egina vixit. V, 282
- - in quibusnam controuerſiis ad Papae arbitrium prouocauerit. I, 29. 88
- - an ſuper matrimonio cum Maria Eleonora Caſtellana praeter parentum conſenſum etiam auunculorum et totius regni requiſiuerit. I, 168
- - cum Henrico, rege Nauarrae, de ipſorum ſibi inuicem deſponſandis filiis conuenit. *ib.* 190
- - an filium Henricum adhuc impuberem, huius filiae impuberi deſponſauerit. *ib.* 439
- - cum Philippi Pulchri, Galliae regis ſorore nuptias celebrat et ſimul huius filiam Iſabellam filio ſuo deſponſat. *ib.* 327
- - an ex vtroque matrimonio Angliae regno commodum intulerit. *ib.*
Eduardus II. Angliae rex
- - ex ſtatus ratione a patre deſponſatur. I, 327
Eduardus, Henr. III. Angl. R. filius
- - matrimonium per procuratorem cum Eleonora Ferd. III. Caſtellae regis filia contrahit. II, 256. et p. 344.
Eduardus III. Angl. R.
- - in concubinatu cum Aliſa Perez vixit. V, 286
- - poſt mortem in numerum ſanctorum relatus. *ib.*
- - poſt mortem patris tutelae maternae ſubiicitur. V, 383. VI, 24
- - litem de ſucceſſione regni Francici procerum iudicio decidendam reliquit. I, 72. §. 59.
- - ex quonam fundamento hanc ſucceſſionem praetenderit. *ib.* 327. §. 33.
Eduardus IV. Angliae rex.
- - Eliſabetham de Wodeuille, equitis de Wodeuille filiam, matrimonio duxit inaequali, exinde natus Eduard. V. II, 26. 72. 241. *
- - concubinam habuit Eliſab. Lucy. V, 288
- - ſorori ſuae, Margarethae, Carolo Burgundiae duci nuptae de dote prouidere anniſus eſt. II, 544

Edu-

Eduardus IV. Angliae rex.
- - iocalia et alias res praeſtare debet vxori ſuae. III, 36
- - controuerſiam cum rege Francorum quorundam epiſcoporum arbitrio permittit. I, 35
- - filiam ſuam Eliſabetham primogenitam adhuc impuberem deſponſat Carolo Delphino quoque impuberi. *ib.* 426. §. 26.
- - an hoc pactum cum Ludou. XI. Delphini patre iuramento confirmauerit. *ib.* 427
- - an etiam filiam ſuam Madame la Dauphine in Anglia nominare iuſſerit. *ib.*
- - cuinam filium ſuum primogenitum adhuc impuberem, deſponſauerit et an matrimonium hoc conſummatum fuerit *ib.* 442
- - cuinam filiam Annam deſponſauerit. *ib.* 447

Eduardus V. rex Angliae
- - ex inaequali matrimonio natus patri ſuo Eduard. IV. in regno ſucceſsit. II, 26. 76

Eduardus VI. R. Angliae
- - princeps Walliae a patre ſeuere caſtigatur. V, 131. ſeqq.
- - a patre moribundo tutelae ſubiicitur. *ib.* 384

Eduardus Seimorus, Hertfordiae comes
- - eius matrimonium cum Catharina Greia inconſulta regina ex quonam fundamento diſſolutum fuerit. I, 283
- - grauidans hanc in carcerem ſimul cum ipſa coniicitur. *ib.* 284
- - in carcere eam, poſtquam peperit, rurſus grauidam facit. *ib.*
- - an et quomodo tandem ex carcere liberatus ſit. *ib.*

Eduardus, R. Luſitan.
- - concubinam habuit Ioannem Emanuelam, Ferd. Eman. de Villena filiam. V, 240
- - Alfonſo V. filio ſuo impuberi matrem Eleonoram teſtamento tutricem dedit. VI, 24

Eduard Fortunatus, Marchio Badenſis
- - eius matrimonium inaequale cum Maria Jodoci ab Eiken, Baronis de Riuiere filia initum. II, 52. 90
- - eius liberi ex hoc matrimonio ad ſucceſſionem admiſſi. *ib.* 54. 56. 91. ſeqq.
- - quomodo. *ib.* 56. 91
- - eius vitae genus. *ib.* 90. ſeqq.
- - eius ditiones ducibus Bauar. et Lotharing. adminiſtrandae committuntur ab imp. *ib.* 91
- - eius mors. *ib.*
- - filii. *ib.*

Educatio liberorum
- - iure naturae tam patri quam matri relinquitur. II, 180. IV, 226 V, 7
- - non momentaneum ſed per multos annos duraturum negotium eſt. IV, 226
- - coniunctis viribus curanda *ib.* 227

Educatio liberorum
- - illius perfectius genus eſt, vbi vtrique eam dirigunt parentes. *ib.*
- - ad eius abſolutionem tenentur parentes iure naturali hincque ad continuandam ſocietatem coniugalem. *ib.*
- - vnde obligatio eius oriatur. V, 7
- - in quo conſiſtat. *ib.*
- - mater illuſtris ab ea penitus non eſt excludenda poſt obitum mariti. *ib.* 9. 614
- - de illa pater in euentum mortis diſponere poteſt. *ib.* 322
- - illuſtrium, ſaepius a tutela et adminiſtratione ſeparatur. *ib.* 629 630. ſeqq.
- - in quo conſiſtat *ib.* 632
Edzardus I. comes Friſiae Orient.
- - tutelae maternae ſubfuit poſt patris mortem. V, 559
Edzardus Eberhardus Wilh. Oſtfriſiae comes.
- - matrimonium cum Sophia Maria Foelten inaequale init. II, 50. 102
Edzardus Ferdinandus, Comes Friſiae Orient.
- - in teſtamento de tutela diſpoſuit. V, 561
Egbirthus, rex Weſt-Saxonum
- - eius res geſtae. III, 71
- - quemnam in regnum ſublimauerit. *ib.*
Eggenbergius (Io. Ant.) princeps
- - matrimonio ſibi Annam Mariam Chriſtianam Brandeburg. euangelicae religioni addictam iunxit. II, 206.
- - eius ſponſae ſingularem dotem conſtituit Chriſtianus, marchio Brandeb. *ib.* 565
- - poſt eius mortem vidua filiorum tutrix conſtituitur. V, 565
Egra, hodie vrbs Bohem. regni
- - in dotem datur a Rud. Habsb. imp. vnacum aliis vrbibus Wenceslao R. Bohem. II, 602. ſeqq.
- - eam in dotem attulit Fridr. I, imp. vxor, marchioniſſa Voburgenſis. IV, 269
- - eam oppignorauit Lud. Bauarus regi Bohem. *ib.*
Egwina Britanna, concubina Eduardi I. R. Angl.
- - Eduardo I. filium naturalem, Adeſtanum dictum procreauit. III, 581
- - eius ſomnia enarrantur. *ib.*
- - num Eduardi I. vxor fuerit. *ib.* 582
- - eius filius ſucceſſit patri in regno. *ib.*
Ehe zur lincken Hand
- - quid ſignificet. II, 117
Ehrenfridus Palatinus
- - quaſnam cum coniuge Mathilde, Ottonis II. imperatoris filia, ab hoc acceperit donationes. I, 335
ab Eichelberg (Dorothea Chriſtiana) ſiue de Carlſtein
- - matrimonio inaequali iuncta Chri-

Chriſtiano Carolo, duci Holſatiae. II, 93
- - ſine vlla conditione ſponſo ſuo copulata fuit. *ib.*
Eicken (Iodocus ab), Baro de Riuiere, Auriaci principis aulae Mareſchallus, et Bredae gubernator
- - eius filiam Eduardus Fortunatus, marchio Badenſis vxorem duxit. II, 53
de Eiſenberg, nobiles
- - ex matrimonio inaequali Ioannis Ludouici, comitis Iſenburgici in Offenbach cum nobili de Eiſenberg inito originem trahunt. II, 110
- - *Georgius Ludouicus. ib.* 111
- - *Mauritius Fridericus. ib.*
- - *Philippina Eleonora. ib.*
Elagabalus vid. *Heliogabalus*
d'Elboeuf
- - concubina Caroli IX. regis Galliae extitit. V, 256
Electoralis tutela, vide *tutela electoralis*
- - ſemper fuit legitima, in primis in Saxonia. V, 448
- - circa electoralem Saxon. diſponunt bullae. *ib.*
Electores S. R. I.
- - olim dicti illuſtres. I, 125
- - an etiam et quando dicti illuſtrisſimi. *ib.* 126
- - ſaepe a iuramento eximuntur. VI, 91
- - impuber ſecularis, eius tutelam num clericus agnatus gerere poſſit. VI, 110
Eleonora, Alfonſi VIII. regis Caſtellae filia
- - a marito, Iacobo I. rege Arragoniae dimittitur. IV, 78
Eleonora, Eduardi Luſitan. R. vxor
- - tutelam filii ſui, Alfonſi V. ex teſtamento ſibi delatam ſuſcepit quidem, ſed non diu geſſit. V, 352. VI, 24
Eleonora Maria, Io. Alberti II. Guſtrou. vxor
- - poſt mortem mariti tutrix teſtamento conſtituitur. V, 527. 533
Eleonora, duciſſa Lotharing.
- - tutorio nomine filii Leopoldi mandatum dedit ſuo ad pacis congreſſum legato. V, 338
Eleonora, coniux Lud. VII. R. Gall.
- - a marito ſuo dimittitur. IV, 275. ſeqq.
Eleonora, comitiſſa Mansfeld.
- - imperatori deductionem de tutela exhibuit. V, 576.
- - tutelam liberorum ſuorum ſuſcepit. *ib.* 579
Eleonora, Henr. II. R. Angl. coniux
- - cum ea diuortium tentauit maritus, vt duceret filii ſponſam Adelam Francicam. IV, 182
Eleonora Maria, Ferd. III. imp. filia
- - Carolo IV. Lotharing. matrimonio iuncta fuit. V, 527.
- - poſt mariti mortem tutrix liberorum fuit. *ib.*

Eleonora, Ferdinandi III. regis Caſtellae filia
- - per procuratorem Eduardo, Henrici III. Anglorum regis primogenito matrimonio iungitur. II, 256
Eleonora Carola, Mumpelgardenſis
- - marito ſuo, Syluio Friderico, duci Wurtenbergico, Oelſenſis lineae, dotem qualem attulerit. II, 571. 598
Eleonora, Eduardi I. regis Angliae filia
- - ei dotalitium a quonam conſtitutum ſit. III, 285
- - eius tabulae dotales cum Alfonſo, Petri, Arragoniae regis filio contractae, quid contineant. II, 474 516
Eleonora, Eduardi III. regis Angliae ſoror.
- - quidnam ei a Reinaldo, Geldriae duce per tabulas matrimoniales promiſſum ſit. III, 364
- - cum ea maritus diuortium cur nam facere tentauerit. IV, 372
Eleonora Luſitanica
- - quomodo cum ea Fridericus III, imperator deſponſatus concubuerit. III, 197
- - ſub conditione deſponſatur Ioanni Friderico, Saxoniae electoris eiusdem nominis filio. II, 201 ſeqq.
Eleonora, Ferdinandi III. imperatoris filia
- - in eius tabulis nuptialibus cum Michaele, Poloniae rege initis quidnam contineatur. III 143
- - eius doti donatio propter nuptias qualis a ſponſo rege conſtituta fuerit. ib. 173. ſeqq.
- - vidua facta quomodo ſuis redítibus exciderit. ib. 323
- - dotalitium quodnam ei a marito aſſignatum fuerit ib. 325
Eleonora, Guilielmi IX. Aquitaniae ducis filia.
- - nuptui datur Ludouico VII. regi Galliae. IV, 132
- - dimittitur a marito. ib.
- - in Palaeſtinam abit. ib.
- - ad ſecunda vota cum Henrico, Normanniae duce tranſit. ib. 135
Eleonora Margaretha, Holſat.
- - Maximiliano, Lichtenſteinio principi fuit nupta. II, 208
Eleonora Nauarrenſis.
- - Gaſtoni Foxio, comiti matrimonio iungitur. III, 65
Eleonora Toletana, vide *Toletana*
Eliſabetha, Eduardi IV. regis Angliae filia
- - eius maritus Henricus VII. antea Richmontinus comes, in Angliae regnum ſucceſſit. III, 72
Eliſabetha II. Angliae regina
- - in tractatibus matrimonialibus cum Franciſco Alengonio concluſis, quidnam ſibi reſeruauerit. II, c. 3. §. 23. p. 169.
- - quidnam ab ea Maria, Scotiae regina, poſtulauerit. IV, 501

Eliſabetha II. Angliae regina
- - moribunda quemnam ſucceſſorem deſtinauerit. I, 76
- - an ſeſe iureiurando obſtrinxerit principi extraneo non nubere. *ib.* 228
- - quanam ex cauſſa Lenoxium, comitem regni proſcripſerit. *ib.* 281
- - curnam Mariae Scotiae reginae nuptias cum Carolo Archiduce Auſtriae impediuerit. *ib.* 283
- - cur matrimonium Philippi, Hiſpaniae regis, abominata fuerit. *ib.* 497
- - ab ea petit Maria, Scotorum regina, vt adoptetur. IV, 501
- - ex ſucceſſionis lege Henrici VIII. haeres legitima Angliae Regina declaratur. I, 76.

Eliſabetha Albertina, Ioannis Georgii, principis Anhaltini filia
- - abbatiſſa Heruordienſis fuit. II, 208
- - eam Henricus, dux Sax. capituli Magdeburgenſis praepoſitus vxorem duxit. *ib.*

Eliſabetha Amalia, Haſſiaca
- - vxor Philippi Guilielmi, electoris Palatini extitit. II, 207
- - pontificiorum religioni acceſſit. *ib.*

Eliſabetha (Amalia) Haſſiaca, vid. *Amalia Eliſabetha*
- - tutelam filii ſui ſine vlla confirmatione geſſit. VI, 77
- - egregie prouinciis cum omni ſumma poteſtate praefuit. *ib.*
- - in inſtrumento pacis tutricis nomen ei denegatum non eſt. *ib.*

Eliſabetha, Maximiliani II. imp. filia.
- - inter eam et Carolum IX. regem Galliae contractus matrimonialis conficitur. II, 283
- - de eius dote quidnam in eo definitum ſit. *ib.* 508
- - de vaſis iocalibus etc. quidnam in iis promiſſum ſit. III, 48
- - dotalitium illi a ſponſo determinatur. *ib.* 310

Eliſabetha, neptis Maximiliani I. imp.
- - Chriſtiano II. regi Daniae deſponſata, quaenam dos ei ab auo promiſſa. II, 553
- - donatio propter nuptias quaenam a ſponſo deſtinata. III, 176
- - quaenam contra-dos illi a ſponſo aſſignata. *ib.* 143

Eliſabetha Bauarica
- - qualem dotem Erneſto, electori Saxoniae ſponſo ſuo attulerit. II, 586

Eliſabetha Burgundica
- - quomodo Ioannes, dux Cliuenſis, per tabulas dotales ei intuitu dotalitii proſpexerit. III, 402

Eliſabetha Carola, Aurelianenſis
- - cur hereditati paternae et maternae renunciauerit. II, 324
- - per procuratorem nuptui locatur Leopoldo Ioſepho Carolo, Lotharingiae duci *ib.* 231

Eliſabetha Carola, Aurelianenſis
- - ſimulac copulatio per procuratorem facta, illa mariti dignitatem conſequitur. *ib.*
- - caeremoniae nuptiarum deſcribuntur. *ib.* 323

Eliſabetha Carolotta, coniux Georgii Friderici, comitis Waldeccenſ.
- - dotalitium quodnam ei conſtitutum ſit. III, 428

Eliſabetha Carlotta, vxor Philippi, ducis Aurelian.
- - religioni reformatae nuntium mittit. II, 196
- - quosnam effectus eiusdem nuptiae cum Philippo Aurel. habuerit. *ib.* 181
- - per procuratorem Metis cum Philippo Aurel. copulatur. *ib.* 306
- - quidnam ei ſponſus in tabulis dotalibus promiſerit. III, 50

Eliſabetha Chriſtina, Brunſuicenſis
- - religionem catholicam amplectitur. II, 209
- - Carolo, Hiſpaniae regi et poſtea imperatori matrimonio iungitur. *ib.* 232. * 326. ſeqq.

Eliſabetha, Cliuenſis comitis, Adolphi filia
- - Reinaldo de Falckenberg nuptui datur. II, 574
- - dotem quantam ſponſo ſuo attulerit. *ib.*

Eliſabetha Dorothea, Gothana
- - tutelam Erneſti Ludouici Darmſtadini adminiſtrauit et prouinciam illius rexit. V, 525

Eliſabetha, Erici, ducis Brunſuicenſis vidua.
- - filii ſui Erici iunioris tutelam a ſtatibus prouincialibus ei delatam geſſit. V, 518

Eliſabetha de Eppinſtein, Godefridi, dynaſtae de Eppinſtein filia
- - quidnam ei, Robino, Friderici de Coberna filio deſponſatae, pater in dotem aſſignauerit. II, 595.

Eliſabetha, Friderici Admorſi, Landgrau. Thuring. vxor.
- - Gothae ei dotalitium conſtituitur. III, 376
- - marito inhabili ad regimen facto rempublicam adminiſtrat. V, 444

Eliſabetha, Friderici electoris Palatini coniux.
- - dotalitium ei conſtituitur a ſponſo. III, 398

Eliſabetha, Henrici, Haſſiae Landgrauii filia.
- - Ioanni, Naſſouiae comiti nupta quidnam ei in dotem attulerit. II, 572
- - quaenam morgengaba et dotalitium ei a ſponſo promiſſum ſit. III, 148
- - de eius dotalitio ob ſecundas nuptias quidnam in pactis dotalibus conuentum ſit. *ib.* 267. 406

Eliſabetha Haſſiaca
- - quamnam dotem marito ſuo tribuerit. II, 587

Eliſabetha Haſsiaca
- - ei in dotalitium a Ioanne. Saxoniae duce, praefectura Rochlicenſis aliaque Miſniae loca cum omni iure ceduntur. III, 376
Eliſabetha, Bertholdi I. principis comitis Henneberg filia.
- - quidnam ei a patre in dotem aſſignatum ſit. II, 581
Eliſabetha, Henrici II. regis Galliae filia
- - per procuratorem Philippo II. regi Hiſpaniae deſponſatur. II, 281
- - huius deſponſationis caeremoniae exhibentur. *ib.*
- - eius matrimonium in pace Cambreſienſi concluditur. III, 47
- - de eius vaſis iocalibus etc. quidnam in iisdem definitum ſit. *ib.*
- - ſponſa deſtinatur Carolo, primogenito Philippi II. regis Hiſpan. filio. V, 111
- - mortua coniuge Maria Philippi II. filii ſponſam petit. *ib.* 112
- - eius mors deſcribitur. *ib.* 119
Eliſabetha, Henrici IV. regis Galliae filia.
- - in eius pactis dotalibus cum Philippo IV. rege Hiſpaniae contractis quidnam conuentum ſit. III, 49
- - dos quaenam eidem conſtituta ſit. II, 493
Eliſabetha, Ioannis, ducis Gorlicenſis filia.
- - eius fata III, 245
- - in dotem ei ducatus Luxenburg. a Wenceslao imp. oppignoratus fuit. *ib.* 244
- - eius mariti enarrantur. *ib.*
- - ei ſucceſſio in prouincias in dotem fuit definita. II, 529
Eliſabetha, Naſſouica
- - donatio propter nuptias a Chriſtiano, Waldecciae comite ei aſſignatur. III, 167
- - dotem quantam ſponſo ſuo attulerit. II, 581
Eliſabetha, Philippi Guilielmi, electoris Palatini filia.
- - Iacobo, principi regio Poloniae matrimonio nupta quidnam in dotem nacta ſit. II, 568
- - morgengaba ei conſtituitur a ſponſo. III, 158
- - nec non donatio propter nuptias. *ib.* 185
- - vt et dotalitium. *ib.* 360. ſeqq.
Eliſabetha Parmenſis.
- - Philippo V. regi Hiſpan. per procuratorem copulatur. II, 334
- - eiusdem pater procuratorem in hoc actu agit. *ib.*
Eliſabetha Sophia, Brandeburg.
- - eius mariti quinam fuerint. II, 206
Eliſabetha, filia comitis de Stampes
- - coniux Ioannis, ducis Cliuenſis, inſignem dotem ei attulit. II, 521. ſeqq. et 608.
Eliſabetha Vindocinenſis.
- - in eius tabulis dotalibus cum Carolo Amadeo Sabaudo quid-

quidnam de dotalitio definitum ſit. III, 345

Eliſabetha, Wenceslai v. regis Bohemiae filia.

- - eius pudicitia per ventris inſpectionem examinatur. III, 476

- - curnam hoc factum ſit. *ib.*

Eliſabetha Wilhelmina Dorothea, Emiconis Chriſtiani, comitis Leiningen-Dachsburg. vidua.

- - tutelam filii ſui poſt mariti mortem ſuſcipit. V, 571

Ellinrat

- - concubina Arnulphi imperatoris, extitit. III, 564

- - filium Zuenteboldum, Lotharingiae regem progenuit. *ib.* 565

Eluira, Caſtil. comitis filia

- - marito ſuo, Sanctio Maiori, regi Vaſconum regnum Caſtellae in dotem attulit. III, 59

Emancipatio

- - iure naturae fit ſolo patris conſenſu. V, 168

- - eſt vel expreſſa vel tacita. *ib.* 169

- - definitur. *ib.* 179

- - triplex apud Romanos fuit. *ib.* 169. et 179

- - ſed duae ſpecies ſolummodo manſerunt. *ib.* 179.

- - antiquiſſima eſt apud Germanos. *ib.*

- - quomodo ſit facta apud maiores noſtros et an iudicialiter. *ib.* 170

- - ad eam ſpectat quoque ſeparatio liberorum. *ib.*

- - hodie fit tam per ſeparationem quam per Anaſtaſianam vel Iuſtinianeam. *ib.*

- - eius vſus inter illuſtres ſupremos imperantes. *ib.* 172

- - illuſtrium absque ſolemnibus ſolo conſenſu peragitur. *ib.*

- - procerum imperii num cum confirmatione imperatoris fieri debeat. *ib.* 173

- - ea non opus eſt, ſi cum liberis pater vult contrahere. *ib.* 173 188

- - iuris Iuſtinian. ſolemnia num inter Germanicae proceres deſideret. *ib.* 173

- - vtrum neceſſaria, ſi pater illuſtris filio donare. *ib.* 174. 188

- - vel cum eo contrahere vellet. *ib.* et 188

- - ſuadetur tamen. *ib.* 175

- - eſt actus voluntariae iurisdict. *ib.*

- - iure Bauarico obtinet. *ib.* 171

- - iure Saxon. non ignoratur. *ib.*

- - in ducatu Bremenſi obſeruatur *ib.*

- - in Gallia retinetur. *ib.*

- - eius effectus. *ib.* 176. 179

- - A. Vitelii imp. cum filio ſuo ſuſcepta. *ib.* 180

- - Didii Iuliani cum filia ſua celebrata. *ib.*

- - Gaſtonis, vice-comitis Bearnenſ. cum filiis ſuis peracta. *ib.* 180. 182,

Emancipatio
- - Ioannis, Britanniae minoris comitis cum filio ſuo Petro expedita. V, 183
- - Odoardi ab Amadeo, Sabaudiae comite ſuſcepta. *ib.* 186
- - Io. Galeacii, a patre ſuo Galeacio, duce Mediolanenſi commentitio nomine facta. *ib.*
- - Roberti, Hugonis ducis Burgund. filii. *ib.* 184
- - Guidonis de Turre, filii Bertrandi de Turre. *ib.* 187
- - Philippi Auſtriaci, filii Max. I. imp. *ib.*
- - Caroli V. a Max. I. imp. facta. *ib.*
- - Ioannis, Philippi Valeſii, Regis Francor. primogeniti filii. *ib.* 188
- - Philippi Audacis, Ioannis Francor. R. filii. *ib.*
- - Caroli, Philippi V. Hiſp. R. filii. *ib.*
- - quid deſuper in iudicio imperii aulico concluſum fuerit. *ib.* 191
- - Caroli Alberti, tunc elect. Bauariae heredis filii Max. Eman. *ib.* 198
- - Friderici Auguſti, tunc elect. Sax. heredis filii Auguſti II. Polon. R. et elect. Sax. *ib.*
- - a Leopoldo Eberhardo, duce Montispell. cum filiis ſuis adoptatis ſuſcepta. *ib.*
- - Simeonis, Ioannis Saarbrucc. comitis filii. *ib.* 199
- - Erneſti Guil. Bentheimenſ. *ib.* 200
- - Franciſci Rudolphi, Iacobi Hannibalis, comitis de Hohenembs filii. *ib.* 201
- - à Ludouico ſen. comite Loewenſtein. coram iudicio camerae imp. peracta. *ib.* 202
- - per Ennonem, Friſiae orient. comitem cum filiabus celebrata. *ib.* 207
- - ab Eberhardo a Freuberg cum filiis ſuis expedita. *ib.*

Emancipatus
- - ei ſalua ſunt familiae iura. V, 176
- - ei dari poteſt curator, qui patriae ſubeſt poteſtati, licet non emancipatus ſit. *ib.*
- - qnando quis emancipatus dici poſſit. *ib.* 168

Emanuel, Luſitaniae Rex
- - reges Caſtellae appellat, vt maiorem filiam ſibi in matrimonium tradant. I, 317
- - an hanc ipſi dare abnuerint et potius natu minimam deſtinauerint vxorem. *ib.* 318
- - an tandem difficultates ſuperauerit et Iſabellam vxorem acceperit. *ib.*
- - ex qua ratione ipſi regni Caſtell. haereditas delata fuerit. *ib.*
- - an poſt Iſabellae mortem cum huius ſorore Maria matrimonium contraxerit. *ib.*

Emanuel, Luſitaniae Rex
- - an diſpenſationem papae ſuper hac re apud Luſitanos illicita petierit. *ib.* 492
- - ipſius tertia coniux ex priorum coniugum ſorore intermedia neptis eſt. *ib.* 493

Emanuel Philibert, dux Sabaudiae
- - in eius pactis dotalibus cum Margaretha, Franciſci I. R. G. filia, initis quidnam de dotis ſucceſſione conuenerit. II, 507
- - nec non de ſponſae iocalibus etc. III, 41
- - coniugi ſuae, Margarethae dotalitium conſtituit. III, 340. ſqq.
- - concubinis vſus eſt. V, 312

Emanuel, imperator Conſtantinopol.
- - eius filiam per legatos cupit Alfonſus II. rex Caſtiliae. II, 478
- - dimittitur illa poſtea ab Alfonſo II. R. C. IV, 59

Emanuel, Bauariae comes
- - filius naturalis Maximiliani Mariae Emanuelis, electoris Bauariae, extitit. III, 643

Emanuel de Portugall, filius naturalis Antonii, regis Luſitan.
- - vbinam a patre moriente relictus ſit. III, 609

Emanuel, rex Portugalliae
- - filiae ſuae Beatrici, Carolo Sabaudiae duci deſponſatae, inter dotem certam ſummam pro iocalibus, gemmis, vaſis etc. adſignat. III, 39

Emanuel, princeps Cöthenſ.
- - eius vidua, Anna Eleonora tutelam nec non regimen terrarum filii minoris geſſit. V, 519

Emanuel Lebrecht, princeps Cöth.
- - tutelae maternae poſt patris mortem ſubfuit. V, 519
- - eius vidua. Giſela Agnes ex teſtamento filii Leopoldi tutelam adminiſtrauit. *ib.*

Emericus, Hungariae rex
- - in matrimonio virgineo vixit. II, 367

Emma, Rogerii comitis Sicil. filia
- - a Philippo I. R. Gall. in matrimonium expetitur. IV, 114

Emma
- - coniux Canuti I. Angl. R. extitit. V, 281
- - eius fata. *ib.*

Emico XI. comes Leining.
- - poſt mortem eius vidua tutelam filiorum geſſit. V, 571

Emico Chriſtianus, comes de Leiningen Dachsburg.
- - poſt obitum eius vidua Eliſabetha Wilhelmina Doroth. tutelam filii ſui adminiſtrauit. V, 571
- - tutor fuit Ioannis Caroli Auguſti, filii Ge. Guil. in Lein. Heidesheim. *ib.* 572

D' Emiers, (Eleonora)
- - cum ea matrimonium inaequale contrahit Georgius Guilielmus, dux Brunſuico-Luneburg. II. 58

Emundus, comes Staffordienſis
- - occiſi fratris viduam ſibi iungit. I, 575
Engelbertus, Naſſouicus
- - quomodo dynaſtiam Bretanam adquiſiuerit. I, 350
Engelbert dux
- - ſponſae ſuae quale dotalitium conſtituerit. III, 231
Engelbertus II. Naſſouiae comes
- - Max. I. imp. procurator matrimonialis extitit apud Annam Britan II, 270. ſeqq.
Engelbertus II. comes Lauantii et Ortenburg. Marchion. Iſtriae.
- - eius filius a quonam adoptatus fuerit. IV, 453
Engelbertus III.
- - fratri in ducatu Carinthiae ſucceſſit. IV, 453
d' Enghien (Marietta)
- - concubina Ludouici Aurel. ducis fuit. III, 530. V, 278
Engoliſmenſes comites
- - vnde orti. III, 543. 623. 624
Engoliſmenſis (Henricus), filius natur. Henr. II. R. Gall.
- - eius munia deſcribuntur. III, 623
Enno I. Friſiae Orient.
- - poſt patris mortem tutelae maternae ſubfuit. V, 559
- - eius vidua Anna teſtamento tutrix filiorum ab eo conſtituitur. *ib.*
Enno. Friſiae orient comes
- - cum filiabus de negotio Eſenſi et Wittmundenſi tractaturus, ipſas antea emancipauit. V, 207
Enno III. Friſiae Oriental. Comes
- - quasnam cum vxore obtinuerit terras. I, 351
Entius ſ. Henricus filius nat. Conradi imp.
- - a patre rex Sardiniae atque imperii per Italiam legatus conſtituitur. III, 632
- - num ex iuſto matrimonio natus ſit. *ib.*
- - a Bononienſibus capitur. *ib.* 633
- - in captiuitate defungitur. *ib.*
- - vbinam ſepultus fuerit. *ib.*
Eoli
- - eorum vxores mortuo marito laqueo ſibi gulam fregerunt. II, 395
Epiſcopatus
- - eius bona num in dotalitium dari queant. III, 246
Epiſcopi
- - adhuc ſub Conrado I. imp. poteſtati ſaeculari ſubiecti fuerunt. IV, 308
- - an titulo illuſtris vſi fuerint. I, 121
- - tutores num eſſe queant. VI, 110. ſeqq.
- - an illuſtrisſimi *ib.* 132
- - an eminentisſimi. *ib.*
- - an altitudinis titulum retinuerint. *ib.*
de Eppenſtein (Godofridus) dynaſta.
- - filiae ſeniori, Eliſabethae, Robino, Friderici de Coberna filio nuptae, dotem quamnam conſtituerit. II, 595

Equi-

Equites Romani,
- - quinam illuſtres dicti ſint. I, 99
Ericus, rex Pomeraniae
- - adoptatur a Margaretha, regina Daniae. IV, 440. 508
- - ſucceſſit ei. *ib.* 509
- - acerrima bella cum Sleſuicenſ. ducibus et Anſae vrbibus geſſit. *ib.*
- - moleſtiarum pertaeſus gubernationis, relictis regnis in Pomeraniam rediit. *ib.*
Ericus XIII. Pomeranus.
- - ei ſingularem adfert dotem Philippa Angl. II, 498
Ericus, Brunſuico-Luneburg. dux.
- - eius filia Margaretha, Simoni comiti de Lippe nupta, qualem dotem marito intulerit. II, 569
Ericus II. iun. lineae Calenberg.
- - filium natur. Guil. Bar. in Harem et Lisfeld et filiam nat. reliquit. III, 649
Ericus II. R. Norwegiae
- - ſponſae ſuae Margarethae dotalitium conſtituit. III, 319
Ericus VII. dictus Glipping, R. Daniae.
- - eius vidua Agnes Brandeburgica ſecundas nuptias cum inferiori ſua dignitate contrahit. II, 150
Ericus Adolphus, comes in Salm-Bedbur
- - matrimonium contrahit cum Magdalena Haſſiaca diuerſae religionis. II, 207
Ericus VIII. R. Dan. dictus Menwed.
- - tutelae poſt patris Henr. VII. interfectionem ſubfuit. V, 398
Ericus XIV. Rex Suecorum
- - fruſtra varias nuptias principum ambiuit. II, 78. IV, 533
- - concubinam ſuam Catharinam vxorem duxit. II, 78. IV, 533
- - eam ſolemni ritu tanquam reginam coronari curauit. II, 78. IV, 533
- - filium Guſtauum ex ea procreauit. *ib.*
- - eam ob cauſſam regno deiectus, liberique eius ex hoc matrimonio prognati a ſucceſſione excluſi. *ib.*
- - ab Eliſabetha, Angliae rege, quam ſponſam petiit, reiicitur. I, 389
- - cur ab Haſſiae Landgrauio, cuius filiam tentauit, repulſam acceperit. *ib.*
- - ex quanam ratione eius legati hoc negotium in Haſſia tractantes ſtatim vrbe excedere iuſſi ſint. I, 389
Erleuchtet
- - hic titulus quando in vſum fuerit et quomodo latine expreſſus fuerit. I, 122. ſeqq.
Ermenigildus, Gothorum rex
- - per vxorem Ingundem, Sigiberti Mediomatricum regis filiam ad catholicam religionem reuocatur. II, 184

Erneſtus Pius, dux Saxo-Goth.
- - prolixam de tutela liberorum ordinationem fecit. V, 477
- - quae tamen absque effectu fuit. *ib.* 484
- - tutoribus confirmationem tutelae impetrandam teſtamento remiſit. VI, 83
- - cum Guilielmo Alberto, duce Saxoniae pactum de tutela iniit. *ib.* 471
- - arbiter in litibus gentis Anhaltinae fuit. II, 99

Erneſtus Caſimir, Naſſouius comes
- - tutelae fratris natu maioris fuit. V, 558

Erneſtus, elector Saxoniae
- - qualem dotem eius ſponſa Eliſabetha Bauarica attulerit. II, 586

Erneſtina Arembergica, vxor Ioannis principis Naſſou.
- - maritum ad ſacra catholica permouet. 206

Erneſtina, Lamoraldi principis de Ligna filia
- - Io. Franciſci Deſiderati principis tutrix fuit. V, 558

Erneſtina Carola, Adolphi, principis Naſſouio-Schauenburgici filia
- - tutelam filiorum ſuorum ſuſcepit. V, 558
- - adiecta poena promittitur Eliſabethae Bauaricae octenni. II. 176
- - filiam ſuam Margaretham impuberem adhuc deſponſat impuberi. I, 459

Erneſtus, Haſſiae Landgrau. lin. Rheinfelſ.
- - matrimonium inaequale celebrat cum Alexandra de Durickel. II, 123
- - eius pacto cum vxore inito quidnam conuentum ſit. *ib.*

Erneſtus de Luneb.
- - ex matrimonio ad morganat. natus. II, 122
- - eius reditus. *ib.*

Erneſtus, dux Sueciae
- - eius filii, eiusdem nominis, tutelam geſſit Popo, archiepiſcopus Treuirenſis. VI, 111

Erneſtus Auguſt. dux Holſat.
- - matrimonium inaequale init cum Barone de Velbruck. II, 93

Erneſtus Guil. comes Bentheim.
- - matrimonium peregit cum Gertrude a Zelſt. IV, 365
- - hanc ſuam coniugem in ordinem comitiſſarum S. R. I. euehi fecit. *ib.* 366. V, 153
- - eius filios Leopoldus imp. ſucceſſionis capaces declarauit. *ib.*
- - in euentum mortis vxorem tutricem nominauit. V. 566
- - ad catholicam religionem per epiſcopum Monaſt. perductus. *ib.* V, 154
- - eius matrimonium cum Gertrude nullum declaratur. *ib.* 157. 164
- - vxori ſuae renunciauit. IV, 366. V, 157
- - filios ſuos abdicauit, eosque

omnis hereditatis exſortes declarauit. *ib.* V, 157.200.566
- - filios emancipauit. V, 200
- - filios ſuos iure patriae poteſtatis repetiit. IV, 366. V, 153. ſq.
- - Gertrudem ream plagii accuſat. *ib.* V, 159
- - cum Anna Iſabella comitiſſa in Limburg-Gehmen matrimonio ſibi copulauit. IV, 366
- - his nuptiis proteſtata eſt Gertruda. *ib.*
- - liber a prima coniuge declaratus. *ib.* 367. V, 157
- - a iudicio aulico mandatum de exhibendis liberis S. C. contra matrem. V, 160
- - ſub conditione extradere vult mater liberos. *ib.* 161
- - eius domus familia, miniſtri, vaſalli et ſubditi pace Nouimagenſ. comprehenduntur. *ib.* 162. 164
- - quibus conditionibus eius lis compoſita. *ib.* 165
- - quando fatis conceſſerit. *ib.*

Erneſtus, Marggraf. Durlacenſ.
- - binas duxit virgines nobiles vxores. II, 53
- - eius liberi ex matrimonio inaequali nati ſucceſſerunt cum agnatorum conſenſu. *ib.* 55

Erneſtus Caſimir, dux Holſat.
- - matrimonium inaequale contrahit cum nobili de Preyſing. II, 93

Erneſtus, dux Saxo-Hildburghuſ.
- - poſt eius obitum vidua liberorum tutelam et regiminis adminiſtrationem ſola ſuſcepit. V, 487 VI, 106
- - contutelam per teſtamentum ſereniſſimo duci Saxo-Coburgico detulit. VI, 105
- - ab eius tutela delata ſe excuſauit dux Coburg. *ib.*

Erneſtus Guil. dux Saxo-Vinar.
- - in eius cauſſa diuortii quid deciſum ſit. 272. ſeqq.

Erneſtus Frid. Marchio Badenſ.
- - poſſeſſionem ſuperioris marchionatus apprehendit viuo adhuc Eduardo Fortunato. II, 91

Erneſtus VII. Mansfeldenſis
- - legitimatus fuit ab imp. Rudolpho II. III, 652
- - eius fata enarrantur. *ib.*

Erneſtus Auguſtus, dux Brunſuicenſis
- - quaenam cum vxore Sophia Palatina conſecutus ſit iura. I, 345

Erneſtus Ludouicus, dux Saxo-Meining.
- - de tutela liberorum in vltimis tabulis diſpoſuit. V, 485

Erpacenſes comites
- - in eorum familia tutelarum exempla occurrunt. V, 567. 631

Erpach (Fridericus comes de)
- - coniugi ſuae Ioannae comitiſſae de Oettingen morgengabam conſtituit. III, 151

Erwinus, comes Bentheimenſ. in Steinfurth.
- - filium minorem ſuperſtitem reliquit. V, 566
Erwinus, Alſtedenſis dynaſta
- - eius filia Hatburgis ab Henrico Aucupe vxor ducta fuit. IV, 304
Esgreitz
- - quid ſignificet. III, 139
l'Eſperance (Eliſ. Charl. de)
- - coniux ducis Mompelg. extitit. II, 100. III, 650
- - eius liberi ad ſucceſſionem inhabiles habentur. *ib.*
Eſther regina
- - ab Ahasuero, repudiata Vaſti, vxor fuit ducta. II, 68
d'Eſtournel (Maria), domina de Greuelles
- - concubina Max. Benthunii, Roſarii marchionis. V, 280
d'Eſtrée (Gabrielis) Ioann. Anton. d'Eſtrée, marchionis de Coeuvres filia
- - concubina Henr. IV. R. Gall. extitit. V, 261
- - Nicolao d'Ame, domino de Liencour, ſe matrimonio iunxit. *ib.* 262
- - dicto marito defuncto, in priſtinam regis gratiam fuit reuerſa. *ib.*
- - filium enixa eſt, Caeſarem dictum. *ib.* 264
- - marchioniſſa de Monceaux declaratur. *ib.*
- - filiam, Catharinam Henricam Henr. IV. progenuit. *ib.*
- - eam legitimam ſibi copulare cupit vxorem rex, quod tamen per illius mortem fuit impeditum. *ib.*
- - ad hoc matrimonium perficiendum catholicam religionem aſſumſit. *ib.* 267
- - quando defuncta. *ib.* 268
Etheled, *rex Merciae*
- - ei ſucceſſit filia Edelfleda. III, 70
Ethelinda, *Ottonis de Northeim filia*
- - dimiſſa fuit a Welfo I. Boiorum duce. IV, 330
- - eam poſtea matrimonio ſibi copulauit Hermannus, comes de Caluerla. *ib.* 331
Ethelredus, *Anglorum rex.*
- - eius vidua ex quanam ratione ſeſe Danorum regi Canuto copulauerit. I, 324
Eua *Chriſtina Hohenloica.*
- - ei conſtituitur a Wolffg. Frid. Hohenloico comite dotalitium. III. 416. ſeqq.
- - Wolffgango Friderico, comiti Hohenloico qualem dotem attulerit. II, 596
Eudo *IV. Burgundiae dux*
- - pactum cum Philippo R. G. de regimine Franciae et Nauarr. init. III, 67
Eudocia, *Conſtantini Ducae, Graecorum imperatoris vxor*
- - quid ſuo marito iurauerit. II, 412

Eudocia Conſtantini, etc.
- - ad ſecunda vota cum Diogene tranſit. *ib.*
- - ei committitur ab eius marito et imperium et minorennium tutela filiorum. V, 351
- - tutela ei ſub quanam conditione tradita. II, 414

Eudoxia, Athenienſis philoſophi filia
- - matrimonio inaequali Theodoſio II. imperatori iungitur. II, 68
- - impoſito ei a marito diademate Auguſta appellatur. *ib.*
- - eius fata. *ib.*

Euectio in altiorem honoris gradum.
- - quidnam de illa leges imperii diſponant. II, 58. VI, 118

Euenus I. Rex Scotor.
- - filium nothum Gillum reliquit. III, 585
- - qualem legem tulerit. I, 8.

Euſemia, regina Scot.
- - poſt eius mortem quid factum ſit. III, 586

Eugenius, filius Ferguſii R. Scot.
- - impubes a patre decedente relinquitur. V, 327

Eugenius (Carolus), dux Wurtenberg. hodie regens
- - impetrata ab imperatore venia aetatis, tutelam minorum fratrum ſubiit. VI, 108

Eumenes, Bithyniae rex
- - filium naturalem Ariſtonicum ex pellice Epheſia procreauit. III, 561

Euryphiles, Regina Argicorum
- - arbitram ſe praeſtitit inter maritum et fratrem. I, 13

Exheredatio
- - liberorum num parentibus competat ob initum ab illis matrimonium inaequale. II, 64

Eutharicus
- - Amalaſuintham, Theodorici M. Oſtro-Gothorum regis filiam, reginam duxit vxorem. II, 140

Exceptiones
- - earum pluralitas non deſtruit vniuerſalem regulam. VI, 41
- - non praeſumuntur. *ib.* 42
- - ſunt reſtringendae, *ib.* 43

Excommunicatio
- - vnde originem ſuam habeat. IV, 360
- - Caroli III. ducis Lotharing. num legitima. *ib.*

Excrex
- - quid ſignificet. III, 139

Excuſationes tutorum vel curatorum
- - per eas raro quidem illuſtres tutelam declinare ſolent, aſt interdum tamen hoc fieri ſolet. VI, 102
- - ſunt vel neceſſariae vel voluntariae. *ib.*
- - num illuſtres voluntariis ſemper vti posſint excuſationibus. *ib.*
- - intra quem terminum illae ſint allegandae. *ib.* 104
- - ad eas opponendas hodie certus praefigitur terminus. *ib.* 105

Excuſationes tutorum vel curatorum
- - num ſemper in iudicio allegari debeant. *ib.* 105
- - neceſſarias quinam habeant. *ib.* 116
- - excuſationibus voluntariis iure Iuſtinianeo omnes maiores magiſtratus vti poſſunt. *ib.* 102
- - quaeuis in iudicio aulico imp. facile admittuntur, et immunitatem a tutela operantur delata. *ib.*
- - iis vtuntur dux Hildburghuſanus ac Georgius Guilielmus, comes Erpacenſis. *ib.* 103
- - nec non comes Solmenſis. *ib.*
- - vt et comes in Hohenlohe-Ingelfingen. *ib.* 104
- - Ser. ducis Saxo-Coburgenſis, intuitu delatae contutelae liberorum Erneſti Frid. ducis Saxo-Hildburghuſ. *ib.* 105

Extranei vid. *indigenae*
- - principes num tutores ſtatuum imperii illuſtriumue perſonarum minorum eſſe queant. VI, 118

E*zulo Palatinus* vid. ſub rub. E*hrenfridus*.

F.

Faderſium
- - quid ſignificet. III, 11

Faileuba, coniux Childeberti II. R. Franc.
- - num Childeberto II. filium Theodebertum I. ſuppoſuerit. III, 502

de Falckenberg (Raynald)
- - Eliſabetha, Adolphi Cliuenſis comitis filia dotem quantam ei attulerit. II, 574

Falckenſtein (Wern. comes de)
- - coniugi Mechtildae donationem propter nuptias conſtituit. III, 190

Familia
- - in ea quomodo conſuetudo introducatur. III, 19. ſeqq.

Faſtrada, coniux Caroli M.
- - propter eam quidnam a Pippino Gibboſo ſuſceptum ſit. III, 628

Fauſta, vxor Conſtantini M. imp.
- - eius fata perhibentur. II, 456. V, 100

Fauſtina, vxor M. Aurelii imp.
- - cur eam impudicam maritus repudiare noluerit. IV, 737

Feciales
- - eorum apud Romanos praecipuum officium. I, 13

Feminae
- - inaequalibus nubentes apud Germanos a ſucceſſione excluſae ſunt. II, 165
- - num etiam dignitatem priſtinam amittant, ſi illuſtri quidem, ſed inferioris conditionis nubant. *ib.* 167. 168
- - ſi regiae ſtirpis, hoc caſu ſuam dignitatem retinent. *ib.* 168
- - Ilienſes, Delphicae atque Ponticae ſingularibus priuilegiis gauiſae ſunt. *ib.* 171. §. 35

Feminae
- - iure natur. a ſuſcipiendis alienis negotiis non excluduntur. *ib.* 232
- - procuratores eſſe poſſunt. *ib.*
- - quae in matrimonium conſentiunt, num ſimul quoque in maritalem poteſtatem tacite conſentiant. *ib.* 422
- - illuſtres, num in materia dotis, dotalitii etc. vtantur iure priuatorum. *ib*, 479
- - iis praeter dotem, clenodia, iocalia, vaſa etc. conceduntur. *ib.* 546
- - plerumque non ſolum a feudis, verum ab allodio quoque excluduntur. III, 15. 218
- - cur et quatenus. *ib.*
- - regnorum ditionumque poſſeſſores, regna et prouincias ſuis maritis vel in dotem attulerunt, vel ſibi omnem reſeruarunt poteſtatem. *ib.* 52
- - innuptae ex bonis familiae alendae ſunt. *ib.* 218
- - cum iis iure Rom. nulla comitiorum communio. IV, 419
- - arrogari non potuerunt iure antiquo Rom. niſi in poteſtate parentis fuerunt. *ib.*
- - participant de dignitate mariti. *ib.* 474
- - adoptiones, arrogationesque peragunt. *ib.* 507. ſeqq.
- - quatenus in tutela feudali admittantur. V, 611. 612. VI, 45
- - apud Graecos, Germanos et Romanos in perpetua tutela fuerunt V, 618
- - illuſtres, num in iis prouinciis, in quibus cura muliebris adhuc obtinet, curatore indigeant. *ib.* 619
- - in eas compromittitur. I, 92
- - an dictae ſint illuſtriſſimae. *ib.* 129
- - in regnum ſuccedentes, an pro arbitrio viros eligere poſſint, quaeritur et diſtinguendo deciditur. I, 241
- - beneficiariae, in Hiſpania matrimonium ineuntes ad regis conſenſum obligantur. *ib.* 247
- - principes, an apud Batauos non, niſi ordinum Hollandiae arbitratu, nubere poſſint. *ib.* 388
- - cur in libera Rom. republica tutelas ſuſcipere non potuerint. VI, 21. 108
- - ex imperatorum indulgentia quandoque ad tutelam admiſſae ſunt. *ib.*
- - regulariter a prouinciarum regimine ſunt excluſae. VI, 45
- - ad tutelae imperium regulariter admitti nequeunt. *ib.*
- - earum iudicium maxime fragile eſt. *ib.*
- - num ad tutelam ſint habiles. *ib.* 108

Ferdinandus I. Petri Crudelis, R. Luſit. filius
- - Eleonoram Tellez viro ſuo rapuit

puit et poſtmodum vxorem duxit. V, 240
- - regnum Caſtellae contra Henricum II. adfectans bello, hoc tandem finit matrimonio. I, 365
- - eius filia Beatrix cuinam deſponſata. *ib.*

Ferdinandus Albertus I. dux Brunſu. lineae Beueranae
- - minores liberos reliquit, qui tutelae agnatorum ſubiecti fuerunt. V, 518

Ferd. I. imp.
- - de tutela liberorum ſuorum diſpoſuit. V, 432
- - matrimonium inter eum et Annam Ladislai, Vngariae regis filiam, mediante Maximiliano I. imp. contraxit. III, 276
- - dotalitium eius ſponſae ab imperatore conſtituitur. *ib.*

Ferd. II. imp.
- - a Matthia imp. adoptatus fuit. IV, 448
- - de eius tutela pater diſpoſuit. V, 434
- - tutelam liberorum ſuorum agnatis detulit. *ib.*
- - ſoror eius Maria Chriſtierna ex quanam ratione Sigismundo Bathorio in marimonium promiſſa ſit. I, 310
- - cur hoc matrimonium deinde pro nullo fuerit declaratum. *ib.* 310. §. 311
- - per callidas pactiones Ioannem Stephanum, denunciatum Vngariae regem, ad renunciandum regnum allexit. *ib.* 311
- - cum quanam ſororum ſuarum coniugium celebrauerit Philippus III. *ib.* 313. §. 16.
- - filiae ſuae Mariae Annae, Maximiliano I. Bauariae electori nuptae, qualem dotem conſtituerit. II, 553

Ferdinandus II. R. Legion.
- - Vrracam, Alfonſi I. R. Portug. filiam dimiſit. IV, 96

Ferdinandus III. imp.
- - duxit Hiſpaniarum regis filiam, ad ius ſucceſsionis in poſteros ſuos deuoluendum. I, 307
- - comitiſſam Catharinam Iulianam ad ſecundas nuptias tranſeuntem curatricem filio ſuo Carolo Ottoni, comiti Solmenſi Laubac. conſtituit. VI, 55
- - illius filia Eleonora Michaeli, Poloniae regi, matrimonio iuncta fuit. II, 553

Ferdinandus, Caſtiliae princeps
- - Legionis regnum cum Sanctia Veremundi III. ſorore obtinet. III, 61. ſeqq.

Ferdinandus I. Caſtil. R.
- - quo iure regnum Legionis et Caſtellae obtinuerit. III, 60. 566. I, 313

Ferdinandus, Luſitan. R.
- - ob auiam ſuam Beatr. Caſtellae regnum praetendit. III, 570
- - poſt eius mortem disſidiae intuitu ſucceſsionis oriuntur. *ib.*

Fer-

Ferdinandus, Arragon. princeps
- - rex Caſtellae denominatur. III, 465

Ferdinandus, Calabriae dux
- - eius vxor regina Arragon. fuit. II, 138

Ferdinandus Auſtr. lin. Tyrolenſ.
- - matrimonium cum Philippina Welſeria inuito patre contrahit. II, 86. 129. IV, 254. n.
- - eius filii a dignitate paterna et ſucceſſione excluduntur. II, 86. 129.
- - ſecundas nuptias cum Anna Catharina Mantuana init. *ib.*
- - filios natur. relinquit. III, 643

Ferdinandus Bauar.
- - matrimonium ad morganat. cum Maria Pecken init. II, 121
- - eius filii. *ib.* 122

Ferdinandus, Bauariae elector
- - inſignem dotem cum Adelheida Sabaud. nanciſcitur. II, 501. 513
- - eius ſponſalitia largitas perhibetur. III, 129
- nec non eius donatio propter nuptias. III, 178. 343

Ferdinandus Maria, elect. Bauar.
- - conſtituit ingentem dotem filiae ſuae Mariae Annae Ludouico Delphino nuptae. II, 555
- - tutelae ſubfuit poſt patris mortem. V, 439
- - minorem principem Max. Eman. reliquit. V, 449

Ferdinandus Maria, Marchio Badenſ.
- - eius ſponſae Ludouicae Sabaud. quales gemmae et iocalia promiſſae ſint. III, 40

Ferdinandus Petrus, filius natur. Alfonſi I. R. Luſit.
- - regni ſignifer extitit. III, 603

Ferdinandus Max. marchio Badenſ.
- - dotalitium coniugi ſuae Ludouicae Sabaud. conſtituit. III, 401 ſeqq.

Ferdinandus III. princeps Florentiae hereditarius
- - cum Violanta Beatrice Bauar. matrimonium per procuratorem init. II, 319. ſeqq.

Ferdinandus Neapol.
- - pacta dotalia cum Iſabella Ferdinandi filia contrahit. III, 79

Ferdinandus IV. Caſtil. rex
- - tutelae maternae ſubfuit. V, 356

Ferdinandus nothus Alfonſi V. R. Arrag. filius
- - in regno Neapol. patris fuit ſucceſſor. III, 567

Ferdinandus, Ledeſariae regulus
- - Alfonſi XI. regis Caſtellae filius naturalis extitit. III, 611

Ferdinandus Catholicus, Hiſpaniae R.
- - liberos naturales reliquit. III, 613. V, 227
- - rex, controuerſias cum rege Galliae de regno Nauarrae papae arbitrio vult ſubiicere. I, 36
- - in concubinatu vixit. V, 227

Ferdinandus Catholicus Hiſpaniae R.
- - ratione reſtitutionis regni Nauarrae ad arbitros prouocat. I, 37
- - iudices IV. cum poteſtate controuerſias regum Galliae et Angliae dirimendi deſignat. *ib.* 39
- - in conuentione cum Ioanne Luſitano de matrimonio inter ſuum filium et huius filiam ineundo ad multam ſeſe obligat, ſi forſan a pacto recederet. *ib.* 173
- - per matrimonium cum Iſabella Caſtell. quaenam regna obtinuerit. *ib.* 316
- - ſecundas nuptias init cum Germana de Foix. II, 138
- - an matrimonium filiae ipſius Iſabellae cum Alfonſo ad pignus ſecurum pacis inter vtrosque initum fuerit. I, 365
- - quidnam in tabulis dotalibus filiae ſuae Eliſabethae cum Henrico VII, Angliae rege promiſerit. III, 37

Ferdinandus IX. Luſitan. R.
- - ei liberi ab vxore Eleonora Meneſia ſuppoſiti fuerunt. III, 462

Ferdinandus I. iuſtus, Arragoniae rex
- - ius ſuccedendi in regnum Arragoniae potius habere a Martino rege dicit ur. I, 59
- - Legatorum ipſius fundamenta pro defenſione iuris ſui. *ib.*

Ferdinandus Caſtilianus
- - ex quanam ratione germanam neptem Ludou. XI. duxerit vxorem. I, 298

Ferdinandus Guilielmus Euſebius Schwarzenburgenſis
- - quasnam cum vxore Anna, comitis Sulzenſis filia, terras obtinuerit. I, 351

Ferguſius, Rex Scotiae
- - filios impuberes ſuperſtites reliquit. V, 327. 385
- - poſt eius mortem quid actum de tutela filiorum ſuorum. *ib.*

Ferrus Ioann. Lotharingiae ducis filius
- - an in eius tractatu matrimoniali temporis ad celebrandum matrimonium habilis habeatur ratio. I, 159

Fertigung
- - quid ſignificet. III, 35

Feuda Guardiae
- - vnde eorum denominatio. V, 604 605. ſeqq.
- - quid ſignificent. *ib.* 606

Feuda Longobard.
- - fuerunt data, maſcula, ac rariſſime franca. V, 611

Feuda
- - imperii regalia, ad ea non admittuntur clerici. VI, 114
- - in morgengabam dari nequeunt. III, 119
- - in dotalitium num concedi queant. *ib.* 247. ſeqq.
- - de eius fructibus quatenus diſponere liceat. *ib.*

Feuda
- - ab iis in Germania excluduntur liberi ex concubinis nati. *ib.* 627 ſeqq.
- - in eorum ſucceſsione ſanguis requiritur. IV, 468
- - in iis filii adoptati ſuccedere nequeunt. *ib.*
- - nobilia ignobilem poſſeſſorem non nobilitant. *ib.* 474
- - num legitimati per ſubſequens matrimonium in iis ſuccedere queant. *ib.* 531
- - ad ea legitimati per reſcriptum principis non admittuntur. *ib.* 536. 538
- - antiquiori tempore hereditaria non fuerunt. V, 597
- - eorum fructus loco ſalarii pro ſeruitiis a domino directo vaſallo conceduntur. *ib.* 598
- - ius ſuccedendi in iis non ex ſola pendet agnatione, ſed ſaepe quoque ex vi ſimultaneae inueſtiturae vel ex pacto confraternitatis vel ſucceſſorio. *ib.* 612
- - maſculina, in iis tutela feminea locum non habet. VI, 34
- - imperii, quisnam ea abiudicare poſſit. *ib.* 61. 62
- - illorum inueſtitura ſub nomine *der Angefälle*, quid efficiat. *ib.* 71

Feudales cauſſae
- - ſtatuum imperii num imperatori reſeruatae. VI, 61

Feudalis tutela, vide *tutela feud.*

Fideiuſſores
- - nonnunquam in dotis ſecuritatem conſtituti. II, 503. III, 29. 401
- - Romani nullos in dote admittebant. III, 29

Fides
- - coniugalis. IV, 230
- - eius violatio, eaque enormis eſt iuſta cauſſa diuortii. IV, 91
- - principum pro iuramento eſt. VI, 91

Filiae
- - apud Romanos in dominio Quirit. fuerunt. II, 427
- - iis aequiparatae vxores. *ib.*
- - appanagiatorum illuſtrium, quisnam eas dotare debeat. *ib.* 599. ſeqq.
- - illuſtrium, cur iis debeatur dos. III, 14. ſeqq.
- - renunciare tenentur hereditati paternae ac maternae. *ib.* 15
- - vnde earum dotatio facienda. *ib.* 21. ſeqq.
- - adoptatae. IV, 507. ſeqq.

Filii,
- - ex matre ignobili, patre vero nobili nati in camera et electorata Sax. ad feudorum ſucceſſionem admittuntur. II, 53. 55
- - hoc non valet circa perſonas illuſtr. *ib.* 55
- - num tales filii non niſi pacto ſpeciali intercedente a ſucceſſione excludantur. *ib.*
- - vaſalli alienationem a patre factam poſſint impugnare. *ib.* 97

Filii
- - illuſtrium, et feudalem et allodialem hereditatem in imperio R. G. adire vel repudiare tenentur. III, 18
- - quando ab inteſtato in regnis ſucceſſiuis ſuccedant. *ib.* 456
- - num primogeniti principis imperii legitimati per ſubſequens matrimonium, initum cum muliere aeque nobili, praeferendi ſint filio legitimo ſecundo genito ex eadem vxore in ſucceſſione feudi titulati et iure primogeniturae IV, 535
- - illuſtres, num iis competat exceptio SCti Macedon. V, 46
- - erroneam amplectentes religionem a ſucceſſione num poſſint excludi. *ib.* 51
- - ob improbos mores vtrum a regni ſucceſſione excludi queant. *ib.* 54
- - contra eos quaenam media patri ad auertendum vitae membrisque imminens periculum competant. *ib.* 55
- - depulſo periculo quaenam remedia patri erga filium competant. *ib.* 57
- - eos apud Romanos abdicare, relegare, ſeponere licuit. V, 93
- - an patrum arbitrio poteſtatem ſuas maritandi filias reliquerint. I, 212

Filius
- - contra eum pro conſeruanda dignitate pater quaelibet honeſta habet media, imo ad caedem vsque ea poteſt extendere. V, 58
- - de filio rebellante diſponit lex Alemann. *ib.* 166

Firma dotis
- - quid ſignificet. III, 139

Flamingi (*Raym. Bern.*)
- - inter Ludouici II. regis Hieroſolymitani procuratores matrimoniales fuit. II, 257

Flandri
- - res controuerſas cum aliis arbitrio regis Angliae relinquunt. I, 36

Florentini
- - eorum primus dux Alexander extitit. III, 592
- - huius natales deſcribuntur. *ib.*

Foelten, (*Sophia Maria*)
- - coniux comitis Ez. Eleon. Wilh. Oſtfriſ. extitit. II, 50. 102
- - in nobilitatem euehitur *ib.* et 102
- - huic contradicit comitis mater. *ib.*

Foetor oris
- - num inter legitimas diuortii cauſſas ponendus ſit. IV, 158. ſqq.

de Foix (*Franciſcus Phoebus*) *Comes.*
- - ei cur delatum regnum Nauarrenum per huius regni proceres. III, 518. 65
- - regnum illud accipit. I, 320
- - illud deuoluit ad ſororem Catha-

tharinam, Ioanni Albretano nuptam: *ib.*
- - *Ioannes* V, 246
de Foix (*Germana*) *filia Ioannis de Foix.*
- - Ferdinando Catholico, Arragoniae regi, primum nuptui collocata fuit. II, 138
- - ei dotalitium ab eo conſtituitur. III, 271
- - mortuo priore marito a Ioanne Georgio, marchione Brandeburg. in matrimonium expetitur. II, 138
- - Ioannem Georgium Brandeburg. recuſat. *ib.*
- - Ferdinando, Calabriae duci, nubit. *ib.*
- - hunc quamuis nupſerit, reginae tamen retinuit dignitatem. *ib.* 168. 400
Folckardus, nobilis
- - ſub dotis titulo ſponſae ſuae dotalitium conſtituit. III, 207. 222
Folco, comes
- - vxori ſuae quidnam in morgengabam conceſſerit. III, 142
Fonteius plebeius
- - adoptauit P. Clodium Romanum IV, 423
Fornellos (*Maria Agnes de*)
- - concubina Sanctii I. regis Portugalliae extitit. V, 238
Foxius (*Ludouicus*)
- - Carolo, Philippi II. regis Hiſpaniae filio quidnam fecerit. V, 515
Franchfordia (*Ioannes de*) *S. Theologiae profeſſor.*
- - inter procuratores matrimoniales Ludouici, ducis Bauariae fuit. II, 159
Franci vide *Galli*
- - eorum reges ſaepius non ſolum ignobiles ſed et ancillas iuſtis nuptiis ſibi adiunxere vxores. II, 26
- - coemerunt vxores. III, 124
- - apud eos quaenam fuerit morgengaba. *ib.* 135
- - apud eos quaenam conditio filiorum naturalium *ib.* 573-578. ſeqq.
- - eorum reges titulo *illuſtris* quousque vſi ſint. I, 115. ſeqq.
- - vtrum hunc titulum a papa aſſumſerint. *ib.* 109
Franciſca Maria, Aurelianenſis
- - cum ea Carolus Emanuel, dux Sabaud. per procuratorem matrimonium init. II, 301
Franciſca Sybilla Auguſta, vxor Ludouici Guilielmi, marchionis Badenſis.
- - poſt mortem mariti tutelam filii geſſit. V, 521
Franciſcus I. Gallor. rex
- - quo tempore in omnibus controuerſiis cum Caeſare iudicio cauſſam ſubmiſerit. I, 42. ſeqq.
- - quomodo filiam ſuam Ludouicam Carolo Caſtellae regi deſponſauerit, et ad quamnam poenam vter-

vterque, ſi recederet alter ſeſe obligarit. I, 173
- - quae ſingularia in hoc contractu diſpoſuerit. I, 191. II, 537
- - cur promiſerit, Eleonoram Caroli V. ſororem vxorem ducere. II, 298. 375
- - comes adhuc Engolismenſis Claudiam Ludouici XI. filiam ex ſtatus ratione ducit vxorem. I, 323
- - an pactum de deſponſanda filia ſua Carolo I. ad firmandam pacem inierit, et quaenam ſibi a Carolo ſtipulatus fuerit. *ib.* 367
- - an cum hac regni ſimul Neapolitani partem Carolo dederit. *ib.*
- - an recte a nuptiis inter ipſum et Caeſaris ſororem nec non inter ſuum filium et huius filiam Caeſari in captiuitate promiſſis receſſerit. I, 397
- - matrem ſuam regem conſtituit. V, 333. 334
- - ex comite Engoliſmenſi poſt Ludouici XII. excurſum Rex Francorum fit. *ib.* 246
- - ad libidinem pronus fuit. *ib.*
- - eius amaſiae recenſentur. *ib.*
- - eius filiae Margarethae, Emanueli Philiberto, Sabaudiae duci deſponſatae quidnam in pactis dotalibus promiſſum fuerit. III, 41
Franciſcus II. rex Galliae.
- - Delphinus adhuc cum Maria Scotica, Iacobi V. filia impubere deſponſatur. I, 431. II, 161
- - in pactis dotalibus cum Maria Scotica initis, quidnam ei conceſſerit. II, 408
- - ei ſponſa regnum Scotiae adfert. *ib.* 527
- - ſponſae ſuae dotalitium conſtituit. III, 311
- - de eius tutela diſceptatur. V, 369
Franciſcus III. Rex Gall.
- - quamnam ex ſtatus ratione duxerit vxorem. I, 323
- - an ex hoc matrimonio coronam Scotiae pro ſe et Delphino ſuo obtinuerit. I, 323
Franciſcus, Mediolanenſ. Dux
- - deſponſat filium ſuum ſecundogenitum impubere cum Maria Sabaudica impubere. I, 469
Franciſcus, Mutinenſ. Dux
- - poſt mortem prioris coniugis huius ſororem vxorem ducit. I, 496. §. 23.
Franciſcus Stephanus, Lotharingiae Dux
- - cum Maria Thereſia ex ratione ſtatus matrimonium init. *ib.* 354
Franciſcus, Lotharingiae Dux
- - ſponſae ſuae Annae Iuliac. dotalitium conſtituit. II, 347. 349
- - dotem quantam ab ea nactus ſit. II, 576
- - a ſponſa Chriſtiana Danica quidnam in dotem acceperit. II, 537

Fran-

Franciſcus
- - eidem morgengabam promittit. III, 158
Franciſcus Maria, princeps hereditarius Modenenſ.
- - cum Charlotta Aigle Valeſia per procuratorem matrimonium init. II, 337. ſeqq.
Franciſcus, marchio Roethelenſis etc.
- - in concubinatu vixit cum Franciſca Bloſſet. V, 280
Franciſcus Aurelian. Marchio Roethelenſ.
- - filium naturalem eiusdem nominis habuit. III, 532
- - ab eo marchiones Roethelenſes deſcendunt. *ib.*
Franciſcus Ioſias, dux Saxo-Coburg.
- - a tutela liberorum Erneſti Frid. ducis Saxo-Hildburghuſani ſe excuſat. VI, 105. ſeqq.
Franciſcus I. Dux Britann.
- - filios naturales reliquit. III, 542
Franciſcus Maria, dux de Mirandola
- - amitam ſuam magnam Brigittam tutricem habuit. VI, 109
Franciſcus Rudolphus, Iac. Hannibal. comitis de Hohenembs filius
- - a patre emancipatur. V, 201
Franciſcus II. dux Britann. minor.
- - in teſtamento ſuo Mareſchallum de Rieux tutorem filiabus ſuis conſtituit. IV, 11. ſeqq.
- - filios naturales reliquit. III, 542
Franciſcus Valeſius, comes Engoliſm.
- - dotem quamnam ei Claudia, Ludouici XII. regis Galliae filia attulerit. II, 525
Franciſcus, dux Luneb.
- - eius vidua Clara Henrica cuinam deſponſata ſit. II, 569
Franciſcus, nothus filius Fulgentii
- - Canonicus Eboracenſis fuit. III, 610
Franciſcus, Farneſius, Parmae dux
- - fratris ſui conſanguinei viduam ſibi ſociat. I, 515. §. 31
Franciſcus I. Dominus de Changy.
- - in concubinatu cum Ludouica Vaube Curtia vixit. V, 280
Franciſcus, Coſmi, M. Etruriae ducis, filius
- - in concubinatu vixit. V, 314
- - concubinam Blancam Capellam in matrimonium duxit. *ib.* 315
Franciſcus Otto, dux Brunſuic.
- - ſub tutela ſtatuum prouinc. educatus eſt. V, 518
Franciſcus, Mantuae dux
- - ſine prole maſcula deceſſit. V, 409
- - filiae tutelam adminiſtrauit eius vidua. *ib.* 410
Franciſcus, comes Waldecciae
- - liberorum minorennium a fratre Ioanne relictorum tutor fuit. V, 565
Frater
- - pro fratre et ſorore procurator matrimonialis eſſe poteſt. II, 232
- - ſenior minorum fratrum tutor eſſe poteſt. VI, 107

Frater
- - poſtgenitus vt et agnati regentis fratris imperio ſunt ſubiecti. V, 23

Fräulein-Steuer
- - eius praeſtatio in receſſibus prouinc. determinatur. III, 24

Fredegundis, coniux Chilperici R. Francorum
- - antea Chilperici concubina fuit. V, 243
- - regnum Franciae adminiſtrauit. *ib.* 364
- - ad quidnam Chilpericum I. inſtigauerit. III, 437

a Freuberg (Eberhard)
- - filios ſuos cur emancipauerit. V, 207

Freundsberg (Catharina de)
- - de dotalitio quidnam inter eam et Henricum Truchſeſſium in Waldburg conuentum ſit. III, 267
- - morgengaba ei ab Ottone Henrico, comite Schwarzenberg. promittitur. III, 156

Friderica Auguſt. Boruſſ.
- - eam duxit marchio Baruthinus in matrimonium. II, 209

Friderica Ludouica Boruſſica
- - matrimonio iuncta eſt Carolo Guilielmo Friderico, marchioni Onolsbac. II, 209

Fridericus, dictus ab Amberg, filius naturalis Maxim. I. imp.
- - eius fata. III, 636. ſeqq.

Fridericus de Caſtella, nothus filius Alfonſi XI. regis Caſtell.
- - D. Iacobi Magiſter extitit. III, 611

Fridericus Guilielmus, elector Brandeburg.
- - eius morgengaba, Ludouicae Arauſ. vxori ſuae data, quanta. III, 146
- - dotalitium ei conſtituit. *ib.* 388. ſeqq.
- - ei ceditur ab archiduce Auſtr. circulus Schwibuſſ. V, 42
- - hoc pactum noſtro aeuo impugnatum eſt. *ib.*
- - quaenam iura genti ſuae per vxorem Ludouicam Arauſionenſis principis filiam adquiſiuerit. I, 343

Fridericus Guilielmus, Landgrau. Thuringiae et marchio Miſniae
- - cum fratre Friderico per pactum de tutela liberorum ſuorum conuenit. VI, 66. V, c. V, §. 25

Fridericus Guilielmus, dux Saxo-Altenburg.
- - poſt patris mortem tutelae legitimae ſubfuit. VI, 19
- - tutor conſtituitur a Chriſtiano I. electore Saxoniae. V, 450. 633. VI, 19. 75
- - confirmationem tutelae ab imperatore non impetrauit. VI, 75
- - abſque confirmatione electoratus Saxoniae adminiſtrator in collegio electorali fuit admiſſus. *ib.* 81

Fridericus Guilielmus, dux Saxo-Altenburg.
- - iura electoralia etc. adminiſtrauit. V, 450
- - in teſtamento ſuo de dote filiarum conſtituit. II, 562. III, 17
- - morgengabam ſponſae ſuae Sophiae Wurtenbergicae promiſit. III, 109. 145
- - nec non donationem propter nuptias. *ib.* 181. 383. ſeqq.
- - de tutela liberorum ſuorum diſpoſuit. V, 463

Fridericus Guilielmus II. dux Saxo-Altenburg.
- - de tutela liberorum ſuorum teſtamento diſpoſuit. V, 465
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. VI, 20

Fridericus Guilielmus Adolphus, princeps Naſſou.
- - tutelae maternae poſt patris mortem ſubfuit. V, 558

Fridericus Guilielmus, comes Witgenſtein.
- - vnacum aliis curatores petit ab imperatore Guſtauo comiti Saynenſi. VI, 58

Fridericus I. rex Boruſſiae
- - eius vxor Sophia Ludouica Megapolitana ei per procuratorem copulatur. II, 332. 247
- - hoc matrimonium Berolini ſolemni ritu confirmatur. *ib.* 247 ſeqq.
- - ſolemnes ritus in eius nuptiis adhibiti deſcribuntur. *ib.*
- - num vi, metu etc. inductus ſit ad paciſcendum cum legato Auſtriaco. V, 42
- - ſucceſſor in Neuf-Chatel per proceres declaratur. I, 83

Fridericus, rex Boruſſiae regens
- - eius edictum diſpenſationis exhibetur. II, 8

Fridericus Ludouicus, Palat. Bipont.
- - matrimonium init inaequale cum ignobili. II, 121

Fridericus IV. Norimberg. Burggrau.
- - filiae ſuae Beatrici, Alberto Auſtriaco nuptae qualem dotem conſtituerit. II, 565
- - et qualis donatio propter nuptias eidem aſſignata fuerit. *ib.*

Fridericus V. Palatinus elector.
- - matrimonium init cum Eliſabetha Anglicana. II, 501
- - dotalitium eidem aſſignat. III, 398
- - quibusnam ſolemnitatibus nuptias ſuas inierit. I, 202
- - an poſteris ſuis thronum Angliae per hoc matrimonium parauerit. *ib.* 356

Fridericus, Palatinus elector.
- - filiae ſuae Dorotheae Suſannae Ioanni Guilielmo, duci Saxo-Vinar. nuptui collocatae qualem dotem promiſerit. II, 567

Fridericus, filius Balthaſaris, Landgrauii Thuring.
- - quamnam dotem per Margaretham Haſſiacam nactus ſit. II, 585

Fridericus, filius Henr. illuſtr.
- - ſe non Miſnenſem et orientalem Marchionem appellauit. II, 89
- - ei pater Dresdenſem praefecturam asſignauit. *ib.* 88

Fridericus Arragon. Ferdinandi, Siciliae regis filius
- - ei dotis loco Anna Sabaud. comitatus Rusſilion. et Ceritan. adfert. II, 536. III, 79
- - cum Anna ſponſalia de praeſenti init. I, 145

Fridericus II. Auſtriac.
- - diuortium cum Gertrude et Agnete fecit. IV, 314. ſeqq.
- - eam ob ſterilitatem dimiſit. IV, 314

Fridericus iun. Auſtr.
- - tutor Sigismundi Tyrolenſis fuit, eique etiam tutela commiſſa, ſi Alberto imp. defuncto poſthumus naſceretur. V, 428

Fridericus Auſtriacus
- - an in pactis ſponſalitiis de filio ſuo cum Radegunda matrimonium vsque ad annos diſcretionis diſtulerit. I, 163
- - an ſubſtitutionem alterius filii, ſi Sigismundus decederet, conſtituerit in his pactis. I, 192

Fridericus VI. Marchio Badenſis
- - filios natur. reliquit. III, 651

Fridericus, Badenſis Marchio
- - cum vxore Anna Maria, quasnam adquiſiuerit dynaſtias. I, 347

Fridericus Bellicoſus, Miſniae Marchio
- - cum patre vt et ſuis fratribus pactum de tutela iniit. V, 445. VI, 66

Fridericus I. Brandenburgicus elector
- - ad pacem conciliandam Alberto duci filiam deſponſat. I, 372
- - de tutela liberorum in teſtamento diſponit. V, 489
- - in diuiſione a filiis eius facta quaenam dos definita ſit. II. 563

Fridericus, dux Sax. Friderici Placidi electoris filius
- - quaenam dos ſponſae ſuae Carolae Sabaud. promiſſa fuerit. II, 502

Fridericus IV. dux Lignic.
- - quidnam inter eum et Sidoniam Mariam, ducem Teſchnicenſem conuentum ſit. II, 601
- - quantam dotem ei intulerit tertia vxor Anna Wurteberg. III, 31

Friderious IV. Danorum rex
- - eius vxores recenſentur. II, 79

Fridericus Luſcus ſ. Cocles, Alemannor. dux
- - quasnam per matrimonium cum Henrici Nigri filia compoſuerit factiones. I, 378

Fridericus I. imp.
- - filium ſuum Henr. Sueuiae ducem cum Waldemari R. Dan. filia deſponſauit. IV, 50. 333

Fri-

Fridericus I. imp.
- - lis poſtea inter illum et Canutum Waldemari ſucceſſorem eandem ob cauſſam orta. *ib.* 51.333
- - cum Adelheida, vxore ſua vrbem Egrenſem dotis loco nactus eſt. *ib.* 269
- - hancce dimiſit. *ib.* et 312. ſeqq.
- - num iniuſte ab ea diuortium fecerit *ib.* 313

Fridericus II. imp.
- - num partus fuerit ſuppoſititius III. 479
- - a patre moriente ordinibus commendatur. V, 325
- - ei ab hoc regnorum adminiſtratio committitur. *ib.* 325
- - eo adhuc minore imperator Philippus eligitur. *ib.*
- - inter eum et Henricum III. Angliae regem, de Iſabella, Ioannis ſine terra filia elocanda, quidnam de dote ſoluenda conuentum ſit. II, 500
- - de vaſis, iocalibus etc. a ſponſa praeter dotem inferendis quidnam in pactis dotalibus definitum. III, 35
- - in virum ab Eliſabetha Anglicana quomodo per procuratorem receptus fuerit. *ib.* 128
- - filiam ſuam Alberto Degeneri, Miſniae Marchioni nuptui dat. II, 539
- - ad filiam elocandam collectas indicit. *ib.*
- - quidnam filiae ſuae dotis loco aſſignauerit. *ib.* 602
- - eius filius Henricus in carceribus moritur. V, 25. 59. 106
- - pluribus concubinis vſus eſt. *ib.* 216
- - eius filius Conradus IV. Rex Romanor. quidnam vxori ſuae Eliſabethae pro dotalitio aſſignauerit. III, 280
- - ducatui Stirenſi intuitu der Angefälle priuilegium conceſſit. *ib.* 605
- - diuerſos reliquit liberos naturales. III, 632

Fridericus III. imp.
- - matrimonium per procuratores cum Eleonora Luſitan. init. II, 265
- - quomodo primam conſcenſionem thori celebrauerit. III, 197
- - tutor Annae Auſtriacae, Guilielmo III. duci Sax. nuptae dotem quomodo determinauerit. II, 551
- - Romam curnam profectus ſit. III, 599
- - Franciſco Sfortiae inueſtituram ducatus Mediolanenſis denegat. *ib.*
- - num Vladiſlaum, Bohemiae regem, adoptauerit. IV, 446
- - titulo illuſtris vſus eſt. I, 108
- - filio ſuo tutorem nominat Georgium, Bohemiae regem. V, 430
- - Carinthiae vaſallis priuilegio *das Angefälle* remiſit. *ib.* 605

Fridericus III. imp.
- - tutor poſthumo Alberti II. imp. conſtituitur. V, 422

Fridericus Caſimir, Henr. Ortenburgici comitis filius
- - adoptatus fuit a Ioachimo, comite Ortenburgico. IV, 454
- - ſine liberis decedens lineam clauſit. *ib.*

Fridericus Carolus de Carlſtein
- - bona paterna praetendit. II, 95
- - ſub tutela fuit. *ib.*

Fridericus Caſimir, Comes Hanouienſ.
- - Philippum Reinhardum ex fratre nepotem adoptauit. IV, 454

Fridericus III. comes Ortenburg.
- - Ludouicum, Ciliae comitem adoptauit. IV, 453
- - eiusdem adoptationem confirmauit Sigismundus imp. *ib.* 454

Fridericus, comes Ciliae et Ortenburg.
- - a Sigismundo imp. ad principis dignitatem fuit euectus. IV, 454

Fridericus Chriſtianus, comes Lippiacus.
- - matrimonium contraxit cum Sophia Hohenloica. IV, 368
- - ob malitioſam huius deſertionem diuortium cum ea fecit. *ib.*
- - ſecundas nuptias cum Maria Anna Victoria de Galla celebrauit, *ib.*
- - eius matrimonium anterius nullum declaratur. *ib.*

Fridericus Placidus, Saxon. Elect.
- - ad quamnam ſe obligauerit poenam, ſi filius eius recederet a contractu matrimoniali cum Carola Sabauda inito. I, 175
- - an haec ſponſalia inter impuberes facta et ad quod tempus matrimonium dilatum fuerit. I, 450. ſeqq.
- - quomodo cum Alberto Pio, Bauariae duce, de deſponſandis inuicem liberis ſuis impuberibus conuenerit. *ib.* 455
- - quamnam impuberem filio Alberto Animoſo et ſub quibus conditionibus deſponſauerit. *ib.*
- - pro filio ſuo adhuc impubere ſponſalia contrahit cum Anna Sabaudica, quae tamen in effectum nunquam deducta ſunt. IV, 57

Fridericus Eberhardus, comes Loewenſtein.
- - in pactis dotalibus cum Suſanna Sophia Hohenloica de tutela conuenit. V, 562
- - tutelam vxori ſuae delatam per teſtamentum confirmat. *ib.*

Fridericus, dux Wurteberg.
- - tutelae patris teſtamento ſubiicitur. V, 545

Fridericus III. Lotharingiae Dux
- - quas conditiones pacto de maritando filio ſuo Rudolpho cum Eleonora de Bar adiecerit. I, 170
- - in quemnam arbitrum in eodem pacto de ſoluenda poena, ſi recederet, compromiſerit. I, 172

Fridericus, Sueuorum Dux.
- - ex quanam ratione Agnetem imper. filiam coniugem et an cum hac ducatum Sueuiae obtinuerit. I, 345. §. 61
Fridericus pius, dux Brunſuic.
- - in tabulis ſuis codicillaribus Henrico nepoti conſiliarios et ſenatum oppidanum Luneburg. tutores conſtituit. V, 513
Fridericus Strenuus, Landgrauius Thuring.
- - quibus cum rebus eius coniugem Catharinam Carolus IV. imp. inueſtiuerit. III, 249
- - terrae Coburgenſes defuncto Henrico Henneberg. ei ceſſerunt. II, 608
Fridericus Carolus, dux Wurteburg.
- - tutelam filii Guil. Ludouici ducis Wurteburg. vindicauit. V, 546 631
- - eum excludere appetit Fridericus Neoſtadio-Wurteberg. *ib.*
- - in poſſeſſorio obtinuit. *ib.*
- - regimen pupillorum matri in expeditionem contra Gallos proficiſcens detulit. *ib.* 548
Fridericus Grauis, Landgrauius Thuring.
- - cur matrimonium cum Maria Hennebergica conſumſerit. 371. §. 103.
- - ſponſae Iudithae Bohemicae repudium mittit. IV, 53. 54
- - deſponſatur impuber cum Ioannis Bohemiae regis filia impubere. I, 450
- - cur has nuptias reciderit et deſponſatam in Bohemiam remiſerit. *ib.*
- - quam ſibi hac remiſſa ſumſerit vxorem. *ib.* et IV, 54
- - num eius repudium iuſtum fuerit. IV, 54
Fridericus Seuerus, Miſn. marchio.
- - patre inhabili ad regimen facto ſub tutela matris nec non comitis Schwarzburg. et Rutheni fuit. V, 444
Fridericus, Siciliae rex.
- - an pacem cum Ioanne Neapolitano initam per matrimonium confirmauerit. I, 365
Fridericus Chriſtophorus, comes Mansfeld.
- - ſub curatore fuit. V, 578
Fridericus ſenior, Marchio Anſpacenſis
- - quaenam commoda per matrimonium cum Sophia Poloniae regis filia obtinuerit. I, 343
Fridericus Guil. comes in Hohenſolms.
- - poſt mortem eius vidua tutelam liberorum habuit. V, 581
Fridericus Admorſus, Miſniae Marchio etc.
- - dotalitium vxori ſuae Eliſabethae Gothae conſtituit. III, 376
- - ad regimen inhabilis factus eſt. V, 444
Fridericus, dux Holſat. Wiſenburg.
- ſibi copulauit Carolinam ex ducibus Lignicenſibus, cum qua mox diſſedit. II, 207

Fridericus Sapiens, Sax. elector.
- - nothos reliquit. III, 646

Fridericus I. Dux. Saxo-Goth.
- - in teſtamento liberis ſuis tutores conſtituit. V, 484
- - eius filia Anna, Adolpho Frid. Strelizenſi nupta quomodo elocata fuerit. II, 562. III, 17
- - filiabus teſtamento dotem conſtituit. III, 17

Fridericus, dux Luneburg.
- - eius inſtrumentum dotale cum Margaretha Anhalt. erectum exhibetur. III, 217

Fridericus Guilielmus, dux Vinarienſis
- - liberis ſuis tutores conſtituit. VI, 78

Fridericus Victor. elector Palatin.
- - tutelam Philippi Ingenui Palat. geſſit. V, 326. 496
- - matrimonium ad morganat. celebrauit cum Clara a Tettingen. II, 120
- - eius filii quinam fuerint. *ib.* 121
- - filio ſuo Ludouico tutores nominauit. V, 562
- - adoptauit Philippum Ingenuum. IV, 448. V, 496
- - huic contradixit Fridericus imp. *ib.*
- - electorem imperii ſe dixit. *ib.* 450. V, 326

Friedericus, comes Meurſenſ.
- - eius filius quamnam dotem a Catharina, Adolphi, Cliuenſis comitis filia acceperit. II. 574

Fridericus M. comes de Caſtell.
- - qualem donationem propter nuptias ſponſae ſuae conſtituerit. III, 150. 150

Fridericus, rex Sueciae.
- - num vxori ſuae obſequium promiſerit. II, 426. 462

Fridericus II. dux Saxo-Gothanus
- - poſt veniam aetatis ſibi ab imperatore conceſſam fratris minoris tutor extitit. VI, 107
- - in quanam controuerſia a Regibus Angliae et Borusſiae prouocatus fuerit arbiter. I, 85

Fridericus III. dux Saxo-Goth.
- - pie defuncto patre, fratrum minorennium tutelam legitimam habuit. V, 484

Fridericus Auguſtus, Rex Polon. atque elect. Sax.
- - dotem quantam nactus ſit a ſua coniuge Maria Ioſepha. II, 554 ſeqq.
- - diuerſos reliquit liberos naturales. III, 647
- - a patre emancipatur princeps regius. V, 198
- - quibus ex cauſſis. *ib.*
- - in euentum mortis filio tutorem nominauit. V, 454
- - confirmationem tutelae in Mauritium Ducem Merſeburg. ſuſceptam ab impetratore cur impetrare noluerit. VI, 77

Fridericus, comes Gleichenſ.
- - cuiusnam tutor extiterit. V, 621
Fridericus Carolus, Comes Erpacenſ.
- - poſt eius mortem filiae relictae tutelae maternae ſubfuerunt. V, 567
- - ab hac tutela priuatus quidam per ſententiam camerae imp. excluſus eſt. VI, 116
Fridericus, comes Leining.
- - poſt patris mortem ſub tutela matris fuit. V, 571
Fridericus IV. elector Palat.
- - cum proximo agnato Philippo Ludouico Neoburg. de tutela certis ſub conditionibus ſuſcipienda tractauit. V, 500
- - huius tractatus finem non obtinuit. *ib.* 503
- - teſtamento Ioannem Bipontinum liberorum ſcripſit tutorem. *ib.*
- - ab imperatore huius diſpoſitionis confirmationem ſibi expetit. *ib.* 503
- - poſt eius mortem controuerſia eandem ob cauſſam oritur inter Bipontinum et Neoburg. ducem. *ib.* 505
- - Bipontinus tutor denominatus prouiſorie ab imperatore confirmatus eſt. *ib.* 507
Fridericus, Valdemontius comes.
- - quasnam per matrimonium cum Margaretha obtinuerit ditiones. I, 353
Fridericus IV. dux Holſat.
- - ad Kliſſouiam in proelio cum Polonis occiditur. V, 526
- - filius eius minor tutelae ſubfuit maternae. *ib.*
Fridericus, Moſellanus dux.
- - ex quonam iure comitatus Salmenſis titulum geſſerit. I, 352
Fridericus Ludou. comes Hanouienſ.
- - poſt patris mortem ſub tutela materna fuit. V, 569
Fridleuus, Rex Danor.
- - poſt eius mortem filius Frotho concordi Danorum arbitrio fuit ſurrogatus. V, 397
Frilingi
- - quinam hoc nomine inſigniantur. II, 30
Friſia Orientalis.
- - in ea exempla tutelarum illuſtrium occurrunt. V, 559
Frotho, filius Fridleui R. Dan.
- - tutelae poſt mortem patris ſubfuit. V, 397
Fructus feudi
- - minoris vaſalli quis eos ſibi vindicet. V, 598
Fulborna
- - quid ſignificet. III, 525
Fulco, Andegauenſis comes.
- - cuinam inconſulto rege ſuo Ludouico filiam ſuam in matrimonium elocauerit. I, 251
- - eius matrimonium cum Balduini, regis Hieroſolymitani filia, an ex ratione ſtatus fuerit initum et

quidnam per hoc obtinuerit. I,354 ſeq.

Fulgentius Prior, Guimacani ducis filius

- - filium et filiam naturalem reliquit. III, 610

A. Fuluius, Senator Rom.

- - filium ſuum ſupplicio mortis adficit. V, 16

Furioſi

- - num ſubditi. II, 432
- - iis tutores ſ. curatores conſtituendi. V, 625
- - num tutores eſſe poſſint. VI,106

Furor

- - ob ſuperuenientem incurabilem furorem num diuortium concedendum. IV, 261

Fürſtenbergicus princeps.

- - tutor honorarius adiungitur principiſſae Schwarzenbergenſi, tutrici liberorum ſuorum. VI, 85
- - eum confirmationem tutelae impetrare iuſſit celſisſimum aulae imperialis tribunal. *ib.*

Fürſtenwarterii

- - vnde originem trahant. II, 121

Fuxia (Franciſca)

- - eius natales perhibentur. V, 247
- - Ioanni de Laual, comiti de Chaſteau Briand nuptui collocatur. *ib.*
- - ab eius patre maritus dotem non petit *ib.*
- - ſingulari fraude in Franciſci I. aulam fuit attracta. *ib.*
- - concubina Franciſci I. R. Francorum fit *ib.* 247
- - eius fata. *ib.*

G

Gaileſwinda vxor Chilp. R. Sueſſ. etc.

- - ei dotalitium conſtituitur. III, 299. 104

Galliae principes

- - quidam ridiculum ineunt matrimonium. I, 435

Gaire thinx

- - quid ſignificet. II, 114

Galba

- - Piſonum adoptauit. IV, 421. 415. 482

Galeacius (Ioannes) Mediolan. dux.

- - ſub tutela materna fuit. V, 405

Galeacius, Vice Comes Mediol.

- - pacta dotalia inter eum eiusque ſponſam Blancam Sabaud, conſtituuntur. II, 546
- - eius familiae ortus. III, 600
- - num ſucceſſionis capax. *ib.*

Galeacius Maria Mediolan.

- - matrimonium per procurat. init cum Bona de Sabaud. *ib.* et III, 46. II, 244. 266
- - huic dotalitium aſſignat. III, 357

Galeacius, dux Mediolanenſis

- - emancipat filium ſuum Io. Galeacium. V, 186
- - quibus ex cauſſis hoc factum ſit. *ib.*

Gallia

- - in ea illuſtres perſonae nubentes conſenſu regis opus habent. IV, 28

Gallia
- - de illius regum tutela variae proferuntur ſententiae. V, 361. ſeqq.
- - in ea ſaepius, tutela teſtamentaria maternaque deficiente, legitima obtinuit. *ib.*
- - in ea occurrunt matrimonia ex ratione ſtatus inita. I, 320. ſeqq.
- - huius regni reginae viduae tertia pars redituum coronae competit. II, 146
- - in ea liberi matrum nobilium denominationem aſſumunt. *ib.* 162 §. 35.
- - huius regni reginae viduae et dignitatem et titulum mariti retinent. *ib.* 399
- - cur olim reginae blancae vocatae. *ib.*
- - regum filiae et ſorores, dum nubunt, nihil praeter pecuniam de regalibus praediis delibare poſſunt, ſed certam pecuniae ſummam accipiunt. *ib.* 498
- - in ea dotalitium per L. Philippi Aug. determinatur. III, 228
- - varia huius exempla recenſentur. *ib.* 299. ſeqq.
- - iure nouo in ea num dotalitium in rebus fiſci conſtituendum. *ib.* 303
- - in ea baſtardi ſuccedere nequeunt. *ib.* 527
- - nec eiusdem dignitatis cum patre capaces ſunt. *ib.* 550
- - legitimantur tamen. IV, 544

Galli
- - adhibent certas ceremonias ac ritus in conficiendis matrimoniis. II, 246
- - apud eos conditio vxorum dura. *ib.* 427
- - apud eos obtinebat mos, vt, ſi terrae vel fundi filiabus regum in dotem aut pro ſuſtentatione fuerant conceſſi, ab illis non tanquam hereditas poſſideantur. *ib.* 532. ſeqq.
- - apud eos reges a ſtatibus ſuis in conſtituenda filiis ſuis dote poſtulant ſubſidium extraordinarium. *ib.* 538
- - in dotis ratione recedunt a Germanorum moribus. III, 12
- - apud eos puerperio Delphinorum adhibentur proceres regni. *ib.* 483. ſeqq.
- - baſtardos lupis comparant. *ib.* 518
- - de horum ſucceſſione apud eos quid receptum. *ib.* 526. ſeqq. 579
- - apud eos filii natur. nobilium volente patre nobilitate gaudent. *ib.* 551
- - num hoc adhuc hodie obtineat. *ib.*
- - apud eos num in vſu ſit adoptio. IV, 410. 495
- - apud eos legitimati per ſubſequens matrimonium admittuntur ad feuda titulata. *ib.* 534
- - legitimatos per reſcriptum principis

cipis a ſucceſſione in prouincias excludunt. *ib.* 536
- - diſtinctionem faciunt inter liberos regum et principes ſanguinis. V, 50
- - patria poteſtas apud eos qualis. *ib.* 95
- - apud eos inter clericos concubinatus vſitatus fuit. *ib.* 281
- - quo iure circa tutelas vtantur. *ib.* 594

Galſonta, filia Atanabildi R.
- - Chilperico I. regi Franconum inſignem dotem attulit. III, 436

Garathinx
- - quid ſignificet. III, 131

Garcia
- - concubina fuit Dionyſii I. R. Portugall. V, 238

Garſias Ramirus, Nauarr. R.
- - filium natur. Rodericum reliquit. III 615

Garſias (Sanctius) cogn. Maior.
- - filios legitimos et naturalem reliquit. III, 565

Garſias, Vaſconum R.
- - eius res geſtae. III, 68. 84
- - eius vxor Margaretha quidnam in dotem attulerit. *ib.*

Gaſto, vice-comes Bearnenſ.
- - filiam ſuam Conſtantiam emancipat. V, 180
- - nec non Margaretham filiam ſuam. *ib.* 182

Gaſto, Bearnenſis comes
- - filiam ſuam ipſo ignorante cuinam deſponſauerit. I, 211. §. 4.

Gaſto, Aurelian. dux.
- - filium naturalem, Ludouicum Baſtardum Aurelian. habuit. III, 532
- - eius nuptiae cum Margaretha Lotharing. nullae declaratae fuerunt. IV, 179. ſeqq.
- - concubinam quamnam habuerit. V, 278
- - matrimonium cum Margaretha, Lotharingiae principe, inſcio rege init. I, 267. ſeqq.
- - an et ex quibus cauſſis hoc matrimonium a ſenatu Pariſienſi pro nullo declaratum fuerit. *ib.* 270 ſeqq.
- - an ipſe hoc pro nullo declarauerit. *ib.*
- - rurſus idem matrimonium pro valido declarari et papae ſignificari facit. *ib.* 272
- - hoc matrimonium contra Franciae regis voluntatem a papa confirmatur. *ib.* 275
- - ex quibusnam cauſſis rex Galliae tandem in hoc conſenſerit. *ib.* 276
- - nouas turbas facit, et de inuadenda Gallia agit. *ib.* §. 64
- - ex quibusnam cauſſis hoc coram epiſcopo Pariſienſi de nouo ratum habere voluerit. *ib.* 277

Gaufridus Martellus
- - contra patrem Fulconem, comitem Andegauenſem, rebellis patri conciliatur. V, 140

Gaunt (*Io. de*), *dux Lancaſtriae*
- - apud Anglos ſator fuit gentis Lancaſtriae. V, 287
- - rex Caſtellae et Legionis fit. *ib.*
- - in concubinatu cum Catharina, Ottonis Swynfordi, viri equeſtris loci filia vixit. *ib.* et II. 76
- - eam poſt mortem vxoris, Conſtantiae de Caſtilia duxit in matrimonium. V, 288

Gedinge
- - quid ſignificet. III, 248. ſeqq.

Geldriae ducatus
- - eius proceres Henricum Schwarzenburgium praeſulem Monaſterienſem atque adminiſtratorem dioeceſeos Bremanae tutorem liberorum Adolphi, ducis Geldriae proclamant. VI, 112

a Gemmingen (*Reinhardus*)
- - contutor filiarum Frid. Caroli comitis Erpacenſ. fuit. V, 567. 631
- - mortua harum matre quid actum ſit de hac tutela. *ib.*

Gens
- - eius definitio. I, IV.
- - quaenam gentium leges ſint. *ib.*

Gentes
- - earum leges monſtrantur. I, IV. D. P.
- - ex pactis obligantur. *ib.* V.
- - quatenus iis ius ex pacto oriatur. *ib.* XXIII.
- - earum mores num ius gentium particulare conſtituant. *ib.*
- - de earum decoro quid cenſendum. *ib.* XXIV.

Georgius, Brunſuicenſis dux.
- - per quodnam pactum ſucceſſionem in patris terras obtinuerit. I, 394. ſeqq. §. 131.

Georgius, Sayn-Wittgenſteinenſ. comes
- - adhibitis ſuae eccleſiae theologis fratris viduam duxit vxorem. I, 515

Georgius, dux Saxoniae.
- - Friderico, filio tradidit regimen, ei tamen ob mentis defectum adiunxit curatores. V, 626

Georg. comes in Leiningen-Weſterburg.
- - poſt mortem eius vidua vnacum Landgrauio Haſſo-Darmſtadt. tutelam liberorum geſſit. V, 571. ſqq.

Georg. Chriſtianus Eberhardus, comes Friſiae Orientalis.
- - de tutela liberorum ſuorum diſpoſuit. V, 561

Georgius Auguſtus, Angl. R.
- - diſſidias habuit princeps Valliae cum patre V, 132
- - ex Guilielma Carola coniuge filium Georg. Guil. procreauit. *ib.*
- - de eius cum rege conciliatione plurimum laborauit rex Boruſſor. *ib.* 134
- - conciliatur regi. *ib.*

Georgius Barbatus, Saxoniae dux
- - ſuo IV. annorum filio paciſcitur Haſſiae Landgrauii filiam impuberem. I, 157

Georg. Ludouicus, elector Brunſuic.
- - in matrimonium accepit Sophiam Doroth. Cellenſem. IV, 336
- - cum ea diuortium fecit *ib.*
- - concubinam habuit *ib.*

Georg. Daniae princeps.
- - num ſalua conſcientia Annae Britannicae maritus eſſe potuerit. II, 426
Georg. Marchio Brand.
- - in eius teſtamento quaenam dos conſtituatur. II, 564. 565
Georgius, Praetendens Angl.
- - eius natiuitas enarratur. III, 488. ſeqq.
Georg, dux Mumpelgard.
- - eius filia Eleonora Carola qualem dotem marito ſuo, Syluio Friderico, duci Wurtenbergico-Oellenſ. attulerit. II, 571
Georg. Albert. Marchio Brandeb. lin. Culmbac.
- - matrimonium ad L. morganat. celebrauit. II, 122
Georgius, princeps Anhaltinus.
- - filio ſuo Leopoldo coniugem, Henriettam Catharinam tutricem dedit. VI, 77
- - coniugem ſuam ſimul regentem eſſe voluit. *ib.*
Georg. Albert. princeps Anhalt.
- - eius ex matrimonio inaequali nati liberi a ſucceſſione excluduntur. II, 50. et 98
Georg. Frid. march. Brand. lineae Culmbac.
- - matrimonio ſibi copulauit Dorotheam, Lud. Frid. ducis Holſat. filiam. IV, 340
- - cum ea diuortium fecit. *ib.*
- - dimiſſam coniugem in caſtro Wilzburg. fecit adſeruari. *ib.*
- - tutor Alberti Frid. ducis Boruſſ. conſtitutus eſt. V, 490. 626
- - ipſe tutelae ſubfuit. *ib.* 490
Georgius Fridr. Badenſ. march.
- - matrimonium ad L. morganat. init. II, 123
Georg Frid. comes Hohenloic.
- - poſt mortem eius liberi ſub tutela materna fuerunt. V, 571
Georg Guilielmus, dux Brunſuico-Luneburg.
- - coniugem ſuam Eleon. d'Emiers ad principalem dignitatem euehi curauit. II, 58. 93
Georg Guil. comes Palat. Bircken-feld.
- - ſponſam ſuam Iulianam, comitis Reingrauii filiam a tertio impraegnatam parentibus remittit. IV, 251
Georg Guilielmus, comes in Leiningen-Heidesh.
- - poſt eius mortem ſub tutela legitima filius fuit. V, 572
Georgius Guilielmus, comes Erpacenſis.
- - ſe excuſat a tutela liberorum Philippi Caroli, comitis Erpacenſ. ſuſcipienda excuſat. VI, 103
Georg. Ioannes, Palatinus princeps
- - vxorem ſuam Suſannam male habuit. II, 465
- - commisſio caeſarea eandem ob cauſſam deputatur. *ib.*
Georgius Adolphus, comes Leining.
- - poſt patris mortem ſub tutela matris fuit. V, 571

Georg, baſtardus de Portugal.
- - filius naturalis Ioann. II. R. Portug. fuit III, 548

Gerardus. comes Holſatiae
- - a Ditmarſis occiditur. VI, 114
- - poſt eius mortem quiſnam tutelam liberorum ſuorum capeſſiuerit *ib.*

Gerardus, comes Holſatiae
- - vxorem ſuam dimiſit, quia ſeptimo poſt nuptias menſe puerum enixa. IV, 251

Gerardus, Baſtardus de Nevers.
- - filius natur. Ioann. de Burgundia fuit. III, 559

Gerhaben
- - quid ſignificet. V, 626

Gerhardus VI. comes Holſat.
- - de tutela liberorum quid poſt eius mortem actum ſit. V, 526

Gerhardus, comes Geldriae
- - matrimonium celebrat cum Margaretha, ducis Lotharingiae filia. I, 189. ſeqq.

Gersdorff (Chriſtian Gottlob de)
- - matrimonium init cum Maria Eliſ. Palatina. II, 137

Gerſuinda
- - concubina Caroli M. extitit. V, 215

Germani
- - eorum mores magiſtratus circa tutelam pactitiam arbitrium penitus haud excludunt. VI, 66
- - apud eos tutores ſunt vicarii magiſtratuum. *ib.*
- - apud eos omnes tutores a magiſtratu confirmandi ſunt. *ib.* 71
- - exteros principes ad tutelam ordinum imperii non admittunt. *ib.* 118
- - peregrinos ab omnibus officiis imperii publicis excludunt. *ib.*
- - originarii, debent eſſe ſummi in aula imperatoris miniſtri. *ib.* 119
- - in ſummis imperii tribunalibus neque iudicem neque aſſeſſorem niſi indigenam admittunt. *ib.*
- - matrimonia cum perſonis inferioris conditionis inita odio habuere. II, 30
- - homines in 4. ordines diuiſerunt. *ib.*
- - apud eos in libertate ſummus honor fuit. *ib.* 34
- - in ſolis armis et militia gloriam quaeſiuerunt. *ib.* 35
- - ciuitates et commercia odio habuere. *ib.*
- - in propaganda nobilitate matris etiam natales reſpiciunt. *ib.* 166
- - iis vnde effectus matrimonii enaſcatur. *ib.* 225
- - eorum matrimonia num per procuratorem fieri poſſint. *ib.*
- - ſecundas nuptias permittunt. *ib.* 393. 395. ſeqq.
- - attamen antiquis temporibus emendam ei ſoluere impoſuerunt, qui viduam duxit. *ib.* 395
- - in tutelae negotio ſequuntur Romanos. *ib.* 405. ſeqq.

Ger-

Germani
- - apud eos dura fuit conditio vxorum. *ib.* 427
- - vxoribus dotem obtulerunt. *ib.* 477. III, 10. 119
- - id quando mutatum, III, 12
- - eorum rationes vix dotem permittebant muliebrem, at mulier munuſcula adferebat. III, 11. 124
- - apud eos erat olim rara pecunia. *ib.*
- - cur immobilia filiabus non dederint in dotem. *ib.*
- - filias a feudis et allodiis cur excludant. *ib.* 15
- - apud eos pacta de ſucceſsione in dote inter priuatos irreuocabiliter valent. *ib.* 30
- - apud eos nullus donationum propter nuptias vſus. *ib.* 119
- - quomodo baſtardos ſ. liberos naturales reſpexerint. *ib.* 627
- - apud eos olim diuortia rara, frequentiora vero recentiori tempore. IV, 282
- - quatenus legitimatos ad feuda admittant. *ib.* 531. 532. ſeqq.
- - liberos ſuos pro rebus non habent. V, 47
- - ſecundum eorum principia filius cum patre non efficit vnam perſonam. *ib.*
- - quomodo liberos ſuos e poteſtate ſua dimiſerint. *ib.* 170
- - num recepto iure Romano patriis iuribus miſſum ſit repudium. *ib.* 171
- - apud eos in bonis allodialibus obtinuit tutela legitima. *ib* 587 ſeqq.
- - matrem quoad liberorum educationem minime excluſerunt, diuerſo vero iure vſi ſunt circa adminiſtrationem pupillarium bonorum. *ib.* 590
- - Patriam poteſtatem non ſoli patri, ſed et matri adſcribunt. *ib.*
- - quando tutelam maternam in feudis admiſerint. *ib.* 613
- - an diſtinxerint inter tutores curatoresue. *ib.* 615. VI, 12
- - apud eos tutela ſexus obtinuit. V, 619
- - quonam nomine inſigniant illos, qui ſub tutela curaue ſunt. *ib.* 627
- - apud eos teſtamenta olim ignota fuerunt. V, 595. VI, 65
- - cur tutelam pactitiam introduxerint. VI, 65
- - apud eos nuda pacta et ſimplices promisſiones efficacem producunt obligationem. *ib.*

Germania
- - eius principes quomodo dotem conſtituant. II, 548
- - eius ordines denominantur arbitri. I, 85

Gertrudis, vxor Henr. I. March. Miſnenſ.
- - grauida relinquitur ab eo. III, 474

Gertrudis, *vxor Henr. I. Marchi. Miſnenſ.*
- - nudum vterum coram altari Conrado comiti Budſetienſi etc. oſtendit. *ib.*
Gertrudis, *filia Bertholdi IV*, *ducis Meran.*
- - vxor Frid. II. ducis Auſtr. dimiſſa eſt ob ſterilitatem. IV, 314
Getae
- - vxores coemerunt. III, 124
Gewalt
- - vbi adhibeatur. VI, 88
- - eius requiſita quaenam ſint. *ib.*
Gewaltiger
- - quid ſit. V, 626
Gilead
- - cur vxorem ſuam expulerit. III, 559
Gillus, *Eueni I. filius nothus*
- - apud Scotos rex declaratur. III, 585
Giſelbertus, *Lotharingiae dux*
- - per Herbergam vxorem in ducatu Lotharingiae firmatur. I, 352
Gleichenſes comites
- - in eorum familia curae muliebris varia occurrunt exempla. V, 621
Gilb. de Clare, *comes de Glocester*
- - matrimonium init cum Ioanna d^r Acres. II, 142
Giſela Agnes, *vidua Lebrechti principis Cöthenſ.*
- - tutelam filii Leopoldi ex teſtamento mariti geſſit. V, 519
Giſela, *regina Hung.*
- - marito ſuo, Stephano, Hungarorum regi perſuaſit, vt Chriſti dogmata aſſumeret. II, 178. 184. ſeqq.
Gizerichus, *filius nothus Gogidiſci R. Vandal.*
- - ſucceſſit patri in regno. III, 565
Gleba
- - num nobilitet. IV, 474
Glebofs (*Stephanus*) *dux*
- - capitali poena adficitur a Petro N. Ruſſ. principe. V, 144
de Gleichen (*Ern. vel Sigism. comes*)
- - polygamus fuit. III, 452
Godefridus, *Dux Brabantiae*
- - filii ſui Henrici coniugi inſigne dotalitium conſtituit. II, 514
Goditha, *vxor Eduardi Confeſſ. R. Angl.*
- - dimittitur a marito ſuo. IV, 275
Gogidiſcus Vandalor. R.
- - ei ſucceſſit filius nothus Gizerichus. III, 565
Godwinus, *Angliae comes*
- - eius filia Eduardo Confeſſori, regi Angliae nuptui collocatur. II, 369
- - eius res geſtae. *ib.*
Görlitzenſis ducatus.
- - in eum ſucceſſio loco dotis Eliſabethae, Io. ducis Görl. filiae a Wenceslao imp. promittitur. II, 529. ſeqq.
Gonſaluus, *R. Suprarbiae et Ripacurt.*
- - a Ramonetto Vaſcone interficitur. III, 566. 567

Guido, Flandrenſis comes
- - haec ex nimio animi moerore obiit. *ib.*
- - ipſe a papa excommunicatur. *ib.*
de Guierche-Ville (Antonia) Marchioniſſa
- - concubina Henrici IV. regis Galliae fuit. V, 259
- - eam vxorem ducere voluit Henricus de Sily, comes de la Rocheguyon. *ib.*
Guilielma Magdalena, comitiſſa Yſenburg.
- - vidua Frid. Guil. comitis in Hohenſolms tutelam liberorum ſuorum habuit. V, 581
Guilielmus Albertus, dux Saxoniae
- - cum Ernesto, duce Saxoniae de tutela pactum conſtituit. V, 471
Guilielmus Amadeus, comes Geneuenſis.
- - in eius pactis dotalibus cum Agnete Sabaudica initis quidnam promiſſum fuerit. III, 128
Guilielmus Anhaltinus
- - donationem propter nuptias ſponſae ſuae Sophiae Auguſtae Naſſou. conſtituit. III, 183
- - dotalitium eidem determinat. *ib.* 404
- - dotem qualem ei ſponſa attulerit. II, 584
Guilielmus, Aquitaniae dux
- - vxorem Mathildem domo expulit IV, 131
Guilielmus, Arauſionenſis princeps.
- - dotalitium vxori ſuae Henricae Mariae Britann. conſtituit. III, 333
- - quidnam eidem praeterea promiſerit. *ib.* 44
- - per matrimonium. M. Britanniae thronum ſibi ipſi parauit. I, 338. 350
Guilielmus III. Arauſion. princeps
- - de eius tutela poſt patris mortem controuerſiae ortae ſunt. V, 404
- - quomodo hae finitae ſint. *ib.*
- - Gloceſtriae duci Baiulos atque informatores praeficit. V, 134
- - quo iure ſucceſſerit in hoc regno. I, 77
Guilielmus, Arauſionenſis dux
- - quidnam Philippo II. regi Hiſpaniani intuitu filii ſui Caroli opprobrauerit. V, 121
- - dimiſit Annam Mariam, Saxoniae ducis filiam ob adulterium commiſſum. IV, 217
- - Carlottam Borboniam, ducis Monpenſerii filiam demum nupſit. *ib.* 218.
Guilielmus Ambitioſus, Auſtriae dux
- - ex quanam ratione Ludouici M. Poloniae regis filiae impuberi Hedwigi deſponſatus fuerit. I, 446
- - cur hoc matrimonium non conſummauerit. *ib.*
Guilielmus Auſtriacus
- - quomodo ſponſalia cum Hedwige, Poloniae regina, celebrauerit. I, 237

Guilielmus Auſtriacus
- - quomodo Cracouiam aduenieus receptus fuerit. *ib.* 239
- - quisnam ipſi ſponſam interceperit. *ib.* 239

Guilielmus Batauus, German. rex.
- - cum Otto, Traiectinorum antiſtes idemque patruus nondum ſeptennem educauit, tutelamque eius geſſit. VI, 112.

Guilielmus ſenior ſ. Victorioſus, dux Brunſuic.
- - cur tutelam Henrici Brunſuic. non appetierit. V, 513

Guilielmus Brunſuicenſis
- - eius relicti ſeptem fratres quale pactum de ſucceſſione et ducendis vxoribus inierint et an huic ſteterint. I, 394. ſeq.

Guilielmus Conqueſtor
- - num baſtardus fuerit. III, 516. 583
- - patri ſuo in Normanniae ducatu ſuccedit. *ib.* 583
- - eiusdem nepos Stephanus praeripit Mathildi regnum Britanniae. III, 70
- - eius filius Robertus quidnam egerit. V, 126

Guilielmus Erneſtus, dux Saxo-Vinarienſis
- - quidnam in eius cauſſa diuortii cum Charlotta Maria deciſum ſit. IV, 272. 335. V, 620
- - cur eius vxori curator conſtitutus fuerit. V, 620

Guilielmus Frid. marchio Brandeb. lineae Onold.
- - de tutela liberorum ſuorum diſpoſuit. V, 492

Guilielmus Fridericus, princeps Naſſauio-Diezenſis
- - quomodo nepoti ſuo Ioan. Guilielmo Friſoni viam ad ſucceſſionem Arauſionenſem apparauerit. I, 351

Guilielmus Gebennenſis
- - quot millia marcarum argenti poenae loco in contractu matrimoniali Sabaudiae promiſerit. I, 171

Guilielmus, Haſſiae Landgrauius
- - quidnam inter eum eiusque fratrem Balthaſarem de filiabus ſuſtentandis conuentum ſit. II, 591

Guilielmus, Haſſiae Landgrauius.
- - Anaſtaſia Brandeburgica, eius ſponſa quantam dotem attulerit. II, 565

Guilielmus medius, Haſſiae Landgrau.
- - filio ſuo Philippo M. teſtamento tutores conſtituit. V, 525
- - cuinam impuberi deſponſauerit filiam impuberem et ſub quibusnam conditionibus. I, 457

Guilielmus, Hennebergiae comes
- - quamnam dotem ei Anaſtaſia Brandeburgica attulerit. II, 565

Guilielmus, Hennebergiae comes
- - filium quinquennem Florentium Mathildi, Henrici Lotharingiae ducis filiae deſponſat. I, 472

Guilielmus, Iuliacenſis dux.
- - eius filia ob quasnam cauſſas Ioanni iuniori Cliuenſi nupſerit. I, 357
- - quamnam dotem eadem ſponſo ſuo intulerit. II, 609
- - quaenam dos eius ſponſae, Sybillae Brandeburgicae conſtituta fuerit. *ib.* 564
Guilielmus, Iuliaci et Cliuiae dux.
- - num cum Ioanna, Henrici II. Nauarrae regis filia impubere inuitis huius parentibus matrimonium contraxerit. I, 460
- - cur non hanc ſed Ferdinandi I. imperatoris filiam vxorem duxerit. *ib.*
- - ſororem ſuam Annam, Henrico VIII. regi Angliae quomodo elocauerit. II, 579
- - eiusdem filia Maria Eleonora, Alberto Friderico, duci Boruſſiae nupta qualem dotem obtinuerit. *ib.*
Guilielmus (Ioannes) dux Iuliacenſ.
- - quidnam inter eum et Philippum Badenſem in pactis dotalibus conuentum ſit. III, 183. 217
Guilielmus, Loewenſteinenſis comes
- - quale pactum cum Sophia Hohenloica inierit. III, 267
Guilielmus Ludouicus, dux Wurtenberg.
- - poſt eius mortem de paruuli filii tutela lis orta eſt. V, 546.
Guilielmus Mauritius, comes in Solms-Braunfels.
- - tutor comitum in Solms-Roedelheim vna cum eorum matre fuit. V, 580
Guilielmus Mauritius, princeps Naſſouienſis.
- - poſt mortem ipſius coniux tutelam filii ſuſcepit. V, 558
Guilielmus, Miſniae marchio
- - eius vxor Eliſabetha de dotalitio inueſtitur. III, 249
Guilielmus, Montipellerienſ. princeps.
- - Mathildem, Emanuelis Conſtantinopolitani imperatoris filiam ab Alfonſo II. rege Arragoniae etc. repudiatam atque indotatam conſenſu procerum duxit vxorem. II, 478
Guilielmus, marchio Montisferrat.
- - ſponſae ſuae Iſabellae donationem propter nuptias conſtituit. III, 186
Guilielmus, Montisferratenſis marchio
- - eius filiae Blancae Carolo I. duci Sabaudiae nuptae quaenam dos conſtituta fuerit. II, 524
Guilielmus I. Naſſoniae princeps.
- - quosnam comitatus per vxorem obtinuerit. I, 350
Guilielmus Pictauienſ. comitis, eiusdem nominis filius primogenitus
- - inſurgens patri poenas dedit. V, 140

Guilielmus, Pontini comes
- - quidnam per vxorem ſuam in dotem obtinuerit. II, 475
Guilielmus, dux Saxoniae
- - eius filia deſponſatur impuberi. I, 457
Guilielmus, dux Saxo-Vinarienſis.
- - de tutela liberorum teſtamento diſpoſuit. V, 470
- - id quod absque effectu fuit. *ib.*
Guilielmus III. dux Sax. dictus fortis
- - eius matrimonium cum Cath. de Brandenſtein. II, 59. 586. 592 V, 221
- - ei dotalitium conſtituit. III, 239
- - prima eius vxor fuit Anna Alb. II. imp. filia. II, 550. ſeqq. 586. 591. ſeqq.
- - cum ea non bene vixit. *ib.* 552. V, 221
- - Thuringiam in terrarum diuiſione vt et terram orientalem nec non Franconiae partes obtinet. II, 550
- - inſignem dotem cum Anna vxore ſua nanciſcitur. *ib.*
- - in huius pignus accipit ducatum Luxenburg. etc. *ib.* 551
- - ei conſtituit donationem p. n. III, 179
- - filiam Catharinam impuberem deſponſat Henrico Münſterbergenſi duci. I, 462
- - eius matrimonium cum Anna Auſtriaca infelix fuit. I, 341
Guilielmus, comes Saynenſ. et Witgenſt.
- - morgengabam vxori ſuae Annae Ottil. conſtituit. III, 156
- - nec non donationem pr. n. *ib.* 192
- - dotem ei quandem intulerit. II, 582
Guilielmus, princeps Narbonenſ.
- - matrimonio ſibi iungit Mathildem Eman. imp. Conſtantinop. filiam. IV, 60
Guilielmus II. rex Siciliae
- - poſt eius mortem Tancredus Rogerii III, filius naturalis vtramque Siciliam inuaſit. III, 590
Guilielmus, Siciliae rex
- - dotalitium vxori ſuae Ioannae conſtituit. III, 328. 213
Guilielmus, ſpurius filius Ottonis I. imperatoris
- - archipraeſul Moguntinus ordinatur. III, 632
Glimpelia (Catharina)
- - concubina comitis Yſenburg. extitit. II, 105
Gundacarus (Thomas,) comes de Staremberg.
- - ducit fratris viduam vxorem. I, 515
Gundebaldus, Burgund. rex
- - eius filia Chrotildis cuinam deſponſata fuerit. III, 13. 127
Gundeberga, Regina Longobardor.
- - Chrotarium coegit, vt ſe ei maritum addiceret. V, 312

Gundobaldus, filius natur. Clotarii I. R. Francor.
- - eum pater agnoſcere non vult. III, 616. V, 243
Gundling (Nic. Hier.)
- - notatur. III, 96
Gundobadus R. Burgund.
- - ei ſucceſſit filius Sigismundus in regno. V, 137
Gunnilda
- - primum concubina, deinde vxor Richardi I. R. Angl. fuit. V, 282
Guntchram R. Gall.
- - matrimonium conſcientiae cum ancilla ſua iniit. II, 384
- - diuortium cum Marchitrude fecit. IV, 107
- - filios naturales reliquit. *ib.* V, 245
- - per haſtae traditionem Childebertum ſibi ſucceſſorem deſignauit. IV, 435. 496
- - hanc adoptionem reuocauit. *ib.*
- - poſtea eam renouauit. *ib.*
Guntharius, filius Clotarii I. R. Fr. III, 435
Guntharius, Archiepiſcopus Colon.
- - Lothario, R. Lotharing. auxilio eſt in cauſſa diuortii cum Thietberga. IV, 286. 291. ſeqq.
Guntherus, comes Schwarzburg.
- - cum Henrico iun. de tutela pactum init. V, 564
Guntherus, comes Schwarzburg.
- - cum filio ſuo Henr. de alimentis diſceptat. V, 35
Guntherus, comes Waldecenſ.
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. V, 565
- - poſt eius mortem de tutela filii impuberis lis orta. *ib.*
Guſmania (Ludouica Franciſca) Ioannis IV. regis Luſitan. vxor.
- - tutelam filii Alfonſi geſſit. V, 353
Guſmannia (Ximena)
- - concubina Alfonſi VI. R. Caſtellae extitit. V, 227
Guſmannia (Eleonora)
- - concubina Alfonſi XI. R. Caſtell. et Leg. fuit. V, 228
- - eius fata. *ib.*
- - eius filius Tollius. *ib.* 229
Guſtauus Waſa, R. Suecor.
- - viduis et virginibus nobil. honeſtis viris nubere permittit. II, 151
Guſtauus, comes Saynenſis
- - ei conſtituit Leopoldus imperator tutorem. V, 97. 99
Guſtauus I. rex Suecorum.
- - eius matrimonium cum illuſtri virgine Margaretha in Laholm etc. II, 77
- - filii eius. *ib.*
Guſtauus Philippus Veldentinus
- - clandeſtinum matrimonium cum femina, nomine, de Nagel contraxit. III, 649. V, 109
- - eius res geſtae perhibentur. V, 109
- - contra patrem rebellat. *ib.*
- - eius mors. *ib.* 110

Guſtauus Samuel Leop. Palatinus comes, Bipont. lin.
- - vxorem duxit Ludou. Dorotheam Hoffmanniam. II, 87. IV, 243. 343
- - huic matrimonio adgnati sereniſſimi ſeſe oppoſuerunt. II, 87. IV, 244
- - catholicae religioni fuit addictus. IV, 243
- - A. 1707. Dorotheam Veldentinam principem legitimo ſibi ſociauit matrimonio. *ib.*
- - cur hanc coniugem dimiſerit. *ib.* et 343
- - Papa hoc diuortium confirmat, ſed minus recte. *ib.* 243. 343
- - poſt eius mortem a ſucceſſore in prouincias Hoffmanniae quaeſtio ſtatus mota, et dotalitium denegatum eſt *ib.* 244

Guuin (Eleonora)
- - concubina Caroli II. R. M. Britann. fuit. V, 292

H.

Habertus, filius natur. Roberti R. Ital.
- - Tuſciae princeps extitit. III, 590

Habitatio
- - num faciat ſubditos. II, 430. ſeqq. 434

Habitus corporis
- - eius in conſummandis illuſtrium matrimoniis ratio habetur. I, 156

Haco, filius natur. Heraldi R. Norweg.
- - rex Norwegiae declaratur. III, 588

Hadingus, rex Danorum
- - cur filiam ſuam priuato cuidam in matrimonium dederit. II, 148
- - eius fata. *ib.*

Hamiltonius, dux Caſtri etc.
- - tutelam Iacobi VI. Scotiae exigit. V, 327

Hamiltonius (Iacobus)
- - maritus Mariae Scoticae Iac. II. filiae fuit. IV, 208

Hanno
- - apud Cathaginenſes quomodo et ſub quarum nuptiarum praetextu regnum inuadere conatus fuerit. I, 383

Hanouienſes comites
- - in eorum familia exempla tutelarum occurrunt. V, 569. ſeqq.
- - tutela materna aeque ac teſtamentaria et legitima in illa locum habuit. *ib.*

Haquinus, rex Norwegiae
- - eius mater ancilla num fuerit. II. 79. ſeqq.

Haraldus, Cantaurienſis
- - quisnam ei regnum Angliae praeripuerit. III, 584

Haraldus, rex Norwegiae et Angliae
- - num filius Canuti, regis Angliae ſuppoſitus fuerit. III, 587

Heraldus, rex Norwegiae et Angliae
- - filius naturalis fuit. *ib.* et 516
472
- - num matrimonium inaequale inierit cum Thora ancilla ſua. II, 79. V, 300
- - patri ſuo in Angliam ſucceſsit. III, 587
- - filium naturalem habuit. *ib.* 588
Harcurtia (Ioanna) comteſſe de Tancarville.
- - matrimonio iungitur Renato II. Lothar. duci. II, 523
- - a coniuge ſuo cur ſeparata. IV, 350
In Harem (Guil. Baro)
- - filius natur. Erici II. Iun. lineae Calenberg. fuit III, 649.
Haro (Lud. de) princeps Fontarabiae
- procurator matrimonialis Philippi IV. regis Hiſpaniae fuit. II, 300
Hartenſtein
- - dotis loco a quonam aſſignatum. II, 476
Haſſiae Landgrauii
- - quinam ex ratione ſtatus inierint matrimonia. I, 347
Haſſiaca domus
- - in ea obuenit exemplum matrimonii ad legem Morganaticam. II, 123
- - dos quanta data filiabus ſereniſſ. Landgrau. *ib.* 572. III, 24
- - in ea occurrunt exempla tutelarum V, 521
- - antiquiore tempore in ea obtinuit tutela legitima. *ib.* et 646
- - obſeruantur etiam recentioribus temporibus in ea exempla maternae tutelae. *ib.* 524. VI, 77
- - in ea non minus tutela teſtamentaria locum habuit. V, 525. ſeqq.
- - tutelam comitum Waldeccenſ. ſibi vindicat. *ib.* 565
- - in ea exemplum tutelae maternae occurrit, quae ab imperatore confirmata non eſt, nec confirmatio illius petita eſt. VI, 77
- - in ea tutores ab imperatore non confirmantur *ib.* 78. 79. 81
Hatburgia, Etwini, Alſtetenſis Dynaſtae filia.
- - poſt prioris mariti obitum in monaſterium ſeſe contulit. III, 631. II, 29. IV, 304.
- - eam ſubduxit Henr. Auceps, matrimonioque ſibi iunxit. IV, 305
- - in monaſterium cur reducta; *ib.* 308
Hauiſa, coniux Ioannis ſine terra R. Angl.
- - diuortium ab ea fecit Ioannes R. IV, 183.
Hazemburg (Ioan. de)
- - quasnam actiones contra Ioannem Bielck de Korniez inſtituerit. III, 51
Hebraei
- apud eos occurrunt matrimonia inaequalia. II, 134

Hebraei
- - morgengaba apud eos obtinuit. III, 101. ſeqq.
- - in miſerrimam ſeruitutis conditionem liberos ſuos detrudere potuerunt. V, 18
Heburnus (*Iacobus*) *Bothwelliae comes.*
- - a priore coniuge diuortium fecit, et Mariam Scotiae reginam duxit vxorem. IV, 210. ſeqq.
Hector, *filius natur. Ludouici II. ducis Borbon.* III, 533
- - *Ioann.* II. III, 535
Hedwigis, *ſponſa Woldemari III. R D.*
- - ei conſtituitur dotalitium. III, 319
Hedwigis, *filia Lud. R. Polon.*
- - vxor Iagellon. Lithuanor. principis extitit. II, 178
- - Poloniae regnum marito ſuo affert. III, 74. ſeqq.
- - ſub quibusnam conditionibus in reginam Poloniae recepta fuerit. I, 236
- - ex conſenſu procerum Iagelloni M. Duci Lithuanor. nubit. I, 237
- - an ad hoc matrimonium ineundum fuerit compulſa. I, 237. ſqq.
- - ſponſum ſuum eo induxit, vt relicta paganorum ſuperſtitione, Chriſtum profiteretur. II, 178. 198
Hedwig Maria, *Lauenburg.*
- - vxor Hannibalis Gonzagae fuit. II, 206
Hedwigeria (*Anna Sab.*)
- - vxor ducis Mombelgard. extitit. II, 100. III, 650
- - comes de Sponeck ab imp. declaratur. II, 100
Hedwig Eleonora, *Regina Suec.*
- - tutelam filii ſui Caroli XI. geſſit. V, 398
- - quanam ſubſcriptione in edictis vſa ſit. *ib.* 399. ſeqq.
Hedwigis Sophia, *Brandeburg.*
- - tutelam Guilielmi VII. Caroli Philippi et Georgii Landgrau. Haſſ. geſſit. V, 525
- - ſine contutore et confirmatione caeſarea per plures annos omnia ſuperioritatis iura adminiſtrauit. VI, 78
- - eam etiam tutricem agnouit imperator. *ib.*
ab Heiſenſtain (*Eberhard*)
- - eius filiis minoribus poſt mortem ab epiſcopo Herbipol. tanquam domino directo tutor conſtitutus eſt. V, 608
Helena Graeca
- - num. Ottonis III. ſponſa et ab eo repudiata fuerit. IV, 6
Helena, *Adolphi Cliuenſis ducis filia.*
- - Henrico, Brunſuicenſi duci nupta, quidnam in dotem ei attulerit. II, 574
Helena Luxenburg.
- - pacta dot. init cum Iano Sabaudo. III, 36
- - ei dotalitium conſtituitur. *ib.* 339
- - pacta dotalia init cum Iano Sabaudo. III, 36

Helena, Alberti I. Elect. Sax. coniux.
- - nomine filii minoris poſt mariti mortem diploma ſubſcripſit. V, 442
- - num tutrix filii ſui fuerit. *ib.*
Heliogabalus, imp. Rom.
- - partum fuiſſe adulterinum fertur. III, 561
- - in imperio Rom. ſucceſſit. *ib.*
- - abſciſſis licet ſibi genitalibus adoptauit Alexandrum. IV, 425. 487. ſeqq.
Henrica Aemilia, princeps de Naſſou. Diez.
- - filii ſui Henrici Caſimiri tutelam geſſit. V, 558
Henrica Maria, Caroli I. Angliae regis vxor.
- - ei variae conditiones intuitu religionis catholicae conceduntur. II, 193
- - eius nuptiae non ſolum regem ad religionis mutationem commouerunt, ſed quoque poſt innumeras exinde ortas in Anglia turbas, eidem et regni et capitis iacturam conciliarunt. *ib.* 181
- - de eius matrimonio viuo adhuc Iacobo I. R. Angliae tractatum eſt. *ib.* 92
- - quidnam inter eam et ſponſum de liberis educandis conuentum ſit. V, 8
- - immenſam dotem a patre nanciſcitur. II, 482. ſeqq.
- - dotalitium quodnam ei conſtitutum ſit. III, 294
Henrica Maria, Caroli I. regis Magnae Britanniae filia.
- - ei Guilielmi, Arauſionenſis principis ſponſae dotalitium conſtituitur a ſponſo. III, 44
- - in quonam illud conſtiterit. *ib.* 333
Henrica Maria, Philippi, Aurelian. ducis vxor.
- - eius poſteri ad Magnae Britanniae regnum praetenderunt. II, 194. ſeqq.
Henrica Sabaudica
- - ei dotalitium Carolus, Lotharingiae dux promittit. III, 350
Henricus Auceps, dux Saxoniae et inter imperatores I.
- - filium naturalem num reliquerit. III, 631
- - Hatburgim monialem ex coenobio eduxit. *ib.*
- - a Sigismundo Halberſtadienſi epiſcopo ad ſynodum eandem ob cauſſam euocatus, et poſtea banno notatus. *ib.* et IV, 307
- - ſed ad Conradum I. regem properauit, ab eoque diſpenſationem petiit. *ib.* et II, 9
- - Hatburgim ſibi copulauit. II, 9. IV, 305
- - cur eandem in monaſterium reduxerit. III, 631
- - filium ex Hatburgi reliquit. III, 631. IV, 308
- - dotalitium vxori Mathildi conſtituit. III, 219

Hen-

Henricus II. imperator Rom. Germ.
- - eius matrimonium virgineum cum Cunigunda praedicant catholici. II, 363
- - qui tamen refutantur. *ib.* 364
- - inter ſanctos refertur. *ib.* 363

Henricus III. imperator
- - deſponſat filiam ſuam impuberem I, 442

Henricus IV. imperator
- - ſub tutela materna fuit. VI, 21. 30. 38
- - num ad conſequentiam haec tutela trahenda ſit. *ib.*
- - mater a ſtatibus imperii ea priuatur *ib.*
- - filiam ſuam Ptolomaeo deſponſat. II, 533
- - diuortium cum Bertha facturus, cauſſam ad principes defert. IV, 308
- - huius intuitu maxima promiſſa facit archiepiſcopo Moguntino. *ib.* 309. ſeqq.
- - filium ſuum Conradum, iam regem Romanum deſignatum carceri mancipauit. V, 25. 105
- - eum ſecundogenitus filius de regno deiicit. *ib.* 105

Henricus V. imper.
- - quamnam cum magnatum conſilio duxerit vxorem. I, 223
- - virginem quinquennem, Henrici Anglorum regis filiam in coniugem ambit. I 413
- - quaenam caeremoniae in eius deſponſatione vel conſecratione adhibitae fuerint. *ib.* 413
- - quando, vbinam et quomodo has nuptias celebrauerit. *ib.* 414
- - eum pater Henricus IV. imp. regem facit reprobato Conrado primogenito. V, 105
- - patrem de regno deiicit. *ib.* 106

Henricus VI. imperator.
- - Conſtantiam ex ratione ſtatus recipit vxorem. I, 302
- - eius filius Fridericus num ſuppoſitus partus fuerit. III, 479
- - Apuliam ſui iuris facit. *ib.* 591
- - moriens cuinam filium ſuum commendauerit. V, 325

Henricus VII. imperator.
- - ipſius filius Ioannes quomodo ſibi Bohemiae regnum adquiſiuerit. I, 333. III, 476
- - filium naturalem procreauit. III, 634
- - Ioanni filio, regi Bohemiae tutorem et gubernatorem conſtituit. IV, 421. VI, 111
- - duci Lotharingiae et Brabantiae Henrico I. tutelam minorum vaſallorum tribuit. V, 606

Henricus, Romanorum rex, filius Friderici II. imp.
- - eum concitat Gregorius IX. Pontifex Rom. V, 106
- - contra patrem rebellis fit. *ib.*
- - iuſſu patris cuſtodiae mancipatur. *ib.*
- - in Apuliam mittitur, ibique moritur. *ib.*

Henricus I. Angliae rex.
- - qualem legem circa matrimonia procerum ſuorum promulgauerit. I, 281
- - concubinis vſus eſt. V, 282
- - poſt eius mortem ſucceſſionem Mathildi, filiae ſuae competentem praeripuit Stephanus Bleſenſis. III, 70
- - filiam ſuam Mathildem Henrici V. imp. viduam ex ſtatus ratione Godofredo Plantagenetae Andegauenſ. comiti iungit. I, 325. ſeqq. §. 31.

Henricus II. Angliae rex
- - plurimas feminas dilexit. V, 283
- - cum vxore Eleonora contentus non fuit. *ib.* et 135
- - eius filius primogenitus Henricus eum ad mortem vſque perſecutus eſt. V, 58. 127
- - nec non reliqui filii aduerſus eum rebelles euadunt. *ib.*
- - patri conciliantur. *ib.* 128
- - Henricus iunior, eius filius arma rurſus arripit. *ib.* 130
- - a quibusnam regibus et in qua controuerſia arbiter imploratus ſit. I, 23
- - eius in hac re ſententia. I, 24. §. 20.
- - per arbitros controuerſias cum Philippo II. Francor. rege definiri conuenit. I, 25
- - arbiter eligitur ab Aldefonſo Caſtellae et Sanctio Nauarrae regibus. I, 25
- - quasnam cum vxore Eleonora Guiennae et Pictauienſ. ducis filia obtinuerit prouincias. I, 326. §. 32.
- - Henricum filium ſuum primogenitum in cunis deſponſat Ludouici VII. Galliae reg. filiae. I, 436
- - filio ſuo Richardo Aquitaniae principi deſponſat Adelam Gallor. regis filiam. I, 237
- - ex quanam ratione hoc matrimonium non fuerit conſummatum. *ib.* et IV, 182

Henricus III. Angliae rex.
- - Margaretha Francica quamnam dotem ei attulerit. II, 532. ſeqq.

Henricus IV. Angliae rex.
- - quidnam in eius contractu matrimoniali cum Anna Cliuenſi inito conſtitutum ſit. III, 207
- - nec non de dotalitio filiae ſuae Blanchae a Ruperto, Romanorum rege aſſignato. *ib.* 392

Henricus V. Angliae rex.
- - ſub quanam conditione Caroli VI. Gallor. regis filiam Catharinam vxorem duxerit. I, 327
- - adoptatur a Carolo VI. rege Galliae. IV, 499

Henricus VI. Angl. rex.
- - cur in ſe deſponſando Margaretham regis Siciliae filiam comitis Armagnaci filiae praetulerit. I, 328

Henricus VII. Angl. rex.
- - quomodo ad regnum Angliae peruenerit. III, 72
- - in tabulis matrimonialibus inter Maximilianum I. imp. atque eum de deſponſandis inuicem Carolo Auſtriae Archi-duce cum Maria filia ſua quidnam definitum ſit. *ib.* 212. IV, 34
- - quale dotalitium ſponſae filii ſui Arthuri conſtituerit. III, 292
- - cur nuptiae filiae ſuae Mariae cum Carolo, principe Caſtellae effectum non habuerint. IV, 35. ſeqq.
- - ex quanam ratione Eduardi IV. filiam primogenitam vxorem duxerit et quaenam diſſidia in regno per hoc matrimonium compoſuerit. I, 328. ſeq. 374. III, 72
- - filiam ſuam Scotorum regi Iacobo IV. dat vxorem et hoc modo vtrumque regnum vnit. I, 368. §. 98.
- - in eius tractatibus matrimonialibus de matrimonio Eliſabethae Hiſpan. quidnam concluſum fuerit. III, 37

Henricus VIII. Angl. rex.
- - multa ratione ſucceſſionis in feminarum fauorem diſponit. I, 74. et 75
- - ſponſalia ſub formula de praeſenti celebrat. I, 144. ſeq.
- - ſorori ſuae Mariae dotem conſtituit inſignem. II, 483. III, 37
- - legem tulit, ne quis abſque eius conſenſu feminam regii generis principem et extraneam duceret vxorem. I, 283. §. 72.
- - cur eius filia Iacobo IV. Scotiae regi nupſerit, et an finis huius matrimonii obtentus fuerit. *ib.* 330
- - cur poſt obitum fratris non niſi X. menſibus elapſis titulum principis Walliae conſecutus ſit. I, 500
- - fratris viduam vxorem ducere a papa diſpenſatur. *ib.*
- - an huic diſpenſationi Cardinales et theologi ſe oppoſuerint. I, 501
- - an beneficio huius bullae, minorennis adhuc cum fratris filia iunctus fuerit. *ib.*
- - an maiorennis hoc matrimonium ratihabuerit. *ib.* 501. ſeqq.
- - an ad hoc matrimonium praetextus non ſecutae copulationis carnalis ſecutus fuerit. *ib.* 502
- - num hoc matrimonium eccleſiae Anglicanae funeſtum fuerit. *ib.* 516. ſeqq.
- - fratris Arthuri viduam Catharinam Hiſpan. duxit vxorem. II, 4. 16. IV, 185. ſeqq.
- - de diuortio cum ea cogitauit. IV, 185. ſeqq.
- - hanc cauſſam ad epiſcopos detulit. *ib.* 188. ſeqq.
- - Clemens VII. P. R. in hac re illi ſeſe grauiter oppoſuit. *ib.*
- - comitia regni pro examinandis diuortii cauſſis rex conuocat, quae

tamen; pontifice cauſſam ad ſe vocante, effectu fuerunt deſtituta. *ib.* 189
- - eius coniugium cum Cath. in comitiis regni inceſtuoſum declaratum. *ib.* 199
- - rex morae pertaeſus, Annam Bolenam duxit vxorem, quod matrimonium non fuit diuturnum. *ib.* 199. 200
- - Annam Bolenam, coniugem ſuam tanquam adulterii ream ad mortem fecit condemnari. II, 457 IV, 200
- - ſub eo lex lata, ne quis ſub graui mulcta Romam quacunque de cauſſa prouocaret etc. *ib.* 200
- - altero poſt mortem Annae Bol. die Ianam Seymour duxit vxorem. *ib.* 202
- - hanc puerperam altero anno amiſit. *ib.*
- - Annam, Ioannis III. Cliu. duc. filiam ſibi deſponſauit. II, 579. IV, 202
- - ab hac paulo poſt abalienatus eſt. *ib.*
- - eius coniugium cum Anna Cliu. in eccleſ. ſynodo nullum declaratum. *ib.* 203
- - Catharinam Howardam adamare coepit. *ib.* 203
- - hanc duxit vxorem. *ib.* 204
- - hanc adulterii ſuſpectam Parlamento reliquit. II, 458
- - ſeuere caſtigat filium Eduardum VI. Walliae principem. V, 131.
- - in concubinatu vixit cum Eliſabetha Blount. *ib.* 288
- - moriturus filio ſuo Eduardo VI. tutores conſtituit. *ib.* 384
Henricus, Aurelianenſis dux vid. *Henr. II. R. G.*
Henricus, dux Bauariae, Ottonis M. frater.
- - num matrimonium inaequale inierit. II, 136
- - eius liberi exhibentur. *ib.*
Henricus XIII. Bauar. Dux.
- - ipſi deſponſatur Ioanna Bohemiae regis filia nouennis. I, 488
- - teſtamento filio ſuo tutorem conſtituit. V, 440
Henricus Borbonius, Nauarrae rex.
- - inter eum et Caroli IX. Gallor. regis ſororem fraudulento conſilio nuptiae contrahuntur. I, 397. ſeqq.
Henricus, Brabantiae dux, Godefridi, Brabant. ducis filius.
- - quidnam in eius pactis dotalibus cum Mathilde, Philippi Flandriae comitis nepte initis contineatur. II, 514
Henricus iunior, Brabantiae dux.
- - qualia iura ei ſponſa ſua in dotem attulerit. II, 548
Henricus, Brunſuicenſis dux.
- - eius ſponſae Helenae Cliuenſi quaenam dos promiſſa fuerit. II, 574
Henricus iunior, Brunſuico - Luneb. dux.
- - quaenam donatio propter nuptias

- - tias Margarethae Sax. ſponſae ſuae conſtituta ſit. III, 194.
- - tutores ei ab auo dantur. V, 513
Henricus ſenior, dux Brunſuic.
- - quidnam inter eum nomine filii ſui Henrici iunioris et Vdalricum ducem Wurtenbergenſem nomine ſororis Mariae in pactis dotalibus conuentum ſit. III, 140. ſeqq.
Henricus iunior, dux Brunſuico-Guelph.
- - quaenam morgengaba eiusdem ſponſae conſtituta ſit. III, 140. ſeqq.
- - in concubinatu cum Eua Trottia vixit. V, 222
- - de tutela liberorum cum Guilielmo, duce Brunſuic. init. V, 541
Henricus, Burgundus
- - per matrimonium Luſitaniam dotis loco obtinet. I, 316
Henricus II. Campaniae comes
- - ex quanam ratione cum Namurci comitis filia vix vnum aetatis annum agente ſponſalia contraxerit. I, 473
Henricus Cardinalis, Luſitan. rex
- - comitia ad definiendam ſucceſſionem conuocat. I, 68
- - eo mortuo controuerſiae de eius ſucceſſione oriuntur. III, 604
Henricus Caſimir, princeps Naſſou.
- - tutelae maternae poſt patris mortem ſubfuit. V, 559
Henricus III. Carinthiae dux
- - Henricum, Engelberti III. comitis Lauantii et Ortenburg. etc. filium adoptat. IV, 453
Henricus I. rex Caſtellae
- - Mafaldam Luſitanam dimiſit. IV, 92
- - eius fata. III, 60
- - quisnam ei in regno ſucceſſerit. *ib.*
Henricus II. rex Caſtellae
- - cur ſuo filio minori Beatricem, Ferdinandi, regis Luſitanniae filiam deſponſauerit. I, 364
- - ſub quibusnam formulis et in quanam controuerſia ad Carolum Francorum regem compromiſerit. *ib.* 30
- - partum ſuppoſitum cur admiſerit. III, 463
Henricus III. rex Caſtellae
- - ipſius filia Maria cuinam poſt eius mortem cum ſpe regni deſponſata fuerit. I, 316
- - eius matrimonium cum Catharina Lancaſtrienſi Galli impedire intendunt. I, 321
- - hoc nihilominus perficitur. *ib.* 322
- - de tutela filii ſui Ioannis teſtamento diſponit V, 539
Henricus IV. rex Caſtellae
- - partum ſuppoſitum admittit. III, 65
- - Blancam vxorem ſuam dimiſit. IV, 99
- - in concubinatu vixit. V, 235
- - ipſo conſcio Bertrandus Cueua ad

- - ad coniugis ſuae familiaritatem admiſſus. *ib.*
- - inſanis amoribus occupatur. *ib.*
Henricus, filius Ioannis, Caſtellae regis
- - tutelae ſubfuit poſt patris obitum. V, 355
Henricus, Eduardi I. Angliae regis filius
- - quaenam dos ei cum ſponſa ſua promiſſa ſit. II, 515
Henricus, Engelberti II. comitis Lauantii et Ortenburg. etc. filius.
- - ab Henrico III. duce Carinthiae adoptatur. IV, 453
- - ex hac adoptione in ducatu ſuccedit. *ib.*
H*enricus, Erbicenſ. comes*
- - ipſi detrectatur nata ducis Borbonii, niſi ante conſenſum regis Anglorum accepiſſet. I, 282
H*enricus Franciſcus, princeps Mansfeld.*
- - curator agnati ſui fuit. V, 578
- - cum fratre ſuo, Franciſco Maximiliano ſub tutela materna poſt patris mortem fuit. *ib.*
Henricus Fridericus, comes Hoben*loic.*
- - quamnam dotem ſorori ſuae Euae Chriſtinae vnacum fratre promiſerit. II, 596
Henricus II. Gallorum rex
- - per coniugem ſuam qualem dotem acceperit. II, 544
- - quidnam in pactis dotalibus a Philippo II. rege Hiſpan. filiae ſuae Iſabellae ſtipulatus fuerit. III, 171
- - coniugem Catharinam regentem in ſua abſentia declarat. V, 364
- - concubinis vtitur. V, 254. 251 253
- - cauſſam cum Carolo V. Germaniae principum iudicio committit. I. 40
- - dotalitium coniugi ſuae Catharinae conſtituit. III, 309. V, 254
- - Ioannam regis Nauarrae filiam Antonio Duci Vindocinenſi ex ſtatus ratione deſponſat. I, 324. §. 28.
- - liberos naturales relinquit. III, 529. 623. V, 255
Henricus III. Gallorum antea Polon. rex
- - ei attribuuntur multae concubinae V, 256
- - quidnam in eius pactis dotalibus cum Ludouica Lotharing. de dote definitum ſit. II, 510
- - vt et de vaſis, iocalibus etc. III, 42
- - quale dotalitium eidem conſtituerit. *ib.* 312
H*enricus IV. Gallor. rex.*
- - contra conſuetudinem introductam iubet, vt ipſius ſoror per ſacerdotalem copulam in ipſius cubiculo iungeretur cum ſponſo ſuo. I, 202. ſeq.
- - dotem ſorori ſuae conſtituit. II, 545

Henricus IV. Gallor. rex
- - quasnam qualitates requiſiuerit in femina ſibi deſponſanda. I, 297
- - dotalitium vxori ſuae Margarethae conſtituit. III, 313
- - diuortium facit cum Margaretha vxore ſua. II, 289. IV, 270. 278
- - aliud matrimonium per procuratorem cum Maria de Medices init. II, 290
- - plures concubinas alit. V, 256 272
- - dotalitium eidem aſſignat. III, 313
- - quidnam de eius nuptiis cum Maria conuentum ſit. III, 242. **
- - in pactis dotalibus quidnam eidem promiſerit. III, 43
- - qualem dotem ei vxor attulerit. II, 487. 511
- - cuinam filiam ſuam primogenitam impuberem deſponſauerit. I, 422
- - amore Gabrielidis d'Etrées capitur. IV, 171. V, 261. 267
- - filios ex ea natos ad ſucceſſionem regni vocare voluit. V, 264
- - quisnam hoc ei diſſuaſerit. *ib.*
- - filium ſuum naturalem Caeſarem Vindocinenſem ex Gabrielide d' Eſtrées natum legitimat. IV, 545. V, 265
- - Gabrielidem legitimam ſibi vxorem copulare ſtudet, ſed morte eius impeditur. V, 264
- - liberos naturales quotnam reliquerit. *ib.*
- - quamnam filio ſuo vix trienni deſponſauerit vxorem ſexennem et an poſt annos nubiles fuerit conſummatum hoc matrimonium. I, 434

H*enricus VI. Gallorum rex*
- - quamnam ſponſam per nuptias expetiuerit. IV, 451. 452

H*enricus II. Glogouienſ. dux*
- - ſponſalia cum impubere contrahit. I, 461

H*enricus, Guiſiae dux*
- - diuortium facit cum vxore ſua. IV, 179

H*enricus Puer*, H*aſſiae Landgrau.*
- - ius primogeniturae introducere tentat. V, 109
- - quisnam eidem ſe oppoſuerit. *ib.*
- - illi adſiſtit imperato. *ib.*

H*enricus Ferreus*, H*aſſiae Landgrauius.*
- - quale pactum cum fratre Ludouico de ſucceſſione et diuiſione terrarum inierit et an vterque huic pacto ſteterit. I, 394
- - fiilium Wilhelmum impuberem deſponſat impuberi. I, 459
- - vxorem ſuam dimittit. IV, 277

H*enricus III.* H*aſſiae Landgrauius.*
- - tutelam agnatorum ſuorum ſuſcipit. VI, 79
- - eius filiae, Ioanni iuniori, duci Cliuiae nuptae, quamnam dotem contulerit. II, 572

Henricus, Hennebergiae princeps
- - eius filia a Friderico, Landgrauio Thuring. domum cur miſſa. II, 607
- - quaenam dos eius ſponſae promiſſa fuerit. *ib.* 606

Henricus XII. Henneberg. princeps
- - eius ſponſa Iuditha quidnam ei dotis loco attulerit. II, 604

Henricus XIII. Henneberg. princeps.
- - eius filiae, Alberto, Noribergenſi burggrauio nuptae quaenam dos aſſignata fuerit. II, 580. ſeqq.

Henricus, Holſatiae comes, praeſul Oſnabrug.
- - audita fratris morte, infulam poſuit, vt legitimam illius liberorum tutelam capeſſere poſſit. VI, 114

Henricus, marchio de Ilburg.
- - eius filius Henricus num partus ſuppoſititius fuerit. III, 474 (u)

Henricus illuſtris, Miſniae Marchio
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. V, 442
- - quonam iure in Thuringiae Landgrauiatum ſucceſſerit. I, 338
- - in matrimonium duxit Eliſabetham Maltitiam. II, 87
- - eiusdem liberos ex hoc matrimonio procreatos ab omni miniſterialis conditionis reſpectu eximit imperator. *ib.*
- - bona, terras diuidit inter filios. *ib.* 88
- - cuinam Auſtriae ducis Leopoldi VII. filiam ſibi iunxerit coniugem. I, 339
- - quemnam ex ſuis filiis Auſtriae proceres ſibi petierint ſucceſſorem. *ib.*
- - an et per quem haec ſucceſſio impedita fuerit. *ib.*

Henricus Largus, Campaniae comes
- - matrimonium eius cum Iolante cur ab rege reſciſſum. I, 250

Henricus Leo, Bauar. dux.
- - in matrimonium duxit Clementiam, Conradi, Zaering. ducis filiam IV, 343
- - ex quanam ratione a priore coniuge ſe ſeparauerit. I, 344. IV. 344
- - eius diuortium firmat Conradus imperator. IV, 344

Henricus Leo, dux Megapolit.
- - quomodo et an per Beatricem vxorem, Dynaſtiam Stargardenſem obtinuerit. I, 348

Henricus, Longueuill. dux.
- - concubinam Iacobam de Viliers dictam habuit. V, 278

Henricus Longus, Dux Brunſuicenſ.
- - cur cum Conradi comitis Palatini filia Agnete inierit matrimonium. I, 344
- - an per hoc matrimonium inclementiam imperatoris ſibi attraxerit et quomodo huius gratiae ſeſe rurſus appropiauerit. *ib.* Nota V.

Henricus, Lotharingiae et Brabantiae dux.
- - ei adiudicat Henricus VII. imp. per decretum principum, vt nomine

mine imperii exerceat tutelam paruulorum. V, 605
Henricus, *Lotharingiae dux*
- - matrimonium init cum Catharina Nauarr. II, 200
- - qualem dotem ab ea acceperit. *ib.* 545
- - dotalitium eidem promittit. III, 350. ſeqq.
Henricus *I. Luſitaniae rex.*
- - eius vxor Thereſia, Alfonſi VI. Caſtiliae regis filia ei adfert regnum Portugalliae. III, 68. 611
- - vxorem ſuam Thereſiam dimittit. IV, 101
- - in concubinatu vixit. V, 238
- - filium naturalem reliquit. III, 546. 602
Henricus, *Marburgenſis Landgrauius.*
- - quomodo comitatum Catinelenbogenſem adquiſiuerit. I, 347. §. 63.
Henricus *Medius, Brunſuicenſ. dux.* vid. Henricus *Brunſuico-Luneburg.*
- - Dux impubes deſponſatur Erneſti Saxoniae Electoris filiae impuberi. I, 459
Henricus, *Megapolitanus dux.*
- - a Saracenis multos per annos in cuſtodia habitus fuit. V, 529
- - eius vxor Anaſtaſia durante captiuitate liberorum educationem et prouinciarum adminiſtrationem habuit. *ib.*
Henricus *III. Mellicenſis dux.*
- - contra patrem Leopoldum Glorioſum Auſtriacum arma ſumit. V, 107
Henricus *I. Miſnenſis marchio*
- - grauidam moriens relinquit viduam. III, 474
- - num poſthumus eius filius fuerit. *ib.*
Henricus *iun. Ruthenus, Miſniae Burggrau.*
- - eius vxor Clara Henrica Brunſuic. quamnam dotem ei attulerit. II, 569
- - qualem dotem ei Anna Pomeran. apportauerit. *ib.* 573
- - donationem propter nuptias Annae Pomeran. conſtituit. III, 155
Henricus, *Miſniae Marchio*
- - quo titulo inſignitus fuerit. I, 122
Henricus, *Munſterbergenſ. dux*
- - deſponſatur Catharinae Saxoniae ducis filiae. I, 462
Henricus, *Munſterbergenſis dux.*
- - eius ſponſa Vrſula Brandenburgica quomodo elocata ſit. II, 565
Henricus, *Namurci comes*
- - filiam vix vnum aetatis annum agentem cur et cuinam deſponſauerit. I, 473
- - repudiat Agnetem, Ottonis Geldriae comitis filiam. IV, 62
Henricus *Nauarrenus.*
- - ob quamnam cauſſam Margaretham Franciſci I. filiam vxorem duxerit. I, 320. §. 23.
- - an hoc matrimonium ad ſuppri-

primendos Hugonottos occaſionem dederit. I, 320
- - eius nuptiae cum dicta Margaretha infauſtae fuere. III, 180
- - quamnam dotem ab ea nactus ſit. *ib.* 509

Henricus I. Nauarrae rex.
- - quanam ex ratione Ioannam filiam infantem Angliae regis filio infanti deſponſauerit. I, 460
- - filiae ſuae ſucceſſionem in regnum Nauarrae promittit. II, 515. III, 80

Henricus II. Nauarrae rex
- - an eius filia impuber contra ipſius voluntatem deſponſata fuerit. I, 460
- - eius germanus an circa matrimonium cum Simonis Leiceſtriae comitis filia praeter papae diſpenſationem etiam Franciae et Nauarrae regum conſenſum requiſiuerit. I, 255

Henricus Naſſouius
- - per vxorem Claudiam Cabillonenſem domui Naſſouiae fundamentum dat ad Arauſionenſem ſucceſſionem. I, 350

Henricus, Naſſou. comes
- - quantam dotem filiae ſuae Sophiae Auguſtae Guilielmo Anhaltino nuptae promiſerit. II, 584

Henricus, Naſſou. Dillenburg. princeps.
- - curator Guſtauo comiti Saynenſi prouiſionaliter ab imperatore Leopoldo conſtituitur. VI, 58

Henricus, Naſſouienſis-Sigenſ. princeps.
- - cum vxore dynaſtias obtinet. I, 351

Henricus Niger, Bauariae dux.
- - quam ob cauſſam Whulfhildem, Magni Saxoniae ducis filiam, vxorem duxerit. I, 334

Henricus nothus, filius Alfonſi XI. regis Hiſpan.
- - prelio vincit et interficit fratrem ſuum Petrum Crudelem. III, 570. 611
- - regno Hiſpaniae potitur. *ib.*

Henricus, Orlamundanus comes
- - quomodo filio ſuo Alberto viam ad Holſatiae comitatum aperuerit. I, 347

Henricus Pinguis, Northumenſis comes.
- - quasnam cum vxore Gertrude obtinuerit terras. I, 343

Henricus ſenior, comes Ruthenus
- - in tabulis dotalibus quidnam Sybillae Iulianae Schwarzburg. promiſerit. III, 155

Henricus iunior, comes Ruthenus
- - ſponſae ſuae Catharinae Brunſuicenſi dotalitium conſtituit. III, 425

Henricus XI. Ruthenus comes
- - quidnam de eius tutela actum ſit. V, 631

Henricus, Saxoniae dux, capituli Magdeburg. praepoſitus.
- - eiusdem coniux Eliſabetha Albert. extitit. II, 208

Henricus, Saxoniae dux, capituli Magdeburg. praepoſitus.
- - reformatam religionem amplectitur. *ib.*

Henricus, Schwarzburgicus comes
- - de tutela cum Gunthero, comite Schwarzburgico paciſcitur. V, 564

Henricus Superbus, Bauar. dux.
- - per quodnam matrimonium Saxoniae ducatum obtinuerit. I, 334

Henricus Suſpenſor, Megapolitanus dux
- - quomodo nepoti ſuo Erico Pomerano Daniae thronum parauerit. I, 348

Henricus, Thuringiae Landgrauius
- - vxori ſuae Beatrici dotalitium conſtituit. III, 209

Henricus Valeſius, Andium dux
- - ſine conſenſu comitiorum coronationis matrimonium cum Anna a Poloniae legatis ipſi oblatum recipere detrectat. I, 240

Henrietta Amalia, Io. Georgii II. principis Anhaltini Deſſau. filia
- - poſt mariti Henrici Caſimiri, principis Naſſou. Diez. mortem tutrix fuit Io. Guil. Friſonis filii eiusque ſororum. V, 559

Henrietta Catharina, vidua Io. Georg. II. principis Anhalt.
- - liberorum ſuorum tutelam et terrarum adminiſtrationem geſſit. V, 519

Heſſia, (Anna Maria)
- - vxor Friderici Ludouici Bipontini extitit. II, 121

Heraclius, Graecorum imperat.
- - an Mariam ſororis filiam vxorem duxerit et quosnam ex ea liberos ſuſceperit. I, 518

Heraldus, Danorum rex.
- - eum de ſacro fonte ſuſcipit Ludouicus Pius. R. F. IV, 431
- - a Ludouico Pio in filium adoptatur. *ib.*

Hercules
- - a Iunone adoptatur. IV, 427

Hercules II. Ferrariae Dux
- - per quasnam Caroli V. pollicitationes a partibus regis Galliae detractus fuerit. I, 310

Heredes
- - num teneantur ad reſtituendam morgengabam. III, 118

Hereditas
- - eius num tutelae habeant rationem. VI, 65
- - ex Germanorum inſtitutis per pacta defertur. *ib.*

Heribertus, filius naturalis Hugon. *M.*
- - quisnam fuerit. III, 621

Herkommen
- - quid inuoluat. III, 19

Hermannus IV. Badenſ. Marchio
- - quasnam per vxorem Irmentrudem obtinuerit terras. I, 346

Hermannus V. Badenſ. Marchio
- - quaenam cum Gertrude Auſtriaca obtinuerit oppida. I, 346

Hermannus, Brandeburg. marchio
- - quidnam ei Poppo, comes Henneberg. ceſſerit. II, 604
Hermannus, Colonienſis Archiepiſcopus
- - tutelam et adminiſtrationem minorum Landgrauiorum Haſſiae geſſit. VI, 79. 111
Hermannus Fridericus, comes Bentheimenſis
- - poſt patris mortem tutelae comitum a Kaunitz et Manderſcheid ſubfuit. V, 566
- - in mentis aegritudinem incidens curatores habuit. *ib.* 626. VI, 113
Hermannus, Haſſiae *Landgrau.*
- - pactum confraternitatis cum Balthaſare Thuring. Landgr. init. II, 557. et p. 585
- - eius filia Margaretha Friderico, Balthaſ. Landgr. Thuring. filio deſponſata, ſed nunquam nupta fuit. IV, 55
Hermannus, Henneberg. *comes*
- - quamnam dotem per Eliſabetham Brandeburg. nactus ſit. II, 564
Hermannus, Kiburg. comes
- - quomodo de deſponſando filio ſuo Artemanno cum Sabaudiae comitis filia nondum nubili conuenerit et quaen. huic contractui inſint ſingularia. I, 474
Hermannus Longus, Marchio Brandenburgenſ.
- - quaenam filiae ſuae Brigittae in dotem contulerit caſtra. I, 342
Hermannus, Sueuiae dux
- - Ludolphum, Ottonis filium adoptauit. IV, 451
Hermannus iunior, Sueuiae dux
- - ſub tutela Warmanni Conſtantienſis praeſulis fuit. VI, 111
Hermannus, Thuring. Landgr.
- - deſponſat filio ſuo Eliſabetham Vngariae regis filiam impuberem I, 449
Hermegiſelus, Varnorum Rex
- - eius vltima voluntas ſingularis eſt. IV, 64
Hermenigildus, filius Leowigildi Wiſigoth. in Hiſp. *R.*
- - a patre ob arreptam religionem catholicam interemtus eſt. V, 52
- - per coniugem ſuam Ingundem ad legem catholicam reuerſus fuit. *ib.* 138
- - contra patrem arma ſumit. *ib.*
- - Graecos in auxilium vocat. *ib.*
- - a fratre ad patrem perducitur. *ib.*
- - in ſanctorum numerum fuit relatus. *ib.* 139
Herodes M.
- - vxorem Mariamme occidi fecit. II, 454. ſeqq.
Herodes, Iudaeorum rex
- - filios ſtrangulare iubet. V, 97
Herveus, Niuernenſ. comes
- - ex conſenſu regis Galliae quamn. duxerit vxorem. I, [illegible]
Heſter Iudaea
- - concubina Caſimiri, R. Polon. fuit. V, 302

Heſter Iudaea
- - mater multorum liberorum fuit. *ib.*
- - nationi ſuae in Polonia magnas praerogatiuas a rege adepta eſt. *ib.*
Hetruria
- - defertur Carolo, Infanti Philippi V. R. Hiſpan. V, 188
Hiarbas, *Getuliae rex.*
- - quamnam in ſponſam ambiuerit. II, 394
Hiero, *Siciliae rex*
- - nepoti Hieronymo 15. conſtituit tutores. V, 346
Himiltrudis, *concubina Caroli M.*
- - procreauit Pippinum Gibboſum. III, 629
Hineſtroſa (*Ioannes*)
- Petri Crudelis, Caſtellae R. prauae conſuetudinis conciliator fuit. V, 229
Hircanus, *rex Iudaeorum*
- - ex ſententia Pompeii regnum accipit. I, 22
Hiſpani
- - quo iure vtantur in tutelis. V, 594
Hiſpaniae regnum
- - matrimonia ex ratione ſtatus inita in illo occurrunt. I, 313. ſeq.
- - in eo liberi matrum nobilium denominationem aſſumunt. II, 162 n. 35. 165. §. 36
- - in eo moris eſt, vt in maſculorum defectu feminae conſeruent ac tueantur nomina et inſignia familiae. *ib.* 165
- - in eo reginae viduae veſtem regiam deponere debent. *ib.* 400
- - retinent tamen regios titulos *ib.*
- - quanta dos filiarum regiae ſtirpis. *ib.* 503
- - regimen Gallorum regum abhorret. III, 60
- - per vxores maritis communicatum. *ib.* 55. ſeqq.
- - morgengaba in eo vſitata eſt. III, 138
- - polygamia in eo olim vſitata fuit. *ib.* 454
- - in eo Baſtardi illuſtrium nobilium dignitatem habent. *ib.* 550 ſeqq.
- - num hodie hoc adhuc obtineat. *ib.* 551. 552
- - in eo legitimati non ſolum vere et natur. et in omnibus aequiparantur legitimis. IV, 532
Hochgebohrne (*Titulus*)
- - an titulo illuſtris fuerit praelatus. I, 133
- - an etiam titulo *Durchlauchtig. ib.*
Hohenloica domus
- - quaenam dos in ea recepta. II, 596. 597
Hohenloenſis comes
- - *Crato*, coniugi ſuae Annae morgengabam conſtituit. III, 151
- - *Wolffg. Frid.* Euae Chriſtianae, vxori ſuae itidem talem concedit. *ib.* 152

Hohenloënſis comes
- - nec non don. pr. nup. *ib.* 192
- - vt et dotalitium eidem conſtituit. *ib.* 416. ſeqq.
- - *Mauritius Fridericus*, impetrata ab imperatore aetatis venia, fratrum minorennium ſuſcepit tutelam. VI, 107
- - *Sophia, Ludouica*, vxor Eberh. Comitis de Loewenſtein. *ib.*
- - *Sophia*, vxor Guil. Loewenſtein. *ib.* 267
- - *Dorothea Maria*, coniux Philippi Alb comitis Limburg. ab hoc dimiſſa eſt. IV, 244
- - *Sophia*, matrimonium contraxit cum Frid. Chriſtiano comite Lippiaco. *ib.* 368
- - maritum malitioſe deſeruit et cum filio vnico in Angliam conceſſit. *ib.*
- - ab ea diuortium fecit maritus. *ib.*
- - eius matrimonium nullum declaratum *ib.*
- - *Chriſtianus Crato.* tutor comitiſſis Erpac. a camera conſtitutus. V, 567
- - de tutela minorum comitum pactum A. 1511. initum. *ib.* 570
- - Ioſepho et Ferdinando, comitibus Hohenloicis, conſtituit Carolus VI. imp. ex officio curatores. VI. 57

Hohenſtaufica gens
- - an per matrimonia ex ratione ſtatus inita creuerit. I, 345. §. 61

Hoffmann (Io.) Baro in Gruepenpuehl et Strechau. IV, 243

in Hohems, (Franc. Car.)
- - matrimonium inaequale cum Franciſca Smidlen init II, 102

de Hohenberg (Ferdin. et Carolus) III, 643
- - (*Carolus Ioſephus*) *ib.*
- - (*Franciſcus Antonius*) *ib.*
- - a quonam originem trahant. *ib.*

a Hohenheim (Anna Bombaſt.)
- - coniux Erneſti hodiernae lineae Durlacenſis fundatoris fuit. II, 53
- - matrimonium inaequale cum illo init. II, 53

Hohenſolmenſis comes
- - *Frid. Guil.* V, 581
- - poſt mortem eius vidua tutelam liberorum adminiſtrauit. *ib.*

Hohenzollerana domus
- - in hac proſtat pactum de non ineundo matrimonio inaequali. II, 62
- - in ea tutela materna locum habet. V, 565.

Holſatica domus
- - huius domus filiarum dos de territorio eſt praeſtanda. II, 598
- - in ea tutelae legitimae ſemper locus fuit. V, 526
- - in hac ex ratione ſtatus matrimonia ſunt inita. I, 331. et 347

Homenage
- - quid, III, 85.

Ho-

Homines
- - eorum diuiſio. II, 23. 24
- - apud Germanos. *ib.* 30. ſeqq.
- - ciuicae conditionis. *ib.* 35
- - horum ſtatus. *ib.*
- - per diplomata imperatoria nobilitatem nanciſcuntur. *ib.* 37
- - in ſtatu naturali aequales ſunt. *ib.* 24
- - in ſtatu ciuili viuentes aut imperantes aut ſubditi ſunt. *ib.* 25
- - non perfecta quidem lege; aſt ſtimulis a Deo implantatis ad ſobolis procreationem eiusdemque educationem obligati. IV, 226
- - niſi educentur, verae felicitatis incapaces ſunt. V, 7

Hompeſch (*Reinhard*)
- - ad comitis dignitatem ab imperatore Ioſepho euehitur cum priuilegio adoptandi. Praef. T. IV, p. 6. (b)

Honorius, *filius Theodoſii M. imp.*
- - ſub tutela fuit. V, 348
- - Roma vetus ceteraeque occidentales prouinciae ei aſſignantur. *ib.*

Honorius *III papa*
- - titulo illuſtris contra regem Vngariae vtitur. I, 111

Honorarii
- - titulum illuſtrium apud Romanos gerunt. I, 102

Howarda (*Catharina*)
- - coniux Henrici VIII. R. Angl. extitit. II, 458. ſeqq. IV, 203. ſeq.
- - adulterium commiſit. II, 458

Hoyer *Chriſtoph, comes de Mansfeld.*
- - poſt patris mortem ſub tutela fuit. V, 579

Hubertus, *Tuſciae princeps*, II, 48

Hues (*Margaretha*)
- - concubina Ruperti comitis Palat. III, 649

Hugo, *Alſatiae dux*
- - regnum Lotharienſe deuaſtauit, Bernarium fecit interfici. III, 620

Hugo *Brunus comes Marchiae.* IV, 183

Hugo, *Burgund. dux*
- - per emancipationem dimittit filium Robertum. V, 185

Hugo, *Burgundiae dux*
- - quamnam dotem ſorori ſuae Blancae conſticuerit. II, 541

Hugo, *comes Campaniae*
- - diuortium fecit cum Conſtantia Philippi I. R. Gall. filia. IV, 180

Hugo *Capetus, filius* Hugonis *M.*
- - num ſpuriorum ſucceſſionem lege ſuſtulerit publica. III, 578

Hugo, *Cypri rex*
- - pactum matrimoniale cum Henrici comitis Campaniae filia iniens optionem ſibi adhuc ſtipulatur. I, 182. §. 43

Hugo *Delphinus dominus de Concigny*
- - conuenit cum Amadaeo, comite Sabaudiae, vt ipſi vnam ex ſuis filiabus in matrimonium tradat. I, 183. §. 46

Hugo, *Italiae Rex comes Arelat. et Prouinc.* V, 309. ſeqq.

Hugo, Italiae rex
- - filium naturalem ex concubina Wandelmoda ſ. Wandelanda progenuit. III, 590. V, 306
- - ex Teutonicorum genere duxit vxorem Aldam. V, 306
- - concubinis vſus eſt. *ib.* 307

Hugo Magnus, Capeting.
- - Reingartam habuit feminam vilis conditionis. III, 578. V, 245
- - cum ea filium Heribertum progenuit. III, 621

Humbertus, dux Delphinatenſ.
- - Delphinatum A. 1344. Philippo IV. R. Gall. ſub conditione conceſſit. V, 12

Hunfredus, dux Gloceſtr.
- - quidnam cum Iacoba Bauara, Guilielmi VI. Hollandiae et Hanoniae comitis filia ſuſceperit. II, 152 - 157
- - matrimonium cum ea init. *ib.*
- - eius res geſtae. *ib.*
- - Iacoba repudiata, aliam vxorem in Anglia ducit. *ib.* 157

Hutinus, (Lud.) Rex Nauarr. vide *Ludouicus.*
- - eius vxor grauida ab eo moriente relinquitur. III, 67. et 478

Hyllus, Herculis filius
- - Aepalio, Locrorum regi in regnum per adoptionem ſucceſſit. IV, 442

Hypotheca
- - num vxori ob morgengabam non ſolutam tacita in mariti bonis competat. III, 117. ſeqq.

I

Iacoba ſ. Iacobaea Bauara
- - eius mariti. II, 152. 157
- - diuortium cum Ioanne duce Brabant. a papa quaerit. *ib.* 154
- - eius fata. II, 156. ſeqq.
- - coniugem ſuum deſerit. IV, 270 278
- - marito omnia bona ſua relinquere debet. *ib.*
- - Hunfredo, duci Gloceſtriae matrimonio iungitur. II, 152 - 157
- - ab Hunfredo dimittitur. *ib.*

Iacobaea ſ. Iaqueline Bauar.
- - Ioanni de Francia, marito ſuo ius, maſculis deficientibus, in Hannon. Holland. ducatum ſuccedendi in dotem attulit. II, 531. ſeqq.

Iacobus I. Arragoniae et Maioricarum rex.
- - Iſabellae, Sanctii IV. Caſtellae regis filiae adhuc impuberi deſponſatur. I, 420
- - procuratorem agit matrimonialem inter Raymundum, Toloſae comitem, atque Lanciam Raymundi Berengarii, Prouinciae comitis filiam. II, 252. ſeqq.
- - quidnam fratris filiae dotis loco attribuerit. II, 533
- - Eleonoram, Alfonſi X. Caſtellae regis filiam ducit vxorem. II, 478
- - eandem dimittit. IV, 78
- - poſt eam Violantam, ſiue Iolantam, Andreae Vngariae regis filiam

filiam ſibi matrimonio iungit. *ib.* 81. V, 225
- - adoptat Sanctium, regem Nauarrae et ab eo adoptatur. IV, 493
- - in concubinatu viuit. V, 224
- - liberos naturales relinquit. *ib.* 225
- - quomodo filiam ſuam Iſabellam elocauerit. III, 82

Iacobus II. *Iuſtus, Arragoniae et Siciliae rex.*
- - dimittit ſponſam ſuam Iſabellam IV, 93

Iacobus II. *M. Britanniae rex.*
- - in concubinatu cum Arbella Churchill vixit. V, 296
- - nec non cum Catharina Sidley, creata comitiſſa de Dorcheſter, Baroniſſa d'Arlington. *ib.*

Iacobus, baſtardus de Vendome, dominus de Bonneual.
- - ab eo ortum ſuum trahunt domini de Ligny. III, 536

Iacobus, Dux de Cadaual
- - fratris viduam ſibi copulat. I, 515

Iacobus Hannibal, comes de Hohenems.
- - filium ſuum Franciſcum Rudolphum emancipat. V, 201

Iacobus Ioannes, Hannouienſis comes
- - ſub tutela materna poſt patris mortem fuit. V, 569

Iacobus, Patriarcha
- - quasnam vxores duxerit. II, 170
- - filios ex concubinis natos eiusdem iuris eſſe voluit cum legitimis. III, 559
- - nepotes ex Ioſepho adoptat. IV, 478

Iacobus, Petri II. *Arragoniae filius*
- - dum huic quaeſtio ſtatus ratione partus legitimi mouetur, proceres ipſi regnum deferunt. I, 55 § 52
- - a Symone Montfortio retentus proceribus imperii reſtituitur. *ib.* 56
- - ex ratione ſtatus filium ſuum Petrum III. contra Papae monita deſponſat. *ib.* 314

Iacobus, Piceni comes
- - matrimonio ſibi iungit Ioannam II. reginam Neapolit. II, 162

Iacobus, Polon. princeps regius
- - ſponſae ſuae Eliſabethae dotalitium conſtituit. III, 360
- - quamnam dotem eidem attulerit Eliſabetha Palat. II, 568
- - cuinam haec dos ſoluta ſit. III, 21

Iacobus, Sabaud. dux
- - eius nuptiae cum Franciſca Rohanea diſſoluuntur. IV, 218
- - eius filius ex hoc matrimonio prognatus illegitimus habetur. *ib.* 219

Iacobus Sabaudus, Achajae princeps.
- - contractum matrimonii cum Margaretha de Belloioco init, qui ab vtraque parte iuramento confirmatur. I, 179
- - quidnam in pactis dotalibus cum hac

hac initis de dote definitum ſit. II, 504
- - eidem remittit ſponſa omnia iura in bona ſua etc. *ib.* 535
Iacobus I. *Scotiae rex*
- - cuinam filiam ſuam in matrimonium dare promiſerit et quaenam ſingularia in hoc contractu obſeruata fuerint. I, 190
- - quaenam dos eidem promiſſa ſit II, 520
- - cur filiam Margaretham impuberem deſponſauerit Ludouico Delphino impuberi. I, 422
Iacobus II. *Scotiae rex*
- - a quonam declaratus fuerit ſucceſſor Angliae. I, 77
Iacobus III. *Scotiae rex*
- - poſt mortem patris ſub tutela fuit. V, 385
- - ei iura in Orcades et Scherlandicas inſulas dotis loco fuerunt conceſſa a Chriſtiano I. rege Daniae. II, 535
- - ad pacem confirmandam init contractum matrimonialem cum Caecilia, Eduardi IV. Angl. regis filia. I, 368
- - cur hoc matrimonium nondum fuerit conſummatum. I, 368
Iacobus IV, *Scotiae rex.*
- - ſponſae ſuae Margarethae dotalitium conſtituit. III, 295
- - filium nothum relinquit. V, 289
- - per nuptias cum Henrici VII. Angl. reg. filia Angliae et Scotiae regnum vnit. I, 668
- - ſub quanam conditione regimen regni et tutelam filii coniugi ſuae poſt mortem reliquerit. II, 143. 414
Iacobus V. Scotiae rex
- - eius tutelam geſſit mater. V, 397
- - ſed quamdiu. II, 144
- - cuinam deſponſauerit filiam Mariam vix in lucem editam. I, 431
- - an et quibusnam ſolemnitatibus ſponſalia cum hac Maria in Gallia confirmata fuerint. *ib.*
- - ordines regni quidnam cum eo fecerint. II, 144
- - ſponſae ſuae Magdalenae dotalitium conſtituit. III, 298
Iacobus VI. *Scotiae rex*
- - eius tutor ſiue regens fuit frater nothus. V, 327
- - Hamiltonius illius tutelam praetendit. *ib.*
- - ex quonam iure in Anglia ſucceſſerit. I, 77
Iacobus-Stuartus, M. Britanniae rex
- - magna cura adlaborauit filium ſuum Carolum cum Maria Hiſpanica matrimonio iungere. II, 188
Iagello M. dux Lithuanor.
- - quibusn. ex pollicitationibus *Hedwigin*, reginam Poloniae, prae Wilhelmo Auſtriae Duce, cui iam deſponſata fuerat, vxorem acceperit. I, 237. ſeqq.
- - per ſponſam ad Chriſtianam religionem permouetur. II, 178. 198

Jagello M. Dux Lithuanor.
- - ducatum Lithuaniae etc. Poloniae incorporat. III, 75
- - mortua priore coniuge Hedwige, ſuaſu procerum regni Annam Cilicenſ. in matrimonium obtinet. II, 239
- - ei adfert vxor Hedwigis regnum Poloniae. III, 74

Ianus Sabaud. comes Geneuenſ.
- - dotalitium ſponſae ſuae Helenae conſtituit. III, 338. ſeqq.
- - quidnam in eius tabulis dotalibus conuentum ſit. III, 36.

Iaponii
- - matrimonia inaequalia prohibent. II, 29

Ibanus
- - Iſaacii Sebaſtocratoris filiae adhuc impuberi deſponſatus, huius matris viduae nuptias nuptiis filiae praefert. I, 419

Ibanus
- - quam cauſſam defectionis ab Iſaaco imperatore habuerit. I, 391

a Ieſſen (Sebaſtianus et Fridericus)
- - naturales Friderici Sapientis elect. Sax. filii fuerunt. III, 646
- - iis annua penſio aliaque aſſignata fuerunt a patre. *ib.*

Igernis, vxor Gorlois, Britann. princip.
- - eam vitiat Vterius R. Britann. III, 579

Ignobiles vid. *Ciuici homines*
- - excluduntur a canonicatibus eccleſiarum cathedralium. VI, 117
- - vt et ab ordinibus equeſtribus. *ib.*
- - nec non à torneamentis. *ib.* et II, 35

Illegitimi
- - quandoque per ordinum conſenſum ſucceſſionem nanciſcuntur in terris patris. IV, 540
- - in eos nulla patria competit poteſtas. V, 10
- - eorum pater non liberatur ab obligatione felicitati proſpiciendi et alimenta porrigendi. *ib.*

Illuſtratus
- - quamnam dignitatem inuoluat. I, 103

Illuſtres
- - qui ſint. I, IV. D. P.
- - eorum conditio eſt vel publica vel priuata, et inde quoque eorum iura vel publica vel priuata *ib.* VI.
- - eorum conditio priuata, in quo conſiſtat. *ib.*
- - in eorum priuata conditione publici reſpectus ſimul ratio eſt habenda. *ib.*
- - eorum publica conditio in quo conſiſtat. *ib.* VII.
- - eorum ius publicum a iure ciuitatis publico eſt diſtinguendum. *ib.* VIII.
- - eorum ius priuatum quodnam *ib.* XXVIII.
- - in eorum cauſſis ius Rom. et canon. valent, ſaluis eorum priuilegiis, dignitate et eminentia. *ib.* XXXV. ſeqq.
- - minime vero in eorum cauſſis, vbi de eorum imperio et iuribus inde oriundis agitur. *ib.* XXXVII.

Illuſtres

- - inter eos tutela teſtamentaria non ſemper praefertur legitimae. VI, 6

- - inter eos non pater ſolum, ſed quoque mater recte tutores conſtituit teſtamentarios. *ib.* 8

- - num ſucceſſoribus ſuis tam deſcendentibus quam collateralibus tutores conſtituere poſſint. *ib.* 10

- - inter eos quatenus materna locum habeat tutela. *ib.* 22

- - terras mediatas habentes, quisnam magiſtratus in imperio noſtro iis tutores curatoresue conſtituere poſſit. *ib.* 62

- - inter eos tutela pactitia obtinet. *ib.* 66

- - ad ſubeundam tutelam quamcunque num confirmatione indigeant. *ib.* 72. ſeqq.

- - aut ſtatuum imperii qualitate ſunt decorati, aut non ſunt in numero ſtatuum. *ib.* 99

- - iis vbi impetranda confirmatio tutelae, ſi immediatas terras ſimul poſſideant. *ib.*

- - variis excuſationibus tutelas delatas declinare poſſunt. *ib.* 102

- - raro quidem per excuſationes tutelam declinare ſolent, aſt interdum tamen hoc fieri ſolet. *ib.*

- - fere ſemper excuſationibus voluntariis vti poſſunt. *ib.*

- - num ſemper apud iudicem, qui tutelam defert, eius excuſationes allegare debeant. *ib.* 105

- - feminae, num ad tutelam ſubeundam habiles ſint. *ib.* 109

- - num ſub tutela priuatorum hominum eſſe queant. *ib.* 115

- - eorum conditio num ſecundum iura Romana ſ. pontificia indiſtincte ſit diiudicanda. V, 5

- - eorum liberi tranſigere et paciſci queunt. *ib.* 42

- - quatenus nuptias inuitis parentibus inire poſſint. *ib.* 44

- - patres, cum filiis ſuis non vnam perſonam efficiunt. *ib.* 47

- - patres, cum filiis contrahere poſſunt. *ib.*

- - inter eos num emancipationes in vſu ſint. *ib.* 172

- - vtrum eorum emancipationes coram magiſtratu celebrandae. *ib.*

- - eorum tutelae et curatelae quomodo conſiderandae. *ib.* 320. ſeq. 648

- - quaenam iura in his obtineant. *ib* 586. ſeqq. 637. 648

- - in variis eorum familiis tutela ſexus eſt recepta. *ib.* 618

- - eorum inſtituta circa tutelam in eo conſpirant, vt ante ſaec. XV. agnati ab illa haud fuerint excluſi. *ib.* 648

- - quinam primo dicti. I, 98

- - quinam apud Romanos ſic fuerint appellati. I, 102

- - an dentur apud hos, qui ſupra illuſtres fuerint. *ib.* 104

Illuſtres
- - qua ratione equites Romani ſic dicti. I, 99
- - vox ſub quonam imperatore in dignitatem abierit. I, 110
- - duplicis generis ſunt. II, 226. 421. et 451. ſeqq.
- - quibus legibus teneantur. *ib.* et 452
- - legibus diuinis in matrimoniabus quatenus teneantur. II, 2. et 226
- - in gradibus iure humano prohibitis nulla indigent diſpenſatione. *ib.* 6
- - ſub imperio viuentes, legibus prouinciae, in qua commorantur, viuere tenentur. *ib.* 9
- - pro diuerſa conditione diuerſis quoque iuribus in diuortiorum cauſſis vtuntur. IV, 225. ſqq. 382
- - num in cauſſis matrimon. adſtricti ſint humanis legibus. II, 9. IV, 244. ſeqq 378. ſeqq.
- - papae occaſionem praebent, diſpenſandi poteſtatem ad ſe trahendi. II, 12
- - aut ſuperiori ſubſunt, aut ſupremi ſunt imperantes. *ib.* 25. ſeqq. IV, 378
- - in eorum nuptiis quid obſeruandum. II, 25
- - eorum matrimonia inaequalia definiuntur. II, 40
- - quando ſint inaequalia habenda. *ib.* 38
- - ineunt matrimonia per procuratorem. *ib.* 226
- - feminae, an inferiori nubentes, dignitatem minuant. *ib.* 162. ſeq. 166. §. 37
- - - iure Rom. aff. *ib.* 163
- - - etiam iure Anglic. *ib.* 165
- - - maritis minus illuſtribus nubentes num hos ad illuſtrem euehant dignitatem. *ib.* 169. ſeqq.
- - - interdum maritis ſuis non illuſtribus dignitatem ſuam communicant. *ib.* 170
- - - inferioris nobilitatis ſeu plebeiae conditionis viris apud Germanos nubentes nonniſi plebeios edunt liberos. *ib.* 166. §. 37
- - viduae, quatenus per ſecundas nuptias mariti prioris dignitatem amittant. *ib.* 403. ſeqq.
- - qui ſummo praeſunt imperio, duplicem reſpectu coniugis ſuſtinent perſonam. *ib.* 422
- - interdum matrimonia abſque dote celebrant. *ib.* 478
- - feminae, num in materia dotis etc. vtantur iure priuatorum. *ib.* 479
- - eorum res dotales et donationes ex iure priuatorum num iudicandae. III, 6. 196
- - feminae, iis cur debeatur dos. *ib.* 14. 15. 16. ſeqq.
- - - iis quaenam res in dotem dari ſoleant. *ib.* 16
- - - earum dos num priuilegiata ſit. *ib.* 32. ſeqq.

Illuſtres
- - eorum liberi ex concubinis procreati quo iure vtantur in Germania. *ib.* 627
- - eorum bona ſunt vel allodialia vel feud. *ib.*
- - eorum ſponſalia num ſint valida inter impuberes inita. IV, 25
- - eorum nuptiae quando ſint nullae. *ib.* 251
- - eorum matrimonia quando diſſolui poſſint. *ib.* 255. ſeqq.
- - nullius imperio ſubiecti, in diuortiorum cauſſis iudice non indigent. IV, 378. 402
- - eorum cauſſas matrimon. quomodo papae etc. ad ſuum tribunal vocarint. *ib.*
- - euangelici, eorum controuerſiae diuortiorum vbi definiendae. *ib.* 397. ſeqq.
- - num inter eos adoptio valeat. *ib.* 413. ſeqq.
- - vtrum iuris Rom. regulas in adoptione obſeruare teneantur. *ib.* 455
- - eorum teſtamenta ſine ſolemnitatibus valent. *ib.* 457
- - eorum donationes iudiciali inſinuatione non indigent. *ib.* 468
- - eorum liberi per ſubſequens matrimonium legitimati num iis in feudis titulatis ſuccedant. *ib.* 531
- - eorum patria poteſtas quo iure cenſenda. V, 5
- - an liberos ſuos ipſis ignorantibus deſponſauerint. I, 211
- - an poteſtatem habeant eligendi, quemcunque ex liberis deſpondere velint? *ib.* 211
- - cur in matrimonio ineundo deteriores ſint priuatis. I, 296
- - in matrimonii contractione vtilitatis magis quam formae rationem habere debent. *ib.*
- - an ſucceſſores obligare poſſint ad hanc vel illam vxorem ducendam. *ib.* 391. ſeqq.
- - an teſtamenta vel pacta inter ipſos valeant, vt ſolus primogenitus ducat vxorem. *ib.* 393
- - quas nuptias inire prohibeantur. I, 480
- - an et quinam contra prohibitiones Leuit. XVIII. et XIX. inierint matrimonia. *ib.* 481
- - matres ſuas apud quasdam gentes licite ducunt vxores. *ib.* 481. ſeqq.
- - an interdum ſuas ſorores duxerint vxores. *ib.* 488
- - eorum quinque claſſes faciunt imperatores. I, 101
- - eorum patria poteſtas an maior ſit ac priuatorum. I, 407

Illuſtris titulus
- - quomodo et quo tempore translatus ſit ad Gothos. I, 105
- - hoc vtuntur reges Francorum vsque ad Carolum M. I, 107. ſq.
- - an eo etiam vſi fuerint poſt Carolum M. *ib.* 108. §. 8.
- - an imperatores et quinam eo vſi fuerint. I, 108. ſeq.

Illuſtris titulus
- - an Reges Daniae, Angliae et Franciae. I, 109. ſeq.
- - an papae ad imperatores et reges hoc vſi fuerint. *ib.*
- - an Maioribus domus tribueretur. *ib.* 115. ſeq.
- - an praeter hos adhuc aliis dignitatibus. *ib.* 116. ſeq.
- - num filiis principum ſub patria adhuc poteſtate conſtitutis conceſſus fuerit. *ib.* 119
- - an perſonis eccleſiaſticis. I, 120
- - an quibusdam proprius fuerit et quinam κατ᾽ ἐξοχην ſic dicti ſint. *ib.* 124. ſeq.
- - an electoribus collatus ſit. *ib.* 125
- - an et Italiae ducibus fuerit conceſſus. *ib.* 126

Illuſtris
- - ſub voce quid auctor intelligat. I, 134

Illuſtriſſimi
- - quinam dicti fuerint apud Romanos. I, 105
- - titulus quando ad electores peruenerit. *ib.* 126
- - quo tempore apud Reges inualuerit. *ib.* 127
- - an feminis tributus ſit. *ib.* 129
- - an principibus fuerit conceſſus. *ib.* 129. 130. §. 26.
- - quo tempore vileſcere coeperit. *ib.* 132. §. 28.
- - qui hanc recipere detrectarint principes. I, 132. 134
- - an ſic dicti ſint epiſcopi et cardinales. I, 132
- - hunc titulum Belgae Foederati accipere detrectant. *ib.* 134

Immanuel, filius Anton. Nothi Luſitan.
- - eius coniuges quaenam fuerint. II, 199

Immobilia bona vid. *bona.*

Imperans
- - eius eſt, ſuos tueri et protegere ciues. V, 627
- - ei praeprimis incumbit defenſio viduarum orphanorumque. *ib.*

Imperantes
- - num inter eos emancipationes in vſu ſint. V, 172
- - vtrum eorum emancipationes coram magiſtratu fieri debeant. *ib.*
- - legibus ciuilibus ſunt ſoluti. *ib.*
- - quatenus inter eos tutela teſtamentaria locum habeat. VI, 6
- - eorum diſtinctio quando orta. V, 22
- - num iis in liberos ſuos ciuile competat imperium. *ib.* 23
- - patres iisdem iuribus gaudent, quae leges naturae in liberos iis concedunt. *ib.* 32
- - intuitu liberorum ſuorum duplicem ſuſtinent perſonam. *ib.* 34
- - hincque eorum officia duplicia. *ib.*
- - eorum officia parentum obligationibus praeferenda. *ib.* 49

Ingeburgis, vxor Philippi Aug. R. Gall.
- - dimiſſa fuit a marito. IV, 137. ſqq.
- - in monaſterium receſſit. *ib.* 144
Ingeburga, vxor Romani, Marcb. Brandeb.
- - dotalitium ei conſtituitur a marito. III, 388
Ingelburga com. Oldenburg.
- - matrimonio iungitur Occ. de Brack. etc. II, 137
Ingelburgis
- - dotalitium ei a ſponſo conſtituitur. III, 231
Ingelheim (L.B. de)
- - matrimonium init cum *Maria Anna Io. Ludouica* Haſſiaca. II, 137
Ingenui
- - diuerſae ſunt conditionis. II, 23 et 33
- - agrarii nobiles ſe dici volunt. *ib.* 35
- - ex iis quidam ad regiminis curam vocati. *ib.* 23
- - a muneribus fuerunt excluſi. *ib.* 34
- - quinam hoc nomine veniant. *ib.* 33
- - gradu, opibus a ſe differunt, non ordine. *ib.*
- - eorum diuiſiones. *ib.*
- - homines ciuicae conditionis originarie ingenui fuerunt. *ib.* 35
- - a ciuicis hominibus quomodo ſe ſeiunxerint. *ib.*
- - ciuicos homines a torneamentis excludunt. *ib.*
- - nomen nobilium quomodo ſibi attribuerint. *ib.* 36
Ingoberga, coniux Chariberti R. Franc.
- - cum ea diuortium fecit Charibert. IV, 108
Ingundis, Sigiberti Mediomatricum regis atque Brunichildis filia
- - eius diligentia ad catholicam religionem reuocatus eſt Ermenigildus, Gothorum rex. II, 184
Ingundis, Hermenigildi Gothor. regis vxor
- - maritum ſuum num ad Cathol. religionem reuocauerit. II, 184, IV, 138
- - Clotharii I. R. Franc. vxor extitit. III, 435
Inhabiles
- - ad tutelam gerendam quinam ſint. VI, 106. ſeqq.
- - - veniam aetatis impetrati num ſint. *ib.* 107
Innocentius III. *P. R.*
- - quosnam reges titulo illuſtris affecerit. I, 111
- - decreta de gradibus conſanguinitatis ab eo exhibentur. II, 3
- - diſpenſationem regibus concedit. *ib.* 8
- - diuortium Petri II. Arragoniae regis cum Maria deteſtatur. IV, 89
Innocentius VIII.
- - Renatum II. ducem Lotharing. a coniuge ſua, Ioanna Harcurt. ſeparauit. IV, 350

Innocentius X. P. R.
- - matrimonium Caroli III. ducis Lotharing. cum Cantecrocia nullum declarauit. IV, 363
Inquiſitio
- - in conſtitutione ſeu confirmatione tutorum num hodie in iudiciis imperii ſupremis obtineat. VI, 89
- - ea hodie indigent omnes tutores, ſint cuiuscunque generis. *ib.*
Inſidiae
- - vitae a coniuge ſtructae cauſſam dant iuſtam diuortiis. IV, 233. 259
- - - etiam inter illuſtres perſonas. *ib.* 259
Inſignia
- - eorum differentia III, 556
- - quibus naturales vti poſſint liberi. *ib.*
Inſpectio corporis
- - huic ſe ſubiicere noluit Ioanna Lud. XII. R. Gall. coniux. IV, 168 252
Inſulae Orcades et Scherlandicae
- - cui et a quonam ceſſae ſint. II, 535
Inueſtitura mit den Angefällen, vid. *Angefälle.*
- - non confundenda eſt cum confirmatione tutelae. VI, 71
- - eam in feudis regalibus et maioribus num priuatus accipere queat. *ib.* 116
- - tutoribus illuſtrium perſonarum quomodo concedatur. *ib.*
Ioachimus Erneſtus, Marchio Onoldinus
- - excluſo fratre Chriſtiano, marchione Baruthino, teſtamento liberis ſuis dedit tutores. V, 490. VI, 66
- - de ea tutela teſtamentaria quomodo cum Chriſtiano marchione Culmbac. transactum ſit. *ib.*
Ioachimus Erneſtus, dux Holſato-Ploenenſ.
- - quidnam in teſtamento ſuo diſpoſuerit. II, 94
- - filios ſuperſtites moriens relinquit. *ib.*
Ioachimus Erneſtus, dux Ploenenſis
- - eius filiabus Carolus VI. imperator per iudicii aulici concluſum ex officio tutorem ducem Brunſuico-Guelpherbyt. conſtituit VI, 57
Ioachimus Fridericus, dux Holſat.
- - pactum init cum fratre ſuo Chriſtiano Carolo II, 94
- - Ploenenſium terrarum poſſeſſionem ex quonam fundamento arripuerit. *ib.*
- - fratris ſui Chriſtiani Caroli terras ſibi vindicat. *ib.*
Ioachim. Ortenburgicus comes
- - Fridericum Caſimirum, filium Henrici comitis Ortenburg. adoptat. IV, 454
Ioanna Albretana, Nauarrae princeps
- - de eius dotalitio quidnam ab Antonio Borbonio, Vindocinenſ. duce definitum ſit. III, 316

Ioan-

Ioanna Anglicana, Guilielmi, Siciliae regis vxor
- - quidnam de eius dotalitio conuentum ſit. III, 213. 328
Ioanna Auſtriaca, vxor Franciſci de Medices, ducis Florent.
- - quemnam titulum vſurpauerit. II, c. 3. §. 32. 167
Ioanna Burgundica
- - in pactis dotalibus cum Philippi Pulchri, Galliae regis filio initis quale dotalitium ei promiſſum ſit. III, 307
- - tractatus matrimoniales cum Amadeo VI. Sabaudiae comite init. III, 234
Ioanna, Caſtiliae regis, Henrici, filia
- - quisnam eius verus pater ſit. III, 463. V, 236
- - magnorum in Caſtiliae regno motuum cauſſa fuit. III, 463
- - Carolo, Bituricenſi duci, Ludouici XI. Gall. regis fratri in matrimonium promittitur. *ib.* 465
- - cur eius nuptiae a Carolo antedicto aſpernatae ſint. *ib.*
- - Alfonſus V. Luſitaniae rex cum ea ſe deſponſat. *ib.* 466
Ioanna Catharina Victoria, comitiſſa in Montfort.
- - poſt mariti, Mainhardi II. principis Hohenzoller. mortem tutelam filii cum huius patruo geſſit. V, 566
Ioanna Dorothea, Philippi comitis in Lippe - Buckenburg e Sophia Haſſ. filia
- - matrimonio iungitur Ioanni Adolpho, comiti in Bentheim. IV, 364
- - ab eo dimittitur. *ib.*
Ioanna, Duracii Duciſſa
- - matrimonium per procuratores cum Ludouico de Nauarra init. II, 350
- - eius matrimonium antedictum Maria, imperatrix Conſtantinopolitana per literas confirmat. *ib.* 358. ſeqq.
Ioanna Hiſpanica
- - matrimonio Philippo Auſtriaco iungitur. II, 161
- - cum mariti concubina contenta non eſt. V, 236
Ioanna Luſitanica, Henrici IV. regis Caſtellae vxor
- - cum ea Bertrandus de Cueua conſcio marito concumbit. III, 457. 463. V, 236
Ioanna, Henrici I. Nauarrae regis filia
- - in tractatu matrimoniali inter eius patrem et Eduardum I. Anglorum regem quidnam promiſſum ſit. II, 515
- - quaenam donatio propter nuptias ab Eduardo I. ei conſtituta ſit. III, 171
Ioanna, Nauarrae regina
- - quomodo ſucceſſio huius regni ad ipſam deuoluta ſit. I, 319

Ioan-

Ioanna, Nauarrae regina
- - cuinam nuptui fuerit elocata. *ib.*
- - ex marito filium habuit Carolum II. ſucceſſorem. *ib.*
- - regnum Nauarr. ad Gallos quomodo transtulerit. III, 62. 67. 68
Ioanna I. Neapol. regina
- - Ludouicum Andegauenſem ducem adoptat. IV, 510
- - ab Vrbano VI. papa deponitur. *ib.*
- - Carolum Dyrrachinum adoptat. *ib.*
- - huic regnum donat. *ib.*
- - quatuor ſucceſſiue maritis inferioris conditionis nubit. II, 162
- - retinuit ſemper priſtinam dignitatem. *ib.*
- - eius mariti haud geſſerunt regium titulum. *ib.*
Ioanna II. regina Neapol.
- - impatientis libidinis fuit. IV, 515. III, 596
- - a Ludouico Andegau. duce bello petitur. III, 596. IV, 516
- - Alfonſum Arragoniae regem adoptauit. IV, 516. 440
- - Ludouicum III. Andegau. ducem priore adoptione reſciſſa, adoptauit. *ib.* 517
- - cum Iacobo, Piceni comite matrimonium iniit. II, 162
Ioanna, Friderici I. Saxon. ducis filia
- - Adolpho Friderico, Strelicenſi duci nupta quomodo elocata ſit. II, 562
- - qualis morgengaba a ſponſo eidem aſſignata fuerit. III, 147
Ioanna Walpurgis, vxor Auguſti ducis Saxo-Weiſenfelſ.
- - in teſtamento mariti tutrix filiorum nominatur. V, 459
Ioannes Adolphus, dux Saxo-Weiſenfelſ.
- - coniugem ſuam Chriſtianam Guilielminam de Bunau in principalem dignitatem euehi curauit. II, 58. 90
Ioannes Adolphus, comes in Bentheim, Tecklenburg, Steinfurt etc.
- - eius natales perhibentur. IV, 364
- - matrimonium contrahit cum Ioanna Dorothea Lippenſ. *ib.*
- - cur hanc dimiſerit. *ib.*
- - ſecundas nuptias cum Carola Haſſ. contrahit. *ib.*
- - cum hacce ſua coniuge quoque diuortium facit. *ib.*
- - eius liberi recenſentur. *ib.*
Ioannes Albertus, comes Mansfeld.
- - tutelae in minorennitate ſubfuit. V, 578
Ioannes Albertus, Dux Megapolitan.
- - ex quan. ratione Sophiam duxerit vxorem. I, 348
Ioannes Albertus, dux Megapol. Guſtrouienſ. lineae
- - vxorem Eleonoram Mariam tutricem liberorum ſuorum teſtamento denominat. V, 527. 533

Ioannes I. *Andegauenſis*, *Calabr. et Lotharing. dux*
- - filium naturalem eiusdem nominis procreauit. III, 542
Ioannes Andegauenſis, *Baſtardus*
- - eius res geſtae. III, 541
Ioannes, *Angliae rex*
- - quamnam libertatem ducibus et principibus Angliae ratione matrimoniorum, ab ipſorum ſubditis celebratorum, conceſſerit. I, 282. V, 601
- - - ob quasnam cauſſas concedere noluerit, vt fratris ſui, Gaufredi, filia nuberet. I, 282
Ioannes ſine terra, *Henrici* II. *Angl. regis filius*
- - in concubinatu cum Agatha vixit. V, 286
- - diuortium cum vxore ſua fecit. IV, 183
- - de dotalitio quidnam in ſuo regno conſtituerit. III, 228
Ioannes IV. Armeniaci comes
- - de celebrandis inter filiam ſuam et regem Angl. nuptiis agit. I, 262
- - - quomodo hac de re a rege punitus. *ib*
- - - ſub quibusnam conditionibus abolitionem huius facti adquiſiuerit. I, 263
Ioannes I. Arragoniae Rex
- - viduae ſuae cuſtodes ventris conſtituit. III, 478
- - quali morte deceſſerit. I, 56
- - prole virili caruit. *ib.*
- - - inter ipſius filias et fratrem Martinum lis de ſucceſſione oritur. *ibid.*
- - - Eius filia Violanta vxor Ludouici Andegauenſis an a Martino Arragon. rege in regnum reuocata ſit. I, 57
Ioannes II. Arragon. rex
- - cum Blança vxore Nauarrae regnum obtinet. I, 314. 320
- - filium primogenitum Carolum ſibi regnoque inſidiantem lento interimit veneno. V, 59. 110
- - arma contra eum arripit filius. *ib.*
- - concubina Anna Roſa vſus eſt. *ib.* 227
- - liberos naturales reliquit. III, 613
Ioannes Aurelianus, *Baſtardus*
- - eius fata. III, 5,0
Ioannes ab Auſtria vide *Auſtria*
Ioannes Auſtriacus, *Parricida dictus.*
- - tutorem habuit Albertum I. imperatorem. V, 427
Ioannes Baſilis, *Ruſſorum monarcha*
- - diuortium facit cum Salomea IV. 220
Ioannes Bernhardus, *comes Lippenſ.*
- - de tutela legitima acrem habuit controuerſiam. V, 574
- - de arce Detmold. armata manu Caeſarea deiicitur. *ib.*
Ioannes, *Bipontinus dux*
- - de tutela liberorum per teſtamentum diſponit. V, 509

Ioannes, Bipontinus dux
- - dotalitium ſponſae ſuae Magdalenae promittit. III, 394
Ioannes, Bituricenſis dux
- - quomodo filiam ſuam Bonam Amadeo VII. Sabaudiae comiti nuptui collocauerit. II, 528
- - ſucceſſionem eidem promittit. *ib.*
Ioannes, Bohemiae rex.
- - ad finiendum bellum cum Auſtriacis ducibus matrimonium cum Friderici Auſtriae ducis filia init. I, 371
- - deſponſat filiam ſuam impuberem Thuringiae Landgrauio. *ib.* 450
- - ei, Petrus antiſtes Moguntinus, tutor a patre conſtituitur. VI, 111. V, 542
- - feliciter in Italia agit. IV, 54
Ioannes I Borboniae dux
- - conſenſum regis in matrimonium cum Maria, Ducis Bituricenſis filia adquirit. I, 261
Ioannes II. *dux Borbon.*
- - liberos naturales reliquit. III, 533 535. 537. V, 278
- - in concubinatu vixit. V, 278
Ioannes Borromaeus
- - ſororis filium Vitellianum adoptat. IV, 502
Ioannes Brabantiae dux
- - Margarethae, Eduardi regis Anglorum filiae dotalitium conſtituit. III, 354.
Ioannes Brabantiae dux
- - eius filium naturalem Ioannem Ludouicus Bauarus imp. legitimat. IV, 542
Ioannes, Brabantiae dux
- - cum eo coniux Iacoba Bauara contenta non fuit. II, 152
Ioannes, Brandenburgicus elector
- - ſub quibusnam conditionibus Barnimi I. Pomeraniae Ducis filiam vxorem duxerit. I, 342
- - - quaenam cum hac vxore iure dotis acceperit territoria. *ib.*
- - - an per filiam ſuam Agnetem cum Barnimo ſtabiliuerit amicitiam. *ib.*
Ioannes IV. Brandenburg. elector.
- - ex quanam ratione filiam ſuam Dicemanno Thuring. Landgrauio deſponſauerit. I, 371
Ioannes II. *Brandenburgenſ. marchio*
- - duodecennis contrahit ſponſalia cum impubere Wilhelmi Saxoniae ducis filia. I, 452
Ioannes, Brandeburg. marchio, lineae Francon.
- - filiae ſuae Dorotheae dotem conſtituit. II, 565
Ioannes Briennenſis exrex Hieroſolym.
- - imperium Conſtantinopolitanum in Balduini imperatoris minoritate tutorio nomine adminiſtrat. V, 325
Ioannes, Britanniae Minoris comes
- - filium ſuum Petrum coram Philippo, Francorum rege, emancipat. V, 183

Ioannes, Britanniae Minoris comes
- - quibusnam ex cauſsis hoc factum ſit. *ib.*
Ioannes de Burgund, comes de Stampes, et dominus de Durdan.
- - quidnam cum vxore filiae ſuae Eliſabethae, Ioanni duci Cliuenſi nuptae, dotis loco promiſerit. II, 521. 608
Ioannes, Burgundiae Dux.
- - quam ignominiam vlcisci omni modo ſtuduerit. I, 391
- - liberos naturales reliquit. III, 538. V, 278
Ioannes Carolus Auguſtus, comes in Leiningen - Heidesheim.
- - ſub tutela poſt patris mortem fuit. V, 572
Ioannes Carolus, comes Palatinus Birckenſeld.
- - matrimonium cum Maria Eſthere de Wizleben init. II, 54
Ioannes Caſimirus, Palatinus comes in Kleeburg.
- - per quodnam factum filio ſuo Carolo Guſtauo viam ad Sueciae thronum parauerit. I, 336
Ioannes Caſimir, Palatinus
- - tutor liberorum Ioannis Bipontini per teſtamentum denominatur. V 509
- - num Fridericum IV. agnatum ſuum ſub tutela habuerit. VI, 120
Ioannes Caſimirus II. *Polon. rex.*
- - defuncti fratris ſui viduam ſibi copulat vxorem. I, 505
- - a papa diſpenſationem eandem ob cauſſam obtinet. II, 4
- - in matrimonio conſcientiae vixit. II, 388
Ioannes Caſimir, dux Saxo-Coburg.
- - vxorem ſuam Annam caſtello Coburgenſi incluſit II, 463
- - coram conſiſtorio huius cauſſa adulterii ventilata eſt. *ib.* 464
- - diuortium poſtea decretum. *ib.*
- - ab vxore diuortium fecit. IV, 334
- - dotem et paraphernalia eius lucratus eſt. *ib.* 271. ſeqq.
- - vxori repudiatae alimenta praeſtare adſtrictus fuit. *ib.* 335
- - ſubfuit tutelae cum fratre ſuo ab imperatore conſtitutae. V, 460
- - a tutela Vinarienſi ab electore Sax. excluſus eſt. *ib.* 469. 612
Ioannes I. *Caſtellae et Legion. rex.*
- - eius coniuges et fata recenſentur. IV, 61
- - de tutela filii ſui teſtatur. V, 355
Ioannes II. *Caſtellae et Legion. rex.*
- - tutelae maternae ſubfuit. V, 359
- - Annam comitem Palatinam adoptauit. IV, 507
Ioannes Chriſtianus, dux Lignicenſ. et Brigenſ.
- - in matrimonio ad morganaticam vixit. II, 125
- - eius pacta dotalia exhibentur. *ib.*
Ioannes I. *dux Cliuenſis.*
- - quamnam dotem ei attulerit ſponſa Eliſabetha comitiſſa de Stampes. II, 521. 608. ſeqq.
- - eius filia Maria Adolpho, duci Iu-

Iuliacenſi et Montenſi nupta, qualem dotem ab eo nacta fuerit. *ib.* 575
- - dotalitium ſponſae ſuae Eliſabethae conſtituit, III, 402

Ioannes II. *Cliuenſ. dux.*
- - cur et quamnam vnionem cum Wilhelmo duce Iuliacenſi inierit ad deſponſandum filium ſuum Ioannem Iuniorem filiae huius Mariae. I, 357.
- - quamnam dotem ei attulerit Mechtildis Haſſiaca. II 572

Ioannes III. *Pacificus Cliuenſis dux*
- - cur Mariam Wilhelmi VI. vltimi ducis Iuliacenſ. filiam duxerit vxorem. I, 349
- - qualem dotem ab eadem nactus fuerit. II, 609
- - qualem dotem filiae ſuae Sybillae Io. Friderico Sax. tunc principi electorali nuptae dederit. II, 575. ſeqq.
- - nec non filiae ſecundogenitae Annae. *ib.* 576. 579

Ioannes, *Cliuenſis princeps et decanus Colonienſis.*
- - tutelam Reinaldi III. Gelriae ducis adminiſtrauit. VI, 112

Ioannes, *Coſmi, primi magni ducis Florent. filius nothus.*
- - in concubinatu vixit cum Eleonora Albicia. V, 314
- - hanc dereliquit, aliamque adamare incepit. *ib.*

Ioannes *Courtinaeus*
- - in concubinatu vixit cum Ioanna de la Broſſe. V, 280

Ioannes, *Cypri rex.*
- - Mariam Patras habuit concubinam. V, 306

Ioannes II. *Drocenſium comes*
- - eius matrimonium a rege Galliae confirmatur. I, 258
- - concubina Margaretha le Roi vſus eſt. V, 280

Ioannes *Erneſtus, filius Io. Fridr. ducis Sax. Goth.*
- - ſubfuit tutelae ab imperatore conſtitutae. V, 460

Io. *Erneſt. dux Saxo-Vinar,*
- - filios ſuos in teſtamento ſuo maiores declarauit. V, 27. (c)
- - de eius tutela pater in teſtamento diſpoſuit. *ib.* 459. VI, 16. ſeqq.
- - eius vxor Carola Dorothea Haſſ. reformatae fuit religionis. II, 209
- - a quonam tutor conſtitutus. V, 472

Ioannes *Erneſtus, comes Naſſouio-Weilburg.*
- - vnacum aliis curatores ab imperatore petit Guſtauo, comiti Saynenſi VI, 57

Ioannes *de Francia, dux de Touraine*
- - quidnam ei a ſponſa Iacobaea Bauarica in dotem allatum ſit. II, 531

Ioannes *Franciſcus Deſideratus, Naſſou. princeps*
- - eius coniuges enarrantur. II, 102

Ioannes Franciſcus Deſideratus, *Naſſou. princeps*
- - matrimonium inaequale init cum Iſabella Clara Eugenia de la Serre. *ib.*
- - eius liberi exhibentur *ib.*

Ioannes Fridericus, *Magnanimus Saxon. elector.*
- - Sibyllam Cliuenſem vxorem ducit. I, 341
- - eius vxoris renuntiatio ad paternam haereditatem in quatenus iuri ipſius praeiudicauerit. I, 241
- - qualem dotem eidem attulerit Sibylla Cliuenſis. II, 575
- - quibus de cauſſis propoſitum ſibi Viennae matrimonium inter vnum ipſius filiorum et filiam regis recuſauerit. IV, 53. I, 411. II, 587
- - eius fata. II, 201. V, 63
- - eius fratris filio Carolus V. imp. ſororem ſuam Catharinam ſponſam promittit, aſt non nupta eſt. IV, 52
- - a Carolo V. imp. proſcribitur, capitur, et terris ſuis priuatur. V, 63
- - quidnam inter eum et Ferdinandum I. imp. de deſponſandis liberis conuenerit. II, 201
- - vxori ſuae Sybillae morgengabam conſtituit. III, 144. 267. 97
- - nec non dotalitium. *ib.* 372. IV, 54
- - tutelam legitimam Mauritii et Auguſti, filiorum Henrici ducis Saxoniae geſſit. VI, 19

Ioannes Fridericus, *dux Saxo-Goth.*
- - ab imperatore et imperio ob turbas Grumbachianas proſcribitur. V, 460
- - eius filiis ab imperatore tutores conſtituuntur. *ib.* 460. VI, 57
- - cur agnatus tutor illius filiorum non fuerit. *ib.* et VI, 19
- - eius ſponſae recenſentur II, 201 203. ſeqq.
- - eius vxor Agnes Haſſiaca extitit. II, 204
- - dotem quamnam cum coniuge ſecunda Eliſabetha Palatina obtinuerit. II, 589

Ioann. Frid. Marchio Onold.
- - teſtamento ſuo tutores conſtituit Frid. Guilielmum electorem Brandeb. et alios V, 492

Io. Fridericus, *dux Wurteberg.*
- - poſt eius mortem filiorum minorum tutelam Ludouicus Frid. lineae Montispelligard. vnacum minorennium matre ſuſcepit. V, 544

Ioannes, *Friſiae Orientalis comes*
- - tutelam filiorum Ennonis legitimam prae horum matre obtinere enixus eſt. V, 559

Ioannes Medicaeus
- - Camillam Martelliam concubinam duxit vxorem. V, 314

Ioannes I. Galliae rex
- - an ſub hoc exempla reſtrictae pro-

procerum circa matrimonia poteſtatis exſtiterint. I, 260
- - Philippum Audacem filium ſuum emancipat, vt ei Burgundiae ducatum donare poſſet. V, 188
- - quidnam in tractatibus pacis cum Amadeo VI. Sabaudiae comite, de matrimonio inter hunc et Bonnam Domicellam de Borbonio diſpoſuerit. I, 376

I*oannes, Philippi Valeſii, Gallorum regis filius*
- - a patre cur emancipatus fuerit. V, 188

I*oannes Georg. Anhaltino - Deſſau. princeps*
- - matrimonium inaequale init. II, 54
- - eius liberi ex hoc matrimonio prognati ad ſucceſſionem admittuntur. *ib.*

I*o. Georg.* II. *Anhalt. princeps*
- - liberorum ſuorum tutricem vxorem denominat. V, 519

I*oannes Georgius, Brandeburg. marchio*
- - ab eo Germana de Foix, vidua regis Arragoniae in matrimonium expetitur. II, 138
- - ſed recuſatur ab ea. *ib.*
- - qualem dotem filiabus in teſtamento ſuo aſſignauerit. III, 17

I*oannes Georg. dux Lignicenſ.*
- - quamnam dotem cum vxore ſua Anna Wurtebergica nactus ſit. II, 571

I*oannes Georg.* I. *Saxoniae elector*
- - in teſtamento ſuo de dote filiarum ſuae domus diſponit. II, 600
- - de tutela liberorum ſuorum in comitiis Torgau. quidnam conſtituerit. V, 454

I*oannes Georg. dux Saxo-Leucopetr.*
- - tutor euentualis conſtituitur a FridericoAug.electoreSax. V,454

I*o. Georg.* I. *dux Sax. Iſenac.*
- - per vltimas tabulas liberorum ordinauit tutelam. V, 473. VI, 17
- - inter eum et Wilhelmum Erneſtum Vinar. de tutela grauis orta eſt controuerſia. *ib.* 475
- - quemnam cum vxore ſua familiae ſuae comitatum intulerit. I, 342
- - quidnam de dote filiarum conſtituerit. II, 600.

I*o. Georg. comes Mansfeld.*
- - poſt eius mortem quinam tutores liberorum ſuorum fuerint. V, 579

I*o. Guilielmus, dux Saxo-Ienenſis*
- - de eius tutela controuertitur inter agnatos. VI, 20

I*oannes Guilielmus, Saxo - Iſenacenſis dux*
- - Amaliam, Guilielmi Friderici Naſſou. principis filiam religionis reformatae duxit vxorem. II, 209

I*oannes Guilielmus, Dux Saxo-Vinarienſ.*
- - eius ſponſa Dorothea Suſanna Pa-

Palatina quamnam dotem ei attulerit. II, 567
- - qualem morgengabam eidem promiſerit. III, 144
- - quodnam dotalitium eidem conſtituerit. *ib.* 373
- - de tutela liberorum teſtamento diſponit V, 461
- - ſed ſine effectu. *ib.*
Ioannes, *Henrici* VII. *imp. filius*
- - ventrem ſponſae ſuae Eliſabethae inſpici curat. III, 476
Ioannes, *Hunniades*
- - a Ladislao rege Biſtriciae comes creatur. III, 635
- - quisnam eius pater fuerit. *ib.*
Ioannes Iacobus, *marchio Montisferr.*
- - quale dotalitium Ioannae Sabaudicae conſtituerit. II, 502
Ioannes *Laſcar. Trapezuntinus. imp.*
- - filium ſuum impuberem cuinam impuberi deſponſauerit. I, 419
Ioannes, *Lotharing. dux.*
- - quomodo cum Roberto Barenſi duce de maritando filio ſuo impubere Friderico cum huius filia, Bonna quoque impubere, conuenerit. I, 464
Ioannes *Ludouicus, comes Iſenburg. in Offenbach.*
- - matrimonium inaequale cum quanam inierit. II, 110
Ioannes *Ludouicus, Naſſou Saarbrucenſis.*
- - quomodo comitatus Saarwardenſem, Lahr. etc. obtinuerit. I, 350
Ioannes II. *Megapolitanus dux.*
- - poſt eius mortem tutelam liberorum geſſit vidua. V, 528
Ioannes, *Montisferratenſis marchio.*
- - dotalitium Margarethae Sabaudicae conſtituit. III, 359
Ioannes, *Morauiae comes.*
- - ab eo ſeceſſit coniux Margaretha Maultaſchia. IV, 318
- - ad eius inſtantiam Clemens VI. Patriarchae Aquileienſi et epiſcopo Curienſi negotium diuortii commiſit. *ib.* 321.
- - cur ab eo Margaretha ſe ſeparauerit. *ib.* 324. 318
- - poſtea cum Margaretha, Oppelenſis ducis filia, liberos genuit. *ib.* 325.
- - mortua Margaretha Oppelenſi cum Margaretha Auſtriaca, ac demum Walſeenſe domina matrimonium contraxit. *ib.*
Ioannes, *Naſſouiae comes*
- - dotalitium et morgengabam ſponſae promittit. III, 145. 406
- - qualem dotem cum Eliſabetha Haſſiaca acceperit. II, 572
- - quale pactum cum eadem inierit. III. 267
Ioannes, *Naſſou. Saarbruc. comes*
- - filium Simeonem cur emancipauerit. V, 199
Ioannes, *Naſſouiae princeps.*
- - quas terras per vxores ſuae genti intulerit. I, 350

Ioannes iun. Naſſou. princeps, lin. Sieg.
- - ab vxore Erneſtina Arembergica ad ſacra catholica permouetur. II, 206
Ioannes I. Neapolit et Siciliae rex
- - filium naturalem Ioannem de Calabria procreat. V, 305
Ioannes, nothus filius Petri Luſitan. regis
- - rex Luſitaniae poſt mortem Ferdinandi declaratur. III, 571. ſeqq.
Ioannes Otto, filius Anton. comitis Yſenburg illegitimus
- - patris hereditatem praetendit. II, 105
- - titulus comitis ei indicitur. *ib.* 106
- - hic ei in ſententia archiepiſcopi Moguntini tribuitur. *ib.* 107
Ioannes VI. *Palaeologus*
- - quasnam vxores habuerit. II, 186
Ioannes VII. *Palaeologus*
- - matrimonio ei iuncta fuit Sophia, Theodori II. Montisferrat. marchionis filia. II, 186
Ioannes P. R.
- - in concubinatu vixit cum Theodora. V, 307
Ioannes X. P. R.
- - a Widone eiusque vxore Marozia cuſtodiae mancipatur in eaque moritur. V, 309
Ioannes Philippus, Altenburg. dux
- - fratris minoris, Friderici Guil. tutelam geſſit. VI, 16. 19
- - qualem dotem ſorori ſuae dederit. II, 561
- - quamnam dotem eidem attulerit Sophia Wurteberg. *ib.* 570
Ioannes XXII. *Papa*
- - a quibusnam eius conſilium petitum. I, 50. ſeqq.
- - eius commiſſarii ſententiam ferunt de reſtituendo Vladislao Poloniae rege in terram Pomeraniae. *ib.* 54
- - quasnam controuerſias cum Carolo IV. rege Gallorum habuerit. IV, 159
Ioannes XXIII. *P. R.*
- - Franciſcum Sfortiam comitem creat. III, 596
Ioannes Philippus Wolffg. comes Leining.
- - ſub tutela materna poſt patris mortem fuit. V, 571
Ioannes I. *Portugalliae rex.*
- - liberos naturales reliquit. III, 543. 603
Ioannes II. *Portugalliae rex.*
- - filium naturalem procreauit. III, 603
Ioannes IV Portugalliae rex.
- - filiam naturalem progenuit. III, 609
Ioannes V. Portugalliae rex
- - matrimonium per procuratorem cum Maria Ioſepha Auſtr. init. II, 329
Ioannes, Saxoniae elector.
- - quamnam conſultationem Eliſabethae, Brandenburg. Electoris vxori dederit, cum haec ipſi matrimonium inter ſuum filium et Ioachi-

Ioachimi Iunior. Brandenburgici Marchion. filiam proponeret conſumendum. I, 408
- - de tutela filii ſui Erneſti in teſtamento diſponit. V, 459
I*oannes*, *Saxoniae dux.*
- - dotalitium ſponſae ſuae Eliſabethae Haſſiacae conſtituit. III, 376
I*oannes*, *Saxo-Vinarienſ. dux.*
- - poſt eius mortem de tutela liberorum controuerſiae ortae ſunt. V, 469. 612. VI, 19. ſeqq.
- - poſt patris obitum tutelae legitimae ſubfuit. VI, 19
I*oannes* III. *Serueſtanus, princeps Anhalt.*
- - eius vidua Sophia Auguſta tutelam filiorum geſſit. V, 518
I*oannes Sigismundus*, *Brandenburg. elector.*
- - quasnam per vxorem Annam ſibi adquiſiuerit ſucceſſiones. I, 343
I*oannes* III. *Sueciae rex.*
- - eius matrimonium cum Catharina Polonica quomodo filium exinde natum a ſucceſſione in regnum Sueciae excluſerit. II, 181 199
- - ex quanam ratione cum illa Catharina matrimonium contraxerit, et num finem obtinuerit. I, 331
I*oannes Stephanus*, *deſignatus Hungar. rex.*
- - quomodo a Ferdinando II. imp. regno renunciare inductus. I, 311.
I*oannes*, *Theodori Laſcar. Graecor. imp. filius.*
- - tutelae a patre conſtitutae ſubfuit. V, 350
I*oannes* II. *Vagriae dynaſta*
- - cum eo matrimonium init Agnes Brandeburg. Erici VII. regis Daniae vidua II, 150
I*oannes* II. *de Vendome comes.*
- - filios naturales procreauit. III, 536
I*ocalia*
- - quando concedantur. III, 34
- - de iis prouidetur ſaepenumero a parentibus illuſtribus vt et a nubentibus ipſis. *ib.* 41. ſeqq.
I*odacus*, *comes de Abensberg.*
- - filias ſuas deſponſat impuberes. I, 471
I*odocus*, *Morauiae marchio*
- - quidnam a Wenceslao, Bohemiae rege vi pignoris poſſederit. II, 529
I*olanda Arragon. regis* Ioannis *filia.*
- - cum ea Ludouicus II. rex Hieroſolymitanus per procuratorem matrimonium init. II, 243
- - poſt prioris mariti antedicti mortem tutelam filii geſſit. V, 403
- - quidnam cum Amadeo, Sabaudiae duce ſtipulata ſit. *ib.*
I*olanta*, *Caroli* VII. *Galliae regis filia*
- - ei dotalitium a marito ſuo Amadeo, Sabaudiae duce conſtituitur. III, 337

Iolanta, *Caroli* VII. *Galliae regis filia*
- - tutelam filii ſui poſt mariti mortem geſſit. V, 406
I*onas*, *natione Suecus*
- - quisnam eius pater fuerit. II, 151
- - Magni Grenii viduam vxorem claro ſibi adiunxit matrimonio. *ib.*
- - à rege ad honores euectus eſt. *ib.*
I*oſephus Fridericus*, *Hohenzoller. princeps*
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. V, 566
I*oſephus*, *Haſſo-Rheinfelſ.*
- - nomine principis hereditarii Sabaud. procuratorio, ſororem Polyxenam copulari ſibi fecit. II, 232. *
I*oſephus*, *Hungariae rex*
- - procuratorem matrimonialem in nuptiis Caroli II. Hiſpaniae regis cum Maria Anna Palatina initis egit. II, 320
- - eius filia Maria Ioſepha quidnam Friderico Auguſto, tunc principi regio Polon. in dotem attulerit. *ib.* 554
- - matrimonium init cum Wilhelmina Amalia Brunſuic. *ib.* 324. ſeqq.
I*rene*, *Andronici imp. filia*
- - ex inceſtu nato iungitur. II, 13
I*rene*, *Conſtantini Copronymi vxor*
- - poſt mariti mortem tanquam filii ſui Conſtantini tutrix regimen ſuſcipit, atque omnia turbat. V, 351
Iſabella, *Anglica*, I*oannis ſine terra R. A. filia*
- - quidnam in eius pactis dotalibus cum Friderico II. imperatore initis conuentum ſit. III, 35
Iſabella Anglica, *Eduardi* III. *A. R. filia*
- - quale dotalitium eidem promiſſum ſit à Ludouico III. comite Flandriae. III, 355
Iſabella, *Angliae regis Eduardi II. vxor.*
- - tutelam filii ſui geſſit. V, 383
Iſabella Angoliſmenſis
- - eam duxit Ioannes ſine terra Angl. rex. IV, 183
- - eius nuptiae funeſtae fuerunt Angliae. *ib.*
Iſabella, *Caroli* II. *regis Siciliae filia*
- - quidnam in eius pacto matrimoniali cum Carolo, rege Arragon. inito contineatur. III, 82
Iſabella, *Sanctii IV. Caſtellae regis filia.*
- - repudiatur à Iacobo I. rege Siciliae atque Arragoniae. IV, 93
Iſabella de Caſtilia
- - in matrimonium cuinam propoſita ſit. II, 72
- - Ferdinando Arragon. matrimonio iungitur. *ib.* et III, 463
- - inter eam eiusque antedictum maritum Ferdinandum quidnam cum Henrico VII. R. Angliae conuentum ſit, III, 37

Yſabella de Caſtilia
- - quibusnam conditionibus Ferdinando nupta ſit *ib.* 465
- - regni Caſtil. heres declaratur. *ib.* 460

Yſabella Clara Eugenia Hiſpan.
- - per procuratorem Alberto, duci Auſtriae copulatur. II, 289

Yſabella, Ferdinandi, principis in Bozzuolo filia
- - vxor Vincentii II. ducis Mantuani a marito ob ſterilitatem dimiſſa eſt. IV, 219

Iſabella, Henrici II. *regis Galliae filia*
- - quaenam donatio propter nuptias ei a Philippo II. rege Hiſpaniae conſtituta ſit. III, 171

Yſabella Lotharingica, *Siciliae regina*
- - eius controuerſia cum Antonio Lotharingico de ſucceſſione quomodo diremta ſit. I, 33
- - an cum regni procerum atque pontificum conſenſu ad ſecundas nuptias et cum quonam tranſierit. *ib.* 226

Yſabella Luſitanica
- - a Carolo V. imperatore vxor ducitur. IV, 46

Yſabella, Maximil. II. *imp. filia*
- - quidnam ei a patre in pactis dotalibus cum Carolo IX. Galliae rege initis promiſſum ſit. III, 42

Yſabella, Philippi Pulchri, regis Galliae filia
- - eius elocationem vnde pater ſumſerit. II, 538

Yſabella Subaudica
- - quidnam in eius tabulis dotalibus cum Alfonſo Ateſt. duce Mutinenſi de dote definitum ſit. II, 501. 511

Yſamburgis, vxor Philippi II. *regis Francorum*
- - ei ſponſus dotalitium conſtituit. III, 300

Yſenburg. domus
- - in ea occurrunt matrimonia inaequalia. II, 50. et 104. 110
- - in ea pactum proſtat de liberis ex matrimonio inaequali prognatis excludendis. *ib.* 61. 65
- - nec non exemplum dotalitii. III, 430

Yſdigertus, R. Perſarum
- - tutor Theodoſii ab Arcadio imp. conſtituitur. V, 349

Yſis
- - apud Aegyptos num germano ſuo nupſerit. I, 9

Yſtria
- - quid in ea obtineat circa tutelam vſufructuariam. V, 596

Itali
- - apud eos quid obtineat circa baſtardorum ſucceſſionem. III, 590
- - admittunt in feudis legitimatos. IV, 532
- - quid ſtatuant de tutela vſufruct. V, 596

Iudaei
- - cum iis Chriſtiani nuptias inire nequeunt. II, 173

Iu-

Iudex
- - competens in cauſis matrimon. perſonarum illuſtrium quisnam. II, 65. IV, 375. ſeq.
- - interdum dotem conſtituit. III, 20. ſeqq.
- - num eius auctoritate diuortia neceſſario fieri debeant. IV, 375
- - competens ſtatuum imp. proteſtantium in causſis matrimon. *ib.* 383

Iudicium
- - quoddam ſupremum apud certos populos eſt conſtitutum. I, 9
- - ad compromiſſoriale prouocant imperatores. *ib.* 85

Iudicium Amphyctionicum vide *Amphyctionicum*
- - a quo inſtitutum, et quotnam populi in eodem comprehenſi. I, 9
- - commune, hoc fuit Graecorum iudicium. *ib.* 10

Iudicium aulicum imperii
- - quando ſecundum eius obſeruantiam tutor illuſtris iuramentum tutelae ipſe praeſtare debeat. VI, 94
- - eius decretum hac de re concluſum exhibetur. *ib.* 95
- - num cognoſcere poſſit in cauſſis illuſtrium matrimonialibus. IV, 387
- - confirmat tutores et curatores perſonarum illuſtrium imp. VI, 56. 86. 87
- - num hoc ius illi ſolum competat. *ib.* 87

Iudicium Auſtraegale
- - quando ei locus ſit. IV, 395
- - num coram eo cauſſae matrimoniales decidendae ſint. *ib.*

Iudicium camerae imper.
- - ab eo quomodo tutorum perſonarum illuſtrium confirmatio impetranda. VI, 88
- - in eo quomodo tutoria et curatoria expediantur. *ib.* 99
- - quaenam ſententia intuitu tutorum priuatorum perſonarum illuſtrium in eo obtineat. *ib.* 118

Iudicium Fecialium
- - apud Romanos viguit. I, 12. ſq.

Iudicium Francorum
- - quid. I, 69
- - huic Theudericus et Theudebertus reges Francorum ſtant. *ib.* 70
- - huius ſententiam implere pollicetur Clotarius. *ib.*

Iuditha, Rud. Habsb. imp. filia
- - Wenceslao, regi Bohemiae nupta quamnam dotem a patre obtinuerit. II, 602

Iuditha, Herm. II. Henneberg. comitis filia
- - quale dotalitium ab Ottone, marchione Brandeburg. nacta ſit. II, 603

Iuditha, vxor Richardi, comitiſſa Normann.
- - dotalitium illi conſtituitur. III, 207

Iuditha, filia Ioann. R. Bohem.
- - Fridericus Grauis, Thuring. Land-

Landgrau. ei repudium dedit, IV, 54
Iugurtha
- - a Micipſa adoptatus eſt. IV, 413. 490
- - in regno Numidico ſucceſſit. *ib.* 442
Iuliana, comitis Rheingrauii filia
- - ſponſa Ge. Guil. comitis Palat. Birckenſ. a tertio impraegnata, parentibus remiſſa eſt. IV, 251
Iuliana Maria, comitiſſa Mansfeld.
- - curatorem filiae petit. V, 579
Iulianus (*Didius*) *imp.*
- - filiam ſuam emancipauit. V, 180.
Iulius Caeſar
- - laude ſibi duxit, quod maternum genus ex regibus traxerit. II, 67
- - Coſutiam, vxorem dimiſit. IV, 5
- - Octauianum per teſtamentum adoptauit. *ib.* 420
- - teſtato mortuus eſt. *ib.* 429
- - an ex ratione ſtatus L. Piſonis filiam vxorem duxerit. I, 355
- - cur ſuam Iuliam, repudiato Seruilio Caepione ſponſo, Pompeio collocauerit. *ib.* 355
- - Coſſutiam cur dimiſerit. *ib.* 411.
- - qua ratione Cleopatram Ptolomaeo fratri iunxerit. *ib.* 490.
Iulius Henricus, dux Saxo Lauenburgenſis
- - quasnam cum vxore Anna Magdalena Pop. de Lobkowiz principe in Bohemia adquiſiuerit dynaſtias. I, 349
Iulius Fridericus, dux Wurtenberg.
- - tutelam liberorum Io. Frid. ducis Wurteberg. geſſit. V, 544
Iulius Sigismundus, dux Wurtenberg. Oelſnenſ. Iulioburg.
- - eius vidua Anna Sophia filii tutelam geſſit. VI, 49
Iulius, dux Brunſuic.
- - liberorum tutricem nominauit vxorem ſuam. V, 514
Iuno
- - adoptauit Herculem ſuaſu Iouis. IV, 427
Iura
- - quandoque in dotem conceduntur. II, 533
- - quibus illuſtres vtantur in cauſſis tutelarum. V, 586. ſeqq.
- - peregrina, in Germania immutarunt tutelam vſufructuariam agnatorum in feudis. *ib.* 612
- - regalia, vt ſunt belli, pacis, foederum, legationum etc. tutor perſonarum illuſtrium ſub ſuo nomine exercet. VI, 116
Iuramentum
- - non tam obligationem conſtituit, quam conſtitutam magis confirmat. II, 412. ſeqq.
- - quando collabatur. *ib.*
- - a tutore quomodo praeſtandum. VI, 87. ſeqq. 50. ſeqq.

Iuramentum
- - ab illuſtri tutore num exigi queat. *ib.* 91
- - eo matrimoniales contractus an confirmentur. I, 176
- - fides principum pro iuramento eſt. VI, 91
- - tutelae, per procuratorem poteſt praeſtari. *ib.* 92
- - - ante eius praeſtationem in iudicio aulico quid ſoluendum. *ib.* 95. ſeqq.

Iuramentum calumniae
- - electoribus et principibus imperii remiſſum eſt. VI, 91

Iurisdictio
- - Landſasſiorum patrimonialis, vnde deriuanda. V, 32

Ius *Alemann.*
- - quid diſponat de tutela. V, 589 592. 600
- - quid obtineat ſecundum illud circa *Anfälle.* *ib.* 600

Ius *canonicum*
- - male audit nuptias eorum, qui erroneam profitentur religionem II, 173
- - plures cauſſas nullitatis nuptiarum tradit. IV, 234. ſeqq.

Ius *cuſtodiae*
- - quid. V, 599

Ius *deuolutionis*
- - quid. III, 51

Ius *diſpenſandi* vide *diſpenſare* et *diſpenſatio.*

Ius *gentium*
- - - particulare, ad illud quatenus capitularia R. Fr. referri poſſint. I, XIII. D. P.
- - - idem dicendum de conciliorum canonibus. *ib.* XIV.
- - - - nec non de pontificum decretis. *ib.*
- - quatenus hodierno vſu ius Romanorum, capitularia R. Fr. conciliorum canones etc. pro iure gentium particulari habeantur. *ib.* XVII.
- - particulare ex pactis oritur *ib.* XVIII. ſeqq.
- - - illud num mores gentium conſtituant. *ib.* XXIII.
- - vniuerſale, quodnam ſit. *ib.* XXVI.
- - quinam illud illuſtrarint. *ib.* XXVII.
- - media aetate ius gentium fere coepit exulare. I, 46. §. 44
- - quotuplex. I, 6. et I, X. D. P.
- - vniuerſale definitur. *ib.* et D. P. I, VIIII.
- - particulare definitur. *ib.* 6
- - - vnde eius origo deducenda ſit. I, X. D. P.
- - ad hoc perfecte obligatorium referri nequit reuelatio diuina. *ib.*
- - ab homine interdum eſt, veluti Graeciae ciuitatum. *ib.* XI.
- - ad illud eodem modo ius Romanum relatum eſt. *ib.* XII.
- - nec non capitularia regum Francorum. *ib.* XIII.
- - conſuetudinarium num detur. I, 7

Ius publicum
- - illuſtrium, a iure publico ciuitatis eſt diſtinguendum. I, VIII.
- - de iure publico ciuili agit *ib.*
- - in tutela illuſtrium obtinet. *ib.* VI, 11
- - in iis, quae ſunt iuris publici, ceſſant ſolemnia iur. ciu. *ib.*

Ius Romanum
- - eius auctoritas in cauſſis illuſtrium parua eſt. II, 167. D. P. I, XXXIV. ſeqq.
- - ius gentium particulare habitum. I, XII. et XVII.

Ius priuatum illuſtrium
- - vario modo conſideratur. D. P. I, XXVIII.

Ius Sax. prouinc.
- - quid de tutela diſponat. V, 589 593
- - ſecundum illud quid obtineat circa *das Angefälle ib.* 600

Ius vitae et necis patrum in liberos apud Romanos
- - quantum durauerit. V, 91

Iuſtinianus imp.
- - eius coniux Theodora. II, 69
- - qualis conditionis. *ib.*
- - de liberorum natur. ſucceſſione conſtituit. III, 524
- - Theodohatum, R. Gothorum adoptauit. IV, 4·0
- - adoptatus fuit a Iuſtino. *ib.* 489
- - illuſtris titulum accepit. I, 108

Iuſtinus imp.
- - de filiorum natural. ſucceſſione conſtitutionem promulgat. III, 524

Iuſtinus Thrax, imp.
- - negotium habuit cum Cabade Perſar. rege. IV, 436
- - adoptauit Iuſtinianum. *ib.* 489

Iuſtinus II. imp.
- - Tiberium, comitem excubitorum ſibi filium adoptauit. IV, 490
- - hunc Caeſarem appellauit. *ib.*

Iuſtus, comes Mansfeld.
- - matrimonium contraxit cum nobili quadam de Könitz. V, 577

K.

Kayſerswerd
- - a Ruperto imperatore filiae ſuae in dotem aſſignatur. II, 566

Kebskinder
- - quid. III, 515

Keius
- - matrimonium cum Maria Anglicana init. II, 141

Kikin
- - capitali poena a Petro Ruſſorum duce afficitur. V, 147

de Kimpinsky (Suſanna Eliſabetha) comitiſſa
- - matrimonio iungitur Alberto duci Saxoniae. II, 58. 90
- - morgengaba eidem conſtituitur. III, 131. 240. 242. ſeqq.

Kinder
- - *angewünſchte* vel *angewillkührte* IV, 412

Kinga ſiue Cunigunda, Belae IV. regis Hungariae filia.
- - matrimonio iungitur Boleslao Pu-

Pudico, Poloniae regi. II, 379. ſeqq.
- - dotem quamnam acceperit. *ib.* 380
- - virgineum matrimonium cum Boleslao num duxerit. *ib.*
M. Klippof, ſupremus excubiarum militarium apud Ruſſos praefectus
- - a Petro M. capite plectitur. V, 146
Königl. Hoheit
- - hic titulus cuinam hodie tribuatur. II, 168. c. III, §. 32.
Königs - Kinder
- - quinam. III, 517
de Koenitz (Ge. Henr.) zu Schraplau.
- - tutor fuit comitum Mansfeld. V, 579
Korniez (Io. Bielk de)
- - quidnam ab eo Ioannes de Hazemburg. exegerit. III. 51
de Koſpoth (Maria Eliſabetha)
- - ducis Saxo - Ienenſis Bernardi coniux extitit. III, 448
- - ei morgengaba et annui reditus aſſignantur. *ib.*
de Krofick (Io. Eliſab.)
- - vxor principis Ge. Ariberti Anhaltini extitit. II, 98

L.

Lacedaemonii
- - absque dote nupſerunt. II, 477. III, 10
- - apud eos variae tutelae legitimae exempla occurrunt. V, 345
Ladislaus, poſthumus Alberti II. imp. et R. Hung.
- - eius partui adhibentur proceres regni. III, 482
- - eius tutores a patre denominantur. V, 422
- - filio ſuo conſtituit tutores. *ib.* 424
Ladislaus, R. Hung.
- - Eliſabetham, Io. Hunn. viduam cum filiis adoptauit. IV, 441
Ladislaus, R. Hungar.
- - diuortium fecit a Beatrice Neapolit. IV, 214
- - Annam de Candale adamauit. *ib.*
Ladislaus, Siciliae R.
- - repudiata legitima vxore, aliam duxit. IV, 214
- - liberos naturales reliquit. V, 305
Laeſio
- - quomodo inferatur. II, 248
- - num ex matrimonio per procuratorem facto alteri talis inferri posſit. *ib.*
Lancaſtria gens
- - eius ſator fuit Ioannes de Gaunt. V, 287
Lancea (Blanca) Bonifacii dynaſtae filia
- - concubina Fridr. II. imp. fuit. V, 216
Lancelot, Baſtardus de Nauarr.
- - filius natur. Caroli II. R. Nauarr. extitit. III, 549
Lanckmann (Nic.)
- - a Friderico III. imperatore cum

aliis in Portugalliam nuntius miſſus. II, 265
Landſasſii
- - iurisdictione gaudentes. V, 31
- - in liberos ſuos iurisdictionem exercere nequeunt. V, 28. 31
- - iurisdictionem a ſtatibus imp. dependenter habent. *ib.* 32
- - in iurisdictione ſua exercenda ſubſunt legibus prouincial. *ib.*
- - eorum iurisdictio patrimonialis vnde deriuanda. *ib.*
de Languſa (Beatrix) Marchioniſſa de Pianezze
- - concubina Emanuelis Philiberti, ducis Sabaudiae fuit. V, 312
Lanoſſa
- - ſuo marito Pyrrho, Epirot. R. inſignem adfert dotem. II, 513
Lanſia, Prouinciae comitis filia
- - matrimonium cum Raymundo, Toloſae comite per procuratores contrahit. II, 252
Latinus, Latinorum ſ. Italiae rex
- - cur Aeneae hoſpiti filiam dederit in matrimonium. I, 361
- - an ab hoc rege nomen Latini acceperit. *ib.* 362
de Laual (Ioannes) comes de Chateau-Briand.
- - vxorem duxit Franciſcam Fuxiam V. 246
- - Montmoranci duci per donationem inter viuos comitatum ſuum concedere debet. *ib.* 247
Lauinia R. Latin. filia
- - Aeneae matrimonio iungitur. III, 52. ſeqq.
- - tutelam filii Aſcanii nec non eiusdem imperii regimen adminiſtrat. VI, 20
Lazzi
- - quinam hoc nomine veniant. II, 30
Lea, vxor Iacobi Patriarchae
- - quidnam de eius liberis diſpoſuerit Iacobus. III. 559
Lebrecht, princeps Anhalt. in Bernburg.
- - eius coniux Baro de Wede extitit. II, 58. 100
Legati
- - non ſunt ſubditi in eo territorio vbi commorantur II, 431
- - eorum varia iura originem trahunt ex tacito conſenſu. I, XXII.
Leges
- - quibus ordines S.R.I. ſubſunt, vel diuinae, vel humanae ſunt. D.P. I, XXXI.
Legionis regnum
- - per reginas ſaepius cum earum maritis communicatum eſt. III, 61
Legitimare
- - olim reges filios ſuos naturales per papam legitimari faciebant. IV, 541
Legitimati
- - per ſubſequens matrimonium iura habent legitimorum et patri ſuccedunt. IV, 529
- - in feudis ſuccedunt. *ib.* 530
- - per ſubſequens martimonium in feu-

feudis ducatus Magdeburg. et Brunſuic. excluduntur. *ib.* 531
- - num in feudis regalibus admittendi *ib.*
- - in ducatu Magdeburg. Brunſuic. Pomeran. a feudis excluduntur. *ib.*
- - in Geldria, Hiſpania aliisque terris admittuntur. *ib.* 532
- - in Germania quatenus ſuccedant. *ib.*
- - per ſubſequens matrimonium patre in mortis articulo conſtituto an ſuccedant. *ib.* 534
- - - num iis ius primogeniturae tribui poſſit. *ib.* 535
- - per reſcriptum principis a ſucceſſione in prouincias excluduntur. *ib.* 536

Leges XII. tabb.
- - de patria poteſtate quid diſpoſuerint. V, 90

Legitimatio
- - fit vel per ſubſequens matrimonium, vel per reſcriptum principis. IV, 528
- - eſt modus adquirendi patriam poteſtatem. *ib.*
- - per eam nanciſcuntur liberi naturales ius agnationis, ſi per ſubſequens matrimonium facta. *ib.* 529
- - per reſcriptum principis facta ſucceſſionem in feudis non tribuit. *ib.* 536. 538
- - - tribuit iura legitimatorum. *ib.* 538
- - Fridericus II. imp. quidnam de ea diſpoſuerit. *ib.*
- - per reſcriptum principis quandoque ad feuda dirigitur. II, *ib.* 539
- - ordinum conſenſus interdum ad eam requiſitus eſt. *ib.* 540
- - Antonii a Burgundia ab imperatore Frid. III. vel ſummo pontifice et patre ſuſcepta. *ib.*
- - Ioannis Gortygin. *ib.* 542
- - ei quandoque contradixerunt ordines prouinciarum. *ib.* 543
- - Comitis de Raconis ſingularis. *ib.*
- - Galliae principum. *ib.* 544
- - filiorum natural. Lud. XIV. R. G. *ib.* 547
- - Gerlaci Granſii ad ſucceſſionem etiam hereditatis et bonorum feudalium a Ruperto imp. facta. IV, 539
- - liberorum Rudolphi a Zeiſſenheim ab eodem imperatore expedita. *ib.* 540
- - filiorum Sanctii regis Caſtellae a papa peracta. *ib.* 542
- - Caeſaris Vindocinenſis filii naturalis Henr. IV. R. G. ex Gabrielide d'Eſtrées nati. *ib.* 545
- - tutoris et curatoris inter illuſtres num exigatur. VI, 81. 82

Leibgeding
- - quid III, 333

Leibdings-Lebnung
- - vnde originem trahat. III. 248

Leibzucht
- - quid. III, 215
Leiningenſes comites
- - in eorum familia tutelarum exempla occurrunt. V, 571
de Lemos et Caſtro (comites)
- - vnde originem trahant. III, 610
Lenoxius (Carolus) comes, ſiue *Carolus comes de Lenox*.
- - eius filia vnica Arbella Stuarta quaenam fata habuerit. II, 142
Leonellus, filius natur. Caroli II. regis Nea.
- - ab eo deſcendunt marchiones de Carlez. III, 615
Leonia, Vice-Comitatus
- - Ioanni Britanniae Minoris comiti a filio ſuo Petro ceditur. V, 183
Leopoldus Adolphus, dux Ploen.
- - eius mors. II, 94
- - eius ſucceſſor. *ib.*
Leopoldus, Anhalt. Coethenſis princeps
- - ſubfuit tutelae matris poſt mortem patris. V, 519. 621
Leopoldus, Anhalt. Deſſau princeps
- - eius coniux Anna Lud. de Föſe. II, 56. 60
Leopoldus Glorioſ. Auſtr. dux
- - contra eum filius Henr. arma ſumſit. V, 107
Leopoldus Auſtr.
- - ſponſalia de praeſenti init cum Catharina Sabaud. I, 143
- - matrimonio iungitur Catharinae Sabaud. II, 502. III, 100. 133. ſeqq. 177
- - quamnam dotem cum Catharina Sabaud. obtinuerit. II, 502. 503
- - in dotis ſecuritatem fideiuſſores conſtituit, qui ſe iure obſtagii obligant. *ib.*
- - donationem propter nuptias quomodo ſponſae ſuae aſſignauerit. III, 177
Leopoldus Auſtr. dictus Probus
- - deſponſat filium ſuum primogenitum Guilielmum Hedwigi Polon. I, 446
Leopoldus, archidux Auſtr. lineae Tyrol.
- - tutricem liberorum vxorem conſtituit. V, 436
Leopoldus imp.
- - cur Margaretham Thereſiam Hiſpaniarum regis filiam in matrimonium duxerit. I, 307
- - per procuratorem hoc coniugium expedit. II, 302
- - an haec Thereſia ſororis ſuae germanae filia fuerit et an papa ipſi diſpenſauerit. I, 346
- - cur matrimonium cum Claudia Felicitate Tirolenſi contraxerit. I, 307. II, 304
- - Guſtauo, comiti Saynenſi tutorem conſtituit. VI, 57
Leopold Euerhard, dux Mompelgard.
- - eius liberi ex matrimonio inaequali prognati. II, 100. III, 650
- - a ſucceſſione excluduntur. II, 101. III, 351

Leopold Euerhard, dux Mompelgard.
- - cur filios adoptiuos emancipauerit. V, 198

Leopoldus Guilielmus, Badenſis marchio
- - quamnam dynaſtiam cum vxore Catharina Sibylla adquiſiuerit. I, 346

Leopold. Ioſeph. Carolus, Lothar. dux
- - matrimonium per procuratorem cum Eliſabetha Carola Aurelian. init. II, 231.* et 322. ſeqq.

Leopoldus Ludouicus, comes Palat. in Veldenz
- - contra eum rebellat filius Guſtauus Philippus. V, 109
- - obſidet filium in arce Lauterbect. *ib.*
- - filium ſuum mandat cuſtodiae. *ib.*

Lepida
- - partum ſupponere ſimulauit. III, 470

Lepidus (L. *Aemilius*)
- - Pontifex M. bis conſul apud Romanos fuit. V, 346
- - tutor miſſus a populo Romano Ptolomaei filio in Aegypt. *ib.*

Leowigildus, Wiſigothor. in Hiſpan. Rex
- - filium ſuum Hermenigildum ob apprehenſam religionem catholicam interemit. V, 52. 138

Leſcus Niger.
- - a Boliſlao Pudico, Cracou. et Sendomitienſ. principe adoptatur. IV, 502

Lex *Alamannica*
- - de filio ducis contra patrem rebellante diſponit. V, 166
- - adgnatos ad adminiſtrationem bonorum minorum vocat. *ib.* 589 590

Lex *Anaſtaſiana*
- - quidnam conſtituat. III, 524

Lex *Burgundionum*
- - matrimonia inaequalia prohibet II, 41
- - dotalitium determinat. III, 228 ſeqq.

Lex *Cornelia de falſis*
- - partum ſupponere pro capitali poena habet. III, 469

Lex *Fleta Anglorum*
- - de partu ſuppoſito diſponit. III, 485. 517

Lex *Longobardorum*
- - matrimonia inaequalia interdicit. II, 41
- - dotalitium determinat. III, 229
- - de ſucceſſione liberorum natural. ſingularia diſponit. *ib.* 525
- - de patria poteſtate. V, 95
- - agnatos ad adminiſtrationem bonorum minorum vocat. *ib.* 590

Lex *Menſia*
- - de liberis ex peregrinis natis quid conſtituat. II, 48

Lex *Iulia Miſcella*
- - quidnam de ſecundis nuptiis caueat II, 416

Lex *naturalis*
- - quid parentibus intuitu liberorum ſuorum praecipiat. V, 7

Lex *Papia Popp.*
- - quidnam contineat. II, 28. 416
- - a Iuſtiniano in vſum reuocatur II, 416

Lex *Ripuariorum*
- - matrimonia inaequalia vetat. II, 41
- - de adoptione per traditionem bonorum diſponit. IV, 438

Lex *Salica*
- - matrimonia inaequalia improbat. II, 41

Lex *Weſtgothorum*
- - de tutela materna quid diſponat. VI, 28. 29

Liberi
- - in eorum delictis patri imperanti ius diſpenſandi competit. V, 49
- - quatenus diſpenſari nequeant. *ib.* 50
- - regis Galliae et principes ſanguinis inter ſe differunt. *ib.* (c)
- - eorum officia erga ſe inuicem, quatenus coactionem admittant. *ib.* 53
- - eorum officia erga alios. *ib.* 55. 61
- - quomodo coercendi. *ib.* 61
- - eorum obligatio intuitu parentum. *ib.* 68
- - eorum obligatio ad gratitudinem erga parentes quatenus duret. *ib.*
- - quando emancipati dicendi. *ib.* 168
- - eorum ſeparatio apud Germanos quid. *ib.* 170
- - illuſtrium, illis donare atque cum iis contrahere poteſt pater. *ib.* 173
- - patrem habentes, num iis tutor vel curator dari poſſit. *ib.* 177
- - de eorum educatione pater in euentum mortis diſponere poteſt. V, 322
- - ii abſque directione et conſenſu parentum nullas liberas actiones committere nec pacta cum tertio celebrare, nec nuptias inire etc. poſſunt. V, 11. 42
- - vtrum contractibus obligentur. *ib.* 42
- - religionem pro lubitu amplecti nequeunt. *ib.*
- - eorum bona adminiſtrat pater legitime eorumque vſumfructum habet. *ib.* et 45
- - patri adquirunt. *ib.* 11
- - num et hoc inter illuſtres obtineat. *ib.*
- - eorum actiones dirigunt parentes. *ib.* 14
- - in eos competit parentibus imperium. *ib.*
- - eos cogere parentes, et hinc punire poſſunt etc. *ib.* 15-48
- - ſimulac in hunc terrarum orbem prodeunt, aeque homines ac parentes ſunt. *ib.* 17
- - Τὸ ſuum a parentibus iis auferri nequit. *ib.*
- - in eos ius parentibus competens, in alios quatenus transferri poſſit. *ib.*
- - poenae iis infligendae emenda-

tioni eorum eſſe debent ſufficientes. *ib.* 19
- - occidi, mutilari et in ſeruitutem detrudi nequeunt. *ib.* et 93
- - quomodo a patria poteſtate liberari queant. *ib.* 20, ſeqq. 168. ſeqq.
- - num eos dignitas delata a patria poteſtate iure nat. eximat. *ib.* 21
- - in eos num patri imperanti competat ciuile imperium. *ib.* 22. ſeqq. 33
- - illuſtrium, num legibus ſoluti. *ib.* 24
- - ſtatuum imperii, patrio imperio ſunt ſubiecti. *ib.* 26
- - illuſtrium, loco ſubiectorum eminentiorum ſunt. *ib.* 33. 50. (c)
- - - iis obſeruantia legis remitti poteſt. *ib.* 34
- - - num iure priuatorum cenſendi. *ib.*
- - iis parentes debent alimenta. *ib.* 35
- - num pacta, contractus, nuptias inuitis parentibus inire poſſint. *ib.* 42. ſeqq.
- - conſentiente patre illuſtri teſtamenta condere poſſunt. *ib.* 47
- - eorum educatio non momentaneum ſed per multos annos duraturum negotium eſt. IV, 226. ſeqq.
- - eorum ab vtrisque parentibus ſuſcepta educatio, indiſſolubile facit matrimonium. *ib.* 227
- - apud Romanos requiſiti ſunt ad munera publica captanda. *ib.* 423
- - per ſubſequens matrimonium patre in mortis articulo conſtituto legitimati, an ſuccedant patri. *ib.* 534
- - illuſtrium, quo iure et qua conditione gaudeant. V, 5
- - eorum exiſtentia a facto parentum communi dependet. *ib.* 7
- - conſtituunt τὸ ſuum parentum. *ib.*
- - eorum educatio iure naturae et patri et matri relinquitur. II, 180 IV, 226. ſeqq. V, 7. 8
- - de eorum religione pacta iniri poſſunt inter parentes. II, 180. 182. V, 8
- - ſpurii, vulgo quaeſiti, naturales. III, 510. ſeqq. 512. ſeqq. vid. *Spurii.*
- - vulgo quaeſiti num iidem cum ſpuriis ſint. *ib.* 512
- - naturales ſumuntur quandoque pro baſtardis. *ib.* 519. ſeqq.
- - ſunt vel legitimi vel naturales, etc. *ib.* 520
- - naturales, qua conditione apud Romanos gauiſi ſint. *ib.* 521. 522
- - - num patri et matri ſuccedant. *ib.*
- - - per curiae oblationem fieri poſſunt legitimi. *ib.* 524
- - - nec non aliis modis *ib.*
- - - mediante coniugio parentum ius agnationis nanciſcuntur. IV, 529

Liberi ex aequali matrimonio nati,
- - clypeum patris hereditatemque eius, matrisque obtinent. II, 45 ſeqq.
- - etiam matris ſplendorem participant. *ib.* 170. §. 34.
- - materna interdum praeferunt inſignia. *ib.* 171
- - illuſtrium perſonarum num ſumtibus publicis alendi, educandi et dotandi. III, 22. ſeqq.
- - - eorum nuptiae abſque conſenſu parentum contractae num ſint nullae. IV, 254

Liberi ex concubinatu nati.
- - non ſuccedunt iure Germ. patri. II, 383. ſeqb.
- - quidnam de iure Longobardorum accipiant. III, 525. ſeqq.
- - apud Gallos pater eos per teſtamentum etiam ex aſſe inſtituere poteſt. *ib.* 526. ſeqq.
- - quali dignitate et conditione gaudeant. *ib.* 550
- - non eiusdem cum patre ſunt dignitatis. *ib.*
- - inter nobilium claſſes in quibusdam regnis, vt Galliae et Hiſpaniae referuntur. *ib.*
- - principum Germ. quo ſtatu vtantantur. *ib.* et 626. 627
- - nobilium, volente patre nobilitate gaudent in Sabaudia, Delphinatu, Lotharing. imo in Gallia. *ib.* 551
- - non autem in Germania. *ib.* 626
- - num hoc adhuc hodie in Gallia et Hiſpania obtineat. *ib.* et 552
- - quatenus arma et inſignia familiae gerant. *ib.* 553. 556. ſeqq.
- - iure naturali num ſuccedant. *ib.* 557
- - quandoque in regna ſucceſſerunt paterna. *ib.* 560
- - eorum frequentia in Gallia exempla, proferuntur. *ib.* 573. ſeqq. in Luſitaniae regno vnico Ioanne notho excepto ſucceſſione ſemper fuerunt excluſi *ib.* 601. ſeqq.
- - in Germania ad torneamenta, capitula, ordines ſacros etc. non admittuntur. *ib.* 626
- - alimenta iis denegari nequeunt. *ib.* 628
- - regum olim a papa legitimati ſunt. IV, 544

Liberi ex matrimonio inaequali prognati
- - num ad nobilitatem et ſucceſſionem, nec non in feuda admittantur. II, 42. ſeqq. 44. 53. 55. 166
- - iis competunt praerogatiuae nobilitatis auitae, ſi ex matrimonio cum nobili inito creati, minime vero iis, qui ex plebeia ſunt prognati. II, 43. 166. §. 38.
- - non in minoribus feudis. *ib.* 166
- - a ſucceſſione et dignitate paterna excluduntur, ſiue ex nobili inferiori ſiue ex plebeia ſint oriundi. *ib.* ſeqq.
- - nec immaculata nobilitate gaudent. *ib.* 55

Liberi ex matrimonio etc.
- - - per capitulationem caeſaream a ſucceſſione excluduntur. *ib.* 57
- - - ii in terdum ab imperatore ad maiorem dignitatem ad petita euehuntur. *ib.*
- - - horum exempla illuſtrantur. *ib.* ſeqq.
- - - eorum ſucceſſioni contradicendi tam imperatori quam agnatis competit facultas *ib.* 58. ſeqq.
- - - iis num imperator extinctis agnatis ſucceſſionem dare poſſit. *ib.* 60
- - - eos num ob inaequale matrimonium initum exheredare liceat. *ib.* 64
- - - eorum iudex competens quinam ſit. *ib.* 65
- - - ex matre illuſtri cum minus illuſtri patre nati. cuius dignitatem ſequantur. *ib.* 170
Liberi ex matrimonio ad L. *Morganat. nati.*
- - nobilitatem auitam non conſequuntur. II, 127. 111.
- - vtrum ad ſucceſſionem patris venire poſſint. *ib.* et 112. 129. 130
- - legitimi nihilominus ſunt. *ib.* 111
- - an ex pacto parentum comitum dignitatis participes fieri poſſint. *ib.* 228
Libertas hominis
- - ad τὸ ſuum pertinet. II, 432
- - quomodo amittatur. *ib.*
Libuſſa, duciſſa Bohemiae.
- - Primislao ruſtico nubit. II, 169
- - eum cum conſenſu procerum regem facit. III, 76
de *Lichtenſtein* (*Vlr.*)
- - adulterium commiſit cum Anna, coniuge ducis Coburg. IV, 271. ſeqq. II, 463
Lichtenſtein (*Ioſeph. Wenceslaus princeps de*)
- - ei praeſtatio iuramenti de tutela ſuſcipienda a iudicio aulico imp. in perſona iniungitur. VI, 95
Lignitii (*Sigism. et Auguſt.*)
- - originem a Ioanne Chriſtiano duce Lignic. et Brigenſ. ducunt. II, 126
- - eorum ſuſtentatio quanta et qualis. *ib.*
Limburgicus comes, Philippus Albertus, Gaildorff. lineae.
- - cur dimiſerit vxorem ſuam Dorotheam Mariam Hohenloic. IV, 244. 370. 367
- - eius cauſſa ad cameram ab vxore delata eſt. *ib.* 371
- - contra eum mandatum poenale decretum eſt. *ib.*
- - hoc non obſtante, mutata religione et accepta diſpenſa ione paſtoris in Gaildorff, Io. Guil. Gratiani filiam ſibi copulauit. *ib.*
- - filios ex vltimo matrimonio ſucceſſionis capaces declarari voluit. *ib.*

Limburgicus comes Philippus Albertus, Gaildorff. lineae.
- - de hoc proteſtatus eſt frater ipſius Guil. Erneſtus. *ib.*
- - de tutela conſtituenda pactis conuenerunt. V, 572
de Lindelbolle (*Merckelinus*)
- - poſt mortem eius feuda a Rudolpho Habspurg. Emichoni et Frid. comitibus de Leiningen quatenus conceſſa. V, 604
Lippenſes comites
- - *Georg.* inaequale matrimonium cum quanam contraxerit II, 102
- - *Conſtantinus*, contra vxorem Helenam ex cap. malitioſae deſertionis egit. IV, 259
- - in eorum familia tutelarum exempla occurrunt. V. 573. ſeqq.
Liſſaraſſina (*Maria*)
- - concubina Ludouici, comitis Bellimont. fuit V, 280
Lit*huaniae ducatus*
- - incorporatur Poloniae. III, 75
- - quanam occaſione. *ib.*
Lit*zhain, arx et praefectura Palat.*
- - in ea dotalitium Annae Iuliac. conſtituitur. III, 392
Lo*bkowitz* (*Wenceslaus*) *dux Saganenſ.*
- - Auguſtam Sophiam, Auguſti principis Solisbacenſis filiam religioni euangelicae addictam vxorem duxit. II, 207
Lo*ewenſteinenſes comites*
- - vnde originem trahant. II, 121. 122. pr.
- - affectarunt nomen comitis Palatin. *ib.* 122. pr.
- - Eberhardus, vxori ſuae Suſ. Soph. Lud. morgengabam conſtituit. III, 154
- - nec non dotalitium eidem aſſignat. *ib.* 420. ſeqq.
- - in eorum domo exempla tutelae maternae obueniunt. VI, 41. V, 562
de Lo*ngnon* (*Iolanta*)
- - concubina Caroli Burg. comitis Niuem. fuit. V, 279
Lo*ngobardi*
- - apud eos morgengaba magna fuit. III, 96
- - - lege eam prohibent. *ib.* et 106
- - eorum gentem tanquam leproſam et foetidam increpat Stephanus papa. IV, 283. (y)
- - apud eos patria poteſtas qualis. V, 95
- - num apud eos tutela teſtamentaria obtinuerit. *ib.* 611
de Lo*ngueville* (*duces*)
- - originem vnde trahant. III, 532 615
Lo*tharingia*
- - in ea quantum dotalitium ſit. III, 229. 346. ſeqq.
- - in ea filii naturales nobilium nobilitate gaudent. *ib.* 551. 553
- - eius duces inter ſanguinis principes a Lud. XIV. R. Gall. relati. IV, 442
- - an creuerint eius duces terris iure vxorio adquiſitis. I, 352

Lo*tha-*

Lotharingica ſereniſſima domus
- - in ea occurrunt exempla morgengabae. III, 158. ſeqq.
- - nec non dotalitiorum *ib.* 346
- - vt et tutelarum. V, 527. ſeqq.

Lotharius, Lud. Pii R. Francor. filius
- - turbas aduerſus patrem mouit. V, 60. 100
- - a patre quomodo in gratiam receptus. *ib.*

Lotharius, Italiae R.
- - vxori ſuae Adelheidae dotalitium conſtituit in terris etc. III, 220

Lotharius, R. Lotharing.
- - ex Waldrada pellice progenuit Hugonem. III, 620
- - dimiſit vxorem ſuam Thietbergam. II, 15. IV, 284
- - eum coegit papa ad recipiendam Thietbergam et renitentem excommunicauit. *ib.* 292. 294
- - Waltradam Romam ire iuſſit. IV, 293
- - Romam profectus et cum Papa Hadriano reconciliatus. *ib.* 299
- - Placentiae diem clauſit extremum. *ib.* 300

Lotharius, R. Francorum.
- - liberos naturales et legitimos reliquit. III, 620

Lotharius II. imp.
- - defuncta Ermengarda regina, duas ſibi ancillas copulauit. III, 631. V, 216. II, 70
- - filium nat. reliquit. *ib.*
- - regnum ſuum dereliquit. I, 71
- - - proceres illud diuidunt. *ib.* 72

Lotharius imperator
- - Richenzam, Saxoniae ducis filiam ex ratione ſtatus duxit vxorem. I, 301

Lothus R. Pictorum
- - in Britannia ſuccedere adpetit. III, 580

Lotus, Aranis filius
- - adoptatus fuit ab Abrahamo. IV, 478

Louanenſes
- - ſingulares conſuetudines intuitu nobilitatis obſeruant. II, 165. §. 36.

Louxenbourg (Jaqueline de)
- - eius matrimonia deſcribuntur. II, 142

Lucardis vxor Theoderici, March. Orient.
- - a marito dimiſſa fuit. IV, 331

Lucius (Regina Magd)
- - vxor Ge. Alb. march. Brandenb. fuit. II, 122

Lucy (Eliſabetha)
- - concubina Eduardi IV. R. Angl. extitit. V, 288

Ludolfus, Ottonis M. filius
- - ab Hermanno, Sueuiae duce adoptatur. IV, 450
- - magnas cum patre diſſidias habuit. V, 104
- - arma contra patrem arripit. *ib.*
- - quanam conditione cum patre reconciliatus fuerit. *ib.*
- - nouas res poſtea molitur, eamque

que ob cauſſam in Italiam ſecedit. *ib.* 105
Ludouica Arauſ. vxor Friderici Guil. elect. Brandeb.
- - ei dotalitium conſtituitur. III, 388. 146
Ludouica, Caroli, Caſtellae regis ſponſa
- - dotalitium ei a ſponſo aſsignatur. III, 286
Ludouica Lothoring.
- - ei dotalitium ab Henr. III. R. G. conſtituitur. III, 312. 42
- - de ſucceſsione in eius dotem quidnam conuentum fuerit. II, 510
Ludouica Maria Sabaud.
- - quamnam dotem ſponſo attulerit. II, 501
- - quaenam gemmae, vaſa iocalia etc. eidem promiſſa fuerint. III, 50
Ludouica Sabaudica, Ferdinandi Badenſis march. coniux
- - iocalia etc. magni pretii nanciſcitur. III, 40
- - dotalitium ei conſtituitur. *ib.* 306. 401
Ludouicus Andegauenſ.
- - eius ius ad regnum Arragoniae. I, 58
- - iudicio de ſucceſsione Arragoniae inſtituto aſſentiri recuſat. I, 61
Ludouicus II. Andium comes
- - quomodo effecerit, vt Barri et Lotharingiae ducatus in vnam familiam coierint. I, 353
Ludouicus, Aſturiae princeps
- - cum Ludouica Eliſabetha Mademoiſelle de Montpenſier ex quanam ratione matrimonium inierit. I, 370
Ludouicus, Andegauenſ. dux
- - adoptatur a Ioanna I. regina Neapol. IV, 510. 517
- - Ioannem II. reginam Neapolit. intra Neapolim obſidet. IV, 517
- - principali vita ſeſe abdicat et Franciſcanis monachis ſeſe adiungit. *ib.*
- - an impuber cum impubere matrimonium conſummauerit. I, 434
Ludouicus, Aurel. dux
- - matrimonium per procuratorem cum Maria Auguſta Ioanna Badenſi concludit. II, 338
Ludouicus, Aurelian. dux
- - quidnam eius ſponſae Ioannae Ludouicus XI. R. G. promiſerit. II, 547
- - filium naturalem reliquit. III, 530. ſeqq.
Ludouicus, Aurelian. baſtardus
- - quiſnam eius pater fuerit. III, 532
Ludouicus Balbus imp.
- - vxorem Anſgardem dimittere cogitur ob deficientem patris in contracto matrimonio conſenſum. I, 164. IV, 301. V, 103
- - interpoſito iuriſiurandi ſacramento

- mento ab eius conſortio in perpetuum ſeparatur. I, 213
- - ex ea duos filios relinquit, Ludouicum et Carolomannum. IV, 301
- - a patre eidem traditur Adelheidis in matrimonium. *ib.*
- - ex hac progenuit filium, Carolum Simplicem. *ib.*
- - Carolum Simplicem impuberem adhuc filium reliquit. V, 325
- - illi Eudonem Pariſienſem comitem tutorem conſtituit. *ib.* 365
Ludouicus Barbatus, Bauariae dux
- - filium naturalem Ludouicum Gibboſum reliquit. III, 643
- - filius antedictus eum aggreditur armata manu. V, 107
- - hunc filium ſuum exheredat. *ib.* 108
- - matrimonium per procuratores celebrat cum Mathilde Sabaud. II, 259. 502
Ludouicus, Bauariae dux; et elector Palat.
- - doralitium ſponſae ſuae Margarethae Sabaud. promittit. III, 368
- - quamnam ei dotem ſponſa attulerit. II, 502
Ludouicus, Bauariae dux
- - Maximiliani I. imp. procurator matrimonialis apud Mariam Burgund. fuit. II, 245. 268
Ludouicus ſenior, marchio Brandeburg. et dux Bauar.
- - poſt mortem eius de tutela filii ſui grauis orta eſt diſceptatio V, 438
Ludouicus, Bellimontii comes
- - in concubinatu cum Maria Liſſaraſſina vixit. V, 280
Ludouicus I. Borbon dux
- - filium naturalem Aegydium vocatum reliquit. III. 532
Ludouicus II. Borbon. dux
- - filium naturalem Hectorem progenuit. III, 533
Ludouicus, Baſtardus Borbon.
- - quisnam eius pater fuerit. III, 533
Ludouicus Borbonius, epiſcopus Leidenſ.
- - liberos naturales reliquit. V, 279
Ludouicus, Burgundiae dux
- - curnam cum Adelheida Sabauda deſponſatus fuerit. I, 432
- - quo tempore hae nuptiae celebratae et an copula carnalis in aliud tempus fuerit dilata. *ib.*
Ludouicus Caſimir, comes Hohenloic.
- - poſt mortem eius vidua liberorum fuit curatrix. V, 570
Ludouicus, Ciliae comes
- - adoptatus fuit a Friderico III. Ortenburg. comite. IV, 453
- - ex hac adoptione in comitatu Ortenburg. heres factus. *ib.* 454
- - impr lis mortuus eſt. *ib.*
- - ſucceſſionem ſuam in fratres ſuos transmiſit. *ib.*

Ludouicus Coecus, Palatin. comes
- - liberis in teſtamento tutorem nominat. V, 508
Ludouicus Craſſus, Imp.
- - ex quibusnam cauſſis matrimonium Henrici Largi, Campaniae comitis reſciderit. I, 250
- - eius filius ſecundus Petrus quamnam et ex qua ratione eam duxerit vxorem I, 322
Ludouicus Delphinus, Ludouici *XIV. R. G. filius*
- - matrimonialem contractum cum Maria Anna Chriſtiana Bauarica per procuratorem concludit. II, 312
- - quaenam dos ſponſae promiſſa fuerit. *ib.* 555
- - de vaſis iocalibus quidnam promiſerit. III, 46
Ludouicus, Flandriae comes vid. *Ludouicus Malleanus.*
- - controuerſias cum duce Brabantino componit. I, 87
- - quamnam dotem cum Margaretha Brabantina acceperit. II, 520
- - quale dotalitium Iſabellae Anglic. conſtituerit. III, 355
Ludouicus Fridericus, dux Wurteberg. lineae Montispellegard.
- - tutelam liberorum Ioannis Friderici, ducis Wurteberg. cum minorum matre geſſit. V, 544. 540
Ludouicus VII. rex Galliae
- - dimittit vxorem ſuam Eleonoram. IV, 132. 275. 268
- - ſecundas nuptias cum Conſtantia Caſtil. init. *ib.* 134
- - regno praeficit vxorem ſuam Adelam. V, 362. 367
Ludouicus VIII, Galliae rex.
- - quasnam ob cauſſas matrimonium Gerardi de Brena cum regis Cyprior. filia vetuerit. I, 252
- - coniugi ſuae Blanchae dotalitium conſtituit. III, 304
- - poſt eius mortem Blanca regnum et tutelam filii adminiſtrauit. V, 360
Ludouicus IX. Gall. rex.
- - procerum libertatem matrimonia contrahendi reſtringit. I, 253
- - coniugi ſuae Margarethae conſtituit dotalitium. III, 300
Ludouicus X. rex Gall. dictus Hutinus.
- - filiae Ioannae, duci Burgundiae nuptae, dedit Burgund. comitatum. III, 86. 67
- - quidnam poſt eius mortem factum ſit. V. 363
- - in eius pactis dotalibus cum Margaretha Burgundica initis quidnam promiſſum fuerit. III, 308
- - coniugem ſuam grauidam reliquit. *ib.* 478
- - filius eius Ioannes mature moritur *ib.*
- - tutorem poſtumo ſuo nominat. V, 368
Ludouicus XI. Gall. Rex.
- - cum *Eduardo* Angl. rege ſub poena

na 3000. ſcutor. auri arbitrio quorundam epiſcoporum ſtare promittit. I, 35
- - liberos naturales habuit. III, 529. 530. 556
- - quibusnam concubinis vſus fuerit. V, 246
- - quamnam dotem cum ſponſa ſua Margaretha Sabaud. nactus ſit. II, 502.
- - qualem dotem filiabus ſuis dederit. II. 499
- - nondum adſecuta pubertate ob corporis habitum aptus declaratus ad nuptias cum Anna Iacobi I. filia celebrandas. I, 155. ſeqq.
- - quaenam dos Margarethae Scoticae, eius ſponſae promiſſa fuerit. II, 520
- - ex quanam ratione V. annos vix habens huic impuberi puellae a patre deſponſatus fuerit. I, 422. §. 22.
- - an ad procerum matrimonia eius ratihabitio neceſſaria fuerit. I, 464. §. 57.
- - inſigne dotalitium filii ſui coniugi conſtituit. III, 304
- - vt et coniugi Charlottae Sabaudicae. *ib.* 305. IV, 58. II, 72. 547
- - quidnam eius neptis Anna Sabaudica Friderico Arragon. nupta in dotem nacta ſit ab eo. II, 536 544
- - dotem conſtituit Agneti Sabaud. *ib.* 542
- - ex quonam fundamento matrimonium Maximiliani imp. cum Maria Burgundica impedire cogitauerit. I, 265. §. 58.
- - quomodo Angli matrimonium ſuum cum Iacobi I. filia impedire auſi ſint. *ib.* 424. §. 23
- - cur Eduardo IV. Angl. regi ſponſalia inter filiam ſuam impuberem et huius primogenitam impuberem conſummanda propoſuerit et quasnam inſuper huic pacto adiecerit conditiones. *ib.* 426.
- - an hoc matrimonium ipſi cordi fuerit aut an potius de alio cogitauerit. *ib.* 427. ſeqq.

Ludouicus XII. Gall. rex.
- - ſponſalia per verba de praeſenti contrahit cum Maria, Henrici VIII. Angliae regis ſorore. I. 146 ſeqq.
- - cum ea matrimonium per procuratorem init. II, 277
- - quaenam dos eidem Mariae promiſſa fuerit. III, 37. II, 483
- - dotalitium illi conſtituit. III, 309
- - quomodo in deſponſanda primogenita ſua, cum Carolo Philippi I. filio conuenerit. I, 193. 312. ſeqq.
- - an hanc triennem nude eum in finem deſponſauerit, vt a Germanor. motibus redderetur ſecurus. I, 378
- - quodnam matrimonium inter ipſum et Ferdinandum Catholicum

cum

cum ad confirmandam pacem et amicitiam initum fuerit. I, 379
- - Maximiliano I. imperatori infenſus fuit. IV, 38
- - Franciſcum I. ſucceſſorem habuit. IV, 42
- - filium naturalem procreauit. V, 623
- - an filiam ſuam Franciſco I. elocaturus principum regii ſanguinis et optimatum regni conſenſum petierit. I, 226
- - quidnam illi filiae in dotem conſtituerit. II, 525
- - ex ſtatus ratione Ludouici XI. filiam ducit in matrimonium. I, 322
- - quamnam dotem eadem ei attulerit. II, 499
- - ex eadem ratione cum hac diuortium facit et Caroli VIII. filiam Annam Britannicam vxorem ducit. I, 323. IV, 161
- - eius diuortii proceſſus cum Ioanna antedicta amplius deſcribitur. IV, 164 - 170.
- - ipſius filiam cum regno quinam acceperit. I, 323. et IV, 38
- - filiam ſuam Renatam Carolo I. Hiſp. regi poſtea inter imperatores V. ſponſam promittit. IV, 39
- - ſed haec ſponſalia rurſus ſublata ſunt. *ib.*
- - an cum Maximiliano imp. de filio necdum ſibi nato vni huius filiarum deſponſando conuenerit. I, 476
- - tutelam liberorum commiſit vxori ſuae. V, 362. 363.
Ludouicus XIII. Gall. rex.
- - ſub tutela materna fuit. V, 379
- - a matris imperio quomodo ſe liberauerit. V, 67
- - Ancraeum cur in palatio interfici iuſſerit. *ib.*
- - cum Anna Philippi III. primogenita ſponſalia de praeſenti celebrat. I, 103
- - an haec celebrauerit cum ſponſa adhuc impubere. I, 421
- - cum illa matrimonium per procuratorem init. II, 295
- - eius pacta dotalia cum illa contracta quidnam contineant. II, 15. 295. 490. 503.
- - cautionem et ſatisdationem huic ob illata praeſtare debet. *ib.* 490
- - dotalitium eidem promittit. III, 314
- - cur proceres Gallor. hoc matrimonium non adprobauerint et quinam motus ſuper hoc ſint moti. I, 226
- - dotem ſorori ſuae Victori Amamadeo, Sabaudiae duci nuptae conſtituit. II, 545
- - eiusdem matrimonium an tandem adprobauerint proceres. I, 228
- - eiusdem poteſtas circa matrimonium procerum praeſertim fratris ſui Ioh. Baptiſt. Gaſtonis, ducis Aurelianenſ. I, 267. ſeqq. 278
- - Carolum Valeſium, Caroli IX. R. G. filium naturalem ducem

Engoliſmenſem et comitem de Ponthieu creat. III, 624
- - eundem legatum ad Ferdinandum imperatorem mittit. *ib.*
- - - matrimonium hoc an ex ratione ſtatus inierit. I, 324
- - - ex quanam ratione circa has nuptias Galliae proceres conqueſti ſint et quidnam regina vidua ad haec reſponderit. I, 408
- - de tutela filii ſui diſponit. V, 379.

Ludouicus *XIV. Gall. R.*
- - ſub tutela materna fuit. V, 379
- - eius natiuitas deſcribitur. III, 484
- - matrimonium conſcientiae cum Madame de Maintenon init. II, 388
- - concubinis vſus eſt. V, 277
- - liberos naturales cum iis progenuit. IV, 547
- - circa hos poſt illius mortem controuerſiae oriuntur. IV, 547 ſeqq.
- - quomodo et a quonam ſint deciſae. *ib.*
- - cum Thereſia Philippi IV. primogenita ſponſalia de praeſenti celebrat. I, 154
- - an ex ratione ſtatus hoc fecerit. I. 324
- - an haec ſponſalia ad confirmandas vires et ad maturandam pacem Pyrenaeam medium fuerint. I, 369
- - matrimonium illud per procuratorem init. II, 299
- - illa Maria Thereſia erat ex ipſius ſorore Maria primogenita. I, 519
- - dotalitium eidem Mariae Thereſiae promittit. III, 315
- - inſignem dotem eadem ei affert. II, 503. 490
- - Lotharingiae duces inter ſanguinis principes refert. IV, 442
- - patriam poteſtatem exercet in nepotem Carolum, ducem Bituricenſ. V, 126
- - dotem principiſſae Mutinenſi promittit. II, 545
- - Philippo Aurelian. duci regni adminiſtrationem atque abnepotis tutelam moribundus committit. V, 382

Ludouicus *XV. Gall. R.*
- - in minore adhuc aetate conſtitutus quidnam de filiis naturalibus Ludouici XIV. conſtituerit. IV, 552. ſeqq.
- - per matrimonium ſuum cum Philippi V. Hiſpan. regis filia ſtabilit pacem. I, 370
- - an conſummatum fuerit hoc matrimonium. *ib* et IV, 62
- - an impuber adhuc ſeſe deſponſauerit impuberi. I, 434
- - matrimonium per procuratorem celebrat cum Maria, Stanislai regis P. filia. II, 34. IV, 62

Ludouicus Germanicus
- - patriam poteſtatem exercet in filium Carolomannum. V, 103
Ludouicus Gibboſus, filius Lud. Barbati Bauar. duc.
- - impius in patrem fuit. V, 107. III, 644
- - Friderici Brandeb. filiam Margaretham inuito patre vxorem duxit. V, 107. ſeqq.
- - hancce ob cauſſam a patre irato oppidis atque Caſtellis excluſus fuit. *ib.*
- - auxilio Alberti fratris vxoris Ingolſtädii velut heres et princeps iuſtus a ciuibus receptus. *ib.*
- - oppida occupauit. *ib.* 108
- - aduerſus eum pater patriam poteſtatem exercuit. *ib.*
- - patrem captum Onolzbachiam miſit. *ib.*
Ludouicus Guilielmus, Marchio Badenſis
- - quasnam per vxorem ſibi adquiſiuerit terras. I, 346
- - poſt mortem eius vidua tutelam filii gesſit. V, 521
Ludouicus Guntherus, comes Schwarzburg.
- - poſt mortem Antonii Guntheri comitis Schwarzburg. cum eius vidua tutelam liberorum gesſit. V, 564
Ludouicus II. Hieroſolymit. rex
- - matrimonium cum Iolanda, Ioannis Arragonum regis filia per procuratorem celebrat. II, 243. 257
Ludouicus III. Hieroſolym. et Siciliae Rex
- - matrimonium per procuratores cum Margaretha Sabaud. init. II, 263
Ludouicus, Hungariae atque Bohemiae rex
- - an cum Maria Maximiliani I. nepte ſponſalia de praeſenti et quibusnam ſolennitatibus celebrauerit. I, 149. ſeqq.
- - an eius filia Maria vna cum procerum conſenſu Sigismundo Brandenburgenſi nupſerit. I, 235
- - - eius relictam filiam Hedwigem cuinam Poloni in matrimonium dederint et cur in ſucceſſione regni natu maiori ſorori, Mariae, praetulerint. I, 232
- - - an hanc Mariam thoro *nondum* maturam *impuberi adhuc* Sigismundo deſponſauerit. I, 415
- - eius filius primogenitus Carolus a Caſimiro rege Polon. adoptatur. IV, 506
- - Sigismundum adoptat. *ib.*
- - - an et cur Hedwigem filiam impuberem Leopoldi III. primogenito Wilhelmo deſponſauerit. I, 446
Ludouicus Infans, Arnulphi imp. filius
- - ſuccedit patri. III, 565

Ludouicus iunior, Rex Gall.
- - an in deſponſanda filia patris conſenſum neglexerit. I, 213
Ludouicus, Loewenſtein. *comes, filius Frider. Victorioſi, electoris Palat.*
- - ei a patre tutores conſtituuntur. V, 562
Ludouicus ſenior, Loewenſtein. *comes.*
- - vaſallus ducis Wurtenberg. quaenam fata habuerit. V, 202
- - cur filios ſuos emancipauerit. *ib.*
- - curator eius liberis poſtea conſtitui curauit. *ib.* 206. 562
Ludouicus, Lucenburg. S. Pauli comes
- - matrimonio ſibi iungit Mariam Mediolanenſem. IV, 61
Ludouicus, Medinae Celinae comes.
- - miſſo Franciſco Barbaſtrio, Vaſconum regnum Annae vxori debitum affirmat. IV, 528
Ludouicus Malleanus Flandr. comes,
- - deſponſat Margaretham filiam Edmundo, quae deſponſatio ob defectum regii conſenſus irrita declaratur. I, 250
Ludouicus, Naſſou. comes
- - quamnam dotem ſorori ſuae, Annae Ottiliae Guilielmo, comiti Saynenſi nuptae conſtituerit. II, 583
Ludouicus de Nauarra.
- - matrimonium per procuratores cum Margaretha duciſſa Carinthiae cum diſpenſatione imperatoria init. II, 9. IV, 322
Ludouicus XVI. Oettingenſ. comes.
- - cum fratris ſui vidua nuptias contrahit. I, 514
Ludouicus, Palatinus comes.
- - vxorem ſuam Mariam ſuſpectam de adulterio habens decollari praecipit. II, 463
- - abbatiam in Furſtenfeld cur fundauerit. *ib.*
Ludouicus, Palatinus comes.
- - vxori ſuae Blanchae donationem propter nuptias conſtituit. III, 182. 392
Ludouicus VI. Palatinus comes.
- - teſtamentum eius confectum ab imperatore Rudolpho II. confirmatur. V, 498
- - tutores in teſtamento liberis ſuis conſtituit. *ib.*
Ludouicus Philippus, comes Palat. lineae Simmerenſ.
- - teſtamento vxorem ſuam tutricem liberorum denominat. V, 511
Ludouicus Pius, imperator.
- - eius filii inter ſe diſceptantes ad arbitros prouocant. I, 86
- - multas calamitates a filiis illatas pertulit. V, 60
- - eius filius Lotharius contra eum rebellans et reconciliatus Italiae finibus includitur. *ib.* 100
- - de tutela ſubditorum quidnam diſpoſuerit. *ib.* 627
- - an Iudith filiam Welfonis vxorem ducere a principibus imperii compulſus fuerit. I, 222

Ludouicus Pius III. Landgrau. Thuring. et Haſſ.
- - vxorem ſuam Margaretham Cliuenſem repudiat. IV, 332
- - ſecundas nuptias cum Sophia, regina Daniae init. *ib.*
- - eandem quoque dimittit. *ib.* 333

Ludouicus, Portugalliae Infans.
- - matrimonium conſcientiae cum Iolantha num inierit. II, 387

Ludouicus, Sabaudiae princeps.
- - quidnam ei ſponſa Carolotta, Cypri et Antrochiae princeps in dotem attulerit. II, 522
- - in eius pactis dotalibus cum Carolotta initis de vaſis iocalibus etc. quidnam promiſſum fuerit. III, 36. 41. 50

Ludouicus, Sabaudiae Dux.
- - an Margaretham filiam impuberem deſponſauerit Adolpho, Geldriae duci et an conſummatum fuerit hoc matrimonium. I, 461
- - filiam Loyſiam impuberem deſponſat Carolo Sabaudo. I, 466

Ludouicus VI. Thuringiae Landgrauius.
- - fratrum minorum tutelam geſſit. V, 442

Ludouicus ſenior, dux Wurteberg.
- - num poſt mortem eius vidua tutelam liberorum geſſerit. V, 544

Ludouicus Wurteberg. dux.
- - quamnam dotem ſorori ſuae Sophiae promiſerit. II, 570
- - vxori ſuae Vrſulae dotalitium conſtituit. III, 242

Ludouicus, Wurtenberg. dux.
- - teſtamento Sybillam coniugem cum terrarum praefecto et conſiliariis ad tutelam liberorum ſuorum vocat. V, 544
- - cur haec tutela nulius effectus fuerit. *ib.*

Luinaeus
- - ei totum ſe dedit Lud. XIII. R. Gall. V, 66
- - Ludouicum regem admonuit, vt ſe regem eſſe cogitaret. *ib.*

Luitprandus
- - Pipinum adoptauit. IV, 437. 492

Lupoldus, Auſtriae dux.
- - matrimonium cum Maria Sabaudica iuramento firmat. I, 177

Luſitania
- - in ea occurrunt exempla matrimoniorum ex ratione ſtatus initorum. I, 316. ſeqq.
- - in ea quando dotalitium conſtituendum. III, 254
- - quaenam iura in tutelis in ea obtineant. V, 594

Lutherani
- - aequalibus iuribus fruuntur cum catholicis et reformatis. II, 177 c. 4. §. 4.

Lutherus
- - eius ſententia de diſpenſatione circa matrimonia in gradibus iure diuino expreſſe non prohibitis. II, 5

Lutherus
- - monialem vxorem ducit. II, 6
- - eum conſulit Philippus Magn. Haſſ. Landgr. de ducenda ſecundaria vxore. III, 438
- - per eius reformationem duplex ſupremorum imperantium euaſit conditio. IV, 380. 382

Luxenburgenſis ducatus
- - in eum ſucceſſio loco dotis Eliſabethae, Io. duc. Görlic. filiae a Wencesl. imp. conceditur. II, 529. ſeqq. III, 244

Lycii
- - apud hos filii ſibi nomina a matribus induunt. II, 173. §. 35

Lycurgus
- - tutelam legitimam Charilli, filii Polybitae Spartanor. regis geſſit. V, 345

Lyſimachus, Thraciae et Ponti rex.
- - filium ſuum Agathoclem interficit. V, 97

M

Macedo (Baſilius)
- - a Michaele adoptatus fuit. IV, 490

Macedones
- - eorum poena aduerſus reos crim. laeſae maieſtatis. V, 96
- - mortuo Alexandro M. in euentum, quo poſthumus naſceretur, a proceribus tutores nominantur. ib. 344. ſeqq.
- - Demetrii filio Antigonus datus tutor. ib. 345
- - alia apud eos occurrunt exempla tutorum regiorum. ib.

Macrinus imp.
- - parentes eius quinam. II, 167 §. 34.

Maſalda, Sanctii I. Luſit. R. filia
- - eam repudiare cogitur Henr. I. Caſtell. R. IV, 93

Magdalena, ſponſa Iacobi V. R. Scot.
- - ei dotalitium conſtituitur. III, 298

Magdalena, Bauar.
- - vxor Wolffgang. Guil. ducis Neob. II, 205
- - Romano-catholicam religionem amplectitur. ib.

Magdalena Haſſ.
- - matrimonio iungitur Erico Adolpho comiti Salm. II, 207

Magdalena Iuliacenſ.
- - dotalitium ei conſtituitur a ſponſo Ioanne Bipontino. III, 394
- - quamnam dotem ſponſo ſuo attulerit. II, 580

Magiſtratus
- - eius arbitrium circa tutelam Germanorum mores num excludant. VI, 66
- - illius vicarii ſunt tutores. ib.
- - illi inuito per alterius pactum vicarius obtrudi nequit. ib.
- - ex iuſtis rationibus commotus pactitium praeterire poteſt tutorem. ib.

Magiſtratus
- - ſupremam ſubditorum ſibi in ſua prouincia vindicat tutelam. V, 6-7
- - maior, apud Romanos in tutela ſuſcipienda excuſatione voluntaria vti potuit. VI, 102

Magiſtri militum
- - an dicti fuerint illuſtres. I, 102

Magnentius
- - eius vidua cuinam deſponſata fuerit. III, 434

Magnificentiae titulus
- - cui competierit apud Romanos I, 105

Magnificentiſſimi illuſtres
- - quinam apud Romanos dicti ſint. *ib.* 104

Magni titulus
- - cuinam prae aliis tributus fuerit. I, 136

Magnus Pius, dux Brunſuico-Luneburgicus.
- - quaenam cum vxore Sophia obtinuerit territoria. I, 345

Mahlſchaz
- - quid. III, 123

Mainhard II. princeps Hohenzoll.
- - poſt patris mortem tutelae ſubfuit. V, 566

Mainhard, comes Tirolenſ.
- - quamnam dotem Margarethae Auſtriacae promiſerit. II, 550

de Maintenon, (Guillemete) marchioniſſa
- - concubina Lud. XIV. R. Gall. fuit. V, 278
- - matrimonium cum eo init. II, 388

Maiores domus
- - titulo illuſtris inſigniti fuerunt. I, 115
- - etiam a regibus. *ib.*

Maiorennitas vid. *venia aetatis*
- - eius terminus variat. VI, 106. 107
- - naturalis in tutela ſuſcipienda num requiratur. *ib.* 108
- - ciuilis num ſola reddat quendam habilem ad tutelam ſubeundam. *ib.*

de Maltitz (Eliſabetha)
- - vxor Henrici illuſtr. extitit. II, 87. ſeqq. 89
- - Miſniae Marchioniſſa non vocata eſt. *ib.* 89

Mancinia
- - concubina Lud. XIV. R. Gall. fuit. V, 277

Mancinia (Hortenſia) neptis Iul. Mazarini.
- - deſponſata fuit Carolo Portanoetc. IV, 506

Mancipatio
- - quid. IV, 417

Mandatum
- - ad iuramentum tutelae per procuratorem praeſtandum quomodo ſit concipiendum. IV, 93
- - vel generale vel ſpeciale eſt. II, 237
- - ad matrimonium per procuratorem ineundum requiritur. *ib.* 238

Man-

Mandatum
- - num reuocari liceat. *ib.* 241. 242
- - ſpeciale procurator ad praeſtandum in animam tutoris iuramentum tutelae de legitime adminiſtranda etc. apponit. VI, 87

Manfredus, Frid. II. imp. filius nat.
- - matrimonium per procuratorem init cum Beatrice Sabaud. II, 255. III, 82. 633. 480
- - ei tota terra a Papia vsque ad montes et regnum Arelatenſe promittitur ab imperatore. II, 256. III, 633
- - eius fata deſcribuntur. III, 633
- - ab eius filia Conſtantia Hiſpaniae reges ius ſuum in vtramque Siciliam deducunt. *ib.* 634
- - cur adfectauerit regnum Siciliae. IV, 535

Manlius vide *Torquatus*

Mansfeldenſes comites
- - per pacta familiae dotalitium viduarum illuſtr. definierunt. III, 237
- - antiquiori tempore tutelam legitimam tantum admiſerunt. V, 575

de Manuel (Domini)
- - vnde ortum ſuum trahant. III, 603

Manzeres
- - quid. III, 514

Marceſina, concubina Io. Ducae imp. Graec.
- - eius fata recenſentur. V, 214

Marcoueſa
- - quaenam fuerit. II, 7
- - a Chariberto Francorum rege adamata eſt. *ib.*

Mardochai
- - Eſtheram, conſanguineam ſuam in filiam adoptauit. IV, 478

Margaretha, Alberti II. Auſtriae archiducis filia
- - Mainhardo, Tirolenſi, comiti ſponſa promittitur, ſed matrimonium effectu fuit deſtitutum. II, 550
- - quaenam dos ei aſsignata fuerit. *ib.*

Margaretha Anhaltina
- - num dotem marito ſuo attulerit. II, 588
- - ei donatio propter nuptias conſtituitur. *ib.*

Margaretha Auſtriaca, Maximil. I. imperatoris filia
- - repudiata a Carolo VIII. rege Galliae Philiberto Sabaudiae duci per procuratorem matrimonio iungitur. II, 275. ſeqq. IV, 8. ſeqq.
- - quaenam dos eidem promiſſa ſit. II, 603

Margaretha Auſtriaca, Erneſti ducis Auſtr. filia
- - dotem ſponſo ſuo Friderico duci Saxonico attulerit. II, 586
- - quaenam donatio propter nuptias eidem conſtituta fuerit. *ib.*

Margaretha Auſtriaca, Leopoldi VII. Glorioſi filia
- - vxor Ottocari, regis Bohemiae-

pon-

pontificis indultu ob ſterilitatem a marito dimittitur. IV, 212

Margaretha Auſtriaca, Caroli D. A. filia

- - Philippo III. Hiſpaniae regi per procuratorem matrimonio iungitur. II, 287

Margaretha Bauarica

- - matrimonium inaequale cum Martino de Waldenfels init. II, 137

Margaretha Britannica

- - comiti Stampenſi copulandae curator conſtituitur. V, 623

Margaretha, Brunſuico - Luneburg. Erici D. B. L. filia

- - Simoni Lippiaco nupta qualem dotem nacta ſit. II, 569

Margaretha Chriſtiana Auguſta, vidua Georgii, comitis in Leiningen Weſterburg.

- - tutelam liberorum ſuorum vnacum Landgrauio Haſſo-Darmſtadino gesſit. V. 572

Margaretha, Daniae regina

- - adoptat Ericum, ducem Pomeraniae. IV, 440. 508
- - eius res geſtae deſcribuntur. *ib.*

Margaretha. Eduardi IV. regis Angliae filia

- - in eius tabulis dotalibus cum Carolo Burgundiae duce concluſis quidnam conuentum fuerit. II, 506. III, 36
- - dotalitium eidem quale a ſponſo conſtitutum. III, 353

Margaretha Eliſabetha Leiningenſis

- - mortuo marito, Friderico Landgrau. Homburgenſi, tutelam filiorum gesſit. V, 525

Margaretha Flandriae comitiſſa

- - lis inter eius filios ipſa adhuc viuente orta, per arbitros finitur. I, 49
- - ipſi a Ioanne Aueniensi filio ſuo bellum hanc ob rem indicitur. *ib.*

Margaretha, Franciſci I. Regis Galliae filia, et vxor Emanuelis Phtlib. Sab.

- - quaenam dos ei promiſſa fuerit. II, 507

Margaretha, Friderici II. imp. filia

- - cur ſe fuga ex arce Wartenburg. a marito ſuo, Alberto Degenere, Thuring. Landgrauio proripuerit. V, 220

Margaretha, Iacobi III. regis Scotiae filia

- - quamnam dotem ſponſo ſuo attulerit. II, 535

Margaretha, Iacobi IV. Scotiae regis vxor et Henrici VII. Angl. regis filia

- - a Iacobo IV. quibusnam ſub conditionibus ad regnum poſt mortem deſtinata fuerit. II, 143. 414
- - tutelam filii poſt mariti mortem gesſit. *ib.* 414
- - matrimonium inaequale celebrat cum Archembaldo de Douglus etc. *ib.* 144

Margaretha, Iacobi IV. etc.
- - cur Henrico VIII. R. A. odioſa facta fuerit. *ib.*
- - cum Archembaldo diuortium cur fecerit. IV, 208
- - eius res geſtae. II, 144, 414

Margaretha Lignicenſis
- - quantam dotem attulerit Alberto Bauaro. II, 585

Margaretha Lotharingica
- - eius nuptiae cum Gaſtone, duce Aurelianenſi nullae primum declaratae, deinde adprobatae fuerunt. IV, 179. ſeqq. I, 267
- - an eius nuptiae ab ipſo ſponſo nullae declaratae. I, 270

Margaretha, comitiſſa de Manderſcheid
- - matrimonio iungitur Ludouico de Buſchringen. II, 137

Margaretha Maultaſchia, duciſſa Carinth. et vxor Ludouici, marchionis Brandeburg.
- - eius matrimonium diſpenſauit Ludouicus Bau. imperator. II, 9
- - diuortium fecit a Ioanne, Morauiae comite. IV, 317 324
- - eius cauſſa cur ad imperatorem Ludouicum Bauar. delata fuerit. *ib.*

Margaretha Sabaudica, Ioannis marchionis Montisferrat. coniux.
- - quomodo elocata fuerit. II, 502

Margaretha Sabaudica, Ludouici Bauar. ducis vxor
- - quamnam dotem marito ſuo attulerit. II, 502. IV, 450
- - dotalitium eidem a ſponſo conſtituitur. III, 368

Margaretha Sabaud. Ludouici, regis Sicil. vxor.
- - matrimonio iuncta fuit Ludouico per procuratorem. II, 263

Margaretha Sabaudica, Bonifacii IV. marchionis Montisferrat. vxor
- - donatio propter nuptias eidem qualis conſtituta fuerit. III, 186

Margaretha Sabaudica, Simonis, comitis de Sarbruch coniux
- - ei ſub dotis nomine dotalitium a ſponſo promittitur. III, 427

Margaretha, Scotiae regina
- - an a proceribus Eduardo Angliae regis filio deſponſata fuerit. I, 229

Margaretha, Siciliae regis Caroli II. filia
- - ei a ſponſo Carolo, rege Arragon. in tabulis matrimonialibus dotalitium in certas terras adſignatur. III, 283

Margaretha Valeſia
- - eius matrimonium cum Bleſenſium comite a Philippo Pulchro Francorum rege confirmatur. I, 258

Margaretha, Theobaldi Regis Nauarr. vxor
- - filiorum ſuorum poſt mariti mortem tutrix fuit. V, 361

Margaretha, filia ducis Sabaud.
- - Franciſco, Mantuae duci, coniugio iuncta fuit. V, 409

Margaretha, filia ducis Sabaud.
- - tutelam filiae Mariae poſt-mortem mariti adminiſtrauit. *ib.* 410
Margaretha, Gleichenſ. comitiſſa.
- - tutrix filii ſui, comitis Waldeccenſis fuit. V, 565
Margaretha Haſſiaca, Hermanni Landgr. H. filia
- - quaenam dos ei a patre promiſſa fuerit. II, 585
Margaretha, Henrici IV. regis Gall. ſponſa
- - coacta nubit Henricum IV. III, 313
- - eius nuptiae num regno Galliae fauſtae fuerint. II, 180. 187
- - ei promittitur dotalitium. III, 313
- - cum ea maritus rex diuortium facere meditatus eſt. IV, 170
- - ipſa hoc matrimonium nullum exiſtimat. *ib.*
Maria Adelheida Sabauda
- - quidnam in eius pactis dotalibus cum Ludouico, Burgundiae duce initis conſtitutum ſit III, 44
Maria Alexandrowna Mentzikoſia
- - ei repudium miſit Petrus II. Ruſſorum monarcha. IV, 64
Maria Amalia, filia Ioſephi imperat.
- - matrimonio iungitur Carolo Alberto, Bauariae electori. V, 197
Maria Amalia Brandeburgica
- - matrimonio ſecundo Mauritio Guilielmo, duci Saxo-Citicenſi copulatur, II, 209
- - primis nuptiis Carolo, Megapol. duci iuncta fuit. *ib.*
Maria Anglicana, Ludouici XII. Gallorum regis vxor, Henrici VII. A. R. filia
- - deſponſatur primum Carolo V. imperatori. IV, 34
- - defuncto Ludouico marito rege, cum Suffolcio duce ſecundas nuptias init. II, 146
- - dos quaenam ei conſtituta fuerit. III, 37
Maria Anna Ioſepha Auſtriaca
- - quibusnam caeremoniis et ſolemnitatibus Ioanni V. regi Portugalliae deſponſata fuerit. II, 327
Maria Anna Victoria, Infant. Hiſpaniae
- - Ludouico XV. regi Galliae deſponſata parentibus ab illo remittitur. IV, 62
Maria Anna Auſtriaca, vxor Philippi IV. Regis Caſtil.
- - tutelam filii ſui, Caroli II. geſſit. V, 361
Maria Anna Bauarica
- - receſſui imperii nouiſſimo tanquam tutrix absque confirmatione impetrata ſubſcripſit. VI, 81
Maria Anna Ioanna Ludouica Haſſiaca.
- - eius maritus Baro ab Ingelheim extitit. II, 237
Maria Auguſta, duciſſa Wurtenberg.
- - in ſuſcipienda tutela liberorum ſuo-

ſuorum quibusnam rebus renunciauerit. II, 406

Maria Burgundica, uxor Amadei Sabaud.

- - quidnam marito ſuo in dotem attulerit. II, 503

Maria Burgundica, Caroli Audacis filia

- - per procuratores Maximiliano I. matrimonio iungitur. II, 268
- - quidnam in eius pactis dotalibus cum Max. I. initis conuentum ſit. III, 196

Maria Catharina, uxor Adolphi Fridr. ducis Megapol. Suerin.

- - liberorum ſuorum tutrix a marito nominatur. V, 532

Maria Charlotta, nata princeps Saxo-Ienenſ.

- - ei, dum de diuortio eius cum Guil. Ernesto duce Saxo Vin. ageretur, curator conſtitutus eſt. V, 620

Maria Cliuenſis

- - Adolpho, duci Iuliacenſi et Montenſi nupta in dotem quidnam attulerit. II, 575

Maria, Conſtantinopol. imperatrix

- - quale matrimonium confirmauerit. II, 359

Maria Eleonora, uxor Ludouici Philippi comitis Palat.

- - in teſtamento mariti tutrix liberorum ſuorum ſcribitur. V, 511
- - a iudicio camerali confirmatur eius tutela. *ib.*
- - ſecundis nuptiis et SCto Vell. ante ſuſceptam tutelam renunciare debet. *ib.* 512

Maria Eleonora Iuliacenſis

- - Alberto Friderico, Borusſiae duci nupta quidnam in dotem contulerit. II, 579
- - quale dotalitium eidem conſtitutum fuerit. III, 386

Maria Eliſabetha, Bipontina

- - poſt mortem mariti, Emiconis XI. comitis Leining. tanquam tutrix filiorum ſuorum receſſum imperii A. 1607. ſubſcripſit. V, 571

Maria Eliſabetha Palatina

- - matrimonium init cum Chriſtiano Gottl. de Gersdorff. II, 137

Maria Franciſca Eliſabetha Sabaud. uxor Alfonſi VI. regis Portugall.

- - per procuratorem antedicto Alfonſo VI. copulata eſt. II, 233. *
- - quidnam abnuerit in ſua deſponſatione. *ib.*
- - dotem marito ſuo quantam attulerit. *ib.* 488. ſeqq.
- - de gemmis aliisque rebus quidnam in eius pactis dotalibus definitum ſit. III, 44
- - dotalitium eidem conſtitutum eſt. *ib.* 281

Maria Franciſcus, Magnus Etruriae dux

- - matrimonium inaequale init. II, 81. ſeqq.

Maria, Franciſci Mantuae ducis filia

- - de eius tutela poſt mortem patris

tris disſidiae ortae ſunt. V, 410
Maria *Genuenſis*
- - Philippo Sabaudo nupta quamnam dotem attulerit. II, 494
Maria, *Ioannis, Arragon. regis vidua*
- - in puerperio cuſtodes petit. III, 482
Maria *Ioſepha, Ioſephi imperat. primogenita*
- - Friderico Auguſto tunc principi regio hodie Polon. regi nubens, quidnam in dotem nacta ſit. II, 554
Maria, *Ludouici, comitis Palatini vxor*
- - eam de adulterio ſuſpectam habens maritus praecepit decollari. II, 463
Maria *Magdalena Palatina*
- - poſt mortem mariti Antonii Guntheri, comitis Schwarzburg. tutelam liberorum ſuorum cum Ludouico Gunthero geſſit. V, 564
Maria *Magdalena, comitiſſa Manſfeld.*
- - tutelam filiorum minorum adminiſtrauit. V, 578
Maria *Mompelgardenſis*
- - Petrus II. Arragoniae rex maritus ab ea diuortium facere tentat. II, 386
- - quibusnam ex cauſſis. *ib.*
Maria, *Petri II. Arragon. regis coniux*
- - eius puerperio proceres regni adfuerunt. III, 483
Maria (*Philippus*) *vice Comes Mediolanenſ.*
- - matrimonium inaequale cum Beatrice init. II, 82
Maria (*Philippus*) *dux Mediolanenſ.*
- - num dotem cum vxore ſua obtinuerit. II, 479
Maria, *Philippi III. regis Hiſpan. filia*
- - in coniugium Caroli, principis regii Anglici adpetitur. II, 188 ſeqq.
Maria *Sabaudica, Ludouici, ducis Sabaud. filia*
- - Philippo Mariae Sfortiae II. adhuc impuberi deſponſatur. IV, 61
- - dos quanta ei conſtituta. *ib.*
- - illa ſponſalia fuerunt diſſoluta. *ib.*
- - Ludouico Lucemburgico comiti S. Pauli nupſit. *ib.*
Maria, *Iacobi* II. *regis Scotiae filia*
- - Thomae Bodio, *Araniae* comiti nupta. IV, 207
- - cum hoc diuortium facere et Iacobo Hamiltonio nubere coacta fuit. *ib.* 208
Maria, *Scotiae regina*
- - poſt mortem prioris mariti Franciſci II. R. G. a quibusnam in matrimonium petita. II, 145. 160. ſeqq.
- - nuptias cum Iacobo Bothwello contrahens ſe tribus diebus dominicis denunciari iubet. I, 203 ſeqq. II, 145

Ma-

Maria Scotica
- - num a Iacobo Heburno, Bothwelliae comite rapta fuerit. IV, 210
- - qualis quaeſtio circa eius matrimonium cum Henrico Darlaeo orta et quomodo deciſa fuerit. I, 229. II, 145. 160. ſeqq.
- - hae nuptiae ab aliis improbatae ſunt. IV, 212. II, 145. 160
- - cuinam nupſerit. I, 283
- - ab Eliſabetha, Anglorum regina petit, vt ab ea adoptetur. IV, 501
- - regno ſe abdicat. V, 327
- - Henricum Darlaeum ad ducis Rothelagi et Rosſiae comitis dignitatem euehit. II, 169. c. 3. §. 33. 160
- - quidnam in eius pactis dotalibus cum Franciſco II. rege Galli initis conuentum ſit. *ib.* 409. 161

Mariora, Scotiae regis Roberti filia
- - cuinam ex conſenſu procerum nupſerit. I, 230

Maria Sidonia, Marchion: *Badenſis*
- - tutrix liberorum ſuorum poſt mortem mariti Philippi Frid. Chriſtophori fuit. V, 566

Maria Thereſia, Philippi IV. *regis Hiſpan. filia*
- - per procuratorem Ludouico XIV. regi Galliae deſponſatur. II, 244
- - inſignem dotem ſponſo ſuo affert. *ib.* 490. ſeqq.
- - quidnam ei ſponſus in pactis dotalibus promiſerit. III, 45
- - dotalitium eidem conſtituitur. *ib.* 315

Mariage de Conſcience
- - quid. II, 380

Mariamne, Herodis M. vxor.
- - eam maritus occidi fecit. II, 454

Maritagium
- - quid ſignificet. II, 117. 474. 517. 518. 539. III, 7

Maritus
- - vxoris legitimus tutor eſt. III, 111
- - num diuortio facto, dotem et paraphernalia ſi lucratus ſit, ad praeſtanda repudiatae alimenta teneatur. IV, 273. 279. ſeqq.
- - num ſuccedat in dote. III, 30. IV, 267
- - eius poteſtas in vxorem quaenam. II, 421
- - eius conſilium fragili feminarum plerumque melius habetur. *ib.* 423
- - vi maritalis poteſtatis vxorem ad quaenam cogere queat. II, 423
- - ei praerogatiua quaedam prae femina tribuenda eſt. *ib.*

Marozia
- - Sergii Pont. Max. Rom. concubina fuit. V, 308
- - ei progenuit filium Ioannem. *ib.*
- - eam duxit poſtea Wido Tuſciae marchio. *ib.*

Martel (*Iſabella*)
- - concubina Fridr. Henr. Ribera extitit. V, 237
Martellia (*Camilla*)
- - primum concubina, poſtea vxor Ioannis Medicaei fuit. V, 314
Martha, Carictae comes
- - cui nupſerit et an ex conſenſu Scotor. regis. I, 283
Martianus
- - matrimonium virgineum cum Pulcheria init. II, 366
- - imperator declaratur. *ib.*
Martinus, *Momplanci dux*
- - regni conuentu habito ex omnium procerum voluntate regnum Arragoniae accipit. I, 56. ſeqq.
- - eius vxoris Mariae character, *ib.*
- - eius filius vnicus moritur. *ib.* 57
- - de ipſius ſucceſsione diſputatur. *ib.*
- - ad ſecundas nuptias tranſit. *ib.*
- - eius corporis ſtructura deſcribitur. *ib.*
- - poſt eius mortem de ſucceſſore eligendo motus oriuntur. I, 60
Martinus, *Moſellanus Dux*
- - curnam Beatricem Dolphi Arduennae domini filiam vxorem duxerit. I, 352
Martinus, *Siciliae rex*
- - filium naturalem Fridericum reliquit. III, 615
- - concubina Thereſia aliaque Agathoſa nomine vſus eſt. V, 303
- - quaenam eius coniux fuerit. *ib.*
Martinus V. P. R.
- - diſpenſat circa matrimonium fratris cum ſorore germana. II, 3
Mas
- - feminae perſonam repraeſentare poteſt in matrimoniis per procuratorem. II, 233 *
Maſcabel (*Guil.*) *dynaſta Ital.*
- - cur filiam ſuam Roberto Normanno ignobilis generis vxorem dederit. II, 151. ſeqq.
Mater
- - priusquam tutelam liberorum ſuſcipit, SCto Velleiano et ſecundis nuptiis renunciare debet. VI, 49. 54
- - quaenam praeterea in hoc caſu praeſtare debeat. *ib* 50. ſeqq.
- - num poſt renunciationem ad ſecunda vota progredi non poſſit. *ib.* 54
- - ab ea inter priuatos dependet, num velit, ſeu nolit ſubire tutelam. *ib.* 56
- - non opus habet excuſationes allegandi. VI, 56
- - illuſtris, quando ei regimen tutelare competat et deferri debeat. V, 660
- - - quatenus liberis ſuis tutores conſtituere poſſit. VI, 8
- - illuſtris, quomodo tutelae con-

fir-

firmationem a iudicio aulico petere debeat. VI, 87
- - illi ius Romanum permittit tutores liberis ſuis conſtituendi. *ib.* 9
- - illuſtris, inter Germaniae proceres ad priuatam, minime vero ad publicam admittitur. *ib.* 9. 26. 27
- - regulariter legitima tutrix liberorum imperio deſtitutorum eſt. *ib.* VI, 26. ſeq.
- - illuſtris, eius poteſtas in liberos ſuos poſt mariti mortem deſcribitur. V, 9. 323
- - num tali competat regimen et adminiſtratio regni etc. durante minorennitate filii. *ib.* VI, 45
- - in liberos illegitimos poteſtatem habet. V, 10
- - olim liberos inſtituere potuit, ne quid ex hereditate ad patrem veniret. V, 180
- - in tutela feudali num admittenda. *ib.* 614
- - educatio filiorum minorum poſt mariti mortem ei relinquenda. *ib.* VI, 26. ſeqq.
- - libera Rom. republica a tutela arcebatur. VI, 21
- - dantur caſus quibus mater a publica tutela non arcetur. VI, I, 39. ſeqq.
- - ea licet publicam non habeat tutelam, ei tamen inſpectio quaedam in liberos denegari nequit. *ib:* 21. 26. ſeqq. 42
- - num ab inteſtato ad tutelam perueniat publicam, et agnatum excludat. *ib.* 27. 43
- - vtrum a tutela per teſtamenta et pacta familiae poſſit arceri. *ib.* 43
- - ei tutrici publicae adiungendusne ſit neceſſario alius. *ib.* 34. 44
- - filiarum illuſtrium tutrix legitima eſt. *ib.* 39
- - quaenam iura matri tutrici competant. *ib.* 42. ſeqq. 45. ſeqq.
- - illuſtris, tutelam ſibi vindicans quid probare debeat. *ib.* 43
- - minorennis, num ad tutelam admittenda. *ib.* 47
- - ei ex nuptiis pure et absque pacto morgan. initis ius competit contradicendi excluſioni liberorum a ſucceſſione et dignitate paterna. II, 129
- - pro filia procurator matrimonialis eſſe poteſt. *ib.* 232
- - ad ſecundas nuptias tranſiens amittit tutelam. *ib.* 396. 405. ſeqq.
- - illuſtris, quandoque gemmas etc. nubenti filiae promittit. III, 49. ſeqq.

Mathalgardus
- - concubina Caroli M. fuit. V, 215

Mathias Coruinus, Hungariae rex
- - cum quanam ſponſalia celebrans haec iuramento confirmauerit. I, 181. §. 41.

Mathias, imperator
- - Ferdinandum Graecenſem in filium adoptauit. IV, 448

Ma-

Mathildis, Henrici Aucupis vxor
- - quidnam ei maritus in dotalitium conceſſerit. III, 219
Mathildis Sabaudica
- - per procuratorem Ludouico, duci Bauariae deſponſatur. II, 259
Mathildis, filia Alfonſi regis Portug.
- - vxor Philippi, comitis Alſatiae quomodo nominata fuerit. II, 167
Mathildis, filia Emanuelis imp. Conſtantinop.
- - eam repudiauit Alfonſus II, R. Caſtil. IV, 49. II, 478
- - Guiliermo deſponſatur. *ib.* 60
Mathildis, Henr. I. Angl. reg. filia
- - eius mariti. II, 135
- - ei praeripitur regnum. III, 70
Mathildis, Flandr. comitis Philippi neptis.
- - quamnam dotem obtinuerit, II, 514
Mathildis, Otton. I. imp. vxor.
- - eius dotalitium. II, 414
Mathildis, Henr. II. R. Angl. filia
- - matrimonio iuncta eſt Henrico Leoni. IV, 344
Mathildis Bonon. Alfonſi III. R. Luſit. vxor.
- - ab ea diuortium fecit maritus, Alfonſus. IV, 101. ſeqq.
- - ab ea Catharina Medicaea originem ducere voluit. *ib.* 103
Matres illuſtres
- - a filiis ducuntur apud quaſdam gentes vxores. I, 487. ſeqq. §. 4. ſqq.
Matrimoniales cauſſae illuſtrium.
- - ad ſuum tribunal tractae a pontificibus. IV, 250. 375
- - num ad ciuile forum trahendae. II, 12
- - illuſtrium, ad concilia delatae. *ib.* et 378
- - - etiam in oriente. *ib.* 13
- - ſtatuum imperii ad quem ſpectent *ib.* 250. 441. 464
Matrimonium vid. *coniugium.*
- - illud facit indiſſolubile ab vtrisque deſponſatis ſuſcepta educatio. IV, 227
- - temporaneum fini coniug. contrarium eſt. *ib.* 228
- - eſt pactum bilaterale. II, 249
- - num contractus mere ciu. IV, 3
- - eius effectus vnde Germanis enaſcatur. II, 225
- - iure nat. ſolo conſenſu efficitur. *ib.* 228
- - eius conſummatio quid. *ib.* 230
- - per procuratorem factum, confirmatur. *ib.* 247
- - ad illud nemo obligari nec cogi poteſt IV, 26
- - eius finis. IV, 226
- - eius eſſentia. *ib.*
- - eius ſocietas non eſt momentanea ſed duratura. *ib.*
Matrimonium aequale.
- - quid. II, 38. ſeqq.
- - inceſtuoſum. *ib.* 13. ſeqq.
Matrimonium conſcientiae
- - definitur. II, 380
- - num licitum. *ib.* et 383
- - priuatis non permittitur. *ib.*
- - bene tamen illuſtribus. *ib.*
- - et nobilibus. *ib.* 389

Matri-

Matrimonium conſcientiae
- - Caroli Calui cum Richilde. *ib.* 384
- - Roberti Stuarti II, regis Anglorum cum Eliſabetha filia Adae Muir. *ib.* 385. 386
- - num in eo vixerit Maria Guilielmi Mompelerienſis principis filia *ib.* 386
- - Ludouici, Portugalliae Infantis, cum Iolanta. *ib.* 389
- - Ioannis Caſimiri, Poloniae regis, cum Mareſchalli Hoſpitalii vidua. *ib.* 380
- - Ludouici XIV. Gallorum regis cum Guillemete Marchioniſſa de Maintenon. *ib.*

Matrimonium inaequale
1 - quid. II, 24. 38. 40. 51
- - - in ſtatu ciuili odioſum habetur. *ib.*
- - - non in ſtatu naturali. *ib.*
- - - odio eſt multis gentibus. 27. ſeqq. 133. ſeqq.
- - - praeſertim Germanis. *ib.* 30. 40. 166
- - - quodnam inter Germaniae illuſtres pro tali habendum. *ib.* 38
- - - num tale fuerit Wenceslai, Sax. ducis, cum Caecilia Carrarienſi. *ib.* 39. ſeqq.
- - - illuſtrium definitur *ib.* 40
- - - id prohibetur legibus antiquorum Germaniae populorum. *ib.*
- - - recepto iure Canonico ratum quidem illud, aſt non legitimum habetur. *ib.* 42
- - - in illo nec vxor ad dignitatem nec liberi ad nobilitatem et ſucceſſionem in feuda ſunt admiſſi. *ib.*
- - - eius effectus. *ib.* 160. ſeqq.
- - - conſenſu imperatoris agnatorumque aequale fieri poteſt. *ib.* 59. ſeqq.
- - - pactis familiae poteſt prohiberi. *ib.* 61
- - - in terris Boruſſicis nobilibus interdictum eſt. *ib.* 63
- - - eorum exempla ex ſcriptura S. *ib.* 68
- - - - ex hiſtoria Graec. *ib.*
- - - - ex aliis regnis, imperiisque *ib.* ſeqq.
- - - Lotharii imperatoris cum 2. ancillis. *ib.* 70
- - - in Luſitania. *ib.* ſeqq.
- - - in Legionis regno. *ib.* 71
- - - in Arragonia. *ib.*
- - - in Anglia. *ib.* 72. ſeqq.
- - - in Gallia. *ib.* 76. ſeqq.
- - - in Suecia. *ib.* 77. ſeqq.
- - - in Dania 79. ſeqq.
- - - in Norvegia. *ib.*
- - - in Vngaria *ib.* 80
- - - in Bohemia. *ib.*
- - - in Italia. *ib.* 81
- - - Geldriae comitis Bertholdi. *ib* 83
- - - in Auſtria. *ib.* 85. ſeqq.
- - - Miſnia. *ib.* 87. ſeqq. et Saxonia. *ib.* 90

Matrimonium inaequale
- - - in Baden. *ib.* 90. et 53. ſeqq.
- - - Lüneburg. *ib.* 92
- - - Holſatia. *ib.* 93. ſeqq.
- - - Anhalt. *ib.* 98. ſeqq. 50. 60.
- - - Mombelgard. *ib.* 100
- - - Naſſouia. *ib.* 102
- - - Friſia. *ib.* et p. 50
- - comitis Hanouienſ. Reinh. *ib.* 103
- - comitis Yſenburg. *ib.* 104. ſeqq. 50

Matrimonium inter perſonas diuerſae religionis.
- - quid. II, 169
- - num iniuſtum. *ib.* 178
- - cum Iudaeis inter chriſtianos prohibitum. *ib.* 173
- - cum perſonis religioni, quae in Germania non recepta, addictis licitum non eſt. *ib.* 174
- - - num permittendum. *ib.* 178
- - - vtrum diſſuadendum. *ib.* 179
- - - quandoque ſuadetur. *ib.* 182
- - exempla. *ib.* 182. ſeqq.
- - tale matrimonium iniit Coſroes R. Perſarum cum *Sira*, Chriſtiana. II, 182
- - nec non Clodouaeus ethnicus cum Chrotilde chriſtiana. *ib.* 183
- - - vt et Alfonſus V. Legionis rex cum ſorore Abdallae Maurorum R. *ib.*
- - Ingundis cum Ermenigildo, Gothorum R. Arrianae ſectae initum. *ib.* 184
- - Stephani Hung. R. cum Henrici III. ſorore Giſela chriſtiana contractum. *ib.*
- - Graeci imperatores ſaepius chriſtianas vxores duxerunt. *ib.* 185
- - Margarethae, Henrici III. Gall. R. filiae catholicae cum Henrico Nauarr. reform. relig. *ib.* 187
- - Caroli II. R. Angl. cum Catharina Luſitan. *ib.* 194. ſeqq.
- - Philippi, ducis Aurelian. cum Eliſabetha Charlotta Palatina. *ib.* 196
- - Iagellonis, Lithuan. principis cum Hedwige, chriſtiana. *ib.* 198
- - Ioannis III. R. Suec. cum Catharina Polon. *ib.* 199
- - Chriſtiani II. Dan. R. cum Iſabella Auſtr. *ib.*
- - Emanuelis, proregis Indiarum cum Aemilia Naſſouica. *ib.*
- - Henrici, ducis Lotharing. catholicae religioni addicti cum Catharina Nauarr. *ib.* 200. ſeqq.
- - Philiberti Badenſis cum Mechtilde Bauarica catholica. *ib.* 205
- - Wolffgangi Guil. Neoburg. cum Magdalena catholica. *ib.*
- - Ioannis Iun. principis Naſſou. cum Erneſtina Arenberg. *ib.* 206
- - varia exempla Germanorum principum, qui ſibi matrimonio perſonas diuerſae religionis iunxerunt. *ib.* ſeqq.
- - Caroli VI. imp. cum Eliſabetha Chriſtiana Brunſuic. quae Auguſtanam cum catholica mutauit religione. *ib.* 209. ſeqq.

Ma-

Matrimonium inter perſonas diuerſae religionis
- - Alexii Petrowiz, Ruſſorum principis cum Charlotta Chriſtina Sophia Brunſuic. *ib.* 217
Matrimonium illuſtrium
- - in eo contrahendo gentis nobilitas ſemper fuit conſiderata. II, 66
- - - inaequale. *ib.* 40
- - quid ad illud requiratur. *ib.* 243
- - interdum absque dote contrahitur. *ib.* 278
- - an deficiens conſenſus parentum efficiat nullum. I, 164. ſeqq.
- - an ad illud praeter parentum conſenſum aliorum adhuc requiratur conſenſus. *ib.* 168. ſeqq.
- - vtrum iuramento firmetur. I, 176
- - num ad hoc ineundum principes a populo coacti fuerint. *ib.* 187
- - inter parentes liberorum deſponſandorum potisſimum initur. *ib.* 189
- - an in illis ſubſtitutio alterius filii ſ. filiae in locum prioris deſponſati ſ. deſponſatae adhibita fuerit. I, 190. ſeqq.
- - quidnam ſecundum mores Teutonicos ad hoc conſummandum requiratur. I, 199
- - an talia matrimonia pacto fuerint reſtricta. I, 228
- - an ad conſenſum procerum. *ib.* 221
- - an talia matres regum Galliae ſine horum conſenſu inire posſint. *ib.* 251
- - in matrimonio illuſtrium an magis vtilitatis publ. quam formae ratio habenda ſit. *ib.* 296
- - quidnam auctor per matrimonium ex ratione ſtatus initum intelligat. *ib.* 297. ſeqq.
- - an matrimonia ex ratione ſtatus ad firmandas vires fuerint inita. *ib.* 355
- - an per matrimonia bella ſopita. *ib.* 359. ſeqq.
- - an grauiſſimae et rempubl. maxime turbantes factiones. *ib.* 373
- - an matrimonio ſaepe conditio fuerit adiecta. quod paciſcens dote ipſi aſſignata velit eſſe contentus. *ib.* 376
- - per ea an foedera fuerint firmata. *ib.* 376. ſeqq.
- - per ſpem matrimonii an ſaepe principes alios in ſua trahant commoda. *ib.* 380
- - in ſatisfactionem proponitur. *ib.*
- - in vltionem contrahitur. *ib.* 381
- - petiti matrim. repulſa an belli anſam det. *ib.* 387
- - - eadem vltioni et inimicitiae capital. anſam praebet. *ib.* 389
- - eius renuntiatio an valeat inter illuſtres. *ib.* 395.
- - in captiuitate virgini imparis conditionis promiſſum an ſolutus princeps conſummare teneatur. *ib.* 395

Matrimonium illuſtrium
- - an inire poſſint impuberes. *ib.* 404. et 405
- - inter quosdam Galliae principes in cunis adhuc vagientes ridiculum *ib.* 345
- - inter contractum atque perfectum diſtinguitur. *ib.* 465

Matrimonium ad L. Morganaticam, et Salicam.
- - in Germania antiquiſſimi eſt vſus. II, 111
- - cur inuentum. *ib.*
- - quale ſit. *ib.* III, 100
- - vnde eius denominatio. II, 113
- - quid leges feudorum de eo diſponant. *ib.* 112. et 115. ſeqq.
- - etiam ad legem Salicam dicitur. *ib.* 115
- - eſt matrimonium verum et legitimum *ib.* 118. 119. ſeqq.
- - per exempla probatur. *ib.* 120 ſeqq.
- - illud non ſemper inaequale eſt. *ib.* 126. ſeqq.
- - eius effectus. *ib.* 127
- - ex eo nati liberi an auitam nobilitatem conſequantur. *ib.*
- - an exinde comites enaſcantur. *ib.* 128
- - in dubio num ſit praeſumendum. *ib.* 130
- - in Boruſſia quid de iis diſpoſitum. *ib.* 63
- - contrahitur vel in fauorem liberorum extantium, vel agnatorum et ſplendoris familiae gratia. *ib.* 130.
- - quatenus principes vel illuſtres ad illud excluſis aliis ſeſe obligare poſſint. I, 395

Matrimonium per procuratorem
- - ab antiquisſimis iamdum temporibus obtinuit. I, 222. 227
- - ſubſiſtit ex legum Rom. indole. *ib.* 223
- - - ex iure canon. *ib.* ſeqq.
- - nec Germanorum conſuetudines illud reprobant. *ib.* 225
- - inter illuſtres et minus illuſtres obtinet. *ib.* 226
- - ex iure naturae valet. *ib.* 228 ſeqq.
- - num conſcenſio thalami, oſculi datio etc. ad illud requiratur. *ib.* 230. ſeqq.
- - perfectum et verum habendum eſt matrimonium. *ib.* 231
- - omnes producit iuris effectus. *ib.* et IV. 27
- - per nullum alium expediendum ac per illum, cui commiſſum eſt. II, 239
- - ſubſtitutionem non admittit. *ib.*
- - niſi conſenſu fiat. *ib.* 240
- - quandoque iuramento confirmatur. *ib.* 344. ſqq.
- - diuerſis locis contractum fuit. *ib.* 347. ſeqq.
- - Chlodouei, Francorum regis cum Chrotechilde per procuratorem iunctum fuit. II, 251

Matri-

Matrimonium per procuratorem
- - inter Raymundum, Tholoſae comitem et Lanciam, Raymundi Prouinciae comitis filiam ann. 1240. matrimonium fuit contractum, Iacobo Atragoniae R. procuratorem agente. *ib.* 252
- - inter Amadeum IV. Sabaudiae comitem et Caeciliam de Beaux, procuratore Humberto de Seyſello. *ib.* 254
- - inter Manfredum, Friderici II. imp. filium naturalem et Beatricem Sabaud. procuratorio nomine fuit contractum. *ib.* 255
- - Eduardi, Henrici III. Angl. R. primogeniti cum Eleonora Ferd. III. Caſtellae R. filia procuratorium fuit. *ib.* 256
- - Ludouicus II. rex Hieroſolymarum matrimonium per procuratorem init cum Yolanda, Ioannis Arrag. R. filia. *ib.* 257
- - Ludouicus, dux Bauariae, Ludouici, Sabaudiae ducis filiam per procuratores ſibi iunxit. *ib.* 259
- - inter Philippum Mariam Anglum, ducem Mediolan. et Mariam Sabaudicam factum eſt per procuratores. *ib.* 260
- - Ludouici, Siciliae atque Hieroſolym. R. cum Margaretha Sabauda fuit procuratorium. *ib.* 263
- - Friderici III. imp. matrimonium cum Eleonora Luſitana per Iac. Motzium procuratorem. *ib.* 26
- - Galeacii Mariae, ducis Mediolan cum Bona de Sabaud. per procuratorem. *ib.* 266
- - Philibertus I. Dux Sabaud. cum Maria Sfortia Mediolan contraxit nuptias per procuratorem. *ib.* 267
- - Maximilianus I. cum Maria Burgund. per procuratorem matrimonium iniit. *ib.* 268
- - Io. Coruinus cum Blanca Maria Mediolan. celebrauit nuptias per procuratorem. *ib.*
- - Maximiliani I. nuptiae cum Anna Britannica per procuratorem ſunt celebratae. *ib.* 270
- - Margaretha Auſtriaca Philiberto Sabaud. duci ſimili ritu fuit iuncta. *ib.* 275
- - matrimonium inter Carolum V. Archiducem et Mariam, R. Angl. filiam, vtrosque impuberes, per procuratorem initum. *ib.* 276
- - Ludouicus XII. Gall. R. cum Maria Henr. VII. Angl. R. filia matrimonium contraxit per procuratorem. *ib.* 279
- - Philippi II. R. Hiſp. procuratori tradita eſt Eliſabetha, Henr. II. R. Fr. filia. *ib.* 281
- - eiusdem matrimonium procurat. cum Anna, Max. II. imp. filia. *ib.* 282
- - inter Caroli IX. R. Fr. et Eliſabeth. Max. II. imp. filiam per procuratores factum eſt. *ib.* 283
- - Ferdinandus Medices, Etruriae dux,

dux, Chriſtiernam Lotharingicam per procuratorem duxit. II, 286
- - nuptiae Margarethae Auſtriacae cum Philippo III. Hiſp. R. per procuratorem celebratae ſunt. *ib.* 287
- - Albertus, Auſtriae archidux, procuratorio nomine cum Iſabella Clara Eugenia, Philippi III. Hiſp. R. filia copulatus eſt. *ib.* 289
- - Henricus IV. Galliae R. cum Maria Medicea, Rogerio Bellogardo procuratore iunctus eſt. *ib.*
- - Pſeudo-Demetrius in Moſcouia cum Maria matrimonium contraxit per procuratorem. *ib.* 294
- - Philippus IV. R. Hiſp. cum Iſabella, Henrici IV. R. G. filia et Ludouicus XIII. R. Gall. cum Anna Maria Philippi III. R. Hiſp. filia diuerſis locis per procuratorem contraxerunt matrimonia. *ib.* 295. ſeqq.
- - Philippi IV. R. Hiſp. cum Maria Anna Ferd. III. imp. filia per procuratorem initum. *ib.* 297
- - Ludouici XIV. R. Gall. matrimonium cum Maria Thereſia per procuratorem celebratum. *ib.* 299
- - Emanuelis II. ducis Sabaud. cum Franciſca Maria Aurel. per procuratorem eſt contractum. *ib.* 301
- - Leopoldi imp. cum Maria Thereſia Hiſp. et cum Claudia Felicitate Tyrol. *ib.* 302
- - Alfonſi VI. Portug. R. cum Maria Franciſca Eliſab. Sabaud. *ib.* 305
- - Philippi, ducis Aurel. cum Eliſabetha Charlotta Palatina. *ib.* 306
- - Delphini cum Maria Anna, Ferdinandi Mariae, Elect. Bauar. filia. *ib.* 312
- - Victoris Amadei D. Sabaud. cum Anna Aurel. *ib.* 315
- - Petri, Luſitaniae R. cum Maria Sophia Eliſ. Palat. per procuratorem Heidelbergae iunctum eſt. *ib.* 318
- - Ferd. III. principis Florent. heredit. cum Violanta Beatrice Bauarica. *ib.* 319
- - Caroli II. R. Hiſpan. cum Maria Anna Palatina matrimonium procuratore Ioſepho. *ib.* 320
- - Leopoldi Ioſephi Car. ducis Lothar. cum Eliſabetha Carola ducis Aurel. filia. *ib.* 322
- - Ioſephi imp. matrimonium cum Wilhelmina Amalia Brunſuic. per procuratores initum. *ib.* 324
- - Caroli VI. cum Eliſabetha Chriſtina Brunſuic. procuratore Ioſepho imp. *ib.* 326
- - Ioannis V. Luſit. R. cum Maria Anna Ioſepha procuratore Ioſepho imp. *ib.* 329
- - Friderici I. Boruſſ. R. matrimonium cum Sophia Ludouica Megap. per procuratorem contractum. *ib.* 332

Matrimonium per procuratorem
- - Philippi V. R. Hiſp. cum Eliſabetha Parmenſ. *ib.* 334
- - Franciſci Mariae, principis hered. Moden. cum Charlotta Aigle Valeſia Aurel. *ib.* 337
- - Ludouici, ducis Aurel. cum Maria Auguſta Ioanna Badenſi. *ib.* 338
- - Caroli Eman. Sabaud. cum Polixena Rheinfelſenſi. *ib.*
- - Ludouici XV. R. Gall. cum Maria, Stanislai filia. *ib.* 341

Matrimonium virgineum
- - definitur. II, 362
- - proprie num matrimonium dicendum ſit. *ib.*
- - Henrici II. imp. cum Cunigunda. *ib.*
- - Pulcheriae et Martiani imperatoris. *ib.* 366
- - Emerici S. Stephani Vngariae regis filii. *ib.* 367
- - Eduardi Confeſſoris, Angliae regis cum Goditha. *ib.* 368
- - Boleslai Pudici, Poloniae regis cum Cunigunda, Belae, Vngariae regis filia. *ib.* 379

Mauregatus notbus
- - Legionis regnum quomodo obtinuerit. III, 610

Mauri
- - apud eos obtinet adoptio. IV, 492

Mauritius, Arauſ. princeps
- - eum adoptare voluerunt Belgae. IV, 525

Mauritius Guilielmus, dux Saxo-Citic.
- - matrimonium cum perſona diuerſae religionis celebrat. II, 209

Mauritius, dux Pedemont.
- - dotalitium vxori ſuae Mariae Ludouicae conſtituit. III, 345
- - quamnam dotem ſponſa ei attulerit. II, 501
- - mater eius ſponſae quidnam promiſerit. III, 49. 50

Mauritius, Sabaudiae dux
- - cum germani fratris filia, nuptias per procuratorem contrahit. I, 517. II, 347

Mauritius, Saxoniae Elector
- - Agnetem Landgrauii Haſſiae filiam vxorem ducit et cum patre in difficultates ratione conſenſus incidit. I, 165
- - poſt patris mortem tutelae legitimae Io. Frid. elect. Saxoniae ſubfuit. VI, 19

Mauritius, dux Saxo-Citicenſ.
- - liberis ſuis in teſtamento tutores nominauit. V, 456

Mauritius, comes de Saxonia
- - filius naturalis Friderici Auguſti Polon. regis eſt. III, 647

Mauritius, dux Merſeburg.
- - eius tutela a rege Polon. et elect. Sax. ſuſcepta cur ab imperatore non confirmata nec ab illo petita ſit. VI, 77

Mauritius Guil. comes Hanouienſ.
- - poſt patris mortem ſub tutela materna fuit. V, 569

Mauritius Fridericus, comes Hohenloicus
- - impetrata ab imperatore aetatis venia, fratrum minorum ſuſcepit tutelam. VI, 107
Maximilianus, Bauar. elect.
- - vxorem duxit Mariam Annam Ferd. II. imp. filiam. II. 553. III, 130
- - ei conſtituit morgengabam. III, 142
- - vt et donationem p. n. *ib.* 178. 240. 130. 240. 369
Maximilianus Emanuel, Bauar. Elector
- - cur Leopoldi I. filiam duxerit vxorem et quidnam hoc matrimonio obtinuerit. I, 334
Maximilianus Maria Emanuel, elect. Bauariae
- - filium natur. reliquit. III, 643
Maximilianus Philippus, dux Bauar.
- - tutor vt et adminiſtrator prouinciarum minoris Max. Eman. fuit. V, 440
Maximilianus, princeps Hohenzoll.
- - poſt mortem eius vidua tutelam filii cum Franciſco Antonio, comite Hohenzoll. geſſit. V, 566
Maximilianus I. imp.
- - tutor ei a patre, conſtituitur. V, 430
- - adoptatur a Sigismundo, Auſtriae duce, lineae Tirol. IV 447
- - ſub quibusnam conditionibus cum Anna, Vladiſlai Hungar. reg. filia ſponſalia de praeſenti contraxerit. I, 149. ſeqq.
- - eius promiſſa in litteris deſponſationis cum Anna Bohemica. II, 15. III, 270. 168. 238
- - eidem Annae coronam imponit et ſerto ab ea donatur. I, 151
- - in tract. de deſponſando Carolo V. cum Maria Anglicana annum definit ad matrimonium habilem. *ib.* 160
- - matrimonium init cum Maria Burgundica per procuratorem. II, 245. 247. 249. 268
- - quidnam in eius pactis dotalibus conuentum ſit. III, 196
- - - quae in eius nuptiis cum Maria Burgundica obſeruatae fuerint caeremoniae ſingulares. I, 200. ſeqq.
- - - cum hac Burgundiae ducatum cum inferiori Germania adipiſcitur. I, 305
- - - eius matrimonium cum Anna Britannica ex quibusnam rationibus annullare auſi fuerint Galli. I, 265
- - - rex adhuc Romanorum cum hac ex ſtatus ratione matrimonium contrahit. I, 305
- - an ipſi haec ſponſa a Carolo VIII. rege Francorum et ex qua ratione erepta, et ipſius filia remiſſa fuerit. I, 306
- - eius matrimonium cum Anna

Britannica initum a Gallis riſu habetur. II, 227. 24?. 250. 270. IV, 12. ſeqq.
- - - Annam Burgundicam ex conſenſu ſtatuum prouincialium in matrimonium accipit. I, 288
- - bellum aduerſus Gallos parat. II, 249
- - eius matrimonium cum Blanca Maria diſplicet ordinibus imperii. II, 85
- - inſignem dotem a Blanca Maria nanciſcitur. *ib.* 483
- - - filia eius cuinam ex conſenſu ſtatuum Hollandiae deſponſata fuerit. I, 289
- - inſignem dotem filiae ſuae Margarethae conſtituit. IV, 8. II, 601.
- - num Belgae hanc ob cauſſam contenti fuerint. IV, 9
- - - an haec deſponſatio ipſo inuito facta. I, 428
- - - cur et coram quonam iurauerit, ſe matrimonium hoc ratum habere. I, 429
- - - an haec ſponſalia rumpere anniſus fuerit. *ib.*
- - an haec ipſius filia in Galliam deducta et deinde iuſte a Carolo remiſſa fuerit. I, 430. ſeqq. IV, 8
- - liberos naturales procreauit. III, 636
- - variis concubinis vſus eſt. V, 217
- - emancipauit filium Philippum, vt gubernare poſſet prouincias. V, 187
- - nec non nepotem ſuum Carolum *ib.*
- - tutelam Caroli nepotis ſui arripere voluit. *ib.* 326
- - quidnam nepti ſuae Eliſabethae, Chriſtiano II. Daniae regi deſponſans promiſerit. II, 552
- - - cum quonam neptem ſuam impuberem Mariam deſponſauerit. I, 443
- - - inter ipſius filium impuberem comitem Candaleſii atque Annam Eduardi IV. reg. Anglorum filiam impuberem ſponſalia contrahuntur. I, 447
- - - an hoc matrimonium conſummatum fuerit. *ib.*
Maximilianus II. imp.
- - filiis Ioannis Friderici II. ducis Saxonici, patre eorum ob Grumbachianos tumultus in cuſtodia imperatoris exiſtente, conſtituit tutores. VI, 57
- - an eius filius Albertus cum vxore Clara Iſabella Belgicas prouincias obtinuerit. I, 308
- - an cum Ludouico XII. rege Francorum conuenerit, ſe vnam ex ſuis filiis huius filio necdum nato in vxorem daturum eſſe. I, 476
- - eius filia Iſabella Carolo IX. regi Galliae deſponſatur. III, 42
Maximianus imperator Rom.
- - vxorem ſuam cur dimiſerit. IV, 73

Mechtildis Hasſiaca
- - Ioanni Iuniori, duci Cliuiae nupta, quamnam ei attulerit dotem. II, 572
Mechtild. Lud. imp. filia
- - quomodo elocata fuerit. II, 585
Mechtild. vxor Werneri, Comitis de Falckenſtein.
- - ei conſtituitur don. pr. nupt. III, 190
Mechtild. filia Boleslai Polon. ducis
- - eam repudiat Otto de Suinvorde. IV, 59
Medicaea (*Maria*)
- - matrimonio Henr. IV. R. Gall. iungitur. II, 487. 511. III. 43
- - inſignem marito adfert dotem. *ib.*
- - ei conſtituitur dotalitium. III, 33
- - tutrix filii ſui Ludouici XIII. R. G. fuit. II, 66. 379
- - regnum ei aufertur. *ib.*
- - (*Catharina*) vxor Henr. II. G. R. *ib.* 544. III, 26
- - - huic conſtituitur dotalitium. *ib.* 309
- - - originem ab Alfonſo III. R. Luſit. et Mathilde Bonon. ducere voluit. IV, 103
- - - in Luſitaniae regnum hanc ob cauſam praetendit. *ib.*
- - tutelam Franciſci II. filii ſui ſumſit. V, 369
Medices (*Alexander*) *primus Florent. dux.*
- - filium nat. Clementis VII. papae fuiſſe fertur. III, 592
- - Caroli V. imp. filiam nat. ſibi vxorem ducit. *ib.*
- - (*Franc.*) M. Etrur. dux. II, 286
- - matrimonium cum Chriſtierna Lotharing. per procuratorem contrahit. II, 286
Mediolanenſis ducatus
- - ad Franciſcum Sfortiam quomo- peruenerit. III, 597. ſeqq.
Megapolitana ducum domus
- - in ea occurrunt morgengabae exempla. III, 147. ſeqq.
- - - nec non tutelarum legitimarum V, 527. ſeqq. 646
- - in ea non deſunt tutelarum teſtament. exempla. *ib.* 528
- - an matrimoniis ex ſtatus ratione initis creuerit. I, 348
- - matres a tutela ducum priuata non excludit. VI, 27
Megapolitanus ducatus
- - in eo tutela legitima in feudis adhuc obtinet. V, 613
Meinhardus, filius Ludouici ſenioris march. Brandeburg. et ducis Bauar.
- - de eius tutela graue ortum eſt bellum. V, 438
Meldenſes
- - eorum ſtatuta et mores quidnam conſtituant circa tutelam vſufructuariam. V, 595
Meleander rex
- - quibus verbis filium ratione matrimonii ineundi admonuerit. I, 269

de

de Mello (Ludouica) filia nat. Petri R. Portug.
- - duos fratres ſucceſſiue habuit maritos. III, 609. ſeqq.
Meloſſus, nothus Pirrhi filius
- - patri in regno ſucceſſit. IV, 442
Mencia Hara, coniux Sanctii II. R. Luſ.
- - quidnam de eius matrimonio cum Sanctio inito habendum ſit. II, 70
Mendockia (Maria)
- - concubina Ioannis ab Auſtria fuit. V, 220
de Mendoza (Agnes Inniquez)
- - concubina Alfonſi IX. R. Caſtellae et leg. extitit. V, 228
Mente captus
- - ei tutor ſ. curator conſtituendus eſt. V, 625
- - num tutor eſſe poſſit. VI, 106
Mentia (Roſ. Eliſ.)
- - coniux Rudolphi Auguſti, ducis Brunſuic. extitit. II, 122
- - num mariti dignitatis fuerit particeps. *ib.*
Mentzicofia (Maria Alexandrowna)
- - ei miſit repudium Petrus II. Ruſſor. monarcha. IV, 64
Merlinus
- - qualia maleficia patrauerit. III, 579. ſeqq.
Meroſledis
- - eam duxit Charibertus R. Franc. vxorem. IV, 108. II, 77
- - cuiusnam conditionis fuerit. II, 77
Merouaeus, Francorum rex
- - patrui ſui viduam vxorem ducit. I, 517
Mes-alliance
- - quid. II, 117
Metropolitanus
- - num a papa ſine principis voluntate poſſit deponi. IV, 292
Metuendiſſimi titulus
- - quo tempore obſeruatus fuerit. I, 131
- - an reges hoc vſi ſint. *ib.*
- - an et duces. *ib.*
Michael, Graec. imp.
- - Baſilium Macedonem adoptauit. IV, 490
Michael, Theophili imp. orientis filius
- - tutelae ſubfuit poſt patris mortem. V, 350
Michael Angelus, Theſſal. dux
- - ei ſuccedit filius nothus. III, 563. ſeqq.
Michael Iunior, dominus in Schwarzenberg.
- - dotalitium coniugi ſuae Agneſae conſtituit. III, 427
Michael de Meneſes et Nerrona III. dux de Caminna
- - prioris vxoris ſororem vxorem ducit. I, 497
Michael, R. Polon.
- - ſponſae ſuae Eleonorae donationem propter nuptias conſtituit. III, 173. ſeqq. 325

Michael, R. Polon.
- - de dote Eleonorae quidnam conuentum ſit. II, 553
- - in pactis conuentis matrimonium ad ſenatus conſilium reſtringit. I, 242
- - qualem ſponſalitiam largitatem Eleonorae Auſtr. aſsignauerit. III, 143

Micipſa, Numidiae rex
- - Iugurtham adoptauit. IV, 413. 426. 490

Micislaus, R. Polon.
- - Pomerania ei in dotem datur. III, 76
- - quamnam duxerit vxorem, poſteaquam Chriſtianus factus et an ex conſilii ſententia. I, 235

Micislaus II. R. Polon.
- - minorem filium Caſimirum reliquit. V, 403

Milcolumbus, R. Scotiae
- - eius filius nothus Duncanus aduerſus Donaldum regnum obtinuit. III, 586

Militum magiſtri vid. *Magiſtri militum*

de Miltemberg (Henr. Ried.)
- - inter procuratores matrimoniales Ludouici Bauar. apud Sabaudiae Ducem fuit. II, 259

Miniſteriales
- - quinam ſint. II, 33. ſeqq. et 88
- - eorum conditio. *ib.*
- - eorum varius ſtatus. *ib.* 34
- - nobilis titulum quoque aſſumunt. *ib.* 36. ſeq.
- - regulariter matrimonia abſque dominorum conſenſu inire nequeunt. *ib.* 34
- - ſaepe a dominis ſuis oppignorati, permutati, venditi, donati etc. *ib.*
- - reliquis ingenuis olim inferiores fuere. *ib.* 34. 37
- - ob miniſteria dominis praeſtita macula laborare priſtinis temporibus viſi ſunt. *ib.* 36
- - eorum incrementa. *ib.*
- - - denominationes. *ib.* 37
- - non fuerunt nobiles. *ib.* 88

Minor
- - rex, num abſque tutoris curatoriſue auctoritate pacem et foedera concludere, inſtrumenta ſubſcribere etc. poſsit. V, 332
- - num tutor eſſe queat VI, 106
- - per veniam aetatis num habilis ad tutelam ſuſcipiendam fiat. *ib.* 107

Minorennis mater
- - num ad tutelam liberorum ſuorum admittenda. VI, 47

Miraillet (Heliotta)
- - concubina Caroli Burgundi, comitis Niuernienſ. fuit. V, 279

Ioanna, Baſtarda de Francia, Domina de Mirebeau
- - cuiusnam filia fuerit. III, 530
- - legitimatur a rege Galliae. *ib.*
- - cuinam deſponſata fuerit. *ib.*

Miſsheurath
- - quid. II, 117

Miſnia
- - in ea quaenam olim circa tutelam illuſtrium obtinuerint. V, 446. 448

Mithridates, Ponti rex
- - ſororem Laodicem habuit vxorem. I, 489

M*it-Vormünder*
- - quinam hoc nomine inſigniantur. V, 628

Mnatha, rex Bohemiae
- - filium Vogenum dictum minorem ſuperſtitem reliquit. V, 418

Moembelgard. ſereniſſima domus
- - in ea occurrunt matrimonia inaequalia. II, 100

Mombaru
- - quid. V, 627

Mompelgardenſis comitatus
- - qua ratione ad domum Wartenberg fuerit translatus. I, 346

M*onachi*
- - num gaudeant facultate adoptandi. IV, 470
- - tutores eſſe nequeunt. VI, 113

M*ontfort l'Amaulry*
- - vnde hoc nomen. III, 528

de Montgaſtel (Ioanna) domina de Blandz
- - concubina Petri II. ducis Alenſonii fuit. V, 279

M*ontmorantius* (*Nicol.*) *dominus d' Auberlica*
- - concubinam Mariam de Viſchery habuit. V, 280

M*orbus*
- - num iuſta cauſſa diuortii ſit. IV, 285

M*orgage*
- - quid. II, 114

M*organ*
- - vnde. II, 414

M*organaticum*
- - quid. III, 133

Morgengaba
- - quid. II, 114. III, 96. 97. 131. ſeqq.
- - ab ea matrimonium ad morganaticum originem num ducat. II, 114. III, 100
- - quid comprehendat. II, 115. 116
- - quando detur. *ib.* 116. III, 118. ſeqq.
- - num per ſecundas nuptias ceſſet. II, 407. ſeqq.
- - quodammodo ſignificat dotem. *ib.* 475. 585. III, 108
- - varia eius exempla exhibentur. *ib.* 585. ſeqq.
- - vxori datur a marito. *ib.*
- - quando, et quibusnam ex cauſſis. *ib.* et 118. 119. 132
- - eius etymologia. *ib.* 133
- - eius origo deducitur. *ib.* 136. ſeqq.
- - contra Gundlingium demonſtratur, eam vxori concedi ad conciliandum amorem et ſuſtentandam vitam *ib.* 96
- - apud Longobardos magna fuit. *ib.*
- - in eam quandoque omnia bona conceſſa. *ib.*
- - num ſoluatur in praemium ereptae virginitatis. *ib.* 97. ſeqq.

Morgengaba
- - fruſtra legalis et conuentionalis a ICtis Sax. fingitur. *ib.* 99. 107
- - diuerſimode denominatur, et conuenit cum morganatico. *ib.* 100. 133. ſeqq. 158
- - vnde deſcendat et quo tempore data. *ib.* 101. 136. ſeqq. 141
- - etiam poſt nuptias conſtitui poteſt. *ib.* et 141
- - apud plerasque gentes obtinet. *ib.* et 136. ſeqq.
- - eius iura non ex Romanorum inſtitutis petenda. *ib.* 103. ſeqq.
- - num vnum idemque cum dote Germanica III, 104. ſeqq. 106
- - Gundlingii et Ludewigii ſententiae de illa recenſentur. *ib.*
- - lege Longobard. reſtringitur. *ib.* 96. 106
- - noſtris temporibus a dote ſeu dotalitio differt. *ib.* 108
- - res in morgengabam traditae vxori, in eius proprietatem tranſeunt. *ib.* 109. 141
- - de ea libere poteſt diſponere vxor. *ib.*
- - non tantum inter illuſtres, verum etiam inter priuatos obtinet. *ib.*
- - facultatem de ea diſponendi quando vxor obtineat. *ib.* 110
- - in eam quaenam res dari posſint. *ib.* 111. ſeqq.
- - interdum integrae prouinciae in eam conceduntur. *ib.* 113. 142. ſeqq.
- - plerumque certa pecuniae ſumma vxori morgengabae nomine ſoluitur. *ib.* et 116
- - - ſi haec data quomodo ſeruetur. *ib.* 114
- - - vſurae in hoc caſu promittuntur. *ib.* 117
- - quinam eam conſtituant. *ib.* 115 ſeqq.
- - interdum ei addi ſolet *ein Fürſtl. Kleinod.* *ib.* 116
- - per eam aliquando dos augetur *ib.* 117
- - ob eam non ſolutam num vxori tacita competat hypotheca in bonis mariti. *ib.*
- - nulla determinata quantitate promiſſa, morgengabam heredes non praeſtant. *ib.* 118
- - in eam feuda dari nequeunt. *ib.* 119
- - a ſponſalitia largitate differt. *ib.* 130. 134
- - iure antiquo notabat donationem gratuitam. *ib.* 131
- - Francorum. *ib.* 135
- - Germanorum. *ib.* 137. ſeqq.
- - in Luſitaniae et Hiſpan. prouinciis, immo et in Neapol. et Sicil. regnis obtinet. *ib.* 138
- - eius quantitas interdum legibus determinatur. *ib.* 139. 111. ſeqq.
- - Bauarorum. *ib.* 140
- - quando ceſſet et amittatur. *ib.* 142. ſeqq.
- - apud reges rariora eius exempla. *ib.*

Morgengaba
- - aſt frequentiora eius exempla apud Germ. principes. *ib.* 144
- - Ser. domus Sax. *ib.* et 448
- - Seren. domus Brandeb. *ib.* 145. ſeqq.
- - - Palat. *ib.* 146
- - - Badenſ *ib.* 147
- - - Megapolit. *ib.*
- - - Naſſou. *ib.* 148
- - - Schwarzburg. *ib.*
- - - Munſterberg. *ib.* 149
- - comitum imperii. *ib.* 150. ſeqq.
- - exterorum principum. *ib.* 158. ſeqq.
- - Lotharing. *ib.*
- - ſuper ea ſeparatum plerumque conficitur inſtrumentum. *ib.*

Morgengabs-Recht
- - quid ſignificet. III, 163

Morgenſprach
- - quid. II, 114

Morgenſpruch
- - quid. II, 113

Moſes
- - adoptatus fuit a Thermute, Pharaonis filia. IV, 479

de Moſquera (*Maria*)
- - cum Ludouico Columbo in bigamia vixit. III, 4?4

Mothia (*Sophia Amalia*)
- - concubina Chriſtiani V. R. Dan. fuit. V, 299
- - comitiſſa Samſae creatur. *ib.*

Motzius (*Iacob.*)
- - procurator matrimonialis ab imperatore Frid. III. in Portugalliam mittitur. II, 265

Mountehermer (*Radulph. de*)
- - matrimonium clandeſt. cum Ioanna d' Acres. init. II, 142

Mulier
- - quae in parentis poteſtate non fuit, iure Rom. non potuit arrogari. IV, 419
- - illuſtris, num in iis prouinciis, in quibus cura muliebris adhuc locum habet, curatore indigeat. V, 619
- - eius curae conſtitutio voluntariae iuriſdictionis eſt. *ib.* 625
- - - illius cura conſiliario mariti ſeu fratris vel agnati quatenus committi poſſit. *ib.*

Mulzalo (*Georg.*)
- - tutor a Theodoro Laſcar. eius filio Ioanni cum Arſenio Patriarcha conſtituitur. V, 350

Munckia (*Chriſtina*)
- - concubina Chriſtiani IV. R. Dan. fuit. V, 299
- - copulatur regi per matrimonium ad morganaticam. *ib.*

Mundeburde
- - quid. V, 627

Mundi
- - quinam hoc nomine inſigniantur. V, 627

Mundualdi
- - quinam. V, 627

Munſterbergenſis domus ſeren.
- - morgengabae exemplum in ea occurrit. III, 149. 158

Munſterbergenſis domus ſeren.
- - donationis p. n. exemplum illius adfertur. *ib.* 184
- - dotalitium in ea extat a Carolo Frid. conſtitutum. *ib.* 48
Müntzenberg (*Adelheida de*)
- - vxor Reinhardi comitis Hanou. II, 103
- - a ſeruitute miniſterialium per diploma caeſareum liberatur. *ib.*
de Müntzerheim (*Frid. et Io. Bernh. Barones.*)
- - filii naturales Frid. VI. march. Badenſ. fuerunt. III, 651

N

Nairae
- - apud Calecutios quinam hoc nomine inſigniantur. II, 164. § 36.
Nanthildis, coniux Dagoberti I. R. Franc.
- - ex puellis de miniſterio regina ſublimatur. II, 26. IV. 108
- - cum Dagoberto I. R. F. in bigamia vixit. III, 435. IV, 108
Naſſouica domus
- - dos quanta data filiabus huius ſtirpis. II, 581. ſeqq.
- - in ea filiae comit. nubentes hereditati paternae etc. renunciare debent. *ib.* 582. 583. ſeqq.
- - morgengabae in ea occurrunt. III, 148
- - in ea exempla tutelarum occurrunt. V, 558
- - matrimoniis creuit. I, 349
- - in ea quidnam de matrimoniis inaequatibus diſpoſitum ſit. II, 62
- - in ea obuenit exemplum matrimonii inaequalis. *ib.* 102
Naſthait
- - quidnam ſignificet. II, 116. III, 137
Natiuitas
- - aequalis a Germanis ad ſucceſſionem feud. requiſita. II, 45
- - iuſta per iuramentum fuit declarata. III, 501. ſeqq.
- - filii Chilperici R. Francor. per iuramentum confirmatur. *ib.*
- - filii Childeberti II. R. Franc. per arma legitima declaratur. *ib.* 501
Nauarrae regnum
- - in ea occurrunt exempla matrimoniorum ex ratione ſtatus initorum. I, 319. ſeqq.
- - femineum eſt. III, 62
- - multis exemplis probatur. *ib.* ſeqq.
- - mortuo Ioanne, per illius proceres Franc. Phoebo Foxenſi comiti defertur. *ib.* 65
- - ad Gallos transfertur. *ib.* 68
- - Baſtardi in eo obueniunt. *ib.* 549
de Nemours, duciſſa
- - Carolo III. de Lotharing. matrimonio iungitur. IV, 363
- - ſed diſrupto hoc matrimonio, duci Sabaudiae collocatur. *ib.* 364
Neptis ex ſorore
- - eam in vxorem ducere licet. II, 5

Nero

Nero imp.
- - diuortium fecit cum Octauia Auguſta poſtea eam interemit. IV, 70
- - an concubitum matris appetierit. I, 486

Nerra (Falco) comes Andegauenſ.
- - Ganfrido Martello, filio ſuo Hieroſolymam proficiſcens comitatum vsque ad reditum commiſit. V, 140
- - contra eum filius rebellis fit. *ib.*
- - patri conciliatur. *ib.*

Nerua imp.
- - adoptauit Traianum. IV, 414. 482

Neſta
- - concubina Henrici I. R. Angl. fuit. V, 282
- - poſtea Geraldo de Windſor Coneſtabili Pembroccenſi elocata. *ib.*

Nicolaea, Henrici ducis Lotharing. filia
- - matrimonio iuncta fuit Carolo III. duci Lotharing. IV, 353
- - ab eo repudiata eſt. *ib.*
- - ad inſtantiam Richelii negotium hoc ad Vrbanum VIII, P. R. detulit. *ib* 357
- - pro ſuo iure defenſionem publicari fecit. *ib* 362
- - quando mortua. *ib.* 363

Nicolaus V. Papa
- - regibus titulum illuſtris tribuit. I, 110

Nicolaus P. R.
- - cauſſam diuortii Lotharii, R. Lotharing. cum Thietberga ad ſe traxit IV, 291. ſeqq.
- - in ſynodo Lateran. congregata archiepiſcoporum ſcripta in hac cauſſa promulgata condemnauit. *ib.* 292
- - ipſos archi- et epiſcopos in hac controuerſia pro rege decidentes depoſuit, et omni eccleſiaſtica dignitate priuauit. *ib.*
- - Lotharium eo adegit, vt Thietbergam reginam in matrimonium receperit. *ib.* 293
- - adoptionem Philippi Ingenui Palat. a Friderico Vict. Palat. factam confirmauit. IV, 449. ſeqq.

Nobiles immediati S. R. I.
- - inter eos adoptiones in vſu fuerunt. IV, 412

Nobiles
- - quaenam feminae a papa ſic appellatae fuerint. I, 42

Nobiles
- - quinam proprie hoc nomine inſigniendi. II, 24. 32
- - et olim tales habiti. *ib.* 31
- - ad primaria reipublicae munia prae ceteris adſpirandi habuerunt ius quaeſitum *ib.*
- - ex iis reges, duces, marchiones etc. ſumti. *ib.*
- - eorum conditiones et negotia. *ib.* 32
- - gradu inter ſe differunt, non ordine. *ib.* et 40
- - non omnes, qui hodie nobiles di-

dicuntur, olim iis annumerati ſunt. *ib.*
- - viduae, quae ignobili nuptae fuerunt, non fruuntur iure cibariorum etc. *ib.* 166
- - eorum dignitatem habent illuſtrium filii naturales in Gallia, Hiſpania. III, 550
- - eorum liberi naturales, volente patre, nobilitate gaudent in Sabaudia, Delphinatu etc. *ib.* 551

Nobilitas
- - antiquiſsimis temporibus ea ex munerum dignitate exiſtimata et perſonalis fuit. II, 24.*
- - in ſuperiorem et inferiorem diuiditur. *ib.* 36.
- - quaedam iura habet communia. *ib.* 43
- - vt et propria habet nobilitas ſuperior. *ib.*
- - feminae amittitur, ſi marito plebeio nubat. *ib.* 166
- - eius origo. II, 23. ſeqq.
- - - diuiſio et ordo. *ib.* 31. et 36. 23
- - - ad eam reges, duces, marchiones, comites referuntur, et hi quoad ordinem inter ſe aequales ſunt. *ib.* 32
- - eam antiquiori tempore non omnes habebant, qui hodie nobiles dicuntur. *ib.*
- - eam ciuici homines per diplomata nanciſcuntur imperat. *ib.* 37
- - num a patre recipiat formam, a matre naturam. II, 53. 54. ſeqq.
- - a ſanguine oritur. IV, 471
- - num hodie eam adquirant filii adoptiui. *ib.*
- - eius conceſſio non magiſtratuum aut priuatorum, ſed maieſtatis res eſt. *ib.* 475
- - ſolo materno genere ad poſteros non traducitur. *ib.*

Nobilitas Germanica
- - eius origo. II, 31
- - eius ſtatus antiquis temporibus *ib.*
- - non ex patre ſolum, ſed et ex matre et auorum ſerie aeſtumatur. *ib.* 38. 55
- - apud antiquos Germanos ignota fuit. II, 31
- - ex ſanguine et auorum ſplendore aeſtimatur. *ib.* 38
- - non in patris nobilitate tantum ſed in matris nobili ſanguine ſimul ſubſiſtit. *ib.* 55. IV, 474. ſeqq.
- - ab ea remouentur liberi ex concubinatu oriundi. III, 626
- - adoptiones apud eam vſitatae fuere. IV, 412

Nobilitas auita,
- - eius praerogatiuae competunt liberis, qui ex matrimonio cum nobili inito ſunt procreati, minime vero iis, qui ex plebeia ſunt oriundi. II, 43
- - eam num conſequantur liberi ex matrimonio ad L. Morganat. nati. *ib.* 127

Nobi-

Nobilitas diplomata
- - eius origo. II, 37
- - ei ad praecipuos quosdam honores, tam eccleſ. quam ciuiles etc. praecluſus eſt aditus. *ib.* 38
- - priuilegiis nobilitatis auitae exemta eſt. *ib.*

Nobilitas gentis
- - in matrimoniis illuſtrium quaerendis ſemper fuit conſiderata. II, 66
- - eam Romani iam legum XII. tabb. temporibus obſeruarunt. *ib.*

Normanni
- - quid obtineat apud eos circa tutelam vſufructuariam. V, 596
- - mores ſuos in Siciliam ſecum transtulerunt. *ib.*
- - apud eos dominus directus fructus feudi intra annos pupillares vaſalli percipit, *ib.* 601

de Noronna, archiepiſcopus Vlyſſipon.
- - amicam habuit Blancam Diaz Celeſtrelo. V, 237

Norwegia
- - in ea occurrunt matrimonia inaequalia II, 79. ſeqq.

Nothus
- - num principis tutor eſſe poſſit, V, 327

Nülerta (Wilh. Carl.) comes Ballenſtadt.
- - vxor Caroli Fridr. principis Anhalt. Baerenburg. fuit, II, 100

Numa Pompilius
- - legem Romuli de patria poteſtate mitigauit. V, 90

Nuptiae
- - non ſunt contractus mere ciuiles. IV, 3
- - iure naturae interno non temporariae, ſed perpetuae contrahi debent; et contractae praeſumuntur. IV, 228
- - quando ſint nullae dicendae. *ib.* 229. 230. 234. 251
- - eas diſſoluunt pontificii, ſi inter catholicum et euangelicam, ſeu inter euangelicos contra can. graduum prohibtiones initae, ſed minus recte ſecundum principia euangelicorum. *ib.* 236. ſeqq. 244. ſeqq.
- - ex ratione ſtatus initae pro nullis num ſint habendae. *ib.* 252
- - an ob defectum patrii conſenſus nuptiae ſint nullae. *ib.* 254. 301 303. V, 44
- - ſunt modus adquirendi patriam poteſtatem. IV, 407
- - non nobilitant. *ib.* 474
- - apud Gallos absque parentum conſenſu conciliabantur. I, 164
- - ad illuſtrium nuptias an praeter parentum etiam aliorum adhuc conſenſus requiratur. I, 168
- - quaenam nuptiis illuſtrium adhibitae ſint cerimoniae ſingulares *ib.* 194
- - an per prouinciae mores reſtringantur. *ib.* 209. 121
- - an per conſenſum parentum. *ib.*
- - an ad conſenſum procerum, *ib.* 121. ſeqq.

Nuptiae
- - procerum, abſque regis conſenſu initae, an reſcindantur apud quasdam gentes. *ib.* 245.
- - principum ſanguinis in Gallia a regis conſenſu pendunt. *ib.* 248
- - ad illuſtrium nuptias apud Anglos regis conſenſus requiritur. *ib.* 280
- - idem ad has requiritur in Scotorum regno. *ib.* 285
- - etiam in Scotia. *ib.* 286
- - pacto reſtringuntur. I, 287
- - ſub nuptiarum praetextu peruerſa ſtatus ratio an fuerit exercita. I, 382
- - de his cur paciſci nequeant impuberes. I, 404. ſeqq.
- - an poſt XIV. annum contrahi poſſint. *ib.* 406
- - nuptias inter agnatos proximos, inter aſcendentes et deſcendentes, an recta ratio prohibeat. *ib.* 479
- - an nuptias Leuit. XVIII. et XIX. prohibitas inire etiam prohibeantur illuſtres religionem chriſtianam profitentes. *ib.* 480
- - an concedere tales poſſint legislatores. *ib.*
- - an in his prohibitis a perſonis in S. S. expreſſis ad non expreſſas ob paritatem graduum argumentari liceat. *ib.*
- - an nuptias cum vxoris ſorore ſimultaneas inierint illuſtres. *ib.* 491
- - an cum eadem ſucceſſiuas. *ib.* 492
- - an inierint cum fratris defuncti vidua. *ib.* 498
- - an eiusmodi nuptiae illicitae et funeſtae fuerint. *ib.* 516
- - tales nuptias nullatenus probat populus Polonus. *ib.*
- - an cum fratris filia vel ſororis filio inierint. I, 517

Nuptiae inter perſonas diuerſae religionis
- - iuſtae ſunt. II, 169. IV, 236
- - - iuri naturae non ſunt contrariae. *ib.*
- - variis tamen locis interdicuntur iure diuino poſitiuo. *ib.*
- - ſcripta huc facientia. *ib.*
- - num et nouo teſtamento prohibeantur. *ib.* 171

Nuptiae ſecundae
- - iure nat. non prohibentur. II, 391
- - nec iure diuino poſitiuo *ib.* 392
- - multo minus iure Rom. et can. *ib.*
- - ad eas num mater tutrix, quae iis renunciauit, progredi queat. VI, 54
- - Germani eas permittunt. II, 393
- - inuiſae tamen ſunt. *ib.*
- - inprimis patres et concilia eas damnant. *ib.* 396
- - in eas iure Rom. quaedam poenae ſtatutae. *ib.*
- - per eas num tutela amittatur. *ib.*
- - illuſtribus perſonis inuiſas fuiſſe monſtratur. *ib.* 397. ſeqq.
- - - inprimis in Bohemia. *ib.* 398

Nuptiae ſecundae
- - - quandoque per tabulas matrimon. permittuntur inter illuſtres. *ib.* 408
- - - pactis num impediendae. *ib.* 410 ſeqq. 416. ſeqq.
- - - num iureiurando hoc fieri poſſit *ib.* 411. ſeqq.
- - - variis conditionibus reſtringi poſſunt. *ib.* 417 ſeqq.
- - - iis renunciare debent matres tutrices. VI, 54
Nuptialia dona
- - coniugibus illuſtribus interdum communia ſunt. II, 580

O

Oberkotza (*domini de*)
- - cuinam originem debeant. II, 122
Ober - Vormünder
- - ſtatuum imperii minorum, quomodo conſtituantur. V, 628
Obligatio
- - oritur ex conſenſu ab altera parte acceptato. II, 241
- - quando perfecta habeatur. *ib.*
Obſeruantia
- - ad eam omnia fere redeunt in cauſſis familiarum illuſtr. tutelaribus. V. 418
- - quotuplex ſit. I, 6
- - iuris gentium, quid ſit. *ib.*
- - an a conſuetudine differat. *ib* 7
- - quando locum habeat. *ib.*
- - quid ad iuris gentium requiratur. *ib.*
- - quid ad eam Carolus VI. in A. B. requirat. *ib.* 8. not. f.
- - in materia tutelae maternae quid de ea ſtatuendum. VI, 42
- - tutelae maternae ſtrictae eſt interpretationis. *ib.* 43.
- - contraria obtinet et valet contra leges imperii. *ib.* 77
- - ob eam ſaepe confirmationis petitio omittitur. *ib.*
- in hoc caſu quid faciendum. *ib.* 81
Obſtagium
- - hoc iure ſe obligant fideiuſſores in dotis ſecuritatem Catharinae Sabaud. II, 503. ſeqq.
Ocra (*Gualt. de*)
- - cuiusnam procurator matrimonialis fuerit. II, 255
Octauianus
- - a Iulio Caeſare per teſtamentum fuit adoptatus. IV, 420
- - ex quanam ratione Claudiam Antonii priuignam vxorem duxerit. I, 360
- - an hanc duxerit adhuc impuberem. *ib.* 411
- - quamnam Tiberio Claudio Neroni priuigno ſuo deſponſerit. *ib.* 412
- - an per legem tempus ſponſas habendi coarctauerit. *ib.*
- - quemnam terminum per hanc legem in nuptiis differendis poſuerit. *ib.*
Odalricus, comes de Vinaria
- - vxorem ſuam Adelheidem, Lud. II. Saltatoris filiam repudiat. IV, 334

Odenatus, princeps Orient.
- - duos filios reliquit. V, 348
- - horum tutelam et regimen adminiſtrauit illius vidua Zenobia. *ib.*
Odoardus, Amadei Sabaud. com. filius
- - ei conſtituit Hugo dux Burgund. dotem. II, 541
- - a patre cur emancipatus. V, 186
Oettingenſes comites
- - in pacto ſucceſsionis defenſionisque mutuae de tutela quid inter eos conuentum. V, 562
Oettingenſis comitiſſa (Ioanna)
- - ei conſtituit morgengabam Georg. Erbac. comes maritus. III, 151
- - *Suſanna Ioanna*
- - ei aſsignat dotalitium Fridr. M. comes de Caſtell. III, 412
Officia
- - imperii publica, ab iis excluduntur peregrini. VI, 118
- - Germanis ſolummodo reſeruantur. *ib.*
Olaus, rex Norwegiae
- - ei concubina Albina a Canuto I. D. R. praeripitur. III, 471
Olaus VI. Rex Daniae
- - tutelae maternae poſt mortem aui materni Waldemari ſubfuit. V, 398
Olympias, coniux Philippi regis Maced.
- - num Alexandrum M. filium ſuum ex Philippo conceperit. III, 461
Optio
- - an locum habeat in deſponſandis illuſtribus. I, 182
Oraculum
- - per hoc definitur ſucceſsio. I, 95
Ormiſinda
- - in Hiſpaniae regno cum marito Alphonſo Catholico regnum communicauit. III, 55.
Ortenburg (Georg Reinhard, comes de)
- - poſt eius mortem quinam tutelam liberorum ſuorum habuerit. VI, 120
Ortenburgicus comitatus
- - per adoptionem a Friderico comite in comites Ciliae transmiſſus eſt. IV, 454
Oſculum
- - in ſignum perfecti matrimonii aliquando accedit. II, 245. 276. 279
Oswaldus, princeps Hohenzoll.
- - Ioſephi Friderici agnati ſui tutelam cum matre geſſit. V, 566
Otho IV. comes Burgund.
- - filiae ſuae Ioannae comitatum Burg. in dotem concedit. II, 518 III, 86. ſeqq.
- - eius filias Philippus Pulcher dotare promittit. II, 540
- - inter illum et Philippum Pulchrum ſponſal. largitas promittitur. III, 128

Otto

Otto IV. comes Burgund.
- - cuinam filiam ſuam in matrimonium promiſerit et quae poena huic contractui adiecta. I, 171
- - an Philippi regis Gallorum arbitrio reliquerit, quemnam ex ſuis filiis ſuae filiae dare vellet maritum. I, 183

Otto, filius ducis Meraciae et Burgund. comitis eiusdem nominis
- - in pacto matrimoniali cum eius vxore Blancha, Campan. comitis filia, comitatus Burgund. ab eius parentibus ei conceditur. III, 81. ſeqq.

Otto, imperator Romanorum
- - quinam eius parentes fuerint. II, 170

Otto, filius Guidonis, ducis Vrbinatenſ.
- - eius fata deſcribuntur. III, 472

Otto, marchio Orlamund.
- - de eius morte cur gauiſi fuerint omnes Thuringi. IV, 310

Otto, Haſſiae Landgrauius
- - eius filii Henricus et Ludouicus, quale de ſucceſſione et terris diuidendis pactum inierint et an hoc ſubſtiterit. I, 394

Otto illuſtris, Bauar. dux
- - ex quanam ratione Henrici comitis Palatini Rheni filiam Agnetem vxorem duxerit. I, 335

Otto, Brandeburg. marchio
- - quamnam dotem ei Iuditha Henneberg. attulerit. II, 603
- - tutor Wenceslai R. Bohem. fuit. V, 420

Otto I. M. imperator.
- - quomodo Adelheidam, Lotharii Italiae regis filiam vxorem receperit. I, 300
- - filio Ludolpho I. quamnam vxorem et ex quanam ratione dederit. I, 301
- - quodnam dotalitium vxori ſuae Mathildi conſtituerit. II, 414
- - ſpurium filium Wilhelmum reliquit. III, 632
- - hunc Moguntinum archiepiſcopum ordinauit. *ib.*
- - contra eum Ludolphus filius arma arripuit. V, 104
- - qua conditione filium in gratiam receperit. *ib.*
- - eius concubina. *ib.* 216

Otto imp. II.
- - vxori ſuae Theophaniae dotalitium conſtituit. III, 220. ſeqq.
- - cum Theophania vxore quidnam dotis loco obtinuerit. I, 301

Otto III. Brandenburgic. Marchio
- - quinam et ex qua ratione filiam ſuam vxorem dederit. I, 342

Otto Dillenburgenſis, princeps Naſſouiae
- - quaenam per coniugem ad domum Naſſouicam detulerit. I, 356
- - quaenam cum coniuge ſecunda huic domui intulerit. *ib.*

Otto III. imp.
- - num vxorem ſuam Mariam viuam comburi iuſſerit. II, 457

Otto III. imp.
- - num Helenam Graecam repudiauerit. IV, 6
- - ſub tutela vixit materna. VI, 22
- - eius regni adminiſtrationem durante minorennitate Moguntinus habuit. *ib.*
Otto IV. imp.
- - ducturus Philippi anteceſſoris ſui filiam Beatricem, rem ad concilium detulit. II, 13. IV, 7. V, 216
- - deſponſatam Mariam Brabant. non duxit. IV, 7
- - eius nuptiis cum Beatrice, quinam interfuerint ritus ſingulares I, 198
- - an hanc cum conſenſu Cardinal. Epiſcoporum atque principum duxerit vxorem. I, 223. ſeqq.
- - quomodo eandem a principibusglorioſe adductam acceperit. *ib.* 224
- - hoc matrimonium nude ex ſtatus ratione iniit, vt omnia imperalia et diuitias regni Sueciae acciperet. *ib.* 302. et 374
Otto, comes Palatinus Mosbac.
- - a fratre Ludouico Coeco in teſtamento tutor liberorum denominatur. V, 508
Otto Largus, dux Brunſuicenſis
- - quodnam cum vxore Agnete Marchion. Brandenb. Hermanni filia obtinuerit territorium et an hoc conſeruauerit. I, 345
Otto IV. dux Brunſuic.
- - eius matrimonium cum Mathilda de Campen exhibetur. II, 54 65
- - eius ex hoc matrimonio prognatus filius Otto Iun. ei ſucceſſit. *ib.*
- - quomodo. *ib.* 56
Otto Henricus Harburgenſis
- - eius filius Philippus ex nobili de Basſi natus. II, 92. ſeqq.
Otto, marchio. Hochberg.
- - tutor fuit agnati ſui Rudolfi march. III 401
Otto V. dux Bauar.
- - de tutela liberorum ſuorum teſtamento diſpoſuit. V. 440
Otto, Marchio de Orlagemunde
- - vir ſui temporis in Saxonia praepotentisſimus fuit. III, 474. not. (*u*)
- - quamnam vxorem duxerit. *ib.*
Otto de Suinuorde
- - repudiauit Mechtildem, filiam Boleslai, Polon. ducis. IV, 59
Otto, comes Rietberg.
- - qualem dotem ei Anna Saynenſis attulerit. II, 597
Otto, comes Naſſou.
- - tutelae fratris natu maioris poſt patris mortem ſubfuit. V, 558
Otto Henricus, comes Schwartzenberg.
- - vxori ſuae Catharinae de Freundsberg. morgengabam conſtituit. III, 156
- - nec non donat. pr. nupt. *ib.* 193

Otto Longus, Marchio Brandenburg.
- - quot caſtra in Franconia cum Juditha coniuge acceperit. I, 342

Otto, Naſſou. Princeps
- - quosnam per vxores adquiſiuerit comitatus. I, 349

Otto, Vltraiectinorum antiſtes
- - Guilielmi Batavi, Germanorum regis tutelam geſsit. VI, 112

Ottocarus, Bohemiae rex
- - vnde ſic dictus. IV, 326
- - vxorem ſuam, Margaretham Auſtriacam ob ſterilitatem dimiſit. IV, 212. 269. V, 300 301
- - liberos naturales reliquit. IV, 213. V, 300
- - ſecundas nuptias cum Cunigunda Bulg. contraxit. IV, 213. 326 V, 300
- - dimiſſa priore coniuge, eius terras retinuit. *ib.* 269
- - in vxorem duxit Adelheidam ſ. Adelam, Ottonis Diuitis Miſniae March. filiam. *ib.* 325
- - cum hac decem et octo annos et amplius vixit in matrimonio. *ib.*
- - liberos ex ea procreauit. *ib.*
- - ab eadem cur diſſolui cupierit. *ib.*
- - Ottoni, imp. fouit. *ib.* 326
- - cauſſam diuortii ad Pragenſem epiſcopum detulit. *ib.*
- - ei contradixit Innocent. III. P. R. *ib.*
- - excommunicatus eandem ob rationem fuit. *ib.* 327
- - ei in comitiis Noriberg. Philippus imp. ob hocce diuortium regnum Bohemiae abiudicauit, et per ſententiam principum agnato ipſius Theodebaldo cum ſex vexillis adiudicauit. *ib.* 329
- - in regno autem ſeſe conſeruauit et Theobaldus cum eo iterum conciliatus fuit. *ib.* 330
- - filium naturalem regione Opauienſi et Morauia dotauit. V, 300
- - Wenceslaum regni heredem reliquit. *ib.*
- - Wenceslaus filius poſt illius mortem tutelae ſubiectus fuit. *ib.* 420

P.

Pacot (Mariana) apothecarii filia
- - concubina Caroli III. ducis Lotharing. fuit. IV, 363
- - eandem ob cauſſam in monaſterium detruſa. *ib.*

Pacta
- - valent, et ius ex illis quaeſitum inuito adimi nequit. VI, 67
- - de ſecundis nuptiis non ineundis num valeant. II, 410. ſeqq.
- - nuda, actiones iure Romano non producunt. VI, 64
- - attamen iure Germanico. VI, 65. 67
- - an per illa matrimonia illuſtrium fuerint reſtricta I, 228
- - num ſemper efficacem producant obligationem. VI, 67

Pacta
- - an valeant inter fratres illuſtres, vt ſolus primogenitus ducat vxorem, reliqui autem ſuis contenti alimentis in coelibatu manerent. I, 393
- - per ea interdum tutela materna ſeu teſtamentaria introducta eſt. VI, 63
- - num apud Romanos fuerint inter modos tutelam deferendi. *ib.* 64

Pacta dotalia
- - quotuplicia. III, 19. 30. ſeqq.
- - poſt matrimonium etiam confici poſſunt. II 96
- - Ioannae Duratii duciſſae et Ludouici de Nauarra. II, 355. ſeq.
- - Caroli IV imp. cum Rud. Palat. *ib.* 475
- - Annae Britannicae cum Carolo VIII. Gallorum rege inita. II, 417
- - in pactis dotalibus inter Arnoldum Geldriae ducem cum Catharina Cliuenſi initis, haec doti renunciauit. *ib.* 479
- - Mariae Franciſcae Eliſabethae Francicae cum Petro Luſitaniae rege contracta. *ib.* 482
- - Henricae Mariae Gallicae cum Carolo I. M. Britanniae rege confecta. III, 45
- - Mariae Anglicanae cum Ludouico XII. Gallorum rege ſtatuta. II, 483. III, 37
- - Vladislai IV. Poloniae regis cum Ludouica Maria Gonzaga inita quidnam contineant. II, 484. et 514. III, 143
- - Alfonſi IV. Luſitaniae regis cum Maria Franciſca Eliſabetha Sabaudica confecta. II, 486. III, 44
- - Ludouici XIII. regis Gallorum cum Anna, Philippi III. Hiſpaniarum regis filia celebrata. II, 490
- - Ludouici XIV. Gallorum regis cum Maria Thereſia Hiſpanica celebrata *ib.* III, 45
- - Iacobi Sabaudi et Margarethae de Bellojoco quidnam contineant. *ib.* 504
- - Caroli, Burgundiae ducis atque Margarethae, Eduardi IV. regis Anglorum filiae quidnam de dote definiant. *ib.* 506. III, 36
- - in iis ſaepius de dotis ſucceſſione diſponitur. II, 507. 601. ſeqq. III, 36
- - inter Emanuelem Philibertum Sabaud. ducem cum Margaretha, Franciſci Gallorum regis filia inita quaenam conſtituant. II, 507 III, 41
- - in tabulis dotalibus inter Carolum IX. Galliae regem atque Eliſabetham, Maximiliani II. imp. filiam inita quidnam de dotis ſucceſſione definitum ſit. II, 508. III, 42. 48
- - Henrici, Nauarrae regis atque Mar-

Margarethae Henrici II. Francorum regis filiae quaenam contineant concluſa. II, 509
- - Alfonſi Ateſtini ducis Mutinenſis atque Iſabellae Sabaudicae quaenam de dote diſponant. *ib.* 511
- - Henrici IV. cum Maria Medicea confecta, quidnam definiant. *ib.* et 48 . III, 43
- - inter Henricum, Godefridi Brabantiae ducis filium et Mathildem Philippi, Flandriae comitis neptem concluſa quaenam contineant. *ib.* 514
- - in pactis dotalibus inter Eduardum I. Anglorum regem et Henricum, Nauarrae regem de liberorum ſuorum deſponſandorum dote quidnam concluſum ſit. *ib.* 515
- - inter Alfonſum, Petri Arragoniae regis filium atque Eleonoram, Eduardi I. regis Anglorum filiam quomodo conſtituta ſint. II, 516. III, 169
- - Guidonis, Flandriae comitis cum Margaretha Lothang. concluſa quidnam de dote definiant II, 519
- - in pactis dotalibus inter Ioannem de Burgundia comitem de Stampes etc. et Iacobam ipſius conthoralem cum Ioanne Cliuenſi et filia ſua Eliſabetha confecta quidnam promiſſum ſit. *ib.* 521
- - Carolottae, Cypri et Antiochiae principis cum Ludouico Sabaudiae principe inita quidnam contineant. *ib.* 522. III, 36. 41. 50
- - Ioannae Harcurtiae, Comteſſe de Tancarville cum Renato II. Lotharingiae duce, quomodo concluſa ſint. II, 523
- - Blancae, Guilielmi Montisferratenſis marchionis filiae cum Carolo I. Sabaudiae duce contracta quidnam contineant. *ib.* 524
- - Annae, Franciſci II. Britanniae ducis filiae cum Carolo VI I. rege Galliae confecta quaenam conſtituant. *ib.* 525
- - in Philippi Sabaud. comitis pactis dotalibus cum Charlotta Aurelianenſi initis quidnam de dote inferenda definitum ſit. II, 526
- - Bonae, Ioannis ducis Bituricenſis filiae cum Amadeo VII. Sabaudiae comite concluſa quaenam conſtituant. *ib.* 528
- - Violantae, Theodori, Marchionis Montisferratenſis filiae cum Aymone Sabaudiae comite, quomodo confecta ſint. *ib.* 534 III 79
- - Annae Sabaudicae cum Friderico Arragon. inita quaenam definiant. *ib.* 536
- - Blancae Burgund. cum Odoardo Sabaud. comite quomodo concluſa ſint. *ib.* 541
- - Galeacii Vice-Comitis Mediolanenſis cum Blanca Sabaud inita quidnam de dote inferenda definiant. *ib.* 546

Pacta dotalia
- - in tabulis dotalibus inter Carolum V. tunc adhuc Auſtriae Archiducem et Renatam, Ludouici XII. regis Gallorum filiam quidnam promiſſum ſit. *ib.* 547
- - Philippi imp. cum Henrico Iuniore Brabantiae duce confecta quaenam definiant. *ib.* 548
- - Maximiliani I. Bauariae electoris cum Maria Anna Auſtriaca celebrata, quaenam contineant. *ib.* 553. III, 130. 142. 240. 369
- - Philippi Aurelian. ducis cum Carola Eliſabetha Palatina quomodo concluſa ſint. II, 567. III, 50
- - Eliſabethae Palatinae cum Iacobo, principe regio Poloniae contracta quaenam ſtatuant. II, 568
- - Annae, Barnimi, Pomeraniae ducis filiae cum Wolffgango Anhaltino principe, et deinde cum Henrico, Miſnenſi Burggrauio confecta, quidnam exhibeant. *ib.* 573
- - Sibillae Cliuenſ. cum Ioanne Friderico Sax. tunc principe elect. inita, quidnam contineant. II, 575 III, 113. 144
- - Annae, Ioannis Cliuenſ. ducis filiae cum Franciſco Lotharing. confecta quaenam diſponant. II, 578
- - Henrici VIII. regis Angl cum Anna Iuliac. contracta, quidnam conſtituant. *ib.* 579
- - Sibyllae Palatinae cum Philippo Badenſi concluſa quaenam definiant. *ib.* 580. III, 115. 147
- - Eliſabe hae Naſſou. cum Chriſtiano, Waldeccenſi comite confecta, quidnam comprehendant. II, 581
- - in pactis dotalibus Guilielmi, ducis Sax. cum Anna Auſtriaca quidnam conuentum ſit. *ib.* 591
- - Alberti ducis S. cum Vrſula Brandeburg. conuenta, quidnam diſponant. *ib.* 592
- - Friderici II. elect. et Margarethae Auſtr. quaenam diſponant. *ib.* 593
- - Io. Erneſti, ducis cum Catharina Brunſuic. confecta, qualia fuerint. *ib.*
- - Wolffgangi Friderici Hohenloici cum Eua Chriſtina Hohenloica contracta quidnam conſtituant. *ib.* 596
- - Ioannis Cliuenſis cum Maria, Wilhelmi Iuliacenſis ducis filia inita. *ib.* 609
- - in iis plerumque ſolet determinari, quale ius marito in rebus dotalibus competat. III, 30
- - in Friderici II. imp. pactis dotalibus cum Iſabella, Ioannis ſine terra R Angl. filia contractis, quidnam ſancitum ſit. *ib.* 35. 128
- - Ruperti Iunioris et Catharinae, Caroli V. regis Gallorum filiae quaenam determinata ſint. *ib.* 35

Pacta dotalia
- - inter comitis S. Pauli filiam Helenam Luxenburg. cum Iano Sabaudo, comite Geneuenſi inita quidnam conſtituant. *ib.* 36
- - in pactis dotalibus Ludouicae Sabaudicae cum Ferdinando Maria, Marchione Badenſi, factis, quidnam de gemmis et iocalibus ſancitum ſit. *ib.* 40
- - quidnam in pactis dotalibus inter Philippum II. regem Hiſpaniae atque Annam, Maximiliani II. imp. filiam contractis definitum ſit. *ib.* 42. 47. 172. 289
- - Henrici III. Polon. primum, poſtea Francorum regis cum Ludouica Lotharingica inita quidnam contineant. II, 510. III, 4. 312
- - in iis quidnam inter Ludouicum Burgundiae ducem et Mariam Adelheidam Sabaud conuentum ſit. III, 44
- - Carolus II. rex Hiſpaniae in iis quidnam Mariae Ludouicae Aurelian. promiſerit. III, 45. II, 231 308
- - in pactis dotalibus Ludouici Delphini, cum Maria Anna Chriſtina Bauarica quaenam definita ſint. III, 46. II, 555
- - inter Galeacium Mariam, ducem Mediolanenſem atque Bonam Sabaudam confecta quidnam ſtatuant. II, 244. 266. III, 46. 600
- - Philippi Hiſpaniae tunc Infantis, poſtea ſub *quarti* nomine noti regis Hiſpan. cum Eliſabetha Francica, concluſa quaenam contineant. II, 493. III, 49
- - Mauritii Sabaud. principis atque Ludouicae Mariae Sabaudae quomodo concluſa ſint. II, 501. III, 49. 50. 345
- - D. Guidonis de Montefort et comitiſſae Bigorrae quaenam definiant. III, 80
- - Othonis Burgund. et Blanchae quaenam conſtituant. *ib.* 81
- - Caroli, regis Arragon. et Margarethae, filiae Caroli II. regis Sicil. quidnam exhibeant. *ib.* 82. 283
- - Raimundi Berengarii Barcinon. comitis cum Petronilla Arragon. concluſa quaenam conſtituant. *ib.* 84
- - in Alberti Friderici, ducis Boruſſiae et Mariae Annae Cliuenſis pactis dotal. quidnam definiatur. II, 579. III, 97. 113. 114. 145
- - Henrici Senioris Rutheni et Sibyllae Iulianae Schwarzburg. quidnam diſponant. *ib.* 114. 155
- - Philippi Palatini et Annae Iuliacenſis quaenam concluſa habeant. *ib.* 114. 146. 392
- - Philippi Pulchri. G. R. et Ottonis, Burgundiae comitis contracta, quaenam in iis promiſſa ſint. III, 128. 307. 334
- - Guilielmi Amadei, comitis Ge-

neuenſis filii cum Agnete Sabaud. quomodo confecta. *ib.* 128
- - Alberti Bauari cum Maria Caroli V. imp. filia concluſa. II, 552 I, 155. 448. III, 130. 144. 176. 178
- - inter Henricum Seniorem, ducem Brunſuicenſem nomine filii Henrici iun. et Vdalricum; ducem Wurteb. nomine ſororis Mariae concluſa, quaenam contineant. III, 140
- - Raynoldi, Geldriae ducis et Mariae Harcurtiae, quaenam exhibeant. *ib.* 141
- - Michaelis, Poloniae regis cum Eleonora Auſtriaca inita, quidnam conſtituant. III, 143. 173. 325
- - Chriſtierni II. regis Danorum cum Eliſabetha Auſtr. quaenam ordinent. *ib.* 143. 176
- - Ioannis Guilielmi, Sax. ducis, cum Dorothea Suſanna Palatina ſancita, quaenam in iis promiſſa ſint. III, 144. 373. II, 567
- - Friderici Guilielmi, ducis Saxo-Altenburg. cum Sophia Wurteb. inita quaenam diſponant. III, 109. 145. 181. 383
- - Friderici Guilielmi, elect. Brandeb. cum Ludouica Arauſ. concluſa quidnam definiant. *ib.* 146 388
- - Ioannis Naſſou. atque Eliſabethae Haſſiacae concepta, quaenam ordinent. *ib.* 148. 267. 406. II, 572
- - Caroli Friderici, Munſterbergenſis ducis cum Anna Sophia Saxon. inita: quidnam in iis promiſſum ſit. II, 561. ſeqq III, 149 408
- - Magni, comitis de Caſtell cum Suſanna Ioanna confecta quaenam definiant III 150. 412
- - eorum multa exempla comitum R. S. I. exhibentur. *ib* 151. ſeqq.
- - in iis de dote irreuocabiliter apud Germanos inter priuatos diſponitur. *ib.* 30
- - ſunt vel tenuia, vel mediocria vel optima. *ib.* 260

Pacta tutelaria
- - diuerſi generis ſunt. V, 657. VI, 63. 67
- - a quibus ineantur. V, 657. VI, 63
- - num patris arbitrium excludant. VI, 44
- - num ſemper iniri queant. *ib.* 63
- - quomodo iniri poſſint. VI, 63
- - ex iis tutori ius competit quaeſitum ad tutelam ſibi vindicandam. *ib.* 65. 67
- - de tutela priuata valida ſunt. *ib.* 67
- - quatenus de tutela publica iniri poſſint. *ib.*
- - num ſemper efficacem producant obligationem et ius perfectum *ib.*

Pactitia tutela vide *tutela pactitia*
Pactum ad L Morganaticam.
- - an tolli et liberi ad ſucceſſionem peruenire poſſint. II, 129
- - num illud poſt initum matrimonium accedere poſſit. *ib.*
- - mortuis iis, in quorum fauorem illud conditum, liberi ad ſucceſſionem poſſunt admitti. *ib.* 130
Padilla (*Maria*) *concubina Petri Crudel.*
- - doloſi animi femina fuit. V, 229
- - ea mortua, magnifice ſepulta eſt. *ib.* 234
- - eius filii regio cultu et in ſpem paterni regni educati. *ib.*
- - omnia turbauit. III, 569
Pajot (*Mariana Franciſca*)
- - vxor Caroli IV. ducis Lotharing. fuit. II, 124
Palatina domus
- - per quaenam matrimonia creuerit. I, 335
- - quibusnam temporibus ducatui Bauariae fuerit coniuncta. *ib.*
- - in ea electoris tutor clericus eſſe nequit. VI, 110
- - in ea occurrunt matrimonia inaequalia. II. 137
- - huius ſereniſſ. domus filiabus quanta dos ſit conſtituta. *ib* 566. ſeqq.
- - morgengaba. III, 145.
- - donationes propter nuptias in ea occurrunt. *ib.* 81. ſeqq. 392. ſeqq
- - in ea adſunt exempla liberorum natur. *ib.* 648. ſeqq.
- - in ea obſeruantur exempla tutelae. V, 494
- - per pacta familiae et bullas imp. in ea legitima ſtabilita eſt tutela. *ib.* 495. 643. VI, 66. 67
- - extant in hac domo etiam exempla teſtamentariae tutelae. V, 498
Palatinus elector.
- - num iudex Auguſtae. II, 429. ſeqq. ſeqq.
Palatinus comes
- - eius iudicio Fridericus III. imp. in controuerſiae ſe ſubiicit. I, 37
Palczerzick
- - concubina Ottocari, regis Bohemiae extitit. IV, 213
Panis
- - ſanctisſimum inter Macedones coëuntium pignus fuit. I, 195
Papa
- - ipſius effata quo tempore pro legibus fuerint. I, 46
- - ex eius ſententia in ſucceſſione Siciliae is primogenitus habetur, qui proximo ſanguinis gradu regem attingit. *ib.* 47. ſeqq
- - num titulo illuſtris ad imperatores et reges vſi ſint. *ib.* 109. 114
- - vtrum hoc titulo noſtra adhuc aetate ad imp. Roman. vtantur. I, 115
- - quonam titulo principes inſigniuerint. *ib*
Papiria, vxor Aemilii Pauli
- cum ea maritus diuortium facit. IV. 69
Paraphernalia
- - quid. III, 27. 35. 51

Parentes
- - eorum conſenſum in nuptiis liberorum auctoritas magiſtratus ſupplere nequit, IV, 303
- - ad liberos educandos ſunt obligati. V, 6
- - eorum τὸ ſuum ſunt liberi. V, 7. VI, 4
- - - inde eorum in hos poteſtas. V, 7. VI, 4
- - de liberorum actionibus diſponunt. V, 8. 11. 14
- - liberorum felicitati proſpicere debent. *ib.* 7. ſeqq. 17. VI, 5
- - eorum obligationes intuitu liberorum amplius deſcribuntur. V, 10
- - eorum iura ex eorum poteſtate proſpiciendi liberorum felicitati profluentia perpenduntur. *ib.* 11. VI, 5
- - eorum iura circa liberorum bona. *ib.*
- - eorum ius vindicandi liberos. V, 13. 62. ſeqq.
- - iis competit imperium in liberos. *ib.* 14
- - iis attribuitur poteſtas cogendi, puniendi liberos, et de eorum cauſſis iudicandi *ib.* 15
- - liberorum iudices domeſtici vocantur. *ib.*
- - eorum libera de liberis diſponendi facultas lege et pacto limitari poteſt. *ib.* 17
- - liberos ſuos imperfectiores reddere iure naturae prohibentur. *ib.*
- - τὸ ſuum liberis auferre nequeunt. *ib.*
- - liberos ſuos necare, corrumpere etc. non debent. *ib.* et 19.
- - ius in liberos ſibi competens in alios quidem iure transferunt, aſt eos ſui deteriorem detrudere nequeunt conditionem. *ib.* 17. 19. VI, 4
- - - de quo apud quasdam gentes contrarium obtinuit. V, 18. 20
- - eorum poteſtas quomodo amittatur. *ib.* 63. ſeqq.
- - - quatenus dignitate liberorum haec poteſtas finiatur. *ib.* 65
- - erga eos quatenus obligati ſint liberi. *ib.* 68. ſeqq.
- - eorum conſenſu emancipatio fieri debet. *ib.* 168. ſeqq.
- - tutelam liberorum ſuorum aliis committere poſſunt. VI, 5
- - teſtamento ex *iuris naturalis* principiis recte conſtituunt tutores non agnati. *ib.* 4

Pariſini
- - eorum mores et ſtatuta quid de tutela fructuaria diſponant. V, 595

Parlamentum Angliae
- - regulat ſucceſſionem. I, 73
- - ſucceſſionem deuoluit in Sophiam Hannoueranam. *ib.* 78

Parmenſis ſucceſſio
- - dependebat a vidua ducis grauida. III, 501

Parmenſis ſucceſsio
- - defertur Carolo, Infanti Philippi V. R. Hiſp. V, 189

Parthi
- - an apud hos vſitatum fuerit ſorores et matres in vxores ducere. I, 489

Partus adulterinus
- - adulterini exempla. III, 457
- - Alexander M. num partus adult. fuerit. *ib.* 461
- - Perſes filius Philippi R. Maced. adult. *ib.* 462
- - Ferdinandi IX. Luſit. R. *ib.*
- - Henrici R. Caſtell. *ib.* 463
- - Henrici de Rohan. *ib.* 466. ſeqq.

Partus ſuppoſitus
- - eum ſupponere olim crimen capitale fuit. III, 469
- - talem ſupponere Lepida Romae ſimulauit. *ib.*
- - Clotarii R. Gall. *ib.* 471
- - Carolus VIII. G. R. num talis fuerit. *ib.*
- - Canuti I. R. Dan. *ib.*
- - Guidonis, ducis Vrbin. *ib.* 472
- - Actii, vice - comitis Mediol. *ib.* 473
- - Adelberti, Ital. march. *ib.*
- - eum ſuſtulerunt Romani. vt partus legitimus agnoſceretur *ib.* ſqq.
- - ad eum amouendum ventris inſpectio locum habet. *ib.* 474
- - nec non ventris curatores adhibentur. *ib.* 478. ſeqq.
- - quibus ex cauſſis ſubſtituatur. *ib.* 469
- - Puffendorffii ſententia de eo. *ib.* 456
- - triplici ratione conſideratur. *ib.* 457

Paſchalis II. R. P.
- - ad eum detulerunt Galliciae proceres diuortium ab Alfonſo I. R. Arragon. cum Vrraca factum. IV, 78

Pater
- - pro filio procurator matrim. eſſe poteſt. II, 232
- - eius dignitatem num filii adoptiui conſequantur. IV, 471
- - legitimus adminiſtrator eſt bonorum liberorum ſuorum. V, 11. 45
- - patri imperanti in liberos num competat ciuile imperium. *ib.* 22
- - liberis alimenta debet. *ib.* 35. ſeqq.
- - filii vxori eiusque liberis alimenta praeſtare debet. *ib.* 41
- - imperans, ſi in modo puniendi liberos ſuos et imperantis officia ſimul obſeruare nequit, praeualent illa imperantis. V, 45
- - - aggratiare debet delicta liberorum, ita vt patris et imperantis ſimul officiis ſatisfaciat. *ib.* 49
- - - quando hoc fieri poſſit. *ib.* 50
- - illuſtris, mitigare poteſt poenas poſitiuas in ſacro codice ſtatutas. *ib.* 51
- - num filium erroneam amplectentem religionem a ſucceſſioné ex-

excludere aut morte punire poſſit. *ib.*
- - quomodo filium coercere poſſit officia erga ſe inuicem negligentem. *ib.* 53
- - illi quaenam competant media contra filium ad auertendum vitae membrisque imminens periculum. *ib.* 55
- - depulſo periculo quaenam media coercendi eidem tribuenda ſint. *ib.* 57. 60. ſeqq.
- - pro conſeruanda dignitate contra filium quaelibet honeſta habet media, imo ad eaedem liberorum ea poteſt extendere. *ib.* 58
- - - exemplis illuſtrantur. *ib.* 59. ſeqq.
- - quaenam ad τὸ ſuum conſeruandum habeat remedia. *ib.* 60
- - quomodo coercere poſſit liberos ſuos officiorum erga alios violatores. *ib.* 61
- - illuſtris, liberos ſuos vindicare poteſt. *ib.* 62. 153. ſeqq.
- - iure Rom. liberos abdicare eosque relegare potuit. *ib.* 89. 93
- - illuſtris religionem mutans, filium ſuum num a matre diuerſae religionis retentum vindicare poſſit. *ib.* 153
- - illuſtris, liberis ſuis donare, cum iis contrahere etc. valet. *ib.* 173
- - princeps imperii, ſi filiis donare, cum iis contrahere etc. vult, num eos emancipare debeat. *ib.* 174
- - ad introducendum ius primogeniturae liberis in minorennitatis annis adhuc exiſtentibus curatores petens, vt liberos antea emancipet, non tenetur. *ib.* 176
- - de liberorum educatione in euentum mortis diſponere poteſt. *ib.* 322. VI, 5
- - illuſtris, priuatam tutelam cuicunque velit, poteſt committere. V, 336
- - in publica num idem peragere poſſit. *ib.*
- - tutori liberorum ſuorum in teſtamento certam normam et conditiones praeſcribere poteſt. *ib.* 656
- - penes eum directorium eſt ſocietatis coniugalis. V, 5
- - attamen matrem ab educationis cura penitus excludere nequit. *ib.*
- - tutore per illius teſtamentum conſtituto, alius a matre conſtitui non poteſt. *ib.*
- - ei ius praecipue competit, perſonae liberorum proſpiciendi. *ib.*
- - quomodo perſonis liberorum ſuorum proſpicere poſſit. VI, 5
- - adfectus eius in liberos naturalis eſt, non lege adſcitus aut iurisiurandi religione. *ib.*
- - iure Romano ſolus nominat tutores teſtamentarios. *ib.* 8
- - illuſtris, vt tutorem teſtamentarium

tarium in ſolemni ſcribat teſtamento, neceſſe non eſt, conſtet modo de voluntate. *ib.* 11
- - illuſtris, non per ſolenne tantum teſtamentum, ſed quoque per codicillos teſtamento vel confirmatos, vel non confirmatos, imo et per pactum ac quamlibet voluntatis declarationem ſuis liberis nominat tutores. *ib.*
- - illuſtris, recte conſtituit curatores liberis ſuis minoribus in teſtamento. *ib.* 12
- - patri Germanorum non eſt prohibitum, liberis tutores vltra pubertatis annos ſcribendi. *ib.*
- - cum tutore liberorum ſuorum paciſci poteſt. VI, 63
- - illuſtris, num teſtamento confirmationem tutelae remittere poſſit. VI, 83
- - - an ſub poena ſucceſſionis amittendae filios obligare poſſit, ad hanc vel illam vxorem ducendam. I, 391
- - - num filios et filias obligare queat, ne ſine agnatorum conſenſu nubant. *ib.* 393

Patria poteſtas
- - eius fontes quinam ſint intuitu perſonarum illuſtr. V, 5
- - in iure naturae eſt fundata. *ib.* 6. 8
- - I. N. patri aeque ac matri competit. *ib.* 8
- - quid ſit iure nat. *ib.*
- - in alios transferri poteſt. *ib.* 9. 93
- - quandoque auo competit in nepotes. *ib.*
- - id quod exemplo regis M. Brit. confirmatur. *ib.*
- - in legitimos filios ſolummodo competit. *ib.* 10
- - iura, quae ex ea liberorum actiones dirigendi competunt, conſiderantur. *ib.* 11
- - in puniendis liberis quatenus ſeſe exſerat. *ib.* 18 48
- - quibus modis tollatur. *ib.* 21. 63. ſeqq. 178. ſeqq.
- - quatenus dignitate tollatur. *ib.* 65
- - quaenam Romae fuerit. *ib.* 89 ſeqq.
- - - apud Longobardos et Francos. *ib.* 95. ſeqq.
- - quando apud Romanos limitata. *ib.* 91
- - ea vtitur Artaxerxes contra filium ſuum Occhum Darium. V, 96
- - eam quatenus Lyſimachus Thraciae et Ponti rex in Agathoclem filium ſuum exercuerit. *ib.* 97
- - eam adhibet Zaleucas in filio adulterii reo. *ib.*
- - ea quomodo vſus ſit Herodes, Iudaeorum rex. *ib.*
- - eam exercet Conſtantinus M. imp. in filium Criſpum. *ib.* 100
- - - Ludouicus Pius imp. in Lotharium. *ib.*
- - - Carolus Caluus in Carolomannum, et Ludouicum. *ib.* 101. 103

Patria poteſtas
- - - Ludouicus, Germaniae rex in Carolomannum. *ib.*
- - - Otto M. imp. in Ludolphum filium ſuum. *ib.* 104
- - Henricus IV. in Conradum et Henricum, *ib.* 105
- - - Fridericus II. imp. in Henricum III, 106
- - - Leopoldus Glorioſus, Auſtr. dux in filium Henricum. *ib.* 107
- - - Ludouicus Barbatus, dux Bauar. in Ludouicum Gibboſ. *ib.*
- - - Leopoldus Ludouicus, comes Palat. in Veldenz in Guſtauum Philippum. *ib.* 109
- - - Ioannes II. Arragon. rex in Carolum. *ib.* 110
- - ea vtitur Philippus II. rex Hiſpaniae in filium Carolum. *ib.* 111. ſeqq.
- - - nec non Buſanus in Sedanum ob adulterium commiſſum. *ib.* 122
- - - Carolus M. in Pipinum Gibb. *ib.*
- - - Clotarius I. in Chramnum. *ib.* 123
- - - Ludouicus XIV. rex Galliae, in nepotem ſuum Carolum Bituricenſem ducem. *ib.* 125
- - eam non adhibet Guilielmus Conquaeſtor in Rob. Courtagoſa filium impium. *ib.* 126
- - - nec Henricus II. R. Angl. *ib.* 127. 130
- - eam exercet Henricus VIII. rex Angl. in Eduardum VI. principem Walliae *ib.* 131
- - - nec non Georgius, rex M. Brit. in filium ſuum. *ib.* 132
- - - vt et Wenceslaus, rex Bohemiae in Primislaum. *ib.* 136
- - - quin immo Gundobadus, Burgund. rex in Sigiricium *ib.* 137
- - illa vtitur Leuigildus, rex Wiſigothorum in Hermenegildum. *ib.* 138
- - illam non adhibet Fulco Nerra, Andegauenſ. comes in Ganfridum Martellum. *ib.* 140
- - eius exercitii exemplum praebet Petrus I. Magnus Moſcouiae princeps. V, 141
- - in nuptiis liberorum num maior ſit apud illuſtres ac apud priuatos. I, 407

Patritii Romani
- - iis cum plebeiis connubia prohibita fuerunt. II, 66
- - num primi dicti fuerint illuſtres. I, 98

Patrium ius
- - ex generatione quaeſitum in alios tranſire nequit. IV, 408
- - quomodo quoad effectus ciuiles transferri poſſit. *ib.* 409
- - num illud poſt obitum mariti illuſtris eius vidua in liberos exercere queat. V, 9
- - quatenus ex imperio profluit, ciuili proſcriptione finitur. *ib.* 63

Pau-

Paulus (*Aemil.*)
- - diuortium fecit cum vxore ſua Papiria. IV, 69
- - eius filius a Scip. Africano adoptatus fuit. *ib.* 480
Paulus (*Iulius*)
- - filios ſuos in adoptionem dedit. IV. 479
Rax Cameracenſis
- - quidnam ratione adminiſtrationis Caſtellae inter regem Arragoniae et Ioannam filiam diſpoſuerit. I, 39
Pax Nouiodunenſis
- - in hac Louiſa, Franciſci I. regis Galliae filia Carolo I. regi Hiſpaniae per ſponſalia de futuro et praeſenti promittitur. I, 153
Pecken (*Maria*) *coniux ducis Ferd. Bauar.*
- - ſub quanam conditione a Ferdinando in matrimonium ducta fuerit. II, 121
- - quisnam eius pater extiterit. *ib.*
Peculia
- - filiorum illuſtrium perſonarum quo iure gaudeant. V, 45. ſeqq.
Peignée (*Guyonne*) *dicta de Vieuxville.*
- - concubina Ioannis Bornii II. fuit. V. 278
Pelagius, Rex Gothorum
- - eius filia Ormiſinda cuinam deſponſata fuerit. III, 55
- - genero ſuo et filiae imperium transfert. *ib.*
Peregrini, vid. *Extranei* et *indigenae*
- - ab omnibus officiis imperii publicis, quae alicuius reputantur momenti, excluduntur. VI, 118
- - titulis principum ſeu comitum imperii num ab imperatore honorari queant. *ib.*
- - a prouinciarum Germanicarum regimine tutelari arcentur. *ib.* 119
- - principes, cur a tutelis publicis excludantur. *ib.*
Perez (*Aliſa*)
- - concubina Eduardi III. R. Angl. extitit. V, 286
- - poſt mortem regis in exilium abire fuit iuſſa. *ib.* 287
Perpetua Nouarienſis
- - concubina Franciſci Sfortiae, vicecomitis Mediolanenſ. fuit. V, 313
- - eius fata. *ib.*
Perſae
- - eorum leges aduerſus reos laeſae maieſtatis ſingulares. V, 96
- - apud eos lex fuit, vt deſignatus rex donum peteret. *ib.* 213
- - coniunctionem liberorum parentum licitam habent I, 481
Perſeus, filius Philippi Maced. R. ex pellice natus.
- - rex Macedoniae declaratur. III, 560
Petronella, Ramiri II. R. Arrag filia
- - Raymundo Berengario dotale regnum attulit. III, 55
Petronianus, filius A Vitellii imp.
- - a patre cur emancipatus. V, 180

Patria poteſtas
- - - Ludouicus, Germaniae rex in Carolomannum. *ib.*
- - - Otto M. imp. in Ludolphum filium ſuum. *ib.* 104
- - Henricus IV. in Conradum et Henricum, *ib.* 105
- - - Fridericus II. imp. in Henricum. III, 106
- - - Leopoldus Glorioſus, Auſtr. dux in filium Henricum. *ib.* 107
- - - Ludouicus Barbatus, dux Bauar. in Ludouicum Gibboſ. *ib.*
- - - Leopoldus Ludouicus, comes Palat. in Veldenz in Guſtauum Philippum. *ib.* 109
- - - Ioannes II. Arragon. rex in Carolum. *ib.* 110
- - ea vtitur Philippus II. rex Hiſpaniae in filium Carolum. *ib.* 111. ſeqq.
- - - nec non Buſanus in Sedanum ob adulterium commiſſum. *ib.* 122
- - - Carolus M. in Pipinum Gibb. *ib.*
- - - Clotarius I. in Chramnum. *ib.* 123
- - - Ludouicus XIV. rex Galliae, in nepotem ſuum Carolum Bituricenſem ducem. *ib.* 125
- - eam non adhibet Guilielmus Conquaeſtor in Rob. Courtagoſa filium impium. *ib.* 126
- - - nec Henricus II. R. Angl. *ib.* 127. 130
- - eam exercet Henricus VIII. rex Angl. in Eduardum VI. principem Walliae *ib.* 131
- - - nec non Georgius, rex M. Brit. in filium ſuum. *ib.* 132
- - - vt et Wenceslaus, rex Bohemiae in Primiſlaum. *ib.* 136
- - - quin immo Gundobadus, Burgund. rex in Sigiricium *ib.* 137
- - illa vtitur Leuigildus, rex Wiſigothorum in Hermenegildum. *ib.* 138
- - illam non adhibet Fulco Nerra, Andegauenſ. comes in Ganfridum Martellum. *ib.* 140
- - eius exercitii exemplum praebet Petrus I. Magnus Moſcouiae princeps. V, 141
- - in nuptiis liberorum num maior ſit apud illuſtres ac apud priuatos. I, 407

Patritii Romani
- - iis cum plebeiis connubia prohibita fuerunt. II, *66*
- - num primi dicti fuerint illuſtres. I, 98

Patrium ius
- - ex generatione quaeſitum in alios tranſire nequit. IV, 408
- - quomodo quoad effectus ciuiles transferri poſſit. *ib.* 409
- - num illud poſt obitum mariti illuſtris eius vidua in liberos exercere queat. V, 9
- - quatenus ex imperio profluit, ciuili proſcriptione finitur. *ib.* 63

Paulus (*Aemil.*)
- - diuortium fecit cum vxore ſua Papiria. IV, 69
- - eius filius a Scip. Africano adoptatus fuit. *ib.* 480
Paulus (*Iulius*)
- - filios ſuos in adoptionem dedit. IV. 479
Pax Cameracenſis
- - quidnam ratione adminiſtrationis Caſtellae inter regem Arragoniae et Ioannam filiam diſpoſuerit. I, 39
Pax Nouiodunenſis
- - in hac Louiſa, Franciſci I. regis Galliae filia Carolo I. regi Hiſpaniae per ſponſalia de futuro et praeſenti promittitur. I, 153
Pecken (*Maria*) *coniux ducis Ferd. Bauar.*
- - ſub quanam conditione a Ferdinando in matrimonium ducta fuerit. II, 121
- - quisnam eius pater extiterit. *ib.*
Peculia
- - filiorum illuſtrium perſonarum quo iure gaudeant. V, 45. ſeqq.
Peignée (*Guyonne*) *dicta de Vieuxville.*
- - concubina Ioannis Bornii II. fuit. V. 278
Pelagius, Rex Gothorum
- - eius filia Ormiſinda cuinam deſponſata fuerit. III, 55
- - genero ſuo et filiae imperium transfert. *ib.*
Peregrini, vid. *Extranei* et *indigenae*
- - ab omnibus officiis imperii publicis, quae alicuius reputantur momenti, excluduntur. VI, 118
- - titulis principum ſeu comitum imperii num ab imperatore honorari queant. *ib.*
- - a prouinciarum Germanicarum regimine tutelari arcentur. *ib.* 119
- - principes, cur a tutelis publicis excludantur. *ib.*
Perez (*Aliſa*)
- - concubina Eduardi III. R. Angl. extitit. V, 286
- - poſt mortem regis in exilium abire fuit iuſſa. *ib.* 287
Perpetua Nouarienſis
- - concubina Franciſci Sfortiae, vicecomitis Mediolanenſ. fuit. V, 313
- - eius fata. *ib.*
Perſae
- - eorum leges aduerſus reos laeſae maieſtatis ſingulares. V, 96
- - apud eos lex fuit, vt deſignatus rex donum peteret. *ib.* 213
- - coniunctionem liberorum parentum licitam habent I, 481
Perſeus, filius Philippi Maced. R. ex pellice natus.
- - rex Macedoniae declaratur. III, 560
Petronella, Ramiri II. R. Arrag filia
- - Raymundo Berengario dotale regnum attulit. III, 55
Petronianus, filius A Vitellii imp.
- - a patre cur emancipatus. V, 180

Petronilla, Guidon. comit. Clarimont. vxor.
- - ei conſtituitur dotalitium in terris. III 290
Petrowiz (Alex.) Petri M. Ruſſ. principis filius.
- - eius praeceptores et moderatores. V, 141
- - patris monita non curat. *ib.*
- - cum ſua coniuge, Carola Chriſtina Sophia Blanckenburg. parum amice conuerſatur. *ib.*
- - priorem vxorem derelinquit, et cum vili perſona ex Finlandia, Euphroſina dicta in adulterio viuit *ib.*
- - ad ſucceſſionem habilem ſe non putat. *ib.* et 144
- - cum Amaſia Moſcouiam derelinquit, et Caeſaris protectioni ſe ſubiicit. *ib.* 142
- - eius fata. *ib.*
- - pater eum perſequi facit per emiſſarios. *ib.*
- - in caſtro Tyrolenſi deprehenditur. *ib.*
- - a Caeſare R. G. repetitur, qui eum Neapolin mittit. *ib.*
- - e Neapoli proficiſcitur et Moſcouiam venit. *ib.* 143
- - eius proceſſus. *ib.* ſeqq.
- - agnoſcit Petrum, fratrem ſuum ſucceſſorem. *ib.*
- - fugae conſultores indicat. *ib.* 144
- - per amaſiam aliosque teſtes conuincitur, quod viuo adhuc patre de ſucceſſione cogitauerit. *ib.* 146
- - ei inquiſitio formatur. *ib.*
- - eius ſocii condemnantur. *ib.*
- - confitetur ſua crimina eaque ſubſcribit. *ib.*
- - ex animi commotione apoplexia afficitur. *ib.* 150
- - veniam adhuc in agone a patre petit. *ib.*
- - vita excedit. *ib.*
- - in templo cathedrali ſepelitur. *ib.* 151
Petrus Alſonſus, filius naturalis Henrici I. regis Luſitan.
- - magnus magiſter ordinis Auiſii fuit. III, 602
- - eius res geſtae. *ib.* 546
Petrus II. Alenſonius dux
- - in concubinatu cum Ioanna de Montgaſtel vixit. V, 279
Petrus, Archiepiſcopus et elector Moguntinus
- - ab Henrico VII. imp. Ioanni R. Bohemiae tutor et gubernator fuit conſtitutus. V, 421. VI, 111
Petrus, Arragoniae rex
- - in inaequali matrimonio vixit. II, 71. III, 169
- - quo iure regnum Vaſconum petierit. IV, 442
Petrus II. Arragon. rex
- - cum Mauris bellum gerit. IV, 84
- - in concubinatu vixit. V, 224
- - - huius filius Iacobus ex conſilio procerum regnum accipit. I, 55
- - - cur in ſe deſponſando Mariam

riam Mompellerii principem, Mariae, reginae Hieroſolymitanae filiae praetulerit. I, 314
- - dotalitium Mariae Mompeler. conſtituit. III, 210. 221
- - in puerperio quosnam haec Maria eius vxor adhibuerit. III, 483
- - diuortium ab ea papa contradicente facit. II, 386. IV, 84
- - de diuortio cum vxore Maria coram papa agit, ſed ſententiae ab hoc latae non ſtat. I, 55

Petrus III. Arragon. rex
- - ex patris voluntate et ratione ſtatus cum Conſtantina Manfredi filia coniugium contrahit. I, 314
- - hoc matrimonium Vrbanus VI. Papa impedire intendit. I, 315
- - - an hoc nihilo minus perfectum fuerit. *ib.*
- - maximam dotem cum illa obtinet. II, 480

Petrus, Autisſiodorenſ. comes
- - pacto ſe obligat erga regem Galliae, filias ſuas nemini, niſi ex conſenſu regis in vxorem dare. I, 250

Petrus I. Borbonii dux
- - eius matrimonium cum Iſabella Valeſia a Carolo Pulchro confirmatur. I, 259
- - filium naturalem procreat. III, 532

Petrus II. Borbonius dux
- - ſponſae ſuae Annae dotalitium conſtituit. III, 316
- - filios naturales relinquit. *ib.* 534
- - ipſius matrimonium cum Maria Aurelianenſi ratum habet Ludouicus XI. I, 264

Petrus de Britannia
- - a patre ſuo, Ioanne Britanniae Minoris comite coram Philippo Francorum rege emancipatur. V, 183
- - quibus ex cauſſis. *ib.*

Petrus Crudelis R. H.
- - patri Alfonſo XI. R. Hiſpan. ſucceſſor fuit. III, 569
- - repudiat vxorem Blancam Borbon. *ib.* et V. 230
- - concubina Padilla vſus eſt. *ib.* et 612. V, 229
- - Ioannam Caſtriam matrimonio ſibi iungit ſuperſtite adhuc Blanca coniuge V, 232
- - ex eadem filium Ioannem procreat. *ib.*
- - regni proceres in eum inuehunt, coniurantque. *ib.*
- - reliquae eius concubinae exhibentur. *ib.* 234
- - fratres ſuos perimere cogitauit. III, 569. et 611. ſeqq.
- - bellum geſſit cum Petro Arragon. R. *ib.*
- - a fratre Henrico notho interficitur. *ib.* 570
- - filias nat. reliquit. *ib.* 612
- - ob concubinam ei reipubl. et regni exitium paratur. V, 229

Petrus

Petrus Erneſtus, princeps Mansfeld.
- - inſignis heros fuit. III, 651
- - liberos natur. reliquit. *ib.* 652
Petrus Henriquez, Dominus Tariſae
- - defunctae vxoris ſororem coniugem ſibi ſociat. I, 496
Petrus I. Luſitaniae rex, crudel. ſiue Rigoroſus dictus
- - filios naturales progenuit. III, 547
- - Blanca de Caſtella repudiata, duxit Agnetem Caſtriam. IV, 104 V, 239
- - eius matrimonium clandeſtinum ſ. concubinatum cum Agnete de Caſtro pater Alfonſus IV. aegre tulit. V, 239
- - eius coniugem Conimbriae pater interficiendam curauit. *ib.*
- - ad iram et vindictam eandem ob cauſam accingitur. *ib.*
- - contra patrem rebellionem meditatur. *ib.*
- - patri reconciliatur. *ib.* 240
- - ſuccedit patri. *ib.*
- - decernit poenam in eos, qui Agnetis vitam abſtulerunt. *ib.*
- - filios ex Agnete procreatos legitimos declarauit. *ib.*
- - Agnetis oſſa ad Alcobaziae monaſterium marmori magnifico condenda curauit. *ib.*
- - Theraſia Calaeca concubina poſtea vſus eſt. *ib.*
- - ex hac procreauit Ioannem. *ib.*
Petrus II. Luſitan. rex
- - an fratris natu maioris coniugem ſeparatam conſentiente papa ſibi copulauerit. I, 505. II, 4. 15 III, 282. IV, 105
- - an ſtatus regni ipſum ad hoc matrimonium conſummandum compulerint. I, 510
- - quomodo poſt conſummatum matrimonium regem fratrem tractauerit et an ipſum throno priuauerit. I, 511
- - quasnam a papa pro hoc matrimonio confirmando memoratu dignas in bulla obtinuerit clauſulas contra fratrem. I, 511
- - legati a latere in hac cauſſa diſpenſatio. I, 512
- - ad ſecunda vota tranſit defuncta Maria Franc. Eliſabetha cum Maria Sophia Eliſabetha Palatina. II, 318
- - inſignem dotem cum priore coniuge nactus eſt. *ib.* 482
- - filiam naturalem procreauit. III, 547. 609
Petrus I. M. Moſcouiae princeps
- - abdicat filium ſuum Alexium Petrow. V, 179
- - in Daniam abit. V, 142
- - expeditionem contra Sueciam ſuſcipit. *ib.*
- - ei filii fuga Amſtelodami nunciatur. *ib.*
- - duos emittit, qui fugitiuum inueſtigarent. *ib.*
- - eum repetit a caeſare R. G. *ib.*
- - filio veniam promittit. *ib.* 143

Petrus I. M. Moſcouiae princeps
- - iudicium ſanguinis in filium aperit. *ib.* 149
- - eius obitus. *ib.* 153
- - in legitimo matrimonio habuit Catharinam Petrownam Alexowinam. II, 26
- - ſtatibus regni cauſſam filii iudicandam committit. V, 245. 54. 147. ſeqq.
- - vindicat filium ſuum Alex. Petrow. ab Auſtriacis. *ib.* 63
- - ſe verum in hunc filium agit patrem. *ib.* 141
- - cum Catharina, ſecunda coniuge Petrum relinquit. *ib.* 141
Petrus II. Ruſſorum monarcha
- - Mariae Alexandrownae Mentzicoſiae repudium mittit. IV, 64
Phalanga (Diana)
- - Ioannis ab Auſtria concubina fuit. V, 220
Philibertus I. dux Saband.
- - nouennis adhuc cum Blanca Maria, Galeatii Mariae Sforțiae Mediolanenſis ducis filia fuit deſponſatus. I, 467
- - matrimonium per procuratorem cum Blanca Maria Sfortia, duce Mediolanenſi contrahit. II, 267
- - poſt patris mortem tutelae maternae ſubfuit. V, 406
Philibertus II. dux Saband.
- - quidnam in eius nuptiis cum Margaretha Auſtriaca per procuratorem celebratis actum ſit. II, 245. 246
- - eius vxor Margaretha cuinam antea nupta fuerit. *ib.* 275
Philibertus, Marchio Badenſ.
- - eius coniux Mechtild. Bauar. fuit. II, 205
- - ſub eo religio euangel. introducitur. *ib.*
- - poſt eius mortem filius Philippus tutelae ſubiectus eſt. V, 521
Philippa, Henrici V. Angliae regis filia
- - quamnam dotem Erico XIII. Pomeran. duci attulerit, II, 498
Philippa, Ioannis ducis Burgund. filia natur.
- - cuinam matrimonio iuncta fuerit. III, 540
Philippus, Albaniae dux
- - procurator matrimonialis Philippi II. Hiſpaniarum regis apud Eliſabetham, Henrici II. Gallorum regis filiam fuit. II, 281
Philippus Albertus, comes Limburg.
- - coniugem ſuam Dorotheam Mariam Hohenloicam dimiſit. IV, 244
- - religionem catholicam arripuit. *ib.*
Philippus, Alſatiae comes
- - eius vxor Mathildis, Alfonſi regis Portugall. filia quonam titulo vſus ſit. II, 167
Philippus Antonius, Baſtardus de Vertus
- - filium naturalem progenuit. III, 533

Philippus Audax, Burgund. dux
- - a patre emancipatur. V, 188
- - deſponſat filiam Mariam impuberem Amadeo VIII. Sabaudiae comiti adhuc impuberi. I, 465
- - qua ratione filio ſuo Philippo Pulchro Nauarrae regnum procurauerit. III, 67

Philippus Auguſtus, rex Galliae
- - Papae non obediens excommunicatur. IV, 150
- - cum Ingelburge diuortium intendit et quasnam praetexerit cauſſas. IV, 137. 276
- - eius diuortium cum Ingelburge factum improbat Innocent. III. et regi, vt dimiſſam recipiat vxorem, mandat. *ib.* 147
- - Ingeburgem antea dimiſſam recipere a pontifice coactus nunquam carnaliter cognouit *ib.* 155
- - ducit Agnetem, Meraniae ducis filiam. *ib.* 145
- - eius liberos cum Agnete procreatos legitimat papa. *ib.* et 155. IV, 541
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. V, 367
- - cum quanam contraxerit matrimonium et quemnam cum hac comitatum acceperit. I, 323
- - Iſamburgi, vxori dotalitium conſtituit. III, 300
- - ex quanam ratione filio ſuo Ludouico Philippo Blancam Alfonſi Caſtellae regis filiam deſponſauerit. I, 363

Philippus II. Aurelian.
- - concubinam habuit Mariam Ludouicam Magdalenam Vict. le Bel de la Boſſiere de Sery. V, 2, 8

Philippus, Aurelianenſis dux
- - ex conſenſu regis Ludouici XIV. fratris ſui cum quanam inierit matrimonium. I, 29
- - decem annorum puer vxorem ducit. I, 434
- - a Ludouico XIV. rege Galliae adminiſtrator regni et tutor abnepotis Delphini conſtituitur. V, 382
- - eius nuptiae cum Eliſabetha Charlotta Palatina quosnam effectus habuerint. II, 181. 196
- - in his nuptiis quidnam conuentum ſit. *ib.* 243
- - per procuratorem hoc coniugium celebrat. *ib.* 306
- - de huius ſponſae dote quidnam cautum fuerit. *ib.* 567. II, 50
- - quidnam filiae ſuae Mariae Ludouicae Carolo II. regi Hiſpaniae deſponſatae promiſſum fuerit III 45

Philippus, Auſtriae Archi-Dux
- - pellice vſus eſt. V, 296
- - per coniunctionem cum Iohanna regnum Hiſpaniae adipiſcitur. I, 306. II, 161
- - a patre emancipatur, vt guberaret prouincias ſuas. V, 187

Philippus Badenſis
- - quamnam dotem ei attulerit Sibylla Palatina. II, 580

Phi-

Philippus Badenſis
- - in eius pactis dotalibus cum Sibylla Iuliac. quidnam conuentum ſit. III, 147. 183
- - dotalitium ſponſae ſuae promittit. *ib.* 399
- - tutelae Alberti V. ducis Bauariae poſt patris mortem ſubſuit. V, 521

Philippus, Burgundiae dux
- - quonam iure in Brabantiae ſucceſſione Margarethae praelatus ſit. I, 81
- - impuber cum Margaretha Flandrenſi impubere deſponſatur I, 463

Philippus Bonus, Burgund. dux vid. ſub rubr. *Philippus Pulcher Fr. R.*
- - liberos naturales reliquit. III, 538. 540
- - filium ſuum Antonium conſenſu Belgarum legitimauit. IV, 540
- - plures aluit concubinas. V, 279

Philippus, Brabant. et Limburg. dux
- - filium naturalem procreauit III, 549

Philippus Carolus, comes Erpacenſ.
- - liberorum tutelam poſt mortem eius vidua ſuſcepit. V, 567
- - ab illius tutela delata multi ſe excuſant. VI, 103
- - liberorum ſuorum contutela defertur comiti de Leiningen-Güntersblum. *ib.* 104

Philippus Carolus, Arragon. rex
- - ex quanam ratione ipſi Caroli II. Siciliae regis filia Margaretha nuptui data fuerit. I, 364

Philippus Carolus, comes in Hohenlohe-Bartenſtein
- - eius filii inter ſe cur litigauerint. V, 571

Philippus, Demetrii regis Macedon. filius
- - ei a proceribus regni conſtituitur tutor. V, 345

Philippus Eberhardus, comes Hohenloic.
- - poſt patris mortem ſub tutela fuit. V, 571

Philippus, Eburonicum comes, vid. *Philippus Pulcher.*

Philippus Emanuel, Lotharing. dux
- - eius vidua filiae tutrix fuit. V, 527

Philippus Erneſtus, comes Hohenloic.
- - eius filia Eua Chriſtina Wolffgango Friderico, comiti Hohenloico nupta quamnam dotem acceperit. II, 596

Philippus I. Francorum rex
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. V, 365
- - ex concubina Berthrada filium naturalem procreauit. III, 622
- - coniugem Bertham dimiſit. IV, 112
- - filios ſuperſtites reliquit. *ib.* et 181
- - Emmam Sicil. in ſponſam ambit. *ib.* 114

Fran-

Philippus I. Francorum rex
- - Berthradam matrimonio ſibi iunxit. *ib.* 115
- - excommunicatus eſt a papa. *ib.* 129
Philippus III. Audax, rex Gall.
- - filium ſuum Philippum Pulchrum curnam emancipauerit. III, 67. V, 188
Philippus IV. Gall. Rex, dictus Pulcher.
- - quomodo, cum Alberto rege Romanorum de vna ex ſuis filiabus pro vno ex huius filiis eligendo conuenerit. I, 184. ſeqq.
- - nomine filii, quem Ioannae Burgundicae deſponſauit, comitatum Burgund. in dotem accipit. III, 21
- - quaenam procerum ſuorum matrimonia ratihabuerit. I, 256. ſeqq.
- - vnacum filiis officiales ſuos iuramento obſtringit, de matrimonio ſine regis conſenſu non ineundo. I, 258
- - collationem ſubditis ſuis cur impoſuerit. II, 538
- - cuinam filiam ſuam Iſabellam elocauerit. *ib.* et V, 383
- - dotem Ottonis IV. Burgundiae comitis filiabus promittit. II, 540
- - cum Ioanna Campaniae comitis filia regnum Nauarrae obtinet. I, 319. III, 63. 67
- - an citra hoc adhuc alios comitatus per illam adquiſiuerit. I, 354
- - dotalitium Ioannae Nauarr. conſtituit. III, 307. ſeqq.
- - filio ſuo Carolo Audaci tunc ſeptenni deſponſat filiam Caroli VII. Gallorum regis impuberem. I, 463
- - Ianam vxorem et liberis tutricem et regni procuratricem conſtituit. V, 362
Philippus Guilielmus, Palat. elector.
- - eius filia Eliſabetha Iacobo principi regio Poloniae nupta quamnam dotem acceperit. II, 568
- - per procuratorem eius filia deſponſatur. *ib.* 240
- - eius vxor Eliſabetha Amalia Haſſo-Darmſtadt. pontificiorum religioni accedit. *ib.* 207
Philippus M. Haſſiae Landgrau.
- - tutelae maternae minor ſubfuit. V, 524. 525
- - quinam eidem a patre *tutores* in teſtamento *conſtituti fuerint.* *ib.* 525
- - eius matrimonium ſuperinducendum ad theologos Viteberg. defertur. II, 17. III. 437. ſeqq.
- - triorches fuit. III, 437
- - eius coniux Chriſtina, Georg. Diuitis Sax. ducis filia extitit. *ib.*
- - huic Margaretham a Sale tamquam ſecundariam vxorem ſuperinduxit. *ib.*
- - conſulit eandem ob cauſſam Lutherum. *ib.* 438

Phi-

Philippus II. Hiſp. rex.
- - filio ſuo Philippo III. tutorem denominat. V, 361
- - quidnam intuitu liberorum naturalium per edictum ſanxerit. III, 554
- - filium ſuum Carolum cur incuſauerit. V, 52. 55. 57. 113
- - hoc improbat princeps Arauſion. *ib.* 55
- - veneno num illum ſuſtulerit. *ib.* 57
- - cum Eliſabetha, Henrici II. regis Galliae filia matrimonium per procuratorem contrahit. II, 281. ſeqq. III, 47. ſeqq. 171. V, 112
- - quidnam de eius dote, vaſis iocalibus etc. in pace Cambreſienſi definitum ſit. III, 47. 171
- - liberos naturales procreat. *ib.* 613
- - Annam Auſtriacam per procuratorem ſibi copulat. II, 282. III, 42. 177. 287
- - quidnam huic in pactis dotalibus promiſerit. *ib.*
- - dotalitium eidem conſtituit. *ib.* 288
- - matrimonium cum Anna Auſtriaca celebrat, per verba de praeſenti. I, 154
- - haec fuit ſororis ſuae filia. I, 519
- - translationi Belgicarum prouinciarum in filiam ſuam Iſabellam adiecit conditionem, quod ſucceſſores in has prouincias non niſi ex eius conſenſu matrimonia inirent. *ib.* 288
- - ex quanam cauſſa filiam ſuam duci Sabaudiae in matrimonium dederit. *ib.* 298
- - regnum Luſitaniae praetendit. III, 604
- - ex quanam ratione Mariam Anglorum reginam ſibi iungere intenderit. I, 316. III, 211.
- - Alberto Auſtriae duci ſub quibusnam conditionibus filiam ſuam cum Foederatis Belgiae prouinciis in matrimonium dederit. *ib.* 383. ſeqq.

Philippus III. Hiſp. rex
- - tutelae poſt patris mortem ſubfuit. V, 360
- - matrimonium per procuratorem init cum Margaretha Auſtriaca. II, 287
- - an ipſius filia Ludouico XIII. Gallorum regi impubes adhuc deſponſata fuerit. I, 421
- - vbinam eius filia Ludouico XIII. G. R. iuncta fuerit. II, 295
- - eius coniux Eliſabetha Gallica inſignem adfert dotem. II, 493

Philippus IV. Hiſp. rex
- - concubinam Mariam Calderonam mulierem ſcenicam habuit. V, 237
- - ſibi deſponſat Eliſabetham impuberem, ita tamen, vt matrimonium poſt pubertatem demum conſumaretur. I, 422

Philippus IV. Hiſp. rex
- - cum Iſabella, Henrici IV. R. Galliae filia matrimonium per procuratorem init. II, 295
- - quidnam eidem in pactis dotalibus promiſerit. III, 49
- - eodem modo cum Maria Anna Auſtriaca matrimonium per procuratorem celebrat. II, 297
- - filium naturalem Ioannem II. ab Auſtria relinquit III, 614
- - hunc inſignibus muneribus ornat. *ib.*
- - poſt eius mortem vidua Maria Anna tutelam et regimen regis Caroli II. eiusque regnorum ſuſcepit. VI, 24
- - ſororis ſuae filiam filio ipſius ante deſponſatam ducit vxorem. I, 519

Philippus V. Hiſp. rex.
- - eius filiae matrimonium cum Ludouico XV. Gall. rege an conſummatum fuerit. I, 379
- - eius filius Carolus Infans ex quanam ratione matrimonium cum Philipina de Beaviolois inierit. *ib.* 370
- - mortua priore coniuge Eliſabetham Parmenſem per procuratorem matrimonio ſibi iungit. II, 334. ſeqq.
- - cum Ludouico filio ſuo regna renunciaſſet, in Hiſpania vitam priuatam egit. V, 69
- - num in hoc caſu ſubditus fuerit. II, 431. *
- - cur filium ſuum Carolum emancipauerit. V, 188

Philippus, (Auguſtus) dux Holſat. vid. *Auguſt. Philipp.*
- - duas ſorores vxores duxit. II, 17

Philippus Ingenuus elector Palat.
- - eius tutor fuit Frider. V, 496
- - a patruo adoptatus eſt. *ib.* IV, 448
- - nepotes ſuos Friderici II. comitis Palat. commendantur tutelae. V, 497
- - cuinam a patre moriente commendatus fuerit. VI, c. V. § 23.
- - quidnam a patre eius conſtitutum fuerit. *ib.*

Philippus I. imp.
- - quibusnam et ex quanam ratione filias ſuas collocauerit. I, 356. II, 548
- - Ottocaro Regi Bohemiae cur regnum eiusdem nominis abdicauerit. IV, 329

Philippus V. Longus Gall. rex.
- - cum Roberto Flandr. comite in tractatu inter ſe confecto Ioannis XXII. papae conſilium petit. I, 50
- - per certas perſonas in eadem re in animam ipſius iurantes promittit, quod conuentiones inviolabiliter obſeruare velit. *ib.* 51
- - omnia bona in hac re obligat. *ib.* 52
- - vxori ſuae dotalitium conſtituit. III, 302
- - ei Burgundiae comitatus in dotem affertur. *ib.* 86

Philippus V. Longus, Gall. rex.
- - quale cum Ottone Burgund. duce inierit pactum. I, 288. III, 68
- - cur et cuinam homagium remiſerit. III, 265

Philippus, Lippiac. comes
- - vxori liberorum tutelam comitatusque adminiſtrationem defert. V, 574
- - alios etiam conſtituit tutores *ib.*

Philippus Ludouicus, Palatinus Neoburgenſ.
- - tutelam liberorum Fridr. IV. elect. Palat. adpetit. V, 505
- - cum eo Fridericus IV. elect. Palat. de tutela tractat. V, 500
- - per quoddam matrimonium poſteris ſuis ſuccesſionem Iuliacenſ. parauerit. I, 336
- - ſponſae ſuae Annae donationem propter nuptias et dotalitium conſtituit. III, 182. 392. ſeqq.
- - ſponſae ſuae Annae Iuliac. morgengabam promittit. III, 146
- - quamnam dotem ei attulerit Anna. II, 580

Philippus, Maced. rex.
- - num pater Alexandri M. fuerit III, 461. V, 61
- - Perſes illius filius num partus legitimus fuerit III, 452
- - patriam poteſtatem in filium Demetrium exercuit. V, 61
- - eius reſponſio in controuerſia cum Graeciae ciuitatibus ad conſulem Rom. I, 16
- - mortuo Antigono tutore, eodemque vitrico annorum quatuordecim regnum ſuſcepit VI, c. 5. §. 2.
- - inter Thraciae reges eligitur iudex. *ib.* 20
- - iudicium hoc quomodo finiuerit. *ib*

Philippus Maria Sfortia, Mediolanenſ. duc. filius.
- - ſponſalia de praeſenti cum Maria Sabaudiae ducis filia contrahit. I, 143. 468
- - matrimonium cum Maria Sabaud. per procuratorem celebrat. II, 16. 260
- - num eius ſponſalia cum Maria contracta impubes adhuc inierit cum impubere. I, 469
- - repudiat hancce ſponſam Mariam. IV, 61
- - eius filia ſpuria Blanca Maria matrimonio Franciſco Sfortiae primum iungitur. III, 597
- - deinde poſt illius mortem Maximiliano I. imp. II, 268. 483
- - occidi iubet vxorem ſuam Beatricem. IV, 222

Philippus Naſſou. Arauſ. princeps.
- - eius teſtamentum quidnam inter alia contineat. II, 62

Philippus III. rex Nauarrae
- - filium naturalem Philippum Nauarreaum reliquit. III, 615

Philippus Reinhardus, Hanouienſ. comes.
- - a Friderico Caſimiro patruele adoptatur. IV, 454

Phi-

Philippus Sabaudus, comes Geneuenſ.
- - quidnam ei Charlotta Aurelian. in dotem attulerit. II, 526
- - dotalitium vxori ſuae aſſignat. III, 344

Philippus, Sabaudiae princeps.
- - dotem exiguam ei adf. rt Maria Geneuenſ. II, 494. ſeqq.

Philippus Sueuus imp.
- - ſub quibusnam conditionibus aemulatori Ottoni IV. filiam Beatricem obtulerit et an hic ipſi nupſerit. I, 374
- - num et ex quanam cauſſa ab eodem interfectus fuerit. I, 389

Philippus Valeſius, Gall. rex.
- - num filium naturalem reliquerit. III, 622
- - a quibusnam epiſcopis et comitibus et in quanam re controuerſa arbiter fuerit electus. I, 31
- - Ioannem, filium ſuum cur emancipauerit. V, 188
- - eius lis cum Eduardo Angliae rege per procerum iudicium deciditur. I, 72

Philippus Senior, Waldecciae comes.
- - filii eius in pacto diuiſorio de tutela quidnam conſtituerint. V, 565

Phryges
- - liberos ſuos in miſerrimam ſeruitutis conditionem detrudere potuerunt. V, 18

Pictauienſes
- - libertatem ſine regis conſenſu matrimonia ineundi in poenam perduellionis amittunt. I, 254
- - liberis matrum nobilium denominationem concedunt. II, 162

Pictauienſis (Diana)
- - concubina Franciſci I. R. Francor. fuit. V, 251
- - patrem ſuum a poena capitali pulchritudine ſua liberat. *ib.*
- - poſtea nuptui collocata eſt Lud. Brezaeo. *ib.*

Pipinus, rex Francor.
- - quomodo regnum obtinuerit. I, 46
- - dotalitii voce in quonam ſignificatu vſus ſit. III, 206

Pipinus Heriſtallus.
- - ex Alpaide concubina Carolum Martellum progenuit. III, 577. IV, 109
- - nec non Caccum. V, 243
- - diuortium fecit cum Waltrada. IV, 109

Pipinus Gibboſus, filius natur. Caroli M.
- - inſidias nectit, et coniurationem contra patrem conſpirat. III, 629. V, 123

Piramus Conradus
- - filius naturalis Caroli V. ex Barbara Blomberg. procreatus. V, 219
- - frater vterinus a Ioanne Auſtriaco agnoſcitur. *ib.*
- - ab hoc in arce fuit concluſus. *ib.*
- - eius fata reliqua. *ib.*

de

Piſo
- - ab imperatore Galba adoptatus fuit. IV, 421

de Piſſelem (Ioanna) duciſſa Stampanum
- - concubina Franciſci I. R. Francor. fuit. V, 251
- - Ioanni comiti de Pentieure etc. nuptui data. *ib.*
- - cauſſa fuit, vt Franciſcus I. Carolum V. per Galliam Gandauum transeuntem non retinuerit. *ib.*

Plantageneſt, (Gaufr.) comes Andegau.
- - eius vxor quaenam fuerit. II, 135

Plebeius
- - a principe vel comite adoptatus num huius vel illius dignitatem ſtatumue exinde conſequatur. IV, 471

Poenae
- - in ſecundas nuptias iure Rom. ſtatuuntur. II, 396. ſeqq.
- - num illae etiam ad illuſtres perſonas pertineant. *ib.* 398. 407
- - absque cauſſae cognitione decerni et absque decreto num iniungi poſſint. V, 15
- - liberis infligendae, ad eorum perfectionem non imperfectionem tendere debent. *ib.* 18. 19
- - tanquam remedia debent eſſe ſufficientes ad conſequendum finem in educatione liberorum conſiſtentem *ib.*
- - habent gradus. *ib.*
- - ſunt mala. *ib.*
- - leniores durioribus in emendandis liberis ſunt praeferendae. *ib.*

de Poictiers (Aym.) dominus de S. Valier.
- - matrimonio ſibi iungit Mariam, Ludouici XI. regis Gall. filiam naturalem. III, 556

Polheim (Wolffg. de)
- - quidnam ei a Maximiliano I. imp. demandatum fuerit. II, 270

de Polignac (Ioanna)
- - concubina fuit Caroli, comitis Engolismenſis. V, 278

Polixena, Erneſti Leop. Haſſo-Rheinfeld. filia.
- - per procuratorem Carolo Eman. Victori, principi regio Sardin. matrimonio iungitur. II, 338. ſeqq.

Poloniae regnum
- - in eo regina vidua regiam dignitatem retinet. II, 400
- - ei Lithuaniae aliique ducatus adiunguntur a Iagellone, duce Lith. III, 75
- - in eo quomodo conſtituatur dotalitium reginis viduis. *ib.* 254. 320. ſeqq.
- - in eo reges ſororum ſuarum tutores ſunt. V, 402
- - in eo occurrunt exempla matrimoniorum ex ratione ſtatus initorum. I, 312
- - in quonam anno reges in eo maiores fiant. VI, c. V. §. 21.

Polygamia
- - ea permiſſa in veteri teſtamento nec non vſitata fuit olim apud Germanos. III, 432
- - exemplis probatur. *ib.*

Polygamia
- - - Dionyſii, Syracuſan. R. *ib.*
- - Valentiniani Sen. imp. *ib.* 433
- - Alexii Chryſi ducis. *ib.* 434
- - Theodeberti, Francorum regis. *ib.*
- - Dagoberti I. - - *ib.* 435
- - Chlotarii I. - - *ib.*
- - Chilperici I. - - *ib.* 436
- - Rudolphi Sueui. *ib.* 437
- - Philippi Magnanimi, Haſſ. Landgrau. *ib.*
- - Caroli Ludouici, Palat. elect. *ib.* 446
- - Bernhardi, duc. Ienenſ. III, 447. ſeqq.
- - Sigismundi, comitis Gleich. *ib.* 452. ſeqq.
- - Conuenarum comitis in Aquitania. *ib.* 454
- - Chriſtophori Columbi nepotis Lud. *ib.*
- - ſcriptores de hacce materia. *ib.* 447

Polydecta, rex Lacedaem.
- - vxorem grauidam moriens relinquit. III, 479

Polyxena, filia nat. Petri Erneſti Mansfeld.
- - cuinam nupta fuerit. III, 652

Pomerania
- - regi Poloniae in dotem datur, III, 76

Pompeius
- - quibusnam arbitros dederit. I, 21
- - diſſidentibus de regno Iudaico fratribus fit arbiter. *ib.* 22

Pomponius Atticus
- - a Q. Caecilio adoptatus fuit. IV, 428

Pontifex et pontifices
- - diſpenſare nequit in gradibus iure diuino prohibitis. II, 3
- - ei diſpenſationem permittit concilium Tridentinum. *ib.* 4
- - Martinus V. in matrimonio fratris cum ſorore germana diſpenſat. *ib.* 3
- - eum diſpenſare poſſe in gradibus iure diuino prohibitis, ſunt qui putant. *ib.*
- - exempla proſtant. *ib.*
- - omnimodam diſpenſandi poteſtatem in ſe figmento quodam traxit. *ib.* 12. et 15
- - de cauſſis matrimonial. quando leges ſanxerint. *ib.* 15. 378
- - iis ſe accommodant illuſtres et ſummi imperantes. *ib.* 15. 380. ſeqq.
- - quomodo cauſſas matrimon. ad ſuum tribunal vocarint. *ib.* 379
- - matrimonia in ſacramentorum claſſem retulerunt. *ib.*
- - quando eorum poteſtas in his cauſſis limitata ſit. *ib.* 380
- - eorum concubinae. V, 307. ſeqq.

Popielus Iun. Poloniae dux.
- - de eius tutela diſpoſuerunt proceres regni. V, 403

Popo, archiepiſcopus Treuirenſis.
- - filium fratris ſuis Erneſti, ducis Sueuiae cum ducatu Alemannico ſub tutela habuit. VI, 111

Poppo

Poppo XIV. comes Henneberg.
- - poſt eius mortem quisnam terras Coburgenſes occupauerit. II, 603. 604

Populus
- - an principem ad ineundum matrimonium adigere poſſit. I, 187

Populus Romanus
- - cur regum et gentium arbiter dictus ſit. I, 22

Πορνεία
- - varios ſignificatus admittit. IV, 231

Portanus (Armand. Carol.)
- - adoptatus fuit a Cardin. Iul. Mazarino. IV, 506

Portugallia
- - in hoc regno num filii naturales regum deficientibus legitimis filiis ſuccedere poſſint. III, 572. (m) ſeqq.
- - in ea mortuo Henrico rege controuerſiae de ſucceſſione oriuntur. *ib.* 604
- - eius auſpicium. *ib.* 611
- - mater a tutela regis minoris in hoc regno non arcetur. VI, 24
- - exempla diuortiorum a regibus aliisque perſonis factorum obueniunt. IV, 101. ſeqq.
- - in eo num tutela vſufructuaria obtineat. V, 594
- - in ea per legem publicam liberi ex inaequali matrimonio nati a ſucceſſione excluduntur. II, 71. III, 601. ſeqq.
- - huius regni filiabus regiae ſtirpis dos quanta detur. II, 503
- - morgengaba in hoc regno incognita non eſt. III, 138
- - regum filii et filiae natur. enarrantur. *ib.* 547. ſeqq. 601
- - quando in ea aetas maior dicatur. VI, c. 5. §. 7

Poſudne
- - quid. III, 332

Poteſtas
- - maior eſt, quae imperanti in ſubditos quam quae in liberos ſuos competit. V, 33
- - et obligatio tutoris intuitu perſonae ac bonorum pupilli ſeu minoris quaenam. VI, 126
- - tutoris circa pupilli educationem. *ib.* 127
- - tutorum vel curatorum in interponenda auctoritate et dando conſenſu conſiſtit. *ib.*
- - tutoris, iure Romano pro diuerſitate aetatis minorennis variauit, quod apud nos maxime inter illuſtres ceſſat *ib.* 126
- - alienandi, tranſigendi, et donandi tutori illuſtri num competat. *ib.* c. 4. §. 15. 16.

Poteſtas maritalis
- - quatenus in vxorem competat. II, 421. ſeqq.
- - in quo iure nat. conſiſtat. *ib.* 424
- - num iure nat. nonniſi ex pacto competat. *ib.*

Poteſtas maritalis
- - eius definitio. *ib.* 423
- - non degenerare debet in herilem poteſtatem. *ib.* 424
- - ius vitae et necis non tribuit marito. *ib.*
- - nec maritum vxoris iudicem etc. conſtituit. *ib.*
- - interdum ipſa lege abſque pacto marito tribuitur. *ib* 425
- - num pacto vxori concedi poſſit. *ib.* 428
- - differt a ciuili poteſtate. *ib.*

Praecedentia
- - eius ius ex tacito conſenſu ſibi adquiſiuerunt quaedam gentes. I, D. P. XX.

Praefecti militiae circularis imp.
- - fidem iurato polliceri debent. VI, 92

Praefectus praetorio
- - titulum illuſtris gerit. I, 102

Praefectus vrbis Rom.
- - an omnes antecellerit dignitate. I, 101

Praelatio
- - eius priuilegium ob donationes propter nuptias feminis non tribuitur III, 33

Praepotentium titulus
- quibusnam tribuatur. I, 135

Praeſcriptio
- - ex tacito conſenſu eſt inter gentes. I, XIX. D. P.

Premislaus, *filius Wenceslai regis Bohem.*
- - contra patrem rebellis fit. V, 136
- - in carcerem a patre coniicitur. *ib*

Presburg
- - a quonam iure morganatico conceſſa illa vrbs. II, 115

Presbyteri
- iure ciuili tutores eſſe poſſunt. VI, 113

Primislaus, *ruſticus Bohemiae*
- - quomodo dux Bohemiae euaſerit. II, 169

Primislaus, *rex Bohemiae*, vid. *Ottocarus.*
- - vxorem ſuam Adelam dimittit. IV, 277. 325

Primogenitura
- - eius ius tribui poteſt legitimato per ſubſequens matrimonium. IV, 535
- - pater ad introducendum hoc ius liberis in minorennitatis annis adhuc exiſtentibus curatores petens, vt liberos antea emancipet, non tenetur. V, 176

Primogenitus
- - num naturalis primogenitus ſuccedat et excludat a ſucceſſione ducatus et iuris primogeniturae ſecundogenitum natum ex vxore legitima, ſi ea mortua, pater filium primogenitum per ſubſequens matrimonium cum concubina initum legitimet. IV, 535
- - vtrum filius primogenitus principis imperii legitimatus per ſubſequens matrimonium initum cum muliere aeque nobili praeferendus ſit filio legitimo et naturali ſecundo

do

dogenito, ex eadem vxore, in ſucceſſione feudi titulati ac in iure primogeniturae. *ib.*

Princeps

- - eius dignitas cum immedietate non neceſſario eſt coniuncta. V, 31

- - ei eſt ius legum aggratiandi transgreſſores. *ib.* 49

- - in liberorum ſuorum delictis idem ius habet. *ib.*

- - quatenus hoc ius exercere nequeat. *ib.* 50

- - minor ſub tutela eſſe debet. *ib.* 321

- - minor ſub tutela exiſtens ſumma gaudet poteſtate. *ib.*

- - eius tutor num nothus eſſe poſſit. *ib.* 327

- - Germaniae, ſupremam ſubditorum tutelam ſibi in ſua prouincia vindicat. *ib.* 627

- - poſt abdicationem in territorio commorans ſubditus non eſt. II, 431

- - nec talis fit, ſi conſenſu domini territorialis huius territorium tranſit. *ib.*

- - quatenus de rebus ſuis diſponere poſſit. *ib.* 468

Principatus

- - quandoque iure vxorio adquiruntur. III, 52. ſeqq. 79. ſeqq.

Principes

- - quo titulo a papa inſigniantur. I, 115

- - an ipſis titulus *illuſtriſſimi* fuerit conceſſus. *ib.* 129

- - eorum filiis ſub patria poteſtate adhuc conſtitutis an titulus illuſtris tributus ſit. *ib.* 122

- - quando eorum aetas ſit maior. VI, c. 5. §. 1.

- - Galliae, quando maiores habeantur. *ib.* c. 5. §. 9.

- - - a quonam rege hoc ſancitum ſit. *ib.* §. 10.

- - imperii, quando fiant maiores. *ib.* §. 25.

- - eorum tutelam ius ciuile, Saxonicum vel priuilegia caeſarea definiunt. *ib.* §. 26.

- - eorum maior aetas olim apud Germanos arbitraria fuit. *ib.* § 27.

- - imperii, non per pacta gentilitia ſolum, ſed et per teſtamenta maiorem aetatem poſſunt definire. *ib.* §. 41.

- - num eorum tutelam creditores ſeu debitores gerere poſſint. *ib.* p. 123

Principes eccleſiaſtici S. R. I.

- - an illis facultas adoptandi competat. IV 469. ſeqq.

Principes Germaniae proteſtantes

- - eandem in matrimoniis ineundis habent poteſtatem ac ſupremi imperantes. II, 17

- - num in cauſſa propria et quidem matrimoniali iudices eſſe poſſint. *ib.* 439. 462. 464

Principes Germaniae proteſtantes
- - vtrum in adulterio ſuarum vxorum iudices ſint. *ib.* 441
- - apud eos emancipatio in vſu eſt. V, 173

Principes imperii R. G.
- - inter eos obtinet emancipatio. V, 173
- - an haec vel reſcripto imperatoris vel iudiciorum imperii ſupremorum auctoritate fieri debeat. *ib.*
- - ſi cum filiis contrahere, iis donare, et teſtamenti factionem permittere volunt, num illos antea emancipare debeant. *ib.* 174
- - coram tribunalibus ſuis emancipare poſſunt filios ſuos. *ib.* 175
- - de eorum tutelis quid obſeruetur. *ib.* 647. ſeqq.
- - eorum iura ſunt vel publica vel priuata. D.P. I, XXX
- - eorum negotia non ſolis naturae legibus ſubſunt. *ib.* ſeqq.
- - num in tutelis ſubeundis iuramento adſtringendi ſint. VI, 91
- - eorum fides pro iuramento eſt. *ib.*
- - an titulo illuſtris decorati fuerint. I, 121. ſeqq.
- - an titulo illuſtrisſimi *ib.* 129
- - num ex ipſorum conſilio Germaniae imperatores matrimonia inierint. *ib.* 222
- - vtrum ipſorum matrimonia ad imperatoris conſenſum reſtricta fuerint. *ib.* 246
- - ſequiores an ſine regentium principum voluntate matrimonia inire poſſint. *ib.* 246
- - quinam defunctarum vxorum ſorores vxores duxerint. *ib.* 495
- - quinam fratrum vxores ſibi iunxerint. *ib.* 514

Principes ſanguinis in Anglia
- - ſine regis conſenſu foeminas ducere nequeunt. I, 281

Principes ſanguinis in Gallia
- - an absque regis conſenſu matrimonia inire poſſint. *ib.* 248

Princeſſin - Steuer
- - a quibus et quando exigatur. II, 561. ſeqq. III, 24. ſeqq.

Priuatus
- - num principis tutor eſſe queat. V, 330. VI, 114
- - vtrum tutela publica perſonarum illuſtrium illi deferri queat. VI, 115
- - ad feuda imperii regalia et maiora nec adſpirare, nec de iis proprio nomine inueſtituram accipere poteſt. *ib.* 116
- - tutor, in eum de feudo regali inueſtitura concipi nequit. *ib.*
- - tutor, adminiſtrationem terrarum ſibi vindicare nequit. *ib.*
- - regalia iura, vt ſunt belli, pacis, foederum legationum etc. ſub ſua auctoritate et proprio nomine exercere non poteſt. *ib.*
- - ipſa imperii tribunalia illum a publica tutela excludunt. *ib.*

Priuigni
- - vitricus tutor iis quandoque conſtituitur. VI, 121
- - - num conſilii ſit. *ib.*
- - ab eorum tutela num vitricus legibus excludatur. *ib.*
Proba, (*Lucretia*)
- - concubina Emanuelis Philiberti, ducis Sabaud. fuit. V, 312
Proceres
- - ex eorum conſenſu controuerſiae de ſucceſſione definiuntur. I, 53. ſeqq.
- - illorum iudicio lis de ſucceſſione regni Franciei inter Philippum Valeſium et Eduardum Angl. regem committitur. *ib.* 72
- - per hos controuerſia ſucceſſionis Neapolitanae dirimitur. *ib.* 79
- - ad eos prouocatur a Ioanne III. Brabantiae duce. *ib.* 80. ſeqq.
- - Germaniae, inter eos obtinet quidem tutela teſtamentaria, aſt per modum exceptionis a regula. VI, 7
- - per eos definitur ſucceſſio in Brabantia. I, 81. ſeqq.
- - determinant ſucceſſionem in principatu Noui Caſtri. I, 83
- - ad eorum conſenſum nuptiae imperantium reſtringuntur. *ib.* 221
- - eorum conſenſum an Galliae reges matrimonia inituri deſiderarint. *ib.* 226
- - an in Scotiae regno ad matrimonia regnantium ipſorum conſenſus requiratur. *ib.* 229
- - an et in regno Vngariae. *ib.* 234
- - etiam in regno Poloniae. *ib.* 235
- - ad ipſorum nuptias an in quibusdam regnis conſenſus regis neceſſario requiratur. *ib.* 245. ſeqq.
- - an in Anglia. *ib.* 280
- - an etiam in Scotorum regno. *ib.* 285
- - an in Sicilia. *ib.* 286
- - an in regno Neapolitano. *ib.* 287
- - eorum conſenſus in Ruſſorum regno ad matrimonia imperantium requiritur. *ib.* 242. ſeqq.
- - ad hunc reſtringuntur matrimonia ducum ipſorumque filiarum. *ib.* 245
- - - in Sabaudia in quantum regem ratione matrimonii ineundi obliget. *ib.* 245
- - eorum nuptiae in Sabaudia a regis conſenſu pendent. *ib.*
Procuratio
- - Ludouici de Nauarra multa ſingularia continet. II, 351. ſeqq.
Procurator ad matrimonium
- - de eo quid requiratur. II, 223 478
- - definitur. *ib.* 229
- - a quibus conſtituendus. *ib.* 232
- - quis eſſe poſſit. *ib.*
- - exempla proferuntur. *ib.* 234. 251. ſeqq.
- - num vnus ſolummodo conſtituendus. *ib.* 235*

Procurator ad matrimonium
- - mandato opus habet II, 237
- - fines mandati excedere non debet. *ib.* 238
- - quando ceſſet. *ib.* 241
- - quatenus reſtituendus eique ſatisfaciendum. *ib.*
- - quandoque ſigna in ſignum perfecti matrimonii adhibere debet. *ib.* 245
- - quandoque illi alius ſubſtituitur. *ib.* 346
- - per eum iuramentum tutelae quomodo praeſtari queat. VI, 92. 94

Procuratoria
- - conceduntur quandoque citra reuocationem et per ſubſtitutionem in matrimoniis per procurtores concludendis. II, 346. ſeqq.

Procuratorium matrimoniale
- - regis Hieroſolymit. Lud. II. ad celebrandum matrimonium cum Iolanda Arragon. II, 243. 257. 346
- - a Raymundo Toloſae comite Iacobo Arragoniae et Maioricarum regi procuratori datum. II, 253. 344
- - Amadei IV. Sabaudiae comitis. *ib.*
- - Manfredi, Friderici II. imp. filii naturalis. *ib.* 255
- - Eduardi, Henrici III. Anglorum regis filii. *ib.* 256
- - Ludouici, Bauariae ducis. *ib.* 259
- - Philippi Mariae Angli, ducis Mediolan. *ib.* 260
- - Ludouici, Sicil. atque Hieroſolym. regis. *ib.* 263
- - Ioannis Coruini Vngarici. *ib.* 269
- - Maximiliani I. imp. *ib.* 270
- - Caroli V. Auſtriae archiducis atque Hiſpaniae principis *ib.* 2 6
- - Ludouici XII. regis Gallor. *ib.* 279
- - Ludouici de Nauarra. *ib.* 350
- - Caroli, filii Bernabonis, vicecomitis Mediolan. *ib.* 348

Prodigus
- - ei tutor ſ. curator conſtituendus. V, 625

Promiſſiones ſimplices
- - apud Germanos efficacem producunt obligationem. VI, 65

a Promnitz (*Balth.*) *Epiſcopus Vratisl.*
- - dotalitium conſtituit in ſua familia. III, 237

Protadius, Brunichildis adulter.
- - quidnam fecerit. III, 502
- - eius fata. *ib.*

Proteſtantes
- - negligunt nec requirunt auctoritatem pontificis in diſpenſationibus. II, 16
- - diſpenſatione quando opus habeant. *ib.*
- - diuortia admittunt ob adulterium. IV, 250
- - *illuſtres*, quando eorum nuptiae ſint nullae. *ib.* 251
- - - eorum iudex in cauſſis matrimon. *ib.* 382. 400

Proteſtántes
- - eorum iura per pacem religioſam et Weſtphalicam ſtabilita ſunt. II, 389
Protocollum
- - de praeſtito tutelae iuramento quomodo in iudicio aulico imp. conficiatur. VI, 94
de Prulles Martacall, (Ioanna)
- - concubina Philippi II'. dicti Boni, ducis Burgund. fuit. V, 279
Ptolomaeus Caeranus
- - Arſinoen ſororem ſibi iungit matrimonio. I, 490
Ptolomaeus, conſul Rom.
- - eius filio, eiusdem nominis Henricus IV. imp. filiam ſuam Bertam deſponſat II, 533
- - quidnam eidem in dotem conceſſum fuerit. *ib.*
Ptolomaeus Philopator, Aegypt. rex.
- - eius filius quidnam cum Cleopatra vxore ſua in dotem obtinuerit. III, 54
Ptolomaeus, rex Aegyptiae
- - populum Rom. tutorem filio relinquit. V, 346
- - ſororem Cleopatram ducit vxorem. I, 490
Puberes
- - num hodie ad praeſtandum in conſtitutionem curatorum conſenſum citari ſoleant. VI, 89
Pubertas
- - an ex corporis habitu ſeu ex tempore inter illuſtres aeſtimetur. I, 155
de Puchaim (Agnes)
- - quale dotalitium ei a ſponſo Stephano, Tranſyluaniae Waywoda conſtitutum fuerit. III, 256
Pulcheria
- - num in matrimonio virgineo cum Martiano vixerit. II 366
- - quidnam marito ſuo attulerit. *ib.*
Pulcheria Agnes, Petri Luſitan. reg. vxor.
- - procreauit marito ſuo Dionyſium de Portugall. III, 80
Punire
- - pater liberos ſuos punire poteſt. V, 15. 48
- - ſi in modo puniendi et patris et imperantis officia ſimul obſeruari nequeant, praeualent illa imperantis. *ib.*
Pupillus
- - non facile potuit arrogari iure Rom. IV, 419
- - rex, ſub tutela exiſtens ſumma gaudet poteſtate. V, 321. 324
- - cuinam in regnis et imperiis eius tutela deferenda. *ib.* 322
- - illuſtris, num ſub tutela nothi eſſe poſſit *ib.* 327. ſeqq.
- - - eius tutor num priuatus eſſe queat. *ib.* 330. 336
- - num tutor eſſe poſſit. VI, 106
- - de eius religione num cum tutore pacta iniri queant *ib.* 121
- - eius tutor num inimicus eſſe queat. *ib.*
- - creditor ſiue debitor eius tutor num eſſe poſſit. *ib.* 122

Pupillus
- - eius tutor num eſſe posſit qui cum eo litigatur. VI, 123
- - in eius perſonam eiusque bona tutori ius quoddam denegari nequit. *ib.* 126
- - intuitu eius quaenam poteſtas et obligatio tutori competat. *ib.*
- - ſi eius negotia obligationem efficacem producere debent, quidnam requiratur. *ib.* 127
- - omnia, quae ei in ſtatu maiorennitatis competunt iura, tutori illuſtri denegari nequeunt. *ib.* 128
- - ex factis tutoris pupillus maior factus regulariter obligatur. VI, c. 4. §. 17
- - absque tutoris conſenſu valide nec contrahere nec ſe obligare poteſt. VI, 128
- - feudorum ad eum ſpectantium regalium inueſtituram petit eamque accipit proprio nomine eius tutor. VI, 129
- - nomine eius in comitiis imperii aeque ac circularibus tutor votum gerit. *ib.* 130
- - curnam ei tutor conſtituatur. *ib.*
- - num eius negotia maioris momenti, quae moram ferunt, a tutore illuſtri expediri queant. *ib.*
- - num in eius ditione tutor reformandi ius habeat. *ib.*
- - vtrum contra tutorem illuſtrem ad iuramentum in litem admittatur. *ib.* 134

Q

Quaeſtor ſacri Palatii
- - titulo illuſtris vſus eſt. I, 102

Queroualle (Aloyſia de)
- - concubina Caroli II. regis Magnae Britanniae extitit. V, 293
- - primum Baro de Petersfeld creatur. *ib.*
- - poſtea in duciſſam de Portsmouth euehitur. *ib.* 294

R

Rabutin (Lud. de)
- - vxorem Dorotheam Eliſabetham Philippi Ludouici, ducis Holſatiae lineae Wieſenburg. filiam duxit. II, 208

Rachildis, vxor Balduini comitis Flandriae.
- - tutelam filiorum ſuorum ad ſe rapere appetiit. V, 411

de Raconis comes
- - eius legitimationi contradicit ſenatus Sabaud. IV, 543

Rada (Marcheſia de)
- - concubina Iacobi I. R. Arrag. fuit. V, 225

Radiges, Varnorum rex
- - repudiata ſponſa Brittia, nouercam duxit. IV, 64

Radoldus, filius nat. Arnulphi imp.
- - ſator eſſe dicitur comitum Andecenſium. III, 565

Ragne-

Ragnetrudis, concubina Dagoberti I. R. Franc.
- - eius filius Sigebertus vnacum altero Dagoberti filio ſucceſſit in regnis. III, 576
Raimundus Berengarius, Prouinciae comes
- - eius filia Lancia per procuratorem Raymundo, Tolosae comiti matrimonio iungitur. II, 252. 253
Raimundus Berengarius, filius Petri, Arragoniae regis.
- - ex matrimonio inaequali natus fuit. II, 71. 72
Raimundus Berengarius, filius Alfonſi Arragon.
- - ex matrimonio inaequali procreatus fuit. II, 72
- - patri in comitatu ſucceſſit. *ib.*
Raimundus Berengarius, comes Barcinonenſ.
- - ei affert Petronella regnum Arrag. III, 55. 84. I, 472
Rainaldus, comes Geldriae
- - dotalitium ſponſae ſuae Eleon. conſtituit. III, 364
- - diuortium cum hac vxore fecit. IV, 372
Rainaldus, comes Geldriae.
- - morgengabam Mariae Ha[illegible]t. dedit. III, 98 143
- - eidem dotalitium conſtituit. *ib.* 239. 355
Rainaldus III. Geldriae dux
- - in tutela Ioannis Cliuenſis, decani Colonienſis fuiſſe fertur. VI, 112
Ramirus, filius nothus Sanctii Garſiae R. Nauarr.
- - quomodo regnum Arragon. obtinuerit. III, 566
- - rex Suprarbiae et Ripacurtiae eligitur. *ib.* 567
Ramirus II. R. Arragon.
- - regno ſuo ſe abdicat. III, 55. ſeqq.
- - atque eo dotat filiam ſuam Petronillam Raymundo Barcin. comiti nuptam. I, 313. 472. III, 84. ſeqq.
- - filium nat. reliquit. III, 613
Ramirus III. Legionis rex.
- - tutelae maternae ſubfuit. V, 354
Raphael
- - filius natur. Philippi Boni Duc. Burg. fuit. III, 539
Rationes
- - quatenus ad eas reddendes teneatur tutor illuſtris. VI, 134. ſeqq.
- - ad eas conficiendas de adminiſtratione ſubſtantiae omnes tutores tenentur. *ib.* 135
- - minime vero tutores legitimi ad conficiendas de fructibus perceptis rationes obligantur. *ib.* 136 et 144
- - eas exhibent tutores teſtamentarii et datiui. *ib.* 137
- - tutor qui ad eas reddendas obligatur, honorarium accipit pro labore praeſtito. *ib.* 138
- - eae praeſtantur regulariter finita demum tutela. *ib.* 139

Ratio ſtatus
- - in matrimoniis illuſtrium quid ſit. I, 297. ſeqq.
- - veterum ex hac ratione initorum matrimoniorum exempla. *ib.* 298 ſeqq.
- - an in Germania potisſimum ab imperatoribus inita fuerint ex hac ratione matrimonia. *ib.* 300. ſeqq.
- - an in Hiſpaniae regno. *ib.* 313 ſeqq.
- - an in Luſitania. *ib.* 316. ſeqq.
- - an in Nauarrae regno. *ib.* 319 ſeqq.
- - an apud Gallos. *ib.* 320. ſeqq.
- - an apud Anglos. I, 324. ſeqq.
- - an in regnis ſeptentrionalibus. *ib.* 331
- - an haec ratio in Germania inter familias illuſtres fuerit obſeruata. *ib.* 333
- - an talia matrimonia ſolum ad prouincias adquirendas fuerint inita an etiam ad firmandas vires. *ib.* 355
- - an per hanc grauisſimae factiones fuerint compoſitae. *ib.* 373

de Rauchhaupt (*Io. Henr. Thyme*)
- - curator minorum comitum de Mansfeld fuit. V, 579

Raugrauius (*Henr.*)
- - ſub dotis nomine vxori ſuae Adelheidae Saynenſ. quaedam caſtra et villas asſignat. III, 424

Raugrauii
- - eorum origo deducitur. III, 446

Raymundus, comes Piliarenſ.
- - qualem donationem coniugi ſuae fecerit. III, 197

Raymundus Phocenſis, Prouinciae comes.
- - quibusnam filias ſuas et ex qua ratione in matrimonium dederit. I, 372

Raymundus, Tholoſ. comes.
- - eius vxor Mathildis Alfonſi, regis Portugalliae filia quonam titulo vſus fuerit. II, 167
- - matrimonium per procuratorem cum Lancia contrahit. II, 252. et p. 344

Raymundus.Vrſini comes de Pacentri.
- - defunctae vxoris ſororem ducit coniugem. I, 497

Raynaldus, Geldriae comes
- - matrimonium inaequale init cum mercatoris filia. II, 83. ſeqq.

Raynutius II. Parmae dux.
- - defunctae coniugis ſororem ſibi matrimonio copulat. I, 496

Reccaredus, Hiſpaniae rex.
- - num Clodiſindam, Childeberti Auſtraſiani regis ſororem ad foedus et pacem confirmandam ſibi iunxerit. I, 377

[illegible]rmandi ius
- - tutori illuſtri in pupilli ditione non competit. VI, 130

Regalia iura
- - tutor perſonarum illuſtrium publicus ea proprio nomine exercet. VI, 116
- - quaenam ſint. *ib.*

Reges

Reges
- - quando maiores fiant. VI, c. 5. §. 1.
Regilinda
- - ei dotalitium a marito ſuo Folckardo conſtitnitur. III, 222
Regimen prouinciarum
- - ad illud quando. tutor illuſtris admittendus. VI, 106
Regina
- - eius maritus quo iure gaudeat. II, 461. ſeqq. III, 17. 76
- - in Gallia ad quaenam habilis. V, 362
- - num de iure tutelam regis minoris gerere posſit. VI, 38
- - dum viro nubit, regina manet. II, 161
- - Angliae adultera qua poena afficiatur. II, 459
Reginae viduae
- - iis dotalitium quomodo conſtituatur in regnis electitiis. III, 253 ſeqq. 320. II, 398
- - in Anglia. *ib.* 294. ſeqq.
Reginae blancae
- - quid. II, 399
Reginae
- - compellatae ſunt illuſtres. I, 112
Regna
- - illa vt et principatus quandoque iure vxorio adquiruntur. III, 52. ſeqq.
- - in iis et territoriis viuentes ciuili ſunt ſubiecti imperio. V, 23
- - quibus ex causſis hoc deriuandum *ib.*
- - eorum gubernacula quandoque impuberes ſeu minores habuere. VI, c. 5. §. 2.
Reines blanches.
- - quid. II, 399
Reines Meres
- - quid. II, 399
Reinhard, comes Hanou.
- - poſt patris mortem ſub tutela materna fuit. V, 569
Reinhard, comes Hanou.
- - eius matrimonium cum Adelheida de Muntzenberg. II, 103
Reinhard, comes Hanou.
- - inſignem dotem ei adfert Catharina Schwartzbürg. II, 610
Religio
- - tres receptae et publicae approbatae ſunt in imperio R. G. II, 174. V, 53
- - eius mutatio in imperio S.R.G. num recepta ſit inter modos ſoluendi matrimonia. IV, 241
- - num eius diuerſitas inter causſas referenda, quae aliquem ad tutelam ſuſcipiendam reddunt inhabilem. VI, 119. ſeqq.
St. Remi
- - ſponſa Caroli III. ducis Lotharing. fuit. IV, 363.
- - cur eius matrimonium effectu caruerit. *ib.*
Renata, Borbonia ſponſa Antonii ducis Lotharing.
- - ei dotalitium promittitur. III, 346
Renata, Lud. XII. R. Gall. filia
- - ſponſa Caroli V. fuit. II, 547. III, 281. IV, 38

Renata, Lud. XII R. Gall. filia
- - ei conſtituitur dotalitium. III, 281
- - ſponſalia inter illam et Carolum V. contracta, aſt ea rurſus ſublata ſunt. IV, 38. ſeqq.
- - in eius tabulis dotalibus quidnam definitum ſit. II, 547
Renatus II. dux Lotharing.
- - quamnam dotem ei Anna attulerit. II, 523
- - dotalitium ſponſae ſuae Ioannae de Harcourt promittit. III, 346
- - ab vxore ſua, Ioanna ob corporis impedimentum ſeparatur. IV, 350
- - cum Philippa Gelra ſecundas nuptias init. ib. 353
Renatus Andegau. rex Neapol. atque Sicil.
- - eius liberi naturales deſcribuntur. III, 541. V, 305
- - quomodo ſucceſſerit in Neapoli. I, 79
Renatus, Alenconii dux et Perticenſium comes.
- - pactum cum rege Galliae init de non ducenda ſine eius conſenſu vxore. I, 264
Renuntiationes
- - SCti Velleiani et ſecundarum nuptiarum a matribus, priusquam tutelam liberorum ſuſcipiunt, fieri debent. VI, 49. 50
- - num iurato fieri debeant. ib. 50 ſeqq.
- - quomodo praeſtentur. ib.
- - earum formulae exhibentur. ib.
- - vbinam illae praeſtari debeant. ib. 51
- - Carolinae, duciſſae Hildburghuſ. ib.
- - num iuſte a matre illuſtri exigantur. ib. 53
Repotia
- - quid. III, 103
Repudium
- - quomodo a diuortio differat. IV, 4
- - eius perfidia per leges quando et quomodo limitata. ib. 5
- - exemplis illuſtratur ex hiſtoria Rom. ib.
- - imperatorum Germ. Ott. III. et IV. ib. 6. et 7
- - Caroli VIII. R. Gall. ib. 8. ſeqq.
- - - num legitimum fuerit. ib. 19. ſeqq.
- - Caroli V. imp. ib. 47. ſeqq.
- - Germaniae principum. ib. 50. ſeqq.
- - exterorum principum. ib. 59 ſeqq.
- - Alfonſi II. R. Caſtell. et Catalon. cum Mathilde, Eman. imp. Conſtant. filia factum. ib.
- - Ioannis I. R. Caſtell. et Catalon. ib. 60
- - Philippi Mariae, ducis Mediol. ib. 61
- - Henrici Namurci comitis. ib 62
- - Ludouici XV. R. Gall. ib.
- - Petri II. Ruſſor. monarchae. ib. 64
- - Redigis, Varnor. R. Hermegiſeli filii. ib.

Reſcriptum principis
- - per illud legitimati excluduntur a ſucceſsione in prouincias. IV, 536. 538
- - quandoque dirigitur ad feuda expreſſe. *ib.* 539
Reſpublica
- - infelix eſt, cuius princeps infans eſt. V, 320
- - vt bene adminiſtretur, agnatis intereſt *ib.* 323
Reuentlau (*Anna Soph. de*)
- - vxor Frldr. IV. regis Dan. fuit. II, 79
- - regina declarata eſt. *ib.*
Reuerendiſſimi titulus
- - quibusnam conceſſus. I, 126
Rex Angliae
- - quando maior habeatur. VI, c. 5. § 15.
Rex Daniae
- - quando maior euadat. VI, c. 5.
Rex Francorum
- - quando maior fiat. VI, c. 5. §. 9. ſeqq.
- - Carolus V. R. G. quidnam de hac re ſanxerit. *ib.* §. 11.
- - Carolus IX. quando regnum gubernauerit. *ib.* §. 13.
- - Ludouicus XIII. quando regimen ſuſceperit. *ib.* §. 13.
- - Ludouicus XIV. quando regimen ſuſceperit. *ib.* §. 14.
Rex Hiſpaniae
- - quando maior habeatur. VI, c. 5. §. 8.
Rex Portugalliae
- - quando maior fiat. VI, c. 5. §. 7.
Rex Romanorum
- - in eius electione, ſi patriae poteſtati adhuc ſubiectus eſt, conſenſus requiritur paternus. V, 21. (k)
- - minor, cuius tutelae ſubiiciatur. VI. 38
Rex Sueciae
- - quando maior euadat. VI, c. 5. §. 17. 18.
Rex
- - minorennis, vt tutelae ſubſit, iubet recta ratio. V, 320
- - ſub tutela exiſtens ſumma gaudet poteſtate. *ib.* et 324. ſeqq.
- - intra minorennitatis annos exiſtens, eius tutor inſtar regis eſt. *ib.* 324
- - minor, num ſine tutoris auctoritate pacta inire, pacem et foedera concludere, inſtrumenta ſubſcribere poſſit. *ib.* 332
- - de hoc ſaepius diſputatum eſt in tractatibus pacis Monaſter. et Ryſuicenſ. etc. *ib.* 332-338
- - durante eius minorennitate tutor cum exteris agit valideque paciſcitur, nec maior factus legitime inita pacta reuocare poteſt. *ib.* 339
- - impubes in minore aetate laeſus num reſtitui poſſit. *ib.*
Reydenſtain. III, 476

de

de Ribera (Frid. Henriquez) quintus comes de los Molares
- - primus marchio de Tariſa etc. fuit. V, 237
- - concubinam, nomine Iſabellam Martel habuit. *ib.*
Richardus I. rex Angl.
- - a ſponſalibus cum Philippi II. Franciae regis ſorore initis ex pacto recedit. I, 193
- - Arthurum nepotem ſuum impuberem deſponſat cum Tancredi Siciliae regis filia. *ib.* 439
- - quidnam in contrahendo hoc matrimonio promiſerit. III, 363
- - vxorem ſuam Adelam dimittit. IV, 269. 276
- - in concubinatu primum cum Gunnone ſ. Gunnilda deinde in matrimonio cum eadem viuit. V, 282
- - vxori ſuae Beringariae dotalitium conſtituit. III, 286
Richard
- - vxori ſuae Iudithae, comitiſſae Normann. dotalitium conſtituit. III, 207
Richardus II. rex. Angl.
- - ad conciliandam pacem Gallorum regis filiam ducit vxorem. I, 367
- - an nuptiae cum hac impubere ſolemni ritu celebratae fuerint. *ib.* 441
- - an hoc matrimonium per carnalem copulam conſummauerit. *ib.*
- - an ſponſalia ſecundum verba de praeſenti et futuro contrahere iuſſerit. *ib.* 141
- - quonam facinore regiam in matrimonium auctoritatem confirmauerit. *ib.* 282
Richardus Seuerus, elect. Palat.
- - quamnam tutelam praetenderit ab imperatore. VI, c. 5. §. 23
Ritters - Art.
- - quid. II, 47
Ritus
- - qui circa nuptias illuſtrium adhibiti fuerint ſingulares. I, 194
- - quinam circa illas apud Macedones fuerint in vſu. *ib.*
Ritzius (Daniel)
- - ab Henrico VIII. R. Ang. necatur. II, 460
Rixa, Regina Poloniae
- - tutrix filii Caſimiri I. fuit. V, 403
- - audax et auara et inuiſa Polonis. *ib.*
Roberts
- - concubina Caroli II. R. M. Britann. extitit. V, 295
- - poenitentiam poſtea egit. *ib.*
Robertus, Flandriae comes
- - a fratre Balduino filiis ſuis tutor conſtituitur. V, 411
- - conſilium papae petit. I, 50
Robertus, Barrenſis dux
- - filiam impuberem deſponſat impuberi. I, 464

Robertus, Bolonienſis comes.
- - eius matrimonium ratum habet Philippus Pulcher, Rex Galliae. I, 258

Robertus, Scotiae rex.
- - cuinam et an ex procerum conſenſu filiam ſuam Marioram in matrimonium dederit. I, 230

Robertus, rex Neapol.
- - filiam naturalem Mariam reliquit. V, 305
- - haec iuſſu Caroli, ducis Dyrrachienſ. capite punita eſt. *ib.*
- - filiam ſuam impuberem Ioannam deſponſat. I, 143

Robertus II. rex Scotiae
- - matrimonium conſcientiae cum Eliſabetha Muir init. II, 385. ſeqq. III, 586
- - eam Gifardo viro nobili collocandam curat. III, 586. V, 288
- - liberos ex ea progenuit. III, 586
- - hos ad regiam dignitatem, reiectis Euphemiae filiis euehendos publico 3. ordinum edicto ſancit. V, 288
- - ei ſucceſſit Ioannes filius legitimatus. *ib.*
- - matrimonio ſibi iunxit Eliſabetham poſt mortem vxoris ſuae. V, 288

Robertus III. rex Scotiae
- - ex papae Bonifacii ſententia hoc regnum obtinet. I, 48
- - liberos naturales procreauit. III, 567

Robertus, rex Galliae
- - ex concubina Amalfreda domina de Noyent genuit Amaluicum. III, 578
- - a Pontifice R. vt vxorem Bertham dimittat, cogitur. IV, 109. ſeqq.

Robertus, Hugonis Burgund. ducis filius.
- - a patre emancipatur. V, 184

Robertus, Normann. dux
- - eius filius natur. Guil. Conqueſtor illi ſucceſſit. III, 583
- - regnum Angl. Eduardo Confeſſore mortuo obtinuit. *ib.* 584
- - diuortium fecit. IV, 131
- - in concubinatu vixit cum Arleta. V, 282

Robertus, Guil. Conqueſtoris filius
- - hoſtili animo patrem aggreſſus eſt eumque vulnerauit. V, 57. 126
- - ei pater maledixit. *ib.*
- - patri conciliatur. *ib.* 127
- - in carcere nullum heredem relinquens mortuus eſt. *ib.*

Robertus, Taichiae comes.
- - quisnam eius pater fuerit. III, 586

Robertus, magiſter de Sempill.
- - ex concubina Ioanna Hamilton. Robertum procreauit. IV, 534
- - hunc per ſubſequens matrimonium legitimauit. *ib.*

Robinus, Friderici de Coberna filius.
- - cur ei dederit Godefridus dynaſtà de Eppinſtein filiam ſuam. II, 595

Robertus, Friderici de Coberna filius.
- - quamnam dotem eidem attulerit ſponſa. II, 595
de Rochechouart (Diana Franciſca Athanaſia)
- - concubina Lud. XIV. R. Gall. fuit. V, 277
Rochlicenſis praefectura
- - a Ioanne Sax. duce in dotalitium viduae ſuae Eliſ. conceditur. III, 376
Rodericus Ponce de Leon.
- - cum duabus ſororibus, filiabus comitis de Vrenna contrahit matrimonium. I, 496
Rodericus
- - filius natur. Garſ. Ramiri R. Nauarrae extitit. III, 615
Rötelenſes marchiones.
- - vnde deſcendant. III, 532
Rogeria (Ludouica)
- - concubina Gaſtonis Aurelian. fuit. V, 278
de Rohan (Henr.) dux et Par Franciae.
- - filium ſupponit Tancredum. III, 467
- - quibus ex cauſſis. *ib.*
- - illius filia Margaretha inconſulta matre nubit Henrico Carolo. *ib.*
de Rohan (Franciſca) domina de la Garnache.
- - vxor Iacobi ducis Sabaud. dimiſſa eſt. IV, 218
Robouitius, comes Verſuicenſ.
- - tutor Vogeni, Bohem. regis fuit. V, 418
Rolandus Arragonius Spurius
- - an, cum in captiuitate mulieri cuidam, vt eum liberaret, ſeſe deſponſauerit, recte conuentu vrbis coactus fuerit nuptias cum ea celebrare. I, 335
Romani
- - tres modos emancipandi habuerunt. V, 169
- - feminas in perpetua tutela habuerunt. *ib.*
- - apud eos obtinuit tutela teſtamentaria. VI, 4
- - nobilitatem gentis in matrimoniis illuſtrium quaerendis conſiderarunt. II, 66
- - matrimonia inaequalia odio habuere et prohiitione digna. *ib.* 27
- - id quod tamen moderati ſunt. *ib.* 28
- - iis matrimonia in conſortio omnis vitae, *in diuini* et *humani* iuris *communicatione* conſtiterunt. *ib.* 173
- - diuerſae religionis matrimonia prohibuerunt. *ib.*
- - marito in vxorem magnam tribuerunt poteſtatem. *ib.* 427
- - apud eos dos nuptiis neceſſario interuenit. *ib.* 477
- - eorum dos variis ignota fuit gentibus. *ib.*
- - apud eos filii dotem ab eius vxore illatam accepit pater illius. III, 21
- - analogon quoddam morgengabae apud eos obtinuit. *ib.* 102

Romani
- - apud eos ſaepe liberi ſuppoſiti fuere. *ib.* 469. 473. ſeqq.
- - cauti fuerunt circa diuortium. IV, 69
- - apud eos quomodo adoptiones factae. IV, 415. ſeqq. 417. 424
- - in liberos ſuos ſeueri fuerunt. V, 16. 20
- - liberos ſuos in miſerrimam ſeruitutis conditionem detrudere potuerunt. *ib.* 18. 20. 89. ſeqq.
- - - eosdem abdicare, relegare, vendere, oppignorare etc. potuerunt. *ib.* 89. ſeqq.
- - - quando hoc ius ſublatum. *ib.* 94
- - num ſummum imperium in liberos habuerint. *ib.* 90
Romanus Lacapenus, imp. Conſtantinop.
- - matrimonium inaequale cum quanam inierit. II, 69
Romulus, rex Roman.
- - patribus maximam poteſtatem conceſsit V, 89. 90
Romulus, Marchio Brandeburg.
- - dotalitium vxori ſuae Ingeburg. conſtituit. III, 388
R*oos* (*Mylord*) *comes de* R*utland.*
- - diuortium tentauit cum vxore ſua. IV, 204
a R*oſenfeld*, (*Vrſula*)
- - eius matrimonium cum Erneſto Marggrauio Baden. Durlac. inaequale fuit. II, 53
R*oſimunda, Waltori Baronis Cliffordi filia.*
- - concubina Henrici II. R. Angliae fuit. V. 283
- - eius fata. *ib.*
- - iuſſu regis in templo Monaſterii Godeslouienſis decenter ſepelitur. *ib.* 285
- - extra eccleſiam iuſſu Hugonis Linncolnienſ. epiſcopi ſepelitur. *ib.* 286
de R*oſſillon* (*Gabrielis*) *dominus de Chaſtellard in Sabaudia.*
- - eius filia concubina Caroli Eman. ducis Sabaudiae fuit. V, 313
de R*otenſchild* (*Ludouicus*)
- - filius natur. Caroli Ludouici, elect. Palat. fuit. III, 648.
R*oxanes, coniux Alex. M.*
- - grauida ab Alex. M. relinquitur. V, 344
- - eius partui tutores conſtituuntur. *ib.*
le R*oy* (*Margaretha*)
- - concubina Ioannis comitis Droconſis fuit. V, 280
R*udolphus Auguſtus, dux Guelpherbyt.*
- - matrimonium ad L. morgan. cum quanam femina inierit. II, 117. 122
- - eius coniux Madame Rudolphine dicta eſt. *ib.*
R*udolphus IV. Auſtriae dux*
- - an per contractum matrimonium cum Margaretha Maultaſch. comita-

 mita-

mitatum Tyrolenſem domui Auſtriacae adiecerit. I, 308
Rudolphus, dux Bauariae et Palatin.
- - tres filios reliquit ſuperſtites. V, 494
- - cum Fridr. Auſtr. contra fratrem ſuum Lud. Bauarum fecit. *ib.*
- - terras ſuas hancce ob cauſſam amiſit. *ib.*
- - eius liberis reſtituit Lud. imp. terras amiſſas. *ib.*
- - num eius liberis conſtituerit Lud. Bauar. tutorem. *ib.*
R*udolphus Habsb. imp.*
- - quamnam dotem filiae ſuae Iudithae conſtituerit. II, 602
- - Emichoni et Friderico de Leiningen contulit feuda, quae Merckelinus de Lindelbolle a Romano imperio tenuit, donec eius filius pubes factus eſt. V, 604
R*udolphus, Auſtr. dux.*
- - conſtituit ſorori ſuae dotalitium in Alſatia. III, 367
- - cum Anna vxore Alſatiae Langrauiatus partem obtinet. I, 304
R*udolphus Palatinus*
- adoptatus fuit a Ludouico Bauaro. IV, 445
R*udolphus, comes Palat.*
- - de eius morgengaba ſponſae conſtituta quidnam definitum ſit. III, 130
R*udolphus*, *elector Palatinus.*
- - magnam dotem ſuae filiae Annae Caroli IV. imp. vxori conſtituit. II, 475. 566.
R*udolphus V. Anhaltinus.*
- - quomodo dynaſtiam Ieverenſem ad principes Anhaltinos transtulerit. I, 349
R*udolphus Sueuus imp.*
- - polygamus fuit. III, 437
R*udolphus II. imperator.*
- - in componendis diſcriminibus Philippi Hiſpaniae regis cum Belgis arbiter conſtituitur. I, 45
- - liberos naturales relinquit. III, 642
- - pacta dotalia Friderici II. ducis Lignicenſis et Sidoniae Mariae, ducis Teſchnicenſis confirmat. II, 601
Rudolphus, Marchio Hochberg.
- - donationem p. n. conſtituit ſponſae ſuae. III, 401
de la Ru*e*
- - concubina Ludouici, domini de Tremouille fuit. V, 280
R*upertus II. comes Palat.*
- - inter eum et Rupertum III filium ex vna parte et ducem Lotharing. Carolum pacta dotalia concluduntur. III, 255
R*upertus iun. dux Bau.*
- - cum Ruperto ſeniore Palatino tutelam liberorum pacto ordinat. VI, 66. V, 495
R*upertus, imperator*
- - dotalitium nurui Blanchiae conſtituit. III, 392

Ruper-

Rupertus imperator.
- - Gerlacum Grantem legitimat. IV, 539
- - filiae ſuae Agneti, Adolpho Cliuenſi nuptae quidnam in dotem aſſignauerit. II, 566
- - donationem propter nuptias in tabulis nuptialibus inter filium ipſius Ludouicum atque Blanchiam, Henrici IV. regis Angliae filiam initis concedit. III, 182
- - curator ab eo atque electoribus S.R.I. Wenceslao, Caeſari exauctorato datur. V, 625. 626

R*upertus iunior, comes Palatinus*
- - cum Catharina, Caroli V. Gallorum regis filia celebrat ſponſalia, quae ab vtraque parte iuramento firmantur. I, 180
- - in tabulis dotalibus cum Catharina initis quidnam conſtitutum ſit. III, 35. 181

R*upertus Pipan, comes Palatinus*
- - quamnam ſibi ſumſerit vxorem et quidn. per hoc matrimonium domui Palatinae obuenerit. I, 335

Rupertus, elect. Palat.
- - eius filii tutelae Fridr. II. Palatini commendantur. V, 497

R*upertus, Frid. V. elect. Palat. filius.*
- - ex concubinatu liberos reliquit. III, 649

de R*upibus (Guil.) Seneſcall. Andegau.*
- - ſponſae ſuae Marg. de Sabolio dotalitium conſtituit. III, 208

R*uſſi*
- - liberos ſuos in miſerrimam ſeruitutis conditionem detrudere poſſunt. V, 18. 20
- - Romanorum circa venditionem liberorum iura vſu ſeruant. *ib.*
- - patriam poteſtatem in liberos exercent. *ib.* 147
- - reos criminis laeſae maieſtatis qua poena adficiant. *ib.* 149

R*uſſilionenſis comitatus*
- - a Petro Arrag. R. in dotalitium vxori ſuae Mariae concedit. III, 210
- - cuinam ab Anna Sabaudica in dotem allatus ſit. II, 536

R*utheni comites.*
- - *Henricus iun.* Burggr. Miſnenſ. coniugi ſuae Annae Pomeran. morgengabam conſtituit. III, 155
- - nec non *Henr. ſen.* Sybillae Iul. coniugi ſuae morgengabam concedit. *ib.*
- - - vt et donationem pr. nupt. huicce conſtituit. *ib.* 193. 267
- - in eorum familia teſtamentaria tutela, et hac deficiente, legitima obtinet. V, 581
- - cura ſexus in eorum familia inſolita haud eſt. *ib.* 621. ſeqq.
- - de *Henrici XI.* tutela quid actum ſit. *ib.* 631

R*utowsky comes*
- - filius natur. Fridr. Aug. R. Polon. eſt. III, 647

S.

Sabaudiae ducatus
- - filiae ducis Sabaud. quantam dotem recipiant. II, 501. ſeqq.
- - dotalitiorum exempla in eo occurrunt. III, 334. ſeqq.
- - in eo filii naturales nobilium volente patre nobilitate gaudent. *ib.* 551
- - regnum Cypri eius duces praetendunt. IV, 521
- - concubinae ducum recenſentur. V, 312

Sabina, coniux Vlrici, ducis Wurteb.
- - ab ea ſeceſsit maritus. IV, 278

Sacerdotes
- - num iis competat facultas adoptandi. IV, 470
- - collegium apud liberos confecerunt. I, 13

Sachſenburg
- - in dotalitium a Io. Guil. duce Sax. vxori Doroth. Suſannae conceditur. III, 375. ſeqq.

Sacramentum
- - matrimonii, ceſſat apud proteſtantes. V, 44

de Sadowiz (Przibeus)
- - dotalitium ſingulare vxori ſuae conſtituit. III, 366

Salaberga
- - regis Dagoberti iuſſu cum quonam inierit matrimonium. I, 249

a Sale (Margar.) vxor ſecundaria Philippi Magnan. Haſſ. Landgr.
- - cur eam duxerit Philippus. III, 437. ſeqq.

Salomea, Ioannis Sapur, Bojaronis filia
- - vxor Ioannis Baſilidis Ruſſ. monarchae fuit. IV, 220
- - dimiſſa eſt ab eo ob ſterilitatem. *ib.*
- - in monaſterium detruſa. *ib.*
- - num partum in monaſterio ediderit. *ib.*

Salomon, Iud. rex.
- - ex ratione ſtatus matrimonium init. I, 298

Salomon, Min. Britann. Rex.
- - adoptatur a Roiantrude. IV, 525

Samuel, comes Waldeccenſ.
- - poſt mortem filius eius ſuperſtes tutelae ſubfuit. V, 565

Sanchez (Alfonſus) Dionyſii reg. Portug. filius nat.
- - liberos naturales reliquit. III, 610

Sanctia, Legionis Regina.
- - Legionis regnum Ferdinando, Caſtellae principi affert. III, 61

Sanctia, Caſtellae regis filia.
- - Alfonſo II. regi Caſtellae et Cataloniae matrimonio iungitur. IV, 60

Sanctius I. R. *Portugall.*
- - concubinam habuit Mariam Agnetem de Fornellos. V, 238

Sanctius Garſias Maior, Rex *Vaſconum.*
- - per Eluiram vxorem regnum Caſtell. obtinet. III, 59. ſeqq.
- - eius filii legitimi et nat. referuntur. *ib.* 565. ſeqq.

San-

Sanctius Garſias Maior, Rex *Vaſconum.*
- - eius pronepos Alfonſus quamnam vxorem duxerit. IV, 77. (o)
Sanctius, rex Nauarrae.
- - ille et Iacobus I. rex Arragoniae ſe inuicem adoptarunt. IV, 493
Sanctius II. cognomento Pileus, rex Luſitan.
- - vnde ſic dictus. II, 70
- - matrimonium inaequale cum Mencia Hara init. *ib.*
- - ei imperium abrogatur. *ib.*
Sanctius IV. Alfonſi Caſtellae regis ſecundogenitus.
- - per procerum conſenſum primogenitis filiis praefertur. I, 67
- - eius filius legitimauit papa. IV, 542
- - eius primogenitus Ferrandus ſiue Ferdinandus obtinuit regnum. *ib.*
- - filiam ſuam Iſabellam impuberem cuinam deſponſauerit. I, 420
Sanctius V. rex Nauarr.
- - quisnam ei ſucceſſerit. III, 62
de Sandersleben (Io Lud.)
- - ab vxore ſua, concubina Leop. Eberh. ducis Mombelgard. ſeparatus fuit. III, 650
Sandwich (comes de)
- - legatus Caroli II. R. M. Brit. in Portugallia fuit. II, 195
Sanguinolenti liberi.
- - eorum venditionem permiſit Conſtantinus M. V, 95
Satisdatio
- - a tutore illuſtri num requiratur VI, 96
Satisfactio
- - in hanc proponuntur matrimonia. I, 380
de Saulieu (Bonna)
- - concubina Caroli Burgund. comitis Niuernienſ. fuit. V, 279
de Saures
- concubina Henr. IV. R. Gall. extitit. V, 257
Saxones
- - coemerunt olim vxores ſuas. III, 126
- - quid ſtatuant de tutela minorum. V, 614
- - item de tutela feminarum illuſtr. *ib.* 620
Saxonia
- - in ea perſonae illuſtres iure priuatorum viuunt. III, 30
- - in ea ordinum prouincialium interdum quaedam circa tutelam fuit poteſtas. V, 487
Saxoniae duces ſer.
- - quinam ex ratione ſtatus inierint matrimonia et an per haec matrimonia ſua magnum in modum auxerint. I, 336. 342
- - Saxonicis viuunt iuribus in materia tutelarum. VI, 18
- - matres a priuata ducum tutela non excludunt. *ib.* 26

Saxonica domus ſereniſſima
- - in ea quanta dos filiarum duc. etc. II, 556. ſeqq. 585-595. 600 III, 19. 30
- - exempla morgengabae in ea vſitatae proferuntur. *ib.* 144
- - exempla don. p. n. in ea cognita proferuntur. III, 179. ſeqq. 372 ſeqq.
- - exempla liberorum natural. *ib.* 644
- - exempla tutelarum. V, 442. 640 VI, 49. 138. 140
- - eius tutela per bullas Sax. ſemper fuit legitima. V, 448. 640. ſeqq.
- - in linea Erneſtina tutela per pactum vario modo determinata. *ib.* 471. 641. VI, 138
- - in ea maior natu ſ. ſenior tutelas minorum ducum gerit. VI, 18
- - in ea occurrit exemplum tutelae datiuae. VI, 57. 124
- - in ea tutores non confirmantur ab imperatore. 73. *ib.* 75. ſeqq. 78
- - in ea obueniunt exempla honorariorum tutoribus conſtitutorum. *ib.* 138. 139
Saynenſes et Wittgenſteinenſes comites.
- - de tutela pactum inierunt. V, 581
- - in eorum familia tutela materna obtinet. *ib.*
Scipio Africanus
- - cuinam filiam ignorantem deſponſauerit. I, 210
Schira (Sigfrid.)
- - ab eo quidnam emerit Conradus a Falchenheim. III, 366
Schirmere
- - quid. V, 626
Schlickius (Caſpar.)
- - maritus Agneſae Oelſenſ. duciſſae extitit. II, 585
de Schulenburg (Io. Caſp.)
- - curator vnacum aliis comitum Manfeld. fuit. V, 579
Schwartzburgica domus
- - in ea lites inter patrem et filium de alimentis ortae. V, 35
- - in ea occurrunt exempla tutelae maternae. *ib.* 564. VI, 84
Scoti
- - matrimonia inaequalia prohibent. II, 29
- - admittunt tamen ad feuda liberos legitimatos per ſubſequens matrimonium IV, 532
- - in eorum regno legitima tutela antiquiſſima lege fuit definita. V, 384
- - tutela feminea num apud eos obtineat. *ib.*
- - quaenam iura circa tutelam fructuariam apud eos obtineant. *ib.* 596
- - apud eos dominus directus feudi fructus intra vaſalli annos pupillares percipit. *ib.* 603
Screix
- - quid. III, 138

de St. Sebaſtian Comitiſſa
- - concubina Victor. Amadei R. Sardin. fuit. V, 72. ſeqq.
- - matrimonii iungitur illi. *ib.* 74
Sedanus, filius Briſani Sicambror. R.
- - in adulterio a patre deprehenſus interemtus eſt. V, 62. 122
- - pro eius vita multis lacrimis intercedunt patris miniſtri. *ib.*
Seianus
- - quidnam ei, matrimonium Liuiae Germanici viduae adpetenti a Tiberio Caeſare reſponſum fuerit. II, 160. §. 23.
Seleucus, Syriae rex
- - ex quanam ratione et quibus cum ſolennitatibus Antiocho filio vxorem ſuam Strabonicam ceſſerit. I, 482
- - ob hoc factum celebratior dicitur, quam propter tot acquiſitas victorias. *ib.* 484
- - eo interfecto ſucceſſorem impuberem Antiochum habuit. VI, c. 5. §. 2.
Senatusconſultum Macedonianum.
- - eius exceptio num competat filiis illuſtribus. V, 46
Senatusconſultum Velleianum.
- - ei renuntiare debent matres tutrices. VI, 49. ſeqq.
- - num illius renuntiatio a matre illuſtri recte exigatur. *ib.* 53
Separatio
- - quoad thorum et menſam vnde orta. IV, 249
- - eſt vel perpetua vel temporaria. *ib.*
- - Iudaeis fuit incognita. *ib.*
- - liberorum, quid. V, 170
Sebaſtianus, rex Luſitan.
- - ſub tutela auiae et patrui magni Henrici fuit. V, 352
Sergius papa
- - ex Marozia concubina procreauit Ioannem poſtea pontificem M. V, 308
de la Serre (Iſab. Clar. Eug.)
- - principis Naſſou. coniux extitit. II, 102
Seruus
- - de eo ſi cum ingenua matrimonium ineat quid leges diſponant. II, 41
Seuera, Valentiniani ſen. imp. coniux.
- - quidnam eius coniux durante adhuc matrimonio ſuſceperit. III, 433
Seymer (Wilb.)
- - maritus Arbellae Stuartae fuit. II, 142
Seymorus II. (Eduard.)
- - diuortium cum Catharina Graia fecit. IV, 206
Seymour (Iana) coniux Henr. VIII. *R. Angl.*
- - eius fata. IV, 202
Seyſello (Humb. de)
- - procurator matrimonialis ab Amadeo, Sabaudiae comite conſtitutus fuit. II, 254. 344
Sfortia
- - huius familiae genealogia exhibetur. II, 85. III, 595. 600
- - - num ſucceſſionis capax. III, 600

Sfortia
- - *Maria*; per procuratorem ſe cum Philiberto I. Sabaud. duce matrimonio iungit. III, 267
- - *Ludouicus*, quamnam dotem Blancae Mariae Maximil. I. imp. deſponſatae promiſerit. II, 483
- - *a Maximiliano I.* imp. confirmatur in ducatu Mediolan. III, 600
- - *Franciſcus*, eius ſponſae Chriſtiernae Danicae Carolus V. imperator dotem aſſignat. II, 544
- - dotalitium vxori ſuae Chriſtiernae conſtituit. III, 358. 372. II, 537
- - pactum cum Lud. Gonzaga init de nuptiis pro filio ſuo cum huius filia. III, 477
- - filius naturalis Iacobi Mutii Adüentuli fuit. *ib.* 594. 597
- - comes Tubarienſis a rege Neapol. Ladislao creatur. *ib.* 597
- - Blancam Mariam notham vxorem ducit. *ib.* V, 313
- - poſt obitum Philippi Mariae ducis Med. ſucceſſionem in ducatum Mediolan. praeripit. III, 598
- - a Philippo Maria adoptatur. *ib.* 597
- - in concubinatu cum Perpetua vixit. V, 313
- - eius vidua Chriſtierna Danica Franciſco Lotharingo deſponſatur. II. 537. III, 272

Shamron
- - concubina Caroli II. R. M. Britann. fuit. V, 292

Sibbelius, paſtor Möllenſ.
- - quamnam vxorem duxerit. II 137

Sicilia
- - quid in ea obtineat circa tutelam vſufructuariam. V, 596
- - in hoc regno Hieronymus, nepos Hieronis XV. annorum regnum ſuſcipit. VI, 152
- - in ea quid obtineat circa dotem primogenitae filiae regiae. II, 540
- - nec non circa dotalitium nobilium. III, 228
- - quando dos conſtituenda in illa. *ib.* 254
- - Papa Coeleſtinus illam ſibi vindicat. *ib.* 591
- - in eam praetenſiones fecerunt reges Hiſpaniae nec non Galliae, vnde. *ib.* 634. IV, 521

Sidonia Maria, dux Teſchnicenſ.
- - quale pactum cum Friderico II. duce Lignicenſi concluſerit. II, 601
- - quisnam eius coniux fuerit. *ib.*

Sidley (Catharina)
- - concubina Iacobi II. R. M. Britann. fuit. V, 296
- - comitiſſa de Dorcheſter, Baroniſſa d' Arlington creatur. *ib.*
- - in Hyberniam relegatur. *ib.*
- - reuertitur. *ib.*

Sigebertus, filius Dagoberti I. R. Franc. nat.
- - ad hereditatem peruenit patern. III, 576
- - adoptauit Childebertum. IV, 496

Sigebertus, *filius Dagoberti I. R. Franc. nat.*
- - filium Dagobertum ei progenuit eius vxor. IV, 497
- - poſt eius mortem Childebertus rex a Grimoaldo ſalutatus eſt. *ib.*
Sigiricius, *filius Sigismundi R. Burg.*
- - a patre inſtinctu nouercae ſtrangulatur. V, 137
Sigismundus imp.
- - coniugem ſuam Barbaram cuſtodiae fecit mancipari. II, 457
- - filium naturalem progenuiſſe fertur. III, 634. ſeqq.
- - fratri Wenceslao imperatori exauctorato curator conſtituitur. V, 422
- - ob reiectum ſui arbitrium arma cum Vladislao Polon. rege coniungit contra reiicientes. I, 32
- - Mariam Vngariae regis filiam ex ſtatus ratione duxit vxorem. *ib.* 305
- - an ipſe adhuc puer eam ſumſerit nondum thoro maturam. I, 415
- - ſuam filiam vnicam admodum adoleſcentulam cur deſponſauerit Alberto V. Auſtriaco. *ib.* 416
- - an hoc matrimonium conſummatum fuerit. *ib.* 417
- - quamnam in iterato coniugio ſibi ſumſerit vxorem, et ex qua ratione. *ib.*
Sigismundus, dux Auſtr. Tyrol. lineae.
- - adoptauit Maximil. poſtea imp. IV, 447
- - ſub tutela Friderici iun. fuit. V, 428
- - liberos naturales reliquit. III, 643
Sigismundus Bathorius
- - per quasnam policitationes a Ferdinando II. imp. allectus fuerit, vt fidem cum Turcis frangeret. I, 310
Sigismundus, R. Burgundiae
- - filium Sigiricium inſtinctu nouercae ſtrangulare iubet. V, 137
- - monaſterium Agannenſe, domus baſiliaque aedificat. *ib.*
- - deplorat filii internecionem. *ib.* 138
Sigismundus, epiſcopus Halberſtad.
- - banno notauit Henricum Auc. eiusque vxorem Hatburgim. IV, 357
Sigismundus I. rex Poloniae.
- - dotalitium vxori ſuae Bonae aſſignat. III, 320
Sigismundus II. rex Polon. dictus Auguſtus.
- - duas ſibi ſorores ſucceſſiue copulat. I, 493
- - regno ſe abdicat. V, 402
- - ſororis ſuae ſecundogenitae fuit curator et cur eius tutela ſe abdicauerit. *ib.* 623
Sigismundus III. rex Polon.
- - poſt mortem vxoris huius ſororem in vxorem ducit. I, 193

Sigiſmundus III. rex Polon.
- - hae eius vxores fuerunt filiae Caroli Auſtr. ducis. I, 494
- - vxoribus ſuis dotalitium conſtituit. III, 320
- - matrimonium eius ſecundum cum prioris vxoris ſorore germana, quantas turbas in Polonia excitauerit. I, 494
- - cum Anna Auſtriaca per procuratorem copulatur. II, 246
- - ob aſſumtam religionem catholicam a ſucceſſione in regnum Sueciae excluditur. II, 181. 199

Signa
- - in confirmandis matrimoniis adhiberi ſolita. II, 244. ſeqq.

Silanus, filius T. Manlii Torquati.
- - eius fata deſcribuntur. V, 16
- - a patre ſuo republica et domo ſua indignus iudicatur. *ib.*
- - ſuſpendio ſe conſumit. *ib.*

Sileſia
- - quidnam circa tutelam in ea obtineat. V, 597

Sillery (Nic. Brulartus dominus de)
- - ab Henrico IV. Gallorum rege procuratuor matrimonialis conſtituitur. II, 250

de Silua (Aldoncia Martinez)
- - concubina Alfonſi IX. R. Caſtell. et Legion. fuit. V, 228

Simon, comes Lippenſ.
- - quamnam dotem cum Margaretha Brunſuic. obtinuerit. II, 569

Simon IV. comes Lippenſ.
- - per teſtamentum liberis ſuis tutores nominauit. V, 574

Simon, comes de Sarbruch.
- - dotalitium coniugi ſuae Marg. conſtituit. III, 427. V, 199
- - emancipatur a patre Ioanne. V, 199
- - quibus ex cauſſis. *ib.*

Simultanee inueſtiti
- - quatenus ad legitimam tutelam admittendi. V, 653

Sinzendorff (Ge. Lud. comes de)
- - Dorotheam Eliſabetham Ligniceſ. Lutheranae religioni addictam ſibi matrimonio iungit. II, 208

Sira, Regina Perſar.
- - eam Coſroes rex Perſarum duxit vxorem. II, 182

Sitſchia (Hedwig)
- - vxor ducis Ioannis Chriſtiani Lignicenſ. extitit. II, 124

Smidlen (Franciſca)
- - vxor Franc. Car. in Hohems fuit. II, 102

Sobieski (Iacobus)
- - ſponſae ſuae Eliſ. Palat. contradotem conſtituit. III, 185

Solmenſes comites
- - *Philippus*, ſponſae ſuae Annae Tecklenburg. morgengabam conſtituit. III, 157
- - nec non dotalitium. *ib.* 427
- - in illorum familia exempla tutelarum occurrunt. V, 580
- - de tutela teſtamentaria et legitima exſtat pactum quoddam. *ib.*

Solon.
- - de tutela legitima quidnam ſan-
xerit. VI, 21
de Sonailles (*Maria Angelica*) *ducis-
ſa de Fontange.*
- - concubina extitit Lud. XIV. R.
Gall. V, 277
Sophia Auguſta Naſſou.
- - eius donatio propter nuptias
perhibetur. III, 183
- - quamnam dotem Wilhelmo An-
haltino attulerit. II, 584
Sophia Auguſta, vidua Ioan. III. *prin-
cipis Anhalt.*
- - tutelam filiorum ſuorum geſſit.
V, 518
Sophia Hennebergica.
- - Alberto, Burggrauio Norim-
berg. ſponſo ſuo quamnam do-
tem attulerit. II, 580
Sophia, dux Brabantiae
- - tutelam filii ſui reliquit agnato,
Henrico illuſtri, march. Miſniae.
V, 521. 522
Sophia Megapolit.
- - quamnam dotem ſponſo ſuo at-
tulerit. II, 587
*Sophia Albertina, vxor Ern. Fridr.
ducis Sax. Hildburghuſ.*
- - poſt mariti mortem liberorum
tutelam ſuſcepit. V, 487
*Sophia Wurtebergica, Chriſtoph. D.
W. filia.*
- - ei a fratre Ludouico dos con-
ſtituitur. II, 570
- - ei dotalitium a ſponſo ſuo Frid.
Guil. duce Saxo-Altenburg. aſſi-
gnatur. III, 353. ſeqq.
- - nec non donatio propter nuptias.
ib. 181
*Sophia Auguſta Naſſ. vxor Guil. An-
halt.*
- - dotalitium ei conſtituitur. III,
404
- - nec non donatio propter nuptias
ib. 183
*Sophia Dorothea, Ge. Guil. ducis Cel-
lenſ. filia.*
- - matrimonio iungitur Ge. Ludo-
uico, electori Brunſuic. IV, 336
- - eam dimiſit maritus. *ib.*
- - in arce Alenſi, diem finiuit ſu-
premum. *ib.* 339
Sophia Ludouica Megapolitana.
- - per procuratorem Frid. I. R.
Boruſſ. matrimonio coniungitur.
II, 247. 332. ſeqq.
Sophia Hedwigis Naſſouica
- - eam in matrimonium duxit Ca-
rolus Leopoldus, dux Megapoli-
tanus. IV, 272. 347
- - ſub initium eius matrimonii, di-
uerſi ſuborti fuerunt ſcrupuli. *ib.*
- - per compromiſſum conſiſtorio
Gryphiswald. cauſſam diuortii de-
ferre adacta eſt. *ib.*
- - laudo Gryphiswald. adquieſce-
re noluit. *ib.* 349
- - a Caeſarea maieſtate in ducem
Saxo-Gothanum et Landgrau.
Haſſo-Caſſellanum eius contro-
uerſia defertur. *ib.*

Sophia Hannouerana.
- - in hanc ex lege Parlamenti ſucceſſio defertur. I, 78
Sophia Palatina, Erneſti Auguſti ducis Brunſuicenſis vxor.
- - quaenam huic genti intulerit iura. I, 345
Sorel (Agnes)
- - concubina Caroli VII. R. Francor. fuit. V, 246
Sorores
- - eas mortuae coniugis an illuſtres duxerint vxores. I, 193
Sors
- - an per hanc dirimi posſint controuerſiae illuſtrium. I, 193
Soſa (Thereſia Gilde)
- - concubina Alfonſi IX. R. Caſtellae et Legionis fuit. V, 228
de Soulde (Ioanna)
- - concubina Caroli I. Borbonii extitit. V, 279
Spartani
- - matrimonia nulla intercedente dote contraxerunt. II, 477
- - in locum Cleomenis ſuffecerunt Lycurgum. VI, 152 §. 2.
Spectabilis titulus
- - circa quaenam tempora dignitatem denotare coeperit et quamnam. I, 100
Speculum Saxonicum et Sueuicum
- - eorum vſum in doctrina de matrimonio inaequali probat continua Germaniae praxis, II, 48. 49. ſeqq.
Spinoſa (Didacus a) II, 282
Spitignerus I. *Bohemiae dux*
- - ei reſignauit et cesſit ducatum pater Borſiuogius. V, 419
- - eidem a patre tutores et adminiſtratores asſignantur. *ib.*
Sponeck (comites de)
- - ex inaequali matrimonio prognati II, 50. 100. ſeqq.
- - a succesſione Mombelgard. excluduntur. *ib.* et 100. ſeqq.
Sponſalia
- - iure nat. ſolo conſenſu perficiuntur. II, 228
- - interdum ſub perpetuae caſtitatis voto peraguntur. *ib* 366
- - de praeſenti et futuro. IV, 5. I, 141
- - num diſſolui queant. IV, 5
- - Margarethae Auſtr. cum Carolo VIII. R. G. fuerunt conditionata. *ib.* 8. 9. 10. ſeqq.
- - impuberum, ſunt inualida. IV, 19. 48. I, 404
- - quatenus ſecundum ius Rom. ſint valida. IV, 20. ſeqq.
- - - et quoad ius canon. *ib.* 22
- - quoad ius Germ. antiquum valent ab impuberibus contracta. IV, 25
- - non ſimpliciter hodierno. *ib.*
Sponſalia illuſtrium
- - num ſint valida. IV, 25
- - eadem ratione ſe habent ac priuatorum. I, 141

Sponſalia illuſtrium
- - an per verba de futuro et praeſenti contrahi posſint. I, 141
- - de futuro et praeſenti contrahit Richardus II. Angliae rex cum Caroli VI. Gallorum regis filia. *ib.*
- - nec non Fridericus Lothar. cum Bona Barrenſ. *ib.* 159
- - an haec antiquitus iam inter illuſtres valuerint. *ib.* 143
- - de praeſenti, contrahit Beatrix Delphina Viennenſ. cum Gaſtone, vice-comite Bearnenſi. *ib.* 142
- - nec non Leopoldus, Auſtriae dux cum Catharina Sabaud. *ib.* 143
- - vt et Philippus Maria Sfortia cum Maria Sabaud. *ib.*
- - nec minus Carolus VIII. Ludouici XI. Gallorum regis filius cum Maria Burgund. *ib.* 144
- - Henricus VII. rex Anglorum cum Eliſabetha, Eduardi IV. filia eadem celebrat. *ib.* 145
- - - Fridericus Arragon. princeps Tarentinus cum Anna Sabaud. imit. *ib.*
- - - Ludouicus XII. R. G. cum Maria Henr. VIII. regis Angl. ſorore conficit. *ib.*
- - de futuro et de praeſenti fuerunt Caroli, Auſtriae Archiducis cum Renata Franeica. *ib.* 148
- - Philippi II. Hiſpan. regis cum Anna Auſtriaca concluſa de praeſenti fuerunt *ib.* 154
- - de futuro et praeſenti Alberti Bauar. ducis cum Maria Hiſpan. extiterunt. *ib.* 155
- - ſponſaliorum de praeſenti ſingularis ratio inter Mariam Maximiliani I. neptem et Ludouicum Vngariae Bohemiaeque regem atque Annam Vladislai Vngariae regis filiam cum Maximiliano I. imperatore fuit. *ib* 149. ſeqq. 160
- - eadem occurrunt in pactis dotalibus Ludou. XIII. G. R. cum Anna Hiſpan. *ib.* 153
- - ad contrahenda quando tempus inter illuſtres habile aeſtimetur et vtrum differat a tempore, ad contrahendum matrimonium habili. *ib.* 158. ſeqq.
- - num ad haec parentum requiratur conſenſus. *ib.* 164
- - num ſine parentum conſenſu contracta pro nullis declarentur. *ib.*
- - quaenam iis conditiones adiici ſoleant. *ib.* 169
- - an iis poena adiici ſoleat, ſi per quem ſteterit, quominus matrimonium contrahatur. *ib.* 171
- - an iuramento firmata fuerint. *ib.* 176
- - num in iis adhibita fuerit ſubſtitutio aliorum liberorum in locum priorum. *ib.* 189. ſeqq.
- - vtrum interdum ex pacto diſſoluantur. *ib.* 193
- - clandeſtina an inter illuſtres fuerint contracta. *ib.* 194

Sponſalia illuſtrium
- - impuberum, in quatenus valeant. *ib.* 406
- - quaenam aetas ad ſponſalia celebranda obſeruata fuerit inter illuſtres. *ib.* 406. 158. 159. 160

Sponſalitia largitas
- - definitur. III, 123
- - in quo conſiſtat. *ib.*
- - varias denominationes habet. *ib.*
- - antiquiſſimi eſt inſtituti. *ib.*
- - ex coemtione vxorum ſuborta num ſit. *ib.* 124
- - non ſolum inter priuatos, verum etiam inter illuſtres locum habet. *ib.* 127
- - potiſſimum conſtitit olim ex annulo. *ib.*
- - recentiori tempore eam exhibent tabulae dot. inter Ferdinandum, Bauariae principem et Adelheidam Sabaud. factae. *ib.* 129
- - ab ea differt morgengaba etc. *ib.* 130
- - nec non donatio propter nuptias. *ib.* 163
- - in tabulis matrimonialibus Guilielmi Amadei, comitis Geneuenſis filii cum Agnete Sabaud. confectis conſtituitur. *ib.* 128
- - a Ferdinando, Bauariae principe Maxim. I. electoris filio Adelheidae Sabaud. promittitur. *ib.* 129

Sponſus illuſtris
- - ab eo praeter iocalia, gemmas etc. quandoque etiam ad aulae ſuſtentationem certa ſumma annua conſtituitur. III, 46

Stargardenſis dynaſtia
- - quo titulo Henricus Leo, dux Megapolitan. eam nactus ſit. I, 148

Status S. R. I. proteſtantes
- - in eorum cauſſis matrimonialibus num Auſtregae iudicare poſſint. IV, 394
- - iis num erectio communis conſiſtorii perſuadenda. *ib.* 396
- - eandem in matrimoniis ineundis poteſtatem habent ac ſupremi imperantes. II, 17. IV, 250. 251
- - eorum matrimonia nullis hominum legibus ad certos gradus adſtricta ſunt. IV, 251. 400
- - num iure canonico, aliisque humanis legibus ſint ſoluti. *ib.* et 382. 400
- - num camerae imperiali in eorum cauſſis matrimonialibus competat iurisdictio. *ib.* 385
- - vtrum iudicio aulico imp. *ib.* 400
- - num imperator per commiſſarios euangelicos has cauſſas iudicare queat. *ib.* 392

Status imperii
- - coram auſtraegis primam ſortiuntur inſtantiam. VI, 59
- - num iis auſtraegae tutores dare poſſint. *ib.*
- - iis cur auſtraegarum priuilegium conceſſum. *ib.*

Status imperii
- - iis conſtituit imperator tutores et curatores. VI, 60
- - participant corregimen imperii. *ib.* 62
- - in eorum terris conſtitutiones imperii de confirmandis tutoribus et curatoribus obſeruari. *ib.* 73
- - num ipſi illis conuenienter viuere hincque eorum tutores curatoresue ab imperatore confirmari debeant. *ib.*
- - qua tales voluntariam excuſationem a tutela habent. *ib.* 102
- - imperata venia aetatis, num tutelas delatas ſuſcipere poſſint. *ib.* 107. ſeqq.
- - conſecuta venia aetatis vtrum bona ſua oppignorare queant. *ib.* 108
- - eorum tutelam num priuatae conditionis homines adminiſtrare poſſint. *ib.* 115
- - ad eorum tutelam num extranei principes admittendi. *ib.* 118 ſeqq.
- - quaenam iura in eorum tutelis obtineant. *ib.* 147
- - cum ſuperioritatis et territorii iure iurisdictionis eccleſ. exercitio gaudent. *ib.* 391
- - eorum prima inſtantia eſt forum auſtregarum. *ib.* 394
- - num in adoptionibus imperatoris conſenſum requirere debeant *ib.* 469
- - ciuile imperium in liberos ſuis competit. V, 26
- - non gaudent in imperio ſumma poteſtate. *ib.*
- - in ſuis territoriis eadem gaudent poteſtate, qua ſummi imperantes. *ib.*
- - liberos ſuos declararunt maiorennes. *ib.* 27
- - inter eos et ſummos imperantes num differentia. *ib.* 30
- - quae iura iis vi ſuperioritatis territor. competant. *ib.*
- - ſuam iure proprio habent iurisdictionem cui imperator limites ponere nequit. *ib.* 31
- - in liberos ſuos gaudent eadem poteſtate ac ſupremi iuris imperantes. *ib.* 32
- - eorum tutela curaue ſuprema imperatori competit. *ib.* 627
- - varii generis tutores curatoresue habent. *ib.* et ſeqq.
- - in quonam eorum tutela conſiſtat. *ib.* 632. ſeqq.
- - in cauſſis ciuilibus, qualis et ſunt dotales, legibus tenentur ciuilibus. IV, 271. 399
- - num dotem nocentis coniugis lucrari poſſint. *ib.*
- - vtrum obligentur in caſibus diuortii coniugi nocenti ad alimenta. *ib.* 279
- - in eorum cauſſis matrimon. olim imperatores iudicarunt. *ib.* 381

Status imperii German.
- - quisnam eorum hodiernus iudex in his cauſſis. IV, 382. ſeqq. 400
- - a tempore reformationis duplex eorum conditio ratione iurisdict. matrimon. *ib.*
- - num camerae imp. in eorum cauſſis matrimon. competat iurisdictio. *ib.* 385
- - num iudicio aulico. *ib.* 387

de Stedern (Iobſt. Ludolph.) zu Biſchoffenrode.
- - tutor comitum de Mansfeld, Chriſtian Fridr. Ioh. Albert. fuit. V, 578

Stephanus papa
- - ſingularia principia circa diuortium ob morbum ſeu infirmitatem habuit. IV, 284

Stephanus Bleſenſis R. Brit.
- - Mathildi legitimo heredi regnum Brit. praeripit. III, 70

Stephanus, rex Angl.
- - Henricum ducem adoptauit. IV, 500

Stephanus, rex Hung.
- - Chriſtianae religioni ſe addicit. II, 178. 184

Stephanus, Andreae, Vng. regis filius.
- - matrimonium inaequale init cum Veneta quadam. II, 80

Stephanus, Tranſyluan. Waiwoda.
- - ſponſae ſuae Agneti de Puchaim dotalitium conſtituit. III, 256

Stephanus Bathori, dux Tranſyluaniae
- - per matrimonium Poloniae regnum nactus eſt I, 332

Stephanus, Palatinus comes
- - quomodo comitatum Veldentinum familiae ſuae intulerit. I, 335

Stephanus, Poloniae rex.
- - eius matrimonii facultas per quaenam pacta ad conſenſum conſiliariorum regni reſtricta fuerit. I, 241

Stephanus, Triballorum princeps.
- - patris ſui vxorem Eudoxiam ducit in matrimonium et atroci modo repudiat. I, 484

Stephanus II. Vngariae rex.
- - quaminam vxorem et quibusnam ex rationibus ipſi deſponſarint proceres regni. I, 234

Sterilitas
- - coniugis num iuſta cauſſa diuortii ſit. IV, 234

de Steube, Martin. Chriſtoph.
- - cuinam curator conſtitutus ſit. V, 57

Stilico
- - tutor Honorii imp. fuit. V, 349

Stimuli
- - a Deo homini per naturam ad procreandam et educandam ſobolem inculcati. II, 391

Stockes (Adrian.)
- - maritus Franciſcae Heinr. Graii vidua extitit. II, 143

Stol-

Stolbergenſis comes (Botho)
- - ſponſae ſuae morgengabam conſtituit. III, 157
Stoltzia (Eliſabetha)
- - vxor march. Badenſ. fuit. II, 123
Strandrecht
- - eſt iniqua conſuetudo. I, 9
Stuarta (Arbella)
- - eius virtutes eximiae extolluntur. II, 142
- - matrimonium clandeſtinum cum Wilhelmo Seybero init. *ib.*
- - eius fata enarrantur. *ib.*
- - (*Eliſabetha*) diuortium cum Roberto Stuarto fecit. IV, 208
Stuart (Henricus)
- - ei Margaretha, Iacobi IV. Scotiae regis vxor, et Henrici VII. Anglorum regis filia matrimonio iungitur. II, 144
- - filium minorem relinquit eique vxorem ſuam tutricem ſub certis conditionibus conſtituit. *ib.*
Stuart (Henricus) Scotiae rex.
- - num cum bona conſcientia Mariae Scot. maritus eſſe potuerit. II, 426. 460
- - Dauidem Ritzium ad coniugis ſuae latus ſedentem coenantemque fecit necari. *ib.* 460
Stuartus (Robertus) II. rex Angl.
- - matrimonium conſcientiae cum Eliſabetha, filia Adae Muir, equitis aurati init. II, 385. 386
- - liberos ex ea procreat. *ib.*
- - eius filia Eliſabetha cum quonam clandeſtinum matrimonium contraxerit. I, 194
Stuartus (Robertus) III. rex Angl.
- - Euphemiam, Hugonis comitis Roſſenſ. filiam vxorem duxit. IV, 529
- - eius liberi exhibentur. *ib.* 528
- - num in concubinatu vixerit. *ib.*
- - mortua Euphemia prima coniuge duxit Eliſabetham Marianam. *ib.*
Styriae ducatus
- - ei a Friderico II. imperatore R. G. priuilegium intuitu *der Angefälle* conceditur. V, 605
Suanus, filius nat. Canuti I.
- - Norwegis Rex praeficitur. III, 471. 587
Suatobogius ſ. Zuentebaldus R. Morauiae.
- - ſub tutela Arnulphi imp. fuiſſe fertur. V, 418
Suatoplucus I. R. Morauiae
- - eius fata recenſentur. V, 418
Subdiaconi
- - num iure ciuili tutores eſſe queant. VI, 113
Subditi
- - eorum diuiſio in nobiles, ingenuos, libertos et ſeruos. II, 24
- - quomodo fiant *ib.* 434. ſeqq.
- - iis quandoque in elocandis filiabus ſuorum ſuperiorum dominorum ſubſidium extraord. imperatur. *ib.* 538. ſeqq.
- - num legati ſint. II, 431

Subditi
- - vtrum principes poſt abdicationem in territorio commerantes. *ib.*

Subiectio
- - conſenſu fit. II, 432
- - inuoluit libertatis amiſsionem. *ib.*

Subſtitutio
- - alterius filii ſ. filiae in locum prioris an in pactis dotalibus illuſtrium adhiberi ſoleat. I, 290. ſeqq.

Succeſſio
- - ab ea in feudis liberi ex matrimonio inaequali nati excluduntur. II, 42. ſeqq.
- - in ea Germani *eine Ebenbürtigkeit* requirunt. *ib.* 45
- - ei ob inaequale matrimonium contradicendi competit et imperatori et agnatis facultas. *ib.* 58. ſeqq.
- - eam an imperator liberis ex inaequali matrimonio natis extinctis agnatis dare poſſit. *ib.* 60
- - dotis, de ea ſaepius in pactis dotalibus definitur. *ib.* 507. ſeqq. 601 III, 30
- - in bona allodialia quibusnam competat. III, 12
- - ſi de dotis ſucceſſione in pactis dotalibus nihil diſpoſitum, quid iuris. *ib.* 30
- - de ea in clenodia, veſtes et vaſa argentea etc. parentibus ſponſae illuſtri data quatenus pacta iniri queant. *ib.* 50. ſeqq.
- - an ſub huius amittendae poena quis filium obligare poſſit ad hanc vel illam vxorem ducendam. I, 391. 128
- - in feuda regalia num clericis competat. VI, 111

Succeſſor in territorio
- - quatenus ad dotem teneatur. III. 18. ſeqq.
- - num ad defuncti voluntatem ad implendam adſtrictus ſit. *ib.*

Suecia
- - in ea occurrunt matrimonia inaequalia. II, 77. ſeqq.
- - in ea reginae viduae fortalitia vel caſtra in dotalitium concedi nequeunt. III, 244
- - quomodo reginae viduae in illa conſtituendum ſit dotalitium. *ib.* 253. 270
- - quinam annus ad maiorem aetatem in ea fuerit definitus. VI, c. 5. §. 17.

Sueci
- - olim vxoribus dotem attulerunt, non vxores maritis. III, 10
- - morgengabam et dotem pro vno eodemque habuerunt. *ib.* 108
- - quidnam ſtatuant de tutela. V, 597

Suentopolcus, dux Pomeraniae
- - cum quonam per arbitros pacem inierit. I, 87

Suffolck, dux Angl.
- - maritus Mariae Lud. XII. Gall. Reg. viduae fuit. II, 146. ſeqq.

Superilluſtris, titulus
- - quibusnam datus ſit. I, 114. 121

Superioritas territorialis
- - aemula maieſtatis habetur. V, 28
Supplica
- - pro impetranda tutelae confirmatione quomodo in iudiciis imperii ſupremis exhibenda. VI, 87. ſeqq.
- - eam quid ſequatur. *ib.* 89
Suſanna Ioanna, Magni, comitis de Caſtell coniux.
- - ei conſtituitur donatio propter nuptias. III, 190
- - nec non dotalitium. *ib.* 412
- - quidnam eidem a marito in pactis dotalibus promiſſum ſit. III, 150
Suſanna Sophia Ludouica Hohenloica.
- - ei conſtituitur donatio propter nuptias a Friderico Eberhardo, comite Loewenſtein. III, 154
- - nec non dotalitium. *ib.* 420. ſeqq.
Suſanna
- - concubina Wenceslai imperat. fuit. V, 217
- - hunce carcere Pragenſi liberauit. *ib.*
Suſmannus ſ. Sulmannus, rex Bulgarorum.
- - Amurati, Turcarum Sultano filiam ſuam dedit in matrimonium. II, 186
Sybilla Brandeburg.
- - Guilielmo III. Iuliacenſi duci nupta quamnam dotem ſponſo attulerit. II, 564
Sybilla Cliu. Ioannis ducis Cliu. filia.
- - ei dotalitium conſtituitur III, 3 2
- - an iura in Cliuenſem ducatum ad Ioannem Fridericum Magnanium Saxoniae Electorem transtulerit. I, 349
- - quantam dotem ſponſo ſuo Ioanni Friderico attulerit. II, 575. 588
- - morgengaba eidem promittitur. III, 97. 144
- - de ſucceſſione in eius dotem quidnam conuentum ſit. II, 594
Sybilla Iuliac.
- - dotalitium ei a Philippo Badenſi conſtituitur. III, 399
- - quaenam dos eidem promiſſa fuerit. II, 580
- - morgengaba eidem aſſignatur. III, 147
Sybilla Iuliana Schwartzburg.
- - quidnam ei in pactis dotalibus cum Henrico ſeniore Rutheno initis promiſſum fuerit. III, 155
Sylua (Ferd. Tellez de) comes de Villa-Maior.
- - pro Ioanne V. Luſitaniae rege Portugalliae Mariam Annam Ioſepham Leopoldi imperatoris filiam ſponſam ambit. II, 329
Syluius (Aeneas)
- - pontifex euadit. III, 569. (b) V, 3 6
- - filium naturalem ex quadam Britanna reliquit. V, 316
- - ex illuſtri Piccolomineorum ſtirpe fuit. *ib.*
Syluius Fridericus, dux Wurtemberg. Oelſenſ.
- - ei tutela honoraria in agnatum Carolum defertur. VI, 50

Syluius Fridericus, dux Wurtemberg. Oelſenſ.
- - quamnam dotem eidem Eleonora Carola Georgii, ducis Mumpelgardenſis filia attulerit. II, 571. 598
Syrgiannis
- - adoptatur de Andronici iun. imp. vidua. IV, 508
Syphax, Numidarum rex.
- - an per matrimonium cum Asdrubalis filia publicum etiam foedus confirmauerit. I, 361

T

Tabulae Epiſcopi Turonenſis
- - quidnam ratione pubertatis Delphini Francici Ludouici XI. in ſe contineant. I, 155
la Taille (Arnulphus)
- - quisnam fuerit. II, 257
- - inter procuratores matrimoniales Ludouici II. regis Hieroſolymitani Yolandam, Ioannis, Arragonum regis filiam ſibi copulantem fuit. *ib.*
Tanckmarus, Tammo, Thanemarus, filius Henr. Aucupis.
- - ab omni ſucceſſione excluditur. III. 631
- - cur illegitimus filius Henrici Aucupis habitus fuerit. *ib.* IV, 308
- - ob ſucceſſionem tam paternam quam maternam denegatam turbas mouet atque Ottoni fit rebellis. III, 631
- - a ſuis Meresburgi occiditur. *ib.*
Tancredus Ateſtinus, Marchio Longob. filius nat. Rog. III.
- - teſtamentum conſtituit. III, 142
- - vtramque Siciliam mortuo Guil. II. inuadit. *ib.* 590
- - rex ibidem eligitur. *ib.* 591
Tarantini principes
- - eorum origo deſcribitur. V, 306
Tarquinius Priſcus, Rex Rom.
- - teſtamento Seruii. Tullii tutor conſtitutus fuit. VI, 4
Taxae praeſtatio
- - in tutelis illuſtrium ſuſcipiendis quaenam iudicio aulico imp. ſoluenda. VI, 96
Tellez (Eleonora) Martini Alfonſi Tellez de Meneſes filia.
- - Io. Laurentis de Acugna viro ſuo a Ferdinando I. Luſit. R. rapta fuit. V, 240
Terrae
- - quandoquae in dotem dantur. II, 513. ſeqq.
- - - praeter pecuniam in certa ſumma conſiſtentem conceduntur. *ib.* 528. ſeqq.
Territorium
- - in eo variae exiſtere poſſunt perſonae, quae territoriali non ſubſunt poteſtati. II, 431
- - ex eo dos filiabus illuſtr. praeſtanda eſt. III, 22. ſeqq.
Terzania (Lucia) concubina Iacobi Mutii Auentuli
- - mater Franciſci Sfort. fuit. III, 597

Teſta-

Teſtamenta paterna
- - vt ſolus primogenitus ducat vxorem, an valeant inter illuſtres. I, 393

Teſtamenta
- - olim Germanis ignota fuere. V, 591. VI, 65
- - in illis dos ſaepius conſtituitur. III, 17. ſeqq.
- - Pelagii. *ib.* 55
- - per illa adoptiones a priuatis et illuſtribus factae ſunt. IV, 428
- - illuſtrium ſine ſolemnitatibus valent. *ib.* 457
- - liberi perſonarum illuſtrium quatenus condere posſint. V, 47
- - liberi priuatorum nullum facere queant. *ib.*

Tettingen (Clara a) vxor Fridr. Vict.
- - num eius matrimonium cum Friderico Victorioſo, electore Palatino inaequale fuerit. II, 120 122
- - eius filius num iure titulo comitis Palatini vſus fuerit. *ib.* 122

Thaſſilo, Bojorum dux.
- - quomodo diplomata ſua inſeripſerit. I, 122

Thebani
- - liberos ſuos in miſerrimam ſeruitutis conditionem detrudere potuerunt. V, 18

Theda, Vlrici I. comitis Friſiae Orient. vidua
- - filiorum Ennonis I. atque Edzardi I. tutelam geſſit. V, 559

Theitberga, coniux Lotharii ſen.
- - dimiſſa eſt ab eo. IV, 284. ſeq.
- - papae iudicium implorans obtinuit, vt ſententia epiſcoporum nulla declararetur. *ib.* 291
- - ob vitae periculum aufugit, ipſaque a pontifice diuortium petit, qui tamen non conſentit. *ib.* 295
- - de inceſtu et ſodomia cum fratre accuſatur. IV, 286
- - iudicio laicorum et conſultu epiſcoporum ad iudicium aquae feruentis exit. *ib.*
- - monaſterio incluſa, fuga ex eo elabitur. *ib.* 288
- - a marito in matrimonium recipitur. *ib.* 293
- - nimis a Lothario adflicta, ad Carolum, Caroli fratrem aufugit, eiusdemque protectioni ſe committit. *ib.* 295
- - a Nicolao papa ſeparationem et diuortium ipſa petit. *ib.*
- - nec non ab Adriano II. P. R. *ib.* 298

Theobaldus, dux Lotharing.
- - filiae ſuae Marg. varias terras dedit in dotem. II, 519

Theobaldus, comes Campaniae
- - ſuccedit in regnum Nauarr. III, 62
- - Margarethae vxori ſuae donationem propter nuptias conſtituit. *ib.* 189. ſeqq.

Theobaldus, comes Campaniae
- - filium naturalem relinquit. III, 615
- - diuortium facit. IV, 107
- - filiorum ſuorum tutelam gerit eius coniux Margaretha. V, 361
- - ſponſalia cum illa Margaretha, filia Archembaudi de Borbonio, de praeſenti contrahit I, 141. ſeqq.
- - quasnam conditiones pacto ſuo matrimoniali adiecerit. *ib.* 169
Theodadus, rex Tuſciae
- - rex Italiae conſtituitur. II, 139
Theodebertus, rex Francorum.
- - Bilechildam interemit. II, 76
- - matrimonium inaequale init cum Theudechilda. *ib.* et IV, 109
- - polygamus fuit. III, 434
- - num partus ſupppoſititius fuerit. *ib.* 502
- - Deuteriam ſponſam ſuam dimiſit. IV, 109
Theodelinda, vxor Agilulfi R. Longob.
- - filii ſui Adalualdi tutelae ſubfuit. V, 405
Theodelinda
- - apud Longobardos quomodo regnum acceperit. III. 53
Theodobaldus, filius Theodeberti R. Franc.
- - eius mater Teuteria a patre dimittitur. III, 435
Theodora. coniux Iuſtiniani imp.
- - eius encomia. II, 69
Theodora, vxor Conſtantini,
- - eius conditio. II, 69
Theodora, vxor Theophili Orient. imp.
- - poſt mariti mortem filii ſui minoris adminiſtrationem rerum ſuſcepit. V, 350
Theodoricus, marchio Miſniae.
- - vxorem ſuam Doberganam dimiſit. IV, 331
- - poſtea Cunigundam, viduam Bernhardi de Plozke ſuperinduxit. *ib.*
- - ex hac genuit Tidericum epiſcopum Merſeburg. *ib.*
Theodoricus, Oſt-Gothorum rex in Italia.
- - vxorem duxit Andefledam. V, 303
- - naturales ex concubina reliquit liberos. *ib.*
Theodoricus, rex Italiae.
- - eius filia cum ſeruo ſuo Traguilani aufugit. II, 139. 140
- - eius filia Amaleswintha Eubarico in matrimonium collocatur. *ib.*
- - a Zenone imp. adoptatur. IV, IV, 435
Theodericus, nothus Clodouaei R. Franc. filius.
- - vna cum ipſius fratribus legitimis ſucceſſit, et factus rex Auſtraſiae. III, 576. 618
Theodobatus, rex Gothor.
- - adoptatur a Iuſtiniano imp. IV, 470
Theodorus Laſcares, Graecor. imp.
- - filio ſuo tutores conſtituit. V, 350

Theodorus, Montisferr. Marchio.
- - cuinam filiam ſuam iurato in matrimonium dederit. I, 101
- - filiae ſuae Yolandae Aymoni, Sabaudiae comiti nuptae qualem dotem conſtituerit. II, 520 534
- - ſub conditione filiae ſuae ſucceſſionem promittit. *ib.* III, 9
Theodoſius M. imp.
- - duos filios relinquit. V, 348
- - filiis ſuis tutores conſtituit *ib.* et VI, 122
- - de liberis vendendis ſingulare quid diſponit. V, 95
- - quotnam illuſtrium claſſes fecerit I, 101
Theodoricus, Gothorum rex.
- - quemnam arbitrum incitauerit ad controuerſias inter Gallorum et Burgundionum reges dirimendas. I, 22
Theodoricus, Francor. rex
- - quatuor e pellicibus relinquit filios quorum vnus regnum adſpirat. I, 70
Theodoricus IV. Miſniae marchio
- - ex quanam cauſſa Hermanni Thuringiae Landgrauii filiam Iuditham duxerit vxorem. I, 337
- - per hoc matrimonium ius ſuccedendi in Thuringiae Landgrauiatum in filium ſuum transtulit. I, 338
Theodoricus, Oldenburgicus comes
- - an cum vxore Heilwiga ducatum Slesuicenſem et Holſatiae comitatum acceperit. I, 347
Theodoricus I. Wettinenſis comes
- - an ex ſtatus ratione matrimonium iniuerit. I, 337
Theodoricus II. Wettinenſ. comes
- - Mathilden Eccardi I. Misniae marchionis filiam ducit vxorem. I. 337
- - an per hanc ius ſucceſſionis in Miſniam ſibi adquiſiuerit. *ib.*
Theodoſius II. imp.
- - tutor ei a patre Arcadio Isdigertes, Perſarum rex conſtituitur. VI, 122
- - eius vxor Eudoxia quidnam ei iurauerit II, 412
- - huic committit imperium et minorum filiorum tutelam ſub conditione quadam. V, 351. II, 414
- - eius vidua cum Diogene ad ſecunda vota tranſit. II, 412
Theophania, vxor Ottonis II.
- - ei conſtituitur dotalitium. III, 221
Theophilus, Orientis imperator.
- - filio ſuo Michaeli tutores conſtituit. V, 350
Thereſia, Alfonſi VI. R. Caſtil. et Legion. filia
- - quidnam dotis loco marito ſuo attulerit. III, 68. ſeqq.
Thereſia, Abdallae Maurorum regis ſponſa.
- - eius fata recenſentur. II, 180. 183. ſeqq.
Thereſia (Margaretha) Hiſpan.
- - per procuratorem ducem di Medina las Torres Leopoldo imperato-

ratori matrimonio iungitur. II, 302
Thereſia (Maria) Hiſpan.
- - renunciat hereditati paternae. II, 301
- - per procuratorem Ludouico XIV. regi Galliae copulatur. II, 299
- - eius nuptiae antedictae per pacem Pyrenaeam definiuntur. *ib.*
Thermutis, filia Pharaonis R. Aegypt.
- - Moſen adoptat. IV, 478
Theudibaldus
- - patrem ablationis agri per legatos apud Iuſtinianum incuſat. I, 23
Thierſtein (Bern. comes de)
- - inter procuratores ad contrahendum matrimonium inter Ludouicum ducem Bauariae et Mathildem, Ludouici, Sabaudiae ducis, Achaiae principis filiam fuit. II, 259
Thingare
- - quid II, 114
de Tholoſa (Raim. comes)
- - polygamus fuit. III, 454
Thomas, Sabaud. dux.
- - eius filia Ludouica, Ferdinando Mariae, Badenſi Marchioni nupta quasnam gemmas et iocalia nacta ſit. III, 40
Thomas, Sabaudiae comes
- - ſub variis conditionibus filiam nondum nubilem Artemanno comiti de Kiburg deſponſat. I, 474
- - quaenam ſingularia huic contractui adiecta fuerint et quaenam poena in recedentem partem ſtatuta fuerit. *ib.*
Thora
- - concubina Haraldi, R. Norweg. fuit. V, 300
- - vxor regis euadit. II, 80
Thuringia
- - eam vendit Albertus Degener Adolpho imp. III, 645
- - in ea oritur bellum. *ib.*
- - in ea exigit archiepiſcopus Mogunt. decimas. IV, 310
Tiberius, Caeſar R.
- - quidnam Seiano, matrimonium Liuiae Germanici viduae adpetenti reſponderit. II, 160
Tiberius Claud. Nero.
- - in familiam Auguſti adoptatur. IV, 421. 439. 481
- - Claudianum ſe vocat. *ib.*
Tiberius Claudius Caeſar.
- - admodum adoleſcens quasnam habuerit ſponſas. I, 412
- - filium ſuum impuberem cum cuiusnam filia deſponſauerit. I, 412
- - an filiam ſuam Silano nondum puberi deſponſauerit. I, 413
Tiberius
- - a Iuſtino II. adoptatur et caeſar appellatur. IV, 490
de Tiesferies (Catharina)
- - concubina Philippi Boni, ducis Burgund. extitit. V, 279
Toletana (Eleonora)
- - eius fata. V, 314. ſeqq.

Toletanum conſilium. vid. ſub tit. *Conſilium.*
Tollius, filius nat. Alfonſi XI. R. Caſtell. et Legion.
- - in concubinatu vixit. V, 229
Torquatus (T. Manlius)
- - filium ſuum D. Silanum republica et domo ſua indignum iudicauit, eumque e conſpectu ſuo abire iuſſit. V, 16
de Touchet (Maria)
- - concubina Caroli IX. G. Regis extitit. V, 255
Traianus
- - adoptatus fuit a Nerua imp. Rom. IV, 414 482
- - num Hadrianum adoptauerit. *ib.* 484 ſeqq.
Transactio
- - num a tutore nomine pupilli peragi poſſit. VI, 145
de Trebra (Io. Balthaſar.)
- - tutor comitiſſae Mansfeld. conſtituitur V, 579
Tremollia (Maria)
- - coniux Bernardi ducis Sax. ſen. III, 448
Tremouille (Lud. dominus de)
- - concubinam Ioannam de la Rue habuit. V, 280
- - *Fridericus*, comes de Laual etc
- - - concubinis Anna Orje et de Mouſſy vſus eſt. *ib.*
Treuhänder
- - quid. V, 627
Treuirenſis archiepiſcopus atque elect.
- - minorum vaſallorum tutor eſt per priuilegium Caeſareum. V, 606
Treuſträger
- - quid. V, 627
Tribunalia imperii ſuprema vid. *iudicium imp. aulicum* et *camerale.*
- - conſuetudinem, qua priuatus a publica tutela perſonarum illuſtrium excluditur, probant. VI, 116
- - a tutore illuſtri fructuum rationes exigere nequeunt. VI, 139
Trottia (Eua)
- - concubina Henrici iun. Guelferbyt. ducis. V, 222
- - eius ficta ſepultura deſcribitur. *ib.*
Trypho
- - tutor Antiocho Syriae regi iuueni conſtituitur. V, 347
- - interficit pupillum ſuum eiusque regnum ad ſe trahit. *ib.*
Turcae
- - cum legatis exteris quid faciant. I, 8
Turre (Bertrandus dominus de) miles
- - filium Guidonem emancipat. V, 187
- - quibus ex cauſſis. *ib.*
Tutela
- - rex minor vt illi ſubſit, iubet recta ratio. V, 320
- - ſub illa exiſtens rex ſumma gaudet poteſtate. *ib.* 321
- - cuinam in regnis et imperiis deferenda. *ib.* 322

Tutela

- - Philippi Aug. R. Gall. definita eſt a proceribus regni. V, 367
- - Ludouici IX. a Blanca eius matre geſta eſt. *ib.*
- - Renati Choppini ſententia de Galliae R. tutela in medium profertur. *ib.* 361
- - de ea quae poſt mortem Henrici II. Reg. Gall. ſint agitata. *ib.* 369
- - de Franciſci II. tutela an matri ſit deferenda diſceptatum eſt diuerſim de. *ib.*
- - Ludouici XIV. R. G. cuinam delata fuerit. *ib.* 379
- - de ea diſponit lex Scotiae publica. *ib.* 384. ſeqq. VI, 177. ſeqq.
- - de ea in Daniae regno diſponunt proceres regni. V, 397
- - Erici VII. R. Sueciae geſta eſt ab eius matre, Margaretha et Valdemaro. *ib.* 398
- - regni Bohemiae. *ib.* 418
- - domus Auſtriacae. *ib.* 426
- - Ioannis Parricid. ab Alberto Auſtr. adminiſtrata. *ib.* 427
- - Alberti V. Auſtr. ducis geſta a Leopoldo IV. cui deinde Erneſtus ſubiunctus eſt. *ib.*
- - Sigismundi Tyrolenſ. a Friderico iun. tractata fuit. *ib.* 428
- - iura ordinum Auſtriacorum circa eam intuitu principum ſuorum quaenam *ib.* 436
- - eſt vel teſtamentaria vel pactitia. V, 9
- - vnde oriatur. *ib.*
- - regni, num legibus ciuilibus obnoxia ſit. *ib.* 340
- - Ferdinandi Mariae elect. Bauar. quoad electoratum adminiſtrata eſt a legitimo agnato, cui mater adiuncta fuit quoad prouinciarum regimen. *ib.* 439
- - ducum Bauar. quae iura circa eam ordinibus prouincialibus competant. *ib.* 441
- - ducum Saxon. *ib.*
- - Henrici Illuſtris geſta eſt a Ludou. Thuring. Landgrau. *ib.* 442
- - Friderici Seueri, Thuring. Landgrau. et Miſnenſ. march. adminiſtrata eſt ab eius matre Eliſabetha et comite Schwarzburg. ac poſtea Plauenſi. *ib.* 444
- - de ea inierunt pacta Fridericus Strenuus Landgr. Thuringiae cum filiis Friderici et Wilhelmo. *ib.* 445
- - de ea Fridericus, Wilh. et Fridericus Landgr. Thuring. et marchiones Miſniae pacti ſunt. *ib.* 446
- - de ea euentualiter diſpoſuit in comitiis Torgau. Io. Georg I. elect. Sax. *ib.* 454
- - de ea diſpoſuit Auguſtus, Adminiſtrator Magdeb. et Chriſtianus I. Martisburg. *ib.* 459
- - a Friderico Wilhelmo Altenb. fratri Ioanni delata, ſed ad terrarum diuiſionem peragendam additus cotutor. *ib.* 463
- - liberorum Ioannis duc. Vinar. adminiſtrata eſt ab electore Sax. *ib.* 469

Tutela
- - num a clerico geri poſſit. VI, 110
- - illuſtrium eſt iuris publici VI, 11
- - priuata matri, regimen vero agnato committitur ab Adolpho Wilhelmo duce Iſenac. V, 472
- - de ea intuitu liberorum ſuorum diſponit Io. Georg. I. *ib.* 473
- - de ea pactis dotal. inter Io. Wilh. Iſenac. et Amaliam Naſſou. conuentio ſtabilitur. *ib.* 474
- - circa eam Bernhardus, dux Sax. Ienenſ. lineae teſtamento diſponit. *ib.*
- - idem fit ab Erneſto Pio, duce Saxo-Gothano. *ib.* 476
- - per teſtamentum agnatis proximis a Fridr. I. Goth. defertur. *ib.* 484
- - ei proſpicitur a Bernardo Meinung. intuitu filii iun. *ib.*
- - teſtamento defertur ab Erneſto Lud. Meinung. proximis agnatis. *ib.* 485
- - circa eius adminiſtrationem concurrunt in Saxonia ſtatus prouinciales. *ib.* 487
- - de ea inter Brandenburgicos poſt mortem Alberti March. poſt ipſius mortem mouetur lis. *ib.*
- - eius exempla occurrunt in sereniſſima gente Brandeburg. lineae Franconicae. *ib.* 490
- - domus Palatinae. *ib.* 493. ſeqq.
- - de ea diſpoſitum eſt a Friderico IV. comite Palat. *ib.* 500
- - domus Brunſuicenſis. *ib.* 513. ſeqq.
- - de ea pacti ſunt Henricus et Wilhelmus, duces Brunſu. *ib.* 514
- - circa eam quaenam iura ordinum prouincialium Brunſuic. *ib.* 518
- - Anhaltinorum. *ib.* ſeqq. 646
- - Badenſium marchionum. *ib.* 521 646
- - Landgrauiorum Haſſiae. *ib.* et 646
- - ducum Holſat. *ib.* 526. 646
- - ducum Lotharing. *ib.* 527
- - ducum Meclenburg. *ib.* et 646
- - ducum Wurteberg. *ib.* 537. 647
- - Naſſouicae gentis. *ib.* 558
- - principum Friſicorum. *ib.* 559
- - Loewenſteinenſis domi. *ib.* 562
- - Oettingenſium comitum. *ib.*
- - Schwarzburgicae familiae. *ib.* 564
- - Waldeccenſ. gentis. *ib.* 565
- - Egenbergenſis domi. *ib.*
- - Hohenzolleranae familiae. *ib.*
- - Bentheimenſium comitum. *ib.* 566
- - Erpacenſium comitum. *ib.*
- - Hanouienſium comitum. *ib.* 569
- - comitum Hohenloic. *ib.* 570
- - Leiningenſ. comitum. *ib.* 571
- - Limburg. comitum. *ib.* 572
- - Lippiacorum - - *ib.* 573
- - Mansfeldenſium - - *ib.* 575
- - Solmenſium - - *ib.* 580
- - Saynenſ. et Witgenſtein. *ib.* 581

Tutela
- - Ruthenorum comitum. V, 581
- - ab educatione et adminiſtratione diſtinguitur ſaepius. *ib.* 593. 629
- - circa eam quid obtineat apud Gallos. *ib.* 594 ſeqq.
- - Anglorum quaenam. *ib.* 595
- - Scotorum. *ib.* 596
- - Normannorum. *ib.*
- - Italorum *ib.*
- - populorum Iſtriae. *ib.*
- - incolarum Vallis Auguſt. *ib.*
- - Suecorum. *ib.* 597
- - Belgarum. *ib.*
- - Sileſiacorum, Morau. Boicor. aliorumque. *ib.*
- - triplex, quae inter priuatos eſt, inter illuſtres quoque locum inuenit. *ib.* 618
- - ſexus, in variis illuſtrium familiis recepta eſt *ib.*
- - ordinum minorennium ſuprema imperatori competit. *ib.* 627
- - ſub ea viuere tenentur furioſi, prodigi, mente capti. *ib.* 625
- - quo nomine inſigniantur ſub ea exiſtentes. *ib.* 627
- - in quo conſiſtat. *ib.* 632
- - vel publica vel priuata eſt. *ib.* 635. VI, 27
- - num diuidi queat. V, 636
- - priuata a patre cuicunque velit, committi poteſt. *ib.*
- - num idem de publica aſſerendum. VI, 27. ſeqq.
- - illa et adminiſtratio num in regula ſit ſeparata. V, 660
- - non tranſit ad heredes. VI, 13
- - vtrum hereditatis habeat rationem. *ib.* 65
- - num cedi queat. *ib.* 13
- - eſt munus virile ſecundum ius Romanum. *ib.* 35
- - num mater ad eam admittenda. *ib.*
- - de illius delatione ortae controuerſiae ſtatuum imperii num in prima ſtatim inſtantia ad imperii tribunalia ſeu potius ad auſtraegas ſint deferendae. *ib.* 50
- - num per pactum eo deferri queat effectu, vt tutor legitimus excludatur ac magiſtratus tutorem pactitium confirmare teneatur. *ib.* 64
- - num iure Germanico per omnia pacto deferri queat. *ib.* 65
- - iure Romano obtrudi poteſt. *ib.*
- - num hoc conſultum ſit. *ib.*
- - inter priuatos plerumque onerí eſt. *ib.*
- - cuiuscunque generis ſit confirmatione indiget. *ib.* 70
- - ſi ex obſeruantia familiae cuiusdam illius confirmatio non neceſſaria, quid faciendum. *ib.* 81
- - eius confirmatio cur neceſſaria. *ib.*
- - eius adminiſtrationi num tutor vel curator ante confirmationem ſe immiſcere poſſit. *ib.* 100

Tutela

Tutela
- - eius confirmationem num illuſtrium tutores expectent. IV, 100
- - quoties eius confirmatio non expectanda ſit. *ib.*
- - ante eius confirmationem tutor pro pupillo in iudicio agere nequit. *ib.*
- - ante illius confirmationem num pupillo tacita hypotheca competat in bonis tutoris. *ib.*
- - delata, vt inter priuatos, ſic quoque inter illuſtres variis declinari poteſt excuſationibus. *ib.* 102
- - illuſtrium, raro quidem per excuſationis declinari ſolet ab illuſtribus, aſt interdum tamen hoc fit. *ib.*
- - ad eam gerendam quinam inhabiles ſint. *ib.* 106
- - num a Clerico vt et adminiſtratio regiminis pupillaris geri poſſit. *ib.* 110
- - ab ea ſuſcipienda peregrini arcentur. *ib.* 118
- - ab ea iure ciuili epiſcopi et monachi excluduntur. *ib.* 113
- - ad eam ſuſcipiendam num perſonae diuerſae religionis inhabiles ſint. *ib.* 119. ſeqq.
- - imperatorum Germ. quando ceſſet. *ib.* 153
- - priuignorum num a vitrico geri queat. 121
- - illi, qui cum patre pupilli in inimicitia vixit num deferri queat. *ib.*
- - eam creditor ſeu debitor pupilli num adminiſtrare poſſit. *ib.* 122
- - num ei deferri queat, inter quem et pupillum controuerſia quaedam verſatur. *ib.* 123. ſeqq.
- - Ioannis Caſimiri et Ioannis Erneſti, filiorum Ioannis Friderici II. Saxoniae ducis, cur agnato non delata ſit. *ib.* 124
- - - quibusnam demandata fuerit. *ib.* ſeqq.
- - ea finita, de adminiſtratione bene geſta tutori apocha dari ſolet. *ib.* 140
- - - finita tutela Chriſtiani II. electoris Saxoniae, electoratus adminiſtrator Fridericus Guilielmus dux Saxo - Altenburg. apocham ab electore Chriſtiano II, obtinuit. *ib.*
- - extincta tutela Ioannis Caſimiri et Ioannis Erneſti ducum Saxoniae ab iis Chriſtianus I. elector Saxoniae apocham exegit. *ib.*

Tutela et curatela
- - eius reſignatio. VI, 141. 142
- - ſi inter plures eius adminiſtratio diuiſa, quidnam obtineat. *ib.* 148
- - quando finiatur. *ib.* 151
- - quando in Siciliae regno finiatur. *ib.* 152
- - quando circa imperatores Germanicos ceſſet. *ib.*
- - Caroli V. quando finita fuerit. *ib.* 153
- - quidnam hac de re in capitulatione

latione Ioſephina diſpoſitum fuerit. VI, 1. 4
- - quando in Portugalliae regno ceſſet. *ib.*
- - - nec non in Hiſpaniae regno. *ib.* 155
- - vt et apud Galliae principes. *ib.* 155-161
- - Caroli VI. regis Galliae quando ceſſerit. *ib.* 165
- - Caroli IX. atque Ludouici XIII. quo anno finita ſit. *ib.*
- - Ludouici XIII. regis Gall. anno decimo tertio finita. *ib.* 170
- - ſimili modo Ludouici XIV. anno decimo quarto extincta eſt. *ib.* 172
- - quando in Anglia ceſſet. *ib.* 173
- - quidnam de illa in Suecia obtineat. *ib.* 174
- - de tutela Caroli XI. regis Suecorum decimo ſeptimo anno ſublata eſt. *ib.* 175. ſeqq.
- - de tutela Caroli XII. regis Sueciae quidnam conſtitutum fuerit. *ib.*
- - tutelae cur non ſubfuerit. *ib.*
- - quonam anno ex Scotiae decretis ceſſet. *ib.* 177. ſeqq.
- - quando apud Danos extinguatur. *ib.* 178
- - apud Polonos quo anno finiatur. *ib.* 178. ſeqq.
- - in Bohemiae regno quando perimatur. *ib.* 179. ſeqq.
- - in Germaniae electoratibus quo anno ceſſet. *ib.* 180. 182. ſeqq.
- - quando principes imperii ea liberentur. *ib.* c. 5. § XXV.
- - principis per ius ciuile, Saxonicum et priuilegia definitur. *ib.* c. 5. §. XXVI.
- - apud Germanos olim illa arbitrarie extincta eſt. *ib.* §. XXVII.
- - Fridericus Iunior, Auſtriae dux Sigismundi agnati tutelam ſuſcipiens quidnam cauerit. *ib.* §. XXVIII.
- - Alberti II. Vngariae Bohemiaeque regis filius Vladislaus quanam conditione tutelae Friderici III. commiſſus fuerit. *ib.* §. XXIX.
- - apud Bauaros anno decimo octauo ceſſat. *ib.* §. XXX.
- - Thuringiae Landgrauiorum et comitum anno vigeſimo primo extinguitur. *ib.* §. XXXI.
- - in ſereniſſima gente Brunſuicenſi ex maiorum inſtitutis quonam anno finiatur. *ib.* §. XXXII-XXIV.
- - in domo Palatina iuxta conſtitutionem Rupertinam quando comites Palatini ea liberentur. *ib.* §. XXXV.
- - apud Haſſiae Landgrauios lineae Darmſtadtinae XVIII. anno finitur. *ib.* §. XXXVI.
- - quonam anno in ſereniſſima domo Haſſo - Caſſellana perimatur. *ib.*
- - in ſer. domo Holſatica ea liberantur minores duces anno decimo aetatis octauo. *ib.* §. XXXVII.

Tutela

Tutela et curatela
- - in ſeren. domo Meclenburgica anno vigeſimo quinto ceſſat. VI, c. 5. §. XXXVIII.
- - in domo Anhaltina ab ea liberantur principes decimo aetatis octaua. *ib.* §. XXXIX.
- - quando inter comites extinguatur. *ib.* §. XL.
- - num a principibus imperii per pacta gentilitia et teſtamenta eius finis determinari queat. *ib.* §. XLI.

Tutela allodialis
- - quibus iuribus in ea vtantur Germani. V, 586
- - ſemper fuit legitima. *ib.* 587
- - fuit vſufructuaria. *ib.* 593. VI, 136
- - a quo in imperio R. Germ. conſtituatur. VI, 99

Tutela datiua
- - vſufructuaria non fuit. V, 597
- - vbinam conſtituenda. *ib.* 625. VI, 56
- - quando locum habeat. VI, 56
- - varia eius exempla inter illuſtres imperii vſitata exhibentur. *ib.* 57
- - confirmatione indiget. *ib.* 70

Tutela electoralis vide *electoralis.*
- - num a clerico, ſiue ſacris ordinibus adſcripto adminiſtrari poſſit. VI, 110

Tutela feudalis
- - quibus iuribus in ea vtantur Germani. V, 586. ſeqq.
- - eius vſus cepit tempore, quo feuda hereditaria ſunt facta. *ib.* 597
- - illam ſibi vindicat dominus directus. *ib.* 598. VI, 37
- - origo eius et quid ſit, deſcribitur. V, 607
- - vſufructuaria fuit. *ib.* 609
- - prae ceteris proximo agnato delata. *ib.*
- - in hac rationes non redditae. *ib.*
- - tutelam maternam repellit. *ib.* 611. 614. VI, 31
- - non ſolum agnati, ſed et interdum ſimultanee inueſtiti, confratres et cognati ad eam admittuntur. V, 612. VI, 33
- - eius faciem quid immutarit. V, 612
- - in ea hodie rationes quatenus reddendae ſint. V, 613
- - ſecundum iura antiqua et mores apud illuſtres adhuc hodie valet. *ib.* 614
- - quatenus vſufructuaria ſit, et quando finiatur. *ib.* 615
- - vtrum mater illam adminiſtrare poſſit. VI, 27. ſeqq.
- - num teſtamentaria illi praeferenda ſit. *ib.* 31
- - feminae in illa excluduntur. *ib.* 33
- - eius conſtitutio ſub nomine *der Angefälle* antiquiſſimi eſt vſus. *ib.* 71. 72

Tutela legitima
- - eius varia exempla apud Lacedaemones et Macedones occurrunt. V, 345

Tutela legitima
- - locum habet in Auguſtisſima domo Auſtriaca. V, 639
- - obtinuit in domo Bauarica. *ib.* 437. 640
- - de ea mortuo Ludouico ſen. intuitu filii Meinhardi lis orta eſt ſed illa praeualuit. *ib.* 438
- - illa, etſi per teſtamentum de tutela diſpoſitum in domo Bau. tamen ſemper obtinuit. *ib.* 440 640
- - in sereniſſima domo Sax. in vſu ſemper fuit. *ib.* 448. ſeqq. 640
- - a Chriſtiano I. Elect. Sax. Friderico Wilh. Altenburg delata, eique Io. Georg. Elector. Brandeburg. adiunctus. *ib.* 450
- - eam ſibi elector Sax. in linea Albertina tanquam familiae caput vindicare voluit. *ib.* 455
- - ſola in linea Albertina locum habuit. *ib.* 459. 640. ſeqq.
- - in linea Erneſt. obtinuit. *ib.* ſqq.
- - in potentiſſima ſereniſſimaque Brandeburg. familia obtinuit. *ib.* 457. 643. ſeqq
- - in domo Palatina per pacta familiae et bullas imp. *ib.* 495 643
- - Philippi Ingenui adminiſtrata eſt a Friderico Vict. *ib.* 496
- - liberorum Ruperti Palat. geſta eſt a Friderico iun. 497 643. ſeqq.
- - in vſu eſt in ſereniſſima familia Brunſuic. *ib.* 513. 644
- - antiquiori tempore in Haſſia obtinuit. *ib.* 521
- - obtinet in domo Mecclenburg. V, 527
- - in domo Wurtenberg. ſola in vſu eſſe videtur. *ib.* 537
- - de ea inter domum Weiſenfelſenſem et electorem Sax. pactum conſtitutum. *ib.* 556
- - apud Germanos in vſu fuit. *ib.* 587. ſeqq. ſeqq. VI, 15. ſeqq.
- - ei Germani teſtamentariam pactitiamque alias poſtpoſuerunt. V, 591
- - vſufructuaria fuit in Germania. *ib.* 597. VI, 136
- - quomodo immutata ſit. V, 612. ſeqq.
- - in feudis Megapolitanis adhuc obtinet. *ib.* 613
- - contra eam regulae formantur. *ib.* 650. ſeqq.
- - quae reiiciuntur. *ib.* 651
- - ſimultanee inueſtitis, et iis, qui ius ſuccedendi ex pacto habent, recte defertur. *ib.* 652. VI, 18
- - de illa proximus agnatus cur excludi nequeat. *ib.* 653. VI, 18
- - in agnatorum fauorem per German. iura introducta eſt. V, 653
- - illi iure naturae et Romano teſtamentaria praefertur. VI, 5
- - inter proceres S. R. I. regulariter ſolum obtinet, et, non vero teſtamentaria in dubio praeſumitur. VI, 7
- - differentiae eius iuris Rom. et illuſtrium quaenam. *ib.* 15
- - quibus deferenda ſit. *ib.*

Tutela legitima
- - iure Romano cognati atque agnati ad eam admittuntur. VI, 16
- - num cognati inter illuſtres ad eam admittendi. *ib.*
- - ad eam admittuntur omnes, quibus ius ſuccedendi competit. et ſi plures, omnes coniunctim admittuntur. *ib.* 18
- - ſi illa deficiat, quaenam in illius locum competat. *ib.* 56
- - confirmatione indiget. *ib.* 70
- - eam legitimi tutores ſuo quaſi iure et vi condominii in feudis et allodiis auitis competentis ſibi vindicant. *ib.* 71
- - ab ea num clerici arceantur. *ib.* 110. ſeqq.

Tutela materna vid. *tutrix.*
- - exempla illius in hiſtoria imperatorum Graec. occurrunt. V, 351 ſeqq.
- - eam geſſit Eleonora Alfonſi V. R. mater in Luſitaniae regno ex teſtamento ſibi delatam, ſed non diu. *ib.*
- - ſub ea fuerunt Odenati principis orient. filii. *ib.* 348
- - eius exempla in Luſitaniae regno obuiam ſunt. *ib.* 352. ſeqq.
- - apud Gothos cognita fuit. *ib.* 354
- - Hiſpanis non ignota. *ib.*
- - in Nauarrae regno vt et in Gallia occurrit. *ib.* 361. ſeqq. 364
- - eam in regno Galliae habuere Brunechildis et Fredegunda in filios et regnum. *ib.* 364
- - num in Scotia ei locus ſit. *ib.* 380. ſeqq.
- - de ea motus in Scotia oriuntur mortuo Iacobo II. *ib.* 385
- - de Guil. III. Arauſ. tutela materna multa ſunt acta. *ib.* 404
- - eius exempla apud Longobardos proſtant. *ib.* 405
- - a Claudia, Leopoldi archiducis Auſtr. vxore adminiſtrata eſt. *ib.* 436. VI, 40
- - eius exempla in domo Bauar. occurrentia dubia adhuc ſunt. V, 436. VI, 40
- - Alberti iun. duc. Sax. dubia eſt. V, 441. ſeqq.
- - num in sereniſſima domo Sax. locum habeat. VI, 40
- - eius exemplum in domo Palatina occurrit. V, 511. VI, 40
- - eius exempla in domo Brunſu. V, 514. ſeqq. VI, 40
- - - in domo Brandenburgica. VI, 40
- - - in domo Haſſiaca. V, 524. ſeqq. VI, 77. ſeqq. 128. ſeqq n. (g)
- - eius vſum in familiis principum negat Matth. Wacker. V, 470
- - in feudis excluditur. *ib.* 611
- - num apud Longobardos in feudis obtinuerit. *ib.*
- - quando eam Germani admiſerint. *ib.* 613. ſeqq. VI, 43
- - num ex iure ciuili eius origo deducenda. VI, 21

Tutela materna vid. *tutrix.*
- - antiquiſſimae eſt originis, etiam in Germania. VI, 20
- - ad tutelam legitimam ſpectat. *ib.*
- - quatenus inter illuſtres locum inueniat. *ib.* 22. 41. 44
- - in libera Romanor. republica inaudita fuit. *ib.* 21
- - in ſupremi iuris imperiis non infrequens eſt. *ib.* 23
- - inter Germaniae proceres in priuata tutela admittitur. *ib.* 26. 43. 44
- - minime in publica. *ib.* 27. 44.
- - varia eius exempla proferuntur. *ib.* 40. 41. ſeqq.
- - num in ducatibus feudalibus admittenda. *ib.* 27. 45
- - num agnaticae praeferenda. *ib.* 41.
- - quinam eius finis iure Romano fuerit. VI, 37
- - eius fundamentum num in communione bonorum quaerendum. *ib.* 38
- - in ea qui ſe fundat, num probatam habeat intentionem. *ib.* 42
- - in eius obſeruantia qui ſe fundat, num eam probare debeat. *ib.*
- - in quonam conſiſtat. *ib.* 42. ſeqq.
- - in quibus caſibus ei locus ſit. *ib.* 43
- - in ea aſſerenda et vindicanda quid probandum. *ib.*
- - ad eam ſi mater ex obſeruantia cuiusdam familiae admittitur, num denuo ab illa per pacta et teſtamenta poſſit arceri. *ib.* et 44
- - non ex lege, ſed inſtar exceptionis per pacta et familiarum obſeruantiam inter Germaniae proceres eſt introducta. *ib.* 44
- - ex obſeruantia familiarum obtinens ſubſidiaria eſt. *ib.*
- - in ea ſi mater admittatur, num illi quoad regiminis adminiſtrationem alius ſoleat adiungi. *ib.*
- - ad eam quaenam requirantur. *ib.* 47
- - ad eam num mater minorennis adſpirare poſſit. *ib.*
- - quomodo ab imperatore confirmetur. *ib.* 49. 51
- - illius exemplum obuenit in domo Schwarzburgica. *ib.* 85
- - eius ordinatio num ad res gratiae referenda. *ib.*
- - eius confirmatio num ad iudicium aulicum imperii excluſa camera imperii ſolummodo ſpectet. *ib.*

Tutela pactitia
- - olim ea tutela legitima praelata eſt. V, 591. ſeqq.
- - quid de ea ſit ſentiendum. *ib.* 657. VI, 63
- - num ſemper per pacta conſtitui poſſit. VI, 63
- - num Romanis cognita. *ib.* 64
- - num iure Germanico per omnia pacta deferri queat. *ib.* 65
- - cur a Germanis introducta. *ib.*

Tutela pactitia
- - ab vtili ſe commendat. VI, 65
- - illa iure Germanico non obtruditur. *ib.*
- - excuſationi in ea locus non eſt. *ib.*
- - inter illuſtres obtinet. *ib.* 66
- - per exempla illuſtratur. *ib.*
- - confirmatione indiget. *ib.* 70

Tutela priuata
- - matri non ſolum patris teſtamento poteſt deferri, ſed illi quoque ab inteſtato tanquam legitimae competit tutrici. VI, 26. 42. 44
- - in quonam conſiſtat. *ib.* 42
- - ab ea mater nec per pacta nec per teſtamenta poteſt excludi. *ib.* 44

Tutela publica
- - definitur. V, 635.
- - a quonam dependeat. *ib.* 636
- - proximo agnato competit. *ib.* 638. ſeqq.
- - circa eam inſtituta illuſtrium familiarum in eo conſpirant, vt ante ſaec. XV. agnati ab illa haud fuerint excluſi. *ib.* 648
- - de illa pater ſaepe ob pactum vel expreſſum vel tacitum in illuſtrium familiis recte diſponit. *ib.* 653. VI, 44
- - circa eam quatenus teſtamentariae locus ſit diſpoſitioni. V, 655. VI, 44.
- - circa eam quatenus pacta valeant. V, 658. ſeqq. VI, 67
- - num in regula a priuata diuiſa praeſumatur. V, 660
- - ad eam num cognati admittendi. VI, 16
- - num ei, qui publicam tutelam adminiſtrat, educatio pupilli etiam relinquenda ſit. *ib.* 127
- - diſtinguenda eſt a priuata. *ib.* 26. 44.
- - ad eam mater, quae ad priuatam admittitur tutelam non ſtatim poteſt adſpirare. *ib.* 27. 43
- - quando mater ad eam admittatur. *ib.* 39. ſeqq. 44
- - in quonam conſiſtat. *ib.* 45. ſeqq.
- - non ſolum vſufructuaria ſed et ex prouinciarum regimine magnum adfert emolumentum, honorem, dignitatem. *ib.* 68.
- - eius, qui ad eam per pactum vocatur, vere ſemper intereſt, ne ſe praeterito alius vocetur, et hinc illi ius ex pacto ad illam competens adimatur. *ib.*
- - ad eam quando tutor admittendus. *ib.* 106.
- - ad eam num clericus admittendus. *ib.* 110. ſeqq.
- - eam vt conſequerentur clerici, ſaepius depoſuerunt ſtatum eccleſiaſticum. *ib.* 114
- - num priuatae conditionis homini deferri queat. *ib.* 115

Tutela teſtamentaria
- - eius vſus in Gallia exemplo Philippi I. R. G. docetur. V, 365

Tutela materna vid. *tutrix*.
- - antiquiſſimae eſt originis, etiam in Germania. VI, 20
- - ad tutelam legitimam ſpectat. *ib.*
- - quatenus inter illuſtres locum inueniat. *ib.* 22. 41. 44
- - in libera Romanor. republica inaudita fuit. *ib.* 21
- - in ſupremi iuris imperiis non infrequens eſt. *ib.* 23
- - inter Germaniae proceres in priuata tutela admittitur. *ib.* 26. 43. 44
- - minime in publica. *ib.* 27. 44.
- - varia eius exempla proferuntur. *ib.* 40. 41. ſeqq.
- - num in ducatibus feudalibus admittenda. *ib.* 27. 45
- - num agnaticae praeferenda. *ib.* 41
- - quinam eius finis iure Romano fuerit. VI, 37
- - eius fundamentum num in communione bonorum quaerendum. *ib.* 38
- - in ea qui ſe fundat, num probatam habeat intentionem. *ib.* 42
- - in eius obſeruantia qui ſe fundat, num eam probare debeat. *ib.*
- - in quonam conſiſtat. *ib.* 42. ſeqq.
- - in quibus caſibus ei locus ſit. *ib.* 43
- - in ea aſſerenda et vindicanda quid probandum. *ib.*
- - ad eam ſi mater ex obſeruantia cuiusdam familiae admittitur, num denuo ab illa per pacta et teſtamenta poſſit arceri. *ib.* et 44
- - non ex lege, ſed inſtar exceptionis per pacta et familiarum obſeruantiam inter Germaniae proceres eſt introducta. *ib.* 44
- - ex obſeruantia familiarum obtinens ſubſidiaria eſt. *ib.*
- - in ea ſi mater admittatur, num illi quoad regiminis adminiſtrationem alius ſoleat adiungi. *ib.*
- - ad eam quaenam requirantur. *ib.* 47
- - ad eam num mater minorennis adſpirare poſſit. *ib.*
- - quomodo ab imperatore confirmetur. *ib.* 49. 51
- - illius exemplum obuenit in domo Schwarzburgica. *ib.* 85
- - eius ordinatio num ad res gratiae referenda. *ib.*
- - eius confirmatio num ad iudicium aulicum imperii excluſa camera imperii ſolummodo ſpectet. *ib.*

Tutela pactitia
- - olim ea tutela legitima praelata eſt. V, 591. ſeqq.
- - quid de ea ſit ſentiendum. *ib.* 657. VI, 63
- - num ſemper per pacta conſtitui poſſit. VI, 63
- - num Romanis cognita. *ib.* 64
- - num iure Germanico per omnia pacta deferri queat. *ib.* 65
- - cur a Germanis introducta. *ib.*

Tutela pactitia
- - ab vtili ſe commendat. VI, 65
- - illa iure Germanico non obtruditur. *ib.*
- - excuſationi in ea locus non eſt. *ib.*
- - inter illuſtres obtinet. *ib.* 66
- - per exempla illuſtratur. *ib.*
- - confirmatione indiget. *ib.* 70
Tutela priuata
- - matri non ſolum patris teſtamento poteſt deferri, ſed illi quoque ab inteſtato tanquam legitimae competit tutrici. VI, 26. 42. 44
- - in quonam conſiſtat. *ib.* 42
- - ab ea mater nec per pacta nec per teſtamenta poteſt excludi. *ib.* 44
Tutela publica
- - definitur. V, 635
- - a quonam dependeat. *ib.* 636
- - proximo agnato competit. *ib.* 638. ſeqq.
- - circa eam inſtituta illuſtrium familiarum in eo conſpirant, vt ante ſaec. XV. agnati ab illa haud fuerint excluſi. *ib.* 648
- - de illa pater ſaepe ob pactum vel expreſſum vel tacitum in illuſtrium familiis recte diſponit. *ib.* 653. VI, 44
- - circa eam quatenus teſtamentariae locus ſit diſpoſitioni. V, 655. VI, 44
- - circa eam quatenus pacta valeant. V, 658. ſeqq. VI, 67
- - num in regula a priuata diuiſa praeſumatur. V, 660
- - ad eam num cognati admittendi. VI, 16
- - num ei, qui publicam tutelam adminiſtrat, educatio pupilli etiam relinquenda ſit. *ib.* 127
- - diſtinguenda eſt a priuata. *ib.* 26. 44
- - ad eam mater, quae ad priuatam admittitur tutelam non ſtatim poteſt adſpirare. *ib.* 27. 43
- - quando mater ad eam admittatur. *ib.* 39. ſeqq. 44
- - in quonam conſiſtat. *ib.* 45. ſeqq.
- - non ſolum vſufructuaria ſed et ex prouinciarum regimine magnum adfert emolumentum, honorem, dignitatem. *ib.* 68
- - eius, qui ad eam per pactum vocatur, vere ſemper intereſt, ne ſe praeterito alius vocetur, et hinc illi ius ex pacto ad illam competens adimatur. *ib.*
- - ad eam quando tutor admittendus. *ib.* 106
- - ad eam num clericus admittendus. *ib.* 110. ſeqq.
- - eam vt conſequerentur clerici, ſaepius depoſuerunt ſtatum eccleſiaſticum. *ib.* 114
- - num priuatae conditionis homini deferri queat. *ib.* 115
Tutela teſtamentaria
- - eius vſus in Gallia exemplo Philippi I. R. G. docetur. V, 365

Tutela teſtamentaria
- - in Gallia prae materna et legitima praeualuit. V 365
- - in Auſtria aut effectu caruit aut agnato proximo fuit delata, prout docet diſpoſitio Friderici III. imp. Maximiliano filio tutorem nominantis. *ib.* 430
- - a Ferdinando I. imp. conſtituitur. *ib.* 432
- - a Carolo Styriae D. per teſtamentum agnato delata iunctis cotutoribus. *ib.* 434
- - a Ferdinando proximis agnatis delata. *ib.*
- - ea, etſi in domo Bauar. non penitus ignota ſit, tamen prae legitima non obtinuit. *ib.* 440
- - ex pacto in linea Saxo-Erneſtina locum habet. *ib.* 471
- - in domo Haſſiaca. *ib.* 524. ſeqq.
- - in domo Meclenburg. *ib.* 527. ſeqq.
- - apud Germanos olim in vſu non fuit. *ib.* 591
- - quando Germanis innotuerit. *ib.*
- - vſufructuaria non fuit *ib.* 597
- - in feudis excludenda. *ib.* 611
- - num apud Longobardos obtinuerit. *ib.*
- - quomodo in feudis introducta. *ib.* 612
- - antiquiſſima eſt, et omnibus fere populis innotuit. VI, 4
- - apud Graecos non fuit incognita. *ib.*
- - apud Romanos obtinuit. *ib.*
- - eam ex iuris naturalis principiis pater aeque ac mater recte conſtituit, non agnati. VI, 4
- - ea in teſtamento patris conſtituta a matre conſtitui nequit. *ib.* 5
- - ea iure naturae et Romano legitimae praefertur. *ib.*
- - quatenus inter ſupremi iuris imperantes locum habeat. *ib.* 6. 15
- - inter Germaniae proceres obtinet quidem, aſt per modum exceptionis a regula. *ib.* 7
- - circa eam non omnes iuris Rom. diſpoſitiones inter illuſtres locum habent. *ib.*
- - de illa ſolus pater iure Rom. diſponit. *ib.* 8
- - quatenus matri iure Rom. et Germanico competat, ſ. permittatur. *ib.* 9
- - num cedi queat a tutore teſtamentario. *ib.* 12. ſeqq.
- - quando inter illuſtres locum habeat. *ib.* 15
- - ſi illa deficiat, quaenam in illius locum ſuccedat tutela. *ib.* 56
- - in ea ſaepius fruſtrantur teſtatores ſpe ſua. *ib.* 65
- - confirmatione indiget. *ib.* 70

Tutela vſufructuaria
- - quaenam iura circa eam obtineant. VI, 136. V, 597
- - num in Portugallia obtineat. V, 594
- - quamdiu competat. VI, 137
- - quibusnam competat. *ib.*

Tutelare regimen
- - quando matri deferri queat. V, 660
Tutelares cauſſae
- - perſonarum illuſtrium redeunt plerumque ad obſeruantiam familiarum illuſtrium. V, 418. 637. ſeqq.
- - quaenam iura praeterea in iis obſeruanda ſint. *ib.* 652
- - ad quemnam iudicem ſpectent. VI, 60. ſeqq.
Tutor
- - eius officium eſt, pupillorum ſaluti bene conſulere. VI, 121
- - num illi iniungi queat, ſi diuerſorum ſacrorum eſt, vt promittat, ſe in ſtatu religionis nihil quicquam immutare nec pupillum ad deſertionem religionis, quam hactenus profeſſus, perſuadere velle. *ib.*
- - priuignorum num vitricus eſſe queat. *ib.*
- - num inimicus eſſe poſſit. *ib.*
- - Theodoſii ab Arcadio imperatore Rom. conſtitutus. *ib.* 122
- - liberorum Ioannis V. Britanniae in Gallia ducis, Oliuerius Cliſſonius fuit. *ib.*
- - creditor ſeu debitor pupilli num eſſe poſſit. *ib.*
- - vtrum ille, inter quem et pupillum controuerſia verſatur, tutor eſſe queat. *ib.* 123
- - liberorum Friderici Guilielmi ducis Saxo-Altenburg. *ib.* 125
- - iure Romano pro diuerſitate aetatis minorennis tutoris poteſtas variauit. quod apud nos maxime inter illuſtres ceſſat. *ib.* 126
- - eius poteſtas circa pupilli educationem. *ib.* 127
- - cuinam et quo tempore ei rationes reddendae ſint. *ib.* 139. ſeqq.
- - regi num priuatus dari poſſit. V, 330
- - in Macedoniae regno Demetrii filio Antigonus a proceribus datur. *ib.* 345
- - populum Romanum Ptolomaeus Aegypt. R. tutorem conſtituit filio ſuo. *ib.* 346
- - Trypho a populo conſtitutus Antiocho Syriae regi. *ib.* 347
- - conſtituitur a Theodoro Laſcare Graec. imperatore Ioanne filio. *ib.* 350
- - et adminiſtrator imp. ab Andronico iun. poſthumo teſtamento datur. *ib.* 351
- - a Philippo II. filio Philippo III. Albertus cardinalis conſtituitur. *ib.* 360
- - Clotarii II. fuit Guntramnus rex Burgund. *ib.* 364
- - Caroli Simplicis fuit Eudo. *ib.* 365
- - Ludouici XV. fuit Aurelian. dux. *ib.* 382
- - Robertus Flandriae comes a Balduino fratre teſtamento nominatur. *ib.* 411

Tutor
- - liberorum Rudolphi ducis Bauar. et comitis Palatini quisnam fuerit. V, 493
- - Vogeni regis Bohemiae. *ib.* 418
- - Suatobogii ſ. Zuentebaldi. *ib.*
- - filiorum Vratislai, regis Bohemiae et regni adminiſtrator teſtamento Conradus Marchio Morauiae conſtitutus eſt. *ib.* 419
- - ei, quem ſtatus imperii ab imperatore habet conſtitutum, num poſſit iungi a ſtatu imp. curator ratione terrarum mediatarum. *ib.* 579
- - illuſtris educationem pupilli curat. V, 632. VI, 127
- - illuſtris ad quid teneatur. V, 632 VI, 121
- - eo per teſtamentum patris conſtituto alius a matre conſtitui nequit. VI, 5
- - datur primario perſonae. *ib.*
- - illuſtris tamdiu ac pupillus ſeu minor nondum ad annos peruenit maiorennitatis, gaudet regimine prouinciarum. *ib.* 11. 128
- - num diſtinguendum ſit, inter illius dationem et conſtituti tutoris confirmationem. VI, 61
- - illuſtris, quae ab eo circa adminiſtrationem terrarum geruntur, ſua ſubſiſtunt virtute, licet confirmatio ab imperatore nunquam ſit impetrata. *ib.* 81. 128
- - num in comitiis ſe legitimare debeat tutor. *ib.* 81. 82
- - illuſtris, quando ad regimen prouinciarum admittendus. VI, 106
- - Ottonis III. imp. quisnam fuerit *ib.* 153

Tutor feudalis
- - definitur. V, 607
- - inueſtiebatur olim de feudo, illudque inſtar vaſalli tenebat. *ib.* 608
- - ſeruitia vaſallitica praeſtare debebat *ib.* 609
- - num teſtamentarius illi praeferendus ſit. VI, 31
- - cur conſtituatur. *ib.* 62
- - a quonam magiſtratu conſtituatur. *ib.* 62. 99
- - feudorum ad pupillum ſpectantium regalium petit inueſtituram, eamque accipit proprio nomine, imo inueſtiturarum literae in eius perſonam concipiuntur. *ib.* 130

Tutor illuſtris
- - eius poteſtas regia fere eſt. V, 321. 324
- - omnia iura regalia proprio nomine exercet. VI, 116. 128. 130
- - aſt maieſtatem non habet, niſi aliud regni legibus cautum. V, 324
- - num inuentarium conficere debeat. *ib.* 341
- - nothus num regis tutor eſſe queat. V, 327
- - ſine illius auctoritate num rex pacem concludere, inſtrumentum ſubſcribere poſſit. *ib.* 332. ſeqq. VI, 146. ſeqq.
- - absque illo geſta minoris ſunt nulla. V, 328

Tutor illuſtris
- - quae ab eo geſta, a pupillo impugnari nequeunt. V, 339. VI, 146. ſeqq.
- - ex quonam iure ſit iudicandus. V, 340. VI, 11
- - obligatur ad inuentarium conficiendum. VI, 132
- - minime vero omiſſa inuentarii confectione iuramentum in litem locum habet. *ib.* 134
- - num iuramentum in litem aduerſus eum pupillus iurare poſſit. *ib.*
- - quatenus ad reddendas rationes obligetur. *ib.* 135. ſeqq. 137
- - in comitiis imperii aeque ac circularibus nomine pupilli votum gerit, et ſi forſan pupillo directorium in comitiis circularibus competit, ab hoc tutor quoque excludi nequit. *ib.* 130
- - habet ius magiſtratus conſtituendi, leges ferendi, diſpenſandi, homagium exigendi et omnia ordinandi, quae prouinciarum pupillo ſubiectarum vtilitatem et tranquilitatem conſeruant vel promoueant. *ib.*
- - haec omnia non ſub pupilli ſed proprio nomine peragit, addita tamen quadam declaratione. *ib.*
- - ab ea negotia maioris momenti, quae ferunt moram, expediri nequeunt, ſed ad maiorem pupilli aetatem differri debent. *ib.*
- - ad quaenam pupilli negotia expedienda conſtitutus ſit. *ib.*
- - ei ius reformandi non competit. *ib.*
- - attamen ei non omnis circa religionem poteſtas eſt adempta. *ib.*
- - ad eas adminiſtrationis leges, quas priuatus tutor obſeruare tenetur, non adſtrictus eſt. *ib.* 134
- - cuinam et quo tempore rationes ab eo ſint reddendae. *ib.* 139
- - num per pactum ad rationes reddendas obſtringi queat. *ib.* 137
- - ſi ad rationes conficiendas adſtringitur, ipſa aequitas iubet, vt illi pro labore certa pecuniae quantitas loco honorarii aſſignetur. *ib.* 138
- - quisnam honorarium in hoc caſu determinet. *ib.*
- - quantum honorarium tutori Maximil. I. a Friderico III. imp. conſtitutum fuerit. *ib.*
- - quidnam Erneſtus Pius, dux Saxoniae tutori in teſtamento aſſignauerit. *ib.*
- - num eum obliget ordinatio politica in exhibendis rationibus. *ib.* 139. 144
- - illi finita tutela de adminiſtratione bene geſta apocha dari ſolet. *ib.* 140
- - quidnam de rationibus reddendis et apocha danda inter Guilielmum medium et iuniorem Haſſiae Landgr. conuentum ſit. *ib.* 143

Tutor illuſtris
- - illi num rationum redditio a patre in teſtamento remitti poſſit. *ib.* 138
- - quaenam eius iura ſint in alienationibus bonorum pupillarium. *ib.* 145
- - num de pupilli bonis donare poſſit. *ib.*
- - eius factum eſt factum pupilli. *ib.* 146
- - num foederum ab eo cum aliis initorum valor ſit. *ib.*
- - quatenus ipſe tutelam deponere et minorenni regimen committere queat. VI, c. 6. §. 6.

Tutor legitimus illuſtrium
- - in eo aequalis generatio requiritur. II, 46
- - quando ei tutela competat. V, 323
- - in Poloniae regno reges ſororum ſuarum ſunt tutores legitimi. *ib.* 402
- - in domo Bauar. ignotus non eſt. *ib.* 437
- - ab Ottone infer. Bauar. ducis Ludouicus Bau. nominatus. *ib.*
- - Maximiliani Eman. elect. Bau. fuit eius patruus Philippus. *ib.* 440
- - fratrum ſuorum fuit Ludouicus VI. Thuring. Landgrau. *ib.* 442
- - nominatur a Friderico Auguſto filio ſuo. *ib.* 454
- - Io. Erneſti ducis Sax. Ioannis Fridericus fuit. *ib.* 459.
- - conſtituitur a Ludouico Caeco Palatino. *ib.* 508
- - principis Solisbacenſis Carolus Philippus elector Palat. fuit. *ib.*
- - ei num extraneus ſeu mater iungi queat. *ib.* 654. ſeqq.
- - quatenus a patre mediante teſtamento ad certas conditiones allegari queat. *ib.* 655
- - ad conficiendas de fructibus perceptis rationes non obligatur. VI, 134. 135
- - Chriſtiani II. elect. Sax. Fridericus Guil. dux Saxo-Altenburg. quidnam egerit. *ib.* 131

Tutor priuatus
- - quaenam iura ei in alienationibus bonorum pupillarium competant. VI, 145

Tutores
- - in Macedonia mortuo Alexandro M. in euentum, quo poſthumus naſceretur, a proceribus nominantur. V, 344
- - Aegypto Antiochi Epiphanis filio adſignati a populo. *ib.* 345
- - eorum XV. numero Hiero Siciliae R. nepoti ordinauit. *ib.* 346
- - Atrybae Epiri R. a populo aſſignantur. *ib.* 347
- - a Theodoſio M. filiis Arcadio et Honorio conſtituuntur, quod etiam ab Arcadio factum eſt. *ib.* 348
- - a Theophilo Orientis imp. filiis dantur. *ib.* 350
- - a Ioanne Caſtellae Rege filio Henrico

tico teſtamento ordinantur, quibus tamen praeteritis alii a proceribus conſtituuntur. *ib.* 355
- - a Ludouico Hutino et Carolo Pulchro poſthumis nominantur. *ib.* 368
- - idem factum a Carolo V. et VI. *ib.*
- - conſtituuntur ab Henrici VIII. Angl. R. filio Eduardo. *ib.* 384
- - Popieli iun. Polon. R. fuerunt eius patrui. *ib.* 403
- - Io. Friderici II. filiis ab imperatore dati et cur. *ib.* 460
- - a Io. Guil. duce Saxo-Vinar. teſtamento ſcripti aſt excluſi ſunt a proximo agnato. *ib.* 461
- - a Friderico Guil. II. Altenb. per teſtamentum praeteritis proximioribus agnati remotiores nominati. *ib.* 465
- - teſtamentarii ſcripti a Ludouico VI. Palatino, quibus excluſis tutela legitima a proximo agnato adminiſtrata eſt. *ib.* 498
- - Henrici nepotis Friderici Pii, ducis Brunſuic. conſiliarii et ſenatus oppidanus Luneburg. fuerunt. *ib.* 513
- - Spitignei I. Bohemiae ducis a patre Borſiuogio conſtituti. *ib.* 419
- - inter eos et curatores num Germani diſtinxerint. *ib.* 615
- - ſunt vel honorarii, gerentes, ſeu notitiae gratia dati. *ib.* 629
- - teſtamentarii iure Romano a ſolo patre nominantur. VI, 8
- - vltra annnos pubertatis ſcribi nequeunt iure Rom. *ib.* 8. 11. ſeqq.
- - attamen iure publico. *ib.* 12
- - inter illuſtres non ſolum a patre ſed quoque a matre teſtamento conſtituuntur. *ib.* 8
- - eos num per teſtamentum agnatus ſuo ſucceſſori impuberi ſcribere poſſit. VI, 9. ſeqq.
- - inter illuſtres quatenus ex ſuperioritate territoriali conſtituantur. *ib.* 10
- - teſtamentarii vt a patre illuſtri in ſolemni ſcribantur teſtamento, neceſſe non eſt, conſtet modo de voluntate. *ib.* 11
- - a patre Germanorum vltra annos pubertatis conſtitui poſſunt. *ib.* 12
- - illuſtrium *Ober-Mit- und Vnter-Vormünder.* V, 628
- - Germanorum tutores teſtamentarii non magis indigent confirmatione quam alii tutores rite conſtituti. VI, 12. 70
- - illuſtribus praeter terras immediatas, mediatas adhuc poſſidentibus a quonam conſtituantur magiſtratu. *ib.* 62
- - iure Romano quinam confirmari non debeant. *ib.* 73
- - iure Germanico omnes confirmandi ſunt. *ib.*
- - electorum et ducum imperii num confirmatione indigeant. *ib.* 74

Tutores
- - eos non accipiunt, qui patriae ſubſunt poteſtati. VI, 68
- - num hoc principium hodie adhuc obtineat in ſupremis imperii tribunalibus *ib.*
- - ante confirmationem impetratam tutelae adminiſtrationem eam in Germania ſubire non debent. *ib.* 72. 100
- - eos confirmat imperator non vigore reſeruatorum ſed vi ſupremae iurisdictionis ſibi competentis. *ib.* 87
- - confirmantur hodie omnes cum inquiſitione. *ib.* 89. 90
- - num etiam illuſtres cum inquiſitione confirmandi ſint. *ib.* 90
- - num iurati tutelam ſemper ſubire debeant. *ib.* et 92
- - ab iis imperii tribunalia quamnam cautionem exigant. *ib.* 96
- - illuſtrium, num ſemper confirmationem expectent, priusquam tutelae adminiſtrationem ſuſcipiant. *ib.* 100
- - eorum excuſationes quotuplices. *ib.* 102
- - quando ad tutelam admittendi. *ib.* 106
- - num clerici eſſe queant. *ib.* 110. ſeqq.
- - illuſtrium, num priuati eſſe poſſint. *ib.* 115. ſeqq.
- - et curatores hodie omnia minoris negotia ſoli peragunt. *ib.* 127
- - hoc etiam inter illuſtres obtinet. *ib.*
- - eorum vel curatorum poteſtas in interponenda auctoritate et dando conſenſu conſiſtit. *ib.*
- - num absque eorum auctoritate et conſenſu negotia pupilli efficacem producant obligationem. *ib.* 128
- - omnes de adminiſtratione ſubſtantiae rationes reddere debent. *ib.* 134
- - inuentarium conficere tenentur. *ib.* 132
- - conſeruare debent res pupilli. *ib.* 145
- - num alienare poſſint res pupilli. *ib.*
- - iis pluribus ſi tutela deferatur, quid iuris. *ib.* 147. ſeqq.

Tutores datiui
- - a magiſtratu ex arbitrio conſtituuntur. VI, 56
- - in quo differant a reliquis tutoribus. *ib.*
- - quinam magiſtratus eos conſtituat. *ib.* 56. 59
- - eorum vſus inter illuſtres rarus eſt. *ib.* 56
- - varia eorum exempla a tribunalibus imperii ſupremis conſtitutorum exſtant. *ib.* 57
- - conſtituuntur a Maximiliano II. imperatore filiis Ioannis Friderici II. ducis Sax. *ib.*
- - dantur a Carolo VI. imp. filiabus Ioachimi Ernesti, ducis Ploenenſis. *ib.*

Tutores datiui
- - conſtituuntur ab eodem Carolo VI. imp. Ioſepho et Ferdinando comitibus Hohenloicis. VI, 57
- - dantur a Leopoldo imp. Guſtauo, comiti Saynenſi. *ib.*
- - num eos Auſtraegae conſtituere poſſint. *ib* 59
- - num rationes de fructibus ac reditibus perceptis reddere debeant. *ib.* 135. 137
- - vſusfructus emolumentum in tutela datiua non habent. *ib.* 136
Tutores pactitii
- - num iis ſuprema imperii tribunalia confirmationem denegare queant. VI, 67. 68
- - ad tutelam publicam vocati num ab ea excludi queant. *ib.* 68
Tutores priuati
- - iis non eſt permiſſum de pupilli bonis donare. VI, 145
Tutores ſexus
- - variis nominibus inſigniuntur. V, 626. 618
Tutores ſtatuum imperii
- - vel ſupremi, vel ſuperiores, vel inferiores ſunt. V, 627. 628
- - definiuntur. *ib.* 632
- - num ex iure Romano ſiue ordinatione publica diiudicandi et conſtituendi. *ib.* 636. ſeqq.
- - quinam magiſtratus eorum datiuos conſtituat. VI, 56
- - num priuati eſſe queant. *ib.* 115. ſeqq.
- - vtrum extranei principes eſſe poſſint. *ib.* 118. ſeqq.
Tutores teſtamentarii
- - iure Romano confirmatione non indigent. VI, 73
- - num ſe excuſare poſſint. *ib.* 65
- - non ſatisdant nec cauent ex illius diſpoſitione. *ib.*
- - de iis quidnam conſtituant iura Germaniae. *ib.*
- - electorum, ducum etc. imperii num confirmatione imperatoris indigeant. *ib.* 75
- - num iis a ſupremis imperii tribunalibus confirmatio denegari poſſit. *ib.* 67
- - num inimici conſtitui queant. *ib.* 121
- - eorum poteſtas haud raro per teſtamentum circumſcribi ſolet. *ib.* 127
- - vtrum rationes de fructibus perceptis et reditibus reddere debeant. *ib.* 135. 137
- - vſusfructus emolumentum ſibi vindicare nequeunt. *ib.* 136
Tutrix
- - Odenati, principis Orient. vidua Zenobia filiorum tutrix conſtituta eſt. V, 348
- - Sebaſtiani R. Luſitaniae Catherina mater fuit. *ib.* 352
- - Ioannis IV. R. Luſitan. vidua Ludouica Franciſca Guſmannia extitit. *ib.* 353

Tutrix
- - Athalarici filii regis apud Gothos Amalaſvvintha fuit. V, 354
- - Romani III. Legion. R. in Hiſpania fuit Theraſia *ib.*
- - Ferdinandi IV. R. Caſtellae Maria mater fuit. *ib.* 356
- - Ioannis II. Caſtellae et Leg. R. Catharina mater fuit. *ib.* 359
- - Caroli II. Maria Anna Auſtriaca extitit. *ib.* 361
- - Theobaldi, R. Nauarr. filiorum fuit Margaretha. *ib.*
- - Ludouici IX. R. Gall. fuit Blanca Lud. VIII. vidua. *ib.* 367
- - Ludouici XIII. fuit mater Maria Medicea. *ib.* 379
- - Ludouici, Aurelian. ducis Maria Cliuia extitit. *ib.* 383
- - Eduardi III. Angl. R. Iſabella fuit. *ib.*
- - Iacobi IV. Scotiae R. mater Margaretha fuit. *ib.* 397
- - tutela Olai V. Norwegiae R. a Margaretha illius matre geſta eſt. *ib.* 397
- - Erici VIII. Sueciae R. mater Margaretha cum Valdemaro fuit. *ib.* 398
- - Caroli XI. R. Suec. mater Hedwig. Eleonora a Carolo Guſtauo nominata eſt. *ib.*
- - Caroli XII. R. S. eadem fuit. *ib.* 401
- - Caſimiri, Polon. R. Rixa mater extitit. *ib.* 403
- - liberorum Ludouici II. R. Neapol. vidua fuit. *ib.*
- - Adalualdi Theodelinda mater extitit. *ib.* 405
- - Ioannis Galeacii extitit mater Bona. *ib.*
- - Philiberti, ducis Sabaud. Iolanta fuit. *ib.* 406
- - et regens in Sabaudia fuit poſt Victoris Amadei, Sabaudiae ducis mortem Chriſtiana Francica. *ib.* 408
- - poſt Franciſci Mantuae ducis mortem filiae fuit mater Margaretha. V, 410
- - Caroli Hiſpan. fuit Sophia Dorothea auia et magnus Florentiae dux. *ib.* 412
- - liberorum Wilhelmi Vinar. vidua conſtituta, ſed absque effectu. *ib.* 470
- - liberorum Erneſti Frid. ducis Hildburghuſani Sophia Albertina. *ib.* 487
- - liberorum Iulii ducis Brunſu. vidua eius fuit. *ib.* 514
- - mater illuſtris regulariter tutrix eſt liberorum imperio deſtitutorum. VI, 26
- - publicam gerens tutelam, quaenam iura ei competant. *ib.* 45
- - quomodo inter illuſtres in imperio noſtro conſtituatur. *ib.* 48. 49. ſeqq.
- - renuntiationes quaenam eidem praeſtandae ſint. *ib.*

Tutrix
- - ad ſecundas nuptias num poſt renuntiationem progredi poſſit. VI, 54
- - num tutelam in hoc caſu retinere poſſit. *ib.*
- - Franciſci Mariae, ducis de Mirandola Brigitta fuit. *ib.* 109
- - Guilielmi IV. Landgrauii Haſſ. V, 524. VI, 77. 128. 129. n. (g)
- - Guilielmi VII. Caroli Philippi et Georgii Landgrau. Haſſ. V, 25. VI, 78. 129
- - Adolphi Friderici, ducis Megapol. Suerin. liberorum Maria Catharina fuit. V, 532
- - - quidnam eius confirmationi inſertum ſit. VI, 133
- - Emanuelis Cöthenſis principis filii Anna Eleonora extitit. V, 519
- - - quidnam ei in confirmatione caeſarea mandatum ſit. VI, 133

Tutorium
- - Leopoldi imperatoris, tutelam Guſtaui comitis Saynenſis concernens. VI, 57
- - num eo in comitiis ſe legitimare debeat tutor. *ib.* 81. ſeqq.
- - eius duplex formula in cancellaria aulae imperialis vſu ſeruatur. *ib.* 96. ſeqq.
- - quando ſequatur. *ib.* 97. ſeqq.
- - eius formulae exhibentur. *ib.*
- - quomodo in camera imperiali expediatur. *ib.* 99
- - Caroli Friderici, ducis Wurteberg. *ib.* 97

Tyderius (*Ouinus*)
- - eius fata. II, 141

Y

Valdemarus, dux Sleſuic.
- - contutor fuit Erici VIII. R. Dan. V, 398

Valdemontius comes
- - quomodo iuri proprietatis in Lotharingiam renunciauerit. I, 33

Valentinianus ſen. imp.
- - polygamus fuit. III, 433
- - permittit, vt quilibet duas vxores ducat. *ib.*
- - eius liberi recenſentur. *ib.*
- - illuſtrium claſſes fecit. I, 101

Valentinianus III. imp.
- - ademit liberis naturalibus ius aliquid ex teſtamento capiendi. III, 523
- - de liberis venditis ſingulare quid conſtituit. V, 95

Vangeſtia (*Margaretha*)
- - concubina Caroli V. extitit. V, 217
- - procreauit ei Margaretham filiam nat. *ib.*

Vaſalli
- - contra *Angefälle* per modum priuilegii remiſſionem a dominis directis saepius impetrarunt. V, 605
- - impuberes, eorum rerum non perſonarum tutelam ſibi vindicat dominus directus. *ib.* 606
- - - eorum tutela ab imperatore ſtatibus imperii interdum per modum priuilegii eſt conceſſa. *ib.*

Vaſallus
- - minor, eius tutelam ſibi vindicat dominus directus, nec non fructus feudi. V, 598. 606

Vaſa iocalia
- - quando dentur. III, 34
- - de iis ſaepe a parentibus illuſtribus nuptorum ſed et a nubentibus ipſis prouidetur. *ib.* 41. ſeqq.
- - quandoque ea mater nubentis filiae promittit. *ib.* 49. ſeqq.
- - Iſabellae filiae Ioann. ſine terra. *ib.* 35
- - Catharinae, Caroli V. R. Gall. filiae. *ib.*
- - Margarethae, Eduardi IV. R. A. filiae. *ib.* 36
- - Carolottae Cypricae. *ib.* et p. 41. 50
- - Helenae Luxenburg. *ib.*
- - Catharinae Ferdinandi Caſtil. R. filiae. *ib.* 37
- - Mariae Henr. VIII. R. Angl. filiae. *ib.*
- - Beatricis, Eman. R. Portugall. filiae. *ib.* 39
- - Ludouicae, Thomae Sabaud. duc. filiae. *ib.* 40
- - Margarethae Franc. I. R. G. filiae. *ib.* 41
- - Iſabellae, Max. II. imp. filiae. *ib.* 42
- - Annae, Max. II. imp. filiae. *ib.* et 47
- - Ludouicae Lotharing. *ib.* 47
- - Mariae Mediceae. *ib.* 43
- - Chriſtianae Henr. IV. R. G. filiae. *ib.*
- - Henricae Mariae Caroli I. R. A. filiae. *ib.* 44
- - Mariae Eliſabethae Franciſcae Sabaud. *ib.*
- - Mariae Adelheidae Sabaud. *ib.*
- - Henricae Mariae Henr. IV. R. G. filiae. *ib.* 45
- - Mariae Thereſiae Hiſpanicae. *ib.*
- - Mariae Ludouicae Aurel. *ib.*
- - Mariae Annae Chriſtinae Bauar. *ib.* 46
- - Bonae Sabaud. *ib.*
- - Eliſabethae, Henr. II. R. G. filiae. *ib.* 47
- - Eliſabethae, Max. II. imp. filiae. *ib.* 48
- - Eliſabethae, R. Gall. Henr. IV. filiae. *ib.* 49
- - Eliſabethae Carolottae Palatinae. *ib.* 50
- - Blancae Sabaudicae. II, 546

Vaſconia
- - promittitur ab Eduardo I. R. Angl. filio Henrico, vt ex eo ſe ſuſtineat cum ſua coniunge. II, 515 ſeqq.

Vaubecurtia (*Ludouica*)
- - concubina Franciſci I. domini de Changy fuit. V, 280

Vbaldus (*Guidus*) *dux Vrtinatenſ.*
- - fratris filium adoptauit. IV. 426 505
- - nulla cum femina coire potuit. *ib.* 505

Vbal-

Vbaldus (Guidus) dux Vrtinatenſ.
- - Eliſabetham Gonzagiam vxorem duxit. IV, 505
- - eius adoptionem comprobauit Iulius II. P. R. *ib.*
- - ei ſucceſſit filius adoptatus. *ib.*

Vdalricus, dux Wurtenberg.
- - quidnam eius ſorori Mariae in pactis dotalibus Henrico Brunſuic. duci nuptae promiſſum fuerit. III, 140

Vdalricus XXI. dux Bohem.
- - matrimonium inaequale celebrat cum ruſtica puella. II, 80. ſeqq.

Veremundus
- - ab Aurelio, Gothorum in Hiſpan. rege adoptatus fuit. IV, 492

Velden II, 476

Veneti
- - eorum controuerſiae cum Florentinis et duce Mediolanenſi per arbitrium Nicolai marchionis Eſtenſis firmantur. I, 33. et 34
- - eorum ſenatus inter Paulum IV. papam et Philippum II. Hiſpaniae regem ſe arbitrum interponit. I, 39

Venia aetatis
- - per eam num quis habilis ad tutelam ſuſcipiendam fiat. VI, 107
- - vtrum is, qui illam impetrauit, fratrum minorum tutelam adminiſtrare poſſit. *ib.* 107. 108. ſeqq.
- - eam adipiſcitur Mauritius Fridericus comes Hohenloicus. *ib.* 107
- - Friderico II. duci Saxo-Gothano conceditur ab imperatore. *ib.*
- - Carolo Eugenio, duci Wurtebergico ab imperatore indulgetur. *ib.*
- - quomodo petatur et impetretur. *ib.* 205
- - vicarii durante interregno eam concedere queunt. *ib.*
- - non deſunt exempla, quibus ipſe pater liberis ſuis veniam aetatis conceſſit. *ib.*

Venter
- - num nobilitet. II, 170. §. 34. et 172. §. 35
- - eius inſpectio cur inuenta. III, 474
- - exempla huius exhibentur. *ib.* 476. ſeqq.
- - cuſtodes ei adduntur quandoque. *ib.* 478. ſeqq.

Vertreter
- - quid. V, 626

Verus, imp.
- - ex ratione ſtatus matrim. init. I, 299

Verweis
- - ſumitur quandoque pro dotalitio. III, 216

Verweſer des Jungen
- - quid. V, 626

de Veſcy (Io.)
- - quidnam egerit. II, 516. ſeqq.

Vicarii imperii R. Germ.
- - tutores conſtituti ſunt regis Rom. minoris. VI, 38

Vicarii R. S. I.
- - durante interregno veniam aetatis concedere nequeunt. VI, 205
Victor Amadeus I. dux Sabaud.
- - quam dotem ei attulerit Chriſtiana Gall. II, 545
- - quidnam ſponſae ſuae promiſerit. III, 43
- - quomodo filiam ſuam Adelheidam Henricam Ferdinando Mariae, Bauariae principi Maximil. I. elect. nuptam elocauerit. *ib.* 343
Victor Amadeus II. dux Sabaud.
- - matrimonium cum Anna Aurelianenſi per procuratorem contrahit. II, 315
Victor Amadeus, R. Sardin.
- - regno ſe abdicauit. V, 69. II, 431.*
- - penſionem annuam ſibi reſeruauit. V, 71
- - matrimonium iniit cum comitiſſa St. Sebaſtian. *ib.* 74
- - num ſubditus filii fuerit poſt abdicationem. II, 431.*
Vidaura (Thereſia)
- - concubina Iacobi I. R. Arragon. extitit. V, 224
Vidua
- - renubens amittit dignitatem prioris mariti. II, 396
- - num ſemper. *ib.* 403. ſeqq.
- - num et hoc apud alias gentes obtineat. *ib.* 398. ſeqq.
- - quando ei dos reſtituenda. III, 39.
- - electionem habet intuitu dotalitii *ib.* 33. ſeqq. 253
- - ei debetur morgengaba. *ib.* 98. ſeqq. 219
- - cur ei dotalitium conſtituatur. *ib.* 218. 232
- - illuſtri viduae tenetur reſpublica ad ſuſtentationem. *ib.* 232.
- - ei in praediis loco dotalitii adſignatis ſaepius conceditur iurisdictio. III, 239. ſeqq.
- - homagiumque ei in illis haud raro praeſtatur. *ib.* 242
- - ei quaenam remedia iuris competant ad conſequendum dotalitium. *ib.* 259
- - iura, quae ei in dotalibus praediis competunt, ſunt vel tenuia, vel mediocria, vel optima. *ib.* et ſeqq.
- - quaenam iura ei competant intuitu dotal. ſi nihil de iis conuentum. *ib.* 265
- - de dotalitio nec cautionem nec homagium praeſtat. *ib.*
- - iure Sax. antiquo ſub tutela fuit. VI, 34
de Viliers (Iacoba)
- - concubina Henrici II. ducis Longuevillii fuit. V, 278
de Villamayor (Eluira)
- - concubina Tollii extitit. V, 229
Villiers (N. Green Barbara)
- - concubina Caroli II. R. Angl. fuit. V, 289
- - ad magnum honorem a rege euecta *ib.*

Vincentius II. dux Mantuae
- - cum vxore ſua, Iſabella diuortium fecit. IV, 219
- - ſecundas nuptias cum Maria Gall. inire ambiit, ſed fruſtra. *ib.*

Vindocinenſes comites, ſ. de Vendome
- - vnde orti. III, 536

Violanta vid. *Yolanta*
- - Iacobi I. R. Arragon. filia dimiſſa eſt ab eius marito Alfonſo X. Caſtell. et Leg. R. IV, 96

Violanta Beatrix Bauar.
- - matrimonio coniungitur Ferdinando principi hereditario Florent. II, 319

Violatio
- - fidei coniugalis eaque enormis eſt iuſta cauſſa diuortii. IV, 230

Virgines
- - quae ſub iis quandoque comprehendantur. II, 365. ſeqq.

Virgineum matrimonium vid. *matrimonium.*

Virginia Patricia
- - per nuptias fit plebeia. II, 163

de Viſchery (Maria)
- - concubina Nicolai Montmorantii domini d' Auberlica fuit. V, 280

Vitalitium
- - quando exigatur. III, 253. 215. 235

Vitellianus, Iac. Bouromanni filius
- - a Ioanne Borromaeo adoptatur. IV, 502

A. Vitellius, imp.
- - filium Petronianum emancipauit. V, 180

Vitricus
- - num priuignorum tutor eſſe queat. VI, 121
- - eiusmodi tutelae exempla adferuntur. *ib.*

Vladislaus, rex Bohemiae
- - eius ſponſalia cum Barbara Brandeb. ſunt diſſoluta. IV, 58
- - num eum Frid. III. imp. adoptauerit. *ib.* 446

Vladislaus IV. Hungar. et Bohem. rex
- - cur Beatricem Mathiae Vngariae regis viduam vxorem ducere recuſauerit. I, 232
- - ex quibus cauſſis et an nude ex procerum conſilio ad matrimonium hoc ineundum permotus fuerit. *ib.*
- - eius hac de re oratio ad patres procerumque principes *ib.* 233
- - ſponſus quomodo eam acceperit et tractauerit. *ib.* 234
- - filium Ludouicum impuberem deſponſat cum Maria, Maximiliani I. imp. nepte etiam impubere. *ib.* 443
- - qualis dos ſponſae filii promiſſa fuerit. III, 277. 278
- - quamnam contradotem ſponſae filii conſtituerit. *ib.* 278
- - eius vxori Annae parturienti proceres adſtiterunt. *ib.* 485

Vladiſlaus IV. Poloniae rex.
- - per papae ſententiam in terram Pomeraniae reſtituitur. I, 54

Vladiſlaus IV. ſ. VII. Poloniae rex
- - ei inſignis dos a ſua vxore Lud. Maria Gonzaga adfertur. II, 484 512. 545. III, 143
- - huic aſſignat dotalitium. *ib.* 324
- - quodnam dotalitium vxori priori Caeciliae Renatae decretum fuerit. III, 321

Vlfilda, filia Hadingi R. Dan.
- - matrimonium cum priuato quodam Guthormo coniungitur. II, 148

de Vll[illegible] (Aldara Lopez)
- - concubina Alfonſi IX. R. Caſtell. et Legionis fuit. V, 229

Vlrica, Eleonora Sueciae Regina
- - in quemnam Sueciae thronum tranſtulerit. I, 347

Vlricus de Hanau
- - ex matrimonio ab imperatore legitimato natus. II, 88. 104

Vlricus, Stargard. Megapol. dux
- - quomodo Venetorum principatum genti Megapolitanae intulerit. I, 348

Vlricus, dux Wurteberg.
- - a muliere ſua ſeceſſit. IV, 278
- - a foedere Sueuico expellitur e terris ſuis. *ib.*
- - ſub tutela A. 1498. vixit. V, 544

Vlricus, dux Megapol.
- - tutelam liberorum Albert. I. Megapol. recuſauit. V, 528

Vlricus I. comes Friſiae Orient.
- - vidua eius filiorum Ennonis I. atque Edzardi I. tutelam geſſit. V, 559

Vlricus II. comes Friſiae Orient.
- - vidua eius liberorum tutelam et adminiſtrationem ex teſtamento geſſit. V, 561

Vlricus, comes Oettingenſis.
- - cum ducibus Bauariae de tutela pactum conſtituit. V, 563

Vltio
- - matrimonia in vltionem contrahuntur. I, 381

Vnbeweddede
- - quid. II, 474

Vnio illuſtrium Sax.
- - de matrimonio ineundo quidnam conſtituat. II, 62. ſeqq.
- - eiusmodi pactum quoque conſtitutum eſt intuitu dotis in domo Sax. inter Wilhelmum et Balthaſ. Thuringiae Landgrau. etc. *ib.* 556. ſeqq. 558

Vngaria
- - in ea obueniunt matrimonia inaequalia. II, 80
- - in ea puerperio reginarum adhibentur proceres regni. III, 485

Vnter-Vormünder
- - quid. V, 628

Vocionus rex
- - eius ſororem duxit vxorem Ariouiſtus rex Germ. III, 432

Vogenus, filius Mnathae R. Bohemiae
- - tutelae Rohouitii, comitis Verſouicenſ. poſt patris mortem ſubfuit. V, 418

Volbürtig
- - quid. III, 525

Voll-

Vollmächtige
- - quid. V, 626
a Volrath, nobiles immediati S. R. I.
- - adoptarunt Greifenclau. IV, 412
Volrath, comes Mansfeld.
- - dotalitium vxori ſuae conſtituit. V, 621
Vormunde.
- - quinam hoc nomine veniant. *ib.* 626
Vormundſchafft
- - quid apud Germanos inuoluat, VI, 126
Vortigernus, Britan. rex
- - Hengiſti, Saxonum ducis filiam, vxore prima dimiſſa, duxit. IV, 182
- - filios ex prima reliquit tres. *ib.*
Vratislaus, Bohemiae rex.
- - filiis ſuis teſtamento tutorem et adminiſtratorem regni, Conradum, Morauiae marchionem ordinauit. V, 419
Vrbanus VIII. P. R.
- - Carolo III. duci Lotharing. iniunxit, vt a Beatrice de Cuſance abſtineret. IV, 357
- - eumque poſtea excommunicauit. *ib.* 359
- - contra eius bullam proteſtatus eſt Carolus III. *ib.*
- - Gaſtonis Aurelianenſis ducis matrimonium a rege Galliae pro inualido declaratum, ad illius inſtantiam contra huius allata argumenta reſtitit. I, 274. ſeqq.
Vrbes
- - earum origo. II, 35
- - in eas primum ex militibus agrariis recepti ſunt. *ib.*
- - poſtea etiam homines ſeruilis conditionis. *ib.*
Vrgelitanus comes
- - eius ius in ſucceſſionem regni Arragoniae I, 58
- - eius legati aſſertiones pro defendendo iure ſuo. *ib.* 62
Vrgulanilla (Plantina) vxor Claud. imp.
- - ab ea diuortium facit maritus. IV, 70
Vrraca, Alfonſi I. Portug. R. filia
- - eam dimiſit Ferd. II. R. Legion. IV, 96
Vrraca, Alfonſi Caſtell. R. filia.
- - patri in regno ſuccedens marito Alfonſo Arragon. R. poteſtatem communicauit ſuam. III, 57. ſeqq. 611
- - dimittitur ab Alfonſo I. R. Arrag. IV, 77
Vrſinus (Troillus)
- - eius fata. V, 315
Vrſula Brandeburg.
- - qualem dotem ſponſo ſuo Alberto duci attulerit. II, 586. 587 592
Vrſula Brandeburg. vxor ducis Henr. Münſt.
- - quamnam dotem marito attulerit. II, 565. 586. 587
Vrſula, Lud. Wurtenb. duc. coniux.
- - ei dotalitium conſtituitur. III, 242
Vſurae
- - in morgengaba quantae praeſtentur. III, 114

V*ſurae*
- - quando incipiant. III, 114
- - in donatione propter nuptias quantae praeſtentur. *ib.* 121. 227 ſeqq.

V*ſusfructus*
- - alteri poteſt locari atque vendi. IV, 408
- - competit patri in bonis liberorum. V, 45

V*terius, rex Britan.*
- - Igernem vxorem Gorlois Britann. principi cum huius internecione ſibi matrimonio iungit. III, 579

V*ulſgundis*
- - coniux Dagoberti I. regis Francorum extitit. III, 435

V*xor*
- - in inaequali matrimonio ad dignitatem mariti non admittitur. II, 42. 111. 112
- - ad legem morganaticam. II, 112
- - ad legem Salicam. *ib.*
- - iure Germanico particeps eſt iuris et dignitatis mariti. *ib.* 119
- - iure naturae num mariti conditionem ſequatur. *ib.* 435. ſeqq.
- - iure ciuili aliud obtinet et ſequitur conditionem mariti. *ib.* 163 ſeqq.
- - apud Anglos maioris nobilitatis femina plebeio ſeu inferioris nobilitatis homini nubens, dignitatem minuit. *ib.* 165
- - iure Germ. eiusmodi nuptiae ei non prohibentur, ſed inaequali nubens, a ſucceſſione excluditur. II, 165. ſeqq.
- - eius tutor eſt maritus. *ib.* 166. III, 111
- - interdum a marito vel inter viuos vel in mortis euentum aliquid accipit ſub conditione, ſi non nupſerit II, 414. ſeqq.
- - in eam iure naturae marito competit poteſtas. *ib.* 424. IV, 259
- - per pactum et ſpontaneam ſubiectionem maiorem marito concedere poteſt ſubiectionem. II, 424
- - apud Romanos filiaefam. inſtar habita. *ib.* 427
- - in eam pacto maritalis poteſtas transferri poteſt. *ib.* 428
- - ob ſolum, quo gaudet, ciuile imperium, maritalem poteſtatem ſibi ſumere nequit. *ib.*
- - principis et ſummi imperantis num ſubditorum numero habenda. *ib.* et ſeqq. 430. ſeqq. 434. ſeqq.
- - apud Germaniae principes num ſubdita exiſtimanda. *ib.* 438. ſeqq. 450. ſeqq.
- - ſi hoſtis et adultera quid faciendum. *ib.* 440. ſeqq. IV, 259
- - principis imp. R. Germ. num coram eius conſiſtorio in cauſſis matrimon. ſe ſiſtere teneatur. II, 441. ſeqq.
- - antiquis temporibus in Germania quid attulerit marito. III, 11
- - antiquiori tempore coemebatur. *ib.* 123

Vxor
- - fratris vxorem num ducere liceat. IV, 192

Vxores
- - legitimas cur non ducant Turcar. imperantes. I, 204
- - vxorum ſorores an vel ſimultaneo vel ſucceſsiuo matrimonio ſibi iunxerint illuſtres. I, 491. ſeqq.
- - num plures habere liceat. III, 439

Vyghin (*Anna Eliſ.*) *vxor comitis Witgenſt.*
- - eius matrimonium cum Ludouico Chriſtiano Wittgenſtein. inaequale fuit. II, 102

W

de Waldburg (*Henr. Truchſeſ.*)
- - conuenit cum vxore ſua, vt dotalitium eius ſecundis nuptiis ceſſet. III, 267
- - dotalitium coniugi ſuae Catharinae Freundsbergae conſtituit. *ib.* 427
- - mille florenos promittit coniugi ſuae in morgengabam. *ib.* 157

Waldeccenſes comites
- - *Chriſtianus*, ſponſae ſuae morgengabam promittit. III, 157
- - nec non dotalitium. *ib.* 428
- - *Daniel*, coniugi ſuae Barbarae Haſſ. dotalitium conſtituit. III, 428
- - *Georg. Frid.* vxori Eliſ. Carolottae dotalitium aſſignat. *ib.* 428
- - in eorum familia praeter legitimam materna aeque ac teſtamentaria tutela locum inuenit. V, 565

Waldemarus III. R. Dan.
- - ex quanam ratione filiam ſuam ſeptennem deſponſauerit Friderico Sueuiae duci. I, 445
- - ſponſae ſuae Hedwigi dotalitium conſtituit. III, 319
- - ei ſucceſſit Olaus VI. nepos. V, 398

Waldenfels (*Mart. de*)
- - eius coniux vidua ducis Bauar. fuit. II, 137

Walders ſ. Barlau, (*Lucia*)
- - concubina Caroli II. R. M. Brit. fuit. V, 289

Waldrada
- - concubina Lotharii, R. Lothar. fuit. III, 620. IV, 285
- - matrimonio Lothario iungitur. IV, 290

Walliae princeps
- - per ſingularem inueſtituram talis conſtituitur. V, 12
- - eius principatum adminiſtrat M. Brit. rex vsque Walliae princeps propriam aulam inſtituit. *ib.*

Walliae principatus
- - de eo nomen gerit primogenitus regis Angl. filius et in regno Britann. ſucceſſor. V, 12
- - eius reditus quanti. *ib.*
- - quomodo ad Coronam M. Brit. peruenerit. *ib.*

Walramius, comes Luxenburg.
- - filium naturalem Ioannem reliquit. III, 554
Wanbürtige
- - qui hoc nomine apud Germanos veniant. III, 515
Warta
- - quid. V, 599
Wartenberg, (Comites de)
- - cui ortum ſuum debeant. II, 122
Warmannus, Conſtantienſis praeſul.
- - tutor Hermanni iunioris, Sueuiae ducis fuit. VI, 111
Warwich (dux de)
- - quale negotium eidem ab Eduardo IV. Anglorum rege demandatum ſit. II, 72
Wedemen
- - quid. II, 474
Weed (*Eu. Iac.* Wilhelm. *Baron. de*)
- - vxor Lebrecht. principis Bernburg. extitit. II, 100
Welfus, Boiorum dux
- - diuortium facit cum Ethlinda vxore ſua. IV, 330
Welfus II. Bauariae dux
- - ex quanam ratione Mathildem, Gothofredi Lotharing. ducis viduam vxorem duxerit. I, 333
Welfus, Marchio Italor.
- - a matrimonio cum Ottonis ducis Boioariorum filia fidem per iusiurandum dixerit. I, 177
Welſeria (Philippina)
- - eius matrimonium cum Ferdinando Auſtriaco inaequale fuit. II, 86. 129
- - eius matrimonium cum Ferdinando initum ad matrimonia ad legem morganaticam contracta referri nequit. *ib.* 129
- - eius liberi cum Ferdinando procreati num recte a ſucceſſione excluſi fuerint. *ib.* 130
Wenceslaus III. rex Bohemiae
- - ei pro dote filiae ſuae Ruperto, filio Adolphi imperatoris nuptae data Adolphus imperator quasdam terras obligat. III, 195
- - filium rebellantem in carcerem coniicit. V, 136
Wenceslaus IV. Bohem. rex, Ottocari regis Bohem. filius.
- - poſt patris mortem tutelae ſubfuit. V, 420
- - filiam Rudolphi I. imperatoris vxorem duxit. *ib.*
- - quidnam in dotem cum eadem obtinuerit. II, 602
- - quaenam de ſecundae coniugis Eliſabethae dotalitio in teſtamento conſtituerit. III, 255. (n)
- - eius filia relicta Eliſabetha, Iohanni Henrici VII. imp. filio copulatur. I 332
- - puer adhuc octennis deſponſatur regis Franciae filiae, Blancae. *ib.* 446
- - eximperator ſucceſſionem Brabantiae per legatos adfectat. *ib.* 82
- - quomodo et ex qua ratione cum Brabantiae duce Ioanne affinitatem inierit. *ib.* 356
Wenceslaus VI. Bohem. rex et imp. R.
- - in concubinatu vixit. V, 217

Wen-

Wenceslaus VI. Bohem. rex et imp. R.
- - Suſa eum e carcere Pragenſi liberauit. V, 217
- - ei imperatori exauctorato tanquam prodigo curator ab imperatore conſtituitur. V, 422

Wenceslaus, Brabantiae dux
- - ſuae filiae Margarethae inſignem conſtituit dotem. II, 520

Wenceslaus, Saxon. Elector
- - ſub quanam poena ſeſe obligauerit, ſi filius Rudolphus recederet a nuptiis cum Anna, Landgrauii Thuringiae filia initis. I, 135
- - num eius matrimonium cum Caecilia, Franciſci de Carraria inaequale fuerit. II, 39
- - ex qua ratione ambas filias Margaretham atque Annam Magni Saxoniae ducis filiis Bernhardo et Friderico in matrimonium tradiderit. I, 372

Wendzelinus Brabantiae dux
- - in controuerſia cum Ludouico Flandriae comite ſententiam Hannouiae comitis accipit. I, 54. ſeqq.

Wernerus, comes de Falckenſtein vid. *Falckenſtein.*

Wertheimenſes comites
- - quomodo titulum comitum nacti ſint. II, 128

Wertheimenſis comes (Eberhard)
- - dotalitium vxori ſuae conſtituit. III, 250

Wibecke
- - concubina Chriſtiani IV. regis Daniae fuit. V, 290
- - eius fata quaenam. *ib.*

Wilddums - Güter
- - quid. II, 474. III, 244

Wido, Marchio Tuſciae.
- - quidnam cum ſua vxore Marozia contra Ioannem papam ſuſceperit. V, 308

Wiederborn
- - quid. III, 131

Wiederlegung
- - quid. III, 130

Wigbertus
- - et Hermannus ab imperatore Henrico IV. marchiones Miſnenſes conſtituuntur. III, 476
- - eos depellunt Albertus et Conradus comites de Saxonia *ib.*

Wilhelmina Amalia Brunſuicenſis.
- - per procuratorem Raynaldum Ateſtinum, ducem Mutinenſem cum Ioſepho, rege Romanorum matrimonium contrahit. II, 324

Wilhelm vid. *Guilielmus.*

Wilhelmus, Hollandiae comes.
- - Florentinum filium quinquennem deſponſat Mathildi, Henrici Lotharingiae ducis filiae. I, 472

Wilhelmus III. marchio Miſniae
- - quamnam duxerit vxorem et num hoc matrimonium fuerit infelix. I, 341

Willegiſus, archiepiſcopus Moguntinus
- - Ottonis III imperatoris tutor extitit. VI, 152. 153

Wimbina
- - ibi clades proteſtantium facta. II, 56

Wimphelingius (*Iacobus*)
- - quisnam fuerit. V, 423
Wiſigardis, vxor Theodeberti Francorum regis
- - quomodo Theodeberto matrimonio iuncta fuerit. III, 434
Wiſigothi
- - in eos, qui ſeruilis conditionis hominibus ſe iunxerunt matrimonio, mortis ſtatuerunt poenam. II, 41
- - quidnam de tutela materna eorum leges diſponant. V, 591. 594
- - eorum leges num tutores omni vſufructu priuent. *ib.* 593. 594
Wittgenſteinenſis comes
- - *Carolus Ludouicus*, matrimonium inaequale cum Anna de Brockdorff init. II, 102
- - *Ludouicus Chriſtianus*, inaequale matrimonium cum Anna Eliſabetha Vyghin contrahit. *ib.* et 126
Withem
- - quid. II, 473. III, 7, ſeqq.
- - etymologia eius deducitur. II, 474
Withums-Aemter
- - quid. III, 239
Wittekindus iunior, Saxon. dux.
- - quomodo comitatum Rochlinenſem adquiſiuerit. I, 336
Wladislaus I. Polon. rex
- - ex conſilii ſententia ſibi vxorem ducit. I, 236
de Wodna (*Catharina*)
- - concubina Erici II. dicti iun. lineae Calenberg. extitit. III, 649
Woodewille (*eques de*) *comes de Rivers*
- - ſocer Eduardi IV. regis Angliae extitit. II, 72. 165
Woldemarus, elector Brandeburg.
- - quidnam cum Henrico XII. principe Henneb conuenerit. II, 605
Wolffgang, Anhaltinus princeps.
- - eius vidua Anna Pomeran. cuinam deſponſata fuerit. II, 573
Wolffgang Friedericus, Hohenloicus comes.
- - quidnam ei Eua Chriſtina, Philippi Erneſti, comitis Hohenloici filia in dotem attulerit. II, 596
- - dotalitium vxori ſuae conſtituit. III, 192
Wolffgang Guilielmus Neoburg.
- - cur Magdalenam Bauaricam vxorem duxerit. II, 205
- - num haec illum ad ſacra catholicorum arripienda permouerit. *ib.*
Wolffgang Henricus, Yſenburg. comes.
- - dotalitium vxori ſuae Mariae Magdalenae conſtituit. III, 430
Wolffgang, Leonſteinii comes.
- - deſponſatur comitis Hohenloici filiae. I, 472
Wolffgang, Palat. comes
- - ſub tutela legitima fuit. VI, 137
Wolſaeus, epiſcopus Eboracenſ.
- - Henrico VIII. regi Angliae in diuortio cum Catharina Arragon. modo adſtitit, modo ſeſe oppoſuit. IV, 187. 189
Wurtenbergica domus Sereniſſ.
- - in ea extat pactum de liberis ex matri-

matrimonio inaequali procreatis excludendis. II, 61
- - dos quanta detur illius filiabus II, 570. 598. 6.0
- - dotalitii exemplum ſingulare eius exhibetur. III, 242
- - liberi naturales in ea occurrunt. *ib.* 650
- - in ea obtinet tutela legitima. V, 537
- - matres in tutela ducum priuata in illa non excluduntur. VI, 26 33. 36
- - regiminis adminiſtratio ducum illius minorum per proximiorem agnatum geritur. *ib.* 33
- - in ea mater aliquoties per pactum tutrix fuit conſtituta. *ib.* 67. V, c. 5. §. 83. 84
- - tutor eius Carolus Fridericus, dux Wurteb. quomodo ab imperatore confirmatus ſit. VI, 97
- - eius ſereniſſimus dux regens Carolus Eugenius impetrata venia aetatis ſubiit tutelam fratrum minorum. *ib.* 108

Würtin. II, 476

X

Xanthi
- - apud eos ſingularis conſuetudo, vt eorum filii non a patribus, ſed a matribus nomina ſumant. II, 172. §. 35
- - - mariti vxorum imperio ſubiecti. *ib.*

Xenetus
- - eius filia Doris Dionyſio Siracuſ. R. matrimonio iungitur. III, 432

Xerxes, Perſarum rex.
- - in ſucceſſione regni fratri ſuo Artemeni ex quibus cauſſis praelatus ſit. I, 17. ſeqq.
- - victor in hac controuerſia fratri non inſultauit. *ib.* 18
- - depoſito diademate et deiecta diaria fratri occurrit. *ib.*

Y

Yolanda, Theodori Montisferr. March. filia.
- - ei pater marchionatum Montisferr. in caſum deficientis maſculae ſtirpis in augmentum dotis promittit. II, 520. 534. III, 79
- - ei ab Aymone marito dotalitium conſtituitur. III, 335. ſeqq.

Yolantha, Io. Arrag. R. filia.
- - per procuratores cum Lud. II. rege Hieroſol. matrimonium init. II, 257

Yolantha, Caroli VII. R. Fr. filia
- - Amadeo principi Sabaud. matrimonio iungitur. II, 499. 546
- - ei dotalitium conſtituitur. III, 337. ſeqq.

Yolantha, Ioannis III. Arrag. R. vidua.
- - ei cuſtodes ventris a marito moriente adhibentur. III, 478

Yolanta, Andreae, Vngariae R. filia.
- - vxor Iacobi I. Arrag. Regis fuit. IV, 81

de Ypegabe (Thomas) Senecallus Vaſcon.
- - coram eo Gaſto vice-comes Bearnenſis filiam ſuam emancipauit. V, 180

de Yſenberg (*Cunigunda*)
- - concubina Alberti Degeneris fuit. V, 220
- - ab Alberto vxor ducitur. *ib.* 221
- - quando defuncta. *ib.*

Z

Zaleucus.
- - filium ſuum ſecundum leges Locrenſ. iudicat adulterum. V, 62. 97
- - ſimul patris et imperantis officia explet. *ib.*

Zapinus (*Nicolaus*) *titularis Bulgariae imperator*
- - impoſtor fuit. V, 306

de Zeiſenheim (*Rudolph.*)
- - eius concubinam eiusque liberos ex ea genitos legitimauit Rupertus imp. IV, 540

de Zelſt (*Hatger*) *iudex Zellemenſis*
- - eius filia Gertrud matrimonio iuncta fuit Ern. Guil. comiti Bentheimenſ. IV, 365. V, 153

de Zelſt (*Gertrud.*)
- - matrimonio copulata fuit Ern. Guil. comiti Bentheim. IV, 365. V, 153
- - ab imperatore Leopoldo in ordinem comitiſſarum S. R. I. euecta. IV, 366
- - ſex liberos genuit marito ſuo. IV, 366. V, 154
- - ei renunciauit coniux. *ib.*
- - in Belgium aufugit, ibique ſub Belgarum Foederatorum protectione vixit cum liberis ſuis. IV, 366
- - ab ea repetiit comes filios. *ib.* V, 158
- - proteſtata eſt nuptiis ſecundis comitis cum Anna Iſabella comitiſſa in Limburg-Gehmen. IV, 366. V, 163
- - Hagae comitum vita deceſſit. *ib.* 368. V, 165
- - cauſam ſuam durantibus Neomagi pacis tractatibus agere voluit. V, 164

Zeno imp.
- - conſtituit, vt liberi naturales per ſubſequens matrimonium legitimari poſſint. III, 524
- - Theodoricum, regem Gothorum ad ampliandum honorem eius in arma ſibi filium adoptauit. IV, 435

Zenobia, *vxor Odenati*, *Principis Orient.*
- - poſt mariti mortem tutelam et regimen filiorum ſuorum adminiſtrauit. V, 348

Zoe, *Graecorum Auguſta*, *Mich. Paphlagon. coniux.*
- - Michaelem Calapharem adoptauit. IV, 508

Zuendebold, *filius nothus Arnulphi imp.*
- - Lotharingiae rex euadit. III, 564

F I N I S.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.